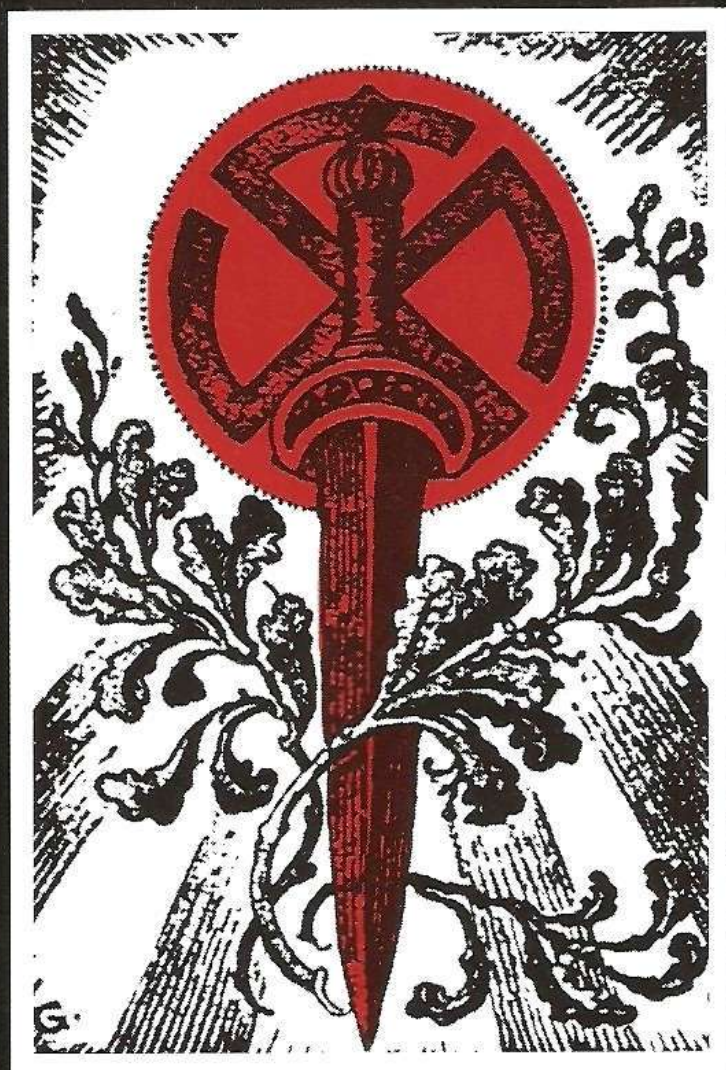

NICHOLAS GOODRICK-CLARKE

OKULTNÍ KOŘENY NACISMU

Rakouští a němečtí ariosofisté / 1890–1935

**TAJNÉ ÁRIJSKÉ KULTY A JEJICH VLIV
NA NACISTICKOU IDEOLOGII**

OKULTNÍ KOŘENY NACISMU

VOTOBIA

PRAHA

NICHOLAS GOODRICK-CLARKE

OKULTNÍ KOŘENY NACISMU

Rakouští a němečtí ariosofisté
1890-1935

**TAJNÉ ÁRIJSKÉ KULTY A JEJICH VLIV
NA NACISTICKOU IDEOLOGII**

© Nicholas Goodrick-Clarke, 1992

translation © Dana Dvořáková, 1997

© Votobia Praha, 1998

ISBN 80-7220-023-2

PDF: dare-back, 2008

Obsah

Poděkování	7
Předmluva	8
Úvod	11
Část I. Pozadí	18
1. Pangermánská vize	18
2. Obrození moderního německého okultismu (1880-1910)	28
Část II.	49
3. Guido von List	49
4. Wotanismus a germánská teosofie	69
5. Armanenschaft	78
6. Tajné dědictví	91
7. Německé milénium	106
8. Jörg Lanz von Liebenfels a teozoologie	120
9. Řád nových templářů	139
Část III. Ariosofie v Německu	160
10. Germanenorden	160
11. Rudolf von Sebottendorff a Společnost Thule	174
12. Posvátné runy a Společnost Edda	197
13. Herbert Reichstein a ariosofie	210
14. Karl-Maria Wiligut - soukromý mág Heinricha Himmlera	225
15. Ariosofie a Adolf Hitler	243
Dodatek A / Rodokmen A. J. Lanze alias Jörga Lanze von Liebenfels	259
Dodatek B / Rodokmen Sebottendorffovy rodiny	260
Dodatek C / Historie ariosofie	262
Dodatek D / Báseň o nových templářích	269
Dodatek E / Moderní mytologie nacistického okultismu	271
Poznámky a odkazy	283
Bibliografie	339

Poděkování

Našel jsem pochopení u řady lidí, kteří mi pomohli shromáždit vzácné prameny o ariosofii a navíc mi dodávali cennou odvahu. Na tomto místě bych rád poděkoval zejména panu Ellicu Howeovi, pastoru Ekkehardu Hieronimovi, dr. Arminu Mohlerovi, profesoru doktoru Helmutu Möllerovi, z novějších panu Rudolfu J. Mundovi, dr. Reginaldu H. Phelpsovi a dr. Wilfriedovi Daimovi. Při mém pátrání v Rakousku a Německu mi velkou pomocí byla setkání a korespondence s pány Hermannem Gilbhardem, Gerhardem Kurtzem, Eckerhardem Lenthem, Arthurem Lorberem, Adolfem Scheipferem, Karlheinzem Schwechtem, dr. Johannesem Kopfm a dr. Johannesem von Müllern-Schonhausenem.

Původní verzi své práce jsem předložil jako doktorskou práci k získání titulu doktor filosofie na Oxfordské univerzitě a chtěl bych na tomto místě poděkovat svým konzultantům, kteří mě vedli a poskytovali mi konstruktivní kritiku a pomoc: profesoru Normanu Cohnovi, dr. Bryanu Wilsonovi a profesoru Peteru Pulzerovi. Dále jsem velmi zavázán londýnskému German Historical Institute za to, že mi v roce 1978 poskytl stipendium na pokrytí cestovních výloh.

Mé díky patří i zaměstnancům Britského muzea a knihovnám: Bodleian Library v Oxfordu, Warburg Institute na Londýnské univerzitě, Wiener Library v Londýně, Bundesarchivu v Koblenzi, Bayerische Staatsbibliothek v Mnichově, Berlínskému dokumentačnímu středisku a vídeňské Österreichische Nationalbibliothek.

Závěrem chci poděkovat panu Leonardu Bakerovi za to, že mi pomáhal při opravě korektur.

Předmluva

Nepokládám se v žádném případě za okultistu, ale vítám tuto příležitost napsat několik slov na úvod pronikavé studie dr. Nicholase Goodricka-Clarke o okultních kořenech nacionálního socialismu. Když jsem psal své *Kořeny nacionálního socialismu*, byl Adolf Hitler u moci. Tehdy bylo v módě, přinejmenším v Anglii, považovat nacisty za obyčejnou bandu lumpů, kteří nějakými ekonomickými a propagandistickými triky dokázali strhnout na svou stranu většinu liberálně smýšlejícího německého národa. Ve své práci jsem nadhodil otázku, zda by nebylo na místě hledat hlubší vysvětlení v německém tradičním politickém myšlení, které inklinovalo k pojetí společnosti s notnou dávkou sympatií k nacionálnímu socialismu. Původně byla tedy má kniha kontroverzní.

S postupem druhé světové války vycházelo stále více najevo, že to jistě nebyl pouhý strach, který živil loajalitu převážné většiny německého lidu k nacistické Třetí říši v časech dobrých i zlých, a který podmiňoval jeho pozoruhodnou odvahu a výdrž téměř do hořkého konce. Po válce to připustil i jeden rýnský státník, který se s federálními Němci vydal zpět ke světu a k velkému spolenectví západních států na obranu svobody. Dr. Konrád Adenauer napsal: „Nacionální socialismus by se v Německu nemohl nikdy dostat k moci, kdyby u širokých lidových vrstev nenašel půdu připravenou k zasetí moru. Zdůrazňuji, u širokých lidových vrstev. Není pravda, že vinu nesou výlučně vysoké vojenské nebo průmyslnické kruhy... Široké vrstvy obyvatel, rolníci, střední vrstvy, dělníci a intelektuálové prostě zaujali nesprávný rozumový postoj.“

Od vydání mé knihy (která znovu vyšla ve Spojených státech), přibýlo k našim sebraným faktům a teoriím impozantní množství dalších prací, zkoumajících ideologii a praxi nacionálního socialismu, které ale většinou nejsou z němčiny přeloženy. Někdy vážně přemýšlím, zda všechny ty

nové teorie přinesly nějaký užitek. To ovšem neplatí o *Okultních kořenech nacismu*,

Dr. Goodrick-Clarke pojímá svou studii jako neobvyklý výlet do světa mýtů a prozkoumává „podsvětí fantazie.“ V romantickém amalámu skutečnosti a fikce, typickém pro živočišnou subkulturu ariosofie, údajného okultního učení o Árijcích, se zde vyčleňují dvě vůdčí postavy, Guido von List a Jorg Lanz von Liebenfels, kteří žili ve Vídni právě za prvních dnů pobytu Adolfa Hitlera.

Ve své práci, která se tak intenzivně na dané téma a jeho řešení nesoustředila, jsem se zaměřil na ty oblasti německé politické filosofie, které přispěly k tomu, že mnoho vzdělaných Němců snadno podlehl nacistické ideologii, přičemž jsem poznamenal, že nacističtí vůdci byli většinou lidé s nízkým vzděláním, kteří se opírali o myšlenky a předsudky, které oni i ostatní považovali za naprosto přirozené. Dále jsem upozornil na skutečnost, že se u Němců snoubí nihilismus s mysticismem, a na to, že nedokážou „pevně uchopit realitu“, takže přes jejich veškerou technickou vyspělost nedokážou občas v kritických chvílích odlišit hrdinství od zvánost. Tento pocit je v této knize bohatě doložen, počínaje dobou, kdy byli Němci vystaveni tlaku vzhledem k nástupu Slovanů, konče rakousko-uherskou monarchií, po níž následoval šok z porážky v první světové válce.

Dr. Goodrick-Clarke, jenž studuje tyto myslitele nebo fantasy, kteří velmi pravděpodobně skutečně Hitlera a ostatní duševně spřízněné jedince ovlivnili, tento obsáhlý výzkum pojál vědecky. Je kupříkladu zjevné, s jakou opatrností hodnotí vliv Lanze von Liebenfels, o kterém Joachim Fest ve svém životopisu Hitlera soudí, že Hitlera silně v mládí ovlivňoval. Není pochyb o tom, že se nacisté stýkali s Rudolfem von Sebottendorff ze Společnosti Thule nebo s Karlem Mariou Wiligutem, astrologem, kterého Himmler, více než Hitler propadlý pohanskému kultu nordické mytologie, povýšil na SS-Brigadeführera. Nacisté, kteří se obrátili ke starým primitiv-

ním mýtům o podčlověku - *Untermensch*, vyvinuli a prováděli ve dvacátém století mimořádně účinnou politiku, tak inovovanou a tak krutou, že nás její hrůznost dosud fascinuje.

Dr. Goodrick-Clarke dochází k závěru, že nacističtí vůdci byli posedlí „polonáboženskou vírou v árijské polobohy, nezbytností vymýtit podřadné bytosti a úžasným nadcházejícím tisíciletím pod nadvládou Německa... jehož ďábelské vize... Auschwitz, Sobibor a Treblinka jsou příšerným muzeem nacistické apokalypsy dvacátého století.“ Tato hrůzyplná jména nebyla v době, když jsem svou studii psal, známá. Teď už jsou. A tato kniha Člověku pomáhá, aby pochopil,

Rohan Butler

červen 1985

Úvod

Tento příběh je velmi neobvyklý. Ačkoli se zabývá událostmi, které se odehrály v minulosti a které se týkají původu a ideologie nacionálního socialismu v Německu, vlastně se tu ve skutečnosti ani moc nejedná o strany, politiku a organizace, jejichž prostřednictvím lidé za normálních okolností vyjadřují v sociálním a politickém kontextu své zájmy. Tento příběh se v podstatě odehrává v podsvětí, plném mýtů, symbolů a fantazií, ze kterého vyrostl reakční, autoritářský a nacistický styl myšlení. Tento příběh se odehrává i na okraji společnosti, protože jeho hlavními hrdiny jsou mystické, jasnovidci a sektáři, kteří neměli nic společného s vnější politickou realitou a administrativou. Ale zato měli představivost a dokázali v zářivých barvách vymalovat vysněný svět, ze kterého často vyrůstají pocity a činnost i u lidí světských, kteří mají moc a odpovědnost. Jejich zvláštní názory a podivné kulty tak vlastně tvořily předvoj politických doktrín a institucí Třetí říše,

Historikům, kteří jsou školeni výlučně k hodnocení konkrétních událostí, jejich příčin a racionálních cílů, bude tento svět připadat příliš fantastický. Budou namítat, že politické a historické změny jsou výhradně poháněny reálnými materiálními zájmy. Když se ovšem fantazie pevně usadí ve věrších, hodnotách a sociálních skupinách, mohou se stát příčinou právě ony. Fantazie bývají důležitou předzvěstí, že hrozí změna kultury a politiky. V této knize si budeme povídat o takových neobvyklých fantaziích, jako je vytvoření elitní skupiny nadlidí, vyhlazení podřadných bytostí a založení nového světového řádu. Svou podstatou se tak toto hnutí vyčlenilo z tradiční racionální politiky dvacátého století a je třeba zjistit, kde čerpalu svou hlavní inspiraci. Analýza fantazií, které tvoří základ tohoto hnutí, může nabídnout nové odpovědi na staré otázky.

Následující studie se pustí po stopě těchto fantazií tak, že předloží his-

torický popis života, doktrín a kulturní činnosti ariosofistů, zejména Guida von List (1848-1919) a Jörga Lanze von Liebenfels (1874-1954) a jejich rakouských a německých stoupenců. Ariosofisté, kteří započali svou činnost před první světovou válkou ve Vídni, smísili německý *völkisch* nacionalismus a rasismus s okultními názory, které čerpali z teosofie Heleny Petrovny Blavatské, aby prorokovali a legitimizovali nadcházející éru německé světovlády. V jejich písemnostech vystupuje prehistorický zlatý věk, kdy moudré gnostické kněžstvo vykládalo své okultně rasistické doktríny a vládlo nad ušlechtilější a rasově čistou společností. Prohlašovali, že zločinná spiknutí protiněmeckých skupin (za které byly podle potřeby označovány neárijské rasy, Židé, nebo dokonce i raná církev), se snažila zničit ideální německý svět tak, že emancipovala negermánské podlidí ve jménu falešného rovnostářství. Rasová změť, která takto vznikla, měla být předzvěstí historického světa s jeho válkami, ekonomickým strádáním, politickou nejistotou a zmařením německé světovlády. Aby ariosofisté mohli čelit modernímu světu, založili tajné náboženské řády, určené k oživení ztracených esoterických znalostí, obnovení rasové čistoty starověkých Němců a k následnému vzniku nové pangermánské říše.

Ariosofisté byli kulturními pesimisty. Existuje zřetelné spojení mezi jejich fantaziemi a pocitem hofkosti německých nacionalistů v habsburské rakousko-uherské monarchii ke konci devatenáctého století. Kromě toho je zásadním způsobem ovlivňovaly takové faktory jako je katolicismus, rychle urbanistické a průmyslové změny ve společnosti, konflikt mezi slovan-skými a německými zájmy v mnohonárodním státě, nástup pangermánské hnutí v Rakousku pod Georgem von Schönererem a módní sociální darwinismus a jeho rasové principy. Okultismus měl v jejich doktrínách především posvětit a legitimizovat jejich hlubokou odezvu na současnost a jejich extrémní politické postoje. Fantazie ariosofistů pojednávaly o eli-

tářství a čistotě, o poslání ariosofistů tváří v tvář konspiracím a o vizi tisícileté šťastné budoucnosti německého národa.

Tímto úvodem jsem chtěl vytvořit scénu pro podrobné zkoumání ariosofie. Prostředí, ze kterého ariosofie vyrostla, byly tehdejší nacionalistické, antiliberální, kulturně pesimistické a rasistické názory devatenáctého století. Nejprve věnujeme pozornost *völkisch* hnutí, které tyto pojmy sestavilo do promyšleného ideologického systému. George L. Mosse se ve své studii *völkisch* ideologie zabýval duchovním nábojem slova *Volk*. V devatenáctém století měl tento termín mnohem širší význam, než jaký má pro dnešní Němce jeho přímý překlad „lid“; tehdejší význam obsahoval navíc národní kolektivnost, podmíněnou společnou tvořivou energií, citěním a pocitem jedinečnosti. Tyto metafyzické vlastnosti měly charakterizovat unikátní kulturní kořeny německého lidu. Velký zájem ideologie *oVolk* nastal ze dvou důvodů: za prvé tato kulturní orientace vznikla následkem pozdního politického sjednocení Německa; druhý důvod těsně souvisel s obecnou romantickou reakcí na moderní svět.²

Nejednotnost Německa graficky znázorňovala mozaika partikulárních královstvíček, knížectví a vévodství, která společně s větším pruským a rakouským státem tvořila Svatou říši římskou německého národa až do roku 1806, kdy formálně zanikla. Tento stav se příliš nezměnil ani po porážce Napoleona, kdy vznikla volná Německá konfederace, která dovozovala svým členským státům jít svou vlastní cestou. Výsledky Vídeňského kongresu v roce 1815 německé nacionalisty zklamaly a ani po revolučním hnutí v roce 1848 to nebylo lepší. Postup k politickému sjednocení byl velmi pomalý, a tak se stalo, že Němci stále více vnímali národní jednotu v kulturních termínech. Tato tendence vznikla koncem osmnáctého století, kdy spisovatelé preromantického hnutí *Sturm und Drang* vyjadřovali společnou identitu všech Němců v národních písních, zvycích a literatuře. Aby svá tvrzení o duchovní jednotě o něco opřeli, vytvářeli idealizovanou před-

stavu středověkého Německa, ačkoli k jednotě politické vlastně nikdy nedošlo. Tím, že zdůrazňovali minulost a tradice, dodali snaze o sjednocení silně mytologický charakter.¹

Když Bismarck v roce 1871 prohlásil pruského krále za německého císaře Druhé říše, zdálo se, že národní jednotu konečně zvítězila. Ale nový stát přesto mnohé Němce zklamal. Idealistické pojetí jednoty vzbudilo v lidech utopická a mesianistická očekávání, která prozaická skutečnost státní správy nemohla v žádném případě naplnit. Při běžné vládě a diplomatické činnosti nemělo kvazireligiózní citění žádné místo. Obecně převládala názor, že politické sjednocení pod Pruskem s sebou nepřineslo onen exaltovaný pocit národního sebeuvědomění, o kterém lidé tajně snili. Kromě toho se nová Říše s velkou vervou pustila do výstavby průmyslu a měst, do činností, které vypadaly nesmyslně materialistické a které bouraly staré venkovské Německo, onu idylku, která stála v popředí romantického opěvování německé identity. Středověký Kaiser, jeho moderní válečné lodi a *Gründerstil* architektura byli symbolem napětí mezi starým a novým světem ve Druhé říši. Za extravagantními královskými oslavami a pompézními domovními průčelími se skrývala světská realita rychlé průmyslové revoluce.

Rakousko bylo z nové říše, ve které dominovalo Prusko, vyřazeno a v obou zemích zůstali zklamaní nacionalisté. Jejich naděje na Velké Německo pohasly v roce 1866, kdy Bismarck upevnil nadvládu Pruska tím, že Rakousko vojensky porazil a donutil ho, aby ustoupilo německým zájmům. Od té chvíle bylo postavení německých nacionalistů v Rakousku-Uhersku svízelné. V roce 1867 získali Maďaři v dualistickém státě politickou nezávislost. Vzpětí pangermánského hnutí v Rakousku v následujících desetiletích bylo reakcí na skutečnost, že to rakouští Němci ve státě, ve kterém se mísila německá a slovanská národnost, neměli jednoduché. Ve svém programu navrhovali, aby se rakouské oblasti osídlené Němci odtrhly od po-

lygotní habsburské říše a aby se přes hranici přičlenily k Druhé říši. Což se vlastně stalo v roce 1938 *anschluss* Rakouska ke Třetí říši.

Völkisch ideologie navíc obsahovala i obecnou reakci vůči modernosti. Jak Německo tak i Rakousko-Uhersko se opozdily v ekonomickém vývoji oproti západním ekonomikám. Skutečnost, že v těchto zemích stále přetrvávaly předkapitalistické názory a zvyklosti, vedla k tomu, že se ti lidé, kteří se dosud identifikovali s tradičním venkovským společenským řádem, dostali pod velký tlak. Mnoho lidí modernizaci zavrhovalo, protože rostoucí města a rychle se rozvíjející průmysl bořily zavedenou společnost a ohrožovaly jejich představu o bezpečí a jejich společenské postavení. Odmítali i liberalismus a racionalismus, protože vedly k demystifikaci pradávných zvyklostí a k diskreditaci toho, co vyznávali a čemu věřili. Tento zamítavý postoj vůči modernizaci analyzovali ve svých pracích tři významní hlasatelé německého nacionalismu: Paul de Lagarde, Julius Langbehn a Moetler van den Bruck.⁴

I rasismus a elitářství našly své místo ve *völkisch* ideologii. Skutečnost, že existují rozdíly mezi rasami, byla zneužita pro ospravedlnění pocitu národní výlučnosti a nadřazenosti. Antropologové a lingvisté nabídli empirické normy pro klasifikaci ras a ty se staly ve *völkisch* ideologii opěrným bodem pro velebení německé rasy. Zevním rysům jednotlivých rasových typů byla přiřazena široká škála morálních vlastností: Árijci (tedy i Němci) byli modroocí, blond, s vysokou a souměrnou postavou, ale současně byli také ušlechtilí, čestní a odvážní. Jako důkaz toho, že nadřazené čisté rasy zvítězí nad podřadnými smíšenými rasami, jim posloužila i Darwinova teorie o evoluci na základě boje. Toto pojetí rasových rozdílů mělo za následek vzestup politického antisemitismu, který byl těsně svázán s modernizačním tlakem. Konzervativci, rozhněvaní tím, že ekonomické změny přinášely rozvrat, našli úlevu v ponižování Židů, kterým kladli za vinu kolaps tradič-

nich hodnot a institucí. Podle tohoto rasistického pojetí nebyli Židé obyčejnou náboženskou komunitou, ale rasou biologicky odlišnou od ostatních.³

Ariosofisté měli své politické kořeny ve *völkisch* ideologii z konce devatenáctého století a v rakouském pangermánském hnutí. Jejich zpátečnický postoj k národnostnímu problému a modernizaci je vedl ke snění o pangermánské říši, ve které by negermánské národnosti a nižší třídy neměly žádnou šanci na zrovnoprávnění ani na zastoupení. Pro jejich *völkisch* zájmy jsou typické teorie o árijsko-německé rasové výlučnosti, antiliberalismus a strach ze společenských a ekonomických změn, ale okultismus byl jejich originálním příspěvkem. Okultismus měl za úkol vytvořit zdání, že zastarávající a vratký společenský řád potrvá navždy. Aby dokázali, že moderní svět je založen na falešných a špatných principech a aby popsali hodnoty a instituce ideálního světa, vetkali do *völkisch* ideologie myšlenky a symboly pradávných teokracií, tajných spolků a mystickou gnózi rosenkruciánů, kabalistů a svobodných zednářů. Poloreligiózní materiály, o které opírali ariosofisté svou legitimizaci, ukazují, jak silně toužili po tom, aby lidé absolutně důvěřovali jejich uspořádání lidské společnosti; kromě toho to byl i příznak hlubokého rozčarování tehdejšími světem.

Jako romantičtí reakcionáři a stoupenci tisícileté říše stáli ariosofisté na okraji praktické politiky, ale jejich myšlenky a symboly infiltrovaly do několika antisemitských a nacionalistických skupin pozdně vilémského Německa, z něhož se po první světové válce v Mnichově vynořila nacistická strana. Tato studie sleduje, jak ariosofie přežívala prostřednictvím osobních kontaktů a literárního vlivu. Dále prověříme možnost, zda na Adolfa Hitlera za jeho pobytu v předválečné Vídni mohli mít vliv List a Lanz von Liebenfels. Ariosofie přežívala ve dvacátých letech v malých klikách, které v naději v národní oživení propagovaly za výmarské republiky rasistická mysteriózní náboženství. Přinejmenším dva ariosofisté byli ve třicátých letech těsně spojeni s Reichsführerem-SS Heinrichem Himmlerem a podíleli

se na jeho projektech o prehistorii, ceremoniích pro SS a dokonce i na jeho vizionářských plánech pro velkoněmeckou říši třetího tisíciletí. Postupně předvedeme, jak ariosofické fantazie, kromě toho že byly symptomy strachu a kulturní nostalgie, nám pomohou vysvětlit jejich vysněnou Třetí říši.

Část I. Pozadí

1. Pangermánská vize

Rakouský stát, ve kterém jak List, tak i Lanz dospěli a poprvé formulovali své myšlenky, byl výsledkem tří velkých politických změn, které se odehrály na konci Šedesátých let devatenáctého století. Bylo to vyloučení Rakouska z Německé konfederace, administrativní oddělení Maďarska a Rakouska a zřízení konstituční monarchie v „rakouské“ neboli západní polovině říše. Konstituční změny v roce 1867 ukončily absolutismus, zavědly parlamentní vládu a tím naplnily požadavky klasických liberálů, tak -- císař od té doby sdílel svou moc s dvoukomorovým zákonodárným sborem, který byl volen na základě volebního práva, omezeného na čtyři třídy, podle něhož volilo přibližně 6 % obyvatel. Protože liberalismus podporoval svobodné myšlení a zpochybňování institucí, dostávaly se demokratické zásady liberalismu stále více do rozporu s prvotní oligarchickou formou. Tento vývoj můžeme pozorovat na poklesu parlamentní moci stran, oddaných tradičnímu liberalismu a vzestupu stran, oddaných radikální demokracii a nacionalismu. Tato liberální tendence byla v roce 1896 posílena rozšířením volebního práva o pátou třídu voličů. Takový vývoj nepochybně směřoval k tomu, že se jako extrémní parlamentní síla objevil pangermanismus.

Další politické změny se týkaly rakouského územního a etnického složení. Území rakouské poloviny říše, oddělené jak od Německa, tak od Uherska, tvořilo půlměsíc, který sahal od Dalmácie na adriatickém pobřeží, přes dědičné habsburské země Kraňsko, Korutany, Štýrsko, Rakousko, Čechy a Moravu až k Haliči a Bukovině, východním provinciím. Poněkud

nesouvislé geografické uspořádání tohoto území bylo navíc komplikováno tím, že na jeho území sídlilo deset národností. V Rakousku se národnost určovala podle toho, jaký jazyk si kdo zvolil. Většina Němců - v roce 1910 asi 10 milionů - žila v západních provinciích státu a tvořila přibližně 35 % z jeho 28 milionů obyvatel. Kromě Němců žilo v Rakousku 6 400 000 Čechů (23 % celkového počtu obyvatel), 5 000 000 Poláků (18 %), 3 500 000 Rusínů a Ukrajinců (13 %), 770 000 Italů (3 %) a 275 000 Rumunů (1 %). Údaje o populaci a národnostech v jednotlivých provinciích tohoto státu ještě dramatictější zobrazují spleť etnických vztahů: nejenže se poměrná síla jednotlivých národů v každé provincii lišila, ale kupříkladu v jedné provincii měli Němci jasnou převahu, zatímco v jiných najednou stáli proti spojené majoritní rase a v dalších provinciích byli pouze jednou národností z mnoha.¹

Po pruskorakouské válce v roce 1866 byli rakouští Němci odtrženi od svých krajanů vně rakouských hranic a museli žít v habsburské říši jako jeden z mnoha národů. Vzhledem k demokratizačnímu procesu dostali někteří rakouští Němci strach, že nadřazenost německého jazyka a kultury v této říši, tohoto dědictví racionalizačního procesu z konce osmnáctého století, bude ohrožena neněmeckými národnostmi tohoto státu. Konflikt mezi pocitem věrnosti německé národnosti a rakouskému občanství, často místně vyostřený strachem ze slovanské nebo římskokatolické nadřazenosti, vedl ke vzniku dvou různých, i když velmi příbuzných, proudů německého nacionalismu. *Völkisch*-kulturní nacionalismus pečoval o rostoucí národní povědomí mezi Němci, zejména ve velkých městských aglomeracích a oblastech s národní směsicí, a zakládal v rámci impéria vzdělávací a obranné jednoty (*Vereine*) na podporu německé kultury a identity. Pangermanismus byl především politikou záležitostí, snažil se více o transformaci politického kontextu než o obranu německých zájmů. Na počátku byla tedy víra malé skupinky rakouských Němců, kteří odmítli akceptovat

skutečnost, že budou po roce 1866 navždy odděleni od zbytku Německa, a kteří se rozhodli toto odloučení od německého celku překonat jediným možným způsobem, který jim po Bismarckově přesvědčivém vítězství nad Francií v roce 1870 zbyl: *anschlussem* území, kterému říkali německé Rakousko - oblastí, které patřily k německé konfederaci od roku 1815 do roku 1866 - k Bismarckově říši, i kdyby to habsburskou monarchii zničilo. Tento záměr udělat z německého Rakouska provincii Německé říše, se nazýval *kleindeutsch* (maloněmecký) nacionalismus, oproti *grossdeutsch* (velkoněmecké) jednotě pod Vídní, tento názor ovšem pozbyl roku 1866 na atraktivnost.

V roce 1885 už v provinciích a Vídní pracovala celá řada *völkisch-kxil*-turních jednot. Jejich hlavní náplní bylo, že si připomínali postavy a události v německé historii, literatuře a mytologii, vyprávěli si o nich a vyvíjeli skupinovou činnost, jako je sborový zpěv, gymnastika, sport, horolezectví, obohacenou o *völkisch* rituály. V roce 1866 založil v Salcburku Anton Langgassner federaci těchto jednot- *Vereine* - *Germanenbund*. Členské *vereiny* této federace slavily germánské svátky, založily germánský kalendář a apelovaly na všechny společenské vrstvy, aby se sjednotily ve společné germánské *Volksstum* (národnosti). Největší společenskou základnu našly v místní inteligenci a v mládeži. Vláda hleděla na tyto národní projevy s obavami a nakonec v roce 1899 *Germanenbund* zakázala; později, v roce 1894, bylo hnutí obnoveno jako *Bund der Germanen*. V roce 1900 už k federaci patřilo přes 160 *vereinů*, které byly roztroušeny po Vídní, Dolním Rakousku, Štýrsku, Korutanech, Čechách a Moravě.³ Za předpokladu, že jejich propagandou bylo ovlivněno 100 000 až 150 000 lidí,³ List své myšlenky a politické postoje formoval téměř výlučně ve *völkisch*-kulturním prostředí. V letech 1870 až 1880 psal pro časopisy hnutí; navštěvoval *verein* „*Deutsche Geschichte*“, *Deutscher Turnverein* a vídeňský veslařský klub

Donauhort a brněnský *verein* „*Deutsches Haus*“, a v devadesátých letech minulého století se aktivně účastnil slavností *Bund der Germanen*. Jen když si uvědomíme poslání, které si *völkisch-kulturní vereiny* vytýčily v posledních desetiletích minulého století, pochopíme, kde se List inspiroval a jakou přitažlivostí disponovaly jeho nacionalistické romány a hry v preukuitní fázi jeho literární tvorby v letech 1880 a 1900.

Pangermánské hnutí vzniklo ve studentských spolcích ve Vídni, Grazu a Praze v šedesátých letech minulého století jako výraz ideálů mladých. Rakouské spolky, které se začaly objevovat ve čtyřicátých letech minulého století, vznikaly podle vzoru německého *Burschenschaften* (studentský klub) v období *Vormärz* (konzervativní éry mezi rokem 1815 a buržoazní liberální revoluci v březnu 1848), kdy vznikla tradice radikálního nacionalismu, romantického rituálu a tajných spolků. Tyto spolky se inspirovaly učením Friedricha Ludwiga Jahna (1778-1850), *völkisch* hlasatele pěstování atletiky, německé identity a národní jednoty. Některé spolky, které znepokojoval problém německé národnosti v rakouském státu po roce 1866, začaly prosazovat *kleindeutsch* nacionalismus -tedy přičlenění německého Rakouska k Německé říši. Tyto spolky opěvovaly Bismarcka, vychvalovaly pruskou armádu a císaře Viléma I., nosily chrpy (které prý byly Bismarckovou oblíbenou květinou) a na svých početných shromážděních a hostinách zpívaly „*Die Wacht am Rhein*“. Tento prusofilský kult vedl ke zbožnému síly a pohrdání humanitárním právem a justicií.

Georg von Schönerer (1842-1921) se poprvé ztotožnil s tímto hnutím, když se v roce 1876 ve Vídni připojil k federaci *kleindeutsch* spolků.⁴ Bez Schönererova vedení by pangermanismus zůstal neorganizovanou „snahou“ politicky naivních studentů, *völkisch* spolků a dělnických hnutí. Jeho přesvědčení, povaha i talent pro agitační činnost změnily charakter a osud rakouského pangermánského hnutí, které se napříště stalo hnutím revolučním, zastávajícím populistický antikapitalismus, antiliberalismus, antisemi-

tismus a prusofilní německý nacionalismus. Schönerer si nejdříve zajistil, aby byl v roce 1873 zvolen do *reichsratu* a v parlamentu prosazoval společně s ostatními levicovými pokrokaři radikální demokratickou linii příbližně do roku 1878. Časem začal požadovat ekonomické a politické sjednocení německého Rakouska s Německou říší a od roku 1883 vydával útočné nacionalistické noviny *Unverfälschte Deutsche Worte* (*Nefalšovaná německá slova*), ve kterých ventiloval své názory. Podstatou Schönererova pangermanismu nebyl jeho požadavek národního sjednocení, politické demokracie a sociálních reforem (tento aspekt svého programu prosazoval v parlamentě s tradičními radikálními nacionalisty), ale rasismus - hlásal, že jediným kritériem veškerých občanských práv je krev.

Pangermánské hnutí se v polovině osmdesátých let minulého století stalo na rakouské politické scéně menšinovou stranou, ale poté, co byl Schönerer stíhán za napadení, začalo upadat; Schönerer byl na pět let zbaven politických práv, což ho prakticky vyřadilo z parlamentní činnosti. Pangermanismus nabyl na popularitě až koncem devadesátých let jako reakce na skutečnost, že v rámci impéria byly některé německé zájmy zjevně ohroženy. Ti, pro něž byla nadvláda německé kultury nezpochybnitelnou věcí, ztrnuli, když se vláda v roce 1895 rozhodla vpustit slovanské národy do výlučně německých Škol v Celje v Kraňsku. Tato nevýznamná polemická záležitost nabyla pro německé nacionalisty symbolického významu, takže překračujícího místní rámec. Když poté v dubnu 1897 rakouský premiér hrabě Casimír Badeni zavedl kontroverzní jazykový zákon, který stanovil, že úředníci v Čechách a na Moravě musí mluvit jak česky, tak i německy, zjevně tím diskriminoval Němce. Tyto výnosy vnesly neklid mezi nacionalisty po celé říši. Demokratické německé strany a stoupenci pangermanismu, kteří nedokázali přinutit vládu ke zrušení jazykových zákonů, odpověděli obstrukcí veškeré parlamentní činnosti, ve které vytrvali do roku 1900. Když se následující premiéři rozhodli vládnout pomocí de-

kretů, nepokoje se přelily z parlamentu do ulic velkých měst. Krvavé srážky v létě roku 1897 mezi bouřícím davem, policií a dokonce i armádou hrozily zavléct zemi do občanské války. Stovky německých *vereinů* byly policejně zakázány z důvodu ohrožení veřejného pořádku. Právě na pozadí těchto událostí, mezi něž počítáme zhroucení parlamentarismu, veřejné nepokoje, divoký německý šovinismus a nárůst voličů pangermánského hnutí v roce 1901, lze nalézt kořeny nových ostře nacionalistických nálad mezi Němci v desetiletí, které bylo svědkem nástupu ariosofo.⁵

Podstatou těchto různých politických protestů byla snaha získat rakouských Němců ke zdržovací taktice proti Slovanům, kteří požadovali politické a národnostní vyjádření, a jednotu v rámci stále anachroničtější mnohonárodní habsburské říše. Ne všichni voliči pangermánského hnutí bojovali pouze o ekonomické a politické sjednocení německého Rakouska s Německou říší, jak navrhoval Schönerer ve svém programu. Velmi často chtěli podporou této strany dosáhnout něco víc, než pouze podpořit německé národní zájmy v rámci impéria a početné *völkisch*-kulturní jednoty. V průběhu celého minulého desetiletí rakouští Němci sledovali, jak nápor Slovanů trvale ohrožuje tradiční dominantní postavení Němců v kultuře i politice: spor o Školu v Celje, jazykový zákon hraběte Badeniho a hrozící zavedení všeobecného volebního práva pro muže (ke kterému nakonec došlo až v roce 1907), představovaly špičku ledovce trvalého a neřešeného sporu. Rakouští Němci pocítovali tuto politickou situaci jako urážku vzhledem ke svému významnému majetkovému podílu, skutečnosti, že platili daně a investovali do ekonomiky a na přelomu století se v Rakousku německá *Besitzstand* (majetná třída) skládala ve všech pádech. Lanzoví raná vydání *Ostary* a další články se vyjadřovaly k problémům všeobecného volebního práva i německé *Besitzstand*. Jak List tak i Lanz celou parlamentní politiku tvrdě kritizovali a volali po tom, aby byly všechny národy v říši podřízeny německé nadvládě, Ariosofo zřetelně souvisela s německ-

ko-slovanským konfliktem, který se odehrával v Rakousku koncem devatenáctého století.

Pangermánské hnutí mělo silný vliv i na ostrý ariosofický antikatalicismus. Ačkoli Schönerer inklinoval k *volksisch* pohanství spolku *Germanenbund*, kolem roku 1890 dostal nápad, že by pomoci sekty mohl čelit katolické církvi, kterou považoval za nepřítel germánstva a velkou volební sílu. Episkopálatu radila císaři, faráři tvořili po celé zemi síť výkonných propagandistů a křesťansko sociální strana ho připravila o jeho bývalé bašty u venkovského a poloměstského obyvatelstva v Dolním Rakousku a ve Vídni. Řekl si, že hnutí za konverzi k protestantismu by mohlo u německé veřejnosti posílit pocit, že Slované – kterých se po roce 1897 bály a které nenáviděly miliony – jsou spojeni s katolicismem, s dynastií a s rakouským státem. Konzervativně-klerikálně-slavofilní vlády od roku 1879 způsobily, že se u Němců dalo počítat s výskytem populistické antikatolické reakce do jisté, možná i značné míry. Mnoho Němců katolickou hierarchii považovalo za protiněmeckou a Němci v Čechách nemohli zapomenout, že řada Českých kněží získala německé farnosti. Schönerer chtěl těchto nálad využít a v roce 1898 odstartoval svou kampaň *Los von Rom* (rozhod s Římem).⁶

Navázal kontakty s protestantskými misijními společnostmi v Německu a veřejně připojil pangermánské hnutí k novému lutheránskému hnutí, které se v letech 1899-1910 mohlo pochlubit přibližně 30 000 konverzí k protestantismu v Čechách, Stýrsku, Korutanech a Vídni. Bylo to bouřlivé spojení; většina *volksisch* spolků proti tomuto hnutí silně protestovala a zbytek pangermánského hnutí kritizoval kampaň jako obměnu starého klerikalismu. Misijním duchovním se nelíbilo, že kvůli politickým aspektům konverze přišli o sympatie mnohých zbožných lidí, kteří hledali novou formu křesťanské víry, a že těm ostatním, kteří byli motivováni politicky, zase o náboženství vůbec nešlo. Počet každoročních konverzí začal v roce 1902 klesat a do roku 1910 poklesl na číslo, na kterém se pohyboval před

začátkem hnutí. I když se toto hnutí týkalo etnických mezí, jeho společenskou základnu v zásadě tvořily střední obchodní a profesní vrstvy. A tak se vrcholné období úspěchu hnutí *Los von Rom* chronologicky a geograficky shoduje s obdobím největší slávy pangermánské strany; kampaň nedosáhla rozšíření pangermánského požadavku, ani významně neoslabil katolickou církev.⁷

I když bylo hnutí *Los von Rom* politickým neúspěchem, je dokladem, jaké antikatolické nálady převládaly mezi mnohými rakouskými Němci počátkem dvacátého století. Tyto nálady byly neodmyslitelnou součástí ariosofie. List přikřel ve svém popisu dějin armanismu v mytologické německé minulosti katolické církvi roli hlavního protivníka.⁸ Navíc spojil klerikalismus, konzervativismus a slovanské zájmy rakouských vlád po roce 1879 do jediné nepřátelské antigermánské ligy – do Velké mezinárodní strany. Tuto zcela fiktivní organizaci obvinil z toho, že stojí za všemi politickými akcemi, zaměřenými vůči německým nacionalistickým zájmům v Rakousku a prohlašoval ji za katolické spiknutí.⁹ I Lanz byl evidentně zmínán stejnými pocity. V roce 1899 odešel v ostře protikatolické náladě ze svého ciceraciáckého noviciátu, přidal se k pangermánskému hnutí a hned nato prý konvertoval k protestantismu.¹⁰ I když *Los von Rom* bylo pouze nedlouhou přechodnou etapou v jeho evoluci směrem k vlastnímu rasovému kultu ariosofie, signalizuje nám tento jeho krok, jaké postavení zaujímal pangermanismus v jeho názorovém vývoji.

Rasismus patřil k nezbytným prvkům v ariosofickém pojetí národního konfliktu a německých ctností. Raným klasickým příkladem nadřazenosti nordicko-árijské rasy, který zároveň vyjadřoval pesimistické obavy Němců, že je neárijské pohlí, byl esej Arthura de Gobineau.¹¹ I když tato práce neměla okamžitý ohlas, její názory našly odezvu a její závěry četní propagandisté ke konci století zaměnili za nadřazenost němečtí. Sociální darwinisté současně s tvrzením o nevyhnutelnosti biologického boje v lidském

životě naznačovali, že Árijci (nebo spíš Němci) nemusí degeneraci podlehout, ale mohou překonat nebezpečí úpadku a degenerace udržováním rasové čistoty. Tato nepokrytá výzva k nelítostnému boji mezi rasami a k eugenické reformě padla na přelomu století v Německu na úrodnou půdu; zásadní práce Ernsta Krause, Otty Ammona, Ludwiga Wülsela a Ludwiga Woltmanna - všichni byli sociální darwinisté - byly vydány v období od začátku devadesátých let devatenáctého století do roku 1910.¹²

Ernst Haeckel, významný zoolog, opakovaně varoval proti mšnění ras a v roce 1906 založil Spolek monistů, aby v německé veřejnosti rozšířil rasovou verzi sociálního darwinismu. Tyto vědecké formulace rasismu v kontextu fyzické antropologie a zoologie dodaly jak v Německu, tak i v Rakousku *volksisch* nacionalistickým předsudkům na přesvědčivost. List z tohoto hnutí načerpal obecné rasistické názory a Lanz přispíval do *Das freie Wort* (*Svobodný svět*, zal. 1901), polooficiálního časopisu Spolku monistů, a do Woltmannovy *Politisch-Anthropologische Revue* (*Politicko-antropologická revue*, zal. 1902). Jak klíčový význam měl „árijský“ rasismus, byt namíchaný z okultních názorů vycházejících z teosofie, pro ariosofii, lze pochopit i z rasového podtextu německého sociálního darwinismu.

Některé aspekty ariosofie tedy souvisejí s problémy německého nacionalismu v mnohonárodní habsburské říši na konci devatenáctého století, zdroj jiných lze spíše vztahovat k Vídni. Ve Vídni neexistovaly žádné etnické hranice, Vídeň byla tradičním německým městem, obchodním a kulturním centrem rakouského státu. Jenže už v roce 1900 rychlá urbanizace jejího okolí spojená s imigrací negermánského obyvatelstva, změnila její fyzický vzhled a v některých centrálních částech i její etnické složení. Staré fotografie výmluvně dosvědčují, jak rychle se změnil tradiční vzhled Vídně koncem devatenáctého století. V padesátých letech minulého století

bylo zničeno hvězdovitě opevnění prince Evžena a na jeho místě vyrostla nová Ringstrasse s nádhernými novými *palais* a veřejnými institucemi. Srovnáme-li, jak toto místo působilo před zásahem a po něm, zjistíme, že přišlo o intimní a estetickou atmosféru královské rezidence uprostřed rozsáhlých parků a nabylo vzhledu barvotiskové a monumentální metropole. Možná že List odmítl městskou kulturu a uchýlil se ke středověké venkovské idylce právě v reakci na novou Vídeň.

V letech 1860 až 1900 se obyvatelstvo Vídně zvýšilo téměř třikrát, což vedlo k zoufalému nedostatku bytů. Do roku 1900 minimálně 43 % obyvatel žilo v jednopokojových maximálně dvoupokojových bytech, a bezdomovectví a zoufalá bída byly běžným úkazem. A právě ve chvíli, kdy lidé neměli kde složit hlavu, dorazila z Haliče vlna židovských přistěhovalců. V roce 1857 bydlelo v hlavním městě na 6 000 Židů, ale do roku 1910 stoupl jejich počet na 175 000, což bylo přes 8 % z celkového obyvatelstva města; v některých čtvrtích jejich počet dosahoval až 20 % obyvatel.¹³ Východní Židé nosili své tradiční oblečení a žili z ruky do úst ve svých obchůdkách nebo se protloukali jako podomní obchodníci. *Volksisch* Němci v tomto novém přílivu spatřovali vážné ohrožení etnického charakteru města. Příklad takové reakce můžeme najít u Hitlera, když popisoval své první setkání s Židy v centru města. "Vzhledem k tomu, že ve středu zájmu ariosofistů zůstávala rostoucí převaha negermánských národností v Rakousku, takové změny je jistě v jejich přesvědčení jenom posilovaly.

Zbývá zjistit, zda ariosofie asimilovala okultní názory pocházející z teosofie prostřednictvím místního vídeňského zdroje. Ačkoli ve Vídni byla Teosofická společnost založena roku 1886, nebyl do roku 1901 publikován v němčině základní text hnutí, a to Tajná doktrína. Po roce 1900 se objevila vlna německých teosofických materiálů. Ale i když hojný výskyt ariosofických textů (od roku 1907 dále) souvisí s tehdejšími módním trendem teosofie ve střední Evropě, nelze jednoznačně připsat *völkisch* teosofickému

2.

Obrození moderního německého okultismu
(1880-1910)

Okultismus má svůj základ v náboženském myšlení, jeho kořeny sahají hluboko do minulosti a lze ho definovat jako západní esoterickou tradici. Jeho základními prvky jsou gnosticismus, hermetická pojednání o alchymii a magii, neoplatonismus a kabala, které pocházejí z oblasti východního středomoří z prvních staletí našeho letopočtu. Gnosticismus je těsně spojen s vírami některých heretických sekt raných křesťanů, kteří tvrdili, že mají *gnosis* neboli zvláštní esoterickou znalost spirituální povahy. Ačkoli se jejich jednotlivé doktríny v mnoha aspektech liší, přece existují dvě gnostická tvrzení, která jsou pro ně společná: tím prvním je orientální (perský) dualismus, podle něhož existují dvě říše Dobra a Zla, Světla a Tmy, pořádku a chaosu a tyto nezávislé principy se spolu potýkají. Tím druhým je přesvědčení, že tento materiální svět je zcela špatný, takže se člověk může zachránit jenom tak, že získá gnózi z vyšší říše. Sekty gnostiků vymizely ve čtvrtém století, ale jejich myšlenky inspirovaly dualistické manichejské náboženství z druhého století a také *Hermetica*. Tyto řecké texty byly zkoncipovány v Egyptě mezi třetím a pátým stoletím a byly syntézou gnóze, neoplatonismu a kabalistické teosofie. Protože tyto mystické doktríny vyrůstají na pozadí kulturních a sociálních změn, povšimněme si vzájemné souvislosti mezi vzestupem sekt a rozpadem ustáleného zemědělského řádu v pozdní říši římské.¹

Když nové způsoby bádání a zeměpisné objevy v patnáctém století otřásl základními premisami středověkého světa, těšily se gnostické a hermetické myšlenky krátkému oživení. Významní humanisté a učení magikové vydávali za renesance staré klasické texty a tak vytvořili moderní soubor okultních myšlenek. Ale po triumfu empirismu ve vědecké revoluci

sedmnáctého století zůstalo pouze několik příznivců těchto myšlenek, což se týkalo zejména milovníků starověku a mystiků. Do osmnáctého století byly tyto neortodoxní formy náboženství a filosofické zájmy právem řazeny k „okultismu“, protože se pohybují na nejzazším cípu přijatých forem vědomostí a pojednání. Jako reakce na racionální osvícenství nastalo ovšem oživení romantismu, zvýšil se zájem o středověk a vzrostla záliba v mystériích, což kolem roku 1770 přispělo k oživení okultismu v Evropě. Německo se mohlo v období renesance pochlubit několika proslulými učenými magiky a řadou tajných společností vyznávajících rosenkrucianismus a teosofii, od sedmnáctého do devatenáctého století se zde dobře dařilo i alchymii. Nicméně podnět k neoromantickému oživení okultismu nepřišel z Německa. Došlo k tomu patrně v utilitářských a průmyslových kulturách Ameriky a Anglie a byla to reakce na převládající materialistické, racionální a pozitivistické uvažování. K oživení moderního německého okultismu došlo proto, že se v osmdesátých letech minulého století těšila teosofie v anglosaském světě velké popularity. Tamější teosofie je spojena s mezinárodním sektářským hnutím, které vycházelo z činnosti a spisů ruské dobrodružky a okultistky Heleny Petrovny Blavatské (1831-91). Její pestrý život a záliba v cestování v padesátých a šedesátých letech minulého století, její jasnovidné schopnosti a záliba v nadpřirozených jevech, její zájem o americký spiriualismus v sedmdesátých letech, fakt, že v roce 1875 založila v New Yorku teosofickou společnost a v letech 1879 až 1885 přemístila své hlavní sídlo do Indie, to vše bylo detailně popsáno v několika biografiích.² V této práci shrneme podstatu teosofie jako doktríny a poté budeme sledovat její pronikání do střední Evropy.

První kniha madam Blavatské *Odhalená Isis* (1877) byla spíš nesouvislou tirádou proti racionální a materialistické kultuře moderní západní civilizace než náčrtem jejího nového náboženství. Pomocí tradičních esoterických zdrojů se snažila zdiskreditovat vše, čemu tehdy lidé věřili, a zjevně

ji to táhlo, i přes panující agnosticismus a moderní vědu, ke starověkým náboženským vírám. Za tímto účelem vyrukovala s celou řadou druhotných pramenů o pohanské mytologii a mystických náboženstvích, gnosticismu, *hermetikách*, tajných učeních renesančních učenců, rosenkruciáních a dalších tajných bratrstvech. W. E. Coleman dokázal, že její práce obsahují trvale a v značném množství plagiáty přibližně stovky současných textů, pojednávajících především o starověkých a exotických náboženstvích, démonologii, svobodných zednářích a spiritismu.³ Madam Blavatská uznávala jediný zdroj celého spektra těchto tradic: okultní učení starověkého Egypta. Její fascinace Egyptem jako zdrojem veškeré moudrosti vznikla na základě četby anglického autora Sira Edwarda Bulwer-Lyttona, který ji okouznil. Jeho román *The Last Days of Pompeii* (Poslední dny Pompejí) (1834) byl pojat jako vyprávění o vlivu Jsidina kultu v Římě v prvním století našeho letopočtu. Ve svých pozdějších pracích *Zanoni* (1842), *A Strange Story* (1862) a *The Coming Race* (1871) rozsáhle pojednává s mimořádným nadšením pro romantiku devatenáctého století o esoterické iniciaci a tajných bratrstvech, oddaných okultnímu vědění. Ironií osudu byla raná teosofie v podstatě inspirována anglickou okultní fikcí, což zcela jasně dokázal ve svých komparativních textových studiích Liljegren.⁴

Když madam Blavatská a její stoupenci odešli v roce 1879 do Indie, nabyla teosofie uspořádanější podoby. Ve svém novém ústředí Teosofické společnosti v Mádrasu napsala *Tajné učení* (1888). Její práce opět prozrazuje plagiátorství, ale tentokrát čerpal především ze současných děl o hinduismu a moderních vědách.⁵ Její nová práce byla uvedena jako výklad k tajnému textu Kniha Dzjyan, o kterém tvrdila, že ho viděla v tajném himalájském klášteře. Její nový zájem o indická učení citlivě reflektuje nový směr bádání; je to důkaz, jak velký význam tehdy měl sanskrit jako výchozí bod pro komparativní studie takzvaných árijských jazyků pod vedením Franze Boppa a Maxe Mullera. Teď už dávala madam Blavatská, co se týče

zdroje pravěkého učení, přednost východu před Egyptem. Na pozdější teosofické doktríně můžeme jasně vidět nápadnou podobnost s hinduistickými náboženskými dogmaty.

Tajné učení tvrdí, že popisuje Činnost Boha od počátku jednoho období tvoření vesmíru do konce, což je cyklický proces, který probíhá neustále. Kniha vypráví, jak se zrodil současný vesmír, z čeho vycházel, jaké síly ho tvoří, kam míří a co to všechno znamená. V prvním díle (Kosmogenezí) je vysvětleno schéma, podle něhož se prvopočáteční jednota nezjevené božské bytosti diferencuje do mnohotvárnosti vědomě se vyvíjejících bytostí, které postupně vyplňují vesmír. Božská bytost se projevila prostřednictvím emanace a tří následných slov (Loga): tyto kosmické stupně tvořily čas, prostor a hmotu a jejich symbolem byla řada posvátných hinduistických okultních znaků ॐ ॐ ॐ ॐ. Veškeré další tvoření probíhalo v souladu s božským plánem, a to v sedmi „kolech“ neboli evolučních cyklech. V prvním kole vesmír charakterizovala nadvláda ohně, v druhém vzduchu, ve třetím vody a ve čtvrtém země a v dalším éteru. Tato posloupnost představuje cyklický pád vesmíru z božské milosti během prvních čtyř kol a jeho následnou záchranu během dalších tří kol, pak se všechno opět semkne až do fáze primární jednoty, odkud započne nový velký cyklus. Madam Blavatská ilustrovala tato stádia kosmického cyklu nejrůznějšími esoterickými symboly, například trojúhelníky, triskeliony a svastikami. Využívala tohoto východního znaku pro štěstí a plodnost do té míry, že ho zahrnula do svého návrhu na pečeť Teosofické společnosti. Kosmická tvůrčí síla se jmenovala Fohat, „vesmírný činitel, kterého využívá Syn Boží k tvoření a pozdvižení našeho světa“. Projevem této síly byla, podle Blavatské, elektrická a solární energie a „objektivizovaná božská myšlenka“. Tato elektro-spirituální síla odpovídala tehdejšímu vitalistickým a vědeckým názorům.

Druhý díl (Antropogeneze) se snažil začlenit člověka do této grandiózní vize kosmu. Nejenže zde bylo lidstvo posunuto hlouběji do dávnověku,

než připouštěla věda, ale navíc bylo začleněno do schématu kosmické, fyzické a duchovní evoluce. Tyto teorie částečně vycházely z paleontologických znalostí konce devatenáctého století, protože Blavatská přijala rasovou teorii evoluce člověka. Rozšířila svou cyklickou doktrínu o tvrzení, že se v každém kole skutečný vzestup a pád sedmi po sobě následujících základních ras, které klesly na stupnici spirituálního vývoje z prvního stupně na Čtvrtý a postupně byly vtahovány do materiálního světa (gnostické tvrzení o Pádu ze Světa do Temnoty bylo velmi názorné) a poté vystoupí prostřednictvím postupně zdokonalených základních ras z pátého stupně na sedmý. Podle Blavatské bylo současné lidstvo pátou základní rasou na planetě, která procházela Čtvrtým kosmickým kolem, takže lidstvo očekával proces duchovního zrání. Pátá základní rasa se jmenovala árijská rasa a její předchůdkyní byla čtvrtá základní rasa Atlantidaňů, kteří většinou zahynuli při potopě, jež zatopila jejich kontinent. Atlantidaňové ovládali psychické síly, naši rasa neznámé, jejich tělesné rozměry jim umožňovaly stavět cyklopské stavby a navíc ovládali dokonalejší technologii, která byla založena na úspěšném využívání Fohata. Tři předchozí rasy současného planetárního kola byly protohumánní, skládaly se z první astrální základní rasy, která vznikla na neviditelné, nesmrtelné a posvátné zemi a z druhé hyperbořejské základní rasy, která přebývala na zmizelém polárním kontinentu. Třetí lemurská základní rasa prosperovala na kontinentu, který ležel v Indickém oceánu. Patrně proto, že tato rasa sídlila přímo nebo poblíž nejhlubšího spirituálního bodu rasového evolučního cyklu, ji Blavatská přisoudila míšení ras, které přineslo Pád a zrod nestvůr.⁶

Dalším důležitým teosofickým dogmatem, také převzatým z hinduismu, byla víra v reinkarnaci a karmu. Individuální lidská osobnost se považuje za drobný fragment božské bytosti. Prostřednictvím reinkarnace prochází každá osobnost kosmickou cestou a všemi svými základními rasami a koly, které ji nakonec dovedou ke spojení s božskou bytostí, odkud pů-

vodně vzešla. Tato cesta nesčetných přerodů obsahuje i příběh cyklického vykoupení: po původním poklesu osobnosti následuje postupná přeměna až nastane sjednocení s Bohem. Reinkarnace probíhá podle takového karmického principu, že dobré skutky vynesou jejich původci lepší reinkarnaci a Špatné skutky horší reinkarnaci. Kromě toho, že tato víra umožňovala každému, aby se účastnil fantastických světů dávné historie v plánu základní rasy, nabízel také dojit prostřednictvím reinkarnace vykoupení v nejvyšší základní rase, která reprezentovala nejvyšší stádium duchovní evoluce: „my lidé zaujmeme v budoucnu své místo na nebesích jako bohové planet, vladaři galaxií a páni ohnivě mlhy (Fohat)“. Tato chiiistická vize naplňovala touhu duše náležet k nekonečnému kosmickému řádu.⁷

Kromě rasismu si teosofie zakládala na principu elitářství a vyznávala hierarchii. Blavatská tvrdila, že získala své zasvěcení do doktrín od dvou vysoce postavených mahátmů neboli mistrů, kteří se jmenovali Morya a Koot Hoomi a kteří bydleli v lůnu vzdálených a tajemných Himalájí. Tito mistři nebyli bohové, ale vysoce vyspělí členové naší vývojové skupiny, kteří se rozhodli poskytnout svou moudrost ostatním Árijcům prostřednictvím vybraného představitele, což byla madam Blavatská. Tak jako její mistři, i ona stavěla svou výlučnou moc na svých okultních znalostech a gnózi. Při svém popisu prehistorie se často odvolávala na posvátnou pravomoc nejvyššího kněžstva u minulých základních ras. Když Lemuřané upadli do nepravosti a hříchu, duchovní čistotu si udržela pouze hierarchie vyvolených. Ostatní se stali lemuroatlantickou dynastií kněžů-vladařů, kteří se usadili na bájném ostrově Šamballah v poušti Gobi. Tito vůdcové byli ve spojení s mistry Blavatské, kteří byli učiteli páté árijské základní rasy.⁸

Pomineme-li nevědeckou argumentaci a časté rozpory, vyskytující se průběžně v celém *Tajném učení* a plynoucí z přemíry pseudovědeckých odkazů, lze toto dílo shrnout do tří základních principů. Prvním je skutečnost Boha, který je všudypřítomný, věčný, nezměrný a nezměnitelný. Ná-

strojem této božskosti je Fohat, elektrospirituální síla, která otiskne Božský plán do kosmické substance jako „přírodní zákon.“ Druhým principem je periodicitata, jelikož veškeré tvorstvo podléhá nekonečnému cyklu záhuby a zrodu. Každé kolo vždy končí na úrovni, která je duchovně dokonalejší, než tomu bylo na počátku. Třetím je existence základní jednoty mezi dušemi všech jednotlivců a Bohem, mezi mikrokosmem a makrokosmem.⁹ Ale tato jednoduchá teologie by nepřivedla do náruče teosofie všechny její konvertity. To má nespšně na svědomí mlhavý příslib okultního zasvěcení, který probleskuje četnými citacemi z pravěkých náboženství, ztracených apokryfických spisů a z tradičních gnostických a hermetických zdrojů esoterického učení, a ten zaručil úspěch její doktríny a počet stoupenců mezi vzdělanými lidmi v několika zemích.

Jak vysvětlit nadšené přijetí, které se dostalo představám Blavatské u celé řady Evropanů a Američanů od osmdesátých let minulého století? Teosofie nabízela atraktivní směsici starověkých náboženství a nových pojetí, které čerpala z Darwinovy evoluční teorie a moderních věd. Tato synkretická víra dokázala poskytnout útěchu lidem, jejichž tradiční postavení bylo na konci devatenáctého století ohroženo zpochybnutím ortodoxního náboženství, racionalizačním a demystifikačním vědeckým vývojem a rychlými společenskými a ekonomickými změnami, které narušovaly ustálený pořádek. George L. Mosse poznamenal, že teosofie ztělesňovala vlnu antipozitivismu, který se přehnal Evropou koncem století a povšiml si, že jeho *outré* názory získaly větší vliv v Německu než v ostatních evropských zemích.¹⁰

Ačkoli byla teosofie hybridní kombinací romantického egyptského revivalismu, amerického spiritualismu a hinduistických náboženství, v Německu a Rakousku se těšila pozoruhodné popularitě. Jejím vzestupu porozumíme lépe, uvážíme-li rozsáhlé neoromantické protestní hnutí ve vilémovském Německu, známé jako *lebensreform* (reforma života). Toto

hnutí ztělesňovalo pokus středních vrstev zmírnit neduhy moderního života, které nastávaly rozvojem měst a průmyslu. Pestrou nabídku životních stylů - včetně bylinné a přírodní medicíny, vegetariánství, nudismu a soběstačných venkovských komun - přivítaly s *nadšením* skupiny lidí, kteří doufali, že se tak navrátí k přírodnímu stylu života. Politická atmosféra tohoto hnutí byla zjevně liberální a levicová se snahou o pozemkovou reformu, ale v lecčems se překrývala s *völkisch* hnutími. Marxističtí kritikové toto hnutí dokonce vysvětlovali jako obvyčejný útek buržoazie před následky kapitalismu.¹¹ Teosofie stoupencům *lebensreformy* vyhovovala a poskytovala některým jejím skupinám filozofický princip.

První německá teosofická společnost, jejímž prezidentem se stal Wilhelm Hübbe-Schleiden (1846-1916), byla založena v červenci 1884 v Elberfeldu, kde bydlela Blavatská, její hlavní spolupracovník Henry Steel Olcott a Gebhardovi, jejich teosofičtí přátelé. V té době byl Hübbe-Schleiden zaměstnán jako vyšší státní úředník na ministerstvu pro kolonie v Hamburku. Většinu času trávil na cestách, jednak řídil farmu v západní Africe a dále byl prominentní postavou v politické lobbii pro rozšiřování německé zámořské říše. Olcott a Hübbe-Schleiden přijížděli do Mnichova a Drážďan, aby navázali kontakt s roztroušenými teosofisty a vytvořili tak základnu pro německou organizaci. Tento spěšný pokus založit německé hnutí se patrně uskutečnil na přání Blavatské, která zamýšlela založit nové centrum po skandálu v Mádrasu začátkem roku 1884, ve kterém byli teosofisté obviněni ze šarlatánství. Metody Blavatské, jejichž prostřednictvím inscenovala okultní jevy a předkládala zprávy od svých mistrů, vzbudily v jejím okolí podezření a nakonec vedly k tomu, že se její činnost začala zabývat Londýnská společnost pro psychický výzkum, která vydala nepřiznávající posudek. Když v dubnu 1885 velká skupina teosofistů z Indie odešla, pověsti o skandálu se rozšířily a Hübbe-Schleiden ke svému zámětku přišel o prezidentské křeslo, protože se německá organizace rozpadla.¹²

Poté se Blavatská přestěhovala do Londýna, kde našla mezi horními třídami viktoriánské Anglie nové dychtivé žáky.

V roce 1886 Hübbe-Schleiden dosáhl mezi Němci širšího povědomí o okultismu, protože začal vydávat vědecký měsíčník *Die Sphinx*, který se z vědeckého hlediska zabýval spiritismem, psychickým výzkumem a paranormálními jevy. Jeho hlavními přispěvateli byli význační psychologové, filozofové a historici. Max Dessoir zde rozváděl své úvahy o hypnotismu, Eduard von Hartmann rozvíjel názory na „individualismus“, a tvrdil, že ego přežívá svou smrt jako netělesná entita, přičemž vycházel z kantovských názorů, křesťanské teologie a spiritualistických spekulací. Carl du Prel, který se zabýval výzkumem psychiky a jeho kolega Lazar von Hellenbach, který ve Vídni pořádá seance s proslulým americkým médiem Henrym Sladem, přispívali svými esey v podobném duchu. Dalším významným členem kolem *Sphinx* byl Karl Kiesewetter, jehož studie o historii postrenesanční esoterické tradice rozšířily povědomí o učených magicích, prvních moderních alchymistech a soudobých okultistech mezi veřejností. I když Hübbe-Schleidenův časopis nebyl svým zaměřením teosofický, byl až do roku 1895, kdy přestal existovat, velkou oporou německého okultního oživení.

Vedle vědeckého proudu okultismu vzniklo v roce 1890 rozsáhlejší německé hnutí, které především vyústilo z popularizačního úsilí Franze Hartmanna (1838–1912). Hartmann se narodil v Donaüwörthu a vyrostl v Kempten, kde jeho otec pracoval jako soudní lékař. Po vojenské službě u bavorského dělostřelectva v roce 1859 začal Hartmann studovat na mnichovské univerzitě. V roce 1865 byl na prázdninách ve Francii, nastoupil jako lodní lékař na loď, která směřovala do Spojených států, kde strávil příštích osmnáct let svého života. V St. Louis dokončil své lékařské vzdělání a otevřel si oční kliniku, kde pracoval do roku 1870. Pak se vydal na cestu po Mexiku, nakrátko se usadil v New Orleansu, v roce 1873 se pře-

stěhoval do Texasu a v roce 1878 odešel do Georgetownu v Coloradu, kde se stal v roce 1882 koronerem. Tvrdil, že měl kromě své lékařské praxe spekulativní podíl na dolování zlata a stříbra. Ještě před sedmdesáti lety minulého století se začal zajímat o americký spiritismus, navštěvoval seance vedoucích postav tohoto hnutí, např. paní Rice Holmesovou a Kate Wentworthovou, a studoval spisy soudce Edmonde a Andrewa Jacksona Davise. Ovšem poté, co objevil *Odhalenou Isis*, věnoval své srdce teosofii a spiritismus zcela opustil. Rozhodl se, že navštíví teosofisty v Mádrasu a koncem roku 1883 se tam vypravil přes Kalifornii, Japonsko a jihovýchodní Asii. Když Blavatská a Olcott začátkem roku 1884 odjeli do Evropy, byl Hartmann pověřen vykonávat za jejich nepřítomnosti prezidentskou funkci společnosti. Zůstal u ústředí společnosti až do dubna 1885, kdy teosofisté definitivně odešli z Indie.¹³

Zpočátku se Hartmann ve svých pracích, které vyšly v Americe a Anglii v letech 1884 až 1891, věnoval rosenkruciánským zvěstencům, Paracelsovi, Jakobu Boehmovi a dalším špičkám západní esoterické tradice. Jakmile se ovšem po svém návratu do Evropy v roce 1885 etabloval jako ředitel *Lebensreformního* sanatoria v Halleinu poblíž Salcburku, začal šířit své nové východní učení mezi svými krajany. V roce 1889 založil, společně s Alfredem Piodou a hraběnkou Constančí Wachtmeisterovou, blízkou přítelkyní Blavatské, teosofický laický klášter v Asconě, místě, které se proslavilo řadou anarchistických experimentů.¹⁴ Od roku 1892 ve svém časopisu *Lotusblüthen (Květy lotosu)* (1892–1900) uveřejňoval překlady indických posvátných textů a práce Blavatské. Tento časopis byl první německou publikací, která na své obálce uvedla teosofickou svastiku. Ve druhé polovině tohoto desetiletí dosáhlo vydávání německých teosofických textů prvního vyvrcholení. Wilhelm Friedrich z Lipska, vydavatel Hartmannova časopisu, vydal dvanáctidílnou knižní řadu, *Bibliothek esoterischer Schriften (Kniha esoterických spisů)* (1898–1900) a Hugo Goring,

výmarský teosofista, vydal třicetidílnou knižní řadu *Theosophische Schriften* (*Teosofické spisy*) (1894-96). Obě řady se skládaly z německých překladů Annie Besantové a Charlese Leadbeatera, anglických nástupců Bialvatské, a původních studií Hartmanna a Hübbe-Schleideny. Tyto knižčky se především zabývaly tajemnou kosmologií, karmou, spiritismem a skrytými máhátmí. Kromě této publikace se musíme zmínit o Hartmannových překladech spisů Bhagavad Gita, Tao-Te-King a Tattwa Bodha a jeho dalších monografiích o budhismu, křesťanské mystice a Paracelsovi.

Jakmile dal Hartmann svým příkladem počáteční impuls, s dalšími významnými periodiky se roztrhl pytel. V roce 1896 založil Paul Zillmann *Metaphysische Rundschau* (*Metafyzická revue*), měsíčník, který se zabýval řadou aspektů esoterické tradice, a navíc se, jako nástupce *Die Sphinx*, zabýval všemi novými parapsychologickými výzkumy. Zillmann, který žil v Gross-Lichterfelde u Berlína, byl členem výkonného výboru nové německé teosofické společnosti, založené za Hartmannova předsednictví v srpnu 1896 v Berlíně, v době, kdy Evropou projížděli američtí teosofisté Katherine Tingley, E. T. Hargrove a C. F. Wright, aby na druhé straně oceánu získali podporu pro své hnutí.¹⁵ Zillmannovy vlastní studie a články v jeho časopisu se vyznačovaly výrazným eklektismem: vedle příspěvků o józe, frenologii, astrologii, živočišném magnetismu a hypnóze se řadila nová vydání středověkých německých mystiků, rosenkruciánská středověká pojednání z konce osmnáctého století a díla moderního francouzského okultisty Gérauda Encausse (Papusa). Hartmann napsal fiktivní příběh o tom, jak v bavorských Alpách našel tajný rosenkruciánský klášter a krmil své čtenáře romantickými báchorkami o tajných vyznavačích uprostřed moderní Evropy.¹⁶ Zillmann se nadchl mystikem Eckhartshausenem z raného devatenáctého století a jeho představami o tajné iniciační škole do té míry, že založil začátkem roku 1897 okultní lóži. Tato *Wald-Loge* (Lesní lóže) byla uspořádána do tří kvazizednářských stupňů zasvěcení.¹⁷ V Zill-

mannově okruhu pracoval okultista Ferdinand Maack, který se v souvislosti s vlastní "dynamosofickou" vědou hluboce zajímal o studium nově objevených paprsků a o nová vydání tradičních rosenkruciánských textů, o astrologa Alberta Kniefpa, indického teosofistu a spisovatele písničků o americkém hnutí Christian Science a New Thought. Jako vydavatel byl Paul Zillmann důležitou spojkou mezi německou okultní subkulturou a vídeňskými ariosophisty, jejichž práce vycházely z jeho nakladatelství v letech 1906 až 1908.

Německá teosofická společnost byla založena v srpnu 1896 jako německá odnož Mezinárodního teosofického bratrstva, založeného americkými teosofisty shromážděnými kolem Williama Quana Judgea a Katherine Tingleyové. Teosofie si v Německu zachovala sektářský styl, který charakterizovaly malé a často antagonistické místní skupinky. Koncem prvního desetiletí dvacátého století obdržel vydavatel *Neue Metaphysische Rundschau* výroční zprávu z poboček společnosti v Berlíně, Cottbusu, Drážďanech, Essenu, Grazu a Lipsku a zoufal si nad evidentním nedostatkem vzájemných bratrských vztahů.¹⁸ Před rokem 1902 vykazovalo toto hnutí větší sounáležitost s dvěma hlavními centry v Berlíně a v Lipsku, které podporovalo deset dalších teosofických společností a přibližně třicet kroužků roztroušených po celém Německu a Rakousku. Paul Raatz, vydavatel časopisu *Theosophisches Leben* (*Teosofický život*, vznikl v dubnu 1898), založil v hlavním městě teosofické centrum a v Lipsku existovalo další centrum kolem Arthura Webers, Hermanna Rudolfa a Edwina Böhma.¹⁹ Weber vydával svůj vlastní časopis *Der theosophische Wegweiser* (*Teosofický ukazatel*, zal. 1898) a v novém Teosofickém centrálním knihkupectví vydával edici *Geheimwissenschaftliche Vorträge* (*Přednášky z okultismu*) (1902-7), do níž Rudolph a Böhme přispěli dalšími tituly.

Zatímco v této činnosti měli hlavní slovo většinou Franz Hartmann a Paul Zillmann, musíme si v Německu povšimnout dalšího teosofického

směru. V roce 1902 byl zvolen generálním tajemníkem německé Teosofické společnosti v Berlíně, založené londýnskými teosofisty, mladý vzdělanec Rudolf Steiner, který studoval ve Vídni a později ve Výmaru napsal studii o Goethových vědeckých pojednáních. Steiner vydával v Berlíně od roku 1903 do roku 1908 časopis *Luzifer*. Nicméně jeho zájem o mystické křesťanství ho teosofistům, pod vedením Annie Besantové a jejího ostře vyhraněného hinduistického zaměření, vzdaloval, Steiner se nakonec osamostatnil a založil v roce 1912 vlastní Antroposofickou společnost.²⁰ Hartmann chtěl patrně čelit Steinerovu vlivu na okultní subkultur, a tak se pustil do vydávání několika nových časopisů. V roce 1906 bylo v Lipsku založeno Teosofické vydavatelství, které vedl jeho mladý chránělec Hugo Vollrath.²¹ Toto vydavatelství začalo chrlit řadu okultních časopisů, mezi něž patřil například *Der Wanderer* (1906-8) pod vedením Arthura Webera, dále *Prana* (1909-19), kterou původně začal řídit astrolog Karl Brandler-Pracht a později převzal Johannes Balzli, tajemník lipské Teosofické společnosti, a *Teosofie* (zal. 1910), kterou řídil Hugo Vollrath. Od roku 1910 zde začaly vycházet astrologické časopisy a edice téhož zaměření, *Astrologische Rundschau* (*Astrologická revue*) z. *Astrologische Bibliothek* (*Astrologická knihovna*). V roce 1908 začal vycházet v Jaegerově nakladatelství starý Hartmannův časopis pod titulem *Neue Lotusbluten*, a současně i *Osiris-Bücher*, rozsáhlá knižní řada, která představila německé veřejnosti mnoho nových okultistů.

Mezitím se na trhu etablovala další vydavatelství, Karl Rohm, který koncem devadesátých let minulého století navštívil v Londýně anglické teosofisty, založil na přelomu století v Lorchu ve Württembergu vlastní firmu. Vydával mezi jiným nově Boehma, Hamanna, Jung-Stillinga a Alfreda Martina Oppela (A. M. O.), překlady románů Edwarda Bulwer-Lyttona a prací současných okultistů.²² V roce 1912 bylo založeno vydavatelství Johanna Bauma New Thought, které se v roce 1919 přestěhovalo do

Pfullingenu. Ačkoli jeho hlavní náplní byl původně překlad amerických materiálů, bylo této agentuře předurčeno hrát nesmírně důležitou roli ve vydávání německých esoterických materiálů dvacátých let.²³

S lipskými teosofisty soupeřila firma Maxe Altmanna, která započala s vydáváním okultních materiálů v roce 1905. V červenci 1907 začal Altmann vydávat magazín *Zentralblatt für Okkultismus*, který řídil D. Georgiewitz-Weitzer, autor spisů o moderním rosenkruciánismu, alchymii a okultní medicíně, které psal pod pseudonymem G. W. Surya. Lipský knihkupec Heinrich Tränker vydal v letech 1910 až 1912 okultní edici, která obsahovala práce Karla Helmutha a Karla Heise. Od roku 1913 vydával Antonius von der Linden ambiciózní edici *Geheime Wissenschaften* (*Tajné vědy*) (1913-1920), která se skládala z přetisků esoterických textů od renesančního učenice Agrippy von Nettesheim, alchymistů rosenkruciánských a alchymistů z osmnáctého století a komentáře k původním textům od moderních okultistů. Z tohoto krátkého přehledu lze usoudit, že vydavatelská činnost zaměřená na německé okultisty dosáhla svého druhého vrcholu v letech 1906 až 1912.²⁴

Německá okultní subkultura byla tedy před první světovou válkou bohatě rozvinutá, ale ani Vídeň se nemusela stydět za nevyvinutou okultní tradici. Tato tradice je těsně spojena s Friedrichem Ecksteinem (1861-1939). Tento osobní tajemník skladatele Antona Brucknera a vynikající polyhistor si pěstoval široký okruh známých mezi předními vídeňskými mysliteli, spisovateli a hudebníky. Jeho sklon k okultismu se poprvé projevil, když se stal členem skupiny *Lebensreform*, která koncem sedmdesátých let minulého století ve Vídni praktikovala vegetariánství a studovala Pythagorovy a neoplatonské doktríny. Jeho esoterické sklony se později rozšířily o německý a španělský mysticismus, legendy o templářích a svobodných zednících, wagnerovskou mytologii a orientální náboženství. V roce 1880 se spřátelil s vídeňským matematikem Oskarem Simony, kterého silně upou-

taly metafyzické teorie lipského profesora Friedricha Zollnera. Zollner vyslovil hypotézu, že spiritistické fenomény potvrzují existenci čtvrté dimenze. Eckstein a Simony se také znali s Lazarem von Hellenbachem, ruským badatelem na poli psychologie, který provozoval vědecké experimenty s médii ve stavu tranzu a přispíval do časopisu *Die Sphinx*. V roce 1886 se setkal s Blavatskou, se kterou si padli do oka a později kolem sebe ve Vídni shromáždil skupinu teosofistů. V osmdesátých letech byli jak Franz Hartmann, tak mladý Rudolf Steiner v tomto kroužku *habitués*. Eckstein se také seznámil se skupinou mystiků kolem negramotného a pobožnostkářského křesťana, Aloise Mailändera (1844–1905), kterého vyhledávali v Kemptenu a později i v Darmstadtu mnozí teosofisté, mezi nimi i Hartmann a Hübbe-Schleiden. Eckstein si dopisoval s Gustavem Meyrinkem, který v roce 1891 v Praze založil teosofickou lóži Modrá hvězda a který se později před první světovou válkou proslavil jako okultní romanopisec. V roce 1887 byla ve Vídni založena Teosofická společnost s Ecksteinem jako prezidentem a hrabětem Karlem zu Leiningen-Billigheim jako tajemníkem.

Po přelomu století se ve Vídni objevily nové skupiny oddané okultismu. Mezi nimi byla Společnost pro okultismus, která vlastnila knihovnu, ve které její členové mohli čerpat z knih Zöllnerových, Hellenbachových a du Prelových. S touto společností byl úzce spojen Philipp Maschlufsky, který od roku 1903 začal vydávat esoterický časopis *Die Gnosis*. Tento list později získali berlínští teosofisté, kteří ho sloučili s *Luzijerem* Rudolfa Steinera.²⁶ V prosinci 1907 založil Franz Herndl, který napsal dva okultní romány a byl významným členem Listovy společnosti, podobnou skupinu pro studium okultismu pod názvem Čtenářský klub Sfinga.²⁷ Kromě toho byly v rakouském hlavním městě také zastoupeny astrologie a ostatní okultní vědy. V roce 1907, po svém návratu ze Spojených států do rodného města, založil Karl Brandler-Pracht První vídeňskou astrologickou spo-

lecnost.²⁸ Podle Josefa Greinera, který popsal Hitlerova mladá léta ve Vídni, byly schůze a přednášky na téma astrologie, hypnóza a ostatní formy věštění v hlavním městě před první světovou válkou všední věcí.²⁹ Na základě naší nynější znalosti vídeňské okultní subkultury, lépe pochopíme, o jaké místní zázemí se opíralo hnutí kolem Guida von Lista a Lanze von Liebenfels, jejichž rasistické spisy po roce 1906 v mnohém Čerpalý právě z obrozeného středoevropského moderního okultismu.

Ačkoli moderní okultismus reprezentovala celá škála forem, jeho funkce je prakticky stejná. Za všemi vědeckými metodami jako je astrologie, frenologie a chiromantie, i za teosofickými doktrínami, "dynamosofickými" kvazivědami, živočišným magnetismem a hypnotismem, za sběratelstvím starých textů s esoterickými náměty jako je tradiční kabala, rosenkrucciánství, alchymie, stojí silná touha sladit objevy moderních přírodních věd s náboženským názorem a vrátit tak člověku jeho ústřední a důstojnou pozici ve vesmíru. Okultismus se snažil vyzdvihnout důvěrný a smysluplný vztah Člověka a vesmíru na základe "odhalených" souladů mezi mikrokosmem a makrokosmem a usilovně se snažil čelit materialismu, který kladl důraz na konkrétní a měřitelné jevy a přehlížel neviditelné spirituální a emotivní kvality. Nové "metafyzické" vědy³⁰ nabývaly jednotlivcům holistický pohled na sebe a svět, ve kterém žili. Tento postoj jim poskytoval pocit účasti na veškerém smysluplném řádu a věšty jim zase nabývaly způsob, jak plánovat své záležitosti v souladu s tímto řádem.

Na začátku této kapitoly jsme už naznačili, jak silnou přitažlivostí se tento světový názor vyznačoval. Okultismu se dařilo v době úpadku říše Římské a stejně tak i koncem středověku. Velmi atraktivní byl i pro lidi, kterým se zdálo, že se svět vzhledem k rychlým společenským a ideologickým změnám na konci devatenáctého století vymkl z kloubů. Tyto lidi, kteří svými názory a výchovou inklinovali k idealismu a romantismu, ob-

rozený moderní okultismus velmi lákal, protože lidé toužili po řádu, který se otfásal, neboť dosavadní konvence a víry přestávaly platit.

Jelikož ariosofie vznikla ve Vídni jako odezva na problémy německého národa a překotný rozvoj velkoměsta, musíme si tohoto typu teosofie, který si ariosofisté přizpůsobili ke svým *völkisch* ideám, blíže povšimnout. Teosofická skupina působila ve Vídni už od roku 1887, aie její členové, pod vedením Marie Langové, původně vyznávali *biedermeierovskou* tradici nábožné "duchovnosti" a sebevzdělávání. Členem této skupiny byl i Rudolf Steiner, z jehož popisu zájmů skupiny vidíme, jak málo společného měla „pravá“ budhistická teosofie Franze Hartmanna, který do kroužku také občas zavítal, se spirituálnějšími a reflexivními sklony ostatních členů kroužku.³¹ Během devadesátých let minulého století se zdálo, že vídeňská teosofie je výrazem zvláštní záliby vzdělaných tříd v nábožnosti, subjektivismu a kultu pocitů, které v umění odpovídaly soudobý módní *feuilleton* a literární impresionismus. Schorske se pokusil najít souvislost mezi snahou o sebevzdělávání a nepříznivou společenskou situaci vídeňské buržoazie koncem století. Podle něj tato třída původně podporovala chrám umění jako náhradu za asimilaci s aristokracií, ale nakonec v něm hledala únik před zhroutilím liberalismu a nástupem lidových masových hnutí.³² Zasazení vzestupu vídeňské teosofie do tohoto kulturního kontextu vypadá hodnověrně.

Když na přelomu století začala německá vydavatelství vydávat celou řadu publikací o teosofii, získaly její myšlenky širokou odezvu. Tehdy už teosofie představovala ucelené učení, vyloučené v novém překladu střežící práce Blavatské *Die Geheimlehre (Tajné učení)* (1897-1901) a Četných komentářů a resumé od Franze Hartmanna, Hermanna Rudolpha, Edwina Böhma a dalších. Zatímco ranější rakouské teosofické hnutí se vyznačovalo mystickým křesťanstvím a osobním gnosticismem vzdělaných jednotlivců, jeho pozdější vídeňská verze se vyznačovala rozčarováním z katolicis-

mu a popularizací mytologie, folklóru a komparativního náboženství. Impuls přišel převážně z Německa a jak List, tak i Lanz čerpali své znalosti teosofie z německých zdrojů. List do značné míry Čerpal z berlínských teosofistů Maxe Ferdinanda von Sebaldt a Franze Hartmanna, Huga Göringa a Paula Zillmanna považoval za své stoupence. Zillmann jako první vydal Listovy i Lanzovy práce esoterického zaměření. Můžeme konstatovat, že teosofie byla ve Vídni po roku 1900 kvaziintelektuálníkou sektářskou náboženskou doktrínou německé proveniencce, která měla největší ohlas u lidí nábožensky orientovaných, kteří se od svého původního náboženství odklonili.

Přitažlivost teosofie pro Lista, Lanze a jejich stoupence tkvěla v tom, že eklekticky shrnovala exotická náboženství, mytologii a esoterické učení a tak nabízel univerzální a nekřesťanský pohled na vesmír a původ lidstva, na jehož pozadí probleskovaly prameny teutonské víry, zvyků a identity, které byly podle *völkisch* ideologie německé. Vzhledem k antipatii, kterou vůči katolicismu pocítovali rakouští *völkisch* nacionalisté a pangermáni na přelomu století, se teosofie prezentovala jako multináboženský projekt, ignorující křesťanství, ale prosazující *mélange* mýtických tradicí a pseudovědeckých hypotéz, které odpovídaly soudobé antropologii, etymologii a historii starověkých kultur. I sama struktura teosofického myšlení se pro *völkisch* ideologii ideálně hodila. Implicitní elitní postavení tajných mahátmů s nadlidskou moudrostí skvěle vystihovalo touhu po hierarchickém společenském řádu, založeném na rasové mystice *volku*. Názoru, že teosofická okultní gnóze byla dlouho potlačována v důsledku nařízených nepřátelských (křesťanských) náboženství, a že byla obnovena prostřednictvím několika vyvolenců, odpovídá snaha opatřit *völkisch* nacionalismus dlouhou tradicí, zejména vzhledem k jeho skutečně nedávnému původu. V kontextu vzestupu německého nacionalismu v Rakousku po roce 1866 vidíme, jak teosofie, která měla kdysi velmi vágní vztah k *völkisch* ideologii pokud

jde o rasu a její vývoj, mohla nabídnout politickému postoji této nevelké minority jak náboženskou mystiku, tak obecné zdůvodnění.

Část II. Videňští ariosofisté

3. Guido von List

Guido (von) List byl prvním populárním spisovatelem, který zkombinoval *völkisch* ideologii s okultismem a teosofií. Před rokem 1914 byl mezi německými publicisty *völkisch* ideologie výjimečným zjevem. Především se narodil ve Vídni, hlavním městě habsburského Rakouska, která na přelomu století zůstala stranou hlavního proudu německého národního hnutí, jak dokládá Bismarckova říše, přes tři desetiletí. Kromě toho patřil List ke starší generaci než většina jeho spoluideologů a tak se na východním cípu německého světa stal legendou. Jeho Čtenáři a stoupenci ho vnímali jako Vousatého stařešinu a mystického nacionalistického gurua, jehož jasnozřivost vynesla slavnou árijskou a germánskou minulost Rakouska na světlo zpod suti cizích vlivů a křesťanské kultury. Ve své knize a na přednáškách vyzýval roduvěrné Germány, aby si všímali viditelných pozůstatků vynikajícího teokratického áriogermánského státu, moudře spravovaného kněžského krále a gnostickými zasvěcenými, které lze najít v archeologii, lidovém umění a v celé jeho domovině. Oddal se studiu kabaly a astrologie a začal o sobě prohlašovat, že je posledním z armanistických magiků, kteří bývali v starověkém árijském světě nositeli moci.

Guido Karl Anton List se narodil ve Vídni 5. října 1848 jako nejstarší syn prosperujícího středo stavovského obchodníka. Jeho matka i otec pocházeli z obchodnických rodin, které byly v hlavním městě usazeny minimálně po dvě generace. Maria Listová, Guidova matka, byla dcerou obchodníka ve stavebnictví, Franze Antona Killiana, který v antiroyalistické revoluci 1848 velel První vídeňské civilní obraně. Jeho otec, Karl Anton

List, byl obchodníkem s kožedělnými výrobky, prodával jezdecké postroje a jiné zboží, a jeho dědeček, Karl List, měl hospodu a obchodoval s vínem, i pradědeček vedl hostinec.¹

List vyrůstal v druhém městském *bezirku*, který se rozkládá na východ od starého dunajského kanálu. Podle několika zpráv vyrůstal jako šťastné dítě v poklidném domově. V roce 1851 namaloval Anton von Anreiter vodovými barvami jeho portrét.² Svědčí o tom, že rodina byla jednak bohatá a jednak poslušná zvykům vídeňské buržoazie. Mladý List se svými rodiči vycházel dobře. Jeho rodiče rádi brávali své děti na výlety do okolí města a právě na těchto vycházkách se naučil List lásku k přírodě i venkovu. List projevoval umělecké sklony, které se snažil vyjádřit šitcem i perem, přičemž mu jeho otec pomáhal radou při malování i kresbě. Zachovaly se Listovy studie z roku 1863 (z jeho patnácti let), kresby hradů, prehistorických památek a krajin z Dolního Rakouska a z Moravy.³

Jako většina Rakušanů byla i Listova rodina římskokatolického vyznání a List byl pochopitelně pokřtěn ve vídeňském Svatopetském chrámu. V roce 1862 došlo k události, která odhalila, že ho ortodoxní náboženství příliš neupoutalo. Když si jeho otec a přátelé jednou naplánovali návštěvu katakomb pod Svatoštěpánskou katedrálou, musel List dospěle doprovázet. Temná a úzká sklepení na něj udělala silný dojem. Později tvrdil, že v kryptě poklekl před položbořený oltář a přisahal, že až jednou vyroste, postaví Wotanovi svatyni. Zjevně považoval labyrint pod katedrálou za předkřesťanskou svatyni zasvěcenou pohanskému božstvu. List později tvrdil, že jeho konverze nastala právě tehdy, při jeho prozření.⁴

List se chtěl stát umělcem a učencem, což byl podle něj romantický historik, který dokázal číst minulost z lidové tvorby a krajiny. Jeho přání se diametrálně lišilo od toho, co s ním zamýšlel jeho otec, a to bylo pokračovat v rodinném kožedělném podnikání jako nejstarší z jeho synů a jeho dědic. List vyhověl otcovskému očekávání a začal se školit na obchodníka.

ale rozhodně se kvůli pracovním požadavkům nehodlal vzdát všech svých zájmů. Od té doby dělil svůj čas mezi obchod a vlastní svět umění, fantazie a obdivování přírody. V pracovní době pomáhal otci, ale veškerý volný čas věnoval výletům a toulkám přírodou za každého počasí, skicování krajiny a zaznamenávání nabytých zkušeností.⁵ Listovy výlety do přírody ovlivňoval jeho zájem o alpinismus a veslování. Byl zdatný v obou sportech a stal se významným členem vídeňského veslařského klubu *Donauhori* a v roce 1871 tajemníkem *Österreichischer Alpenverein* (Rakouského alpského sdružení). Je příznačné, že jeho první publikovaná věc se objevila právě v roce Alpského sdružení. Sport hrál zřejmě velkou roli i jeho aktivním kontaktu se světem řek a hor.⁶

Listova láska k přírodě byla vedena touhou po samotě a útěku z každodenního světa. Nejšťastnější byl, když mohl vyrazit na výlet sám. I když se přátel nezřídka, často pociťoval jejich přítomnost jako překážku pro radost z prostého bytí.⁷ Dochovalé záznamy o výletech, kterých se zúčastnil ve společnosti přátel, naznačují, že vždy projevoval snahu opustit skupinu a vyrazit za dobrodružstvím sám. Ritualizace jeho dobrodružství vedla k větší výlučnosti jeho soukromého světa a to mu vysloužilo pověst samotáře a mystika. Jeho rituály dokládají jeho výpravy o letním slunovratu. Jednou po dlouhé túře po Marchfeldu zašli List a jeho přátelé do hostince. Bouřka je donutila zůstat na noc, ale List se od nich odtrhl a šel oslavovat slunovrat tím, že strávil noc sám na kopci ve strážném hrádku Geiselbergu.⁸ 24. června 1875 zase přemluvil své přátele, aby si vzali na odpoledne voho a vypravili se s ním na veslicích po Dunaji. Po proudu dojele ke zřícenině římského města Carnuntum, kde se skupina utábořila a popíjela do noci. Pro jeho přátele to byl velice příjemný večer, pro Lista, zatoulaného ve svém snění, to bylo 1500. výročí vítězství germánských kmenů nad Římany, což oslavil ohněm a tím, že pohřbil osm vinných lahví, uložených do tvaru svastiky, pod obloukem Pohanské brány.⁹

V pozdějších letech List otevřeně vysvětloval svou zaujatost přírodou jako reakci na moderní svět ulic, obchodů a továren. Často se zmiňoval, jak moc se mu přičila metropolitní Vídeň; kdykoli utekl z města na venkov, měl pocit, jako by utekl z „mlhového rubáše velkoměsta“ a „děsivého divadla, kde se každý divoce pachtí za ziskem“. Podle Lista zavedla moderní ekonomika lidstvo na scestí pod pláštěm příslibů hledání vlastní seberealizace.¹⁰ „Člověk musí uprchnout z míst, kde pulsuje život, a vyhledat osamělá místa nedotčená lidskou rukou, aby dokázal nadzvednout magický závoj přírody;“¹¹ Jeho útek do vlídné a pokojné náruče přírody byl útekem od modernosti, která mu možná splývala s naléháním jeho otce, aby se věnoval obchodní kariéře.

A tak zatímco jeho otec dál fídl obchod s kožedělným zbožím, List se mohl po libosti oddávat samotě, sportování a dlouhým výletům. Ale když Karl Anton v roce 1877 zemřel, List se musel začít žít sám. Na obchodování se vůbec nehodil, tak podnik brzo opustil a 26. září 1878 se oženil se svou první paní, Helene Försterovou-Petersovou. Následující desetiletí nazval obdobím strážní,¹² protože tato dvojice žila z ruky do úst z velmi skrovných vlastních prostředků a z malého příjmu z Listovy novinářské činnosti.¹³

List tedy ukončil svou obchodní kariéru a konečně mohl dát průchod svému zájmu o literaturu a historii na celodenní bázi. Od roku 1877 do roku 1887 vydal řadu článků o rakouské přírodě a zvycích tamějších obyvatel v časopisech *Heimat*, *Deutsche Zeitung* a *Neue Welt*, které byly proslulé nacionalistickým cítěním. Jeho studie o krajině byly zpestřeny pohanskou interpretací místních jmen, zvyků a známých legend. Typická raná idyla o skupině středověkých hradů kolem Melku vyšla v roce 1877 v *Neue Deutsche Alpenzeitung*. Protože Rakouské alpské sdružení si v roce 1874 přisvojilo nadnárodní status a ignorovalo tím uspořádání německorakouských hranic z roku 1867 a 1871, dostal se List do spojení s rakouskými

i německými Členy sdružení s nacionalistickými a pangermánskými názory. Teď už List oslavoval skutečnost, že je krajina *rodná*. Uctíval Alpy a Dunaj pro jejich národní identitu; potoky, pole a kopce personifikoval jako bytosti, které si vybral z teutonských mýtů a folkloru. Tyto rané články se od mladické činnosti lišily vyhraněným *völkisch* a nacionalistickým stylem.

V těchto letech pracoval List na svém prvním velkém románu *Carnuntum*, na motivy nezapomenutelné oslavy letního slunovratu z roku 1875. V roce 1881 vydal krátkou práci o tom, co při oné příležitosti prožil. Podmaněn *geniem loci* se List zahleděl do vzdálené minulosti města Carnuntum. Kolem něj se z trosk města vynořily ulice a nádherné budovy, před jeho duchovním zrakem mýjely příznaky bývalých obyvatel a nakonec se stal svědkem osudové bitvy mezi Germány a Římany, která vedla k pádu pevnosti v roce 375. Podle jeho názoru tento útok kmenů Kvádů a Markomanů zahájil germánskou migraci, která nakonec vedla k pádu Říma v roce 410 a ke zhroutilí celé říše. Pro Lista už samotné slovo Carnuntum symbolizovalo auru staré germánské slávy, stalo se pro něj smluvným heslem, vyvolávajícím událost, která vrátila dávné Germány na scénu světové historie.¹⁵ *Carnuntum*, vydané v roce 1888 ve dvou dílech, byl rytířský román na tomto smyšleném pozadí.

Tento lákavý příběh byl dvojnásob atraktivní pro rakouské nacionalisty. Především proto, že umístil *rakouské* kmény do předvoje útoku na Řím. Za druhé podle jeho líčení toto kmenové osídlení z doby prerománského Rakouska a postrománských barbarských království raného středověku tvořilo trvalé osídlení jeho vlasti. Jejich civilizace na vysoké úrovni, abych použil Listových slov, byla za celou dobu trvání přerušena pouze dvakrát: poprvé římskou kolonizací Panonie, která trvala přibližně od roku 100 do roku 375, a po druhé příchodem křesťanství neboli „druhého Říma“. „Ten- to popis je výrazem Listovy krajní nechuti k soudobé rakouské katolické

státní církvi. Tehdejší politický řád a převládající víru považoval List za nelegitimní, dosazené před mnoha staletími cizáky po období pronásledování germánské kultury.

Tato mytologie upoutala pozornost německých nacionalistů, kteří pátrali po něčem, co by opravňovalo jejich vlastní odpor k mnohonárodnímu rakouskému státu. Uznání jeho románu hned od počátku mělo pro Lista velkou cenu. V roce 1888 se objevila další historická práce pod názvem *Der altdeutsche Volksstamm der Quaden (Staré germánské kmeny Kvádů)* od Heinricha Kirchmayra. Vydavatelem byl *verein „Deutsches Haus“* v Brně, jehož prezidentem byl průmyslník Friedrich Wanneick, předseda Pražské železářské společnosti a První Brněnské strojírenské společnosti, přičemž obě tyto společnosti vyráběly důležité zboží v habsburské říši. *Verein „Deutsches Haus“* byl nacionalistickým sdružením pro německé obyvatele Brna, kteří se cítili seveři v kruhu převažující jihomoravské populace. Na Wanneicka silně zapůsobila paralela mezi Listovým vizionářským líčením Kvádů a Kirchmayerovou teoretickou studií. Mezi Wanneickem a Listem se rozvinula pravidelná korespondence, která položila základ trvalému přátelství. *Verein „Deutsches Haus“* později vydal tři Listovy práce ve vlastní edici nacionalistických studií historie a literatury a Wanneickova štědrá ruka vedla o dvacet let později k založení Listovy společnosti.¹⁷

Kromě toho, že *Carnuntum* silně zapůsobilo na brněnský *völkisch* okruh, proslavilo Lista v rakouském pangermánském hnutí, spojeném s takovými jmény, jako Ritter Georg von Schönerer a Karl Wolf. Schönerer si v roce 1873 poprvé zajistil zvolení do rakouského *reichsratu* a stal se proslulým protagonistou antisemitských a nacionalistických Němců habsburské říše. V roce 1878 přednesl před zákonodárným shromážděním svou první antisemitskou řeč a ve své nástupnické řeči požadoval ekonomickou a politickou unii německy mluvících obyvatel Rakouska s německým Reichem. Od roku 1883 vydával ostře nacionalistické noviny *Unverfälschte*

Deutsche Worte, které zdůrazňovaly německou identitu rakouských Němců a doporučovaly separaci německých oblastí od zbytku mnohonárodního habsburského státu. V tomto desetiletí dosáhl Schönerer skrovné podpory v řadě provinčních skupin, kulturních společností a sportovních klubů, prosazujících podobné názory. Tyto četné spolky hromadně a rozmanitě pečovaly o rostoucí nacionalistické uvědomění rakouských Němců: slavily výročí německé monarchie, slavných postav německé kultury, jako pruského císaře, Bismarcka, Moltkeho a Wagnera; podle starých zvyků slavily letní a zimní slunovrat; organizovaly studijní kroužky pro hodnocení německé historie a literatury. List se během devadesátých let minulého století v tomto prostředí proslavil.

V roce 1890 Karl Wolf, pangermánský poslanec parlamentu, začal vydávat týdeník *Ostdeutsche Rundschau (Východoněmecká revue)*, jehož politický tón byl jenom o poznání méně nacionalistický než Schönererovy noviny. List se stal pravidelným přispěvatelem. V roce 1891 noviny otiskly ukázky z jeho poslední knihy *Deutsch-Mytologische Landschaftsbilder (Obrázky z krajiny německé mytologie)* (1891), což byla antologie žurnalistických prací z předchozího desetiletí, čerpajících z folklóru. Titulky článků z příštích let nasvědčují tomu, že v zájmu o dávnou národní minulost Rakouska neznal únavy. V roce 1893 vyšel ve Wolfových novinách článek "Götterdämmerung" a "Allerseelen und der vorchristliche Totenkult des deutschen Volkes";¹⁸ v roce 1894 vycházel na pokračování seriál „Die deutsche Mythologie im Rahmen des Kalenderjahres“ a s typicky *völkisch* puncem venkovského romantismu „Der Kohlenbrenner, ein nieder-osterreichische Volkstypus“;¹⁹ obecnější oslavu národních schopností bylo možné najít v „Die Blütezeit des deutschen Handwerkers im Mittelalter“ z roku 1895.²⁰ Studie lidových magických zvyků zveřejnil v článcích „Der deutsche Zauberglaube im Bauwesen“ a „Mephistoteles“.²¹ Zhruba v polovině této dekády se Listův nacionalismus rozrostl o antisemitismus, což

dokazuje jeho odmítavý esej „Die Juden als Staat und Nation”.²² Kromě toho psal do listu Aurelia Polzera *Bote aus dem Waldviertel* (*Posel z Waldviertelu*) (zal. 1878) a do listu *Kyffhäuser* (zal. 1887), který v Hornu a Salcburku vztýčil pangermánskou vlajku. Zajímal se o heraldiku a lidové zvyky při křtu, svatbách a pohřbech. Podle jeho názoru všechny tyto tradice v sobě uchovávaly dávné teutonské zvyky.²³ Listovu nacionalizaci místní historie a archeologie sledoval Franz Keissling, autor několika knih o topografii, starověkých památkách a zvycích v Dolním Rakousku. Oba muži se seznámili a měli na sebe nepochybně značný vliv.

Žurnalistikou se v žádném případě Listova podpora pangermanismu nevyčerpala, protože kromě toho v hnutí také přednášel a působil jako dramatik. 24. února 1893 přednášel před nacionalistickým *vereinem* „*Deutsche Geschichte*” o starověkém posvátném kněžstvu Wotanova kultu. List tvrdil, že tato vyhaslá víra bývala národním náboženstvím Teutonů. Navíc to bylo oblíbené Listovo téma, protože na tento námět přednášel v roce 1892 i členům brněnského Wannickova spolku „*Deutsches Hans*”. Jak se dalo čekat, toto imaginární kněžstvo se časem stalo ústředním námětem jeho politické mytologie.²⁴ Kromě toho spolupracoval s *Bund der Germanen*, což byl spolek, který obnovili v lednu 1894 Karl Wolf a Karl Iro, redaktor Schönererových novin. 3. prosince 1894 tento spolek uspořádala germánskou večerní slavnost, na které se zábava skládala z pěveckého sboru, hudby a Listovy mytologické hry *Der Wala Erweckung* (*Walino procitnutí*), po níž následoval projev o německém poslání. Slavnost byla výlučně pro nacionalisty a na vstupence bylo napsáno „Židům vstup zakázán.”²⁵ Jako člen silné nacionalistické *Deutscher Turnverein* („Německý tělovýchovný spolek, zal. 1885), oslavil List zimní slunovrat roku 1895 ve své pobočce v Leopoldstadtu proslovem „*Deutsche Treue*”, který vzbudil velké nadšení a následně vyšel v *Der Hammer* (zal. 1894), měsíčníku Spolku německých nacio-

nalistických dělníků a dále se objevil jako příloha listu *Ostdeutsche Rundschau*.

V devadesátých letech minulého století List i nadále vydával své literární práce. V roce 1893 založil ve Vídni spolu s Fanny Wschianskou beletristickou společnost za účelem podpory neoromantické a nacionalistické literatury. Tuto společnost *Literarische Donaugesellschaft* (Dunajská literární společnost) stylizovali podle společnosti *litteraria sodalita Danubiana* vídeňského humanisty Conrada Celtea (1459–1508), jehož krátký životopis napsal List v roce 1893. Úspěch jeho prvního románu *Carnuntum* se opakoval i při dalších dvou historických rytířských románech z kmenového Německa. *Jung Diethers Heimkehr* (*Návrat mladého Diethera domů*) (1894) líčil příběh mladého Teutona, který byl v pátém století násilně pokřtěn. Román končí tím, že se odpadlík radostně navrátí ke svému původnímu náboženství uctívání slunce. Sága *Pipara* (1895) nebyla o nic méně melodramatická, tento dvoudílný román sledoval oslnivou kariéru Pipary, kvádské dívky z Eburodunum (Brno), která se vypracovala z římského zajetí až na vládkyni. Představitelé pangermánského hnutí do úmoru pěli na Listovy romány chválu, *Pipara* obdržela nadšené kritiky jak v Schönererových, tak i ve Wolfových novinách. 9. dubna 1895 uspořádala redakční rada *Ostdeutsche Rundschau* na Listovu počest oslavu. Četla se tam poezie a pánové Ottokar Stauf von der March, redaktor *Tiroler Wochenschrift* a Karl Ptak, další redaktor Wolfových novin, přednesli řeč. List také složil lyrické kusy na mytologickou i nacionalistickou notu. Když vyšly jeho *Walküren-Weihe* (*Zasvěcení valkyr*) (1895) u Wannickovy brněnské společnosti, uspořádal Vídeňský pěvecký klub v jižní Vídni 6. června 1896 pěvecký recitál, na kterém zpívali Listovu poemu *Ostara's Einzung*. Táž pěvecká společnost zorganizovala 7. dubna 1897 na počest stříbrného výročí Listovy literární činnosti oslavu. Od toho dne se List stal hvězdou rakouského pangermánského hnutí.²⁶

Listovo hledání pradávného náboženství své země ho přivedlo k pohan-skému deismu, což dokládá jeho katechismus *Der Unbestiegbare (Nezlo-mný)* (1898). 6. ledna 1898 ho navštívil starokatolický biskup z Čech Nitel von Wamnsdorf, který mu srdečně blahopřál k zahájení 'nové epochy v histo-rii náboženství'.²⁷ Později při příležitosti Listovy druhé svatby v srpnu 1899 s Annou Wittekovou ze Stecky v Čechách, se už obřad konal v evan-gelickém protestantském kostele.²⁸ V luteránství jeho ženy se odráží du-chovní odklon mnoha rakouských pangermánů, kteří odmítáním katolické víry chtěli vyjádřit své znechucení mnohonárodní říši. Aurelius Polzer for-málně konvertoval k protestantismu v roce 1885; Schönerer se k nim při-pojoil v roce 1900. Tato tendence byla zejména silná po roce 1898 v pohra-ničních oblastech sousedících s Německem, kde byli rakouští pangermáni po Schönererově kampani *Las von Rom* povzbuzováni k tomu, aby se od svých českých a slovenských sousedů odlišovali souborem posvátných hodnot. Podle odhadů do roku 1900 v Rakousku konvertovalo deset tisíc lidí a přes polovinu tvořili Němci, žijící v Čechách.²⁹ Listova *völkisch* ná-klonnost k pohanství ovšem vylučovala, že by se nějak zajímal o některou křesťanskou alternativní víru.

Anna Witteková byla herečka, která na oslavě v roce 1894 hrála Walu; kromě toho také přednášela Listovu poezii. Na portrétech vidíme hezkou mladou ženu, která se s přirozeným půvabem strojíla tak, aby vypadala tro-chu tajemně.³⁰ List v ní našel jak talentovanou, tak inspirující interpretku své tvorby o romantické národní minulosti.³¹ Po svém sňatku se List plně věnoval dramatu. Jeho hry *König Vannius (Král Vannius)* (1899), *Sommer-Sonnwend-Feuerzauber (Čarovný oheň letního slunovratu)* (1901) a *Das Goldstück (Zlatá mince)* (1903) se věnovaly královským tragédiím, slavnostem slunovratu a příběhům o lásce v dávno minulých letech. Snaha využít jeviště jako prostředku k propagaci vlastních myšlenek přinesla za-jímavý plod v podobě programového pamfletu *Der Wiederaufbau von*

Carnuntum (Rekonstrukce Carnunta) (1900). V něm List volal po znovu-vybudování římského amfiteátru v podobě letního divadla, na kterém by se daly realizovat takové projekty jako boj proti drakům, regaty, soutěže mezi bardy a *Thing*e (každoroční germánská shromáždění), což všechno do-hromady mělo přispět k rozšíření wotanistické symboliky mezi rostoucí publikum pangermánů v Rakousku. Projekt nového Carnunta nazval List 'německorakouským Bayreuthem', z čehož usuzujeme, že ho inspiroval Richard Wagner.³²

Než nastoupilo nové století, dožil se List skromného úspěchu jako spi-sovateľ ve stylu tehdejšího neoromantického a nacionalistického žánru. Jeho díla se především zabývala hrdinnou minulostí a náboženskou myto-logií jeho rodné země. Rok 1902 zaznamenal zásadní změnu ve stylu jeho úvah: do jeho fantastických představ o náboženstvích a vírách starověkých Germánů, vstoupil okultismus. List v roce 1902 podstoupil operaci šedého zákalu a po ní téměř na jedenáct měsíců oslepl. V dlouhém a úzkostném období vynuceného odpočinku nalézal útěchu v hloubání nad původem run a jazyka.³³ V dubnu 1903 poslal List do Říšské akademie věd ve Vídni ru-kopis o árijském prajazyku. Tento dokument prezentoval myšlenku monu-mentální pseudovědy zaměřené na germánskou lingvistiku a výklad sym-bolů: na základě okultní vize se tehdy poprvé pokusil interpretovat písmena a zvuky run a abecedy na jedné straně a na druhé emblémy a pik-tografy ze starověkých nápisů. Ačkoli akademie jeho rukopis vrátila bez poznámky, toto křehké dílko v následujícím desetiletí mohutnělo, až se sta-lo veledílem jeho okultně-nacionalistických bádání.³⁴ V září 1903 otiskl ví-deňský okultní časopis *Die Gnosis* Listův článek, ve kterém v jeho úva-hách zřetelně zazněl nový teosofický tón. Autor zde vložil, jak byl stvořen vesmír a jednotlivé fáze ilustroval piktografy svastiky a triskelionu. Zásad-nější rozbor teosofického vlivu na Listovo dílo si ponecháme do další ka-pitoly.

NICHOLAS GOODRICK-CLARKE

V letech 1903 a 1907 využil List příležitosti dodat ke svému jménu aristokratický titul „von“; titul ke svému jménu si nakonec připsal ve vídeňské adresáře z roku 1907. Tento zápis vzbudil pozornost šlechtického archivu, který vyvolal úřední šetření. 2. října 1907 dokládal List před magistrátem, že jeho rodina pocházela z dolnorakouské a štyrské aristokracie. Tvrdil, že jeho pradědeček se titulu vzdal vzhledem k tomu, že se stal městským podnikatelem (majitelem hostince), ale že on, Guido von List, se k titulu vrátil poté, co v roce 1878 opustil obchodní kariéru pro literární činnost. Na podporu svého titulu předvedl List pečutí prsten, který údajně nosil jeho pradědeček. Byl na něm erb a na něm zobrazeny dvě lišky stojící na zadních (*List* znamená v němčině listy) na čtvercém poli, jehož popis odpovídal podle staré kroniky popisu erbu rytíře Burckarda von List z dvanáctého století.³⁵

Možná že List skutečně nějaké vzdálené nároky na šlechtický titul měl, ale daleko závažnější je sociologické pozadí jeho nároku, jak v roce 1878 tak v roce 1907. Naše první otázka nutně zní, proč List o titul vůbec stál. Podle vlastního tvrzení přijal List titul, jakmile se vzdal obchodní kariéry. Jako spisovatel se List podle idealistické tradice, která zapustila kořeny mezi německými středními vrstvami devatenáctého století, cítil být příslušníkem kultivované elity. Z tohoto hlediska skutečnost, že získal šlechtický titul, byla společensko kulturním potvrzením jeho vytužené identity.³⁶ Pokud se na druhé straně počátek používání jeho titulu váže k roku 1907, jak uvádějí dokumenty, lze považovat jeho vlastní povýšení do šlechtického stavu za nedílnou součást jeho náboženských fantazií. Podle jeho přednášek o wotanistickém kněžstvu List věřil, že tato starověká náboženská elita tvořila první aristokracii v kmenovém Německu. Tímto směrem se vydal v letech 1905 až 1907 ve svých heraldických studiích. Heraldiku zde chápal jako systém esoterických rodinných emblémů, které stará hierarchie předala moderní Šlechtě.³⁷ Tvrzením o svém nároku na aristokratický titul

a heraldický znak se List ujišťoval v přesvědčení, že je jednak potomkem této hierarchie, jednak historikem. Jeho přítel Lanz von Liebenfels přijal před rokem 1903 šlechtický titul a možná tím Lista ovlivnil.³⁸ Tyto aristokratické genealogické a heraldické okrasy měly prostřednictvím své esoterické interpretace ujišťovat lidi o jejich identitě a ceně.

I když císařská akademie jeho práci odmítla, přece se na Lista usmálo štěstí. V prosinci 1904 předložil Rudolf Berger jeho práci v parlamentu a vyžadoval vysvětlení, proč se ministr kultury a vzdělávání v tomto případě tak zachoval. Pod touto interpelací bylo podepsáno přibližně patnáct vídeňských hodnostářů.³⁹ Z akademie opět nedostali žádnou odpověď, ale Listovi stoupenci dosáhli takového ohlasu, že se rozhodli navrhnout založení Listovy společnosti (*Guido-von-List-Gesellschaft*), která by financovala a vydávala základní řadu Listových „bádám“ ve starověké národní minulosti. Incident i nabídka jsou ukázkou toho, jak mimořádnou přitažlivost měly Listovy myšlenky pro stoupence pangermanismu a okultismu.

Kolem roku 1905 podepsal Friederich Wannick, jeho syn Friederich Oskar Wannick, Lanz von Liebenfels a přibližně padesát dalších lidí první prohlášení na podporu Listovy společnosti. Při bližším zkoumání těchto signatářů zjistíme, jak široké a významné podpory se Listovi dostalo mezi rakouskými a německými veřejnými činiteli. Najdeme tu jméno Karla Luegera, antisemitského starosty Vídně; Ludwiga von Bernuth, předsedu *völkisch* lékařské organizace; Ferdinanda Khulla, člena výboru Klubu německého jazyka; Adolfa Harpa, redaktora *Marburger Zeitung*; Hermanna Pfister-Schwaighusena, lektora jazyků na darmstadtské univerzitě a významného příznivce rakouského pangermanismu; Wilhelma von Pickl-Scharfenstein (barona von Witkenberg), který vypracoval několik antisemitských doktrín; Amanda Freiherra von Schweiger-Lerchenfelda, redaktora populárního časopisu *Stein der Weisen* a vysoce postaveného armádního důstojníka; Aurelia Polzera, vydavatele nacionalistických novin

v Hornu a Grazu; Ernsta Wachlera, *völkisch* autora a zakladatele německého přírodního divadla v harzských horách; Wilhelma Rohmedera, pangermánského mnichovského pedagoga; Arthura Schulze, redaktora berlínského časopisu pro *völkisch* školskou reformu; Friedricha Wiegiershause, předsedu elberfeldské pobočky významné *Deutschnationaler Handlungsgelhilfen-Verband* (DHV) (Německého nacionalistického obchodního sdružení) a Franze Wintersteina, člena výboru antisemitské německé sociální strany (DSP) v Kasselu. K těmto představitelům pangermanismu v Rakousku a Německu se připojilo několik okultistů: Hugo Goring, vydavatel teosofické literatury ve Výmaru; Harald Arjuna Grävell van Jostennoode, teosofický autor působící v Hiedeibergu; Max Seiling, autor esoterických pamfletů a známý mnichovský filosof, a Paul Zillmann, vydavatel *Metaphysische Rundschau* a mistr okultní lóže v Berlíně. Všichni tito lidé tedy podporovali založení Listovy společnosti.⁴⁰

Po oslavě u příležitosti oficiálního založení Listovy společnosti, která se konala 2. března 1908, tato společnost i nadále přitahovala příznačnou směsicí svých příznivců z řad nacionalistů a okultistů. V letech 1908 až 1912 se novými členy stali poslanec Beranek, spoluzakladatel *Bund der Germanen* v roce 1894; Rudolf Berger, člen výboru vídeňské Společnosti německých nacionalistických dělníků; Hermann Brass, předseda obranného Spolku Němců na severní Moravě (zal. 1886); Dankwart Gerlach, nadšený příznivec nacionalistického a romantického Hnutí mladých; Conrad Glasenapp, nacionalistický Wagnerův životopisec; plukovník Karl Hellwig, *völkisch* organizátor v Kasselu; Bernhard Koerner, odborník na heraldiku a popularizátor genealogie u středních vrstev; Josef Ludwig Reimer, pangermánský vídeňský autor; Philipp Stauff, ostře antisemitský berlínský novinář a Karl Herzog, předseda mannheimské pobočky DHV. Kromě uvedených nacionalistů zde najdeme i význačné německé teosofisty jako Franze Hartmanna, teosofického vydavatele Arthura Webera, okultní-

ho romanopisce Karla Hilma, vyznavače teosofie generála Blasia von Schemua, kolektiv členů Vídeňské teosofické společnosti a Karla Heise, vedoucí osobnost vegetariánského a mystického kultu mazdismu v Curychu. Z uvedeného výčtu vidíme, že se s Listovými myšlenkami ztotožňovalo mnoho inteligentních lidí, pocházejících z německých a rakouských horních a středních vrstev. Tyto lidi vábila unikátní směsice nacionalistické mytologie a esoterismu a ochotně přispívali každoročně desetikorunou do fondu společnosti. Převážná část majetku společnosti pocházela od Wannicevovy rodiny, která při své inauguraci přispěla sumou přes tři tisíce korun.⁴¹

List, povzbuzený štedrou podporou, napsal řadu „ariogermánských badatelských příspěvků“ (*Guido-List-Bücherei*), založených na vlastních okultních interpretacích pravěké národní kultury. V letech 1908 až 1911 vyšlo šest příspěvků ve formě brožurek pod záštitou Listovy společnosti. Tyto publikace přinesly klíč k významu a magické síle run (GLB 1), studie politické pravomoci a organizace wotanického kněžstva (*Armanenschaft*) (GLB 2 a 2a), esoterické interpretace folklóru a místních jmen (GLB 3 a GLB 4), glosář k tajným árijským poselstvím v hieroglyfech a heraldické znaky (GLB 5). V roce 1914 vydal List stěžejní dílo o okultní lingvistice a symbolice (GLB 6). Těchto sedm brožurek nabízí systematický přehled jeho fantazií o náboženských, politických a společenských institucích národní minulosti. Jeho fantazie o minulosti (a vytoužené přítomnosti) vypořádají o *weltanschauungu*, který s Listem sdíleli jeho blízcí stoupenci. *Weltanschauungu* budou věnovány další kapitoly.

Listova pověst mezi členy *völkisch* hnutí a nacionalistickými subkulturami rostla v důsledku prvních tří „příspěvků“ z roku 1908. Ariogermánské zvyky byly častými náměty ve *völkisch* tisku a dalších novinách. Od roku 1909 bylo Listovo jméno dobře známo mezi *völkisch* skupinami v Rakousku i Německu: *Neues Wiener Tagblatt* a *Grazer Wochenblatt* vysoce hod-

notily jeho objevy v pravěké národní minulosti; *Der Tag*, berlínský deník, ho označil za objevitele drahocenného dědictví; jeden francouzský časopis ho považoval za „učitele mystického imperialismu“.⁴² Jenom v únoru 1911 se stal hlavním námětem tří univerzitních přednášek ve Vídni a Berlíně.⁴³

Po takových úspěších na něj mladší autoři hleděli s nábožnou úctou a nechávali se jeho „příspěvky“ inspirovat. V roce 1907 vydal Jerome Bal, maďarský učitel v Levoči, okultní příručku o maďarské heraldice, kterou dedikoval Listovi;⁴⁴ jeho příkladu následovali B. Hanftmann ve své studii o místní architektuře a Ernst von Wolzogen ve svém přehledu současné literatury.⁴⁵ V červnu 1909 uvedl Wolzogen ve Wiesbadenu své *volkisch* drama *Die Maibraut (Májová nevěsta)*. Dedikoval tuto hru Listovi s výrazem hlubokého obdivu a cítil se velmi potěšen, když mohl osobně uvítat starého autora mezi diváky. Zpravodaj popsal Lista jako „bojovnou vouseitou personifikaci armanismu“.⁴⁶ V roce 1912 Karl Heise napsal studii o sedmi zvláštních a posvátných runách a uvedl, že jeho práce vychází z objevů „jeho nejdražšího učitele Guida von List“, a Karl Engelhardt dedikoval mytologickou selanku „svému božskému učiteli“.⁴⁷ Také němečtí teosofisté oceňovali Listovu nacionalizační popularizaci svých doktrín. Franz Hartmann srovnával Listovu práci na hieroglyfech s *Odhalenou Isidou* paní ESavské a Johannes Balzi, vydavatel *Prany* sepsal Listův životopis, kde ho pasoval na „nového objevitele pradávne árijské moudrosti“.⁴⁸

Listovy myšlenky se šířily prostřednictvím tří základních kanálů. Jeho ideologie, která vyrostla z konfliktu mezi německými a slovanskými národními zájmy v rámci habsburské říše, měla zjevnou přitažlivost pro *volkisch* skupiny v Německu, kteří tuto šovinistickou mystiku navíc využívali na obranu německvů proti liberálním, socialistickým a „židovským“ politickým silám v pozdně vilémském období. Nejdůležitější nositelé Listových myšlenek za hranicemi byli ti členové Listovy společnosti v Německé říši, kteří se účastnili zakládání spolků Reichshammerbund a Germanenorden.

Philipp Stauff, Karl Hellwig, Georg Hauerstein, Bernhard Koemer a Eberhard von Brockhusen se usilovně činili v obou těchto předválečných antisemitských *volkisch* spolcích. V dalších kapitolách budeme sledovat toto ideologické následnictví prostřednictvím Germanenordenu a jeho mnichovské odnože Společnosti Thule, až kejímu poválečnému dítku, nacistické straně. Při hodnocení Listova historického vlivu je zřejmé, že tento kanál byl ze všech nejdůležitější.

S druhým kanálem je spojeno několik záhadných postav německého *volkisch* hnutí, které svou publicistickou činností zajišťovaly Listovým myšlenkám podstatně širší publikum, a to během války i po ní. V listopadu 1911 dostal List dopis o člověka, který se podepsal pseudonymem Tarnhari a který tvrdil, že je nástupcem nebo reinkarnací náčelníka starověkého kmenu Wolsungen z prehistorického Německa. Tarnhari ujíšťoval Lista, že jeho pradávne jasnovidné vzpomínky potvrzují Listovu vlastní rekonstrukci ariogermánských tradic a hierarchických institucí. Tarnhari později v Diessenu u Mnichova vydal za války dvě vlastenecké brožurky, poté založil *volkisch* vydavatelství v Lipsku. Krátce po válce pěstoval styky s Ditrichem Eckartem, Hitlerovým učitelem z počátků nacistické strany. Ze Tarnhariho popularizoval Listovy myšlenky během války, lze zjistit ze spisů Ellegaarda Ellerbeka, *volkisch* mystického autora, který měl jak Tarnhariho, tak i Lista v mimořádné úctě. Jeho příkladu následovali v roce 1920 i jiní, kteří psali o armanistickém náboženství a umožnili tak jeho názorům vejít ve všeobecnou známost mezi nacionalisty.⁴⁹

Třetí kanál, kterým List působil na Německo, se týkal především lidí, kteří vycházeli z jeho myšlenek o okultním ariogermánském dědictví a rozvíjeli učení o runách, věsteckých vědách, Eddě a teutonské astrologii. Rudolf John Gorsleben, Werner von Bülow, Friedrich Bernhard Marby, Herbert Reichstein a Frodi Ingolfson Wehrmann vytvořili komplexní soubor armanisticko-ariosofického učení, které, ačkoli bylo spojováno s dílem

Jorga Lanze von Liebenfels ve dvacátých letech dvacátého století, vycházel daleko více z díla Guida von Lista. Toto pozdější ariosofické hnutí vzkvétalo koncem dvacátých let a v letech třicátých našeho století v Německu. Ačkoli tito lidé pracovali v esoterických kroužcích a nijak se nesažili proniknout do politiky, malá klika těchto okultistů studujících Eddu a runy, se těšila uprostřed třicátých let důvěře Heinricha Himmlera a přispěla k symbolice a rituálům SS.³⁰

List sám zůstal mystickým myslitelem s malou organizační schopností. Přesto založil uvnitř Listovy společnosti úzkou skupinu zasvěcenců pod zkratkou HAO, což znamenalo *Hoher Armanen-Orden* (Vysoký armanistický řád). HAO byl formálně založen za letního slunovratu v roce 1911, kdy se nejoddanější členové Listovy společnosti z Berlína, Hamburgu a Mnichova vypravili na návštěvu za svými kolegy do Vídně. List pozval tyto vyvolence na několik „poutí do země Ostary, kde stále vládne duch Hariho-Wotaña“. 23. června 1911 skupina navštívila katakomby katedrály, kde poprvé mladý List pocítil tohoto pohanského boha, a pak pokračovali do dalších údajně wotanistických svatyní na Kahlenberg, na Leopoldsborg a na Klosteneburg. Během dalších tří dnů se nadšenci vydali do Brihlu u Modlingu, na hrad Kreuzenstein a nakonec na Carnuntum. Touto poslední výpravou vyvrcholila „putování po svatyních, kterých se podujala naše armanistická kongregace“. Vzpomínková fotografie na tuto událost ukazuje, že kongregace měla pouze deset členů.³¹ HAO mělo sdružovat stavitel „nového spirituálního Německa“, ale pietistický charakter této malé sekty byl příliš zřetelný. V dubnu 1915 svolal List ve Vídni schůzi HAO, na níž se tentokrát sešlo více Rakušanů aktivních ve veřejném životě, aby vyslechli Listovu ohnivou velikonoční řeč.³²

HAO byla, pokud jde o historicky významné skupiny, slepou uličkou, jelikož se List za války rozhodl, že bude studovat v klidu své pracovní na okultních a rasových problémech. Jeho závěrečný „badatelský příspěvek“

se jmenoval „Armanismus a kabala“ a byl rozvedením jeho dřívější úvah na téma okultních „vztahů“ mezi různými předměty a schopnostmi ve fyzickém světě, včetně zvířat, rostlin, minerálů, barev, zvuků, hudebních not a Čísel v rámci esoterického pojetí interpretace. Tento „příspěvek“ nebyl nikdy dopracován do publikovatelné formy. V letech 1916 a 1917 sepsal List několik článků na téma blízkého se národním milénia, které mělo nastat hned poté, co budou poraženi nepřátelé; Johannes Balzli uvedl dvě z těchto prorockých ve své *Prané* v roce 1917.

Ve válečných letech Listovy myšlenky vytrvale přitahovaly lidi, kteří hledali posvátné vysvětlení svých strastí a válečných útrap. List dostal řadu dopisů od mužů z fronty, kteří mu děkovali za povzbuzující objevy; příběhy o runách a starobylých árijských symbolech, které byly nalezeny na kamenech daleko od jejich domovů, jim dodávaly naději na konečné ariogermánské vítězství. Listovy knihy si půjčovali muži v zákopecích a lazaretech.³³ Začátkem roku 1917 měl List vidění, které ho ujistilo o tom, že Centrální mocnosti nad Spojenci určitě zvítězí, ale jeho naděje byly hořce zklamány. Rok 1918 přinesl spojeneckou blokádu Evropy, v jejíchž městech poklesly zásoby potravin a paliva. Začátkem podzimu se habsburská říše začala hroutit a Rakušané byli nuceni požádat 3. října 1918 o mír. List tuto katastrofu vnímal v kontextu milénia: tento kolaps byl nevyhnutelný jako období útrap před vykoupením Ariogermánů.

Koncem roku 1918 se tento sedmdesátiletý gum v důsledku nedostatku potravin ve Vídni dostal do špatného zdravotního stavu. Příští jaro odjel List se ženou na zotavenou na panské sídlo Eberharda von Brockhusen, patrona Listovy společnosti, který žil v brandenburském Langenu. Když List přijel na berlínskou stanici Anhalter, byl natolik vyčerpan, že nemohl pokračovat v cestě. Lékař u něj konstatoval zápal plic a Listův zdravotní stav se rapidně horšil. Ráno 17. května 1919 tento armanistický mág a prorok národní obnovy zemřel v jednom berlínském penzionu. Po kremaci

v Lipsku byl popel uložen do urny na vídeňském ústředním hřbitově. Philipp Stauf napsal nekrolog, který vyšel v *Münchener Beobachter*, *völkisch* novinách, vydávaných Rudolfem von Sebottendorff, které se v příštím roce staly oficiálním nacistickým orgánem a zůstaly předním nacistickým listem do roku 1945. I když se List nacistické strany nedožil, směr, kterým se začínala ubírat, mu dělal čest.⁵⁴

4.

Wotanismus a germánská teosofie

List tvrdil, že staří Teutoni vyznávali gnostické náboženství, které kladlo důraz na zasvěcení do přírodních mystérií. Toto náboženství pojmenoval po hlavním bohu germánského panteonu wotanismus. Hlavními zdroji, ze kterých List čerpal znalosti o starém náboženství, byla Edda a runy. Stará nordická islandská poezie barvitě líčila mytologii svých pohanských obyvatel, které List považoval za wotanistické uprchlíky z raně středověkého Německa před křesťanskou perzekucí. Edda tedy zachovávala mýty a víru starých Germánů. V Eddě byl Wotan uctíván jako bůh války a pán mrtvých hrdinů Valhally. V básních byl také uctíván jako magik a nekromani. „Havamal“ a „Voluspa“ popisují, jak Wotan vykonával rituální akt sebetřýznění, aby tím získal magickou gnózi přírodních mystérií. Podle vědců z konce devatenáctého století byla tato Činnost projevem šamanismu. Ten, kdo se tomuto rituálu podřídil, obdržel následkem utrpení magickou a psychickou sílu.¹ „Havamal“ popisuje, jak byl Wotan zraněn šípem a pověšen na větrem bičovaný strom bez jídla a pití po devět nocí. Ve chvíli nejvyššího utrpení najednou porozuměl runám. Spadl se stromu a pak napsal osmnáct runových magických formulí, které se symbolicky týkaly nesmrtelnosti, schopnosti sebeuzdravení, schopnosti zvítězit nad nepřítelem v bitvě, kontroly nad živly a úspěchu v lásce. Ve „Voluspě“ dal Wotan do zástavy jedno své oko do mimirského pramene, aby tak na oplátku získal věšteckou schopnost vidět do budoucnosti. Listovi patrně tento mýtus připomněl rok 1902, kdy sám na Čas oslepl a hluboce se ponořil do studia okultismu.

Runy jsou známy jako staré severské znaky, tvořené jednotlivými ostrými vrypky, kterými se psalo nebo rylo do dřeva, kovu nebo kamene; ale také se jich užívalo pro jejich magické vlastnosti k věštbám, metání losů, k zařikávání a přípravě amuletů a kouzel. Jednotlivé runy mají tedy kromě

své fonetické a literární hodnoty navíc vlastní jméno a symboliku- Nemůžeme Listovi upřít průkopnictví v oblasti *volksisch* runového okultismu, protože byl první spisovatel, který sestavil psané runy do zvláštních osmáctičlenných řad neboli futharku-runové abecedy s runovými kouzelnými formullemi, které uvedl Wotan v „Havamalu“. List připsal každému Wotanovu verši jednu runu, a tak každému znaku přiřadil okultní význam a stručné heslo. Tyto okultní významy a hesla měly představovat doktrínu a maximy znovunalezeného náboženství, wotanismu. Typická hesla zněla: „Poznej sebe, pak poznáš všechno!“, „Obějmí v sobě vesmír a pak mu může vládnout!“, „Neboj se smrti, nemůže tě zabít!“, Tvůj život je v rukou Boha, svěť se mu!“, „Manželství je základem árijské rasy!“, a „Člověk je jedné podstaty s Bohem!“ Důraz, který tyto maximy kladly na vnitřní sílu lidského ducha a jeho totožnosti s Bohem, ukazuje na gnostickou podstatu wotanismu.

Wotanismus navíc klade důraz na mystickou jednotu člověka s vesmírem a na jeho magické schopnosti. Tato doktrína představuje vesmír jako nekonečný proces transformace prostřednictvím „zrodu“, „existence“, „smrti“ a „znovuzrození“. Otáčivý pohyb planet, střídání ročních období, růst a úpadek živých organismů, to vše potvrzovalo pravdivost této jednoduché cyklické kosmologie. Za tímto procesem změny viděl List „základní přírodní zákon“, podle něhož všechny změny probíhají. Tvrdil, že tyto zákony reprezentují v přírodě imanentního Boha. List všechny tyto záležitosti považoval za emanaci spirituální síly. Člověk byl integrální součástí tohoto jednotného kosmu a jeho povinností tedy bylo dodržovat jednoduchý etický příkaz: žít v souladu s přírodou. V jejím objetí veškeré napětí zmizí v mystické jednotě člověka a kosmu. Z této blízkosti k přírodě mělo logicky vyplynout, že si člověk uvědomil těsné spojení s jedním národem a rasou.

Tyto spřízněné doktríny magického já a mystické jednoty představují

u Listova gnostického wotanistického náboženství rozporuplného ducha romantismu devatenáctého století a jsou literární a spirituální odpovědí na rozsáhlé kulturní a společenské změny v moderní Evropě. Když psal George L. Mosse o motivech romantismu, učinil toto pozorování:

*Lidé, zmatení a ohrožení, se pokusili opět klást důraz na svou vlastní osobnost. Ale protože bylo jasné, že vzhledem ke stupni průmyslové transformace i jejich účinků nebude změna patrně možná... mnozí se odvrátili od racionálního řešení vlastních problémů a místo toho se ponořili do emocionálních hlubin. Jejich touhou po sebeidentifikaci...provádělo rozporuplné přání náležet k něčemu, co Člověka přesahuje...protože současné společenské podmínky byly neuspokojivé a drsné, snažili se romantici najít širší a všezahrnující jednotu vně převládajícího společenského a ekonomického postavení člověka.*³

I List tvořil nové náboženství z archaických materiálů a z odporu vůči modernímu světu. Jeho doktrína zdůrazňovala sílu ducha člověka a útočiště v rámci vesmíru přírody. Toto náboženství mělo být jako údajná gnóze starověkých Germánů oživeno a mělo se stát vírou a morálním tmelem nové pangermánské říše.

Když List tuto starověkou gnózi upravoval, vypomohl si názory moderní teosofie. Skutečnost, že zní leccos převzal, zjistíme ze dvou různých zdrojů. Prvním zdrojem jsou spisy Maxe Ferdinanda Sebald von Werth (1859-1916). Sebald započal svou literární kariéru jako redaktor Časopisu *Das Angewandte Christentum (Aplikované křesťanství)* (1891) ve spolupráci s Moritzem von Egidy, prominentním stoupencem *lebensreformy* v Německu. Kromě toho hodně psal o cestování a cizích zemích. Ovšem v roce 1897 začal vydávat obsáhlá pojednání na téma sexuologie. Jeho spisy „*Wanidis*“ (1897) a *D. J. S. „Sexuální náboženství“* (1897) popisovaly sexuální náboženství Árijců, posvátnou eugenickou praxi, zaměřenou na udržení Čistoty rasy. Obě práce byly vydány Wilhelmem Friedrichem

z Lipska, vydavatelem proslaveným mnoha teosofickými díly, a magickými svastikami je vyzdobil teosofický malíř Fidus. Sebaldt později vydal petidílnou *Genesis* (1899–1903), která se zabývala erotikou, bakchanáliemi, libidem a vášní v rasovém a sexuologickém kontextu.

Tento berlínský autor očividně antipočínal ariosofii spojením rasových doktrín a okultních názorů, které čerpal z vlastní bizarní interpretace teutonské mytologie. Obsah „*Wandis*“ odhaluje jeho zálibu ve výkladu metafyzické symboliky germánského pantonu. Podle Sebaldta byl podstatou staré árijské kosmologie tvůrčí čin boha Mundelforia, který vymřítel vesmír ven z primárního ohnivého chaosu. Poté nastal polární dualismus charakterizovaný protichůdnými principy hmoty a ducha a mužského a ženského prvku. Sebaldt tvrdil, že eugenika je pro nadřazenost Arijců nezbytná, protože jediné spojení „Čistých protikladů“ může uvolnit primární energii, která je základem jejich polarit a tak plodit vynikající potomstvo.⁴ Podobné názory se v dalších letech vyskytly i v Listových spisech.

První náznak skutečnosti, že List Sebaldtovy práce znal, se objevil v jeho nesignovaném článku „Germanischer Lichtdienst“, který vyšel v roce 1899 v *Der Scherer*, satirickém tyrolském měsíčníku, volně spjatém s rakouským pangermánským hnutím.¹ List tam pojednával o náboženském významu pohanských ohňů o slunovratu a došel k závěru, že tento rituál symbolizoval původní zrod slunce. Dále tvrdil, že svastika byla posvátným árijským symbolem, protože pochází z *Feuerquirl* (ohnivé metly), jejímž točením Mundelfor stvořil vesmír. V září 1903 vídeňský okultní časopis *Die Gnosis* otiskl Listův článek, ze kterého zřetelně vyplývá, že trvale Čerpal ze Sebaldta. V tomto článku se rozepsal o „staroárijském sexuálním náboženství“ a mystické kosmogonii, jejíž jednotlivé fáze ilustroval takovými hieroglyfy, jako 卐 卐 卐. Také zde poprvé psal o nesmrtnosti duše, reinkarnaci a její karmické determinaci. Rozlišoval mezi exoterickými (wotanistickými) a esoterickými (armanistickými) formami náboženských

doktrín a naznačoval, že zasvěcení ve starověkém Německu vládli nad obyčejnými lidmi. Teutonské bohy Wotana, Donara a Lokiho pojímal jako symboly esoterických kosmologických názorů, v čemž jeho současníci nepochybně vycítili Sebaldtův hluboký vliv.⁶ Tento článek byl příznačný pro první etapu Listovy artikulace německého okultního náboženství, jehož hlavním cílem byla rasová čistota.

V průběhu několika dalších let byly Listovy spisy stále nepokryté teosofické. Ve své práci se trvale zmiňoval o takových dílech, jako je *Die Geheimlehre* (1897–1901) madam Blavatské, které vyšlo na pokračování na přelomu století v německém překladu Wilhelma Friedricha, a německé vydání *The host Lemuria (Ztracená Lemurie)* (1905) Williama Scotta-Elliota, ve kterém popisoval proslulý potopený kontinent a ztracené civilizace. List už neoznačoval dávné předky jako „Germány“ nebo „lidi“, ale jako „Ariogermány“ a „rasu“, aby zdůraznil jejich totožnost s pátou základní rasou v etnologickém schématu Blavatské. Wotanistické kněžstvo, o kterém se List poprvé zmínil na začátku devadesátých let devatenáctého století, teď povýšilo na vysoce postavenou gnostickou elitu zasvěcenců (*Armanenschaf*), připomínající hierofanty z *Tajného učení. Die Rite der Ario-Germanen (Ariogermánské obřady)* (1908) představily podstatnou část teosofické kosmogonie na základě údajného popisu staré ariogermánské víry. Podrobného líčení se tu dostalo jak projevů, tak neprojevené božskosti, stvoření vesmíru božím dechem, primárnímu ohni jako energetickému zdroji síly, evokující Fohata a postupné evoluci vesmíru na základě Fohatovy poslůžnosti „přirodních zákonů“. Nápis kapitoly byly doplněny tajnými teosofickými mystickými znaky 卐 卐 卐.⁷ Od té doby základ Listova *weltanschauungu* tvořila syntéza teosofie a germánské mytologie. Jeho první tři „badatelské příspěvky“ přiležitostně dokonce použily slova „teosofie“ při výkladu údajných starověkých teutonských náboženství.⁸

List prokázal znalost teosofie do nejmenších detailů. Život byl od-

stupňován podle „dimenzionality“, která se měla zvyšovat postupem jednotlivými koly. Také se zmínil o kosmických korábech a cyklopských stavbách Aiantidů.⁷ *Die Religion der Ario-Germanen* (1910) přinesla dlouhou diskuzi o híndských kosmických cyklech, které inspirovaly hypotézu madam Blavatské o koelech. Lista zjevně fascinovaly numerické shody mezi aritmetickou hádankou v „Grimmismalu“ Eddy a počtem let v kalijuzi, nejkratším a temněm věku híndského cyklu. Jako zdroj své inspirace uvedl *List Die Geheimlehre*.¹⁰ Jeho práce z roku 1910 kromě jiného přinášely astrologické analýzy. Byl to onen rok, kdy začaly vycházet první oblíbené německé astrologické časopisy, které vydávalo Teosofické vydavatelství.¹¹

Die Bilderschrift der Ario-Germanen (Germánské hieroglyfy) (1910) popisovaly kosmickou kosmogonii ještě detailněji; Listův popis božského zjevení nepřímo naznačoval tři Loga a následující kola ohně, vzduchu, vody a země. List vybíval tato stádia mystickými znaky blavatsko-hinduistického původu ○○○○○ a definoval tato první čtyři kola jako mytologické teutonské říše Muspilheim, Asgard, Wanenheim a Midgard, přičemž první říše byla obydlena ohnivými draky, druhá vzdušnými bohy, třetí vodními obry a čtvrtá lidstvem. Zde demonstroval, jak mnoho čerpal z Blavatské, protože přijal jejich sedm základních ras pro každé kolo. List tvrdil, že Ariogermáni byli představiteli páté a současné rasy v současném kole a jména mýtických teutonských obrů přiřadil čtyřem předchozím rasám. Diluvialní obyvatelé Atlantidy patřili do příbuzenstva obra Thrudgelmira. Společně s Blavatskou List předpokládal, že tato třetí rasa (Blavatské Lemuňané) se jako první rozmnožovala sexuální reprodukcí. Dvě předešlé rasy, zejména příbuzní Ymira a Orgelmira, byli androgynní a výrazně se shodovali s astrální a hypoborejskou rasou Blavatské.¹²

Tato germanizovaná teosofie byla v dodatku doplněna o tři tabulky. První popisuje evoluční stádia jednotlivých kol pomocí jednoho komplet-

ního cyklu od jednoty k mnohosti a zpět k jednotě. List zavedl německé mytologické ekvivalenty, které odpovídaly teosofickým představám nezjeveného a zjeveného božství, třem Logům, pěti říším živlů (tedy včetně éteru) a nástupu lidstva. Božskou bytost nazval Allvater, a ta se manifestovala jako tři Loga – Wotan, Wili a We. Řada triskelionů a svastik proti směru hodinových ručiček a převrácených trojúhelníků u spodní křivky cyklu symbolizovala stádia kosmické evoluce (tj. evoluce z jednoty k mnohosti), přičemž jejich protějšky po směru hodinových ručiček a v horní části naznačují zpětnou cestu k božskosti. Zkosení a navrstvení těchto „klesavých“ a „stoupavých“ mystických znaků vytvořilo složité znaky, jako hexagram maltézského kříže , List tvrdil, že tyto pozdější znaky byly svrchované posvátné, protože v sobě zahrnovaly dvě protikladné síly veškerého tvoření; jakožto symboly, představující zenit mnohosti v nejvzdálenější části kruhu, zastupují ariogermánského bohočloveka, nejvyšší formu života, která kdy ve vesmíru vznikla. Ve dvou dalších tabulkách jsou zachycena kabalistická schémata „analogií“ mezi rostlinami, stromy, ptáky a božstvy klasického a germánského panteonu.¹³ Franz Hartmann ve své recenzi přirovnal její rozsah k *Odhalené Isidě* Blavatské a pochválil Lista za to, že našel shodu mezi germánskými a hinduistickými doktrínami.¹⁴

V roce 1914 vydal List svůj šestý a poslední „badatelský příspěvek.“ *Die Ursprache der Ario-Germanen (Prajazyk Ariogermánů)*, kde rozšířil popis starověké národní minulosti o další teosofické názory. Základním rasám Lemuňanů a Aiantidů určil domov na potopených kontinentech v souladu se spekulacemi Williama Scotta-Elliota, jehož mapu uveřejnil. List dále tvrdil, že prehistorické megality a obrovské viklany v Dolním Rakousku dokládají skutečnost, že atlantský „ostrov“ přežil na moderním evropském kontinentu. Graf na konci tohoto díla údajně stanovil vztah mezi geologickými obdobími Země podle poznatků soudobé paleografie, stadii

teosofických kol, trvajících 4 320 000 000 let a *kalpou* hinduistické chronologie.¹⁵

Proč se teosofie stala tak důležitou součástí Listovy gnóze? Nabízí se jedno vysvětlení, a sice že teosofie byla tehdy módní záležitostí a že mnoho stoupenců Listovy společnosti se zajímalo o okultní vědy. Friedrich Wanneck byl jednak zanícený spiritista a jednak neochvějně věřil teosofickým mahátmům, Moryovi a Kootu Hoomiovi;¹⁶ generál Blasius von Schemua (1856-1920) byl ve spojení s mystickou školou Aloise Mailändera v Darmstadtu od roku 1890, k jejíž sympatizantům patřili i Franz Hartmann a Wilhelm Hubbe-Schleiden. Schemua byl významným teosofistou a také přítelem Demetera Georgiewitze-Weitzera (1873-1949), který vydával *Zentralblatt für Okkultismus* a sepsal několik okultních prací pod pseudonymem G. W. Surya;¹⁷ Max Seiling vytvořil studii o Mailänderovi a několik knih o spiritualismu a okultismu; Friedrich Schwickert (1857-1930) se zajímal o práci Sira Edwarda Bulwer-Lyttona a napsal studii o elixíru života. Stal se jedním z předních astrologů výmarského Německa;¹⁸ Karl Heise byl ve Švýcarsku vyznavačem mazdismu a spolu se svým bratrem vedl poblíž Curychu komunu pod názvem „Aryana“;¹⁹ Wladimir von Egloffstein občas zabloudil do chronologických spekulací o cyklech a napsal esoterickou historii církve. A konečně tu byl Jörg Lanz-Liebenfels, jehož vlastní odrůda rasového okultismu v mnohém čerpala z teosofie. Od těchto mladších mužů převzal List několik nápadů: okultní význam templářů, manichejský boj mezi rasou pánů (Ariogermánů) a rasou otroků (neárijců) a teorii o původním domově Árijců, ztraceném polárním kontinentu jménem Arktogaa.²⁰

Teosofie nabídla těmto lidem, jejichž intelekt, vzdělání a společenské prostředí, ze kterého pocházeli, jí dodával na lesku, ucelený pohled na svět, ve kterém se přítomnost vykládala pojmy vzdálené minulosti. Tato imaginární minulost legitimizovala pestrou škálu společenských, politických

a kulturních představ jako rasismus, magické a hierofantické elitářství, která dohromady představovala negaci moderního světa. Ačkoli tato legitimizace nebyla tradiční, byla totiž mytologická, zjevně zahrnovala soudobé vědecké objevy, společenskou a historickou smysluplnost a odkazy na nadpřirozený svět. Nebylo divu, že tato filosofie přitahovala lidi, zneklidněné současným vývojem. V lepším případě mohla tato okultní náboženství podpořit a ospravedlnit odpor vůči probíhajícím společenským změnám. V horším to byla pozvánka do světa fantazií, kde bylo možné hořekovat nad současným světem a kde vlastníci pravé gnóze mohli najít útěchu ve své údajně vyšší učenosti.

5. Armanenschaft

Listova politická mytologie wotanistického kněžstva se dovolávala politické moci zasvěcenců jak v prehistorickém společenském řádu, tak v moderním světě. Tuto myšlenku List poprvé zformuloval ve svých přednáškách a člancích z devadesátých let devatenáctého století, ale jako zásadní prvek jeho fantazií se objevila už před rokem 1908. Slovo „*Armanenschaft*“, které List používal pro svou starověkou hierarchii, se objevuje už v jeho falešné interpretaci teutonského mýtu, který uvedl Tacitus ve své *Germanii*.¹ Podle tohoto římského autora uchovávali staří Germáni svědectví o svém původu v tradičních písních. Tyto písně oslavovaly boha Tuisca, který se zrodil ze země, a jeho syna Mannuse jako zakladatele své rasy. Mannus měl prý tři syny, po nichž vzniklé kmeny starých Germánů. přijaly jméno: pobřežní kmeny se jmenovaly „Ingaevones“, vnitrozemské „Hermiones“ a ostatní „Istaevones“. Na rozdíl od Tacita a jiných klasických historiků, kteří se pokoušeli identifikovat tyto kmeny se známými názvy, List tvrdil, že tato jména označovala společenské stavy v rámci ariogermánského národa.² Tvrdil, že „Ingaevones“, „Hermiones“ a „Istaevones“ představovaly zemědělský, duchovní a vojenský stav. Právě duchovní stav, sbor kněží-vládců, se stal odrazovým můstkem pro Listovu politickou obrazovost. Poněmčil slovo „Hermiones“ na „Armanen“, které mělo označovat potomky slunečního krále, a jejich kněžstvu dal jméno „Armanenschaft“.³

Podle Lista nesli za starověkou kněží-vládců odpovědnost za veškerou vládu a vzdělání, k Čemuž je opravňovaly jejich hluboké znalosti. Jejich učení lze definovat jako gnózi germánské teosofie. Ovládnání této gnóze se považovalo za absolutní a posvátné oprávnění zasvěcenců k politické moci. Společnost byla rozvrstvená do tříd podle stupně zasvěcení do gnóze. List

zdůrazňoval, že tato gnóze nebyla všem členům společnosti přístupná rovnou měrou. Naznačoval, že pro uvádění do gnóze existoval dvouvrstevný systém, esoterický a exoterický. Exoterické učení (wotanismus) přijalo lidovou formu mýtů a podobností a bylo zaměřeno na nižší třídy a esoterické učení (armanismus) se zaměřovalo na gnostická mystéria a bylo výlučně určeno pro výcvik vysokých hodnostářů. Protože *Armanenschaft* byl orgán odpovědný za vzdělání, dala se tato segregace provozovat bez problémů.⁴

Při popisu struktury *Armanenschaftu* se nechal List ovlivnit svobodným zednářstvím a rosenkruciánstvím. Privilegované kněžstvo se dělilo do tří stupňů, učedník, tovaryš a mistr, přesně podle odstupňované hierarchie v tajných spolcích. Každý stupeň představoval jistou míru zasvěcení do gnóze. List, ovlivněný představou zednářského rituálu, tvrdil, že každý stupeň pradávného kněžstva měl své vlastní znaky, dovednosti a hesla. Novic strávil sedm let studiem Eddy, než postoupil na stupeň bratra. V tomto stádiu výcviku odjžděl do ostatních armanistických center, aby získal praktickou zkušenost jako kněz, vychovatel a správce. Po sedmi letech strávených na tomto stupni mohl příslušně vzdělaný bratr povýšit na stupeň mistra jako plnoprávný zasvěcenec. Pak byl zasvěcen do největších tajemství gnóze, nevyslovitelných slovy: tato tajemství List popisoval takovými okultními formulacemi jako „ztracené mistrovské slovo“, „nevyslovitelné Boží jméno“ a „kámen mudrců“, které získal ze zednářského, kabalistického a alchymického učení osmnáctého století, nebo také jako „ Arehisour “, což bylo jeho vlastní gótské heslo, tvořené pěti samohláskami.⁵ Model pro hierarchické kněžstvo, jehož moc vyplývala ze zasvěcení, si tedy List vypůjčil ze svobodného zednářství.

Gnostické odstupňování jednak stanovilo nadřazenost mistra nad jeho podřízenými bratry a jednak podporovalo kolektivní moc *Armanenschaftu* nad nezasvěcenou většinou. Údajně se *Armanenschaft* měl těšit „nejvyšším

výsadám" a mezi lidem pověsti „vysokého postavení a svatosti.“⁶ Jeho příslušníci obsazovali správní posty, ale král a šlechta pocházeli z nejvyššího kolegia mistrů. Protože gnóze kněžstva zahrnovala vědu, náboženství i zákon, její členové pracovali jako školení učitelé, kněží a soudci.⁷ Armanistická centra neboli „vznešená místa" (*Halgadome*) byla sídlem správy, vzdělání a soudnictví.⁸ Veškerá moc získala tak status absolutní legitimacy a posvátnosti.⁹

Ve svém popisu historie *Armanenschaftu* List trvale čerpal z okultních materiálů rosenkruciánství, alchymie, vojenských náboženských řádů a svobodných zednářů. Tvrdil, že *Armanenschaft*, který byl ve starověkém Německu tvrdě pronásledován, přežil do současnosti, protože jeho posvátnou gnózi uchovávaly tajné společnosti rosenkruciánů, svobodných zednářů, rytířské řády a renesanční učení magikové, kteří silně tíhli ke studiu hermetických a kabalistických věd. Pojtkem mezi těmito rozdílnými skupinami byla skutečnost, že se moderní okultní vědy nechaly inspirovat spleťtí mytologií teosofistů a tajných společností osmnáctého století. Abychom dokázali ocenit, jak šikovně si List zvolil tyto skupiny za nosiče armanismu v době pro něj tak nepříznivé, je třeba tyto mytologie podrobněji vysvětlit.

Příběhu těchto mystifikací porozumíme jenom tehdy, když si uvědomíme nástup iracionalismu v průběhu osmnáctého století. Tento trend byl částečně reakcí na kvalifikovaný reformní postoj německých osvícených absolutistických panovníků, který narazil na tradiční právní a církevní výsady a obecné předsudky. Osvícená reforma znamenala pro řadu lidí nebezpečí, protože měnila vžitý společenský pořádek a kulturní hodnoty. Tito lidé našli vhodnou ideologickou zbraň proti zmíněným inovačním tendencím právě v iracionalismu. Navíc tu už existovaly starší zdroje nového iracionalismu: tradiční náboženské přičlenění, pietismus a trvalá fascinace mystickým klíčem k přírodním hádankám, to vše vedlo k příklonu k tradič-

ním okultním vědám. Nový iracionalismus byl tedy následkem přehodnocení emotivních a intuitivních privilegií okoušených bytostnou nedůvěrou k analytické logice, materialismu a empirismu. Toto duchovní rozplození, které bylo v Německu velmi rozšířené, vyústilo v druhé polovině osmnáctého století v založení mnoha okultních a mystických sekt a společností. Tyto skupiny oživily intenzivní zájem o tajuplné alchymistické, rosenkruciánské a zednářské prameny.¹⁰

Počátek rosenkruciánství leží na začátku sedmnáctého století, kdy v Kasselu vyšly dva anonymní rosenkruciánské manifesty a s nimi spřízněná *Chymische Hochzeit* (*Chymická svatba*) Johanna Valentina Andreaea (1586–1654). Tyto manifesty oznamovaly existenci tajného bratrstva, které žádalo „univerzální a obecnou reformaci na celém světě". Údajně toto bratrstvo založil Christian Rosenkreutz, německý mystik, který prý žil v letech 1378–1484. Této reformace mělo být dosaženo prostřednictvím spojení protestantismu s magií, alchymii a kabalou při využití soudobých objevů v medicíně a vědeckých poznatků. Frances Yates tvrdil, že manifesty vkládají naději do Fredericka II., kurfiřta falckého, jako do „poliickónabozenského vůdce, předurčeného vyřešit problémy epochy" a že jejich obsah demonstruje jisté hermetické oživení mezi protestantskými intelektuály ve chvíli, kdy hermetické podněty renesance patnáctého století ztrácejí na síle.¹¹ Je pochopitelné, že tento projekt v době ostřejší ideologické a náboženského antagonismu před třicetiletou válkou získal ohromný ohlas. Rosenkruciánské mýty, vycházející z mystického pietismu sedmnáctého století, utopické naděje a hermeticko-kabalistické myšlenky, trvale fascinovaly řadu intelektuálů, které lákala jednak představa, že budou pátrat po tajných znalostech, a jednak přiblížit morální obnovy. Klaus Epstein poznamenal, že tento mýtus došel zvláštní obliby u konzervativců, protože zdůrazňoval význam tradičního učení pro budoucí vývoj.¹²

I když se rosenkruciáni na začátku sedmnáctého století alchymii zabý-

váli jen okrajově, pozdější obnovený mýtus vyzdvihoval nutnost zmocnit se tajemství transmutace, pochopit podstatu kamene mudrců a elixíru života. V roce 1710 vyšla ve Wroclawi publikace s tajuplným názvem *Die warhafft und vollkommene Bereitung des Philosophischen Steins des Bruderschaft aus dem Orden des Gulden-und Rosen-Creutzes (Opravdová a úplná příprava kamene mudrců bratrstva od bratrstva zlatého a růžového kříže)*. Autorem byl „Sincerus Renatus“, ve skutečnosti Sigmund Richter, slezský pastor, který studoval spisy Paracelsovy a Jakoba Boehma. Christopher McIntosh na základě dokumentárních nálezů o střední Evropě usoudil že ve druhé polovině osmnáctého století se pod názvem Zlatý a růžový kříž skrývalo rozsáhlé alchymistické hnutí. Kvaziednášský rosenkrucciánský řád byl založen v Berlíně buď v roce 1747 nebo 1757 a měl devítistupňovou hierarchii založenou na kabalistickém stromu života. Tato organizace nabyla jistého politického významu, jelikož mezi své bratry koncem osmdesátých let osmnáctého století řadila i krále Fridricha Viléma II. a jeho ministerského předsedu Johanna Christopha von Wollnera. ideologie tohoto řádu byla směs mysticismu, konzervatismu a protiosvěceneckého postoje.¹¹

List rosenkrucciánské spisy znal protože používal desetistupňovou kabalistickou hierarchii, typickou pro některé rosenkrucciánské řády. Možná se s touto ideologií seznámil přes Franze Hartmanna, který patrně znal rosenkrucciánskou strukturu z anglického Řádu zlatého úsvitu v důsledku svých styků s Theodorem Reusem, který v roce 1902 založil v Německu tajnou zednářskou a rosenkrucciánskou loži na základě zmocnění od Williama Westcotta, zakládajícího člena Zlatého úsvitu.¹⁴ V každém případě bylo počátkem století v Německu literatury o rosenkrucciánech víc než dost. Psali o nich Franz Hartmann i Rudolf Steiner a v Zillmannově časopisu vyšel v roce 1905 dotisk atchymisticko-rosenkrucciánských textů z konce osmnáctého století.¹⁵ Když tedy List tvrdil, že rosenkrucciáni sedmnáctého

a osmnáctého století byli nositeli armanistické gnóze, snažil se pro svou tajnou tradici získat stálý a mysteriózní soubor adeptů. Kromě odezvy, které se mu dostalo od teosofistů, si povšimneme i dychtivosti původních rosenkrucciánů. V Listově pojetí znamená „univerzální a všeobecná reformace“ národní obnovu prostřednictvím znovuoobjevení tradičního ariogermánského učení.

Než se začneme zabývat tvrzením, že armanismus přežil kromě jiných také u templářů, musíme si ujasnit, jak se templáři vlastně k okultismu dostali. O tomto spleťtém příběhu nás informují dva odlišné templářské mytologické prameny: středověké templářské legendy a jejich obnovené verze z osmnáctého století, obohacené o prvky svobodného zednářství. Řád templářů byl založen v roce 1118 jako křižácký vojenský náboženský řád, který byl v roce 1291 donucen opustit Svatou zemi. Tento řád se časem stal obětí pomlouvačné kampaně, v jejímž čele stál francouzský král, který dostal zálsuk na bohatství a vliv templářů ve své říši. Obvinil je ze satanských praktik, perverze a blasfémie, například uctívání velkého idolu vytvarovaného do podoby lidské hlavy. Kvůli těmto vymyšleným obviněním byl tento řád krutě pronásledován a jeho vůdci byli roku 1314 upáleni. I když obvinění proti nim byla pravděpodobně vymyšlená, historické dokumenty ozdobily vzpomínku na templáře mysteriózní a heretickou auroou.¹⁶ Toto středověké pronásledování templářů mělo do jisté míry vliv na skutečnost, že je přijali zednáři.

Začátkem osmnáctého století vznikly spolky moderních svobodných zednářů. Musíme podotknout, že tyto nové organizace sněmovních domů ve své podstatě navazovaly na staré praktické cechy skutečných zedníků a mistrů stavitelů, které se datují do čtrnáctého a patnáctého století. Svobodní zednáři se koncem sedmnáctého století začali přidávat k praktickým cechům a vybudovali takovou organizaci, ve které mohli intelektuálové a horní vrstvy diskutovat o soudobých záležitostech a problémech podni-

kání v příjemné a osvěcené atmosféře. Nový spolek zdědil rituál po předšlém a prvky, které původně představovaly řemeslo, nabyly alegorických a symbolických významů, které charakterizovaly jejich deistickou a bratrskou doktrínu. Svobodní zednáři se brzy přesunuli na evropský kontinent. Právě v Německu, kde se vzhledem k hojnosti mystických a teosofických sekt nepravé zednářské rituály rozmohly nejvíce, se svobodné zednářství smísilo s odkazem templářů.

I když se myšlenka svobodného zednářství v rytířském stylu vyskytla poprvé kolem roku 1737 ve Francii, první templářský obřad byl uskutečněn v Německu v roce 1755 baronem Gotthelfem von Hund (1722-76. Hund nazval svůj řád Ritus striktní observance a tvrdil, že vlastní tajné templářské listiny z dob jejich pronásledování, které údajně dokazovaly, že jeho řád je legitimním nástupcem templářů. Hund věřil tomu, že templáři znali tajemství Šalomounova chrámu v Jeruzaléme, který byl podle pověsti pevně spjat s počátky svobodného zednářství. Svobodné zednářství si přivlastnilo dekorativní rytířské prvky asi proto, že jeho členové pocházeli ze středních vrstev s neurozeným řemeslným původem a měli velkou touhu zlepšit si ho o aristokratickou hierarchii.¹⁷

Vzhledem k tomu, že se o templáře koncem osmnáctého století zajímali jak svobodní zednáři, tak i okultisté, došlo v bádání o vírách historických templářů a jejich obřadech k posunu do trochu jiné roviny. Existovala snaha spojit templářskou herezi a exotická náboženství, a tak se pozornost soustředila na jejich údajnou blasfémii, zejména modlářské uctívání hlavy. V jednom zvláštním popisu této hlavy, který nalezneme v listinách ze soudního řízení, nazývají tuto hlavu Bafomet, což bylo spojováno s muslimským náboženstvím. Kromě toho se toto jméno uvádělo do souvislosti s gnostickým kultem Ophitů který se největšího rozkvětu dočkal v prvních stoletích našeho letopočtu. Josef von Hammer-Purgstall se domnívá, že

tento idol pochází odněkud z východního středomoří, a templáři se s ním setkali na nějakém shromáždění, které tuto modlu uctívalo.¹⁸

Tyto mýty vstoupily do okultismu pozdního devatenáctého století prostřednictvím vlivných spisů francouzského okultisty Eliphasa Léviho (1810-75), jehož dílo o magii studovala Blavatská.¹⁹ v těchto spisech byla templářům přisuzována znalost tajného učení. Ve kvaziednářských řádech se okultnímu templářství znamenitě dařilo a kolem roku 1900 existovaly na evropském kontinentu minimálně dva zjevné templářské řády. Ordo Templi Orientis (OTO) vznikl na základe tajné zednářské činnosti Theodora Reusse, Franze Hartmannna a Karla Kellnera v letech 1895 až 1906; rasis-tický Ordo Novi Templi (ONT) založil Lanz von Libenfels kolem roku 1907.²⁰

List s největší pravděpodobností převzal své okultní pojetí templářů od zednářů, ale jeho myšlenky zpestřila poezie *Parsívala* a jeho mýtu o grálu, který tolik inspiroval Lanz.²¹ Využil těchto mýtů k tvrzení, že středověcí templáři byli dalšími tajnými nositeli armanistické gnóze v období křesťanského tmářství. List usoudil, že Bafomet nebyla vlastně hlava, ale gnostický okultní znak. Podle Lista představoval tento okultní znak maltézský kříž, který byl vytvořen pomocí zkosení a vrstvení svastik ve směru i proti směru hodinových ručiček. Tvrdil, že templáři byli posláni na smrt kvůli uctívání nejposvátnějšího ariogermánského symbolu a že i pozdější zednářské řády, které templáři inspirovali, podporovaly tuto gnózi. List tvrdil, že templáři arosenkruciáni „reprezentovali nejvyšší stupně tajného kněžstva, spirituální a aristokratickou tendenci, zatímco svobodní zednáři představovali nižší stupně... demokratickou tendenci“.²² Kromě toho, že rytířství vzbuzuje dojem elity, byli templáři významní z dalšího důvodu. Byli totiž pronásledováni pro svou víru, čímž získalo Listovo tvrzení o konspiraci, zaměřené proti obnově pradávného germánského náboženství a jeho kněžstva, punc důvěryhodnosti.

Ve svém krátkém esejí „Das Mittelalter im Armanentum” popsal List další skupinu tajných nositelů armanismu. Zařadil do ní i renesanční humanisty, jejichž zájem se soustředil na objevení hermetických textů. Se zvláštním potěšením se List zabýval Italy Picem della Mirandola (1463-94) a Giordanem Brunem (1548-1600), Němci Johannem Reuchlinem (1455-1522), Johannem Trithemiem (1462-1516) a Agrippou von Nettesheim (1486-1535). List tvrdil, že následkem jejich oživení neoplatonských a hermeticko-kabalistických myšlenek a následkem slábnoucího katolického útlaku ve středověké Evropě nastal rozkvět starověké národní gnóze.²³ List si kopíroval „árijské” magické okultní znaky z kryptografických Trithemiových prací a Agrippu velebil jako „starého armanistu”.²⁴ Nicméně nejvíce důvěryhodnosti pro své fantazie o moderní armanistické tradici vytěžil z díla Reuchlinova.

Reuchlinovi se pro jeho průkopnickou práci na německých a hebrejských textech říkalo otec německého humanismu. Studoval na několika univerzitách, vystudoval práva, stal se právníkem a v roce 1482 nastoupil u soudu ve Württembergu. Za své služby byl císařem Maxmiliánem v roce 1494 povýšen do šlechtického stavu. Při své návštěvě Itálie se Reuchlin setkal s Picem della Mirandola, který mu doporučil, aby studoval hebrejštinu. Později Reuchlin nabyté poznatky rozpracoval, a tak se stal německým představitelem renesančního kabalismu. Byl přesvědčen, že Platónova filosofie vychází z židovských mystických knih Kabaly. Tyto teorie uvedl ve svém pojednání *De verba mirifico* (1494) a *De arte cabalistica* (1517), Kromě toho, že se Reuchlin zajímal o židovský mysticismus, napsal také původní studie o hebrejštině, které připravily půdu pro studium bible na základě velmi starých zdrojů, a navíc potvrdil svou reputaci humanisty, který kromě křesťanství ctí podíl ostatních náboženských tradic.

Kolem roku 1510 vyžadoval Johann Pfefferkorn, ve snaze přinutit německé Židy ke konverzi ke křesťanství, aby jim církev konfiskovala jejich

posvátné knihy. Jeho požadavky došly nadšené podpory u antisemitského církevního uskupení v Kolíně. Tak hrubou náboženskou intolerancí Reuchlin opovrhoval a z antisemitských argumentů si dělal legraci, takže se od kolínských dominikánů dočkal obvinění z hereze. Tento spor se nepříjemně vlekl až do roku 1520, kdy byl Reuchlin od svých obvinění očištěn. Právě Reuchlinova obhajoba židovských textů vedla Lista k přesvědčení, že patří k zasvěcencům armanistické gnóze. List tvrdil, že původní kněžní vládci svěřili svou gnózi v osmém století kolínským rabínům, aby ji uchránili před vlnou křesťanské perzekuce. Rabíni tato tajemství zapsali do kabalistických knih, o kterých se mylně soudilo, že představují židovskou mystickou tradici. V kolínském sporu šlo podle něj o to, že Reuchlin chtěl právě tyto knihy zachránit před antiarmanistickou katolickou církví.²⁵ Tak se stalo, že List obsadil Reuchlina do role velkého armanistického reformátora, bojujícího proti katolické konspiraci a za gnózi. Listovo uctívání Reuchlina dosáhlo takového stupně, až dospěl k přesvědčení, že on sám je reinkarnací tohoto humanisty ze šestnáctého století.²⁶

Do šiku pomyslných dědiců sahajících od moderních armanistů, jako byl List a jeho stoupenci, až k pronásledovaným kněžím-vládcům, jejichž politická moc v raném středověku za christianizace upadla, zařadil List tedy templáře, renesanční humanisty, kabalisty a rosenkruciány. Tato tajná tradice překlenula mezeru, způsobenou epochou křesťanství, mezeru mezi starověkem a budoucím oživením. List tvrdil, že *Armanenschaft* nebyl nikdy vymýcen, ale přežil v tajných shromážděních, a tím dokazoval, že jeho vlastní kult byl! přežívající pozůstatek hierofantické politické tradice, kterou bylo třeba oživit, aby byla v Evropě obnovena slavná pangermánská říše.

List si dovedl představit novou pangermánskou říši do značných podrobností a zcela jednoznačně. Volal po nemilosrdném podřízení neárijským svým árijským pánům ve vysoce strukturovaném hierarchickém státě. Způ-

sobilost kandidátů pro vzdělávání nebo pro místa ve státní správě, intelektuální profese a obchod se výlučně odvíjela od jejich rasové čistoty. Heroická ariogermánská rasa měla být osvobozena od veškeré námezdné práce a ponižujících úkolů, což jí mělo uvolnit ruce, aby jako vysoce postavená elita mohla vládnout nad nad otrockými kastami neřízejí.²⁷ List kodifikoval soubor politických principů pro tento nový řád: bylo tam mimo jiné do držování přísných rasových a sňatkových pravidel, prosazování patriarchální společnosti, v níž veškerá práva náležela výhradně mužské hlavě domu a právu na svobodu a občanství se mohli těšit výhradně Ariogermáni; každá rodina byla povinná si vést genealogické záznamy potvrzující její rasovou čistotu; měl vzniknout nový feudalismus, a to na základě tvoření velkých majetků, které se neměly drobit, protože je měl dědit výhradně prvorozený chlapec v rodině.²⁸ Tyto myšlenky, které List publikoval už v roce 1911, se zlověstně podobaly norimberským rasovým zákonům z třicátých let a budoucí nacistické vizi.

Ale List zašel ještě dál! a antcipoval mystické elitářství SS v nacistickém Německu. Hierarchická struktura ariogermánské společnosti byla založena na kabalistickém stromu života.²⁹ Tento okultní desetistupňový systém postupného zasvěcování do gnostických mystérií sloužil jako základna pro nový řád. Podle Listova schématu první dva nejnižší stupně označovaly jednotlivce a jeho rodinu, kteří byli zase podřízeni pěti specifickým úrovním armanistické pravomoci. Nad nimi byly tři nejvyšší stupně, jejichž absolutní pravomoc odpovídala analogickému umístění tří nejvyšších *sefirotů* na Stromu „za závojem prvotního chaosu.“ Podle Lista tvořil osmý stupeň vyšší Šlechtu a devátý zaujímal pouze král a jeho nejbližší. Desátý stupeň symbolizoval Boha. List zdůrazňoval mystický ekvivalent mezi vzestupnými a sestupnými úrovněmi a tradiční kabalistické motto „Jak nahore, tak dole“ interpretoval v tom smyslu, že Arijez je boho-Člověk.³⁰ Aplikace Stromu na politickou hierarchii umožnila lokalizovat

sídlo moci do posvátné zóny. Zatímco o staré germánské společnosti se tvrdilo, že byla teokratickým státem, nový řád měla tvořit zvláštní elita, jejíž moc byla posvátná, absolutní a mysteriózní. Listův ideální stát byl mužský řád s okultní lóží.³¹ Podobnost s Himmlerovým plánem na status řádu SS je udivující.

Z dokumentů víme, že List a členové jeho HAO vychutnávali pocit sounáležitosti s tajnou elitou. List si přisvojil titul velmistra řádu, byl tak svými stoupenci osloven³² a ostatním členům byly propůjčeny tituly podle hierarchických stupňů starověkého kněžstva. Bernhard Koerner byl známý jako *Arz-Femo-Aithari* a List hojně používal titulu *Arz-Wiho-Aithari*.³³ Oba tyto tituly označovaly členy rady na devátém stupni kabalistické hierarchie, Tito Členové rady, podřízeni pouze Bohu a králi, tvořili nejvyšší kněžský sbor. Status zasvěcenců byl také rituálně oslaven esoterickým rytím piktografem na náhrbcích: Heinrich Winter byl v roce 1911 pořízen v Hamburku pod nahuho otesaným kamenem s vyrytou svastikou. Pro Friedricha Oskara Wanniecka byla v roce 1914 navržena celá mohyla zdobená rytými piktografy; v témže roce Georg Hauersiein st. postavil na hrobu své první paní v Isernhagenu u Hanoveru náhrobní kámen zdobený svastikou.³⁴

HAO oslovovala mužské pohlaví, vyšší a střední třídu a všechny německé patrioty v zemích střední a východní Evropy historicky osídlených Němci. List také apeloval na soudobou aristokracii, aby se především postavila proti proslovanským zájmům a demokratickým tendencím tehdejšího rakouského státu a aby se považovala za dědice starověkých kněžství. List byl ale zároveň horlivým zastáncem habsburské monarchie a imperiální dynastie, které chtěl využít jako symbolické hlavy nové armanistické říše.³⁵ Všechny tyto výzvy demonstrovají jeho snahu vyburcovat německé národní uvědomění jak u šlechty, tak u ostatních skupin obyvatel-

stva, jejichž tradiční status byl ohrožen vzrůstem neněmeckého politického vlivu v Rakousku.

Mýtus okultní elity není v evropské ideologii žádnou novinkou. Je to věčné téma okultismu z doby poosvícenské, který se pokoušel obnovit jistotu a bezpečí náboženské ortodoxie v kontextu sekt. Baron von Hund se u svého Ritu striktní observance dovolával „neznámých představených“, Westcott založil třetí řád „tajných náčelníků“ ve Zlatém úsvitu a Blavatská hovořila o tajných mistrech „Velké bílé lóže“; všichni tito okultní představitelé patří ke stejné tradici.⁵⁶ Neviditelná privilegovaná vrstva propůjčuje mimořádnou moc viditelným představitelům kultu. I Listovi imaginární a starověcí kněží-vládci podporovali jeho tvrzení o tajném učení a zvláštní pravomoci. A zároveň údajná existence moderního *Armanenschaftu* do-
svědčovala těm, kteří chtěli věřit, že se zlatý věk brzy navrátí a že Německo a Rakousko budou sjednoceny do teokratické pangermánské říše, kde neněmecké zájmy nebudou mít žádnou váhu. Do třiceti pěti let se měla tato vize uskutečnit jako zahraniční politika Třetí říše.

6. Tajné dědictví

List, který zrcadlil soudobé pangermánské nálady, se především snažil připojit rakouské Němce k jejich krajanům v Říši. Bylo pro něj velmi důležité, že se *Armanenschaftu* a jeho politikonáboženským principům od počátku dařilo v podunajském regionu stejně dobře jako v samotném Německu. List proto odmítal obecné historické představy, že barbarská migrace rozptýlila keltské kmeny regionu a že to byl Karel Veliký, který jako první usídlil v devátém století konvertované Germány na východním pomezí (*Ostmark*) své rozsáhlé říše. Tvrdil, že naopak tato oblast byla svědkem vysokého stupně ariogermánské kultury několik tisíciletí před římskou kolonizací (c. 100–375) a wotanistické náboženství se praktikovalo celou dobu až do zavedení křesťanství, což se stalo zejména prostřednictvím Karla Velikého, kterého ostře napadl jako „saského vraha“, protože hromadně nutil pohany ze severního Německa pod trestem smrti ke konverzi.

List věřil, že nalezl pozůstatky armanisticko-wotanistické Činnosti na celém území své rodné země. Tvrdil, že i přes ničivý účinek mnoha staletí, zhoršený křesťanským útlakem, našel matné obrysy a skrovné pozůstatky dávno zapomenuté kultury jak na rakouském území, obydleném Němci, tak i mimo něj. Tyto pozůstatky nacházel v archeologických památkách (mohyly, megality, pevnosti a hrady na území dříve obydleném pohany); v místních jménech stromů, řek, kopců a polí, z nichž mnohé pocházely z doby před Karlem Velikým a údajně připomínaly jména bohů a bohyň germánského panteonu; a v mnoha legendách, lidových vyprávěních a zvycích, v nichž se, jak soudil, prostý lid, byť nevědomky, ujal dědictví a předával dále slabý a pokroucený odraz dávných ariogermánských náboženských podobností a doktrín. Prostřednictvím svých objevů na těchto trech polích místního historického a folklorního bádání se List snažil pře-

svědčit své čtenáře o tom, že západní neboli „rakouská“ polovina habsburské říše by mohla dohlédnout až ke germánskému pohanství a prastaré národní minulosti.

Listova představa prehistorické minulosti neměla s empirickými metodami historického výzkumu mnoho společného. Jeho hypotézy většinou pocházely z jasnovidního osvětlení, které některá místa vzbuzovala v jeho mysli. Jednou si vyšel na sever od Vídně do Hermannskogelu a opět zůstal přes noc na pevnosti Geiselberg, upadl do tranzu a viděl heroické a náboženské události, které se měly odehrát na tom místě před několika staletími.¹ Vyzbrojen podobnými schopnostmi dokázal List vytušit celou řadu sídlišť, která nějak souvisela s armanismem, v Dolním Rakousku, kolem Dunaje, v Alpách a ve Vianimíně (Vídni), starobylém posvátném teutonském městě. Do svého seznamu posvátných míst, zasvěcených staré víře, zafadil i mohyly v Gross Mugl a Deutsch-Altenburg, podobně jako pevnosti Götschenberg, Leisserberg a Obergänsersdorf.² Město Ybbs, bylo podle Lista založeno u svatyně teutonské bohyně Isy; pochmurné zříceniny Aggsteinu připomínaly zlého ducha Ágira, a vesnice St. Nikola leží na místě svatyně pojmenované po Nikuzovi, pánovi vodních pramenů.³ Na jih od Dunaje poblíž Melku vytušil List velký armanistický chrám, který se rozléhal na ploše mnoha Čtverečních mil: Ostenburg, Burg Hohenegg a lesní kostel v Maueru považoval za součásti náboženského komplexu obklopujícího posvátný kámen, který v Listově době sloužil jako podstavec pro sochu nějakého svatého u potoka Zeno.⁴ Z těchto prehistorických památek, lidských sídel a středověkých hradů pro sebe List vytěžil dlouhý seznam armanistických *Halgadome* (posvátných míst), z nichž sestavil vlastní mytologii, na jejímž základě určil kulturním objektům moderní germánský nacionalistický význam. Pomocí této okultní interpretace se List snažil poněkud dávnou minulost v souladu se soudobou pangermánskou ideologií.

Podobných spekulací se List dopouštěl i v případě místních jmen, která

také měla podle něj oslavovat staré germánské náboženství. Tvrdil, že bůh Wotan došel nesmrtelnosti v takových jménech vesnic jako Wutterwald, Wulzendorf, Wuitendorf a Wilfersdorf, a jeho ženu Friggu (známou pod jmény Holla nebo Freya) připomínaly takové názvy jako Holienburg, Holanbrunn, Hollarn, Frauendorf a Frauenburg. Protože mnohé ze starých pohanských svatyní patrně nikdo nezničil, ale první misionáři je pouze vysvětili a věnovali křesťanským svatým, jak to bývalo tehdy zvykem, List usoudil, zejména, obsahující slova Michael, Rupprecht, Petr a Maria označují stará božstva Wotana, Hruoperahia, Donara a Friggu.⁵ Vyzbrojen tímto interpretačním klíčem k odhalování místních jmen byl List připraven vypátrat rozsáhlou síť svatyní, věnovaných bohům wotanistického náboženství na ploše celého moderního Rakouska.

Jako mnohem bohatší a plodnější zdroj důkazů bývalé rakouské armanisticko-wotanistické kultury se osvědčily četné lidové legendy a vyprávěny, o které se List zajímal už od svého dětství. Soudil, že běžné postavy a motivy v pohádkách a říkadlech, jako obr lidožrout, Šípková Růženka, divoký lovec a krysaf vyjadřují v podobenstvích učení wotanistického náboženství, které bylo kdysi všeobecně rozšířené.⁶ Jakmile List uslyšel lidová vyprávění, ve kterých figurovaly zmizelé hrady, potomci svazku nadpřirozených a smrtelných bytostí, bratrovraždy, ztracení milenci nebo naplň lidské bytosti, dokázal vystopovat jejich původ až u teutonských mytologických námětů a určit jejich kosmický význam jako symbolů bohů zimy, bohů slunce, bohů pramenů a bohů smrti ve starém ariogermánském přírodním náboženství.⁷ Tutéž interpretaci bylo možné aplikovat na lidové zvyky. Ve své studii, zvláště zaměřené na ariogermánské rituály, vypátral List široké spektrum zvykového práva a starobylých zákonů týkající se místní jurisdikce a jejich úředníků, pokut, útrpného práva a ceremonií, které spojoval se starými armanistickými procedurami.⁸

Když List pomocí těchto památek prokázal někdejší existenci univer-

zální německé pohanské kultury, chtěl zvýšit přijatelnost a význam svého mýtu o zlatém věku tím, že spojil úpadek vymyšleného armanistického světa s činností skutečné a historické instituce. List s nadšením uvítal hnutí *Los von Rom*, antikatolickou kampaň, kterou v roce 1898 zahájil Georg von Schönerer, a tak svého cíle dosáhl s pomocí své teorie konspirace, která definovala křesťanství jako negativní a destruktivní princip v historii ariogermánské rasy. Kdyby se dalo prokázat, že křesťanství misionáři záměrně devastovali armanistickou kulturu, pak by bylo možné současnou absenci armanistických památek spojovat s empirickými událostmi a bylo by možné hofekovat, že jsou v moderním Rakousku opomíjeny německé národní zájmy. List při svém popisu christianizace historických německých zemí neustále zdůrazňoval oslabování teutonské síly a morálky a destrukci německého národního povědomí. Podle jeho názoru evangelium katolické církve o lásce a dobročinnosti přispělo k odklonu od přísné eugenické „sexuální morálky starých Árijců“ a navíc nová církev postupovala tak, že stírala hranice *Gam* (tradiční etnické oblasti), což mělo uvést Němce ve zmatek ohledně jejich politické loajality a poslušnosti. Později byli poražení Němci připraveni o veškeré vzdělávací a náboženské možnosti, takže klesli na úroveň otroky.

K této morální a politické spoušti mohlo dojít až po naprosté devastaci německého vůdcovství. Podle Lista začala křesťanská misijní činnost pokolením *Armanenschaftu* a skončila otevřenou perzekucí. Svatyně byly zavýeny jako centra modlářství, vzdělání a správy, čímž byla zklíkovována institucionální základna armanistické moci. Kněží-vládcové, obrání a ožebračení, byli vyhnáni do světa, který jejich postavení neznal a jejich posvátné gnóze si nevážil. Mnozí odešli do Skandinávie nebo na Island a ti, kteří zůstali v Evropě, přijali postavení páří, živil se jako tuláci, cikáni a potulní muzikanti.⁷ Křesťanství dokonalo své pronásledování *Armanenschaftu* tím, že ho definitivně ponižilo. Podle nové víry byla předešlá víra dablo-

vým nástrojem. Mnohým „posvátným místům“ se lidé začali vyhýbat jako „Antikristovým hradům“; kněží-vládcové byli deklasováni na čaroděje; runy nabýly stigmatu čarodějnicství; starodávne oslavy byly prohlášeny podle středověkého myšlení za sabat a ti, kdo vytrvali ve své víře, byli upáleni jako heretici a čarodějnice.

Listovým hlavním obviněním v jeho polemice proti křesťanství bylo, že katolická církev demonizovala (imaginární) národní kněžstvo. Ale byl to právě on, kdo demonizoval církev jako jediný zdroj zkázy pangermánského náboženství. Náboženské konverze provedené misionáři nebo násilím (v případě Karla Velikého a Sasů) byly tím nejhorším útokem na národní integritu, protože „když byli Němci naprosto barbarizováni... náměstek Boží se pohodlně usadil na baště otupenosti, kterou uměle vnučil svým poddaným, a vládl ostudně demoralizovanému lidu, který o své národnosti prakticky nic nevěděl.“⁸ Pouze zaryté mlčení o tomto procesu, který měl za následek kolosální rozpad národa, může uspokojivě vysvětlit úpadek armanistické kultury a zhroutení tradičního světa.

Od středověku se ztotožnění Němci dozvídali o své minulosti pouze prostřednictvím živých cizáckých zpráv. Tyto „zlovolné zprávy z pera Římanů, Řeků a Franků“ tvrdily Němcům, že před příchodem křesťanství žili na zoufale primitivní úrovni. Západní dějepisci jim jednohlasně přiklíli roli evropských kulturních zaostalců. Aby se List nějak vyrovnal s faktem pozdního německého sjednocení, použil k tomu, aby dokázal naprostý opak, své speciální okultní historie. Protože tvrdil, že se údajná křesťanská konspirace pokoušela smazat veškeré stopy po armanistické minulosti, nastalo logicky nebezpečí, že se většině moderních lidí budou zdát veškeré nálezy podezřelé a nepochopitelné. A to byla pravá chvíle, kdy měl pomoci okoltismus. Aby List zajistil dialog mezi svými mýty a současností, připsal mnoha známým kulturním materiálům okultní význam. Tyto objekty už svůj obecně uznávaný význam měly, ale jakmile jim List dodal okultní-

ho významu, začaly pracovat pro jeho vlastní fantazie o armanistické minulosti. Už víme, že Listův soubor okultních armanistických pamětihodností zahrnoval prehistorické památky, místní jména, lidová vyprávění a zvyky. Jenže takové artefakty a tradice bohužel předpokládaly nevědomé přežívání bývalé armanistické kultury ve zředěné, pokroucené a nepochopené formě. List tvrdil, že kromě toho existovalo i vědomě kultivované tajné armanistické dědictví, které bylo iniciováno explicitním očekáváním armanistické obrody na konci křesťanské epochy.

Listův popis tajného armanistického dědictví nás uvádí do doby, kdy byly německé kmeny podrobeny křesťanské konverzi. Kněží-vládci si brzy uvědomili, kam tento proces nevyhnutelně směřuje, a tak vytvořili tajné společnosti, které se měly ujmout předávání posvátné gnóze po dobu křesťanství. V rámci tajných shromáždění, kterým se říkalo *Kalander*, převedli němečtí kněží veškeré záznamy o svém učení do tajného jazyka, který se jmenoval *Kala* neboli *hochheilige heimliche Acht* a který byl srozumitelný jenom zasvěcencům.¹¹ Tento jazyk umožnil prchajícím kněžím-vládcům tajně předat metafyzický a náboženský materiál a zanechat záznam o své gnózi příštím pokolením. Slovo *verkalen*, které označovalo překlad esoterického armanistického učení do okultních kódů slov, symbolů a gest si List prostě vymyslel. Tento okultní jazyk a hlavně jeho překlad umožnil Listovi na potvrzení své tajné armanistické gnóze interpretovat Širokou škálu kulturního materiálu.

Protože svobodné zednářství a jeho hierarchie stály pro toto kněžstvo modelem, List původní myšlenku rozvinul a s její pomocí dokazoval, že stará učenost přežila. Uvedl tajné *kalandeiy* jako společenskou předzvěst středověkých cechovních sdružení, podobné zednářským lóžím především svým odstupňováním na učedníka, tovaryše a mistra. Pro středověké cechy bylo typické, že chránily tajemství svého řemesla na obranu svých Členů před vnější konkurencí. Přesto List tvrdil, že tato obchodní cechovní tajem-

ství byla jen pláštíkem pro okultní gnózi a její esoterický význam, o kterém **patrně** Členové cechu ani nevěděli, protože ze středověkého života se vzpomínka na kněze-vládce už dávno vytratila. Tri konkrétní cechovní sdružení, které List citoval jako vědomé či nevědomé nositele tradice, tvořili skaldové a minstrelové, heroldi a zedníci a nakonec příslušníci tajného středověkého *vehmgerichtu*. „Kalickými“ projevy jejich gnóze byly středověké písně, heraldické znaky a architektonické dekorativní prvky a staré právní normy.

List tvrdil, že heroldské úřady byly sdruženy do cechovní organizace už v raném středověku, což mělo zásadní význam pro jeho přesvědčení, že toto sdružení chránilo starověkou gnózi. Zdroj jeho omylu lze snadno vysvětlit. Jelikož heraldika představovala jistý způsob označení vlastní osoby prostřednictvím dědičných symbolů, které se nosily na štítě, byli někteří historikové v pokušení datovat počátek heraldiky do doby, kdy si poprvé válečníci ozdobili své štíty před bojem. Obvykle se počátek heraldiky datuje do druhé čtvrti dvanáctého století, kdy se erbovní znaky na štítě začaly opakovat u dalších generací rodiny, jejíž příslušník začal některé znaky nosit. Vzhledem k tomu, že v té době byla společnost do značné míry negramotná, byla tato praxe mimořádně užitečná; protože se velmi rozrostla a byla stále složitější, založili počátkem patnáctého století králové heraldické úřady, které zaznamenávaly, komu a jaký erb byl propůjčen. List se začal o heraldiku zajímat ze tří specifických důvodů. Za prvé zde mohl tvrdit, že tato praxe pochází z předkřesťanské doby. Za druhé barevný erbovní štít bylo možné interpretovat jako grafické a okultní ztvárnění tajné gnóze. A nakonec genealogický charakter a široké použití heraldiky znamenalo, že esoterická tradice přežila po celou dobu křesťanství ve všech částech Evropy.

S teorií, že heraldické znaky byly založeny na magických runách, přišel List poprvé v roce 1891. S tezí historika Ericha Gritznera, který tuto vědu

datoval do doby křížáků, se vypořádal tak, že upozornil na podobnost mezi heraldickými znaky na štítě a runovými tvary.¹⁴ Když v roce 1903 přijal List teosofické názory, uváděl triskelion, svastiku a sluneční kola jako další údajné armanistické okultní znaky tajného heraldického dědictví. V roce 1905 až 1907 vysvětloval tyto teorie v řadě článků v *Leipziger Illustrierte Zeitung*. Ve svém pojednání *Das Geheimnis der Runen (Tajemství run)* (1908) předvedl, jak lze identifikovat runový znak v heraldickém členění; jejich okultní podstata spočívala na tom, že člověka nezasvěceného barevné provedení štítu rozptylovalo do té míry, že samotné dělicí čáry nevnímal. Runa fa Y odpovídala erbovnímu štítu s půlenou stranou v levé půli štítu s levým šikmým pruhem; runa thurr Þ odpovídala mnoha erbovním štítům s erbovními znameními položenými sbíhavě a runa gibor (neboli svastika) ᚷ odpovídala celé řadě erbovních štítů, založených na polcení a dělení, kůlu a kosmem pruhu. Kromě run vypátral List v několika heraldických křížích také svastiku.¹⁵

Ale to byl pouhý počátek. Za pomoci Bernharda Koemera (1875-1952), který byl členem Listovy společnosti a důstojníkem Královské pruské vojenské akademie od roku 1903, doplnil List tato skromná tvrzení o heraldickou příručku, která demonstrovala přítomnost ostatních run a četných piktografů armanistického původu na minimálně pětistech erbech, z nichž mnohé dosud užívala moderní německá a rakouská aristokracie. V této příručce se zobrazenými armanistickými památkami vypracoval List okultní klíč pro interpretaci kožešin, tinktur, heroldských figur a erbovních znamení prakticky pro každý erb. Tři kožešiny, černý hermelín se zlatými okásky, zlatý hermelín a modrobílá popelčičina definovaly nositele erbu jako Členy tří starých společenských stavů, zemědělců, kněží-vládů a válečníků. Podobně každá barva a kov odpovídaly specifickému pojmu armanistické doktríny. Červen znamenala „kalické“ slovo *ruoth*, které označovalo ariogermánský zákon; zeleň znamenala naději a obozření; stříbro symboli-

zovalo vědění, moudrost a Boha.¹⁶ S tímto systémem vzájemných vztahů dokázal List rozšiřovat každé heraldické znamení jako tajné heslo, skrývající starou gnózi. Některá řešení byla jednoduchá: erbovní znamení se stříbrným a modrým kolem na erbech Brockhausenů bylo interpretováno jako „Dbej zákona, chraň moudrost“¹⁷, ale když do své teorie zavedl List magické piktografy, které přejal z práce Johanna Trithemia, o kolik nabýly esoterické významy na složitosti, o tolik pozbyly na logice. List našel heraldický znak pro znamení ducha země v Rembrandtově leptu „Kouzelník“ (c. 1632). Tento Čtvrcený štít s erbovními znameními děleným úhlopříčným zlatým a modrým křížem se zdvojeným lemem štítu se střídavou červení, stříbrem a černí znamenal: „Toužím po osvětleném armanistickém vykoupení, učení a zákonu, protože nebeská přikázání vycházejí z temnoty a Bůh žehná prostřednictvím světla“.¹⁸ List rozšířil tento svévolný systém interpretace o okultní významy pro heraldická zvířata. Tvrdil, že drak, orel, červ a lev symbolizují Čtyři prvky - oheň, vzduch, vodu a zemi, a had zastupoval pátý (teosofický) prvek éter. Protože pták Noh bylo umělé stvoření, složené z částí jiných zvířat, usoudil List, že právě on označuje celý vesmír.¹⁹

Listův materiál byl prakticky bez konce díky tomu, že Koerner ve svém zájmu o heraldický okultismus neznal únavy. Státní, městské a rodinné erby byly paušálně interpretovány jako tajné kulturní pozůstatky starověkého řádu. Burgundsko, Morava, Slezsko a Kraňsko uchovávaly starou gnózi na svých zemských erbech a městské erby Kolína, Basileje a Mohuče navíc obsahovaly esoterické významy. Podobně šlechtě z Mecklenburka, Brandenburska, Štýrska a Korutan patřila zjevně vzhledem k jejich erbům k tradičním představitelům starověké hierarchie.²⁰ List soubor těchto případů neustále rozšiřoval na důkaz toho, že na celém území střední Evropy i mimo ni existovala široce přijímaná paralelní armanistická kultura.

Protože je heraldika založena na principu genealogie, vedlo logicky

toto tajné dědictví k současné aristokracii. Je docela možné, že německá aristokracie, jejíž politická moc od dob francouzské revoluce upadala, ráda uvěřila Listovým tvrzením, že většinou pochází z „potomků starých hierokratických rodin“.¹⁵ Tato tajná gnóze, skrytá v jejich erbech, byla esoterickou legitimizací jejich dědičné moci oproti populistickým a demokratickým tendencím moderní doby. Friedricha Freiherra von Gaisberg (1857-1932), člena Listovy společnosti a württemberského šlechtice, tato okultní legitimita aristokratické moci silně přitahovala. Na zlomu století založil Společnost sv. Michaela ke studiu šlechty a k „zachování jejich stavovských dědičných zájmů.“ List mu věnoval jeden ze svých „badatelských příspěvků“ a jeho erb vytvořil jako: „Vykoupení! Zákoný jsou základní gnózi armanismu; tvůrčí síla Boha vyznačuje z temnoty.“²⁰ Takové zákony přirozeně zaručovaly moc aristokracie a udržovaly její naději na obnovu.

Tento heraldický a genealogický okultismus nepřítahoval pouze aristokraty. Skutečnost, že v tehdejší době existovalo několik skupin, které se věnovaly studiu rodokmenu středních vrstev, značí, že Listova okultní heraldika získala příznivce u širokých buržoazních vrstev. Bernhard Koerner založil v Berlíně Rolandovu asociaci a od roku 1899 se ujal redigování dvacetidílné příručky o genealogii středních vrstev. Rolandova asociace v Drážďanech se od ledna 1902 za předsednictví Hermanna Unbescheida věnovala *volksich* bádání v heraldice. V únoru 1904 založil Hans Breyermann v Lipsku jinou skupinu, která se jmenovala Ústředí pro historii německé rodiny.²¹ Lidé, kteří se k takovým skupinám přidávali, hledali v heraldice a genealogii, v této starobylé a úctyhodné tradici, vlastní identitu, vzácné dědictví a zdánlivě spolehlivé vyobrazení feudální minulosti. Heraldika vyčarovala pestrobarevný obraz rytířů, feudálních výsad a hradů, což byla příjemná změna oproti společenskokulturnímu vývoji, který probíhal za jejich Života. Síla jejich touhy ukazovala, jak velký byl hlad po za-

starávajícím společenským řádu a politické moci, které instituce moderního světa podkopávaly. Jen si připomeňme, že jak List, tak Lanz pocházeli z buržoazní vrstvy a že sami sebe povznegli do šlechtického stavu. Díky silným zájmům středních vrstev pro feudální ornamente se Listův heraldický okultismus těšil pozoruhodnému úspěchu.

Listova projekce okultismu do architektury se formou i atraktivností velmi podobala svému heraldickému bratříčkoví. V roce 1889 List usoudil, že krakorce na západním oblouku Svatoštěpánské katedrály mají alegorickou souvislost s jeho starověkou doktrínou. Tajemstvím obklopení středověcí zedníci se přímo nabízel k tomu, aby byly všechny jejich kamenné plastiky považovány za tajný „kalický“ kód, jehož význam byl ověřejmým cechovním tajemstvím. Tento Listův nápad se váže k období, kdy se seznámil s Friedrichem von Schmidt (zemřel roku 1891), stavitel této katedrály, od kterého se dozvěděl o profesionálním zednářském učení.²² Jakmile si List osvojil teosofické okultní znaky, dokázal rozšířit tento architektonický okultismus i o geometrický rozměr. Podle Lista je možné najít posvátný armanistický triskelion, svastiku a ostatní okultní znaky v motivu pozdně gotické kružby a roset z patnáctého století.²³ Tato myšlenka byla atraktivní ze dvou dalších důvodů. Především jeho současníci věděli o existenci starodávných zednářských lóží, takže je nezaskočila myšlenka, že se středověcí zedníci snažili zapracovat svá mystéria do staveb, aby je mohly příští generace rozluštit. A za druhé vzhledem k tomu, že v Německu probíhal návrat ke gotice, Listova úvaha o tom, že gotická architektura obsahuje starodávná tajemství, padla na úrodnou půdu.²⁴ Kromě toho ve svých publikacích kladl důraz na tradiční armanistickou atmosféru gotického umění a příležitostně používal *švabachu* (*fraktur*).

Féma byla posledním sdružením, o které se List zajímal a o kterém předpokládal, že převedlo posvátnou armanistickou gnózi do kalické“ podoby, aby tak přežila křesťanskou epochu. Féma skutečně existovala, byla

to tajná instituce, založená za Svaté říše římské od počátku třináctého století do století šestnáctého na prosazování práva, měla tedy všechny předpoklady stát se velmi efektivním nositelem Listova okultního dědictví. Fémové právo vzniklo patrně v době před Karlem Velikým, ale historického významu nabylo koncem dvanáctého století. V té době se jurisdikce zmocnili noví územní vládaři, kteří se snažili přivlastnit si politickou moc starých feudálních stavů. Kolínský arcibiskup se ve snaze čelit tomuto trendu postavil do čela odvěkého systému místních soudů, které mohly jménem císaře vynášet rozsudek smrti. Tato stará místní instituce tedy získala novou historickou úlohu. Z Vestfálska, země svého původu, se féma brzy rozšířila po celé říši všude tam, kde se konzervativci rozhodli nějak knížatům překážet. Se stabilizací politických podmínek pozbyl ovšem tento justiční systém na významu. Féma se postupně omezila počátkem šestnáctého století na Vestfálsko a nakonec roku 1811 zanikla.

Organizace fémy spočívala na výkonu soudní pravomoci nesčetných místních soudů. Zasedání byla buď veřejná nebo tajná, účastnili se jich pouze členové konkrétního soudu a soudce, jemuž byli povinováni věrností po celém území říše. Noví členové byli zavázáni přísahou k mlčení o všem, co se týkalo fémy, a složili přísahu, že upozorní soud na všechny případy, které spadají do jeho kompetence. Potom byli zasvěceni do hesel a tajných znamení organizace a byly jim uděleny symboly jejich úřadu: provaz a dyka s vyrytými písmeny S. S. G. G., která znamenala nejasné fémové motto „String, Stone, Grass, Green (provaz, kámen, tráva, zelený)”. Od té chvíle měli nováčkové bojovat o zachování starých feudálních výsad proti jejich uzurpátorům a předvést jejich porušovatele před soud.

Taková byla historická pravda o fémě, která se později stala předmětem romantické mytologie. Vzhledem ke svým tajným prostředkům a tradičním cílům - ochraně historických práv proti centralizačním snahám knížecí vlády - začala féma u romantických autorů a historiků symbolizovat heroic-

kou a radikální instituci. Dnes dávno zapomenuté gotické romány, které vycházely v Německu v letech 1780 až 1820, jsou vlastně příčinou, že vzniklo trvalé obecné povědomí o fémě jako o tajemném, ale mocném orgánu, který v prosazoval právo proti místním despotům a jejich pohánkům v dávno uplynulých dnech středověkých sporů. Tyto gotické příběhy se vyzívaly v mystice tajných soudů. Pod závojem noci příslušník fémy přibídl předvolání na dveře obviněného nebo ho prostě přibídl fémovou dykou na městskou bránu. Obviněný musel tohoto předvolání uposlechnout a dostavil se na určené místo. Na měsícem zalitým odlehklém vřesovišti nebo na osamělé křižovatce se shromáždila féma, aby nad obviněným vynesla ortel. Když byl obviněný nevinen, byl zproštěn viny, když byl vinen, pověsili ho na místě. Když se někdo na převolání nedostavil, považovali to za jasný důkaz jeho viny. Uprchlíci pak bývali popraveni fémovými úkladnými vrahy, kteří si na ně počínali v nějaké zapadlé hospodě, na lesní cestě nebo tam, kam se snažil uprchnout.²⁶

List tuto hrůzostrašnou pověst o fémě velmi dobře znal. V roce 3891 popsal fémové zasedání, které se mělo odehrát na hradě Rauhenstein a jeho pseudostředověkém prostředí. Využil dyk, tajných chodeb, sklepení, mučení a půlnočního osvětlení, aby jeho tajné armanistické sdružení získalo punc skutečnosti a uvěřitelnosti.²⁷ List jednak fému dobře znal a jednak měla vlastnosti, které Listové okultní tradici posloužily jako vhodný historický nosič. Za prvé dokonce i akademicky vzdělaní historikové připouštěli, že féma vznikla původně z místních soudů, které bylo možné dávalo do předkřesťanské doby. List tak mohl tvrdit, že féma byla tajným armanistickým sdružením, Protože kněží-vládci zastávali významné postavení ve správě a justici, bylo možné tvrdit, že féma byla zástěrkou pro tajně přežívající armanistické právo. Jako důkaz uvedl List řadu okultních teorií. Nepochopitelná písmena na fémové dyce vložil jako přepis dvojité runy sig, za kterou následovaly dvě svastiky a „kalické” slovo *ru-*

oth (které znamenalo zákon) skrývalo ještě takový význam, že každý kulturní znak, který byl buď červený (*rot*) nebo ve tvaru kola (*Rad*), tajil existenci bývalé fěmy. Na základě těchto iracionálních spekulací List věřil, že všechny obecní červené kříže, které stály u cesty, a kolové kříže v katolické oblasti střední Evropy označovaly místa, kde se kdysi konaly tajné armanistické soudy. Takových míst našel po Dolním Rakousku, v Čechách a dokonce na předměstí Vídně celou řadu.²⁸

Za druhé, Listově tajné tradici velmi vyhovoval zjevný cíl fěmy. Soudům připisoval jiné ideologické motivy, než které byly známy z historie. V roce 1905 List publikoval krátkou zprávu o fěmě, která se měla konat v Rothenkreuzu u Stecky v patnáctém století. Bylo to období husitských válek a v celé střední Evropě přestal platit zákon. Podle Lista bylo jasné, že tyto náboženské války byly z české strany strategií opotřebovací války zaměřené proti německé minoritě v Čechách. Jeho féma se tak stala ochránkyní německého práva proti české tyranii. Tato projekce moderního nacionalistického sentimentu do minulosti byla jasně adresována tehdejšímu německým menšinám. Tento názor zveřejnili v roce 1906 severomoravského *völkisch* spolku a nepochybně měl své čtenáře ujistit o správnosti protičeských postojů.²⁹

Féma se jako nosič pro Listovo skryté dědictví výtečně hodila. Její tajné prostředky připomínaly mysteriózní elitářství a navíc měla punc lidové instituce, nabízející úlevu všem trpícím pod jhem povýšeneckého tyрана. Bylo možné navrátit se k její památce a její činnost obnovit. Féma mohla znovu povstat, aby navrátila svět s jeho moderními tendencemi k původnímu pořádku, protože lidé měli strach, že moderní tendence zničí jejich kulturu. List a jeho stoupenci nacházeli jistou satisfakci v této fantazii o militantní, vsudypřítomné, ale dosud skryté síle, slibující, že obnoví pangermánskou říši. Tato fantazie se nemilosrdně naplnila v dozvucích

prohrané války, kdy extrémní pravicoví nacionalisté, kteří si říkali fémoví vrazi, zabili několik politiků nové německé republiky.

List shromáždil celou škálu okultních důkazů o tom, že v srdci dědičných habsburských zemí existovala prehistorická národní kultura. Interpretoval archeologické památky, místní jména a legendy, lidové příběhy a zvyky podunajského regionu tak, aby dokázal, že tato část střední Evropy náležela k univerzální a ušlechtlejší prastaré německé civilizaci. Listovo hlásání tajné armanistické tradice, úmyslně zabudované do heraldiky, architektonických dekorací a starých zákonů, pokročilo od fáze oslavování německé minulosti k analýze historických opatření, kterými chtěli staří kněží-vládci zajistit případné oživení. Okultní významy, které těmto materiálům připsal, legitimizovaly politický odkaz a naděje posledních představitelů bývalého sjednoceného ariogermánského národa. Čas pro oživení nadešel. Listova tajná tradice signalizovala, že nebezpečí, že se Rakousko a Německo spojí do nové pangermánské říše, je bezprostřední.

7. Německé milénium

Fritz Saxl, německý historik, který se zabýval zkoumáním renesančních ideí, si na počátku dvacátého století jako jeden z prvních všiml obnoveného zájmu o předpovídání budoucnosti. Počátek tohoto zájmu datoval do období kolem roku 1910 a dále sledoval, jak se v Německu během příštího desetiletí vyvíjela celá řada časopisů o astrologii, doprovázená učebnicemi, proroctvími a dotisky astrologických klasiků. Astrologie se nevyhnutelně rozrostla o chiromantii, numerologii, kabbalu a tarot, a tak vznikla základní vědecká báze lidové věštecké činnosti, která se ve dvacátých letech našeho století prudce rozrostla. Saxl si povšiml, že i když tyto vědy lze z racionálního hlediska považovat za mylné, velký význam má u této lidové činnosti její imaginativní a náboženské pozadí. Teoretický zájem o měření údajů, které mají stanovit shody mezi přírodními jevy a lidskými záležitostmi má z vědeckého hlediska neutrální status, ale jeho předpovědní ráz lze oprávněně považovat za výraz lidských nadějí a potřeb. Je pravda, že předpovídání budoucnosti může nabýt pro některé lidi a skupiny, které jsou vystaveny úzkosti a deprivaci, životně důležitého významu. I Saxl považoval proročování za symptom všeobecných a rozsáhlých společenských obtíží v době, kdy tradiční očekávání určitých skupin obyvatelstva nebyla naplněna. Považoval jejich moderní manifestaci za jednu z předzvěstí první světové války.⁷

Listova proroctví byla adresována kolektivně celému německému národu a fungovala podobně jako předpověď budoucnosti pro jednotlivce. Předpovídal, že věk všeobecné prosperity se blíží a utiší veškeré útrapy německých nacionalistů ve střední Evropě. Jeho optimistická očekávání do budoucnosti mu nijak nepřekážela v opěvování minulosti. Vize šťastné národní budoucnosti se doplňovala s nostalgickou touhou po dávno minulém

zlatém věku, protože znamenala obnovení jeho fiktivního tradičního světa. Minulost a budoucnost představovala dva póly protikladných ideálů v čase, který se vyznačoval hlubokým znechucením současností; tajný armanistický odkaz, který přečkal celou epochu křesťanství, údajně tmářského, byl mostem mezi těmito dvěma vymyšlenými světy; totéž platilo i o armanistických památkách minulosti, které byly jednak pozůstatky starých časů a jednak hlasateli nového řádu. Tato kapitola zkoumá povahu Listových proroctví a hodnotí jejich společenský význam a přitažlivost, dále ukáže, jak jeho cyklická koncepce času zpočátku propagovala myšlenku kolísavé štěstěny, a jak tyto počty později ovlivnila myšlenka konečného vykoupení a lineárního pojetí dějin.

Listova cyklická vize času vyplývala ze tří zdrojů teologického charakteru: z posvátného světa Přírody, severské mytologie a moderní teosofie. Už jsme ukázali, že se nosnou myšlenkou armanistické doktríny staly „přírodní zákony“, které zdánlivě určovaly periodicitu všech planetárních a organických cyklů v kosmu. List často tyto kosmické rytmy uplatňoval ve svých raných dílech o německé přírodě;⁸ skutečnost, že v jeho pozdních dílech tyto neměnné vesmírné zákony získaly status božského principu, dokazuje jeho víru v cyklický čas. Za druhé si musíme v této souvislosti povšimnout významu severských mýtů. Listovy odkazy na *Fimbulwinter* u *Götterdämmerung* naznačují, že znal pohanské legendy, podle nichž kdy si nastala třeskutá zima, po níž byla celá země postižena ohněm a zátopami, načež se obrodila nová „úrodná, zelená a krásná, jako nikdy předtím, oproštěná ode všech strážní a zla.“⁹ Podle těchto mýtů se cyklus destrukce a konstrukce neustále opakuje. A když nakonec List přijal teosofii i s jejími kosmickými koly a následnou reinkarnací jednotlivců v každém kole, byla jeho víra v opakování všeho dění nezlomná.

Tyto cyklické představy o čase se nevylučují s představami o spáse a vykoupení, ale nepřipouštějí žádný jedinečný nebo konečný stav. Ukon-

cení každého uvedeného cyklu znamená spirituální evoluci a kosmickou obrodu, ale neúprnsná logika cyklu vždy převládne: organismus se bude i nadále rozkládat a hynout ve věčnosti. Tento orientální fatalismus o čase a osudu List odmítl a přiklonil se k židovskokřesťanské myšlence vykoupení. I když ve své kosmologii vycházel z teosofie, zdráhal se přijmout její limitovanou představu o vykoupení. Jeho touha po obnově tradičního světa a národní obrodě ho přivedly k Západní apokalypse. Její explicitní předpoklad lineárního času a jediného konečného vykoupení se průběžně ve všech jeho pracích střetával s teosofickým cyklickým pojetím. Byla to ironie osudu, protože List si na křesťanství příliš nepotrpěl. Postupem času se Listova vize pangermánské říše prakticky zcela opírala o Západní apokalypsu.

Židovská i křesťanská apokalypsa se od ostatních forem prorocství liší tím, že hlásají absolutní a kvalitativní rozdíl mezi současným věkem a budoucností. Toto schéma dualistického a lineárního času dokumentuje juxtapozice pesimistického pohledu na současnost a fantastické a radostné představy o budoucnosti. Hodnota současnosti je snižována deprimujícím výčtem strážní a utrpení, které lidé zažívají. Apokalyptický autor často naznačuje, že svět neustále fyzicky i morálně chátrá: *mundus iam senescit*. Tyto stížnosti lze rozšířit na obvinění, že svět je pod vládou Satana nebo jiných zlých sil. V jistém okamžiku příběhu, který se shoduje s dobou, kdy byla apokalypsa napsána, ustoupí tento historický popis vlastního prorocství. Je řečeno, že předchozí zla se navrátí v ještě horší podobě. Objev se znamená strašné katastrofy, jako prudké klimatické změny, sucho, zeměřesení a oheň. Nakonec se zlý duch tohoto prvního věku může zjevit jako drak nebo jiné zvíře a bude trýznit lidstvo. Konec toho věku se bude blížit ve znamení takzvaných „mesiášských útrap“ a bude čím dál nesnesitelnější. Vtom zasáhne božský bojovník a lid, který si vyvolil, osvobodí z tohoto utrpení. Mesiáš spoutá nebo zničí zlého tyрана a založí své vlastní božské a nezničitelné království na zemi. Tyto události zahájí nový druhý věk, kdy

radující se vyvolení nepoznají žádné trápení ani nedostatky; tento nový svět nebude podléhat obecným přírodním ani fyzickým zákonům; štěstí a spokojenost přetrvají navěky.⁴

V Západním apokalyptickém prorocství lze definovat tyto hlavní rysy. Prvním je bolestný, dokonce krutý věk, který vyvrcholil ve chvíli příchodu nového věku, kdy všichni dosud trpící, budou zachráněni a pozdraveni. Toto prorocství je mimořádně ptažlivé pro lidi, které těžce postihla nepřítel osudu. Norman Cohn ukázal, jak některé dezorientované společenské skupiny ve středověké Evropě vzaly tuto apokalypsu doslovně. Hned, jak se někde vyskytly mimořádné obtíže, stoupenci apokalypsy v nich okamžitě rozpoznávali tradiční příznaky konečných „mesiášských útrap.“ Tyrani byli průběžně ztotožňováni s monstrózními šelmy posledních dnů a s inkarnací Antikrista. Trpící nacházeli úlevu v očekávání, že je vykoupi mesiáš, který naplní prorocství tím, že nastolí Šťastné tisíciletí, na kterém budou mít jeho vyvolení podíl. Tyto naděje vedly někdy trpící k tomu, že se považovali za mesiášský předvoj a přidávali se ke vzpourám proti vládnoucím vrstvám, aby si zajistili slušnou pozici v novém světě. Stupeň militantnosti závisel na tom, jak brzo se předpokládané spasení očekávalo.⁶

Skutečnost, že se tyto staré náboženské fantazie v prostoru západních revolučních představ trvale vyskytují, nám naznačuje, že tyto mýty jsou odevzou na hluboko zakořeněnou potřebu úlevy a naděje v časech útlaku a bojů. Ve skutečnosti bída, morové rány a válka byly ve středověké Evropě na denním pořádku a samy o sobě nemohly vyvolat apokalyptické vize: zde musela vypomoci tradice milénia. Jakmile je *lebenswelt* člověka očištěn katastrofou, je snadné vidět fundamentální a náboženské vysvětlení v apokalypse. Zdrojem všeho neštěstí se zdá být absolutní moc zla, jehož přemožení jde ruku v ruce s tisíciletými nadějemi. Absolutní kategorie dobra a zla, řádu a hříchu, obnovují kognitivní harmonii v duších dezorientovaných a deprivovaných lidí. Eschatologické myšlenky tímto způsobem

přerostly v trvalou fantazii v prostoru, kde přetrvával židovskokřesťanský náboženský vliv.

U Lista se tradiční apokalypsa projevovavla jeho mimofádně pesimistickým názorem na mnohá témata moderního rakouského života. Nejvíce se zajímal o národnostní otázku. Status německého jazyka a kultury v Rakousku byl v průběhu předchozích desetiletí stále více ohrožován Slovaný žijícími v říši. Tato situace se vyostřila za Taafeho vlády neboli „železného kruhu“, která si v letech 1879-1893 získala podporu u široké klerikální, konzervativní a slavořilní obce. Triumf slovanských zájmů nastal v roce 1897, kdy hrabě Badeni zavedl jazykový zákon, podle něhož všichni státní úředníci v Čechách museli ovládat jak češtinu tak němčinu, což byl požadavek, který jasně diskriminoval Němce. List ostře útočil proti těmto klerikálním a socialistickým stranám, které podporovaly slovanské zájmy, otevřeně souhlasil se soudobými slogany Schonenerových pangermánů a hnutí *Los von Rom*, tvrdil, že čeští kněží utlačují z národnostních důvodů německé kněze v oblastech etnického pomezí a ostře kritizoval převahu slovanských státních úředníků v úřadech.⁷

Jeho kritika soudobého Rakouska se dále zaměřila na širší společenská a ekonomická témata. Lamentoval nad soudobou ekonomickou tendencí k *laissez-faire* kapitalismu a velkopodnikům, protože ohrožovala existenci řemeslníků a malých podnikatelů ze středních vrstev. Reptal, že podnikání pozbylo bývalého mravního kodexu a úpadek cechů považoval za kolaps „bašty měšťanského světa“. Listova vlastní koncepce ekonomického pořádku vycházela nostalgicky z předkapitalistických metod správy veřejných finančních prostředků a výroby, které byly v moderním světě nemilosrdně ohrožovány. Na růst moderního bankovníctví a na ostatní finanční instituce hleděl jako na machinace amorální menšiny, která spekuluje s papírovými poukázkami na úkor čestných lidí, kteří se snaží vyrábět konkrétní a fortelné výrobky. Veškeré finance odsuzoval jako iichu a podporoval

antisemitské náladý, kterými se inspiroval v novinách Georga von Schönerera a Aurelia Polzera. Krach na vídeňské burze posuzoval jako nevyhnu----- konec moderní obchodní praxe.

Listova kritika nové ekonomiky se vlastně shodovala s postojem řady jeho rakouských současníků. Protože domácí podnikatelé se účastnili je--- malým zlomkem na průmyslové výrobě, kde hrál velkou roli stát a zahraniční investoři, domácí investice obvykle pocházely z bank a kreditních institucí. Z tohoto důvodu považoval kapitalismus za hájemství malé uzavřené skupiny. Tento jeho názor ještě posílil krach v roce 1873, odkdy už široká veřejnost nechtěla spekulovat s akciemi. Pulzer to zhodnotil tak, že když se růst kapitalismu sta! procesem, se kterým se většina obyvatel nemohla ztotožnit, muselo nevyhnutelně dojít k tomu, že zvítězily pocity pesimistického hněvu a pseudorevolučního konzervatismu.⁸ Listův příspěvek byl, že tyto náladý usměřňoval do vyjádření apokalyptického protestu.

List s nemenším pesimismem pohlížel na moderní politické a kulturní tendence. Jako zarytý obránce monarchistického principu habsburské dynastie, odsuzoval všechny lidové a demokratické zastupitelské instituce. Parlamentarismus byl čirý nesmysl, protože vycházel z premisy, že většina hlasů, ať už dobře nebo špatně informovaných, určí, jak se bude politika vyvíjet.⁹ Stejně tak odmítal soudobá kulturní hnutí: feminismus odsoudil jako hanbu století; moderní malířství (secesionisty) označil za pohanu německého umění; divadlu podle něj vládli cizáctí a židovští mecenáši. Tato dobová klíšé odrážela apokalyptický pocit, že svět postupně fyzicky i morálně degeneruje.

Ve stylu ostatních soudobých *völkisch* spisovatelů se List domníval, že fyzickou zárukou zdravého národa je venkovský lid. Jeho počet se v důsledku migrace do měst koncem devatenáctého století snižoval. List navštívil opuštěné a zpustlé usedlosti v Dolním Rakousku, jejichž skličující dojem měl pro něj hlubší význam. Podle Listova názoru byl úpadek rolní-

kého stavu pro celkovou zchátralost národa symptomatický. A navíc, zatímco venkovského obyvatelstva ubývalo, kvapem narůstající městské obyvatelstvo bylo dalším důvodem pro pocit děsu. V letech 1870 až 1890 se městské obyvatelstvo ve Vídni ztrojnásobilo a město nedokázalo s touto situací držet krok. Třetina městských obyvatel bydlela v obydlích o jednom nebo dvou pokojích a město mělo největší nemocnost na tuberkulózu v Evropě.¹¹ List viděl, že většina přistěhovalců z venkova upadla do podobných stísněných podmínek; bídné ubytování a špatná strava dovřily oslabení organismu mladých Němců. Fyzický úpadek národa provázela morální degenerace. Jako středověcí moralisté, kteří vypočítávali smrtelné hříchy, List srovnával moderní městskou kulturu se zvrhlostí římské a byzantské civilizace.¹²

Vidíme, že Listův pohled na soudobé Rakousko byl velmi dehonestující. Rázem zavrhl celý průmyslovoměstský komplex i všechny společenské a politické instituce, které tu vznikly. Šel ve své apokalyptické předloze ještě dál a prohlásil, že tato situace vznikla v důsledku nadvlády sil zla. Za rozpadem tradiční společnosti a institucí musela podle něj stát jednodušší a přesvědčivější hybná síla než koketování s tržními silami, společenské podmínky a strukturální změny v ekonomice. List hledal konkrétnější personifikaci těchto rozsáhlých společenskoeconomických transformací a našel ji v mohutné konspiraci Velké mezinárodní strany. Toto fiktivní spojení představovalo antropomorfní pojetí společenských sil a veškeré historické změny se vysvětlovaly touto hybnou silou, která se řídila vlastní vůlí. Původ této síry lze najít v křesťanské konspiraci proti ariogermánské hierarchii. V Listově době se pikle Velké internacionální strany daly najít ve finančních institucích, politických stranách a v tom, jak přehlížely německé zájmy a prosazovaly emancipaci, reformy a mezinárodní spolupráci. Tento zjevný nesmysl o ohromné síle, která podle Lista měla stát za pluralitou moderní světské společnosti, nám nezabrání vidět, jak hluboko

List sáhl do apokalyptické logiky: tím, že definoval jednu zlou sílu, získala jeho kritika rakouské společnosti na náboženské arevolucní přitažlivosti.

Velká internacionální strana byla satanskou inkarnací jeho současnosti, sice nehmateľná, nicméně odporná a zlovonná.¹³

Tváří v tvář tomuto útlaku začal List pátrat po znameních zvěstujících národní vykoupení a to podle modelu tradiční apokalypsy. Aby dokázal, že tato znamení byla zjevná už dlouhou dobu, vymyslel několik teorií, ve kterých se inspiroval chronologií hinduistické kosmologie a západní astrologii. Už v roce 1910 se začal zajímat o kosmické cykly v důsledku jejich teosofické popularizace jako kola. List využil těchto spekulací o pravidelném tvoření a ničení všech organismů v kosmu k uplatnění svých apokalyptických nadějí lak, že nastavil konec cyklu do své doby. Nástup nového cyklu tak korespondoval s příchodem nového věku. List vycházel ze záhadných výpočtů cyklů, založených na číselných údajích Blavatské, a tak dospěl k závěru, že důležitý cyklus skončil v roce 1897.¹⁴ Další zdroj apokalyptického výpočtu našel v materiálech soudobé německé astrologické renesance u teosofistů. Blavatská se už dávno zajímala o solární neboli hvězdný mk, což byl čas, za který planety zaujaly své původní místo v dalším domu zodiaku. Toto období stanovila jako přibližně 25 868 pozemských let. List toto číslo převzal a odvodil od něj hvězdné období, trvající přibližně 6 467 pozemských let. Protože změny období hrály v jeho panteistické mytologii hlavní roli, logicky aplikoval hvězdné pojetí na svou apokalypsu. V řadě článků, které vyšly během války, tvrdil, že „kosmické fluidum ovlivňuje hvězdné období“ a odvodil od něj hvězdné období, trávající přibližně 6 467 „armanisticko-kabalistické“ výpočty ho utvrdily v tom, že zinní slunovrat roku 1899 byl zároveň zinním slunovratem probíhajícího hvězdného roku. Souzení moderního věku a utrpení, které rozpoutala první světová válka, považoval za projev kosmických rovnomernostních bouří před nástupem hvězdného jara. Toto období mělo být v historii lidstva absolutně a kvalitativně odliš-

né. „Mesiášské útrapy“ vypadaly v rámci astrologických spekulací jako kosmicky determinovaní poslové vykopení.¹⁶

Další znamení, které poskytlo Listovi důvod k mesiášskému optimismu, byl dopis, který v listopadu 1911 dostal od jakéhosi Člověka, který si říkal Tarnhari. Tento Člověk, jehož pseudonym doslova znamenal „skrytý pán“, tvrdil, že je potomkem starého kmene, který se jmenoval Wolsungen. Tento mysteriózní posel z dávné minulosti Lista ujistil, že jeho objevy týkající se ariogermánské minulosti se shodují s jeho vlastními po předcích zděděnými prorockými vzpomínkami. Tarnhari také potvrdil existenci *armanenschaftu*. Tvrdil, že v jedné z minulých inkarnací byl významným knězem-vládce staré elity. ¹⁷ J když Tarnhari vlastně potvrzoval Listovu fantazii zaměřenou do minulosti, považoval List návštěvu tohoto reinkarnovaného náčelníka za dobré znamení bezprostředního národního vykopení v budoucnosti.¹⁸ O mesiášských nadějích v souvislosti s Tarnharim nám více napoví dopis Friedricha Wannecka Listovi, který napsal v prvních měsících války. Starý mecenáš navrhoval, aby se Tarnhari otevřeně projevil už tehdy, kdy toho bylo Německu velmi zapotřebí.¹⁹

Tato nejružnější znamení slibovala brzké zničení satanického protivníka. List požadoval zničení Velké internacionální strany, aby mohli Ario-germáni vstoupit do zaslíbené země štěstí a prosperity.²⁰ V roce 1911 vyslovil proroctví o tisícileté bitvě, které podivuhodným způsobem předjímalo námořní a vojenské bitvy první světové války:

*Ja, noch einmal sollen die Funken aus den ario-germanisch-deutschen-österreich-ichischen Schlachtschiffen stiebeh, noch einmal sollen Donars Schlachtenblitze aus den Kolossalkanonen unserer Dreadnoughts zischelnd zungeln, noch einmal sollen unsere Völkerheere... nach Süden und Westen... wettern, um (den Feind) zu schlagen... damit Ordnung geschaffen werde.*²¹

(Ano, ario-germánsko-rakouské bitevní lodě opět vyšlou létající jiskry,

Donarovy blesky opět budou svířet z obrovských děl našich dreadnoughtů. naše národní armáda opět vezme ztecí jih a západ, smete nepřitele a nastolí pořádek.)

Tyto bitvy odpovídají apokalyptickému modelu. Obrovská vzpoura, připomínající soumrak bohů nebo migraci barbarů, smete pekelného nepřitele a nastolí spravedlivý a pangermánský pořádek. Tyto předpovědi německé agrese proti neněmeckému světu pocházely z Listovy touhy po apokalyptické odplatě. Uvědomoval si, že by mezinárodní válka mohla lépe splnit potřebu viditelnějšího, hmatatelnějšího a antigermánského nepřitele než nějaká fiktivní Velká internacionální strana. Převedení tisíciletého boje na válku mezi národy umožnilo Listovi eliminovat vzpouru proti domácí vládnoucí vrstvě, kterou si nepřál, naopak, úzkostlivě si přál její tradiční rysy zachovat. Tato kombinace chiliastické bojovnosti a nechuti vůči Opravdové sociální revoluci je u mnohých konzervativních evropských revolucionářů a fašistů provázena zvláštní chutí do války mezi národy.²²

Propuknutí první světové války bylo ve všech zemích, které vstoupily do válečného stavu, přijato s nadšením. Někteří historici soudili, že tak všeobecná odezva vyjadřovala obecnou touhu po nových událostech po několika poklidných desetiletích. Ostatní připisovali počínající státní velmocenské politice snahu odvést pozornost od tíživých sociálních reforem. V Německu měly „Myšlenky 1914“, což bylo intelektuální vyjádření obecného pocitu úlevy, tak bouřlivou odezvu, že národní jednota tváří v tvář zahraničnímu nepříteli překonala společenské rozdíly. Předváleční kulturní pesimisté tvrdili, že staré německé neduhy byly způsobeny proradným vlivem západních demokracií, které měly být za to nyní ztrestány mečem. Na pozadí takové euforické reakce jistě pochopíme Listův apokalyptický postoj.²³

V dubnu 1915 List svolal setkání HAO ve Vídni. Pronesl velikonoční projev, ve kterém válku vítal jako počátek tisíciletého boje, který započne

nový věk. Varoval, že v přechodné době se stanou nejdříve svědky intenzivní nepřízně osudu, „děsivých ukrutností a šíleného utrpení“. Ale tyto zkoušky nakonec oddělí navždy dobro od zla, protože všichni praví Němci „připravovali nový věk, ve kterém ze starého světa nezbude nic, co by svou podstatou nebylo armanistické.“²⁴ Válka v Listově tisícileté fantazii zastávala významné místo. Nepřátelství zahraničních států reprezentovalo „mešičské útrapy“ a stále tvrdší osudové rány připomínaly Boží soud, který rozdělí lid na eschatologický tábor spasených a zatracených. Svůj projev uzavřel časovým dualismem, který do tradiční Západní apokalypsy perpektivně zapadl.

Postoje jeho sympatizantů k válce byly velmi podobné. Tarnhari mluvil o válce jako o „zjevení vznešeného majestátu“, Ellegard Ellerbek datoval své dopisy podle dnů „nejposvátnější války“. List přijal podobnou chronologii a zakončil svůj apokalyptický kus pod titulem „Es wird einmal...!“ datem „Videň tisícího dne Nejposvátnější války, 22. dubna 1917“ a oslavil ten den tím, že se nechal vyfotografovat ve své pracovně při práci. Nesčetné další dopisy z Listova okolí dotvzují, že tuto válku chápali jako posvátné křížácké tažení proti démonickým nepřítelům; kruté zkoušky, ať pocíťované v zákopech nebo ve vyhladovělých městech, se měly snášet vzhledem k jejich apokalyptickému významu s veselou myslí.²⁵

Tento pozitivní postoj k soužení vzbízí ke srovnání s jevem, který Michael Barkun definoval jako „utopická vize katastrofy“. Barkun si všímá dvojznačnosti katastrofy, která sice evidentně lidi o něco připravuje, ale zároveň přináší pocit uspokojení. Poznamenává, že pohroma často navozuje pocit společného cíle a že „se stírají nespravedlivé společenské rozdíly v demokratické atmosféře, která náhle vznikne.“²⁶ Toto hodnocení dobře vystihuje euforii „Myšlenek roku 1914“ a navíc vysvětluje, proč byl List tak nadšený válečnými útrapami. Naděje vkládané do tisíciletí bývají často provázeny vědomím katastrofy, která nastane před konečným vykoupením,

a tak se může najednou uprostřed utrpení dostavit pocit soundělosti, který očekávané tisíciletí potvrzuje. Pro Lista bylo toto utrpení příslibem vykoupení.²⁷

Jak List vlastně kolektivní vykoupení chápal? Ve svých popisech milénia se poměrně často uchýloval při líčení očekávané fantastické budoucnosti k mytologickým materiálům, které Černal ze středověké německé apokalypsy, severských legend a moderní teosofie. Uváděl středověkou pověst o císaři Fridrichu Barbarosovi, který spí na hoře Kyffhäuser. Až se probudí, vyhrlí vlnu teutonského vzteku, která se převálí přes celý svět, a pak nastane německá hegemonie. Tato pověst vznikla z komplexu středověkých nadějí vkládaných v milénium, které původně vykrystalizovaly kolem panovníků z rodu Hohenstauffen ve třináctém století. Na základě různých historických a kulturních okolností se tyto naděje opět rozhořely v patnáctém století kolem habsburských císařů Fridricha IV. a Maxmiliána I. Jedno takové soudobé pojednání o tisíciletí pod názvem *Gamaleon*, hovořilo o budoucím německém vládci, který jednou svrhne francouzskou monarchii a vládu papeže. Římskokatolická církev přijde o veškerý majetek a její kněží budou vyhlazeni. Jakmile Němci zvítězí nad svými utlačovateli, pozvednou se nad ostatní národy. V Mohuči usedne na místo papeže německý patriarcha a stane se hlavou nové církve, která bude podřízená císaři, novému Fridrichovi, jehož vláda obsáhne celý svět.²⁸

Listova vlastní vize armanistického milénia vycházela do značné míry ze směsi primitivního raného nacionalismu a tradiční lidové eschatologie. Tak jako v raně moderních manifestech nalezneme i zde tutéž víru v primitivní německý svět, ve kterém kdysi panovala Boží vůle a který byl zdrojem veškerého dobra, dokud nepodlehli spiknutí podřadného negermánského lidu, církve, kapitalistů, Židů, liberálů a mnohých dalších. Tento ideální svět znovu vybuduje nová aristokracie, kterou povede Bohem seslaný vykupitel, který naplní náboženská a politická očekávání utlačovaného lidu.

List se uchýlil k tajemným historickým chiliastickým tradicím a tvrdil, že vládcové Fridrich IV. a Maximilián I. předpovídali renesanci armanistického ducha, jehož nástup byl bohužel zmařen spikleneckou luteránskou reformací.²⁹ Přiznačné je, že Lista velmi přitahovaly myšlenky Giordana Bruna, filosofa a heretika šestnáctého století. Bruno prohlásil, že judaismus a křesťanství zničily pradávné a skutečné náboženství, Čímž minil mysticismus a magii egyptských *Hermetik*, které se těšily pozoruhodné oblibě u renesančních novoplatonistů. Bruno dále požadoval nový církevní řád založený na znovuoživené starověké gnózi. Toto spojení nadějí, vložených do tisíciletí, a kabalistických myšlenek najdeme také v Listově vizi nového Německa. S velkým potěšením tu cituje Bruna: „Ó Joviši, dej, ať Němci uvolní svou vlastní sílu...a pak nebudou lidmi, ale bohy“.³⁰

Jedna zvláštní severská legenda nabízí jinou vizi tisíciletí, pro naši analýzu významnou. V roce 1891 List objevil báseň „Voluspá“ o úctyhodném a dobrovitěm mesiáši.

*Denn es kommt ein Reicher zum Ringe der Rater,
Ein Starke von Oben beendet den Streit,
Mit schlichtenden Schilissen entscheidet er alles,
Bleiben soli ewig, was er gebeut (gebot)*³¹

(Bohatýr přichází ke skupině rádců

Udatný z výšin ukončuje sváry

Vše urovnává Čestnými soudy

Co nařídí potrvá věčně)

Tento *Starke von Oben* (Udatný z výšin) se stává pro Lista základní frází, kdykoli se jedná o milénium. Bystost evidentně nadlidská ukončí veškeré spory a zmatky a nastolí věčný mír. Tento božský diktátor byl velmi

lákavou postavou pro ty, kteří protestovali vůči nejistému charakteru průmyslové společnosti. List dychtivě očekával příchod takového vůdce, jehož kolosální svět jistot naplní společensko-politické podmínky jeho národního milénia.

A nakonec svou okultní vizi poskytla milénium teosofie. Ke konci války List usuzoval, že rakouské a německé oběti, padlé na frontě, budou reinkarnovány jako mesiášský oddíl. Princip karmy aplikoval na statisíce mrtvých, kteří se měli znovuzrodit se zápalen hodným milénia: tito chlapci vytvoří v poválečné národní revoluci elitní mesiášské jednotky. Ze svých výpočtů, založených na „kosmických a astrologických zákonech“, List stanovil, že léta 1914, 1923 a 1932 budou mít úzký vztah k nadcházejícímu armanistickému milénium. Nejslibnější dobou, kdy božská síla naplní kolektivní nevědomí německého lidu, mu připadal rok 1932. Tato generace obrozených revolucionářů bude senzitivní vůči božské síle a vytvoří spolek fanatiků, který vstoupí do nového věku. Potom řád, národní odplata a horlivost vytvoří z moderní pluralistické společnosti monolitní, věčný a nezničitelný stát.³² Tato totalitní vize byla Listovým programem budoucí Velkoněmecké říše. Ve svém předjímání nacistického Německa se jeho výpočty minuly pouze o rok.

8.

Jörg Lanz von Liebenfels a teozologie

O Listově mladším současníkovi, Jörgu Lanzovi von Liebenfels, který patřil k prvním mecenášům tohoto starého gurua a se kterým se spolu s Wanníeckem poprvé seznámil v Gars am Kamp v roce 1893, jsme se už zmínili. Lanz také oslavoval ztracený protoárijský svět, ale jeho myšlenky postrádaly onu *völkisch* auru Listova armanismu a oslavování starých Teutonů a jejich zvyků. Jeho názory vycházejí z radikální teologie, z charakteristického pohledu na historii a z komplikovaných vědeckých spekulací. Lanz před námi otvírá podivný prehistorický svět božských árijských supermanů, středověkou Evropu, ovládanou patricijským náboženstvím a vojenskými řády, a vizi lidu nového věku s rasistickými rytíři, mystiky a mudrci. V jádru této „ariokřesťanské“ doktríny spočívá dualistická hereze, ve které zápasí síly Dobra a Zla, charakterizované árijskými nadlidmi a jejich spasitelem jménem Frauja, což je Ježíšovo gótské jméno, který volá po posvátném vykoření podlidů, „opolidů“ a všech rasově podřadných stvoření. Lanz opíral svou terminologii o nejružnější soudobé humanitní i přírodovědné disciplíny, včetně antropologie, fyziky a zoologie, ale neměla by nám uniknout funkční podobnost jeho mytologie a Listových relativně jednoduchých *völkisch* teorií, co se týče obecných politických zájmů a cílů. Lanz se už dříve stal objektem dvou analytických studií a v současných biografiích o Führerovi zaujal pozici jednoho z jeho předválečných učitelů.¹

Člověk, který přijal jméno Jörg Lanz von Liebenfels a navíc tvrdil, že se narodil 1. května 1872 v Messině jako syn barona Johanna Lancze de Liebenfels a jeho ženy Kathariny, *neé* Skala, se ve skutečnosti narodil 19. července 1874 ve Vidni-Penzingu jako syn Johanna Lanze, učitele, a jeho ženy Kathariny, *neé* Hoffenreich. Pokřtili ho běžnými jmény Adolf Josef.

I když si v dospělosti vymýšlel pohádky o svém aristokratickém a sicilském původu, vyrůstal ve středostavovské rodině a jeho otec byl jedním článkem v dlouhé řadě vídeňských měšťanů, která počínala někde na počátku osmnáctého století.² V dětství začal romanticky snít o středověké minulosti a náboženských řádech, které uctíval jako duchovní elitu dávných věků. Podle jeho vlastního svědectví, o němž se často dá s úspěchem pochybovat, nadchl se pro vojenský řád templářů a vžíval se do světa fantastických bájí o jejich hradech a legendách.³ Možná že právě kvůli tomu se později rozhodl vstoupit jako novic do cisterciáckého kláštera v heiligenkreuzském opatství u Vídně. Přes odpor rodiny byl 31. července 1893 přijat do řádu jako bratr Georg (ve věku 19 let).

Heiligenkreuzské opatství mělo na Lanzův život zásadní vliv. Jednoduchý bílý kámen a strohé dláždění hlavní lodi velkolepého románského kostela, klenuté křížové chodby na klášterním dvoře, bohatě osvětlené skleněné mozaiky a hroby knížat Babenbergů z dvanáctého století byly silně prosceny atmosférou středověkých a rytířských romancí. Lanz byl nadšeným novicem a dělal slušné pokroky, 12. září 1897 složil předepsanou přísahu a po 19. září 1898 se měl ujmout vyučovacích povinností v semináři.⁴ Mnišský život naplnil Lanzovu sentimentální touhu po identifikaci se starodávnou posvátnou elitou a navíc mu léta v Heiligenkreuz poskytla vynikající příležitost rozšířit si vzdělání pod odborným dohledem jeho mistra Nivarda Schlogla, který přednášel Starý zákon a orientální jazyky. Z pozdější Lanzovy práce cítíme jeho pečlivou znalost bible, výkladu vzácných apokryfických a gnostických textů a náboženských tradic a jazyků Blízkého východu. Kromě toho se neúnavně zajímal o historii opatství a své studie publikoval v několika naučných časopisech.⁵

Jeho úplně první vydaná práce je důležitá v tom, že odhaluje první známku jeho počínající hereze a sektářského *weltanschauungu*. Byl to vlastně komentář k náhrobnímu reliéfu, který byl vykopán zpod dláždění

křížové chodby v květnu 1894. Tento reliéf zobrazoval šlechtice, nesprávně pojmenovaného Berthold von Treun (zemř. 1254), který stojí na těžko definovatelném divokém zvířeti. Lanz tuto scénu interpretoval jako alegorické zobrazení věčného boje mezi silami dobra a zla, které jsou zde reprezentovány šlechticem a oním podivným zvířetem.⁶ Lanz se zjevně nechal unášet představou, že zvíře představovalo princip zla. Hloubal nad literárními asociacemi této alegorie a došel k názoru, že kořen všeho zla na světě má opravdu nelidský, polozvířecí charakter. Pustil se do studia zoologie, kde doufal, že najde klíč ke svému problému. Jako další prameny si Lanz zvolil Písmo svaté, apokryfy, moderní archeologii a antropologii, a tak asimiloval soudobé rasistické myšlenky do dualistického náboženství. Dospěl k závěru, že modrookou plavovlasou árijskou rasu definoval stejně jako soudobí sociální darwinisté, například Carl Penka, Ludwig Voitmann a Ludwig Wilser, jako dobrý princip a tmavé rasy všeho druhu od černochů přes Mongoly až k „mediteranoidní“ rase určil jako princip zla. Lanzův typický přínos k rasistické ideologii byl, že z vědeckých názorů a předpokladů vytvořil gnostickou doktrínu, která charakterizovala plavovlasou a tmavovlasou rasu jako kosmické entity, přičemž plavovlasá rasa usilovala o řád ve vesmíru a tmavovlasá o chaos.

Lze jen těžko odhadnout, do jaké míry se u Lanze tyto názory vyvinuly během jeho noviciátu. Jeho učitel Schlögl opovrhoval starozákonními Židy jako arogantní a výlučně náboženskou skupinou a jeho překlad bible byl na indexu církví zakázaných knih právě pro jeho antisemitské předsudky. Lanz mohl velmi dobře začít rozvíjet své úvahy o jednotlivých rasách už pod Schlöglovým vlivem. Je také pravděpodobné, že tyto počínající neortodoxní názory mezi ním a jeho nadřízenými působily značnou tenzi. Po období plném napětí a zoufalství, vyplývajícím z jeho touhy po fyzické a intelektuální svobodě, zrušil Lanz své svaté přísahy a 27. dubna 1899 opustil Heiligenkreuz (ve věku 24 let).⁷ Hodnostářů z opatství měli na jeho

odchod jiný názor. V záznamech stojí, že „podlehl světské lži a hříšné lásce“.⁸ Lanz ovšem zarytě vysvětloval svůj odchod tvrzením, že cisterciácký řád zradil svou původní (tj. rasistickou) doktrínu a že se mohl své reformě věnovat lépe venku. Jeho tři antiklerikální knihy, které vydal krátce po svém odchodu z opatství, tomu nasvědčují.⁹ Podle dalších svědectví se přidal k Schönererově pangermánskému hnutí a konvertoval k protestantismu.¹⁰ Po opuštění řádu se patrně také oženil. Tento čin mohl být důvodem pro zrušení přísah a mohl by být vysvětlením jinak záhadné poznámky o „hříšné lásce“.¹¹

Od té chvíle se mohl Lanz svobodně věnovat svým vlastním náboženským úvahám. Léta 1900 až 1905 jsou obdobím mimořádného dynamismu v jeho intelektuálním rozvoji a podnikání. Stal se členem minimálně dvou učených společností, ve kterých měl příležitost setkat se s významnými historiky a vědci. Nechal si patentovat tři vynálezy včetně nedefinovaného technického zařízení a motoru.¹² Kromě toho začal psát pro takové *völkisch* a sociálně darwinistické časopisy, jako byl *Hammer* Theodora Fritsche (zal. v lednu 1902) a *Politisch-Antropologische Revue* (zal. v dubnu 1902). Jeden Lanzův článek obsahoval přes stovku odkazů na vědecké texty a články, čímž dokumentoval, jak důkladně se nedávno věnoval studiu antropologie, paleontologie a mytologie. Toto jeho dílo představuje Lanzovu první publikaci po vědecké linii. Lanz od roku 1902 používal doktorského titulu a jeho disertační práce byla patrně sepsána na téma této prehistorické oblasti.¹³

V roce 1903 vydal Lanz dlouhý článek v časopisu pro biblický výzkum. Jmenoval se „Antropozoon biblicum“ a tuto vědeckou sondu do minulosti Lanz obohatil o své dřívější teologické a vědecké hypotézy. Začal rozbořem mystických kultů, popisovaných starověkými autory, jako je Herodotos, Euhemeros, Plutarchos, Strabo a Plinius. Dospěl k názoru, že antické civilizace přísně zachovávaly jisté tajemství, týkající se sexuálního

života, protože se na toto téma vždy vyskytla nějaká zmínka v souvislosti s orgiastickými rituály. Byl také přesvědčen, že hlavní lokalitou těchto kultů -- byl Blízký východ.¹⁴ Tyto závěry Lanz opustil a věnoval se svému výzkumu ve světle nedávných archeologických výzkumů v Asýrii. Dva reliéfy s klinopisným záznamem poskytovaly klíč k hádance těchto kultů: reliéf Ašurnasirpala II. (883-859 př. n. l.) a černý obelisk Salmanasara III. (858-824 př. n. l.). Oba dva tyto artefakty byly objeveny a vykopány v Nimrudu v roce 1848 britským orientalistou sirem Austenem Henrym Layardem.¹⁵

Oba reliéfy zobrazovaly Asyřany, jak vedou několik podivných druhů zvířat takovým způsobem, jakým se vodí ohočené psi. Klínový nápis na desce sděloval, že král Musri (území ležící na východ od Akabského zálivu) poslal tyto šelmičky (*pagatu*) jako daň Ašurnasirpalovi II. Podobná zvířata také podle zpráv dostal od králů z Patineau a Egypta. Text dále informoval, že Ašurnasirpal tato zvířata choval ve své zoologické zahradě v Kalenu. Nápis na druhé desce hovořil o dvou dalších druzích zvířat (*baziatu* a *udumi*), která také došla z Musri jako daň.¹⁶ Změř filologických nesprávných závěrů a indicií, převzatých ze soudobé antropologie a etnologie, vedla Lanze k tomu, že si na tyto reliéfy vytvořil řadu hypotéz.¹⁷

Usuzoval, že *pagatu* a *baziatu* byli ve skutečnosti skřeti, o nichž se v poslední době hovořilo mezi vědci; a především tvrdil, že Árijci páchali s těmito nižšími druhy sodomii, která plynula z dřívější a odlišné evoluční větve evoluce zvířat.¹⁸ Údajně měly tuto otřesnou praxi mýšlení ras dokazovat starověké písemné záznamy, nálezy moderní archeologie, antropologie a důležité pasáže ze Starého zákona. Zbytek Článku byl věnován pečlivé exegezi Knihy Mojžíšovy, Jobovy, Enochovy a proroků, která měla tyto hypotézy podpořit. V tomto článku je v podstatě zachycena počáteční fáze vývoje Lanzova neognostického náboženství. Určil zdroj veškerého zla ve světě a odhalil pravý význam Písma. Podle jeho teologie prvotní hřích pro-

stě znamenal rasový kompromis Árijců následkem hříšného křížení s nižšími živočišnými druhy. V důsledku těchto přetrvávajících hříchů, které se později institucionalizovaly jako satanské kulty, vzniklo několik smíšených ras, které ohrožovaly legitimní a posvátnou moc Árijců na celém světě, zejména v Německu, kde těchto ras bylo nejvíce. Na základě této definice hříchů nabízel tato sexorasistická gnóze vysvětlení, proč lidé žijí v tak strastiplných podmínkách, které Lanz subjektivně pociťoval v moderní střední Evropě.

Během roku vydal Lanz ke své doktríně základní prohlášení. Už samotný titul *Theozologie oder die Kunde von den Sodoms-Äfflingen und dem Gotter-Elektron (Teozologie neboli nauka o sodomských opolidech a elektronu bohů)* (1905) nabízí v kostce gnostickou esenci Lanzovy teorie. Byla to podivuhodná směsice náboženských věr pocházejících z tradičních židovskokřesťanských zdrojů, upravených podle nových věd o životě: odtud teozologie. V knize se znovu opakuje základní hypotéza z předchozího článku rozšířená o schéma biblické interpretace pro oba dva Zákony. První oddíl se snaží pochopit původ a povahu skřetu. Čtyři kapitoly s názvy Gaia (země), Pege (voda), Pyr (oheň) a Aither (vzduch) popisovaly Satanovu říši na základě příběhu prvního skřeta, který se jmenoval Adam a který zplodil rasu zvěrolidi (*Anthropozoa*).¹⁹ Lanz vypracoval šifrovaný převod, takže slova jako „země“, „kámen“, „dřevo“, „chleba“, „zlato“, „voda“, „oheň“ a „vzduch“ znamenala „zvěročlověk“, zatímco slovesa „jmenovat“, „vidět“, „vědět“, a „přikrýt“ znamenala „kopulovat s“ a tak dál, s cílem vytvořit monomaniakální pohled na starověký svět.²⁰ Podle Lanze se lidé ve starověku věnovali převážně chovu skřetů pro deviantní milostné hrátky (*Buhlzwerge*).²¹ Primárním úkolem Starého zákona bylo varovat vyvolený lid (Árijci!) proti následkům, které by mohlo přinést toto uctívání zvířat.

Lanzova diskuse o božském principu obsahovala poslední vědecké po-

znatky. Viděli jsme, jak šikovně využil Lanz pro svou doktrínu nálezy současné archeologie a antropologie: neméně pružně reagoval na poslední objevy na poli elektroniky a radiologie. První objev, který Lanze inspiroval, byla tepelná emise elektronů z horkých těles, kterou pozoroval v roce 1887 Blondlot a nazval paprsky N. Za několik let objevil Wilhelm Röntgen paprsky X, za což mu byla v roce 1901 udělena Nobelova cena. K těmto formám elektromagnetické radiace přibyl objev radioaktivity manželů Curieových v roce 1898. Později, v roce 1902, se jim podařilo izolovat polonium a radium, za což pochopitelně dostali Nobelovu cenu. Tyto vzrušující objevy radiace ovládly lidovou fantazii a tento pocit ještě zesílil v letech 1898 až 1904, kdy byly zveřejněny vynálezy Marconiho a Hertze, kteří pracovali na aplikaci radiového spojení.

Lanz si uvědomoval, jakou přitažlivost mají tyto hypermoderní formy energie pro široké vrstvy lidí, a využil těchto pojmů pro popis svých bohů.²² Začal tvrzením, že bohové byly pouze ranější a vyšší formou života (*Theozoa*), velmi odlišní od Adamových zplodenců *Anthropozot*. Inspirován narážkami Wilhelma Bölsche (1861-1939), populárního spisovatele o zoologii, který se patrně zase nechal v tomto smyslu inspirovat teosofií, Lanz tvrdil, že tyto rané bytosti měly mimořádné senzorycké orgány, schopné přijímat a vysílat elektrické signály. Tyto orgány poskytovaly svým vlastníkům telepatii a vševědčnost, ale atrofovaly do patrně nadbytečné hypofýzy a epifýzy v důsledku šíření ras boholidů a zvěrolidů. Nicméně Lanz tvrdil, že tyto síly lze na základě celosvětového programu segregace obnovit, a to u Árijců jako nejbližších potomků boholidů.²³

Další čtyři kapitoly se jmenovaly Pater, Pneuma, Hyios a Ekklesia, podle Nového zákona; zde se zaměřil na Kristův příchod a na skutečnost, že obnoví sexorasistickou gnózi, aby vykoupil své vyvolené, zejména árijskou rasu. Kristovy zázraky, jeho magické schopnosti a jeho proměna Lanzovi posloužily jako potvrzení jeho elektronických schopností. Lanz pod-

pořil svou hypotézu citacemi z apokryfických Janových skutků, slavnými oxyrhynskými výroky gnostického apokryfu známého pod jménem *Pistis Sophia*, jejichž studiem se za jeho života zabývali němečtí vzdělanci.²⁴ Lanz nakonec interpretoval umučení Krista jako pokus o znásilnění a sexuální perverzi ze strany skřetů, kterou prosazovali žáci satanických zvřecích kultů vyznávajících šílené rasy.²⁵

Tyto často obscenní a vždy radikální interpretace Písma logicky zahrnovaly známou židovskokřesťanskou představu o lineární historii a apokalypse. Tam, kde v minulosti existovaly božské a démonické druhy, navzájem zcela odlišné, se vyvinulo několik smíšených ras, z nichž Árijci byli nejméně nečistí. I přesto se po celou známou historii nižší rasy snažily tyranizovat Árijce tak, že je svou promiskuitou strhávaly na evolučním žebříčku dolů. Historie náboženství popisovala boj mezi zvřecím a endogamickým kultem. Na konci tohoto neomanichejského časového plánu byl příslib konečného vykoupení a Druhý příchod Kristův. Lanzův pojem milénia zřetelně vycházel z převládajícího pocitu kulturního pesimismu. Moderní svět považoval za říši vrcholného zla:

*Die Zeit ist gekommen! Verkommen und verelendet ist die alte Sodomsbrut in Vorderasien und ums ganze Mittelmeer herum...Vnsere Leiber sind vergründet trotz aller Seifert, verudumt, verpaguet und verbaziatet. Nie war das Leben der Menschen trotz aller technischen Errungenschaften so armselig wie heute. Teufliche Menschenbestien drucken von oben, schlachten gewissenslos Millionen Menschen in mörderischen Kriegen, die zur Bereicherung ihres persönlichen Geldbeutels geführt werden. Wilde Menschenbestien rütteln von unten her an den festeh Säulen der Kultur. ... Was wollt ihr da noch eine Hölle im Jenseits! Ist die, in der wir leben, und die in uns brennt, nicht schauerlich genug?*²⁶

(Nadešel čas! Staré sodomské potomstvo ve střední Asii a kolem celé Ho Středozemí zdegenerovalo a zchátralo...Naše těla jsou pokrytá šupina-

mi i přes všechno mýdlo, jsou udumizována, pagatizována a baziatizována (slovesa vyjadřující zničení, vytvořená na základě asyrských jmen pro skfety). Lidský život nikdy nebyl tak bídný a žádné technické objevy nám nepomohou. Ďábelské lidské bestie nás utlačují, bez milosti vraždí miliony lidí ve vražedných válkách vedených v zájmu jejich vlastního obohacení. Divoké lidské bestie otráslají odposdu pilfři naši kultury...Proč hledat peklo v přístím světě! Není snad toto peklo, ve kterém žijeme a které nás ze-
vniř spaluje {například stigma zkažené krve} dostatečně strašné?)

Tyto „mesiášské útrapy“ vyjadřovaly Lanzův subjektivní dojem vyplývající z všeobecného společenskoukullumního evropského chaosu. Tyto útrapy byly předzvěstí toho, že se čas milénia blíží, a to v podobě obnoveného sexo-rasistického náboženství Áriřčů. Čas skutečně nadešel. Nadvládu podřadných ras jak v Evropě, tak v koloniích bylo nutno změnit. V tomto bodu se Lanz zpronevěřil neliberálním, pangermánským a monarchistickým názorům, které tvořil základ celého teozologické doktríny. Nižší vrstvy společnosti byly přiřazeny k potomkům podřadných ras a byly obviněny z toho, že snižují německou velikost a ohrožují německou světovládu; budou muset být vykořeny podle logiky tradiční Západní apokalypsy. Lanz hřmál proti falešné křesťanské tradici soucitu ke slabým a utlačeným a žádal, aby se národ bez milosti vypořádal s méněcennými obyvatelstvem. Socialismus, demokracie a feminismus byly hlavními cíli jeho nemilosrdného tažení, a to právě pro jejich emancipační úsilí.²⁷ Zejména Ženy považoval za obrovský problém, protože podle jeho názoru byly náchylnější ke zvířecí chlíplosti než muži. Pouze v případě, že budou v přístím područí svých áriřských manželů, lze zaručit úspěch rasové Čistoty a zbožštění áriřské rasy. Tento proces by bylo možné urychlit humánní likvidací podřadných řím, že budou nucené podrobeni programu sterilizace a kastrace.²⁸

Podobnost mezi Lanzovými návrhy a pozdější praxí Himmlerova zařízení pro matky 55 *Lebensborn*, nacistickými plány na odstranění Židů

a postupem vůči zotročeným Slovanům na východě nasvědčuje tomu, že tato idea přežila do další generace. Lanzovo volání po chovných matkách v eugenických kláštřech (*Zuchtklöster*), oploďňovaných čistokrevnými áriřskými chovnými samci (*Ehehelfer*) se personifikovalo v Třetí řiši, kdy Himmler připravoval pro své SS polygamii, spojenou s přednostní péčí o neprovdané matky v SS domovech pro matky, a vypracoval projekt výchovy a provdání Vyvolených žen (*Hohe Frauen*). Lanz vypracoval různá specifická doporučení, jak se vypořádat s podřadnou rasou, například; deportovat na Madagaskar, zotročit, použít jako zápalnou oběť Bohu a využít jich jako nosných zvířat. Psychopatologii nacistického holocaustu a zotročení východních neáriřců předjímal Lanz dávno předtím ve svých temných spekulacích.²⁹

Milénium se jeví jako bájná germánská země, zároveň hypermoderní i aristokratická. Lanz tvrdil, že stopy po posvátné elektronické síle stále existují ve starých knížecích německých dynastiích. Pokud jejich potomci zachovávali pečlivě ušlechtilé zásady, byly jejich rodiny nejbližšími živými potomky dávných bohodů. List zdůrazňoval, že tato knížata vždy na svých hradech a dvorech pěstovala svého ducha, novinky a umění, a tak byla jedinými historickými nástroji pokroku. Jejich protikladem bylo duševní vakuum podřadných kast, které se neustále snažily ohrozit pokrok svými sentimentálními a vulgárními požadavky na podíl na moci i přes svou rasovou i gnostickou nedostatečnost. Co se týče zahraničí, vyzýval Lanz každého správně uvažujícího Ário-Němce, aby pojímal svůj nepominutelný oprávněný nárok co nejlépeji a legitimně uchopil své globální dědictví. Německo už nemůže dovolit té „opíči sběři, aby pokrývala svět“, už jenom proto, že celá planeta je přirozenou kolonií Německa, kde najde každý statečný voják svou usudlost a, podle hierarchického principu rasové čistoty, každý důstojník své panství.³⁰

Nad zkaženým a vzdorným světem se rozpoutá apokalyptická bitva,

kteřá této rase vydobude milénium. Lanzova slova antipovala Listovo proroctví První světové války: *Unter dem Jubel der befreiten Gottmenschen würden wir den ganzen Erdball erobern... es soll geschurt werden, bis die Funken aus den Schloten deutscher Schlachtschiffe stieben, und die Feuerstrahlen aus deutschen Geschützen zucken...und Ordnung gemacht unter der zänkischen Udumubande (wird)*" (Za jásootu osvobozených bohodlů dobudeme celou planetu...z hlavní německých bitevních lodí budeme pálit do poslední jiskry a německé kanóny budou metatblesky...dokud nezavládne pořádek mezi svárlivou tlupou Udumů). Tento vytoužený pořádek byl pangermánským rasovým a hierarchickým rájem, v němž přebývali gnostičtí hierofanti, nová kasta válečníků, a v němž světová revoluce založila věčnou německou nadvládu;

*Aber es soll nicht mehr lange dauern, da wird im Lande des Elektrons und des heiligen Graals ein neues Priestergeschlecht entstehen...Grosse Fürsten, starke Krieger, gottbegeisterte Priester, Sdnger mit beredter Zunge, Weltweise mit hellen Augen werden aus Deutschlands urheiliger Göttererde erstehen, den Sodomsäfflingen wieder die Ketten anlegen, die Kirche des heiligen Geistes...aufrichten und die Erde zu einer „Insel der Glückseligen“ machen.*³²

(Ale to dlouho nepotrvá, protože nové kněžstvo povstane v zemi elektronu a svatého grálu...Velcí panovníci, chrabří válečníci, oduševnělí kněží, výmluvní bardi a vizionářští mudrci povstanou ze starověké posvátné německé půdy a spoutají ty sodomské opice, ustanoví církev Svatého ducha a přetvoří zemi na „ostrovy požehnaných“.)

Tato apokalypsa zkombinovala několik německých intelektuálních tradic do tisícileté vize nové otčiny. Bardi a mudrci raného romantismu maširovali ruku v ruce s knížaty a vojáky preindustriálního konzervatismu do náboženského ráje, charakterizovaného takovými neognostickými symboly jako je Svatý grál, elektron a církev Svatého ducha. Dosažení tohoto

cíle bylo podmíněno totálním porobením podřadných ras. *Theozoologie* tedy představovala neobvyklou kompilaci teologických a vědeckých myšlenek na podporu obnovy aristokratické moci v pangermánské říši.

Na jaře 1905 Lanz spolupracoval s několika vynikajícími teology na vydání vědecky pojatých raných židovských textů. Na vydání spolupracoval redakční tým, který reprezentoval judaistické, katolické a protestantské názory: Moritz Altschiller, učený rabin, který byl členem Listovy společnosti a vydával *Vierteljahrsschrift für Bibelkunde*; Wilhelm A. Neumann, profesor teologie a kanovník opatství Heiligenkreutz; August Wunsche, profesor orientalistiky. Vydavatelovo uvedení nadcházející řady, pod názvem *Monumentum Judaica*, naznačuje, jak ambiciózní cíle si kládli. V první části, „Bibliotheca Targumica“, zamýšleli vydat nejranější aramejské prameny Pentateuchu; následující řada měla obsahovat redigované texty samáské, syrské, gótské a arabské. Druhá část, „Bibliotheca Talmudica“ měla studovat vliv Babyloňanů a Asýřanů na židovské náboženské tradice.³³ To, že zvolili Lanze jako katolického redaktora místo Neumanna, a to, že užíval titulu „Dr. phil. et theol., prof. et presb. ord. Cist.“ znamená, že měl mezi teology jisté postavení a že se smířil s heiligenkreuzskými hodnotami.³⁴ Pozvali ho mezi sebe vzhledem k jeho znalostem Septuaginty, Vulgáty a Wulfilovy gótské bible. Ve skutečnosti celá řada nikdy nevystála, jenom prvních pět dílů pod názvem *Orbis antiquitatum* do roku 1908. Lanz zodpovídal za vydání knihy geneze z textů Septuaginty i Vulgáty,

Žurnalistika Lanze odlákala od dalších teologických studií, ale stále těsnější vztah s *völkisch* a antisemitskými stranami po roce 1905 zcela vyloučil možnost spolupráce na judaistických textech. Skutečnost, že přispíval do Fritschova *Hammer* (průkopnického antisemitského časopisu), a založení vlastního časopisu *Ostara* koncem roku 1905 byly patrně stejně vážným důvodem pro ukončení práce na edici *Monumentum Judaica*, jako přilisi ambiciózní cíle, které si kládla. *Ostara* (pojmenovaná po pohanské bohyni

jara) měla být časopisem, zabývajícím se politickými a ekonomickými problémy v habsburské říši z neliberálního a pangermánského hlediska. Každé číslo mělo svého jediného autora. Mezi jinými, vedle Lanz, to byli Adolf Harpf, Ludwig von Bernuth, Adolf Wahrmund a Harald Grävell van Jostenooode, kteří se podíleli na vydání prvních pětadvaceti čísel do července 1908. Někteří z těchto přispěvatelů byli předními sympatizanty Listovy společnosti (zal. v březnu 1908). Manifest časopisu informoval své čtenáře o tom, že *Ostara* je prvním a jediným „rasově ekonomickým“ časopisem, se záměrem aplikovat v praxi antropologické objevy, a tak vědecky potříti vzpouru podřadných lidí a chránit ušlechtilou evropskou rasu. Aby se „teozoologické“ myšlenky dostaly k co nejširší Čtenářské obci, musel časopis nabídnout rasismus, který pokrýval všechny ostatní aspekty společenského života, včetně vědy, politiky, technologie, umění a literatury.³⁵ Od července 1908 do konce první světové války dokázal Lanz napsat sám minimálně jednasedmdesát čísel. Ke kmenovým námětům patřila rasová somatologie, antifeminismus, antiparlamentarismus a duševní rozdíly mezi plavou a tmavou rasou na poli sexuálního chování, umění, filosofie, obchodu, politiky, umění válečnictví a zákon o kastách odvozený z hinduistického zákoníku Manu.³⁶ První světová válka byla nakonec prezentována jako mani-chejský boj mezi plavou a tmavou rasou.³⁷

V letech 1908 až 1918 Lanz stále více čerpal ze soudobých *völkisch* publicistů, se kterými si dopisoval, *Ostara* věrně dostala svému slibu, že bude pátrat po škodlivých společenskoeconomických a kulturních následcích emancipace podřadné rasy ve všech oblastech veřejného života. Tyto analýzy doprovázely empirické údaje, získané ze soudobé žurnalistiky. Jejich náměty zjistíme z titulů jednotlivých řad. V rozmezí čísel 26-89 se sedm čísel hluboce zajímalo o klasifikaci rasových typů (1909), osmnáct se zabývalo sexem, ženou a prostitucí (především v letech 1909 a 1913), dvacet devět srovnáváním duševních a fyzických vlastností mezi plavovlasými

a tmavovlasými a devět náboženskými a okultními záležitostmi, které obvykle tvořily filosofickou základnu rasového manicheismu. Zde si můžeme ověřit, do jaké míry čerpal Lanz z teosofických a okultních subkultur.

Nejdůležitějším teosofistou, se kterým se Lanz vyjma Guida Lista znal, byl Harald Grävell von Jostenooode (1856-1932), který bydlel v Heidelbergu. Do roku 1908 napsal tento protoaristosofista několik *völkisch* textů prosycených křesťan sko-budh i stickou náboženskou smesí, například silně teosoficky zaměřený článek *Aryavarta* (1905), a kromě toho přispíval do řady nacionalistických a teosofických časopisů. Po smrti Franze Hartmanna vydal v roce 1913 jeho *Neue Lotusbluten*. V červenci 1906 sepsal Grävell pro *Ostaru* jedno číslo, ve kterém žádal navrácení habsburských korunovačnických klenotů do Německé říše. Tento jeho požadavek symbolizoval potenciální tisícileté naděje soudobých rakouských pangermánů. O sto let dříve, 6. srpna 1806, byla svatá říše římská formálně rozpuštěna a její poslední císař se usídlil ve Vídni, kde říšské korunovačnické klenoty také zůstaly. Druhá říše, kterou založil v roce 1871 Bismarck a která vyloučila Rakousko, reprezentovala pro pangermány východní mnohonárodní habsburské říše nový národní osud. Návrat korunovačnických klenotů do Norimberku, nového hlavního města říše, by pro tyto lidi znamenal restauraci neokarolínské germánské velkoříše pod vládou Hohenzollernů, která by případně mohla opět vstřebat historická německá území Rakouska, Cech a Moravy. Dvanáct zákonů, založených na rasistických, nacionalistických, antikapitalistických a antifeministických názorech, a projekt národní církve, založené na mystických a teosofických náboženských představách, doplňovaly Grävellovy směrnice pro pangermánskou říši, která měla v konečné verzi zahrnout i Belgii, Holandsko a Skandinávii.³⁸

Dalším příznakem faktu, že se *Ostara* zajímala o teosofii, byl druhý Grävellův příspěvek v červenci 1908. Nastínil tam podrobnou teosofickou rasovou koncepci a program pro restauraci árijské moci ve světě. Citované

okultní zdroje byly texty Annie Besantové, která po Blavatské převzala vedení mezinárodní Teosofické společnosti v Londýně, a Rudolfa Steinera, generálního tajemníka její německé pobočky v Berlíně.³⁹ Po Gravellově teosofickém příspěvku následovala Lanzova řada *Bibeldokumente* (1907-1908) v okultním vydavatelství Paula Zillmanna. Zde je nový teosofický směr Lanzových názorů, dosud pouze naznačen Gravellovými příspěvky do jeho časopisu, zcela zřetelný.

Další řada *Die Theosophie und die assyrischen „Menschentiere“* (*Teosofie a asyrští „zvěrolidé“*) už dokumentovala, do jaké míry teď Lanz těžil z materiálů moderní teosofie, tak jako kdysi z archeologie a antropologie, aby s jejich pomocí zformuloval vlastní neognostické náboženství. Začal selektivní exegézí hlavního díla Blavatské *Die Geheimlehre* (1897-1901), a při srovnání její okultní antropogeneze s objevy soudobé paleontologie se přiklonil na stranu Blavatské. Zjevně s ní sdílel její víru v potopené kontinenty Lemurie a Atlantidy a vytvořil paleogeografickou mapu světa pro srovnání s mapou Lemurie převzatou od anglického teosofisty Williama Scotta-Elliota.⁴⁰ Porovnával její úvahy o tom, jak člověk přišel o třetí oko, s úvahami Bolsche a Klaatsche, a v jejím popisu prehistorických příšer rozpoznával svá *pagatu*, *udumi* a *bazjati* z asyrských materiálů. A nejdůležitější nakonec: Lanz našel významné teosofické potvrzení svého zvřecího pojetí prvotního hříchu. V osmé strofe Knihy Džyan, verš 30-2, našel popis, jak se první Lemuřané poprvé rozdělili do dvou odlišných pohlaví a jak se vzdálili od Boží milosti a dospěli k prvotnímu hříchu tím, že se křídili s pohlednými, nicméně podřadnými druhy a plodili zrůdy: „*Sie nahmen Weiber, die schön anzusehen waren, Weiber von den Gernutlosen, den Schwachköpfigen. Sie brachten Ungetüme hervor, bösarige Dämonen*“.⁴¹ („Pojímali zvřecí samice, které byly luzné, ale jejichž dcery neměly ani duši ani rozum. Zplodili zrůdy, démony zla.“) Lanz uzavřel své příznivé hodnocení Tajného učení porovnáním představy Blavatské o pěti

základních rasách s antropogenní teorií paleontologa Stratze, vydanou v *Naturgeschichte der Menschen* (1904). Podle Lanze se čtvrtá základní rasa Atlantidánů rozdělila na čistý a zvřecí poddruh, které odpovídaly raným antropoidům a antropomorfním opům. Osudová chyba potomků antropoidů, páté základní rasy Árijců neboli *homo sapiens*, bylo trvalé křížení s potomky antropomorfních opů.⁴²

Skutečnost, že Lanz do své sexorastické gnóze včlenil teosofii, souvisí s podrobnou znalostí kvazivědeckých myšlenek soudobého německého spolku monistů.⁴³ Nejranější náznaky této znalosti dokumentuje jedno číslo *Ostary* z roku 1910. Zde Lanz pojednával o takových filosofích, jako je monismus Ernsta Haeckela a Wilhelma Ostwalda a neovitalismus Bergsonových plagátorů v Německu. Ačkoli se Haeckel považoval za materialistu, jeho romantická *Naturphilosophie* a „pan-metapsychologie“ (víra ve světovou duši a její energetickou manifestaci ve všech obměnách hmoty) se skutečným mechanistickým materialismem neměla příliš společného. Lanz, který přispíval do *Das freie Wort*, monistického časopisu, se s podobnými myšlenkami stotožňoval, a navíc přisouval tuto „metapsychologickou“ tradici spisům středověkých a raně moderních mystiků, jako byli Albertus Magnus, Comenius, Boehme a Angelus Silesius. Tvrdil, že tento „idealistický monismus“ odpovídá progresivním názorům heroické árijské rasy, zatímco materialismus připomínal přizemnost a pesimistický postoj charakteristický pro nižší tmavé rasy.⁴⁴ Lanzovy esoterické výroky nemohou zastrít skutečnost, že Čerpat ze soudobého monistického hnutí.

Tento „idealismus“, který sahá až k ranému romantismu devatenáctého století a pozdějším filosofům vůle a vitalismu, spolu s monistickými materiály a moderním okultismem vytvořily duchovní základnu pro Lanzovu původně teologickou sexorastickou gnózi. Lanz byl přesvědčen, že jeho doktrína o energii tvořila jádro údajné tradice „ariokrestanského“ mysticismu, který původně vyznávali árijští bohoidé a která se zachovala v západní monistic-

ké tradici. Za prvními biblickými spisy a podklady sv. Benedikta z Nursie, sv. Bernarda z Clairvaux a sv. Bruna následovala poslušnost biskupů „ariokřesťanské“ mystiky, jako byl Mistr Eckhart, Paracelsus, Johann Georg Hamann, Jung-Stilling a Carl du Prel.⁴⁵ Tento přehled historických nositelů tajné gnóze demonstruje, jak Lanz zahrnoval do tajné tradice své teozologické gnóze i některé západní tradice řeholních reforem, středověký mysticismus, renesanční alchymismus, teosofii osmnáctého století a moderní okultismus. Skutečnost, že se u svých neliberálních a rasistických názorů neobešel bez mytoické tradice, demonstruje podobnost jeho i Listovy teorie i přes jejich odlišné kulturní a teologické záliby. Stejně jako List, i Lanz vyžadoval status elity pro strážce své tajné tradice a pro její kněze.

Lanz se za první světové války ještě více zaměřil na okultismus, když začal pro své fantazie o apokalyptickém vítězství centrálních mocností využívat materiálů soudobých německých astrologů. Protože oživení astrologické činnosti vyrůstalo v Německu ze specificky teosofického podhoubí, většina nových astrologických textů od Karla Brandler-Prachta, Otty Pöllnera, Ernsta Tiedea a Alberta Kniefpa vycházela pro roce 1910 pod hlavičkou lipského Teosofického vydavatelství.⁴⁶ V lednu 1915 napsal Lanz na Polnerovu a Tiedovu astrologickou literaturu recenzi. Pöllnerova první práce *Mundan-Astrologie (Pozemská astrologie)* (1914) položila základy politické astrologii tím, že sestavila horoskopy států, lidí a měst s cílem předpovědět jejich budoucí osud, a jeho druhá práce *Schicksal und Sterne (Osud a hvězdy)* (1914) sledovala životní osudy evropských královských rodů podle toho, co jim určily hvězdy při narození. Tiede provedl analýzu horoskopů všech válčících států a pak prohlásil, že centrální mocnosti mají šanci dva ku jedné vyhrát.⁴⁷ Na jaře Lanz zveřejnil další recenze astrologické a vědecké literatury od Arthura Grobe-Wuttschky, Brandlera-Prachta a Alberta Kniefpa, kteří na současný evropský konflikt aplikovali předpovědi francouzského věšce raného novověku Michaela Nostradama (1503-66).⁴⁸

Už v srpnu 1915 Lanz vyznával nové astrologické a vědecké teorie, a později je aplikoval na vlastní interpretaci války z hlediska milénia. Na základě teorií Pöllnera a nizozemského astrologa, který psal pod pseudonymem C. Libra, přisoudil Lanz všem velkým zemím po jedné planetě a jednom znaku zvěrokruhu, jejichž astrologické vlastnosti korespondovaly s kulturou a duchem rasy obyvatelstva té které země podle pravidel „ariokřesťanské“ gnóze.⁴⁹ Tuto „rasově metafyzickou“ astrologii pak aplikoval na daný mezinárodní konflikt. Lanz rozhodl události let 1914 a 1915 z hlediska neognostické apokalypsy a pustil se do vlastního proroctví. Rosťoucí křížení ras, mimořádné vojenské a kulturní převraty v důsledku nové mongolské invaze do Evropy v období 1860 až 1888 se vyskytovaly po celou dobu od počátečních „mesiášských strastí“ až po konečné ovládnutí země démonem. Toto mimořádné utrpení bylo předzvěstí milénia, kdy povstane nová církev Svatého ducha a vytvoří nadnárodní říjřský stát, jehož správa připadne věčnému kněžstvu, zasvěcenému do tajemství starověké sexorasistické gnóze. Zeměpisný počátek nadcházejícího milénia připadl městu Vídní, které mělo hrát dominantní úlohu v novém politickónáboženském světovém řádu.⁵⁰

Koncem dvacátých let začal Lanz uplatňovat astrologické pojetí svého apokalyptického proroctví, na jehož základě se mu podařilo interpretovat průběh politického a náboženského vývoje západu. Za základní chronologickou jednotku zvolil platónský rok, který trval 26 280 pozemských let, a z něho odvodil „kosmický měsíc“, který trval 2 190 let a dělil se na tři „kosmické týdny“, z nichž každý trval přibližně 730 let a charakterizoval určitou kulturní epochu. Jeden takový „kosmický týden“ měl začít v roce 480 n. l., kdy se narodil sv. Benedikt z Nursie, který byl obecně považován za zakladatele středověkého západního klášternictví. V období 480-1210 ovládaly společnost „spirituálně rytřřské panské řády“ (benediktini, cisterciáci, templři a teutoničtí rytřři), protože Mars byl ve Vahách. Oproti tomu

vládu lidových mas charakterizovalo období 1210-1920, protože ve Vahách se nacházel Měsíc; Turci a Židé oslabovali evropské státní zřízení a růst měst, zatímco kapitalismus, demokratické a nacionalistické ideologie přispěly k převaze proletariátu a rasově podřadných obyvatel. Ve vlastním proroctví Lanz předpověděl, že další období od 1920 do 2640 se bude vyznačovat obnovou hierarchií, protože ve Vahách bude Jupiter: „*Nicht mehr Parlamente... sondern weise Priesterfürsten, geniale, ariosophisch-mystisch geschulte Patrizier und Führer ritterlich-geistlicher Geheimorden werden die Geschehnisse der Völker leiten*“ („Parlamenty už nebudou určovat osud lidstva. Na jejich místě budou moudří kněží-vládci, geniální aristokraté, znalí ariosofického mysticismu, a vůdci rytířských a spirituálních tajných řádů“). Lanz velebil Španělsko, Itálii a Maďarsko jako „Jupiterovy země“, předchůdce nastávající globální reformace, protože koncem dvacátých let dvacátého století měly pravicovou diktaturu.⁵¹

Lanzovu ideologii před rokem 1918 tedy charakterizovala jeho představa, že okultní gnóze byla tradičním náboženstvím, které bylo podle Satanova záměru v průběhu historie vytěšeno nebo potlačeno a jehož obnova nastane v bezprostřední budoucnosti, protože musí zachránit kosmos pro novou árijskou elitu, do které Lanz zjevně řadil také sebe. Povaha této elity bude námětem další kapitoly. Ale Lanzova revoluční vize také obsahovala jeden specifický rakouský rys. Jeho heslo „Austria erit in orbe ultima“, motto habsburských císařů v patnáctém a šestnáctém století, vyvolává představu katolické světovlády, typické pro jižní Evropu. Vzhledem k tomu, že Lanz měl v mládí hluboké vazby na církevní rituál, ceremoniál a kulturu, zdá se pravděpodobné, že jeho vize nového světového pořádku byla, tak jako habsburský pocit posláním a „touhy dobýt celý svět a vytvořit říši, nad kterou slunce nezapadá“, inspirována majestátem a univerzálností rakouského katolicismu.⁵²

9. Řád nových templářů

Lanzova touha založit rytířský řád byla přímým důsledkem jeho rasově elitářské gnóze. Ačkoli jeho teologie byla formálně ukončena před rokem 1905, dosud neurčil, kdo byli její historičtí nositelé před israelity a ranými křesťany. Na stránkách *Ostary* rozšířil svůj elementární výklad o význačné středověké svaté, zakladatele mnišských řádů a mystiky; tyto individuální nositele gnóze doplnil o reformované mnišské řády a přidružené vojenské křížácké řády. Přiklánil se k tomu, co se mu líbilo. Skutečnost, že jako nositele gnostické tradice určil rytíře, byla podmíněna celou řadou faktorů včetně jeho vlastního psychologického dispozice a neoromantického klimatu rakouské a německé kultury na přelomu století. Lanze už v chlapeckých letech přitahoval středověk a jeho okázalý svět rytířů, šlecht a mnichů. Jeho rozhodnutí vstoupit do cisterciáckého noviciátu a patrně i jeho touha v dospělosti se identifikovat s touto aristokracií z toho patrně do značné míry vycházely. Jako mužský potomek německé šlechty měl možná pocit nematelného spojení s posvátnou tradicí, která přesahovala současnost.

Adolf Josef Lanz se narodil do středostavovské rodiny, jejíž mužské potomky bylo možné vysledovat do počátku osmnáctého století, jeho tvrzení o aristokratickém původu nevypadají tedy příliš hodnověrně.⁵³ Existence jistých skrovných důkazů nemůže v žádném případě jeho nároky potvrdit. Jméno „Liebenfels“, které si Lanz před rokem 1903 přisvojil,⁵⁴ ho uvádí do příbuzenského vztahu s jednou švýcarskošvábskou rodinou z patnáctého století. Lanz používal i erb této rodiny, stříbrného orlího křídla na červeném poli. Zakladatel této linie, Hans Lanz, byl v Meersburgu lazebníkem, a později prudce postoupil na společenském žebříčku. V roce 1454 vstoupil v Kostnici do aristokratického spolku, v roce 1463 si vzal šlechtici-

nu a získal nárok na její majetek včetně Schloss Liebenfeis u Mammernu. V letech 1471 až 1475 působil Hans Lanz v Kostnici jako smířčí soudce. Později byl císařem Friderichem III., u nějž se těšil velké přízni, protože reprezentoval rakouské zájmy ve Švýcarsku, povýšen do šlechtického stavu. Byl mu udělen titul Lanz von Liebenfeis a získal erb se stříbrným orlím křídlem na červeném poli, který patřil rodině Liebenfelsů, jež vymřela koncem čtrnáctého století. Potomci Hanse Lanza von Liebenfeis (zemř. 1502) byli vysokými státními i církevními hodnostáři. Ženy se v osmnáctém století ve třech po sobě jdoucích generacích staly kněžnami-abatyšemi v Sacringenu. Rodinu nelze vysledovat dále než do roku 1790.³

V roce 1878 se jeden plukovník ruské armády sloužící v Rakousku jménem C. von Lantz domníval, že je příbuzný Lanze von Liebenfeis, ale jeho spojení s vídeňskou rodinou se neprokázalo.⁴ V roce 1899 byla v příručce buržoazní heraldiky uvedena Lanzova rodina jako vídeňská větev šlechtice Lanze von Liebenfeis, rodiny „bavorského původu, jejíž někteří potomci se usadili ve Slezsku a jiných cizích zemích“. O ruském důstojníkovi tam byla také zmínka, ale nebyl uveden jako blízký příbuzný.⁵ Ačkoli žádný důkaz o emigraci do východní Evropy neexistuje, je také možné, že Lanzův předek Matthias Lanz (nar. 1720), byl vzdálený potomek těchto emigrantů. Kromě tohoto slabého genealogického důkazu panoval mezi Lanzovými přáteli názor, že svůj nárok na jméno nabyt v manželství; jedna pověst datuje jeho přiznání k Liebenfelsům do roku 1899, kdy opustil opatství, jiná tvrdí, že byl v důvěrných vztazích s rodinou, která se jmenovala Liebenfels-Frascati.⁶ Eyl-li šlechtický původ jeho rodiny pouhou ústní tradicí nebo existoval-li skutečný vztah se šlechtickou rodinou, který vedl Lanze k tomu, že přijal aristokratický titul, se už patrně nikdo nikdy nedozví i přes velkou snahu jeho potomků, kterou v tomto směru vyvíjeli.“ Tato nejasná genealogická záležitost má svůj význam z toho hlediska, že

Lanz později založil rytířský řád. Status šlechtice dokázal naplnit jeho touhu patřit mezi členy tradiční elity a jeho řád mohl plnit podobnou funkci.

Kromě Lanzova obdivu pro aristokracii, si musíme povšimnout, vjak romantické účtě měl svaté řády a jaký zájem později projevoval o templářské rytíře. Lanzův první zájem o templáře vznikl na základě středověkých balad o Parsifalovi a rytířích svatého grálu. Tyto eposy se v jeho době těšily velké oblibě díky tomu, že je Richard Wagner zhudebnil jako opery a že tuto mytologii v letech 1900 až 1914 dále popularizovali romantičtí autoři jako Erwin Kolbenheyer a Friedrich Lienhard. V jejich románech se mystická pouť prolínala s rytířským heroismem, čímž vznikla emotivní atmosféra, ve které rytíř grálů předváděl, jak spirituálně založený muž hledá věčné hodnoty v moderním všedním, převážně materialistickém světě.⁸ Vzhledem k tomu, že se Lanz stýkal se soudobými *lebensreformními* skupinami, jistě tento symbolismus důvěrně znal. Před rokem 1907 došel k závěru, že „Templeisen“ rytíři spolku svatého grálu byli skuteční historičtí templáři, kteří si vedli ve Svaté zemi tak statečně, že se ve třináctém století stali archetypem řádových rytířů.⁹

Templáři byli těsně spojeni s cisterciánským řádem. Sv. Bernard z Clairvaux, zakladatel cisterciánů, založil v roce 1128 řád templářů a později je oslavoval za to, jak statečně bránili křesťanství. Lanzův osobní vztah k templářům byl zjevně o to silnější, že kdysi sám k cisterciánskému řádu náležel. Vytvořil si představu, že právě tito rytíři hájili ve středověku rasisickou gnózi. Jejich cílem bylo založit Velký germánský řádový stát, který by obsáhl celou oblast Středozemního moře a který by svůj vliv rozšířil hluboko na Střední východ.¹⁰ V roce 1913 vydal Lanz krátkou studii, ve které interpretoval grál jako elektrický symbol, který náležel „parapsychickému“ potenciálu Čistokrevné árijské rasy. Úsilí templářů najít svatý grál bylo pouhým metaforickým obrazem pro přísně eugenickou praxi, která

měla vychovat z templářských rytířů boholidi." Templáři se pro Lanze stali už před rokem 1914 historickými nositeli jeho sexorastické gnóze.

Zbožnost a rytířkost, city preferované v teosofických a neoromantických subkulturách, se v tomto „arioheroickém“ vidění templářů smísily s moderním pojetím rasového vykoupení, elitářství a pangermanismu. Jejich utrpení a pronásledování v roce 1312 nabylo u tohoto sektářského *weltanschauungu* okultního významu. Brutální pronásledování tohoto úspěštilého řádu bylo současně projevem triumfu rasové podřadných, kteří dlouho páslí po likvidaci hlavních zastánců eugenického kultu. Skutečnost, že Evropu ovládly podřadné rasy, vedla k rasovému chaosu, který se v dalších stoletích rozvíjel, znamenal konec „ariokřesťanské“ civilizace, a tak nastal současný zmatený svět. Lanz se neomezil pouze na nostalgickou vizi slavné minulosti. Když odhalil pravý okultní význam Písma, který podle jeho představ potlačoval establishment od tnáctého století, zbývalo oživit rasistickou gnózi v současnosti. Lanz se rozhodl, že pro tuto novou křžkovou výpravu obnoví zaniklý vojenský řád a vytvoří vlastní Ordo Novi Templi (ONT).

Za přispění vídeňských přátel koupil Lanz v roce 1907 pro svůj řád jako ústředí Burg Wefenstein. Tento hrad byla romantická středověká zřícenina, která se tyčila na vysokém skalnatém útesu nad Dunajem ve vesnici Struden u Greinu v Horním Rakousku.¹² Roku 1907 v prosincovém čísle *Ostary* uveřejnil Lanz program ONT a svůj řád vykreslil jako árijský spolek vzájemné pomoci, založený s cílem posílit rasové uvědomění prostřednictvím genealogického a heraldického šetření, soutěží krásy a v zaostálých zemích položit základy rasistických utopí. V *Ostare* navíc uvedl, že založil Muzeum árijské antropologie a našel pro ně vhodné místo (tj. Burg Wefenstein).¹³ Štěstý den 1907 oslavil Lanz tím, že na věži hradu Wefenstein vztýčil prapor se svastikou.¹⁴ Franz Hemdl, který bydlel v poustevně na Wbrth island naproti hradu, si vzpomíná, že tam vlály dva prapory. Na

prvním byl erb Liebenfelsů a na druhém červená svastika se čtyřmi modrými stylizovanými květy lilie na zlatém poli.¹⁵ Image feudálního pána umocnil Lanz tím, že stále více používal heraldické pečeti: na jedné byl jeho erb a nápis „Jörg Lanz de Liebenfels, Dom. de Werfenstein eges.“, druhá patřila ONT.¹⁶ Starobylý původ hradu oslavil ve své studii, ve které tvrdil, že Wefenstein byl v pátém století spojen s Niebelungy.¹⁷ Tímto způsobem Lanz obědně stvůrval svou vlastní příslušnost ke šlechtickému stavu i naplnění svého tradičního poslání.

Zdá se, že k prvním činnostem ONT v roce 1908 patřily slavnosti na hradě Wefenstein. Jednou na jaře přijelo z Vídně několik set lidí parníkem a z ovlajkovaného hradu je přivítala dělová salva. Po obědě v místních hospůdkách se velká společnost přemístila na hradní dvůr, kde vyslechla koncert. Společenská zábava spojená s velkými ohni a sborovým zpěvem trvala hluboko do noci. O této události se široce rozpeli v tisku, a tím přispěli k šíření myšlenek *Ostary* u široké veřejnosti.¹⁸ K svetským oslavám inspirovaným pangermánstvím přiřadil Lanz řádovou liturgii a ceremoniál, který před nezasevěnci zůstal většinou skryt. Lanz tehdy začal pracovat na řádu pro ONT, který se trochu podobal disciplinárnímu kodexu tradičních náboženských řádů. I když vyšel nejdříve po první světové válce, je pravděpodobné, že podobný ručně psaný dokument cirkuloval mezi řádovými členy mnohem dříve. Historické materiály, pojednávající o tomto řádu, dokumentují rozvoj sektářské činnosti v letech 1908 až 1918.

Devět Článků zákoníku obsahovalo vyhlášení řádového cíle a principu, dále výčet práv bratří a jejich povinností, stručný popis řádových rituálů, a několik článků se věnovalo obřadní složce, včetně hierarchie, obřadních rouch a heraldiky. V závěru zákoníku byly články týkající se majetku řádu a postupu při rozpích a rezignaci.¹⁹ První Článek popisuje ONT jako rasově náboženské společenství, do kterého může vstoupit pouze osoba s převahou čisté krve, zejména je-li více či méně plavovlasá, modrooká a s „ari-

oheroickou" postavou podle Lanzovy analýzy rasové somatologie, kterou publikoval v *Ostaře* v letech 1908 a 1909.²⁰ Tento aristokratický spolek měl spojit vědu, umění a etiku v gnostické náboženství, které mělo podporovat ohrožené árijské rasy ve všech zemích světa. Prvním příkázáním bylo milovat svého bližního, což u Lanze znamenalo mužského příbuzného čisté rasy. Povinnosti bratří se týkala profesní, společenské, vědecké a náboženské činnosti. Po Členech řádu se žádalo, aby ve věcech profesních, majetkových a obchodních dávali přednost svým bratrům a sobě rasově rovným. Dále se po nich požadovalo, aby prováděli nábor vhodných noviců, a očekávalo se, že uzavřou eugenicky vhodný sňatek. Majetní bratři byli povzbuzováni k hledání nových domů pro ONT na místech, vynikajících přírodní krásou a historickými souvislostmi, zejména s církevním nebo templářským řádem. Takové domy se měly stát „ariokřesťanskými“ centry a rasovými utopiemi v Evropě i v zámoří.²¹

Vědecká činnost bratří se týkala genealogického a antropologického výzkumu a jejich náboženská činnost esoterických aspektů. Pro zdůraznění dlouhodobé přetrvávající tradice řádu i doktríny zavedli kvaziorodoxní liturgii žalmů, modliteb a čtení za zvuků varhanní hudby. Ve dvacátých letech Lanz sepsal několik květnatých rituálních knih, zjevně inspirovaných jeho katolickou a cisterciánskou zkušeností. Základním textem bylo *Hebdomadarium*, které obsahovalo tři obřady pro každý den v týdnu, zejména jitřní, ranní a večerní pobožnost. Každá pobožnost měla prostor pro čtení na téma „ariokřesťanské“ doktríny z *Festivarium NT*. Tato kniha svátečních Čtení měla tři díly: *Legendárním* nabízelo čtení o historických a kulturních tradicích rasového náboženství pro jitřní každodenní pobožnosti v průběhu celého roku. Materiál pro tuto knihu, která obsahovala 1400 stránek, byl převzat z ortodoxního křesťanství, moderních věd a skutků Nových templářů. Další díly, *Evangelarium* a *Visionarium*, plnily tutéž funkci pro ranní a večerní pobožnost. Tyto rituální knihy byly doplněny o zpěvník (*Can-*

tuarium), knihu žalmů a *Imaginarium NT*, knihu krátkých pobožností, jejichž základem byla směs ortodoxních forem a kanonů katolické víry a se-xorastické gnóze. Podle Lanze byly tyto rituály zaměřeny na zkrášlení a zušlechťení životů bratří a měly je přivádět k probouzející se a hynoucí přírodě po celý náboženský kalendářní rok.²² Z jejich činnosti lze soudit, že ústřední funkcí sekty bylo obnovení společenskokulturního řádu prostřednictvím rituálů, založených na tradiční, ale současně rasistické formě liturgie, v esteticky příjemném prostředí a v rámci komunity.

Kromě této liturgie vypracoval Lanz řádovou hierarchii. Podle tohoto zákoníku byli bratři rozděleni do sedmi řádů podle svých služebních povinností a stupně rasové čistoty. Nejnížší stupeň tvořili ministranti (SNT), kteří, podle definice Lanzovy rasové somatologie, nedosahovali ani padesátiprocentní rasové čistoty nebo dosud nedosáhli dvacet čtyř let a neprošli rasovým testem. Další stupeň patřil familiářům (FNT), osobám, které konaly pro ONT zvláštní služby, ale netoužili po formálním přijetí. Dalším stupněm byli novicové (NNT), což byli všichni členové nad dvacet Čtyř let s vyšší než padesátiprocentní rasovou čistotou, kteří nebyli dosud otestováni pro postup do vyšších stupňů. Vyšší stupně se jmenovaly mistři (MONT) a kanovníci (CONT), z nich mistři měli 50-75 % čisté krve a kanovníci 75-100 %. Nejvyššími stupni této hierarchie byli presbyteri (pONT) a převorí (PONT). Mistři a kanovníci mohli být povýšeni na presbytery tehdy, když našli nový dům nebo sídlo pro ONT. Měli právo sloužit mši, ale nesměli přijímat a slavnostně uvádět do řádu bratry, presbytery, jehož kapitula přesahovala pět mistrů nebo kanovníků, mohl povýšit na převora, který se těšil veškerým právům svého svatého úřadu. Při všech příležitostech bratří toto hierarchické pořadí ctili a jejich postavení v řádu záviselo na datu jejich přijetí.²³

Lanz vyšperkoval svou hierarchii tím, že každému stupni určil roucho, erb a titul. Základním rouchem, které nosili všichni bratři, byla bílá mniš-

ská kutna s kápi, ozdobená červeným rytířským křížem, jehož tvar se lišil podle stupně, ke kterému náležel jeho majitel. Presbyteri měli navíc červený kněžský kvadrálek a stolu, Pěvor měl navíc zlatou berlu. K této rituální stránce patřily i erby, umístěné nad sedadly v kapitule. Na barokním hrazení byl připevněn erb každého bratra, jehož návrh přesně odpovídal jeho hierarchickému stupni. Na hrazení byl také umístěn anděl a faun, kteří znázorňovali duaistickou gnózi ONT. Nakonec si bratři vybrali řádové jméno, které používali podle vzorce „Fra + jméno + stupeň + dům“, jako například Fra Detlef CONT ad Werfenstein. Presbyteri a převorů se oslovovali „honorabilis“ a „reverendus“.²⁴ Je zřejmé, že tato směs ortodoxního klášernictví a rasistické symboliky obalená hierarchickým ceremonielem měla v myslích všech bratrů upevňovat ústřední význam jejich gnóze.

Liturgie a ceremoniál ONT byly ustaveny v roce 1923, ale je možné, že se praktikovaly už dříve. Do jaké míry se tento puntičkářský řád dodržoval do konce první světové války, můžeme zjistit z občasných poznámek v jednotlivých číslech *Ostary*. V roce 1911 Lanz poprvé označil Burg Werfenstein za řádové převorství.²⁵ Pravidelné přijímání členů se patrne konalo už od roku 1908²⁶ a před válkou se začalo užívat řádových jmen a stupňů. Před rokem 1912 se Lanz začal titulovat jako převor řádu²⁷ a v jednotlivých číslech *Ostary* z let 1913–1918 lze najít zmínky o některých dalších bratřích. V roce 1913 sepsal Fra Erwin NNT von Werfenstein devocionální báseň pod názvem „Templeisenlehre“ a Detlef Schmude, jeden z prvních řádových nadšenců, své příspěvky z roku 1915 podepisoval jako Fra Detlef CONT zu Werfenstein. Bratr Rainald ke svému podpisu přidával CONT, bratr Curt MONT a Theoderich SNT. Před rokem 1915 postoupil bývalý novic Erwin do stupně kanovníků.²⁸

Kromě tohoto ne tak významného ceremonielu naznačuje několik dalších aktivit z válečného období vývoj sektářského uvědomění. Týká se to kupříkladu skládání devocionálních písní a básní a vyzdobení převorství

votivními malbami. V letech 1915 a 1916 vydal Lanz dvoudílný Breviář Nových templářů, který obsahoval „ariokřesťanské žalmy“ a hymny z dílny vlastní a jeho nejbližších stoupenců. Písně vycházely z tradičních křesťanských textů, ale jejich smysl byl posunutý v rasistickém a gnostickém **duchu**, čímž antipovali pozdější rituální knihy. Ukázkovým příkladem jejich dualistické doktríny byla prosebná modlitba ke Kristovi-Fraujovi (Kristovo gótské jméno) za rasové vykoupení a obětování a vykořisťování podřadných ras.²⁹ K votivním malbám na hradě Werfensteinu patří v Modrém templářském sále malba Huga de Payns, zakladatele a prvního velmistra templářů, a svatého Bernarda, který objímá trpícího Krista.³⁰ Všechny tyto podrobnosti dokumentují raný vývoj řádového rituálu před válkou a během ní.

Religiozitu Nových templářů zachovávali i bratři na válečném poli. Fra Detlef, který v roce 1915 sloužil v německé armádě na východní frontě v Polsku, složil celou řadu básní o sv. Bernardovi, templářích a mravní síle. Ve svých básních opěvoval, jak svatí patroni chránili své služebníky a jak je obdarovávají Boží milostí jako kněze rasistické gnóze. Fra Curt složil také válečnickou báseň po bitvě u Niddy.³¹ V jiných básních oslavovali Dunaj a Burg Werfenstein jako posvátná místa svaté gnóze. Jejich verše opěvovaly zářivý obraz hradního převorství oproti temnému údolí rasového chaosu; nad sluncem zalitým hradním cimbuřím „hradu svatého grálu“ vlál prapor se svastikou a pod ním bratři v bílých kutnách konali v hájku svatou pobožnost.³²

Rituální činnost se v řádu začala zřetelně vyskytovat už před válkou a během ní, ale je těžké odhadnout, kolik lidí se účastnilo esoterické stránky ONT. K výše zmíněným plnoprávným řádovým bratřím přibral Lanz několik familiářů, mezi nimi Augusta Strindberga, Guida von List, generála Blasia von Schemua, Gustava Simonse, vynálezce nového dietního chleba ve Vídni, a Wilhelma Diefenbacha, průkopníka reformní kultury a uč-

teie teosofického umělce Huga Höppenera (Fidus).³³ Kromě toho Lanz tvrdil, že lord Kitchener a Karl Kraus, rakouští satirici, byli pravidelnými čtenáři *Ostary*. Popularita *Ostary* dokazuje, že o ONT věděla řada Rakušanů, zejména ve Vídni. Pamětníci vzpomínají, že *Oslava* byla do značné míry distribuována prostřednictvím městských trafik, že byla velmi oblíbená ve studentských šermířských spolcích, a Lanz hlásil, že v roce 1907 vydal 100 000 výtisků.³⁴ Z toho lze soudit, že Lanzovy šovinistické a rasistické myšlenky *Ostary* sdílely široké vrstvy čtenářů, ačkoli k esoterickému jádru Nových templářů měl přístup jen omezený počet lidí.

Začátkem roku 1917 byla ukončena první řada *Ostary* a pak už vydali jenom několik dotisků prvních čísel. Už před listopadem 1918, kdy bylo podepsáno příměří, bylo evidentní, že se celá habsburská říše rozpadá. Vzpoury, hladové bouře a snahy o odtržení v Kraňsku, Čechách a na Moravě byly předzvěstí kolapsu impéria po téměř čtyřistaletém trvání. Během neklidu, který všeobecně panoval podzimem roku 1918 a který se zdál potvrzovat nejméně předpovědi o triumfálním vítězství podřadných ras, odešel Lanz z Vídně do Maďarska. Jeho první poválečná publikace *Weltende und Weltwende* (1923) se zabývá následujícími událostmi a okolnostmi z apokalyptického hlediska. Nedostatek jídla, měnové krize a prudce rostoucí Životní náklady, všudypřítomnost spojeneckých misí pro kontrolu vynucených územních změn a ekonomických reparací, ho utvrzovaly ve víře, že odpovědnost za tuto destrukci historických politických entit, za zničení tradičních elit a ekonomickou demoralizaci vyšších a středních vrstev nese monstrózní konspirace. Od té chvíle jeho „ariokřesťanskou“ ideologii charakterizuje fanatický antisemitismus a přesvědčení o „židovsko-bolševicko-zednářském“ spiknutí.

Události let 1918-23, které změnilly politickou mapu střední a východní Evropy, byly katastrofou zejména pro ty, kteří se identifikovali s předvá-

lečným řádem. Revoluce a občanská válka v Německu a Rusku, triumf lidových forem vlády nad aristokratickými a nástup válečných zbohatlíků znamenaly pro mnoho lidí kolosální manifestaci nepořádku. Lidé, kteří měli před rokem 1914 pocit, že jejich kulturní normy jsou ohroženy, museli teď čelit realitě, která očividně potvrzovala jejich nejčernější obavy. Pouze na pozadí tohoto politického chaosu a ekonomické krize můžeme hodnotit význam doktríny Nových templářů v poválečném období: těm, kteří byli zcela dezorientováni, nabízel ONT křížovou výpravu za absolutními hodnotami a boj proti vlhému chaosu a temnoty. V poválečné historii ONT vystupuje u všech tří poražených evropských národů do popředí fanatismus Lanzovy sexorasistické gnóze.

Hlavní úlohu v poválečné obnově německého řádu sehrál Detlef Schmude. Jeho našení pro řád ho vedlo k tomu, že 9. února 1914 založil druhé převorství v Hollenbergu u Kornelimünsteru.³⁵ Po propuštění z armády se Schmude vrátil v roce 1918 do Grossottersleben v Harzu a tam na základě svých zážitků z ONT, napsal román *Vom Schwingen und Klingen und göttlichen Dingen* (*Chvění, ozvěny a Boží věci*) (1919), ve kterém se soustředil na život obohacující hodnoty okultního duševního chvění mezi osobami zapojenými do devocionálních aktivit založených na *lebensreformě*. Román popisoval lesní kapli, kterou si jeden mládenec vybudoval pro mystickou křesťanskou bohoslužbu, a okruh lidí, kteří ji střežili. Kniha zjevně navazuje na obřady, řádové zvyky a barokní heraldiku ONT, i s jejím symbolickým andělem a faunem, a tématem a stylem se přiklání k literatuře „hledání“.³⁶ Schmude se také zapojoval do praktického života. V březnu 1919 se jako armádní kapitán zabýval organizováním dobrovolného pracovního sboru v Magdeburku. Tyto sbory měly u nezaměstnaných podnitit vůli pracovat v chaotické poválečné ekonomice prostřednictvím družstevní bytové výstavby a zemědělských projektů.³⁷

Schmude se začal brzy po válce věnovat podpoře německého řádu.

V červnu 1921 nechal v Magdeburku vytisknout rád ONT, pod kterým se podepsal sám, jakýsi Johann Walthari Wolff a Lanz jako převoři Hollenbergu, Weifensteinu a Marienkampu.³⁸ V roce 1922 začal vydávat druhou řadu *Ostary*, ve které prvních devatenáct čísel, původně sepsaných různými pangermánskými autory v letech 1905-7, měla nahradit nová čísla obsahující druhé vydání seriálu o *Theozoologii*. Jeho první číslo, *Die Ostara und das Reich der Blonden*, opět obsahovalo „ariokřesťanský“ kánon s hojnými citacemi z Lanze: „rasové dějiny jsou klíčem k porozumění politiky“ a „vše odporné a zlé pramení z křížení ras“. Schmude rozlišoval pět rasových typů, zabýval se případy kolapsů jednotlivých kultur a tvrdil, že „všechny orientální a starověké státy začaly upadat, jakmile nastala vláda ulice, diktatura proletariátu a podřadné rasy začaly vládnout plavovlasé „arioheroické“ panské kastě.“³⁹ Tato slova dokládají, jaký význam měly Lanzovy staré rasové teorie pro lidi, na které těžce dolehli fakt porážky, ekonomického kolapsu a změny jejich tradičních hodnot.

V té době se Schmude setkal s Friedrichem Franzem von Hochberg (1875-1954), slezským hrabětem a bratrancem vládnoucího knížete z Plesu. Vojskou kariéru nastoupil u pruské armády, ale koncem války odešel do výslužby a od roku 1920 začal pracovat jako architekt poblíž Zittau v Sasku. Ve vesnici Wanscha vedl svou „Rosenbauhütte“ (Růžovou lóži), která se specializovala na projekty venkovské architektury. Hochberg trpěl litou situací, do jaké se Německo dostalo. Z armády musel patrně odejít v důsledku spojeneckých směrnic na redukci armády a jeho rodné panství v Rohnstocku, až do vítězství německých Freikorps v roce 1921, ohrožovaly polské nájezdy. Hochberg se přidal k ONT v době, která pro něj nebyla lehká. Před květnem 1923 byl jmenován presbyterem v Hollenbergu; už v prosinci se vyznal, že ONT byl jeho univerzální balzám na duši v „diesem üblen Zwergen-und Tschandalenlande“ (v této zemi zla a skřetů a „Tschandalä“).

Na jaře 1924 odjel Schmude do Persie s nadějí, že v Tabrizu založí buňku ONT. Hochberg převzal povinnosti převora na Hollebergu po dobu jeho osmnáctiměsíční absence. Z činnosti, kterou v té době vyvinul, lze usuzovat na jeho nadšení a organizační energii. V onom roce uspořádali němečtí bratři tohoto řádu tři shromáždění kapituly: shromáždění kapituly na svatoúšní svátky 7. a 8. června v Burgu H., kterého se zúčastnilo třináct bratrů, včetně Friedberta Asboga, který se ve svých knihách zabýval Ufologií, magií a medicínou, a Konrada Weitbrechta, Švábského lesníka, kiny vedl skupinu ONT ve svém regionu; zářijové shromáždění pro švábské zájemce se konalo 20. až 21. září v jižním Německu; a nakonec adventní shromáždění 29. a 30. listopadu v Hanoveru, kterého se kromě Hochberga a Weitbrechta zúčastnilo asi deset dalších bratrů. Počet účastníků byl evidentně nízký a ani o jejich společenském původu toho není příliš známo. Několik Švábů pracovalo v zemědělství a zachoval se záznam, že kníže Hans Heinrich XV. z Plesu přispěl řádu několika dary. Podle toho, co bratři o shromáždění napsali, vnímali zejména mystickou atmosféru, romantiku gótské a rytířské atmosféry a krásu přírody. Obecný pocit, který převládá, byla radost, že si na chvíli odpočinuli od každodenního světa a životních strastí a vychutnávali pocit klidu a pořádku.⁴¹

Hollenbergské převorství se skládalo z bratrů pocházejících ze vzdálených částí Německa a nemělo žádné stálé sídlo. Snažili se tedy najít nějakou vhodnou budovu a poskytnout tak opatství symbol jednoty. V březnu 1924 získal Weitbrecht milion rakouských korun, které vybral od bratrů Z převorství werfensteinského a marienkampského, na sídlo v jižním Německu. Mezitím 26. března 1925 získal Hochberg pětset zlatých marek na koupi malého starobylého pozemku Wickeloh u Gross-Oesingen v dolním Sasku.⁴² Ačkoli výstavba měla začít už v létě, v lednu 1926 se vrátil Schmude a hollenbergskému opatství zasadil smrtelnou ránu, protože usoudil, že by stavbu nedokázali dokončit vzhledem ke špatné ekonomické

situaci. Jeho bratři se tedy podřídili převorství Werfenstein, jenže Schmu-de toto převorství splatností od 15. dubna 1926 rozpustil.⁴³ Ale ONT v Německu nezaniklo. Hochberg později zakoupil malou pevnost v Dietfurtu u Sigmaringenu, kde bylo 31. prosince 1927 formálně vysvěceno převorství staufenské. Švábský kruh a ostatní němečtí bratři tu provozovali své řádové rituály v jeskynní kapli pod pevností s Hochbergem jako převorem až do konce třicátých let.⁴⁴

Další skupina, která plánovala založení nového domu pro ONT v severním Německu, vznikla z bratří bývalé hollenberské kapituly, která se podřídila převorství v Marienkampu. Tento okruh vedl Georg Hauerstein jun., syn Georga Hauersteina, Listův přítel a bratr ONT, který se přidal ke Schmuovi už před válkou. Mladý Hauerstein (Fra Eberhard), který se v roce 1922 připojil k hollenberské kapitule, prosadil na líneburské pláni projekt Wickeloh, blízky jeho rasistické utopii. V roce 1926 prodal pozemek a koupil si dům v Prerowu na pobřeží baltického moře, kde vedl hotel „Haus Ostara“.⁴⁵ Pak ho z náboženského hlediska upoutal starobylý násep Hertesburg u Prerowa a v srpnu 1926 založil fond na jeho koupí, do kterého přispěli i maďarští bratři a berlínský chiromant Ernst Issberger-Haldane.⁴⁶ Příštím rokem na tom místě vyrostl dřevěný kostel a v listopadu 1927 byl vysvěcen jako hertesburské presbyterstvo. Jeho založení navazovalo na středověké učení templářů a mýtické potopené město Rethra-Vineta, které mělo být podle pseudotradiční historie ONT kolébkou „ariberoické“ rasy.⁴⁷ Zde Hauerstein vytvořil nové centrum činnosti této sekty a vydal počátkem třicátých let dvě řady knih, načež v říjnu 1935 toto sídlo zabrala Komise Hermanna Göringa pro říšské lesní hospodářství jako součást DaiTského národního parku. Hauerstein pak založil nové presbyterstvo Petenu v Piittenhofu u bavorského Wagingu.⁴⁸ Kromě těchto německých rituálních aktivit ONT pěstovala od října 1925 Lanzovu doktrínu laické skupiny kolem okultně rasistického vydavatele Herberta Reichsteina.

V posledních letech války se Lanz senzámil s přítelem, jehož bohatství a mecenášství mělo po válce zachránit rakouskou odnož řádu. Johann Walthari Wolfi byl průmyslník, který žil ve Vídni-Heitzingu a od počátku roku 1918 byl členem *Ostary*. Byl ONT nadšen do té míry, že nabídl Lanzovi významnou částku za podmínky, že se stane převorem ve Werfensteinu, Wolfi se tohoto vysokého úřadu ujal poté, co Lanz odjel do Maďarska. Za jeho úřadu rakouská sekce řádu vzkvétala. Společnost 50-60 bratrů získávala časté dotace, knihy a ceremonielní předměty pro výzdobu převorství. (d Schlosse Steyeregg získali malé starobylé varhany a každou neděli a každý svátek se konala mše. I když se roku 1923 nekonalo žádné shromáždění kapituly vzhledem k nepříznivé politické situaci v nové socialistické republice, 7.-8. června 1924 se ve Werfensteinu konalo jediné svatodušní shromáždění, kterého se zúčastnil Wolfi, Lanzovi dva bratři Herwik a Friedolin a dvanáct dalších bratří. Oslava začala o půlnoci v hradním hájku požehnáním vody a ohně, pokračovala přijetím a uvedením nových bratří do řádu. Příští ráno se prý jitřní a ranní pobožnost konala v hájku a poté následovala meditace a konference v Modrém templářském sálu a prohlídka hradu s možností vychutnat panoramatický pohled na Dunaj. Po večerní pobožnosti se prý zpívaly písně do čtyř hodin do rána. Dojem, kterým toto shromáždění zapůsobilo, vyčteme z dopisu jednoho bratra: „pocit sounáležitosti se společenstvím, dokonaly a zřetelný pocit pokoje a harmonie...“⁴⁹ Svatodušní shromáždění se opakovalo v letech 1925 a 1926. Wolfi byl ve dvacátých letech patronem několika řádových publikací, které společně s breviářem, nedávno sepsaným Lanzem, rozšířily liturgickou základnu ONT. V dubnu roku 1923 začal vydávat *Tabularium*, což byl měsíční kalendář plánovaný pro omezenou cirkulaci mezi bratřimi. Všechna tři arciprevorství dodala vlastní příspěvky k přijímání, investituře, dotacím a významným událostem, včetně příručky pro konání pobožností po celé období. Závěrečný oddíl se skládal z ukázek z dopisů bratří, kteří

se vyznávali ze svého náboženského nadšení pro gnózi. V létě 1925 začal Wolfi vydávat dvě další série, *Librarium* a *Examindorium*. První z nich obsahovala krátké studie o údajných středověkých řádových předchůdcích, o hradním převorství Werfensteinu a *lebensreformě*; druhá práce nabízelá synopsi otázek a odpovědí, týkající se veškerých řádových záležitostí, aby tak noví bratři získali rychlou a komplexní informaci o řádové historii, tradicích a ceremoních. Na těchto textech je jasné patrná neocisterciánská a pseudotradiční tendence.³⁰

Wolfi se koncem dvacátých let věnoval vydávání obecně srozumitelnějších publikací a přednesl široké rakouské veřejnosti základy Lanzovy doktríny. V květnu 1926 získal od Lanze dovolu vydát třetí řadu *Ostary*, k čemuž došlo v únoru 1927, přičemž úvodní Číslo sestavil o sám.³¹ V letech 1927 až 1931 vyšlo přes sto plánovaných čísel s ilustrovanými obálkami a v luxusnějším provedení, než měla předválečná čísla. Prostřednictvím spolku Lumenclub, který vznikl 11. listopadu 1932, šířil myšlenky ONT v nových pravicových kruzích vídeňské společnosti. Tato skupina byla založena proto, aby bojovala s „odpornými, chorobnými a prohnílymi aspekty soudobé kultury“, a to nastolením „eticky a duchovně vznešeného životního stylu“. Ačkoli je tento projev ozvěnou předválečných teosofických myšlenek a *lebensreformy*, byl Lumenclub těsně spjat s *Ostara-Rundschau* (*Panarische Revue*), kterou začal vydávat Wolfi v dubnu 1931. Tato revue vycházela z představy panáříské spolupráce mezi pravicovými radikálními skupinami celého světa. V jejich adresářích užitečných adres nalezl kanceláře italských a francouzských fašistických spolků, nacistický *Völkischer Beobachter*, patriotické a rasistické spolky ve Velké Británii a Spojených státech.³² Skutečnost, že Lumenclub byl zástěrkou pro ONT, dotvrzují členové jeho výboru v roce 1936 : Wolfi, Walter Krenn, (Fra Parsifal) a Theodor Czepi (Fra Theodorich, později Diefrich). Lumenclub vydával vlastní brožurky, konal přednášky a v letech před pádem republiky a německým

*anschluss*se působil jako shromaždiště ilegální rakouské nacistické strany. I přes to, že svým skrovným způsobem jak Lumenclub, tak i ONT přispívaly k růstu rakouského fašismu, byly v březnu 1942 gestapem zakázány na základě stranického ediktu z prosince 1938, který se vztahoval na mnohé sektářské skupiny.“

O Lanzově činnosti ve dvacátých letech se dozvídáme ze záznamů činnosti ONT v Maďarsku. Koncem roku 1918 opustil Lanz Rakousko, jehož nová socialistická správa potvrdzovala jeho tušení, že v srdci křesťanské Evropy zvítězily podřadné rasy, a přestěhoval se do Budapešti. Zde se účastnil kontrarevoluční činnosti proti četným krátkodobým správám a rumunské invaze v letech 1918–19. Vstoupil do *Ébredő Magyarok* (Procitající Maďaři), tajného vlasteneckého spolku, který v roce 1917 založili vojáci, kteří se vrátili z války. Během podzimu 1918, kdy bylo staré Maďarsko v rozkladu a Karolyiova vláda buď nechtěla nebo nemohla bránit národní zájmy, vznikl tento pravicový spolek a několik dalších na obranu maďarské územní integrity vně Maďarska a jeho vnitřní sociální stability. *Ébredő Magyarok* se považoval za hlavního představitele Bílého teroru, zaměřeného proti členům Karolyiho a Kunovy revoluce, proti komunistům i Židům, a s nimi spolupracovala řada menších spolků. Za komunistické revoluce byl Lanz málem postaven před popravčí četu při vzpouře na velikonoční sobotu 1919; už podruhé tak stál na samém prahu smrti za svou účast na kontrarevoluci. I když je v historii tohoto tajného spolku plno zmatku a nejasností, musel se Lanz dostat do kontaktu s význačnými maďarskými pravicovými radikály a snažit se získat je pro své politické názory. Není bez významu, že jeho nové antisemitské a antibolševické názory pocházejí z tohoto roku.³⁴

Po vítězství maďarské kontrarevoluce pod záštitou koalice, včetně konzervativní Křesťanské národní unie, pracoval Lanz v Křesťanské tiskové agentuře při Maďarském ministerstvu zahraničí, kde psal reakcionářské

články pro deník *Pester Post* a *Pester Zeitung*. Maďarsko bylo pro člověka Lanzových politických názorů mnohem vlnivějším azylem v těchto ne-snadných časech než Rakousko. Lanz přebýval v Budapešti a v konzervativních kruzích vystupoval jako „expatriovaný německý baron“. Jeho další literární snahy se týkaly reakční žurnalistiky, spisování breviářů pro ONT a okultních studií. Protože tyto okultní studie zahrnovaly i kabalu a astrologii, vidíme, že Lanz patřil k prvním členům počínající poválečné okultní subkultury střední Evropy.

ONT se v Maďarsku zpočátku omezilo na okruh Lanzových známých v rámci hlavního města, kde v roce 1921 založil své Marienkampské převorství. Bratři této kapituly pocházeli převážně ze zámoří. Jeden z nich, Fra Bertram, byl poválečným emigrantem v Argentině, jeden newyorčan, původem německý šlechtic (K. v. L.), byl známý jako Fra Chlodio a rakouský inženýr chemie Albrecht von Gröling (nar. 1881) byl znám jako Fra Amalarich a pracoval v Londýně, Texasu a v Kalifornii. Byl to syn Albrechta Friedricha von Gröling (nar. 1851), který býval významným předválečným vídeňským stoupencem pangermanismu, blízký Georgovi von Schönererovi. Lanz společně s Fra Amalarichem MONT a Fra Archibaldem MONT vydal kabalistickou studii a mezi ním a jeho bratry v emigraci a bratry zbylých dvou arcipřevorství se rozvinula korespondence. Tato skrovná činnost započala poté, co Lanz 6. ledna 1926 koupil zdevastovaný kostel sv. Baláže z třináctého století u vesnice Szentantalfa na severním břehu jezera Balaton jako sídlo pro své marienkampské převorství. Místní maďarští přátelé Ladislaus a Wilhelm byli stanoveni správci tohoto převorství a příští rok v dubnu se začalo s opravami. Lanzův popis kostela v záplavě jarních květů vypovídá o jeho pocitu náboženského *renovatio* při jeho první návštěvě: *Am 3. April 1926, fuhren Hon. Fra. Ladislaus, Fra. Wilhelm M. O. N. T. und Rev. Fra. Georg P. O. N. T. nach St. Blas...Er-greifend schöne Osierlandschaft: braunviolettetes Waldgebirge, die weite*

*smaragdgrü Seefläche, ultramarinblaue, unendliche Ebenen, ganz unwirklich über dem See schwebend, blausilberner Himmel, aus weissen und zart rosafarbigem blühenden Mandel-, Kirschen- und Pfirsichsbäumen dunkelgrauviolett aufsteigend das alte Gamäuer des Propstei-priorats.*³⁵ { V dubna 1926, Hon. Fra. Ladislaus, Fra. Wilhelm MONT a Rev. Fra. Georg PONT odjeli do Szent Balázs...Velikonoční krajina brala svou krásou dech. Hnědofialová barva zalesněných kopců, smaragdově zelená plocha Balatonského jezera, ultramarínová oblačka vznášející se kouzelně nad vodou a stříbřitě modrá obloha. Uprostřed bílých a bleďe růžových mandloňových, třešňových a broskvových květů se vypínaly starodávné šedofialové zdi převorství.)

V příhodnou dobu si Lanz vymyslel historii kostela na podporu tvrzení, že tento kostel byl středověkým templářským sídlem. V jeho záměru mu pomáhal maďarský učenec a royalista B. Raynald, který vstoupil do ONT.³⁶

Tady v Maďarsku, v zemi, které se poměrně úspěšně podařilo restaurovat předválečné společenské a politické podmínky, viděl Lanz budoucnost své ONT. Do poloviny roku 1927 se Lanzovi s pomocí místních rolníků a řemeslníků z blízkých vesnic Balatoncsiszo a Szentjakabfa podařilo zrestaurovat kostel pro pobožnosti a jako letní sídlo. Pamětníci z řad maďarských pracovníků charakterizují převorství Marienkamp-Szent Balázs jako fantastickou venkovskou společnost, která se skládala z Lanze, z jeho přítelkyně - maďarské šlechtičny, jejích exotických koček a zahraničních návštěvníků. Kromě toho Lanz udržoval živé styky s maďarskými royalisty a germanofily jako byl Tordai von Szűgy a Paul Horn, což byl člen parlamentu v Budapešti, který se zajímal o astrologii, takže se začaly šířit pověsti, že tato buňka je sídlem německé špiónáže. Lanz sám na své sousedy dělal dojem excentrického vlastence. Vedl teologické debaty s místními katolickými knězi a dokonce nabízel vesničanům, že jim v převorství pokřtí děti.³⁷ Kostel byl vyzdoben v souladu s liturgickými zvyklostmi ONT:

gnostické nástěnné malby sv. Blažeje, sv. Jiří a „elektrotheonická grálová holubice“ doplňovaly známé erby na prapuru a na dveřích.³⁷ Z léta 1928 se dochovaly dva popisy shromáždění. První líčí nadšené setkání bratří a převora po opožděném příjezdu Mistra Ortvína a budapeštských přátel a druhý popisuje uvedení Georga Hauersteina jun. a Friedricha Schwickerta, astrologa a bývalého člena Listovy společnosti, do hodnosti presbytera. Tato konkrétní oslava byla významná tím, že řádovou vlajku přeměnili ve zřetelný dokument teozoologického vývoje.³⁸ Témata nástěnných maleb i popisy kapitulních shromáždění plně zbožného nadšení jsou důkazem, že bratři, kteří se na tomto vzdáleném místě shromáždili, se cítili být na křížové výpravě. Jejich misie oživovala vzpomínky na to, jak se kdysi ve středověku Maďaři postavili mongolským hordám a Turkům jako křesťanská bašta. Lanzova moderní rasistická ideologie a jeho noví templáři se tak vetřeli do prastaré maďarské tradice obrany. Maďarští bratři v září 1937 založili malé převorství ONT pod kopcem Vaskapu u Pilisszentkereszt v severním Maďarsku.⁴⁰

Po nastolení autoritativních režimů a začátku války se ONT začalo ze střední Evropy vytrácet. Lanz v roce 1933 odjel z Maďarska do Švýcarska a začal v Luzernu vydávat další řadu svých spisů. I když byl původně Hitlerem nadšen, po nastolení Třetí říše jeho sympatie vůči národním socialistům ochladly. V Německu se jeho práce tiskly v Barthu u poloostrova Darss a do roku 1935 se distribuovaly pod záštitou Hauersteina z blízkého Hertesburgu. Potom se v této věci angažoval jakýsi vídeňský vydavatel, a to až do konce roku 1937, a pak se jeho práce ve Švýcarsku objevily až po roce 1945. Za maďarskou filiálku řádu odpovídal po celou válku Paul Horn, ale německé a rakouské sekce ONT byly oficiálně zrušeny počátkem čtyřicátých let. Zenit Činnosti ONT lze tedy umístit do let 1925 až 1935. Za celou dobu své činnosti ONT vytvořil sedm buněk, z nichž nikdy nepracovalo najednou víc než pět. Celkový počet bratří, přijatých do řádu, patrně

nikdy nepřekročil tři sta. Vývoj řádu, co se týče koncepce i instituce, opisuje vývoj Lanzových vlastních zájmů a kulturních objevů v rámci konstantního paradigmatu jeho rasistických předpokladů a jeho slabosti pro kláštery a rytířské řády.

Význam ONT je spíše v tom, co vyjadřoval, než v tom, čeho dosáhl. Měl symptomem nejasně formulovaných pocitů nespokojenosti a tato směs obav, zájmů a stylů očividně rezonovala s tajenými úzkostmi rakouské a německé společnosti. Své elitářství a tisícileté naděje rozšířil o prvek genocidy. Nejvyšším cílem ONT bylo vykoupení světa prostřednictvím eugenické selekce a vykořevení podřadných ras.

Část III. Ariosofie v Německu

10. Germanenorden

Protože List dával přednost roli mystagoga a mistra, obklopeného žáky¹, úkol šířit jeho myšlenky připadl na jeho stoupence, kteří vstoupili do rasistických organizací vilémovského Německa. Tito lidé, jako plukovník Karl August Heilwig, Georg Hauerstein sen., Bernard Koerner, Phillip Stauff a Eberhard von Brockhusen, byli hluboce prodchnuti Listovými názory. Vnesli Listovy okultně nacionalistické myšlenky do historicky významných pravicových organizací Německé říše. Heilwig a Hauerstein patřili v květnu 1912 k zakladatelům lipského Reichshammerbundu a Koerner, Stauff a Brockhusen zastávali klíčová místa v Germanenordenu, jeho tajné sesterské organizaci. Příběh o ariosofii bude reprezentovat Rudolf von Sebottendorff, který obdivoval jak Lista, tak i Lanze von Liebenfels, a který vytvořil v letech 1917 až 1919 v Mnichově dvě rasistické sekty, z nichž vznikla Nacionálně socialistická německá strana práce (nacisté).

Jak Reichshammerbund, tak i Germanenorden byly ostře vyhraněné antisemitské skupiny, k jejichž vzniku značnou měrou přispěl organizační talent Theodora Fritsche, významné postavy předválečného německého antisemitismu, a německá politika v letech 1900–1914. Fritsch se narodil v saské rolnické rodině 28. října 1852 ve Wiesenau u Lipska, kde se vyučil mlynářem.² Brzo se projevil jako vydavatelský a organizační talent, což znamenalo jak jeho profesionální, tak i politickou dráhu. Od října 1880 vydával *Kleine Mühlen-Journal* (*Časopis drobných mlynářů*) a v roce 1882 začal vydávat druhý mlynářský časopis a snažil se zorganizovat mlynáře do Spolku německých mlynářů.

Fritsch se obával, že maloobchodníci a řemeslníky ohrožuje nástup velkých firem, továren a masové výroby. Snažil se proti tomuto nebezpečí bojovat novými čechy. Jeho obhajobu malopodnikatelských zájmů doplňovala nenávisť k Židům. Fritsch přičítal nový ekonomický pořádek stoupajícímu vlivu židovských podnikatelů a finančníků v Německu. V roce 1881 vydal sbírku pangermánských a antisemitských výroků pod názvem *Leuchtkugeln* (*Ohnivě koule*). V roce 1887 napsal svůj *Antisemiten-Katechismus* a dlouhou řadu pamfletů pod názvem *Brennende Fragen* (*Palčivé otázky*). Jeho první antisemitská organizace se jmenovala *Leipziger Reformverein* (zal. 1884) a od roku 1885 pro ni vydával časopis *Antisemitische Correspondenz*. V červnu 1889 se v Bochumu konala antisemitská konference, které se zúčastnilo mnoho reprezentantů z Francie, Maďarska, Německa a Rakouska, mezi nimi i Georg von Schönerer, a která vyvrcholila ustanovením dvou německých antisemitských parlamentních stran, *Deutsch-Soziale Partei* pod vedením Maxe Liebermanna von Sonnenberg, a *Antisemitische Volkspartei*, vedená demagogem pracujícím mezi venkovským obyvatelstvem. Ottou Böckelem.³

Fritsch těmto stranám svou kandidaturu v žádném případě nenabízel, protože věděl, že antisemitismus nemůže jako politická strana v parlamentu uspět. Jak se ukázalo, byl jeho názor o neefektivitě parlamentárního antisemitismu správný. Po Bochumské konferenci existovalo několik stran a jejich vzájemná konkurence vedla k nižšímu počtu antisemitských kandidátů ve volbách do Reichstagu. Jenže koalice přinesla další problém. Když se tyto dvě strany spojily v roce 1894 do jedné *Deutsch-Soziale Reformpartei*, jejich touha po parlamentní spolupráci a jejich vzájemné sblížování vedlo k tak výraznému zmírnění jejich původního manifestu, že přestali klást původní důraz na antisemitismus, protože si chtěli vybudovat přijatelný image jako zastánci ekonomických zájmů konzervativnějších voličů a středních vrstev. Do roku 1903 téměř všechny antisemity v parlamentu

absorbovala konzervativní vláda a stále více záviseli na dohodách s takovými mimoparlamentními orgány jako Agrární spolek a Německá národní asociace pracovníků v obchodu. *Deutsch-Soziale Reformpartei* si ve volbách vydobyla pouze šest křesel a v roce 1912 už pouhé tři.

Fritsch veřejně označil Židy za nepřátele rasy. Ve své *Zur Bekämpfung zweitausendjähriger Irrthümer (K boji proti omylům dvou tisíciletí)* (1886), kladl důraz na „árijství“ a jeho vztah k německým tradicím v pohanském kontextu. Fritsch si přál takovou reorganizaci duševního, ekonomického, společenského a politického života svého národa, ve které by Židé neměli místo. Vývoj Fritschových názorů dokumentuje skutečnost, že koncem devadesátých let minulého století stále častěji vydával „vědecké“ studie o rase. Zatímco Arthur de Gobineau (1816–82) napsal portrét rasové evoluce a úpadku, ve kterém dospěl k závěru, že Árijci mají být pohlceni oceánem černých a žlutých ras, Vacher de Lapouge (1854–1936) a Houston Stewart Chamberlain (1855–1927) psali pod vlivem nových zoologických a biologických věd a představili Židy jako rasu, která je árijské rasové nadřazenosti nejvíce nebezpečná. Na rozdíl od Gobineaua, který se opíral o lingvistiku jako o normu pro rozlišení ras, tyto pozdní rasističtí spisovatelé se zajímali o měření lebek a další tělesné charakteristiky, jako jsou vlasy a barva očí.

Fritschovi připadalo neefektivnější založit Široké a mohutné mimoparlamentní antisemitické hnutí. V říjnu 1901 poslal oběžník přibližně 300 lidí, kteří dříve ve straně prokázali aktivní antisemitismus. Odpověď ho zklamala, ale v lednu 1902 založil *Hammer*, zpočátku měsíčník, později čtrnáctideník, který měl působit v novém hnutí jako krystalizační bod. V roce 1905 se členů *Hammer*, kterých bylo tehdy na tři tisíce, začali organizovat do místních *Hammer-Gemeinden*. Členové těchto skupin pocházeli většinou z upadajícího *Jugendbund-bewegung* (Hnutí svazu mladých) a Německé národní asociace pracovníků v obchodu (DHV).⁴ V roce 1908

používaly tyto skupiny název *Deutsche Erneuerungs-Gemeinde* (Německé obrozené skupiny): jejich členové stranili antikapitalistické pozemkové reformě, zaměřené na povzbuzení rolnictva, hnutí „zahradní město“ a *lebensreform*.⁵ Tyto spontánní místní organizace Fritsch aktivně povzbuzoval. V roce 1904 jeho spolupracovník Paul Forster vydal výzvu ke všem stoupcům *völkisch* hnutí, aby razili cestu k nacionálně rasistické obnově Německa a ke spojení s mnohými skupinami a spolky, snažícími se v zámoří založit kolonie a vybudovat tak mohutné loďstvo, které by mohlo čelit anglickému loďstvu a obecně zvýšit mezinárodní prestiž Německé říše pod vládou Hohenzollernů, a současně „vyčistit“ národ od údajně zákeřných domácích společenských živlů, které identifikoval převážně jako socialisty a Židy, i od všech ostatních oponentů útočného německého imperialismu.⁶

V březnu 1912 upozorňoval Fritsch opět na slabost bývalých antisemitických politických stran a vyžadoval novou antisemitickou organizaci „nad těmito stranami“. Pro lidi, kteří měli starost o stav národa, byl rok 1912 klíčový. Druhá marocká krize v červenci 1911, kdy vláda poslala do Agadiru dělový člun, který měl donutit Francouze, aby poskytli v západním Maroku ochranu německým zájmům týkajícím se Železa a navíc postoupili Němcům část Francouzského Konga, demonstrovala omezování německého kolonialismu ze strany Francouzů a Britů. K tomuto imperiálnímu zklamání se přidal domácí šok z voleb do Reichstagu v lednu 1912, kdy sociálně demokratická strana vyhrála 110 křesel, což byl oproti minulým 43 křeslům velký úspěch. Největší ztráty utrpěli konzervativci a antisemité, kteří obdrželi pouhých 68 křesel oproti 109, která obsadili v parlamentu v roce 1907. Tato alarmující událost přiměla Heinricha Classe, předsedu antisemitů v *Alldeutscher Verband* (Pangermánský spolek), aby vystoupil s politickým manifestem *Wenn ich der Kaiser wäre! (Když bych byl císařem!)* (1912), ve kterém volal po diktatuře a rozpuštění parlamentu a dštil oheň a síru na Židy. Fritsch tuto knihu recenzoval ve svém časopise *Hammer*

a svým čtenářům doporučil, aby se v tomto duchu ihned pustili do díla.⁸ Na schůzi ve svém lipském bytě založil Fritsch a přibližně dvacet významných pangermánů a antisemitů 24. a 25. května 1912 formálně dvě skupiny zaměřené na indoktrinaci německé společnosti.⁹ Karl August Hellwig, plukovník ve výslužbě, bydlící v Kasselu a Člen Listovy společnosti od března 1908, stál v čele Reich sháníme rundu, konfederace všech existujících Hammer skupin; Hermann Pohl, cejchovač vah a měr v Magdeburku, se stal náčelníkem Germanenordenu, tajné sesterské organizace.

U první z obou organizací byl zřetelně znát vliv Listových myšlenek. Hellwig už v únoru 1912 sepsal stanovy pro Reichshammerbund. Výkonový orgán byl *Bundeswart*, tuto hodnost zastával Hellwig, dále *Ehrenbundeswart*, tuto čestnou funkci zastával Theodor Fritsch, a *Armanen-Rat*, který se skládal z dvanácti členů. Z posledního názvu jasně vidíme, že se Hellwig nechal inspirovat Listem. Perspektivní členové reichshammerbundu se museli zaručit za svou árijskou krev i za krev své partnerky, a hlavní zbraní v boji proti Židům se staly letáky. V dubnu 1912 následovala řada instrukcí, které důrazně vyžadovaly spolupráci s katolíky a masivní šíření propagandy mezi dělníky, farmáři, učiteli, státními zaměstnanci a důstojníky ozbrojených sil se zvláštním zřetelem na vysokoškolské studenty.¹⁰ Korespondence Julia Rüttingera, který stál v čele reichshammerbundské pobočky v Norimberku, prozrazuje malé pokroky organizace, trvalý trend k vnitřním rozbrojům a vyžívání se v triviálnostech. Koncem roku 1912 norimberská skupina oznámila, že celkový počet členů je 23, z nichž deset navštěvovalo schůze občasně, a bilanci 5,58 marek z celkového ročního příjmu 94,64 marek.¹¹ Do června 1913 existovalo po celém Německu pouhých devatenáct poboček, z nichž nejčilejší byla patrně pobočka v Hamburku. Přes tisíce letáků a cílených kampaní nedosáhl tento spolek více než několika set členů.

Historie germanenordenu je jak složitější, tak více poznamenaná Listo-

vými myšlenkami. Myšlenka založit antisemitskou skupinu podle vzoru tajných zednářských lóží, se patrně vyskytla mezi *völkisch* aktivisty kolem roku 1910. Někteří antisemité byli přesvědčeni, že mohutný vliv, který měl Židé na německý veřejný život, si lze vysvětlit pouze existencí rozsáhlé židovské tajné konspirace; došli k názoru, že takové konspiraci je nejlépe čelit antisemitskou organizací na stejné úrovni.¹² Na jaře 1910 se Philipp Stauff, významný *völkisch* žurnalista, ve své korespondenci zmínil o myšlence založit antisemitskou lóži, která by jména svých členů udržovala v tajnosti, aby mezi ně nemohl proniknout nepřítel.¹³ Příští rok Johannes Heringg, který patřil do místní mnichovské Hammer skupiny i do *Alldemokratischer Verband* a který se znal jak s Listem tak s Lanzem von Liebenfels, se ve svém dopisu Stauffovi zmínil o svobodném zednářství. Heringg tvrdil, že byl svobodným zednářem od roku 1894, ale že tato „starodávna germánská instituce“ byla zaneřáděna židovskými a zbohatlickými myšlenkami: usoudil, že obnovená árijská lóže by byla pro antisemity požehnáním.¹⁴

Koncem roku 1911 Hermann Pohl rozeslal na toto téma oběžník přibližně padesáti potenciálním antisemitským spolupracovníkům. Pohl prohlásil, že magdeburská Hammer skupina už založila lóži na příslušných Pilových principech s rituálem podle germánských pohanských tradic. Rozplýval se nadšením, jak skvěle se u jejich antisemitské organizace osvědčila tradice lóže: obřadnost, mysteriózní účinky a hierarchická disciplína vedly k jednotě, která byla mezi malými *völkisch* organizacemi velmi vzácná. Pohl naléhal na své přátele, aby se připojili k jeho hnutí a vytvořili vlastní lóže, a zmínil se, že tento projekt má plnou podporu Theodora Fritsche.¹⁵ Počátky magdeburské lóže jsou doloženy v nepřesné polemice proti Pohlvi z konce roku 1918. Podle tohoto zdroje byla skupina Hammer založena v Magdeburku na podzim 1910 a nějaký Heinnatz si přál, aby úzké jádro členů vytvořilo ióži. Členstvo tento nápad konzultovalo s Fritschem, který odpověděl, že tuto myšlenku už ostatní Hammer skupiny

schválily. 5. dubna 1911 byla tedy založena Wotanova lóže a Hermann Pohl zvolen Mistrem. 15. dubna založil Theodor Fritsch velkolóži a byl zvolen Velmistrem, ale práce na stanovení pravidel a rituálů se ujala Wotanova lóže. 12. března 1912 přijala organizace na radu Fritsche název Germanenorden.¹⁶

Rok 1912 byl svědkem rychlých zakládání lóží Germanenordenu po celém severním a východním Německu. V lednu sepsal Pohl provolání k „loajálnímu lóžím“, ve kterém apeluje na následování, spíše co se horoucnosti než početnosti týče, které otevře cestu k „ariogermánské náboženské obrodě“, a zdůrazňoval poslušnost a oddanost věci pangermánské „armanistické říše“ (*Armanenreich*). Volal po obrodě rasově čistého německého národa, ze kterého „parazitující a revoluční chátra (Židé, anarchističtí míšenci a cikáni)“ budou deportovány.¹⁷ Pohl vydal první informační bulletin v červenci téhož roku, ve kterém uvedl, že v Breslau, Drážďanech a Královci byly na jaře onoho roku obřadně založeny lóže, zatímco lóže v Berlíně a Hamburku už jistou dobu pracovaly. V Brombergu, Norimberku, Thuringii a Düsseldorfu byl učiněn nábor členů s výhledem, že tam v krátké době vzniknou vlastní lóže. Celkový počet bratří v onom roce činil 140 a do prosince 1912 čítal Germanenorden 316 členů, pocházejících z těchto měst: Breslau 99, Drážďany 100, Královec 42, Hamburk 27, Berlín 30 a Hanover 18.¹⁸ Příští leden byla ustavena lóže o třiceti členech v Duisburgu. Pohl přestal užívat titulu „tajemník“ a zvolil si titul „kancléř“ řádu.¹⁹ Během roku 1913 se ustanovily lóže v Norimberku a Mnichově, ale úspěšnost řádu v jižních oblastech pokulhávala za severním a východním Německem.²⁰ V Mnichově na jaře 1914 založil Wilhelm Rohmeder, předseda *Deutscher Schulverein* a člen Listovy společnosti od roku 1908, skupinu Reichshammerbund. Mezi těmito dvěma organizacemi existovala řada případů dvojhojí členství.²¹

Historii raného Germanenordenu musíme doplnit o výčet jeho cílů, pra-

videl a rituálů. Podle oběžníku z francéské oblasti bylo hlavním cílem Germanenordenu monitorování Židů a jejich činností na základě jakýchkoli center, sloužících ke shromažďování veškerého antisemitského materiálu a následné distribuci. Druhořadým cílem byla vzájemná pomoc mezi bratřími, co se týče podnikání, kontraktů a financí. A nakonec se bratři zavázali k šíření *völkisch* časopisů, zejména Časopisu *Hammer*, své „nejostřejší zbraně proti židovstvu a ostatním nepřítelům národa.“²² Stanovy Germanenordenu prozrazují zřetelný ariosofovský vliv. Všichni příslušníci národa, mužského nebo ženského pohlaví, ryzího germánského původu, měli právo na vstup do řádu. Žádost o přijetí vyžadovala podrobnosti ohledně barvy žadatelova vlasů, očí a pleti.²³ Ideální vybarvení bylo od plavých do tmavoruských tónů vlasů, od modrých do světle hnědých očí a světlá pleť. Dále se požadoval podrobný popis žadatelových rodičů, prarodičů a v případě manželství podrobný popis žadatelovy partnerky.²⁴

Instrukce pro nábor nových členů stanovily, že tělesně handicapovaní a „nepřijemně vyhlížející“ osoby nebudou do řádu připuštěny, a odkazovaly perspektivního kandidáta na ta čísla *Ostary* z let 1908 až 1913, která se zabývala rasovou somatologií.²⁵ Informační bulletin Germanenordenu uvedl, že stanovy Řádu byly formulovány po projednání s Karlem Augustem Hellwigem z *Armanenschaftu*. I rituál vycházel z obřadů *Armanenschaftu*, ale návrh, aby se bratři na vyšších stupních nazývali *Armanen*, *Armanenschaft* vetoval, Tato prohlášení implikují, že Helwigg byl ve styku s nějakou tehdejší skupinou jménem *Armanenschaft*, pod kterou můžeme chápat *Armanen-Rat Reichshammerbundu* nebo HAO, jehož hlavním německým představitelem byl Philipp Stauff v Berlíně.²⁶

I odznaky Germanenordenu napovídají, že zdrojem inspirace byla ariosophie. Od poloviny roku 1916 začal oficiální bulletin Řádu, *Allgemeine Ordens-Nachrichten*, otiskovat na titulní stránce svastiku s lomenými rameny, navrstvenou na kříži ✥.²⁷ Po nějakém čase se v této publikaci začaly obje-

vovat inzeráty na *volksisch* šperky, prsteny, přívěsky a jehlice do kravat, zdobené runami a svastikou. Dodavatelská firma, Haus Eckloh z Lüdenscheidu ve Vestfálsku, pracovala podle návrhů, které jim během války dodávali členové Listovy společnosti.³² I když byla svastika mezi několika soudobými německými *volksisch* spolky běžná, k nacionálním socialismům se dostala prostřednictvím Germanenordenu a společnosti Thule, která byla jeho nástupcem v poválečném Mnichově.³³

Obřady a rituál Germanenordenu jsou podivuhodnou syntézou rasistických, zednářských a wagnerovských inspirací. Výzva k iniciačnímu obřadu pro berlínskou oblast z 11. ledna 1914 informovala bratry, že mají přijít v redingotu a s bílým motýlkem, a že se všichni noví kandidáti budou muset podrobit frenologickému testu, který provede berlínský specialista Robert Burger-Villingen, vynálezce přístroje „plastometru“, schopného určit u dotyčného adepta míru árijské čistoty, a to pomocí měření lebky.³⁴ Přibližně z roku 1912 se dochoval rituální dokument, který popisuje iniciační obřad noviců do nejnižšího stupně Řádu. Novicové čekali v sousední místnosti a bratři se shromáždili v obřadním sále lóže. V Čele místnosti pod baldachýnem zaujal místo Mistr, jemuž stáli po každém boku dva rytíři v bílém šatu a přilbách ozdobených rohy. Před nimi seděl Pokladník a Tajemník se zednářskou šerpou a uprostřed místnosti zaujal místo Herold. Na konci místnosti v hájku svatého grálu stál Bard v bílém rouchu, před ním Mistr obřadů v modrém rouchu obstopučený půlkruhem ostatních bratří, sahajícím až ke stolům Pokladníka a Tajemníka. Za hájkem svatého grálu byl hudební salón, kde zpíval malý sbor „lesních skřítků“ za doprovodu harmonia nebo píana.

Obřad začal jemnou hudbou z harmonia a bratři přitom zpívali Sbor poutníků z Wagnerovy opery *Tannhäuser*. Rituál započal při světle svíc, když se bratři postavili do tvaru svastiky a po nich tak učinili Mistři. Potom Mistr obřadů uvedl do sálu novice se zavázanými očima a oděné

v poutnických pláštích. Zde je Mistr seznámil s ariogermánským a aristokratickým *weltanschauungem* a poté Bard zapálil v hájku posvátný oheň a s noviců byly sňaty jejich pláště a byly jim rozvázány pásky přes oči. V té chvíli Mistr uchopil Wotanovo koplí, namířil ho před sebe a dva Rytíři nad ním zkfízili své meče. Pak následovala řada otázek a odpovědí za doprovodu hudby z *Lohengrina* a novicové skládali přísahu. Po jejich zasvěcení se ozvaly výkřiky od „lesních skřítků“ a noví bratři byli uvedeni do hájku svatého grálu kolem Bardova posvátného ohně.³⁵ Rituál personifikující hodnotáře lóže jako archetypy germánské mytologie musel na kandidáty zapůsobit mocným dojmem.

Válka uvrhla Germanenorden do chaosu, protože mnozí bratři odešli na frontu. Julius Rüttinger, Mistr francké oblasti, odešel na frontu hned na začátku. V listopadu 1914 mu psal Hermann Pohl, že mají velké těžkosti s financemi, protože téměř polovina bratří z Německa odešla do armády: „Válka přišla příliš brzy, Germanenorden nebyl ještě ustálen a vykrystalizován a jestli válka potrvá dlouho, tak řád zanikne. Už celá řada bratří padla v boji.“³⁶ I když se Pohl snažil, aby řád přežil, několik prominentních bratří považovalo jeho vedení za nevýrazné. V červenci 1914 Mistr lipské lóže zdvořile Pohlvi navrhl, aby odstoupil, a v roce 1915 se členové berlínské lóže pokusili odtrhnout.³⁷ Koncem roku 1915 Topfer, Rüttingerův nástupce v Norimberku napsal, že bratři jsou už unaveni všemi těmi rituály, ceremoniemi a bankety, které Pohl považoval za hlavní náplň *řádu*.³⁸

Události vyvrcholily na schůzi thuringianské oblasti, která se konala v Gotě 8. října 1916, a kterou navštívili jak thuringianští bratři, tak bratři ze sousedních oblastí.³⁹ Berlínští bratři naléhali na gótské shromáždění, aby uvolnilo Pohla z jeho úřadu kancléře. Pohl, rozhořčený nevděkem za obětavé úsilí, které věnoval řádu, se okamžitě prohlásil za kancléře schismatického Germanenordenu Walvater Svatého grálu a podařilo se mu strhnout na svou stranu už ustavené lóže v oblastech Slezska (Breslau), Hamburku,

Berlína & Osterlandu (Gera). Pohlovi stoupenci v Berlíně byli G. W. Freese a Bräunlich, kteří založili nové berlínské lóže v Gross-Lichterfelde.³⁶ Do čela původního řádu se nakonec postavil generálmajor Erwin von Heimerdinger (nar. 1856) jako kancléř, dr. Gensch jako pokladník a Bernhard Koerner jako velký strážce rodokmenů (*Grossippenwührer*), což byl úřad pro genealogii a heraldiku. Ve veškeré řádové korespondenci se i nadále vyžadovalo psísne utajování a titi berlínští hodnostáři prohlásili, že od té chvíle budou veřejně vystupovat pouze anonymně pod zvolenými runami , k čemuž se přidali i Philipp Stauff a Eberhard von Brockhusen jako nejvyšší hodnostáři v loajální berlínské oblasti.³⁷

V důsledku intenzivního úsilí Philippa Stauffa se nyní soustředila činnost loajálních Členů řádu do Berlína. Philipp Stauff se narodil 26. března 1876 v Moosbachu a když začal od roku 1907 v Enzisweileru u jezera Constance vydávat své vlastní nacionalistické noviny *Wegweiser und Wegwarte*, měl už za sebou jisté novinářské zkušenosti. Před rokem 1910 se odstěhoval do frankého Kulmbachu, kde se stal šéfredaktorem jiných novin stejného zaměření. Stauff se snažil založit spolek *völkisch* autorů, tento cíl se mu podařilo realizovat koncem roku 1910, kdy k tomu přemluvil přibližně stovku prominentních nacionalistů, rasistických a antisemitských spisovatelů, včetně Adolfa Bartelse, Ludwiga Wísera, Johanna Heringa a Lanza von Liebenfels. Počátkem roku 1912 se Stauff přestěhoval do Berlína, kde pokračoval ve své *völkisch* vydavatelské činnosti. Vydal pro současné pangermánské a antisemitské skupiny soubor předpisů jako *Das Deutsche Wehrbuch (Německá kniha odporu)* (1912) a jménem Heinricha Kraegera, který v roce 1918 společně s Alfredem Brunnerem založil *Deutsch-Sozialistische Partei*, vydal *Semi-Gotha* a *Semi-Alliancen*, genealogické příručky, zaměřené na identifikaci Židů mezi německou aristokracií. Tento projekt neměl sloužit k diskreditaci šlechty, ale napomáhat „očistnému“ procesu, který byl neodmyslitelnou součástí antisemitské psy-

choiogie. Tyto příručky se vydávaly na pokračování v letech 1912 až 1914 a zavlekly Stauffa do právního sporu.³⁸ Podobná příručka, *Semi-Kürschner*, sepsaná podle vzoru Kürschnerova Německého literárního kalendáře, uváděla seznam Židů, účastníků se veřejného života, jako byli spisovatelé, herci, bankéři, důstojníci, lékaři a právníci a Stauff se stal po jejím vydání v roce 1914 terčem bouřlivé korespondence, pinč polemik a protestů.³⁹

Stauff se stal v roce 1910 členem Listovy společnosti a rychlým tempem postoupil do nejužšího kruhu kolem Mistra. Patřil k poutníkům, kteří v Červnu 1911 odcestovali do Vídně, aby se tam zúčastnili oslav HAO a putování po sídlech armanistických organizací. V roce 1912 se Stauff stal členem výboru Společnosti a jejím štedrým mecenášem. Svým esoterickým pojednáním *Runenhäuser (Runové domy)* (1912) rozšířil Listovu tezi o „armanistických“ reliktech a tvrdil, že starověké runové učení se zachovalo v geometrických konfiguracích trámů a roubení na chalupách po celém Německu. Počátkem roku 1913 se Stauff účastnil celé řady spiritistických seancí, na kterých se podle jeho údajů měla navazovat komunikace s dávnými zemělými kněžskými vládci starověkého náboženství.⁴⁰ Je písemně doloženo, že před válkou byl Stauff zřejmě v blízkém kontaktu s Ordo Novi Templi.⁴¹

Po odstěpení v roce 1916 nastal v řádových záležitostech chaos. Pohl si ponechal razítka a dopisní papíry starého Řádu, takže mohl vydávat oběžníky a informační bulletiny jménem řádových věrných, což přivádělo mnoho uchazečů o kandidaturu do skupiny jemu věrných lóží. Členové dvou poboček byli dokonce přesvědčeni, že starý řád byl rozpuštěn, tak velký zmatek nastal. Bernhard Koerner, který od roku 1915 sloužil jako kapitán u kavalerie, napsal v lednu 1917 Listovi, že Germanenorden je mrtvý. I přes distribuci autoritativních oběžníků neměli v dané chvíli hodnostáři lóže kontakt s řádovými záležitostmi.⁴²

Po příměří v listopadu 1918 se bývalí bratři loajálního Germanen-

ordenu pustili do jeho obnovy. Velmistr, Eberhard von Brockhusen (1869-1939), byl brandenburský statkář a štedrý mecenáš Listovy společností. Velmi ho zaměstnávaly vzpoury polských pracovníků na jeho panství a stěžoval si, že administrativa řádu je neuspořádaná, protože chybí řádné stanovy; začátkem roku 1919 požádal Erwina von Heimerdinger o uvolnění z funkce.⁴¹ Ačkoli Stauff Brockhusena informoval už začátkem března o tom, že jeho rezignace byla přijata, došlo patrně k nějakým průtahům, protože Brockhusen ještě v létě volal po reformě stanov a obviňoval Stauffa z očeřování. Z Brockhusenovy korespondence vyčteme hluboké zděšení nad poválečnými poměry a nenávisť k Polákům.⁴² Koncem léta abdikoval Heimerdinger z úřadu kancléře ve prospěch velkoknížete Johanna Albrechta z Mecklenburgu, který byl velmi nadšen řádem a výpravou Freikorps v roce 1919 do pobaltských zemí. O svého význačného mecenáše brzy řád přišel, protože 6. února 1920 zemřel na infarkt.⁴³ Brockhusen zůstal ve svém úřadu a nakonec se dočkal toho, že v roce 1921 přijali jeho stanovy, které se vyznačovaly mimořádně složitou organizací stupňů, kruhů a oblastních „citadel“ (*Burgen*) s patrným cílem zachovat utajení celostátního systému místních skupin, které se dostávaly do častého kontaktu s militantními *volksisch* spolky, včetně takových jako byl *Deutschvölkischer Schutz- und Trutzbund*.⁴⁶

Význační hodnostáři se sice utápěli ve zbytečných a triviálních hádkách, ale pobočky Germanenordenu začaly vyvíjet tajnou činnost zaměřenou na zavraždění veřejných činitelů německé republiky, kterou radikální nacionalisté považovali za nejodpornější symbol porážky a hanby. Pod pláštěm Germanenordenu byl v roce 1921 proveden nábor politických úkladných vrahů, Vrahy Matthiase Erzbergera, bývalého říšského ministra financí, proklínaného za podepsání příměří, byli Heinrich Schulz a Heinrich Tillessen, kteří byli silně ovlivněni *volksisch* propagandou po demobilizaci na konci války. Usadili se v Červnu 1920 v Regensburgu, kde se se-

tkali s Lorenzem Meschem, místním vůdcem Germanenordenu. V květnu 1921 se Schulz a Tillessen vydali do Mnichova a tam dostali příkaz zabít Erzbergera od osoby, která tvrdila, že je k tomu zmocněna Germanenordnem. I stopy pokusu o zavraždění Maxmiliána Hardena, republikánského autora, vedou k řádu. Působivá tajemnost a řádová ideologie tak dovedly *volksisch* fanatiky k vraždění židovských a republikánských nepřátel německého národa v jakési moderní „fémě“.⁴⁷

Po roce 1921 se loajální Germanenorden stal jednou ze skupin v řadě pravicových a antisemitských organizací, které se snažily získat podporu u znechucených a revanšisticky naladěných Němců Výmarské republiky. Chceme-li vyložit, jaký vliv měl Germanenorden na nacismus, musíme se vrátit k Hermannu Pohlvi a jeho Germanenordenu Walvater, který jako první upoutal zájem Rudolfa von Sebottendorffa koncem roku 1916. Sebottendorf vstoupil do odštěpeneckého řádu a o vánocích 1917 obnovil jeho bavorskou pobočku v Mnichově, čímž položil základy pro významnou *volksisch* organizaci, která byla svědkem zrodu Nacionální strany socialistické. Nebýt tohoto muže, jak Germanenorden, tak ariosofie by patrně nenápadně upadly v zapomnění.

11.

Rudolf von Sebottendorff a společnost Thule

Sebottendorff se poprvé zapojil do německé *völkisch* činnosti v posledním stádiu války, přesto má jeho dřívější život svůj význam. Ve srovnání s většinou *völkisch* agitátorů v imperiálním Německu nám Sebottendorff připadá jako kosmopolitní dobrodruh. Jeho záliba v podezřelých záležitostech a ve vyzvědačství ho vedla k řadě vytáček a lží, což mu vyneslo pověst podvodníka. Tento syn z dělnické pruské rodiny se s rodinou velmi brzo rozloučil, vydal se na moře a pracoval na Středním východě. Sledováním jeho života od samého začátku pochopíme, jak získal zkušenosti, které ovlivnily jeho postoje a i jinak ho vybavily k tomu, že hrál nikoli nevýznamnou roli v kontrarevoluční činnosti v Mnichově v letech 1918 a 1919.*

Člověk, který si říkal baron Rudolf von Sebottendorff, byl, podobně jako ariofisté, které tolik obdivoval, pouze samozvaným aristokratem. Narodil se 9. listopadu 1875 v saské Hoyerswerdě, ve které se konaly míst-

* *Než se pustíme do zkoumání jeho života, musíme učinit jednu poznámku ohledně pramenů. Vjima úředních dokumentů... vykájejících se narození, sňatku a trvalého bydlíště, se všechny materiály o jeho životě datují od roku 1918 dále. Kromě krátké životopisné črty v *Astrologische Lexikon* (1922), existují dva poloautobiografické romány, Erwin Haller (1918-1919) a *Der Talisman des Rosenkreuzers* (Talisman rosenkrucciánů) (1925). I když tyto práce obsahují převážně fiktivní materiál, některé zmínky o událostech a datech jsou natolik místní a potvrzeny z nezávislých zdrojů, takže nás opravňují považovat je s jistotou obezřetností za historickou pomůcku. Za fakta ze Sebottendorffova raného života jsem zavázán nevydanému rukopisu Ellica Howea „Rudolph Frerherr von Sebottendorff“ (1968), jehož kopie je uložena v Mnichově v Institut für Zeitgeschichte.*

ní trhy a která ležela na lausitzské pláni severovýchodně od Drážďan, jako syn Ersta Rudolfa Glauera, strojívedce, a jeho ženy Christiane Henriette, *née Müller*. Pokřtili ho jako Adama Alfreda Rudolfa Glauera.¹ Podle polofiktivní autobiografie pocházela Glauerova rodina z otcovy strany od francouzského vojáka, poručíka Torrea (1789-1821), který zůstal po bitvě u Katzbachu (1813) ve vesnici Alzenau (Olszanica), 18 kilometrů severovýchodně od Lowenbergu (Lwówek Slaski) v pruském Slezsku. Tento Francouz měl tedy být pradědečkem Rudolfa Glauera. Torre se oženil s dcerou místního farmáře, které se narodil v roce 1818 syn, ten se v roce 1845 oženil a byl za revoluce 1848 zabit při berlínských pouličních bitkách. Jako rodilí Slezané byla rodina silně pruská, co se politické náklonnosti týče. Jméno Torre patrně změnili na Glauer právě z tohoto důvodu. Ernst Rudolf Glauer se narodil kolem 1846 a účastnil se jak rakousko-pruského válečného tažení v roce 1866, tak i francouzsko-pruské války. Když ho v roce 1871 propustili z armády, pracoval jako železničář v Hoyerswerdě. Zemřel v červnu 1893 a zanechal svému osiřelému synovi dostatek prostředků na to, aby dokončil středoškolské vzdělání a začal studovat inženýrství.²

Zatímco Tiedovy biografické údaje konstatují, že mladý Glauer navštěvoval průmyslovku v Ilmenau, v jeho autobiografii jsou jisté narážky, že se nejdříve školil ve strojírenském závodě firmy J. E. Christoph v Niesky.³ Přistě se setkáváme s Glauerem, který se svými starými přáteli o vánočních prázdninách svého druhého semestru na polytechnice v Berlíně-Charlottenburgu sedí v hospodě v Koblenzu u Hoyerswerdy. Konstatuje, že se se svými přáteli neviděl už dva roky. Vezmeme-li rok 1893 (rok úmrtí jeho otce) za výchozí datum pro náš výpočet, dostaneme vánoce roku 1896, několik týdnů po jeho dvacátých prvních narozeninách. Dočteme se tu, že se musí zastavit v Hoyerswerdě v souvislosti se svým nedávným nabytím plnoletosti.⁴ Glauer zůstal v Berlíně do konce letního semestru, poté se 1. října

1897 přihlásil na rok k námořnictvu. Nepřijali ho vzhledem k náběhu na křtu, a tak Glauber do března 1898 soukromě vyučoval v Hannoveru. Později musel místo opustit, protože si s matkou svého Záká udělal tajný výlet do Nice, Monte Carla, Goey a Luzernu.⁵

Vzhledem k nedokončeným studiím nemohl Glauber doufat, že získá kvalifikované místo v Německu. Tak jako mnohé jeho současníky, i Glauber jeho domov svazoval, a tak se rozhodl, že se vydá na moře. 2. dubna 1898 nastoupil na šest měsíců jako topič na loď H. H. Meier (5 140 tun), která se plavila z Bremerhavenu do New Yorku a do Bremerhavenu se vracela 3. května.⁶ Poté si v září 1899 našel práci na lodi S. S. Ems (4 912 tun). Když parník kotvil v Neopoli na cestě do New Yorku, získal Glauber informaci, že na lodi S. S. Prinz Regent Luitpold (6288 tun) hledají elektrikaře. Protože se tato loď vydávala na první plavbu do Sydney, rozhodl se Glauber, že se chopí příležitosti a navštíví Austrálii. Odešel z Emsu a po několika dnech Čekání odplul dne 15. února 1900 z Neapole na lodi Prinz Regent Luitpold.⁷ Během cesty jeden námořník Glauber přemluvil, aby odešel z lodi a zkusil štěstí při hledání zlata v západní Austrálii. Když 13. března zakotvili v Freemantlu, vydal se Glauber s přítelem via Jižní kříž a Coolgardie na svůj pozemek na základě koncese, kterou získali v North Coolgardie Goldfield na východním cípu Velké Viktoriinské pouště. Výpravu poznamenala v červnu smrt jeho přítele. Glauber se vrátil do Freemantlu a nalodil se na loď mířící do Egypta, kam ho pozval v Coolgardie jeden Páns.⁸ Tak skončil Glauberův námořní život, období, poznamenané dobrodružstvím v cizině, mladíckými ambicemi a praktickou zkušeností z velkých moderních parolodí.

V červenci 1900 dorazil do Alexandrie a vydal se přímo do Káhiry, kde se měl setkat s Husseinem pašou, vlivným tureckým statkářem, který sloužil chedívi Abbasovi Hilmi. Podle Tieda pracoval Glauber u chedíva jako technik od roku 1897 do roku 1900; podle knihy *Der Talisman des Rosen-*

kreuzers, strávil Glauber v Káhiře necelý měsíc, a pak odcestoval do Konstantinopolu, protože Hussein pasa trávil léto v Turecku ve svém dome na asijském břehu Bosporu.⁹ Další informace nám scházejí, a tak usuzujeme, že Glauber strávil v Egyptě dost času na to, aby si udělal představu o jeho lidu i kultuře. I když Egypt stále platil velké daně sultánovi Ottomanovi, stal se koncem devadesátých let devatenáctého století prosperujícím angloegyptským kondominiem, které bylo v roce 1882 zřízeno na zajištění stability země a na podporu chedíva proti vzpurným klikám, které dříve spravovaly zemi k její škodě a vlastnímu užítku. Sir Evelyn Baring, který tu byl generálním konzulem, napsal v roce 1901, že „základy, na kterých by bylo možné postavit blahobyt a materiální prosperitu civilizované společnosti, zbývá ještě položit... instituce otroctví jsou fakticky mrtvé. Robota (práce, kterou poddaní vykonávali namísto daní) byla prakticky zrušená.“ Jenže tento pokrok něco stál. Zde získal Glauber první poznatky z rozvíjející se země a viděl, jaké problémy a jakou náboženskou a nacionalistickou odezvu westermizace přináší.

Koncem července 1900 se Glauber plavil tisíc mílů z Alexandrie do Konstantinopolu via Pireus a Izmir. Když dorazil do Zlatého rohu, vzala ho plachetnice do Bosporu, do sídla Husseina paši v Cubuklu u Beykozu. Ačkoli Glauber stále myslel na to, že by se vrátil domů a pokračoval ve studiích, tato země ho spoutala svým kouzlem, svými zvyky a vlnitým hostitelem, a Tak se rozhodl zůstat. Naučil se od imáma beykozské mešity turecky a během svých častých návštěv Istanbulu přivykl tamnímu životu, a tak v říjnu 1900 souhlasil, že přijme na rok práci jako dozorce na Husseinově anatolském panství v Bandirmy a v Yeniköy u Bursy. Na svahu hory Olympus byla velká oblast, kterou Hussein osídlil tureckými navrátilci z bývalé otomanské provincie v Bulharsku. Glauber vypracoval plány na výstavbu moderních domů, které měly nahradit původní primitivní chatrče. Postavili malou cihelnu a pilu. Také měli v plánu vysadit morušovníky pro pěstování

ní bource morušového a lísky pro evropský čokoládový průmysl. Byla uzavřena smlouva s firmou Nestlé a položena silnice z vesnice do Bursy.¹⁰

Kromě toho, že se Glauer v Turecku věnoval získávání technických a manažerských zkušeností, pustil se s vervou do studia okultismu. Exotické náboženství ho chytlo drápkem ve chvíli, kdy uviděl sektu Mevelvi s tančícími derviši a v červenci 1900 navštívil Cheopsovu pyramidu v El Gíze. Ibrahim, který ho tam doprovázel, mu vyprávěl o kosmologickém a numerologickém významu pyramid a vzbudil Glauerův zájem o okultní gnózi starověkých teokracií.¹¹ Hussein paša, jeho bohatý a vzdělaný hostitel, praktikoval formu sufismu a o těchto věcech si s Glauerem povídal. V Bursě se Glauer seznámil s rodinou Termudi, což byli řečtí Židé ze Soluně. Starý Termudi opustil zaměstnání, aby mohl studovat kabal a sbírat alchymistické a rosenkruciánské texty, nejstarší syn Abraham fídl jejich banku v Bursě a mladší syn její pobočku v Soluni. Kromě bankovníctví se Termudiové zabývali obchodem s kuklami bource morušového a surovým hedvábím. Termudiové byli svobodní zednáři v lóži, která patrně patřila k francouzskému memphiskému ritu, který se v Levantě a na středním východě poměrně rozšířil. Glauera do lóže uvedl starý Termudi a ten postupně zdědil jeho okultní knihovnu.¹² V jedné z těchto knih našel Glauer poznámku od Husseina paši, který popisoval jistě tajné mystické cvičení tradičních islámských alchymistů, které dosud prováděla dervisská sekta Baktaši.¹³ Když se v roce 1908 Glauer vrátil do Turecka, pokračoval ve studiu islámského mysticismu, který podle jeho názoru vycházel ze stejného zdroje jako germánské runy.

Podle *Der Talisman des Rosenkreuzers* se zdá, že Glauer zůstal na panství Yenikioy do roku 1908, a pak se odebral do Konstantinopolu, ale podle úředních dokumentů to bylo jinak. Od září 1902 do dubna 1903 je zapsán k trvalému bydlišti v Mnichově, pak se odstěhoval do Probstzelly, vesničky v Durynsku. Uvedl, že je vyučený strojní zámečnick.¹⁴ Podle jině-

ho pramenu byl v Německu už po roce 1901. 25. března 1905 si v Drážďanech vzal Klaru Vossovou, dceru saského farmáře z Bischofswerdy. Ale manželství se nevydařilo a dvojice se rozešla v Berlíně 5. května 1907.¹⁵ O několik let později se v novinách objevila zpráva, že se Glauer vyskytl u soudu a byl obviněn z padělatelství a jiných podvodů.¹⁶ Možná, že právě na tento incident Glauer nepřímou naráží, když píše, jak v roce 1908 přemýšlel ve freiburském chrámu o dilematu – možná že právě o tomto střetu s mocí a svým úmyslu opustit Německo.¹⁷ Před koncem roku 1908 byl Glauer v Konstantinopolu. Příběh o *Erwinovi Hallerovi* (1918–19) popisuje zájmovou cestu vlakem z Breslau do Constanty, kde nastoupil na rumunskou loď do hlavního města. Z tohoto popisu se můžeme dohadovat, že Hallera/Glauera velmi lákaly ekonomické vyhlídky, plynoucí z mladoturcké revoluce v červenci 1908, která ustavila konstituční monarchii a vládu parlamentu. V Konstantinopolu navázal několik spojení se Švýcary a Němci ohledně dovozu a zařídil Němci financovaný projekt bagdádské železnice, ale pro sebe žádné zaměstnání nenašel. Nakonec se dočasně živil vyučováním v kolonii kyjevských Židů na svazích Alem Dagu přibližně 30 kilometrů od Scutari (Üsküdar). Na velikonocy 1909 se navrátil do Konstantinopolu, kde zažil reakční kontrarevoluci sultána Abdula Hamida II., který byl minulý léto sesazen. Po několika dnech krvavých bojů získali opět moc mladoturci a sultána vyhnali ze země. Stojí za zmínku, že zednářská lóže, do které Glauer vstoupil v Bursě v roce 1901, byla patrně místní oporou předrevoluční Tajné společnosti jednoty a pokroku, založené podle vzoru svobodných zednářů – solunských Turků, která měla pěstovat liberální vědomí za represivní sultánovy vlády.¹⁸

Vzhledem k tomu, co jsme si řekli o Glauerově údajném zájmu o wessertizaci Turecka, se nám budou nnesnadno vysvětlovat jeho zpátečnické a reakční politické názory při pádu starého řádu a revoluce v Německu. Glauer patrně přednášel na esoterická témata ve svém bytě ve čtvrti Pera

(Beyoglu) v Konstantinopoli a později, v prosinci 1910, založil mystickou lóži. Současné psal studii o derviších Baktáši, antinomistickém mystickém řádu v Turecku značně rozšířeném a vlivném, který měl podle legendy pocházet z janičářů, středověkého nástroje panotomanské říše na Balkáně. Spojení mezi řádem Baktáši a evropskými svobodnými zednáři bylo pouze domnělé.¹⁹ Glaueryovy politické názory byly primárně inspirované jeho náboženskou orientací. Antimaterialismus, panotománský mysticismus, alchymie a rosenkrucianismus v kombinaci s poválečnou nenávistí k bolševismu, který považoval za vrchol materialismu, ho vedly k tomu, že byl náchylný k antidemokratickým myšlenkám. Jeho politické názory nacházejí historickou paralelu v tom, jak král Fridrich Vilém II. podporoval *Gold- und Rosenkreuzer Orden*, který svým mystickým iracionalismem stál v Prusku v osmdesátých letech osmnáctého století proti racionálním a modernizačním silám osvícenectví.²⁰

Z tohoto komplexu politickónáboženských postojů patrně vyplývají Glaueryovy aristokratické fantazie. Chceme-li blíže osvětlit tuto záhadu, nejenže musíme podrobněji prozkoumat genealogii jeho rodiny, ale i skutečnost, že přijal jméno a titul „von Sebottendorff von der Rose“. Glauer k tomu sám říká, že byl v roce 1911 naturalizován jako turecký občan a poté podle tureckého práva adoptován emigrantem baronem Heinrichem von Sebottendorff. Protože taková věc se v Německu neuznávala, nový Rudolf von Sebottendorff tuto adopci zopakoval v roce 1914 ve Wiesbadenu se Siegmundem von Sebottendorff von der Rose a později i s jeho vdovou Marií v Baden-Badenu.²¹ V jiném prohlášení tvrdil, že byl naturalizován a adoptován Američanem téhož jména v Konstantinopoli v roce 1908.²² Ačkoli taková adopce byla platná pouze s císařovým povolením, tato rodina Glaueryovo prohlášení o příbuzenském vztahu potvrdila. Na Siegmundově úmrtí oznámení je uveden Rudolf Freiherr von Sebottendorff a jeho druhá žena jako truchlící bratranec a sestřenice.²³

Rodina Sebottendorffů měla původně ve středověku na baltickém pobřeží panství o několika vesnicích. Jeden z předků sloužil v diplomatických službách císaře Otty II. (zemř. r. 983), který ho povýšil do stavu říšského rytíře a udělil mu erb, na kterém je zobrazen kořen skoricovníku. Před koncem dvanáctého století se rodina přestěhovala z Pobaltí do Slezska, do oblasti původně slovanské, ale později kolonizované německými rytíři a rolníky. Od třináctého do šestnáctého století rodina prosperovala minimálně ve čtyřech větvích a zastávala význačné postavení v císařských službách. V osmnáctém století už existovaly dvě linie. Carl Mortiz von Sebottendorff (1698–1760), hlava linie Rose, se přestěhoval na jih Rakouska. Téměř všichni jeho mužští potomci sloužili v habsburské armádě a bydleli buď ve Vídni, Linci nebo v Brně; druhá linie, lortzendorffská, zastávala pozice v pruské armádě od chvíle, kdy za Bedřicha Velkého přešlo v roce 1742 Slezsko pod pruskou správu.²⁴

Zdá se, že Glauer opíral své tvrzení o adopci o obě linie této rodiny. Z pruské linie pocházeli pouze ti členové, kteří nesli jméno Heinrich nebo v příslušnou dobu žili v Americe. Jistý Heinrich von Sebottendorff [nar. 1825] bydlel v roce 1887 ve Zhořelci, městečku nedaleko Hoyerswerdy. Možná, že k přátelství s příbuzným tohoto Heinricha v Konstantinopoli pomohl Glauerovi společný slezský původ. Když měl Glauer potíže s uznáním adopce, zašel za rakouským rodinným patriarchou Siegmundem von Sebottendorff von der Rose. Obě linie se honosily skoricovníkovým erbem, který si později přisvojil i Glauer. Kromě toho, že tato rodina pocházela ze Slezska a že její rakouská větev se zajímala o svobodné zednářství, neměl Glauer žádný důvod vybrat si právě toto jméno, pokud by si dané spojení zcela vymyslel. Jak se dalo čekat, vyskytly se časem kolem této záležitosti další potíže. Jediné, co bylo jisté, byla skutečnost, že si Glauer přál tohoto jména a titulu barona užívat. Protože byl pod tímto jménem všeo-

becně znám, budeme ho v našem vyprávění od této chvíle nazývat Rudolfem von Sebottendorff.

Sebottendorffovo druhé turecké období trvalo čtyři roky. Poté, co v druhé balkánské válce (říjen až prosinec 1912) bojoval v turecké armádě a byl zraněn, navrátil se do Německa a od začátku roku 1913 se usadil v Berlíně.²⁵ Jeho činnost a pohyby během první poloviny první světové války jsou zahaleny lehkým tajemstvím. Sám o sobě tvrdil, že byl v roce 1913 v Breslau, kde financoval tank Göbel. Stroj se nepovedl a on na tom nic nevydělal.²⁶ Kromě toho, že Často navštěvoval Siegmunda von Sebottendorff ve Wiesbadenu, ho současně několik zdrojů lokalizuje do Drážďan. Když v říjnu 1915 Siegmund zemřel, Sebottendorff bydlel v Kleinzschanwitzu, módním předměstí na břehu Labe. Tady si nechal postavit velkou vilu na rozsáhlém pozemku (nyní Meusslitzer Strasse 41) za 50 000 zlatých marek. Jenomže tam začaly o něm kolovat nepřijemné pověsti, a tak se náhle odstěhoval.²⁷ Později tvrdil, že se stal obětí nacistických pomluv o jeho druhé ženě. 15. července 1915 se Sebottendorff ve Vídni oženil s rozvedenou Bertou Annou Iflandovou. Jako dcera zesnulého Friedricha Wilhelma Müllera, bohatého berlínského obchodníka, měla pěkně věno. Sebottendorff se nechal slyšet, že Max Alsberg, berlínský právník, který spravoval její majetek, dostal hrozný vztek, když po sňatku přišel o tak výnosné místo. Alsberg údajně přiměl Heindla, vysokého drážďanského policejního úředníka, aby Sebottendorff a očermil, že je zlatokop.²⁸ Navíc měl Sebottendorff potíže i s berlínskými úřady kvůli své turecké národnosti, protože ho německá armáda nemohla povolát do služby.²⁹

Sebottendorff se ženou se několikrát stěhovali, například do Frankfurtu a Berlína, a nakonec se v roce 1916 usadili v Bad Aiblingu, elegantních bavorských lázních. Odtud Sebottendorff konzultoval s Georgem Gaubatzem, svým mnichovským právníkem, své problémy s policií ohledně své problematické turecké národnosti. Gaubatz náhodně narazil v novinách

nu inzerát Germanenorden, který vyzýval plavovlasé a modrooké německé muže i ženy Čistého árijského původu, aby vstoupili do Řádu. Pod touto /pravou byly tři tajuplné runy. Sebottendorffa to zaujalo a stal se členem. V září 1916 se Sebottendorff rozhodl, že navštíví šéfa tohoto mysteriózního Germanenorden v Berlíně.³⁰ Tím byl, jak se ukázalo, Hermann Pohl. Pohl a Sebottendorff si povídali o runách, Sebottendorff se později v Řádu zabýval jejich esoterickým významem. Pohl vysvětlil, že ho ke studiu run přivedl Guido von List a že je přesvědčen, že rasové mšiení zejména se /idy je zodpovědné za to, že Arijci ztratili znalosti o magické síle run. Věřil, že tato gnóze se jednou obnoví, jakmile se rasa očistí od nepřátelské kontaminace.

Když se Sebottendorff zajímal o budoucnost Řádu, dostal odpověď, že jasno nastane hned po schůzi, na níž se mají vyřešit nějaké řádové nesrovnalosti. Krátce před vánoci dostal Sebottendorff zprávu, že se Rád zreorganizoval a kancléřem se stal Pohl. Tato informace potvrzuje, že Sebottendorff navázal s Pohlem kontakt těsně před odstěpením.³¹ Sebottendorff Pohla při setkání požádal o seznam potenciálních bavorských kandidátů do Řádu. Po návratu do Bad Aiblingu dostal od Pohla asi sto adres a byl pověřen úkolem pozvednout skomírající bavorskou oblast Řádu. Během roku 1917 Sebottendorff jménem Pohlovým usilovně pracoval. Jeho korespondence s lidmi, jejichž adresu získal od Pohla, mohutněla. Začali se vzájemně navštěvovat a tyto návštěvy přerostly v pravidelná skupinová setkání a přednášky. Sebottendorff udržoval čilou korespondenci s Pohlem, který mezitím našel pro loži jedno podlaží v domě poblíž postupimského nádraží v Berlíně. 21. prosince 1917 se konalo vysvěcení, na které byl Sebottendorff přizván. Přišel tam s nabídkou, že bude vydávat řádový časopis, měsíčník, což bratři přijali s nadšením. Kromě toho navrhl, že bude financovat informační bulletin *Allgemeine Ordens-Nachrichten*, který byl určen

pouze pro členy. Na této schůzi byl Sebottendorff formálně zvolen Mistrem bavorské oblasti.³²

V roce 1918 se Sebottendorff potkal se zraněným válečným veteránem Woldemem Nauhausem, který studoval uměleckou školu a který se stal jeho pravou rukou při náboru nových Členů. Nauhaus si s ním výtečně rozuměl ve dvou velmi důležitých věcech, a sice ohledně jeho emigrantského původu a jeho zájmu o okultismus. Jako syn německého misionáře se narodil 29. září 1892 v Botsabelu v Transvaalu.³³ Během burské války se Angličané usadili poblíž Middleburgu, kde bydlela jeho rodina od července roku 1901 do června 1902. Po smrti otce se rodina v roce 1906 vrátila do Německa. Usadila se v Berlíně, kde se Nauhaus začal v roce 1908 učit na řezbáře. Ve volném čase jezdil navštěvovat své příbuzné v Pomořanech a Slezsku, nebo se potloukal po pruské a durynské krajině s *völkisch* skupinou mladých, což bylo příznakem jeho romantického vztahu k nové otčině. Když vypukla válka, vstoupil do pomoranského pluku, který se brzy dostal do akce na západní frontě, a 10. listopadu 1914 byl těžce raněn u Chalons. Z nemocnice ho pustili až na podzim 1915. Pro vojenskou službu se už nehodil, tak se začal věnovat berlínským *völkisch* studiím a v roce 1916 vstoupil do Germanenordenu, kde se zabýval rodokmeny. Jeho četba sahala od Guida von List a jeho „bádání“ až k astrologii, chiromantii a spisům Peryta Shoua. V dopisech Listovi se přiznal ke svému zájmu o kabalu a hinduistická a egyptská náboženství.

Sebottendorff a i Nauhaus fascinovaly stejnou měrou mystické ideologie starověkých teokracií a tajných kultů.³⁴ V dubnu 1917 odjel se svým učitelem z umělecké školy, profesorem Wackerlem, do Mnichova, kde si v krátké době otevřel vlastní ateliér. Sebottendorff a Nauhaus si rozdělili činnost, a tak se Nauhaus mohl plně věnovat náboru mladších členů. Počátek byl pomalejší, ale během roku se výsledky stále zlepšovaly. Sebottendorff hlásil, že oblastní Řád měl na jaře 1918 pouze 200 členů; na podzim

příštího roku jich bylo v celém Bavorsku 1 500 a 250 v hlavním městě.³⁵ Sebottendorff svolával schůze do svého mnichovského bytu na Zweigstrasse až do července 1918, kdy si pronajal pět velkých klubovních místností s ubytováním pro 300 hostů v módním hotelu Vierjahreszeiten. Sebottendorff, Gaubatz a Hering činili přípravy na formální obřad zasvěcení, kterého se dne 18. srpna 1918 zúčastnil Hermann Pohl, G. W. Freese a ostatní bratři lipského a berlínského Germanenordenu Walvater. O týden později se konala velká investitura noviců, po které následovala v Bad Aiblingu Pohlova přednáška o „slunečních hradech“, která se stala celostátní esoterickou událostí; Hering přednášel také o německé mytologii.³⁶ Ze záznamů v Heringově diáři zjistíme, že po tomto datu docházelo k častým setkáním: během podzimu se lóže kvůli investiturám, přednáškám a výletům svolávala minimálně jednou týdně. Při obřadech se hrálo na piano, na harmonium a zpíval ženský sbor. Protože tyto rituální aktivity Germanenordenu doplňovaly zřetelně pravicově laděné schůze, přijal Řád krycí jméno Společnost Thule, aby se tak uchránil nevtaně pozornosti socialistů a prorepublikánských živlů. Místnosti byly vyzdobeny emblémem Thule, což bylo zářící sluneční kolo se svastikou, překryté dlouhou dykou.

O sobotním večeru 9. listopadu 1918 se konala v místnostech Thule „hudební zkouška“. Během minulých osmačtyřiceti hodin se v Bavorsku uskutečnila nekrvavá revoluce. Královská rodina Wittelsbachů ve spěchu ostudně uprchla, válečná vláda rezignovala a moci se chopily rady dělníků a vojáků. Bavorské revoluci, která o dva dny předešla revoluci v Berlíně, stál v čele Židovský bohémský novinář. Kurt Eisner byl významný jako pacifista a vůdce Nezávislých („minoritních“) sociálních demokratů v Mnichově. V protiválečných stávkách v lednu 1918 hrál významnou roli abyli za ně až do října ve vězení. Na základě skutečnosti, že v jeho poražené vlasti došlo ke kolapsu, vyhlásil republiku rad, přičemž se na úřadu premiéra a ministra zahraničních věcí ve vládě měli podílet jak „majoritní“ tak

„minoritní“ socialisté. Členové společnosti Thule, jakož i ostatní pravice politické strany v Mnichově, ztrnuli v úžasu nad touto nečekanou a traumatizující událostí. Německo bylo poraženo, Kaiser a vládnoucí knížata abdikovali a židovský socialista vyhlásil republiku. *Völkisch* otčina, pro kterou tak dlouho a tak urputně bojovali, se přes noc rozplynula.

Právě jako odezvu na tuto katastrofu pronesl Sebottendorff onoho večera v Thule vášnivou řeč. Text, který měl údajně pronést, je směsicí monarchistických, antisemitských a ariosofických názorů: *Wir erleben gestern den Zusammenbruch alles dessen, was uns vertraut, was uns lieb und wert war. An Stelle unserer blutsverwandten Fürsten herrscht unser Todfeind: Juda. Was sich aus dem Chaos entwickeln wird, wissen wir noch nicht. Wir können es ahnen. Eine Zeit wird kommen des Kampfes, der bittersten Not, eine Zeit der Gefahr!...So lange ich hier den eisernen Hammer halte, bin ich gewillt die Thule in diesen Kampf einzusetzen!..., Unser Orden ist ein Germanenorden, Germanisch ist die Treue. Unser Gott ist Walvater, seine Rune ist die Aarrune. Und die Dreiheit: Wodan, Wili, We ist die Einheit der Dreiheit...Die Aarrune bedeutet Arier, Urfeuer, Sonne, Adler. Und der Adler ist das Symbol der Arier. Um die Fdhigkeit der Selbstverbrennung des Adlers zu bezeichnen, wurde er rot ausgeführt...von heut ab ist der rote Adler unser Symbol, er soll uns mahnen, dass wir durch den Tod gehen müssen, um leben zu können.*³⁷

(Včera jsme zažili kolaps všeho, co nám bylo blízké, drahé a vzácné. Na místě našich knížat germánské krve vládnou naši smrtelní nepřátelé: Židé. Kam tento chaos povede, ještě nevíme. Ale můžeme se dohadovat. Čeká nás období bojů, trpké nouze, nebezpečná doba... Pokud budu v ruce třímát železné kladivo (narážka na kladivo jeho Mistra), jsem odhodlán vést Thulu do tohoto zápasu. Náš řád je germánský řád, naše věrnost je také germánská. Náš bůh je Walvater, jeho runa je Ar-run. A tato trojice: Wotan, Wili, We je sjednocení této trojice, Ar-run znamená Árijce, prvotní

oheň, slunce a orla. A orel je symbol Árijců. Abychom vyjádřili schopnost orla k zápalné sebeoběti, je namalován červeně. Od dnešního dne bude na našem symbolu rudý orel, abychom si uvědomili, že musíme zemřít, abychom mohli žít.)

Sebottendorfovy odkazy na Ar-runu (*ᚱᚱ*) a mystické vzkříšení orla, který by měl být militantním symbolem Árijců, neomylně dokazují Listův vliv. V roce 1908 List tvrdil, že Ar-run znamená slunce, primární oheň, Árijce a orla a nepřímou poukazuje na smrt a vzkříšení orla jako specifického germánského symbolu znovuzrození.³⁸ Ve své germánsko teosofické kosmogonii z roku 1910 popsal také trojici Wotan, Wili a We.³⁹ Jméno Thule vede až k ariosofii. Tento termín vznikl zejména nejsevernější země, kterou objevil Pytheas přibližně 300 let př. n. l. Sebottendorff se domníval, že jeho „Ultima Thule“ je Island; Tato země, kterou List ve svých pojednáních považoval za nejzářší útočiště germánských uprchlíků, zaujímala v armanistickém učení významné postavení.⁴⁰ Sebottendorff vyzval Členy Thule k boji „dokud se svastika nevynoří vítězně z ledové temnoty“ a uzavřel svůj projev rasistickoteosofickou básní od Philippa Stauffa. Po podobných bombastických Žvástech a ariosofické hantýrce by měl člověk chuť pustit Sebottendorffa i s celou jeho Společností Thule z hlavy. Sebottendorff ovšem i nadále vystupuje v roli významného organizátora nacionalistické reakce proti Eisnerově vládě a následných mnichovských komunistických republikách na poli novinářském, vojenském i politickém. Ariosofie nalezla v kontrarevoluci svého vůdce.

Několik měsíců poté, co se nacisté chopili v roce 1933 moci, vydal Sebottendorff knihu se senzačním názvem *Bevor Hitler kam: Urkundliches aus der Frühzeit der nationahocialistischen Bewegung (Než přišel Hitler: Raná léta nacistického hnutí)*. Vyčlil tam, jak svou činnost v Bavorsku během války i revoluce podporoval úvodní tezí: „Členové Thule byli právě ti, na které se Hitler nejdříve obrátil a kteří se jako první spojili s Hitle-

rem. Palebná síla budoucího Führera se skládala - kromě společnosti Thule samé - z *Deutscher Arbeiterverein*, kterou při Thule založil bratr Karl Harrer v Mnichově a *Deutsch-Sozialistische Partei*, kterou vedl Hans Georg Grassinger, jehož orgánem byl *Miinchener Beobachter*, později *Völkischer Beobachter*. Z těchto tří zdrojů Hitler vytvořil *Nationalsozialistische Arbeitspartei*.⁴⁰

Reginald Phelps tato tvrzení detailně srovnával s archivními materiály a nezávislými popisy a zjistil, že skutečně na Sebottendorffových tvrzeních něco pravdy je.⁴²

Sebottendorffovo prohlášení, že poskytoval nacistické straně žurnalistickou základnu, odpovídá pravdě. *Beobachter* byl nevýznamný týdeník, který od roku 1868 vycházel na východních předměstích Mnichova. Nabízel většinou místní historky o středních vrstvách s lehkým antiklerikálním a antisemitským zaměřením a od roku 1900 dále ho vlastnil Franz Eher. Když Eher v červnu 1918 zemřel, přestal týdeník vycházet, dokud ho za 5 000 marek nekoupil Sebottendorff. Přejmenoval ho na *Miinchener Beobachter und Sportblatt* a ta špetka sportu byla vějička, na kterou lákal mladé čtenáře pro svou břitkou antisemitskou tribunu.⁴³ Od července 1918 do května 1919 sídlila redakce novin v prostorách Thule. Po mnichovské revoluci v roce 1919 přemístil Sebottendorff redakci do prostor místní pobočky Grassingerovy *Deutsch-Sozialistische Partei (DSP)*, což byla další antisemitská nacionalistická skupina, založená v roce 1918. Od té doby se Grassinger stal výrobním manažerem těchto novin a list oficiálním orgánem výše uvedené strany v Mnichově.

Z finančního hlediska listu poté, co se v červenci 1919 Sebottendorff odstěhoval z Mnichova, vidíme, že ho stále více ovládala nacionálně socialistická strana. Redaktoři DSP byli toho léta rozhádání a Sebottendorff povolal svou sestru Doru Kunzovou a nominálního vlastníka listu, svou přítelkyni Käthe Bierbaumerovou najednání do Constance, kde si měli vy-

jasnit situaci a propustit nevyhovující personál. Noviny převedli na společnost s ručením omezeným. Společnost Franz Eher Verlag Nachf. vydala akcie v hodnotě 120 000 marek a měla dva akcionáře: Bierbaumerová měla akcie v hodnotě 110 000 marek a Kunzová v hodnotě 10 000 marek. Přesto byl už 20. března 1920 stav akcionářů tento:

Gottfried Feder	10 000 marek
Franz Xaver Eder	10 000
Franz von Freilitzsch	20 000
Wilhelm Guerberlet	10 000
Theodor Heuss	10 000
Karl Alfred Braun	3 500
Dora Kunzová	10 000
Käthe Bierbaumerová	46 500

Gottfried Feder byl jedním z nejranějších Hitlerových stoupenců; Freilitzsch a Heuss byli členové Thule. Tady vidíme, že Sebottendorff, v zastoupení svých žen, přišel do začátku roku 1920 o kontrolní balík akcií. Do 17. prosince byly veškeré akcie v rukou Antona Drexlera jako pověření Nacionálně socialistické strany. V listopadu 1921 byly převedeny na Adolfa Hitlera.⁴⁴

Druhý Sebottendorffův příspěvek nacionalistické reakci se týká vojenských operací. Společnost Thule v listopadu 1918, kdy probíhala ozbrojená kontrarevoluce proti Eisnerově vládě, shromažďovala zbraně pro Lehmannovy pangermány. Vypracovali dva plány zásahu. Počátkem prosince si Sebottendorff vymyslel, že na shromáždění v Bad Aiblingu unesou Eisnera, ale to se jim nepodařilo. Nepovedl se ani druhý pokus, kdy chtěli rozšířit kontrarevoluční činnost založením bdělé občanské gardy (*Bürgerwehr*), v jejímž čele měli stát Rudolf Buttmann a Heinz Kurz ze společnosti

Thule, protože levice ve městě je začala podezřívát.⁴⁵ O trochu účinnější bylo založení Sebottendorffovy *Kampfbund Thule*, když Mnichov ovládli komunisté a legální vláda hledala útočiště v Bambergu. Příprava k boji se odehrávala v největší tajnosti v Echingu, několik kilometrů severně do Mnichova; komunistické organizace byly infiltrovány a Sebottendorff byl pověřen kabinetem v Bambergu, aby verboval Bavyro pro útok Freikorps na město, připravující se k obraně. Na vymezených železničních přechodech byl značný provoz, a to umožnilo členům Thule a jejím sympatizantům odcestovat z Mnichova na shromáždění v Treuchtlingenu. Tito muži se přidali k silám Bund Oberland a v jeho řadách se zúčastnili úspěšného útoku bílých proti městu hájenému komunisty, který trval od 30. dubna do 3. května 1919.

Eisnera zavraždil 21. února hrabě Areo auf Valley, mladý Žid, kterého se tak dotklo, že ho vyloučili z Thule, že se tím snažil prokázat svou nacionalistickou oddanost. Od té chvíle nastal všeobecný chaos. „Většinou“ sociální demokracie pod Johannesem Hoffmannem vytvořila vratkou koaliční vládu, ale začátkem dubna, kdy se situace přišťřila, byl kabinet nucen uprchnout do Bambergu. 6. dubna skupina anarchických intelektuálů vyhlásila bavorskou republiku rad po vzoru Bély Kuna, který něco podobného provedl v Maďarsku a který poslal tuto rudou myšlenku proti proudu Dunaje do poraženého Rakouska a Německa. Tato donkichotská administrativa během týdne padla a 13. dubna se moci chopila o trochu serióznější skupina komunistů. Vedení svěřili ruským emigrantům Leviné-Nissenovi, Axerodovi a Levienovi, kteří prošli ohněm ruské revoluce roku 1905. Jejich krutovládou mírnila pouze její neúčinnost: krutá nařízení stihala jedno druhé; opilí vojáci „Rudé armády“ se potloukali ulicemi a plenili a loupili; školy, banky a redakce novin byly zavřeny.

Po neúspěšných pokusech vytvořit v Bambergu kontrarevoluční armádu, se musel Hoffman 15. dubna obrátit o pomoc k Von Eppovi a ostatním

Freikorpsům, které byly předtím v Bavorsku pro své antirepublikánské ná-zory zakázány. Když se prsten bílých hord začal stahovat kolem Mnichova, komunisté zaútočili na nacionalistické opěrné body ve městě. 26. dubna vpadli do prostor Thuly a zatkl tajemnicku hraběnku Heilu von Westarp a během dne ještě dalších šest členů. Rudý velitel Egelhofer následujícího dne vyhlásil, že byla zatčena „banda kriminálních... takzvaných horních tříd... arcireakcionářů, agentů a špiclů bílých“. Rukojmí byla hozena do sklepa luitpoldského gymnázia, které do poloviny dubna sloužilo jako stanoviště Rudé armády. 30. dubna bylo sedm členů Thule a tři další muži zastřeleni v odvetu za zprávy ze Starnbergu, kde byli zabiti rudi vězni. Čtyři ze sedmi thulistů byli urození aristokraté, například kníže Gustav von Thurm Taxis, který byl příbuzný několika evropských královských rodin, Mnichov i celý svět ztrnul.⁴⁶

Zastřelení rukojmí přivedlo do té doby pokojné mnichovské obyvatelstvo do varu. Šířily se zvěsti, v nichž se pravda mísila s lícením údajných zvěrstev. Bílá horda uspěla postup a 1. května vstoupila do města, ve kterém se obyvatelstvo, organizované Thulou, postupně začalo bouřit. Boje byly těžké a kvůli povražděným rukojmím vedeny zběsile. Na oplátku byly postřeleny stovky lidí, a to i těch, kteří komunistickou republiku ani vzdáleně neschvalovali. Když se situace uklidnila, Hoffmannova vláda se zase chopila moci, Vytvořila se parlamentní vláda složená z „majoritních“ socialistů a stran pravicových, ale bylo jasné, že o skutečnou moc sociální demokráte přišli ve chvíli, kdy se opřeli o protirepublikánské živly. Po celém Německu se v období mezi lednem a květnem 1919 znovu vzbouřily staré společenské a politické síly, ale nikde nebyl úspěch kontrarevoluce tak výrazný jako v Bavorsku. Na základě své propagandy a kontrarevoluční činnosti a také v důsledku svých umučených rukojmí se Společnost Thule a Germanenorden v Mnichově velkou měrou podílely na vytvoření kruté

a zahořklé atmosféry, ve které se takovým extremistickým hnutím, jako byl nacionální socialismus, výborně dařilo.

Kromě své žurnalistické činnosti a vojenských dobrodružství vytvořil Sebottendorff centrum pro politickou diskusi, kde se mohly scházet nacionálně reakční skupiny. Za první listopadové revoluce roku 1918 přišly mnohé *völkisch* skupiny o své prostory, protože jejich vlastníci nechtěli mít potřeby s novou republikánskou vládou. Sebottendorff tvrdil, že se útočištěm pro tyto skupiny staly prostory Thule v hotelu Vierjahreszeiten. Pohostinnost se vztahovala i na nacionálně liberální stranu Hanse Dahna, pangermánský *Deutscher Schulverein* Wilhelma Rohmedera, zatímco hosté Thule, jako byl Gottfried Feder, Alfred Rosenberg, Dietrich Eckart a Rudolf Hess, měli zastávat význačná místa v nacistické straně.⁴⁷ Prohlédneme-li si pečlivě seznam Členů Thule, zjistíme, že její stoupenci se verbovali převážně z řad právníků, soudců, univerzitních profesorů, příslušníků aristokracie z wittelsbachského královského prostředí, průmyslníků, lékařů, vědců a bohatých podnikatelů, jako byl vlastník elegantního hotelu Vierjahreszeiten.⁴⁸

Pangermánskou a antisemitskou ideologii Společnosti Thule doplňovala Sebottendorff o vaši náklonnost k ariosefii, kterou projevoval veřejným vychvalováním Fritsche, Lista, Lanze von Liebenfels a Šiaffua. Tento intelektuální trend dokazují thulské studijní kroužky, které vznikly kolem Heringa pro studium germánského práva, kolem Nauhause pro studium nordické kultury a kolem Antona Daumenlanga pro studium heraldiky a genealogie, což jsou všechno proslulé arény gnostického rasismu. Přesto se Sebottendorff na podzim 1918 pokusil zvýšit přitažlivost thulské nacionalistické ideologie pro pracující vrstvy a pověřil Karla Harrera (1890-1926), sportovního reportéra mnichovského večerníku, vytvořením dělnického kroužku.⁴⁹ I když ho Sebottendorff nazýval *Deutscher Arbeiterverein*, je evidentně totožný s *Politische Arbeiter-Zirkel*, který byl založen v říjnu 1918.

V tomto kroužku byl Harrer předsedou, Anton Drexler neaktivnějším členem a Michael Lotter tajemníkem. Tato nevelká skupina, jejíž členstvo se nepravidelně pohybovalo v rozmezí od tří do sedmi členů, se přes zimu setkávala jednou týdně. Harrer jim přednášel na téma příčiny vojenské porážky, židovské nepřátelství a v protianglickém duchu.⁵⁰ V prosinci Drexler přemluvil tento diskusní kruh k založení politické strany, a tak byla 5. ledna 1919 ve Fürstenfelder Hofu formálně založena *Deutsche Arbeitspartei* (Německá strana práce) (DAP), jejíž sympatizanti pocházeli především z řad Drexlerových kolegů z lokomotivního depa. Drexlerovy stanovy této strany přijalo dvacet čtyř mužů a jeho samotného zvolili za předsedu.⁵¹

Jaké byly přesné vztahy mezi novou stranou a dělnickým kruhem, inspirovaným Thulou, není zcela jasné. Franz Dannehl, člen Thuly a mluvčí DAP, tvrdí, že založení strany konzultoval s Harrerem v hotelu Vierjahreszeiten, ale v Drexlerově pamfletu *Mein politisches Erwachen* (1919) není o Dannehlvi, ani o Harrerovi, ani o založení strany zmínka. I když v zápisech tohoto kroužku nenajdeme žádnou diskusi o rasistickém *weltanschauungu* nad rámec primitivního antisemitismu, Harrerovy *völkisch* myšlenky s velkou pravděpodobností tento kruh infiltrovaly a ovlivnily Drexlera a DAP, která se o rok později, v únoru 1920 transformovala do Nacionálně socialistické německé strany práce (NSDAP). Linie DAP byla přesto převážně politická a sociálně nacionalistická a nevycházela z ario-rasisticko-okultního vzorce Germanenordenu.

Adolf Hitler poprvé navštívil schůzi DAP 12. září 1919. Byl tam původně vyslán jako vojenský špión, který měl skupinu sledovat, ale nakonec do této stranicky vstoupil a od listopadu promlouval po hospodách k početnému posluchačstvu. Lákala ho masová politická strana, malá konspirativní skupinka v něm vzbuzovala nespokojenost. V prosinci předložil výboru návrh směrnic, které mu měly zajistit velkou pravomoc a zamezit vytvoření „postranní vlády“ nějakým „kruhem nebo lóží“. Tím narážel na Harrera,

kteří v lednu 1920 svou funkci složili.⁵² Opovrhlivé Hitlerovo osočování „potulných *völkisch* učenců“ v *Mein Kampf* je patrně reakcí na jeho konflikt s Harrerem a na konspirativní *zednářský* postoj takových skupin, jako byla společnost Thule a Germanenorden, a vlastně tak prohlašuje, že základem úspěchu je Činnost otevřeně masové politické *strany*.

I když se DAP a společnost Thule lišily ve svých názorech na ideologii a činnost, přece mezi těmito dvěma skupinami existovala přímá posloupnost v podobě svastiky. Friedrich Krohn, člen Thuly a Germanenorden od roku 1913, nabyl pověsti odborníka DAP proto, že pro potřeby členů strany sebral přibližně 2 500 knih na *völkisch* téma. V květnu 1919 napsal Krohn memorandum pod titulem „Ist das Hakenkreuz als Symbol national-sozialistischer Partei geeignet?“ (Hodí se svastika jako symbol pro národně socialistickou stranu?), ve kterém navrhoval levotočivou svastiku (tj. ve směru hodinových ručiček, takovou, kterou měli teosofisté a Germanenorden) jako symbol pro DAP. Zjevně dával přednost znaku v tomto směru, protože podle budhismu znamenal tento znak štěstí a zdraví, zatímco pravotočivý znak (tj. proti směru hodinových ručiček) znamenal úpadek a smrt. (Ačkoli většina Listových svastik a znaků společnosti Thule byla pravotočivých, ve *völkisch* tradici evidentně neexistovala žádná norma pro používání pravo- nebo levotočivé svastiky). Hitler ve skutečnosti dával přednost pravotočivé svastice s přímými rameny a v diskusi DAP o změně znaku nad Krohnem zvítězil. Krohn vypracoval barevné provedení, a sice černou svastiku v bílém kruhu na červeném pozadí. Na zakládající schůzi místní skupiny NSDAP ve Starnbergu, která se konala 20. května 1920, se tato svastika, kterou původně navrhl Krohn a později upravil Hitler, poprvé objevila na veřejnosti jako prapor nového hnutí.⁵³ Lze tedy najít souvislost mezi původem nacistického symbolu přes emblémy Germanenordenu až k samému Guidovi von List,

Další Sebottendorffova kariéra by mohla sloužit jako vzor pro „potul-

něho *völkisch* učence“. Po hněvivé reakci členů Thule, kteří mu kladli za vinu, že se z jeho nedbalosti seznam jejich členů dostal do rukou vrahům rukojmí, se už Sebottendorff na žádné další schůzi Thule po 22. červnu 1919 neukázal. Jeho politické dobrodružství nenávratně skončilo, a tak mu nezbyvalo nic jiného, než se poohlédnout po jiné kariéře. Od roku 1913 pilně studoval astrologii, a právě ta se stala jeho hlavní náplní, když 20. října 1920 nastoupil po Ernstovi Tiedovi jako redaktor do časopisu *Astrologische Rundschau*. Tiede inspiroval Lanze von Liebenfels svou literární prací zaměřenou na věštby o vypuknutí války. Později vydal silně okultně rasistický text *Ur-Arische Gotteserkenntnis (Starověké árijské božské vědomí)* (1917), ve kterém popisoval mystéria a kultu slunce ve starověkých árijských teokraticích, a s Guidem von List si dopisoval o teosofii a „armannistickém“ učení ve Starém zákoně.⁵⁴ Sebottendorff se vydal tímto směrem.

V letech 1921 až 1923 napsal minimálně sedm astrologických učebnic, které se mezi soudobými německými astrology těšily velmi dobré pověsti pro svou empirickou preciznost a jasnost. Do roku 1923 také vydával v Bad Sachsu v pohoří Harz svůj časopis. Jezdíl do malých módních lázní, kde se rád prezentoval jako baron.

Na jaře 1923 Sebottendorff odecestoval do lázní u švýcarských jezer. V Luganu dopsal své okultní pojednání o dervíších sekty Baktáši a jejich vztahu k alchymistům a rosenkruciánům. Rok 1924 strávil ve Švýcarsku a potom odjel do Turecka. Od roku 1926 do roku 1928 působil v Istanbulu jako honorární mexický konzul, v letech 1929 až 1931 odecestoval do Spojených států a Střední Ameriky. Někdy v té době získal rytířský titul Říšského Konstantinova řádu, rojalistického a rytířského spolku, jehož anti-boževická ideologie a šlechtické okrasy musely blažit jeho srdce.⁵⁵ V roce 1933 se navrátil do Mnichova, aby obnovil společnost Thule ve Třetí říši, ale brzy upadl u nacistických hodnostářů v nemilost, protože tvrdil, že je předchůdcem raného národního socialismu. Počátkem roku 1934 byl krát-

ce internován.³⁶ Pak se opět vypravil přes Švýcarsko do Turecka a nakonec našel během války zaměstnání pod Herbertem Rittlingerem v německé tajné službě v Istanbulu. Jeho šéf o něm mluvil jako o šetrném a dobromyslném staříkovi, jehož informace byly žalostně bezcenné. Když Němci v září 1944 opouštěli Istanbul, dostal Sebottendorff dostatek peněz na to, aby tam při skrovných nárocích vydržel rok. Po válce získal Rittlinger spolehlivou informaci, že starý baron 9. května 1945 skočil do Bosporu. Poslední slovo má Rittlinger, který byl jeho poslední známý kontakt: „Starý a osamělý baron byl na konci svých sil; byl zcela bez peněz, neměl ani nejmenší naději, že by mohl někde i sebeskrovněji dožít. Den, kdy bylo podepsáno příměří, které vlastně znamenalo totální porážku, musel jeho depresi znásobit.“³⁷ Tak skončil dobrodruh, který uvedl ariosofii do nacistické strany.

12. Posvátné runy a Společnost Edda

V roce 1918 starý vilémovský svět z Německa nenávratně zmizel. Válka byla definitivně prohraná po čtyřech letech zbytečného mrhání životy, ztrátách vlastních příbuzných, mladických nadějí, ambicí a ekonomických zdrojů. Sok z vojenské porážky byl o to větší, oč byl po nedávných úspěších na Západní frontě a zhroucení Ruska nečekanější. Náhlé příměří vedlo k pověstem o „ráně do zad“, kterou prý zasadilo domácí spiknutí socialistů a Židů, kteří zradili armádu v poli. Tvrdé podmínky versaillského mírového vypořádání přiložily další břímě na záda vyčerpané a zdivočelé země. Musela se vzdát bývalých říšských území, žádaly se po ní válečné reparace v penězích i průmyslové výrobě a naprosté ponížení národa dovršila okupace cizích vojsk. Kaiser a ostatní vládnoucí knížata abdikovali, na jejich místa usedli neznámí politikové a zavedli parlamentní demokracii, kterou Němci pochopitelně brali jako věc vítězů, nepřátelskou jejich zájmům. V letech 1918 až 1923 se Německo zmítalo v místních povstáních a občanské válce, zažilo několik pokusů o puč, pohraniční šarvátky s Poláky a kolotoč inflace. Chaos nové republiky se k uzoufání lišil od lesku bývalého impéria a pompézní nádhery pozlátkového předválečného období. Německo utrpělo mnoho bolestných šrámů, když se pokoušelo vyrovnat s novými politickými a kulturními dimenzemi.

Tyto zoufalé podmínky přirozeně přispívaly k tomu, že se začaly šířit mýty a ideologie o obnově idylické minulosti nebo alespoň o odstranění těch vlivů, kterým lidé přičítali tento strašný úpadek Německa. I když nepočetná minorita monarchistů se snažila pletichami dosáhnout návratu Kaisera, který odešel do exilu, většina nových pravicových hnutí reprezentovala revoluční odklon od Druhé říše. Dařilo se apokalyptické nacionalistické poezii, zaměřené na Spojence, a jako houby po dešti rašily *völkisch*

skupiny, které dštily kletby proti Židům, komunistům a svobodným zednářům. Nacionalističtí revolucionáři se inspirovali romantickým duchem námořních lupičů a vstoupili do Freikorps, soukromých armád, které bojovaly v pobaltských státech, proti Polsku a také proti komunistickým rebelům v Německu. Ostatní neokonzervativci kázali nezbytnost nového feudálního pořádku, sjednoceného státu nebo Třetí říše. V předválečném mládežnickém hnutí se rozbujely spolky, oddané oslavě své vlastní, výlučně mužské komunity, atletickým soutěžím a romantickému nacionalismu.¹

Čerstvou podporu našly okultně nacionalistické názory Guida von List u skupinek vizionářů poválečného *volksch* hnutí. V mnoha případech šlo o staré stoupence hledající nové publikum. Ellegaard Elleberk, Listův nadšený obdivovatel z válečného období, se angažoval v mohutné antirepublikánské kampani, která využila obdivuhodně pestré škály gnostických, teosofických a antisemitských myšlenek ke znevažování Spojenců, opovržení nad materialismem a vyzdvižením Němců do postavení bohůdů. Jeho *Versailler Visionen* (1919) líčí jemnou auru, která oběsť táhne každý evropský národ a je vyjádřením jeho duchovní podstaty, a dospěl k „okultně armanistickému“ svolání ke svým krajanům: „Víte, že jste bohové?“ Přísti rok vydal román pod titulem *Sønne Sonnings Sønne auf Sonnessee* (1920), což byla změn solárního symbolismu okoložená špetkou *volksch* utopie a v dodatku obsahovala čtyři dopisy od Guida von List. Elleberk se intenzivně věnoval přednáškovým turné po Německu, tvrdil, že Germáni jsou první potomci starověkých pohanských bohů, a psal antisemitské články v mystickém duchu pro list Dietricha Eckarta *Aufgut deutsch* (*Dobrou němčinou*). Výplody jeho představitosti v revolučním období se nesly v apokalyptickém i katastrofickém duchu. Jednou prohlásil, že frýzový koberec v domě Walthera Rathenaua, ministra zahraničí nové republiky, znázorňuje popravu všech žijících králů, a když krátce nato byl zavražděn jeden židovský politik, získal si všeobecnou pozornost. Dokonce Alfred

Rosenberg, který čekal na svou popravu v Norimberku v roce 1946, ve svém vězeňském deníku zmínil Elleberkovo jméno.

Listova společnost pokračovala v novém ústředí v Berlíně pod nadšeným vedením Philippa Stauffa, předního německého žáka starého mistra. Ve svém domě na Moltkestrasse 46a v Berlíně-Lichterfelde vydával Stauff nově Listova ariogermánská bádání z let 1920 až 1922. Po jeho sebevraždě 17. července 1923 převzala jeho žena Berta Stauffová administrativu vydavatelství a Společnost nadále sloužila jako místo pro setkávání předválečných členů, Germanenordenu a nových členů z dvacátých let. Ke Stauffim chodil často Tarnhori Günther Kirchhoff, okultista se zálibou v genealogii a germánské prehistorii. Prezidentem společnosti byl Eberhard von Brockhusen, velmistř Germanenordenu, a to až do své smrti v březnu 1939. Politický vliv Listovy společnosti byl omezený, protože převážně vystupovala jako společenské fórum pro Stauffimův okruh přátel a jejich berlínské *volksch* kontakty. Germanenorden a Společnost Thuše se nepochybně podílely na poválečné mnichovské kontrarevoluci aktivněji.

Zatímco tito lidé vlastně rozvíjeli tradiční Listův armanismus, Rudolf John Gorsleben (1883–1930) založil nové poválečné árijské okultní hnutí. Na základě run, okultismu a Eddy vytvořil Gorsleben originální rasisticko-mysteriózní kult, který prezentoval drahocenné magické dědictví Árijců a legitimizoval jejich spirituální i politickou nadvládu nad světem. Gorsleben se narodil 16. března 1883 v Metz u vyústění v Alsasku-Lotrinsku, francouzské provincii, kterou německá říše anektovala po svém vítězství ve francouzsko-pruské válce. Lidé v této oblasti mluvili německým dialektem a ve své politické loajalitě kolísali mezi Berlínem a Paříží, což byla v devadesátých letech minulého století živná půda pro růst pangermanismu. Gorsleben se s nacionalismem na tomto pomezí setkal v raném věku; jako zapřísáhlý německý patriot byl velmi pyšný na to, že své první předky našel už ve čtrnáctém století jako durynskou šlechtickou rodinu. O jeho

mládí toho moc nevíme, až na to, že nějakou dobu před první světovou válkou dorazil do Mnichova. Nejdříve chtěl udělat kariéru u divadla a napsal hru pod názvem *Der Rastquadr* (1913), která se v tomto městě na programu moc dlouho neudržela. Pak se věnoval žurnalistice a vydával útočný politický časopis *Allgemeine Flugblätter Deutscher Nation*, zaměřený na nacionalismus a pangermánské myšlenky. Když vypukla válka, přihlásil se Gorsleben jako dobrovolník do bavorského pluku, který po dva roky bojoval na západní frontě. Pak byl převelen k německé jednotce, která se v Arábii připojila k turecké armádě a bojovala proti beduínským kmenům a jejič britským zastáncům v Palestině. Gorsleben získal hodnost poručíka a dvanáct vojenských vyznamenání. Kromě toho si psal válečný deník, z něhož část o arabském tažení později vydal. I tyto rané zápisky vyjadřují silný zájem o mytologii a význam rasy v historickém vývoji.²

Koncem války se Gorsleben vrátil do Mnichova. Toto revoluční období ho ještě více zpolitizovalo, a tak vstoupil do společnosti Thule. V dubnu 1919 byl za mnichovské revoluce s Dietrichem Eckartem zatčen komunistickými povstalci. Jedině Eckartovy mazané vytáčky při výslechu je zachránily před osudem hromadné popravy ostatních thulských rukojmí.³ 18. prosince 1920 přednesl Gorsleben v Thule přednášku pod názvem „Árijec“. Johannes Hering ve svých zápiscích o setkáních společnosti komentoval okultní tendence Gorslebenových názorů, které se rozvinuly do vyzrálé doktríny árijského mysticismu.⁴ Po další dva roky se Gorsleben silně angažoval v místní revoluční pravice politice. V červenci 1921 se stal gaulétrek jihobavorské sekce radikálně antisemitského spolku *Deutschvölkischer Schutz- und Trutzbund*, který konkuroval raně nacistické straně v jižním Německu v boji o příznivce. Před prosincem 1921 se Gorsleben rozhodl rozejít se spolkovým ústředím v Hamburku a dal se do spolku s Julianem Streicherem, který později vydával pod nacistickou záštitou *Der Stürmer* a s nímž získal velkou podporu v Regensburgu a Norimkeru. Gorsle-

ben také úzce spolupracoval s Lorenzem Meschem, hlavou Germanenordenu v Regensburgu, jehož chráněnci Schulz a Tillessen zavraždili Erzergera.⁵ Nicméně po bouřlivém období stranických půtek opustil Gorsleben *völkisch* politiku, aby se mohl plně věnovat svým literárním a ideologickým zájmům. Vrhli se na překlad Eddy, kterou považoval za jádro starého árijského náboženství.

V roce 1920 získal Gorsleben mnichovský týdeník *Die Republik*, který bojoval o přežití, přejmenoval ho na *Deutsche Freiheit* (*Německá svoboda*) a vydával ve *völkisch* duchu. Mezi přispěvateli do jeho časopisu byli Rakušan Friedrich Wichtl, který vymyslel teorii o zednářském světovém spiknutí, a Hans F. K. Günther, rasistický antropolog. V letech 1920 až 1925 se týdeník držel konvenční nacionalistické linie, vyjma příležitostných poznámek na téma okultních schopností árijské rasy. Od konce roku 1926 začal v tomto časopisu převládat nadnárodní mystický rasismus, protože se Gorsleben vydal vlastní cestou árijského okultismu. Jeho doktrína v několika ohledech odpovídala modernímu okultismu a teosofii; za svou metafyzickou základnu považovala astrologii, kabalu a magii; jejím nejvyšším cílem bylo vytvoření rasově čistého lidstva a duchovního zúšlechťení Árijců; podmínkou tohoto zúšlechťení byla reaktivace okultních sil vrozených každému Árijci a umožňujících mu ovládat přírodní svět; všechna mechanistická nebo materialistická pojetí skutečnosti se bez velkého přemýšlení zavrhovala; nakonec tato doktrína předvídala příchod nového věku, ve kterém Árijci získají bývalou slávu a moc ve světě. Pozdější Gorslebenovy práce prezentovaly doktrínu znovunalezené moudrosti starých Árijců, Jeho časopis od té doby nesl podtitulek „Monatsschrift für arische Gottes- und Welterkenntnis“ a v roce 1927 byl přejmenován na *Arische Freiheit* (*Árijská volnost*).

Vlastní Gorslebenův rasismus vycházel ze sociálního darwinismu a později v upřednostňování árijského typu. Slovo „rasa“ odvozoval z *rata*,

starého skandinávského termínu pro „kořen“ (angl. root), a tak dospěl k názoru, že Bůh a rasa jsou identičtí. Tvrdil, že Árijci byli „synové slunce, synové bohů, nejvyšší manifestace života“, a jejich světónázor popsal jako heroický, protože Árijci obětovali svůj individuální prospěch pro dobro světa. Byli původně povoláni k tomu, aby osídlili a dobyli celý svět. Gorsleben ostře protestoval proti modernímu světu, který byl podle něj nekultivovaný, zkažený a plný bídy, což bylo následkem rasového křížení, a utěšoval (relativně) čisté Němce takovými slovy jako „Vezte, že vaše těla jsou chrámem Božím. Bůh ve vás přebývá.“ Tvrdil, že rasové křížení bylo vždycky pro rasově nadřazeného partnera nejdůležitější úlohou esotrické ideologie, že žena může být „oploďněna“ i takovým stykem, po kterém nenastalo početí, takže její další potomci nesou charakterové rysy jejího prvního milence. Vzhledem ke stále intenzivnější snaze o bastardizaci germánských potomků árijské rasy bylo možné zajistit změnu rasové kontaminace na světě pouze za předpokladu přísného dodržování eugeniky a segregace.⁶

Ale Gorslebenovi se zdálo, že daleko důležitější, než správné zásady množení Árijců, je jejich nové duchovní procitnutí a okultní výchova. Při jeho popisu magického světónázoru Árijců hrál nejdůležitější úlohu esotrický význam run a tyto myšlenky ho ostře odlišovaly od ostatní *völkisch* spisovatelů. Podle prehistoriků měly runy kromě své fonetické hodnoty a písemného využití také svou symboliku, takže se jich zároveň užívalo při věštění, tahání losů, v magických formulech a pro přípravu amuletů a kouzel. Gorsleben se snažil tuto spirituální schopnost run a jejich magické využití obnovit. Především považoval runy za vodiče nepatrné částky energie, která oživuje celý vesmír, a tudíž za prostředek, jehož by se dalo využít k ovlivnění materiálního světa a běhu událostí. Runy byly spojením mezi makrokosmem a mikrokosmem árijského muže, který reprezentoval Boha

na světě. „Runy povstaly z původního vztahu mezi duchem lidské rasy božích synů a duchem světa a mohou přivést hledače pravdy zpět do jeho kosmické domoviny a nabídnout mu mystické spojení s Bohem.“⁷ Gorsleben ilustroval tyto neognostické teorie četnými diagramy, které zobrazovaly jednotlivé runy uvnitř nejposvátnější runy, runy hagall (ᚷ) a přítomnost této runy v takových symbolech a obrazech jako je hexagram, heraldická lilie, světový popel, který se vyskytuje ve skandinávské mytologii, magické čtverce a Cheopsova pyramida v Egyptě.⁸ Vypracoval také okultní doktrínu krystalů, podle níž lze spatřit duši každého člověka prostřednictvím média jako specifický typ krystalu. Podle typu krystalu se dá poznat talent a osud subjektu. Gorsleben tvrdil, že krystaly jsou v podstatě pevnými geometrickými projekcemi run, aby tím znovu dokázal jejich kosmický význam.⁹

Gorsleben vypracoval tyto teorie s využitím široké škály geometrických, numerologických a etymologických pojmů. K rychlé byla „rozbalena“, aby vytvořila křesťanský kříž, runa hagall byla přetvořena do různých solárních symbolů a slovo „krystal“ (*Kristall*) bylo odvozeno z *Krist-All*, což znamenalo, že Atlantidaňané a Árijci měli kult Krista, který od nich později jiní opsalí jako nové Ježíšovo evangelium. Gorsleben považoval za důkaz toho, že existoval prehistorický kult Krista, příklady křížů ve starých civilizacích, nacházející se po celém světě, a dokonce vypátral monogram Krista (ᚷ) v různých formách runy hagall (ᚷ). Tajuplná povaha Gorslebenovy gnóze je patrná na obálce *Deutsche Freiheit* z prosince 1926, druhého zvláštního vydání, věnovaného armanistickému učení: téma „From Hag-Ail to Krist-All“ (Od Hag-allu ke Kristalu) je graficky znázorněno známou runou hagall, obsahující šestipou hvězdu, šestidélňník, a alternativním tvarem runy hagall, překrývající sadu soustředných kruhů. Pod těmito dvěma okultními symboly jsou vytištěna slova „Ask“ a „Embla“, číselná vyjádření 3 x 3 a 7 + 9 a záhadná otázka „lidská obětí?“. Obvyklé

logo časopisu bylo umístěno do středu stránky: dvě zakřivené svastiky s šestiúhelníkem, složeným ze dvou trojúhelníků, lemované heslem „Podobu poznáváme jenom z podoby“.

Tato esoterická podoba starověkého árijského učení svou strukturou připomíná teorie Guida von List, jehož Gorsleben často s uznáním citoval. Své pojetí árijského náboženství Gorsleben obohatil a podepřel impozantní přehlídkou příkladů a ilustrací pocházejících z četných učených prehistorických, archeologických a etnologických studií a z historie umění. Jeho Životní veledílo *Hoch-Zeit der Menschheit (Zenit lidstva)* (1930), které opěvovalo zašlou slávu árijského světa, přineslo přes stovku vyobrazení s těmito náměty, včetně fotografií, kreseb, diagramů a map. Ztracená civilizace Atlantidanů, megalitické kamenné kruhy v Evropě, archeologické nálezy, ornamenty, basreliéfy, rozmanité runové abecedy-futharky, astrologie a matematické vzorce, to vše mělo sloužit jako důkaz zašlé slávy vyspělé árijské civilizace. I Gorsleben o tomto učení tvrdil, že přežilo v široké škále kulturních forem, jako jsou runové tvary trámů v roubených domech, erby, nesčetné symboly a slova, a dokonce i v obrazech Albrechta Dürera *Melencolia*.¹⁰

Gorsleben považoval islandskou literaturu, zejména Eddu, za „přebíhající zdroj árijské duchovní historie“.¹¹ 29. listopadu 1925 založil na svém statku v Dinkelsbühlu, romantickém francém středověkém městečku, árijskou studijní skupinu Společnost Edda. Členové této společnosti byli většinou spisovatelé a přiložili ruku k dílu na Gorslebenově eklektické rekonstrukci árijského náboženství. Werner von Bülow (1870–1947), velmistr společnosti, byl severopruský státní úředník ve výslužbě a vlastník hotelu Karwendel v Mittenwaldu v Horním Bavorsku. Navrhl systém „svět-runahodiny“, který zobrazoval shodu mezi osmnácti runami a barvami, znaky zvěrokruhu, bohy měsíců, čísly, skaldeckými jmény a Listovou trojicí „zrození“, „bytí“ a „smrt“.¹² Podobné myšlenky vyjádřil ve své krátké práci *Der*

Ewigkeits-gehalt der eddischen Runen und Zahlen (1925). Pokladníkem společnosti byl Friedrich Schaefer z Mühlhausenu, jehož žena Kathe u sebe přijímala další okultní *völkisch* skupinu, která se počátkem třicátých let utvořila kolem Karla Marii Williguta. Ostatními členy společnosti Edda byli Martin Brücher a Albert March, autor esoterické knihy o germánském nacionalismu, která obsahovala i kvazilistovský protojazyk a princip paraxylax;¹³ Karl Nüse, prominentní *völkisch* soukromý učitel; Otto Sigfrid Reuter, vůdce Spolku germánské víry a autor mnoha knih o astrologii, prehistorickém pohanském náboženství a Eddě; Carl Reinhold Petter, prezident panáříského spolku v Danzigu; a Mathilde von Kemnitz, plodná *völkisch* spisovatelka, která vedla Ludendorffovo hnutí po svém šatku s generálem v září 1926.¹⁴ Gorsleben byl kancléřem společnosti a jeho časopis *Deutsche Freiheit*, později *Arische Freiheit*, vycházel jako list Společnosti. Když Gorsleben 23. srpna 1930 v Bad Homburgu zemřel na vleké srdeční onemocnění, Bülow se ujal vydávání listu a přejmenoval ho na *Hag AU AU Hag*, později název zjednodušil na *Hagal* a vydával tento list do roku 1939.

Během třicátých let devatenáctého století vedl Bülow ve Společnosti Edda výzkum Eddy, této starodávné památky i ostatních památek starověkého árijského náboženství, podle původních zásad této společnosti. Nicméně v roce 1933 Společnost explicitně vyjádřila svou oddanost nacionálně socialistickému světovému názoru v podobě nového memoranda.¹⁵ Časopis *Hag All All Hag* se i nadále převážně zabýval interpretací Eddy, mytologií a starověkými památkami, ve kterých runy působily jako nositelé interpretace na základě jejich fonetické a numerické hodnoty. Bülow se zvláště zajímal o mýty kolem Odina, Brunhildy, Gudruny a Heimdalla, ale ostatní přispěvatelé se více zaměřovali na symboliku specifických budov nebo regionálních lokalit a příležitostně se vyjadřovali k politickým otázkám. Vyhlašili, že nacistická revoluce v Německu se uskutečnila v souladu s vyššími kosmickými zákony a že je nezbytné posvědit osobní zájmy

zájmům společenství; ve svých článcích také komentovali *Anschluss* Rakouska a připojení Čech a Moravy." V roce 1934 *Hagal* věnoval tři čísla památce předků a rodinné tradici Karla Marii Wiliguta, letitého *völkisch* věštce, kterého přijali do SS pro jeho jasnozřivě znalosti o starověké germánské minulosti. V tomto roce i v následujících letech zdůrazňoval Bulow tyto rodinné tradice jako nejlepší klíč k porozumění starověkých árijských náboženství.¹⁷ Günther Kirchhoff, poválečný člen Listovy společnosti, který si dopisoval s Wiligutem, přispěl několika články o heraldice, astrologii a místní historii. Dalšími důležitými přispěvateli do časopisu byli Ida Schulzová, Karl Nüse, Richard Anders a Josef Heinsch, přední stoupence německé školy posvátného zeměpisu - geomantie neboli mystického věštění ze značek, nakreslených na zemi.

Kromě Gorslebena, Bülowa a Společnosti Edda existovali ve dvacátých a třicátých letech i další zastánci ranového okultismu. Tito lidé se runami zabývali na vysoce praktické úrovni v méně explicitním árijském rasovém kontextu. Friedrich Bernhard Marby (1882-1966) založil mystickou školu runového okultismu, která zdůrazňovala blahodárné a hojivé vlastnosti run, používaných jako zařikadla nebo jako gymnastické pozice, při kterých se imituje jejich tvar. Marby se narodil 10. května 1882 v Aurichu v severním Frísku a svá učňovská léta si odsloužil u jednoho hanoverského tiskaře, u kterého setrval do roku 1915. V tomto období vypracoval svou teorii o runách, která vznikla po studiu literatury Guida von Lista. Když se roku 1917 Marby odstěhoval do Stuttgartu, kde pracoval jako redaktor v regionálních novinách, začal se hluboce zajímat o astrologii, jejíž zásady smísl s runovou tradicí. V roce 1924 založil své vlastní noviny *Der eigene Weg* a od roku 1931 vydal ve své knižní řadě *Marby-Runen-Bücherei* několik krátkých monografií o runách a jejich využití při meditaci a pro zdravý způsob života. V letech 1928 až 1930 se věnoval ve Švédsku a Dánsku hledání svých vlastních kořenů. Za Třetí říše byl Marby označen za antinacis-

tického okultistu a roku 1936 poslán do welzheimského koncentračního tábora. Po více než osmi letech strávených ve Flossenburgu a Dachau byl nakonec v dubnu 1945 osvobozen spojeneckou armádou. Po válce Marby pokračoval ve svém okultním bádání, napsal několik dalších knih a až do své smrti 3. prosince 1966 vydával vlastní časopis *Forschung und Erfahrung*.¹⁸

Ve vědeckém stylu raného dvacátého století považoval Marby člověka za senzitivního příjemce a přenašeče kosmických vln a paprsků, které oživují celý vesmír a jejichž specifická povaha a účinek závisejí na vlivu planet, zemském magnetismu a fyzickém tvaru krajiny. V rámci tohoto makrokosmicko-mikrokosmického modelu hleděl Marby na své runy nejenom jako na písmena nebo fonetické hodnoty, ale jako na představitelky pozic a pohybů, které by měl člověk provádět, aby zlepšil své vnímání kosmických vlivů. Na tomto základu vyvinul systém runové gymnastiky, při které subjekt imitoval tvary run, aby tak mohl lépe využít konkrétních vlivů jednotlivých run. Dále doporučoval opakovat runové hlásky jako magické formule nebo mantry. U obou těchto činností cítíme jistý vliv jógy, kterou esoterické skupiny v Německu velmi dobře znaly poté, co ji zpopularizovali teosofisté po první světové válce. Marby chápal starověká posvátná místa Árijců a Germánů jako runová cvičiště, která byla typicky umístěna v krátech, na horách a kopcích a v blízkosti vody, pro její magnetické a reflexní vlastnosti. V jeho názorech výrazně prosivily oblíbené Listovy náměty: svatyně byly líčeny jako *Halgadome* a kdysi o ně pečovaly kněžky Albruna, Thrudu a Wala; na vyhledávání podobných lokalit se významně podílela esoterická interpretace erbů. Po válce se Marby věnoval astrologii a studiu tvaru věží a kostelních věžiček a jejich vztahu k místnímu planetárnímu vlivu.¹⁹

I Siegfried Adolf Kummer (nar. 1899) zdůrazňoval praktickou stránku runového okultismu. V roce 1927 založil v Drážďanech runovou školu

Runa, která v roce 1932 spolupracovala s ariosofickou letní školou bratrů Richterových v Bärensteinu. Kummer ve své škole užíval tradiční rituální magie a učil své žáky, aby kolem sebe malovali na podlahu magické kruhy, do kterých vpisovali jména germánských bohů, a při provozování runových cvičení a magických formulek používali svícnu, kadidla a kroupky. Jako další cvičení používá! runového jódlování a runových hmatů, kdy se dlaň a prsty v průběhu meditace svíraly ve tvaru určité runy. Kummerova tvorba byla plná odkazů na Lista a Gorslebena a ilustrovaná obrazy grálů a „nordických“ hradů.²⁰ Wiligut ze své pozice poradce Himmlera pro magické a náboženské obory silně Kummera a Marbyho kritizoval a vyčítal jim, že posvátné árijské dědictví zostuzují a zesměšňují, a právě tato kritika možná vedla k tomu, že za Třetí říše s Marbym tak tvrdě zatočili.²¹

Georg Lomer (1877–1957) byl dalším okultistou ve *wölkisch* tradici, ale jeho učení se spíše orientovalo na astrologii než na runový okultismus. Narodil se 12. září 1877 v Loostenu u Wismaru, a než se po první světové válce setkal s německým teosofickým hnutím, vystudoval medicínu. Ve svých prvních publikacích se ještě zabýval kritikou křesťanství, ale jeho další práce z období 1920 až 1925 se už plně zaměřily na alternativní formy lékařské diagnostiky a léčení, založené na vykládání snů, autosugesci a čtení z ruky. Jeho astrologické zájmy se plně projeví až od druhé poloviny desetiletí. V roce 1925 přispíval spolu se známým astrologem Elsbethem Ebertinem do tradičního teosofického časopisu *Zum Licht* články s astrologickým a grafiologickým zaměřením. V roce 1929 časopis převzal a vydával ho nadále v Hannoveru pod titulem *Asgard* s podtitulkem „bojový list pro domácí bohy“, Jeho počínající záliba ve světě pohaných bohů se projevila v *Hakenreuz und Sowjelslern* (1925), což bylo krátké pojednání o hlubším smyslu těchto symbolů a jeho změnách, a v *Die Gotter der Heimat* (1927), kde smíchal nové germánské náboženství s astrologickými myšlenkami. Tak jako ostatní pováleční árijsí okultisté, i Lomer v podsta-

tě využíval okultních materiálů k osvětlování zapomenutého árijského dědictví. Do jeho *Asgardu* přispívali Marby, Ernst Wachler, předválečný člen Listovy společnosti a průkopník letního *wölkisch* divadla, a Gregor Schwartz-Bostunitsch, mystický antikomunista a teoretik spiknutí.

Vzhledem k široké škále a nepřehledné rozmanitosti rasistického okultismu za republiky a Třetí říše bychom mohli tento fenomén považovat za výstřední výhonek okultního hnutí, které se v německé společnosti rozmohlo v období pro Němce obtížném. I když není žádných pochyb o tom, že tito astrologové, runoví mágové a mystikové Eddy byli okultisty, nemůžeme se omezit pouze na tento jev, protože bychom nepochopili základní ideologický a politický motiv této zvláštní odrůdy okultismu. Všechny tyto myslitele spojovala jedna věc, a sice bytostná reakce na současný svět, Německou republiku vnímali jako nekultivovanou, zkaženou a jako symbol porážky. Jako kulturní pesimisté odvraceli oči od frustrující a pochmurné současnosti a zaměřili se na vidinu vyspělé árijské kultury v bájně prehistorické minulosti. Astrologie, mýty Eddy a runy, ať už tajemně šeptané nebo tesané jako podivuhodné magické znaky, je s tímto zlatým věkem skvěle spojovaly. Tato znamení byla navíc příslibem nové éry, nového přechodu této magické a mystické vidiny a s ní světovlády všech čistokrevných Germánů.

13. Herbert Reichstein a ariosofie

Když Lanz von Liebenfels začal v roce 1915 razit termín „ariosofie“, o soudobém kultismu už věděl hodně.¹ Astrologie, ve své podobě před první světovou válkou a během ní, dotisky Nostradamových proroctví, studium varovných předtuch, telepatie a psychiky, to vše v kostce seznámilo Lanze s moderním kultismem. Po válce se Lanz pohroužil do studia astrologie, které přineslo ovoce v podobě knihy *Praktisch-empirisches Handbuch der ariosophischen Astrologie*, kterou dokončil v srpnu 1923. Když v říjnu 1925 hledal Lanz nového vydavatele, sepsal formální prohlášení o své doktríně. Základní principy ariosofie shrnul do víry v kvazimonistickou „parapsychickou“ energii, identickou s Bohem, která oživuje veškerý vesmír, ale která se nejdokonaleji realizovala v plavovlasých modrookých Árijcích. Vytvrle opakoval známou zásadu, že veškeré kulturní úspěchy, kterých bylo na světě dosaženo, vedou ke starým Árijcům. Za hlavní cíl ariosofie prohlásil Lanz studium rozdílů mezi „plavovlasými“ a „tmavovlasými“ a kladl důraz na význam takových pomocných věd, jako čtení z ruky, astrologie, heraldika, doktrína o periodách, studium jmen a spřízněné formy mystického výkladu. Tvrdil, že heraldické znaky a jména byly viditelné a slyšitelné hieroglyfy, do kterých předchůdci Árijců zašifrovali historii a karmu svých rodin. Čtení z ruky a astrologie nabývaly podobné prostředky pro studium árijské duše.²

Tento zájem o okultní vědy, zejména chiromantii a mystický výklad jmen, je signifikantní ze dvou důvodů. Především napovídá o Lanzových přátelských stycích s okruhem rasistických charakterologů kolem vydavatele Herberta Reichsteina v letech 1925 až 1929, po tomto období se zcela stáhl a věnoval se plně Ordo Novi Templi; kromě toho Lanz z těchto kontaktů těžil, protože z tohoto počínajícího poválečného okultního hnutí čer-

pal pro svou doktrínu Čerstvé materiály, jako třeba nové a speciální studie o astrologii, grafologii, chiromantii, józe, vykládání snů a řadu receptů, jak získat dobré zdraví a dojít osobního štěstí. Významnými postavami této komunity byli Gustav Meyrink, Franz Spunda a Peryt Shou, kteří psali romány s okultními náměty, a velká skupina spisovatelů, písčících odborné okultní studie. Vydavatelství Johannesa Bauma v Pfullingenu těmto studiím poskytovalo prostor ve své řadě Nové myšlení. V letech 1920 až 1925 začal Baum vydávat přinejmenším Čtyři knižní řady, které popularizovaly takové náměty jako je homeopatie, meditace, dechová cvičení, jóga, esoterické křesťanství a orientální náboženství, o nichž psali Karl Otto Schmidt, Georg Lomer, Willy Adelman-Huttula, Hans Hânig, Heinrich Jurgens a další. Uvážíme-li, že kromě Baumových publikací vycházelo paralelně několik populárních teosofických časopisů a knih, vidíme jasně, že v letech, která bezprostředně následovala po vojenské porážce a zhroutilí země, existovala v Německu bohatá úroda okultní literatury.³ V tomto kontextu získala poválečná ariosofie status zvláštního proudu v rozmanité a pestré ideologické subkultuře, který se v období kulturního rozkladu především zajímal o obavy a nejistoty lidí.

Jakým podivuhodným způsobem přispěl k této subkultuře Herbert Reichstein, pochopíme nejlépe z výřezu jeho kolegů. Historický původ jeho hnutí lze nalézt v berlínské skupině okultistů, která se ustavila kolem roku 1920. Hlavními postavami této skupiny byli Ernst Issberner-Haldane, chiropaktik; Frodř íngolfson Wehrmann, astrolog; Robert H. Brotz, grafolog a Wilhelm Wulff byl astrolog, se kterým se v posledních týdnech války radil Heinrich Himmler.⁴ Podle Issberner-Haldana, který této společnosti říkal „svastický kruh“, byl Wehrmann oddaným stoupencem spekulací Guida von List o starověkých germánských kněžích-vládci. Wehrmann se narodil 6. února 1889 ve fríské rodině a za války sloužil jako kapitán u dělostřelectva. Byl uznáván jako odborník na starověkou skandinávskou his-

torii a runologii a jako zkušený astrolog, numerolog a znalec karmy.⁵ Z jiných zdrojů víme o jeho vášnivě oddanosti věci *volku* a o jeho touze zachránit heroické Árijce tak, že se vymýtí podřadné rasy. Ačkoli byl údajně první, který po válce objevil Lanzovy teorie, po roce 1920 se prý pilně věnoval studiu mystických a okultních textů.⁶ Tyto zprávy potvrzuje pozdější objektivní záznam o jeho raných okultních studiích. Jeho první vydaná práce *Die Wirkung der Sonne in den zwölf Tierkreisen (Vliv Slunce na dvanáct domů zvěrokruhu)* (1923) byl poměrně bezvýznamný plagiat jednoho anglického textu, který pra ně přeložil Issberner-Haldane.⁷ Wehrmann poprvé spolupracoval s Reichsteinem koncem roku 1925 a v roce 1926 napsal dva tituly do jeho knižní řady *Ariosophische Bibliothek*

O životě Issberner-Haldana se toho ví mnohem víc než o Wehrmannovi, protože napsal vlastní životopis. Podle něj se Issberner-Haldane narodil 13. června 1886 v Kohlbergu u Baltického moře. Jeho zájem o chiromantii se prý rozvinul už v dětství, kdy mu o ní donesl starší bratr knihu. V roce 1900 byl dán do učení kjednomu kohlbergskému obchodníkovi a tam zůstal až do svých osmnácti let. Po krátkém období vojenské služby pracoval u svého strýce v prodejně s tabákem a později řídil filiálku v Dyrunsku. V létě 1910 Issberner-Haldane uskutečnil své dávné přání emigrovat do Austrálie, protože se chtěl vymanit z německého prostředí, z kultury, kterou opovrhoval jako omezenou, šosáckou a militaristickou. Popis jeho cesty z Bremerhavenu přes Suez a Colombo je sepsán ve stylu *bildungsromanu*, ve kterém mladý emigrant potká několik zajímavých osobností, které chovají antisemitské a rasistické názory. Paragini, janovský sochař, obhajoval význam rasových rysů ve svém umění a upíral Židům sebemenší špetku tvůrčí činnosti. Dr. Jeffersen, skotský džentlmen, mu byl představen jako astrolog se zájmem o Lanzova díla; Mr. Hewalt, další Brit, byl zbhlý v Lanzově neomanichejském rasismu a předvedl hluboké znalosti sexuologie a několika odvětví okultismu. Na Cejlonu měl Issberner-Haldane příle-

žitost setkat se s indickým věštcem osudu a sledovat jeho umění. Popis těchto setkání měl patrně naznačit, že Issberner-Haldane postupně ztrácel zájem o rasismus a okultismus a začínal se zajímat o chiromantii.⁸

Od podzimu 1910 do začátku roku 1912 pracoval na různých farmách v buši v Novém Jižním Walesu a jižní Austrálii, načež se vypravil do Jižní Ameriky. V Rio de Janeiro si všiml, že bordely jsou plné holek s árijskými rysy, což považoval za jasný důkaz židovského světového spiknutí, které mělo znehodnotit mladé ženy nadřazené rasy. Cestou po řece Amazonce do Manos, sepsal doktorskou práci na téma chiromantie, za kterou obdržel titul profesora *honoris causa* od nejmenované a patrně neexistující univerzity. Při své návštěvě Peru se toulal v Andách, kde se dostal do mystického tranzu, který ho zasvětil do mystérií a vyššího smyslu lidské existence; kromě toho dostal esoterickou instrukci od lámy Devaswary, potulného perského mudrce.⁹ Pak se zase vrátil do Austrálie a pracoval na queenslandských farmách do jara 1914, kdy se rozhodl, že se vydá do Spojených států přes Německo. V Colombu přerušil cestu, aby se podíval do posvátného města Benares. Zde se setkal s jogínem Ramachirem, který mu vysvětlil teorii lidské aury a vyvolal u něj řadu vidění, ve kterých se Issberner-Haldane dostal do svých předešlých inkarnací v době starověku a středověku.¹⁰

Když koncem července 1914 přijel do Německa, chtěl před cestou do Spojených států navštívit své příbuzné. Jenže mezitím se zhoršila mezinárodní situace a on byl internován jako australský občan a následující čtyři roky strávil ve vězeňských táborech v Hassenbergu, Holzmindenu a Ruhleinu. Když ho v listopadu 1919 pustili, odešel Issberner-Haldane do Berlína, kde si otevřel chiromantickou praxi. Tady se setkal se svými přístími kolegy poválečné německé okultní subkultury. I když ho neopustila touha vybudovat rasistickou utopii v Queenslandu nebo Kalifornii, zůstal v Berlíně, kde v roce 1921 vydal svůj první text o chiromantii. V roce 1926 začal vydávat čtvrtletník *Die Chiromantie*, který se prohlásil za oficiální

orgán Asociace německých chiromantů.¹² Poprvé, koncem roku 1925, se setkal s Reichsteinem, který jeho časopis roku 1929 převzal. S Lanzem se seznámil buď ve Vídni nebo v Budapešti a začátkem roku 1927 vstoupil do ONT. Později založil rasistickou komunu *Svastika-Heim* u Arkony na ostrově Rügen (Rujana), která získala status kapituly ONT.¹³

Herbert Reichstein, publicista, který tyto i jiné osobnosti získal pro svůj časopis a charakterologický institut, se narodil 25. ledna 1892 ve slezském Haynau, ale o jeho mládí se prakticky nic neví. V říjnu 1925 se setkal s Lanzem, který ho požádal, aby se stal jeho vydavatelem.¹⁴ Reichstein souhlasil a současně se jmenoval ředitelem sdružení *Deutsche Arbeitsgemeinschaft für Menschenkenntnis und Menschenschicksal*, které vzniklo v Oestrichu im Rheingau. Tento spolek pojal jako podpůrnou skupinu a pracovní prostor pro všechny okultisty, zabývajících se charakterologií a věšectvím v rasistickém kontextu, včetně astrologie, grafologie, frenologie, „psychofyzionomie“ a chiromantie. Časopisem asociace se stal *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Menschenschicksal*, který publikoval články od okultistů a zároveň uveřejňoval inzeráty nabízející jejich soukromou konzultaci.

V úvodním článku načrtl Reichstein v hrubých rysech cíle asociace. Vzhledem k chaosu, který nastal po prohrané válce a politických převratech, tvrdil, že je nutné vybudovat solidní vědu o lidském charakteru, aby se lidé mohli lépe připravit na svůj osud a naučit se, jak z něj vytěžit co nejvíce. Reichstein se bránil tvrzení, že nabízí po domech věštění z ruky, a zdůrazňoval, že účelem jeho vědy je stanovit vlastní charakter a chování ostatních lidí a nabídnout tak informaci o tom, jak některé události pravděpodobně dopadnou v tomto stále složitějším světě, který stále více vyžaduje významná rozhodnutí ze strany jednotlivce. Celý projekt byl postaven na základě rasistického *weltanschauungu*, podle něhož se členové asociace považovali za Árijce a zavázali se, že se svou rasovou čistotou bu-

dou snažit zvyšovat.¹⁵ Reichstein se zjevně zaměřoval právě na lidi, kteří trpěli pocitem nejistoty a bezpráví, a proto hledali nějaký okultní klíč, který by vyřešil jejich problémy a pomohl jim k úspěchu v jejich osobním i profesionálním životě. Reichsteinova ariosoфіe naroubovala tedy rasistické kritérium na kmen věšectví, po kterém byl následkem poválečných strastí zjevně velký hlad.

V prvním čísle časopisu z října 1925 Reichstein vyhlásil, že se jeho projektu zúčastní renomovaní okultisté, jako například Issberner-Haldane, Lanz von Liebenfels, Wilhelm Wulff a G. W. Surya.¹⁶ V prosinci 1925 začal vydávat knižní řadu, *Ariosophische Bibliothek*, ve které zamýšlel propagovat Lanzovy teorie v širokém spektru sahajícím od astrologie po heraldiku, a nabídnout tak svým čtenářům tento způsob „praktického sebevzdělání“. Poznámka v prvním čísle vyjadřuje, že se k jeho asociaci přidali i Frodi Ingolfson Wehrmann, Herbert Gerstner a Reinhold Ebertin, astrolog.¹⁷ Druhé číslo tohoto časopisu se objevilo v únoru 1926 jako *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung* a dlouhý název jeho společnosti se zkrátil na Ariosofickou společnost, aby bylo jasné, že drží ochrannou ruku nad árijskými okultními vědci ve prospěch Árijců. Mezitím se přestěhoval do Düsseldorfu-Unterrath. V průběhu roku 1926 začali do časopisu přispívat i Robert H. Brotz, Karl Kern, Walter Horst, Theodor Czepl, Detlef Schmude, G. Engelhardt a Freiherr Stromer von Reichenbach, autorita učení o okultních cyklech, které uspořádal do vlastní vědy historie, dále kníže von Lowenstein, Edmund von Wecus a Ernst Tiede.¹⁸ Do konce roku se přispěvatelé rozšířili o Lanzovy maďarské známosti, Paula Horna a Wilhelma Tordai von Szügy.

V roce 1928 získal Reichstein dva významnější přispěvatelé, z nichž oba si sloužili podrobnějšího představení. Gregor Schwartz-Bostunitch byl ruský emigrant, jehož přímý osobní zážitek z revoluce ho vedl k ostře antibolševickému postoji opeřenému nezlomnou vírou v židovské světo-

vé spiknutí.¹⁹ Grigorij Bostunič se narodil 1. prosince 1883 v Kyjevě v rodině s pestrým národnostním původem: jeho otec pocházel z aristokratické řížské rodiny a rodiče jeho matky byli srbského a bavorského původu. Vzhledem k rodinným poutům ze strany své babičky jezdil mladý Bostunič často do Německa. V roce 1908 v Kyjevě odpromoval na právníka a vrhl se plně do literárních pokusů, což byl jeho koníček už ze studentských let. V roce 1910 založil vlastní noviny, *Der Südkopeken*, které získaly do roku 1914 denní náklad 100 000 výtisků. V témže roce se stal profesorem Divadelní a literární historie na Lisenkově institutu a později se stal ředitelem Železničního divadla v Kyjevě. Ruský vojenský kolaps a revoluce ukončila jeho akademickou a literární kariéru. Jako vášnivý odpůrce rudých se Bostunič aktivně zapojil do antibolševické agitace a projevů ve městech, která obsadili bílí pod generálem Děnikinem a Wranglem. V této politické činnosti se utvrdil o existenci Židovsko-zednářsko-bolševické konspirace a jejich údajném světovém programu vyjádřeném v Protokolech síónských mudrců.²⁰ V roce 1920 byl Bostunič odsouzen k smrti *in contumaciám*, ale podařilo se mu uprchnout do Bulharska.

Bostunič opustil svou zemi a od té chvíle byl celý jeho život ve znamení ztráty kořenů a hledání nových hodnot, o které by se mohl opřít. Toto hledání ho přivedlo k okultistům. Vyprávěl, jak se kdysi v letech 1917–18 na Kavkaze setkal se svým prvním učitelem transcendentálních zkušeností a také o svých kontaktech s bulharskými teosofy v roce 1920. James Webb se snažil dokázat, že tento kavkazský učitel byl s největší pravděpodobností G. I. Gurdjieff a zmínění bulhařští teosofisté byli patrně ve spojení s „mistrem“ Petrem Deunovem, který esoterický rasismus Blavatské obohatil o chiméru slovanského mesianismu.²¹ Když se Bostuničovi nepodařilo v říjnu 1920 vrátit do Ruska, zůstal v Bělehradě. Přistí dva roky jezdil po Jugoslávii a přednášel o židovskozednářském spiknutí rozněvaným německým nacionalistům, sídlícím v bývalé rakouské provincii nového

slátu. Svou první knihu *Svobodní zednáři a ruská revoluce* vydal ruský v roce 1922 v městě Novi Sad, ale už v letech 1923–26 se pasáže z jeho díla začaly objevovat v německých nacionalistických a pravicových časopisech. V srpnu 1922 Bostunič emigroval do Německa, kde znovu přednášel svou teorii o spiknutí. Podle jeho názoru poválečný svět, všechny nechtěné změny a absence pořádku měly původ ve zločinném židovsko-zednářsko-bolševickém komplotu, Nepoklesl ani jeho zájem o okultismus. V roce 1923 se stal nadšeným antroposofistou, ale v roce 1929 zahrnul hnutí Rudolfa Steinera urážkami jako dalšího představitele ziočinného spiknutí. Tato specifická změna názoru nijak nepřispěla ke zmírnění jeho základního manichejského a okultního vidění historie. V roce 1924 se naturalizoval jako německý občan a změnil si jméno na Schwartz-Bostunitch. Poprvé se setkal s Herbertem Reichsteinem v Diisseldorfu v zimě 1926. Reichstein rychle rozpoznal jeho palčivý pocit poslání a přemluvil ho ke spolupráci s Ariosofickou společností, V únoru 1928 přednášel na téma příbuznosti mezi ruskou a německou duší a byl vyzdvihován jako odborník na tajné a nadnárodní síly.²²

Kromě toho, že pracoval v ariosofickém hnutí, byl Schwartz činný i v nacistických politických kruzích. Ve dvacátých letech pracoval pro zpravodajskou agenturu Alfreda Rosenberga *Weldienst* a pak věnoval svou náklonost nastupujícímu SS. Navzdory svému věku, hluchotě a srdeční vadě byl Schwartz-Bostunitch odhodlán sloužit novému Německu do roztrhání těla. Cíle cestoval a přednášel o svobodných zednářích, Židech a ostatních spiklencích nacistickým organizacím v Německu a později i v okupovaných zemích. Kromě toho si přál věnovat plánovanému institutu pro výzkum spiknutí svou vlastní knihovnu o 40 000 svazcích na výše zmíněné téma. Jeho dopisy Himmlerovi během třicátých let vyjadřují fanatickou oddanost německému rasovému poslání a svému SS příznivci. Vzhledem k jeho neortodoxním názorům mu nedovolili, aby přednášel

v uniformě, ale aspoň ho v roce 1942 jmenovali čestným „profesorem“ SS. Počátkem roku 1944 byl i se svou paní z Berlína z bezpečnostních důvodů evakuován do Schloss Gneisenau v Ermannsdorfu (Krkonose) ve Slezsku. O něco později v téže roce byl na přímou vlnu Himmlera povýšen na SS-Standartenführera (plukovník).²¹ Jeho unikátní politická kariéra ho vedla od antisemitismu v předrevolučním Rusku k bytostné identifikaci s nacistickým Německem.

Dalším přispěvatelem, kterého Reichstein v roce 1928 získal pro svou Ariosophickou společnost, byl Rudolf John Gorsleben. Od ledna 1927 vycházel Gorslebenův časopis pod názvem *Arische Freiheit*; v lednu 1928 splynul s Reichsteinovým charakterologickým časopisem a od té chvíle se jmenoval *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform*. Jeho zvláštní okultní zaměření, které nacházelo árijské symboly jak v říši přírody, tak i lidské, dokumentují jeho články z téhož roku: „*Arische Schau ist Urschau*“, „*Der radioaktive Mensch*“, „*Beitrag zur Christosmythe*“, „*Hag-AII-Rune und Cheops-pyramide*“, „*Runen-Raunen-Rechten-Rat*“.²⁴ V tomto ohledu měl Gorsleben blíže k Listově tradici než samotný Reichstein. Spolupráce mezi těmito dvěma muži netrvala dlouho a Gorsleben se v roce 1929 vrátil k nezávislému vydávání svého časopisu. Svůj okultní výzkum uzavřel mistrovským dílem *Hoch-Zeit der Menschheit* (1930) a zemřel poměrně mlád 23. srpna 1930.²⁵ Koncem dvacátých let byl jako Fra Rig přijat za člena ve staufenském převorství ONT.²⁶

Jak řekl Reichstein už v roce 1926, ariosophická společnost chtěla nabídnout všechny objevy charakterologického a věšteckého charakteru všem Árijcům, kteří si toho zaslouží a kteří jsou sužováni pocitem chaosu a nejistoty v poválečném světě. V srpnu 1928 bylo vydáno prohlášení, které kladlo důraz na status ariosophických charakterologů jako dědiců hierofantické tradice *Armanenschaftu*. V Pforzheimu, kde nyní Reichstein sídlil, byla založena společnost *Neue Kalandgesellschaft* (NKG). Nový název

společnosti její členové pochopili jako větší příklon k Listovi. Úkolem tohoto orgánu bylo podle Wehrmanna a Reichsteina „uskutečnit vůli starých germánských zasvěcenců, armanistických kněží-víadců v naší době“.²⁷ Potom následoval seznam spolupracovníků, mezi nimiž byla taková jména jako Franz Friedrich von Hochberg, profesor Morawe, zpěvák Schwartz, Konrad Duensing a Hermann Wieland, *wölkisch* historik zabývající se Atlantidou. Byla vyhlášena přednášková turné NKG na nadcházející zimu: Wehrmann měl přednášet o karmické astrologii a ariosophii; Georg Schwartz-Bostunisch o svobodném zednářství a bolševismu; Issberner-Haldane o chiromantii ajóze (o které vydal v Červnu 1928 učebnici); Robert Brotz o grafologii; Herbert Reichstein o ariosophii, astrologii a jmenem kabalismu. Tato věda spočívala v tom, že si Židé uvědomovali shodu mezi písmeny a čísly, i když jenom ve velmi jednoduché a přístupné formě: součet numerických ekvivalentů písmen ve jménu měl údajně poskytnout informaci o povaze a osudu člověka.²⁸ Duchovním vůdcem NKG zůstal Lanz von Liebenfels, který už přispěl „ariověsteckými“ studiemi Guida von Lista, Ernsta Issberner-Haldana a Benita Mussoliniho.²⁹

V letech 1929 až 1931 se NKG přece jenom podařilo rozšířit ariosophické názory v mnoha německých městech pomocí přednášek a schůzí. 29. prosince 1928 se v Heidelbergu konala vánoční oslava NKG skupiny, která měla velký ohlas, a 10. ledna 1929 byla po úspěšné Reisteinově přednášce ve Stuttgartu zřízena nová pobočka NKG.¹⁰ V březnu 1929 byl vyhlášen ambiciózní program přednáškového turné s výjezdy do Karlsruhe, Drážďan, Erfurtu, Magdeburku, Vídně a Budapešti.³¹ V létě se Reichstein seznámil s Grete Steinhoffovou, která prý uměla, na rozdíl od Reichsteinovy kabalistické metody, vyčíst povahu člověka z jeho jména prostřednictvím média. Po tomto setkání se Grete Steinhoffová stala členem sboru přednášejících NKG. V listopadu si spolu s Reichsteinem naplánovali přednáškové turné do Kolína, Kasselu, Mannheimu, Mohuče, Norimberku, Ansb-

chu, Mnichova a Vídně.³² V listopadu 1929 se s NKG sloučila skupina drážďanských charakterologů *Zirkel für praktische Menschenkenntnis* pod vedením Georga Richtera, okultního autora, který se zajímal o magnetické léčení a telepatii. Tato skupina se pravidelně setkávala během zimy a během roku 1930; mezi její členy patřili Alfred Richter, bylinkář, a Kurt Hartmann, knihkupec, který se ujal distribuce Reichsteinova časopisu v severním a východním Německu.³³

Ke konci roku 1929 vnitřní prnutí v Reichsteinově skupině explodovalo po rezignaci Frodiho Ingoiřsona Wehrmanna z NKG. Příznaky roztržky narůstaly od ledna 1929, kdy se Wehrmann ujal vydávání Časopisu a přestěhoval se z Berlína do Pforzheimu. Kritické poznámky o tom, že v jeho vedení NKG, které převzal v únoru, převládá špatný manažerský styl a že nadměrně prosazuje své názory, svědčí o napětí v jeho vztazích s Reichsteinem, které patrně vedlo k tomu, že Wehrmann koncem srpna 1929 z redakce časopisu odešel. Je možná i další varianta, že se Wehrmann cítil povzbuzen popularitou svého nejlepšího díla o předpovídání budoucnosti na základě několika disciplín, *Dein Schicksal* (1929), a rozhodl se věnovat soukromé činnosti.³⁴ Soudní řízení mezi Reichsteinem a Wehrmannem a následné udání od Issberner-Haldana svědčí o tom, že si Wehrmann se svými bývalými přáteli ve třicátých letech najednou přestal rozumět.³⁵

Postupně se Wehrmann stále více věnoval pravicové revoluční činnosti, jako za starých válečných časů začal pracovat v „přední linii“ a vytvořil v Pforzheimu pobočku nacionálně socialistického oddílu *Sturmabteilung* (SA). I přes to, že se nově ztotožnil se stylem námořních lupičů, který převládal v letech 1918 až 1923 u Freikorps a po ekonomickém krachu v roce 1929 nastala jeho renaissance, zabýval se Wehrmann stále okultismem. Tuto neobvyklou ideologickou směs představil ve svém vlastním časopisu *Der Wehrmann* (1930-3), ve kterém obhajoval „gótský duchovní život“, německý mysticismus a eugeniku chápanou jako „boj v první linii“. Jelikož

Wehrmann ve svých dřívějších dílech často zuřivě prosazoval doktrínu milénia a volal po vymýcení všech podřadných ras a založení Velké germánské říše, můžeme ho považovat za jednoho z mála rasistických okultistů, kteří se od literární apokalypsy přiklonili k vojenskému aktivismu. Wehrmann zůstal v Pforzheimu, kde o všechno přišel za náletu v únoru 1945. Dostal zápal plic a 19. dubna 1945 zemřel v Caiwu.³⁶

V dubnu 1931 odešel Reichstein ze svého vydavatelství v Pforzheimu do Pressbaumu ve Wienerwaldu. V té době vydal nové prohlášení o nezbytnosti koordinace všech ariosoficky založených skupin nebo osob v *Ariosofische Kulturzentrale* (AKZ), což byl nový název pro jeho skupinu, ve které se scházeli rasističtí okultisté. Tvrdil, že už existují pobočky v Berlíně pod vedením Karla Kerna, v Mnichově pod vedením Wilhelma von Arbtera, v Drážďanech pod Georgem Richterem, v Lipsku pod Ludwigem Götzem a ve Vídni pod ním samým. V Pressbaumu navázal Reichstein osobní kontakty s rakouským ONT ve Vídni. V červnu 1931 otevřeli Ariosofickou školu v AKZ (nyní Pfalzauerstrasse 97). Tuto školu inzerovali jako prázdninový penzion, umístěný ve zdravém a pěkném prostředí Wienerwaldu, s ranní instruktáží o duševním a tělesném cvičení podle ariosofických principů. Reichstein se nabídl, že bude přednášet o jmenném kabalismu, a koncem léta se měli dostavit Karl Kern, Issberner-Haldane a Alfred Judt, odborník na biorytmy. Kern se nedávno proslavil vydáním *Handbuch der Ariosophie* (1932) a novým vydáním *Mensch und Charakter* (1703), klasického charakterologického díla od Johanna Praetoria. Vzhledem k tomu, že první sezóna Ariosofické školy byla úspěšná, otevřeli ji znovu v květnu 1932. 8. května se po společenské oslavě šedesátých narozenin Lanze von Liebenfels s hudbou, přednáškami a ariosofickými žalmy opět otevřely kurzy jmenného kabalismu, runového okultismu, jógy, dechových cvičení a „runové gymnastiky“³⁸ Poslední specialista vděčila za svůj původ spisovatelé a publicistovi Friedrichu Bernhardovi Marbymu,

který od roku 1924 vydával vlastní astrologicko-ariosofický časopis *Der eigene Weg*. Marby věřil tomu, že se člověk dokáže napojit na blahodárné kosmické síly tak, že zaujme pozici ve tvaru předepsaných run.³⁵

Reichsteinův časopis odrážel široký zájem určitých vrstev německé a rakouské společnosti o zdravotní kúry všeho druhu, o nové objevy na tomto poli, o dosažení duševní pohody a seberealizace v těžkých časech. Kromě toho existovala silná snaha zahrnout několik soudobých okrajových věd a vstřebat další formy současných okultních učení, zřejmě v naději, že tento eklekticismus podpoří ostatní součásti doktríny: tak například Reichstein obhajoval teorii o „vesmírné energii“ (*Raumkraft*) Karla Schappellera, objevy Frenzolda Schmidta o ozdravných schopnostech určitých dosud neidentifikovaných paprsků a ozdravné metody neortodoxních lékařů.⁴⁰ Příznivého ohlasu se dostalo i excentrickým kosmologickým teoriím: dokladem je jedno číslo věnované teorii světového ledu Hannse Horbigera,⁴¹ a nadšené kritice na Lanze *Die Umwälzung, die Erde-das AU* (1930) od Karla E. Neuperta, který vymyslel „teorii duté zeměkoule“, podle níž byl zemský povrch konkávní a prostor pozorovatelný uvnitř této duté klenby byl vlastně celý vesmír.⁴² Nejpříjemnějším vysvětlením této inklinace k učení tajuplných a nekonvenčních doktrín bude asi velká touha najít ideologickou spřízněnost v rámci subkultury okultních a iracionálních způsobů myšlení.

Po ekonomickém zhroutení koncem roku 1929 se Reichsteinův okruh začal aktivně zajímat o osud nacistické strany. Lanz vytvořil precedent obdivu vůči fašistickému hnutí tím, že nadšeně vítal pravicové režimy ve Španělsku, Itálii a Maďarsku od roku 1925. Počátkem roku 1930 vydal Reichstein kabalistické horoskopy pro německou republiku, Adolfa Hitlera a Nacionálně socialistickou německou stranu práce (NSDAP). I kdyby vydal, že je republika pod vlivem Saturna a „černých magických sil“, byl podle svých výpočtů přesvědčen, že nadcházející rok přinese Hitlerovi a je-

ho straně velký úspěch.⁴³ V dubnu 1931 vydal apokalyptické číslo pod titulem „Das Dritte Reich!“ ve kterém podle okultního trojnásobného dělení na tělo, ducha a duši, definoval Nacionálně socialistickou stranu jako materiální silový faktor, který uskuteční ariosofickou kulturu a doktrínu jako svůj hnací duchovní a duševní faktor. Toto podivné dělení úloh mělo vycházet z Lanzovy *Bibliomystikon*, „Attalantických“ zjevených posvátných knih z doby 85 000 let před Kristem, odhalených Frenzoldem Schmidem, a astrologických spisů Georga Lomera. Na jaře 1932 Reichstein vítal Hitlera jako „nástroj Boží“.⁴⁴ Tato nálada apokalyptického očekávání byla podněcována celou řadou článků od Ernsta Lachmanna, který se snažil v letech 1930–32 předpovídat budoucnost Německa na bázi „historionomie“ Stromera von Reichenbach.⁴⁵ Když se nacisté chopili v Německu moci, Reichstein se v dubnu 1933 přestěhoval ze své rakouské základny do Berlína, aby „byl v centru obnovy národně probuzeného Německa“.⁴⁶ V hlavním městě se pustil Karl Kern do vydávání týdeníku *Arische Rundschau* (*Arijská revue*), který vyhlásil boj Židům, katolické církvi i svobodným zednářům na základě ariosofického rasismu a okultních proroctví. Reichstein postupně vydal knižní řadu *Das Weistum des Volkes* (*Moudrost lidu*) (1934–5) o „náboženství pokrevní spřízněnosti“. Reichstein zemřel za poměrně nejasných okolností ve Freiburgu roku 1944.⁴⁷

Reichstein se svou charakterologickou skupinou a svým časopisem dosáhl skromných výsledků v tom, že úzký okruh německých měst seznámil s ariosofickými myšlenkami, které se vyznačovaly jistou přitažlivostí i během takzvaného období stability od 1924 do 1929, ale nejvíce vábily lidi v letech 1929 až 1933, kdy se domácí rozpory na základě ekonomické recese a politické polarizace vyhrtily. V této souvislosti byla přednášková turné o ariosofismu typickou ukázkou toho, jak se masově a s mohutným nástupem vyrojila pestrá snůška obrozenců, šarlatánů a podvodníků. Jejich současník Rudolf Olden, novinář, zachytil, co všechno tito fanatici, vyná-

lezci a dokonce i alchymisté, kteří patřili do jednoho šiku s ostatními divotvorci, natopili. Nacházeli své lehkověrné konvertity nejen mezi chudými a nevzdělanými lidmi, ale i mezi průmyslníky, generály a členy bývalého královského rodu.⁴⁸ Sefton Delmer napsal, že šok z německé porážky, inflace a možnost rychlého zbohatnutí, která následovala po období stabilizace, přiliv zahraničního kapitálu a následující ekonomický krach, to vše vyvolávalo pocit neskutečnosti, který prodporoval výskyt kasty divotvorců.⁴⁹ Reichsteinovy inzeráty na apokalyptické knihy, horoskopy a jiné věštby, speciální zdravotní přípravky, mýdla, masti a zubní pasty, stejně jako jeho varování před konkurenčními „šarlatány“ demonstrují jeho sounáležitost s touto kastou. Poděkování členů Reichsteinova kruhu určené Lanzovi von Liebenfels vyjadřují vděčnost za jejich záchranu z nesmyslného života a deprese.⁵⁰ Ariosofie byla jedním prvkem roztroušené subkultury, která pohotově zareagovala na stres a zklamání lidí a na pocit, že jejich očekávání a kulturní hodnoty byly v posledních letech německé republiky krutě zrazeny.

14. Karl Maria Wiligut: Soukromý mág Heinricha Himmlera

Armanisté, ariosofisté a runovní okultisté, se kterými jsme se dosud setkali, odpovídali určitému sektářskému stereotypu. Jejich doktríny připomínaly ušlechtilé a nadlidské předky, jejichž starověká gnostická vláda přinesla Árijcům v prehistorii moudrost, moc a prosperitu, než ji potlačila nepřátelská kultura. Tito předci údajně zašifrovali své vědomosti, které přinesou vykoupení, do tajných kódů (tj. do run, mýtů a tradic), které jednou rozšifrují jejich duchovní dědicové, moderní sektáři. List, Lanz von Liebenfels, Gorsleben a jiní lákali své žáky na vějíčku takových doktrín, které se v rámci sekty rychle šířily a některé jejich myšlenky i symboly pronikly i do širších společenských seskupení. Tito muži tak významně přispěli k mytologickému naladění nacistické éry, ale nedá se o nich říci, že by přímo ovlivňovali činnost lidí, kteří měli politickou moc a odpovědnost.

Karl Maria Wiligut (1866–1946), takzvaný Himmlerův Rasputin, takový vliv měl. Na základě jeho údajného ovládání paměti předků a hlubokého pochopení starobylých germánských tradic, které nabyly božským vnuknutím, se stal oblíbeným rádcem Reichsführera-SS Heinricha Himmlera v oblasti mytologie a v letech 1933 až 1939 mu byl oficiálně přidělen úkol zabývat se u SS prehistorickým výzkumem. Během své kariéry byl na Himmlerovo osobní doporučení povýšen z SS-Hauptsturmführera (kapitán) na SS-Brigadeführera (brigádní generál). Vzhledem k tomu, že s ním jeho příznivec konzultoval široký okruh problémů, ovlivnil Wiligut kupříkladu návrh na *Totenkopfring*, který nosili členové SS, pojetí Wewelsburgu jako řádového hradu SS a přijetí dalších obřadů, které měly poskytnout SS ideologii elitářství, ideologii rasové čistoty a dobývání dalších území

auru tradice. Ale kdo byl Karl Maria Wiligut a jak vlastně přišel k tak mimořádnému vlivu?

Odpověď na druhou otázku spočívá do značné míry v charakteru samotného Himmlera. Mezi nejvyššími vůdci Třetí říše se Himmler zdá být nejproblematictější osobností, motivovanou současně racionálními úvahami i neskutečnými fantaziemi. Na jedné straně byl posedlý pořádkem, byl strašný puntíkář, dokázal plánovat do nejmenších podrobností a vypadal jako pedantský „moudrý učitel na prvním stupni“, a na druhé straně byl nadšenec do utopí, romantiky a dokonce i okultismu.¹ Právě Himmlerova idealistická imaginace vedla k vizionářskému pojetí SS a jejich budoucí úlohy: jejich oddíly v černých uniformách měly jednak dodávat pinokrevníky budoucí árijské panské rase a jednak ideologickou elitu neustále rostoucí Velkogermánské říši. Od roku 1930 Himmler usilovně pracoval na nejrozsáhlejších projektech, které měly reprezentovat morální cíl a ideologické poslání SS. Vidíme to kupříkladu na sňatkových zákonech z roku 1933, na jeho plánech z roku 1933 vybudovat z Wewelsburgu důstojnický klub SS a na jeho těsné spolupráci s Richardem Darré, nejvyšším nacistickým teoretikem „krve a země“. V roce 1935 spolu s Darré založili Ahnenerbe, původně nezávislý institut, který byl zmocněn provozovat výzkum germánské prehistorie a archeologie. Postupně byl Ahnenerbe včleněn do SS, jeho akademičtí hodnostáři získali hodnost SS a nosili SS uniformy.² Právě na základě Himmlerova pátrání po germánských kořenech, kterými chtěl posílit ideologii SS, pochopíme, proč držel ochrannou ruku nad šestašedesátiletým okultistou Karlem Mariou Wiligutem.

Wiligut se narodil 10. prosince 1866 ve Vídni.³ Jak jeho otec, tak i jeho dědeček sloužili jako důstojníci v rakouské armádě a nejstarší syn krácel ve stopách rodinné tradice. Ve věku čtrnácti let začal navštěvovat říšskou kadetku ve Vídni-Breitensee a v prosinci 1884 vstoupil do mostarského 99. pěšího pluku v Hercegovině. V listopadu 1888 byl povýšen na poručíka

a v roce 1892 na nadporučíka, v roce 1903 na kapitána. V rané fázi své vojenské kariéry sloužil u 99., 88. a 47. pěšího pluku v různých částech habsburské monarchie. Někdy na přelomu století se u Wiliguta projevily literární ambice a vydal verše, oslavující přírodu, mytologické náměty a historii pluku. K mytologii přistupoval zjevně z nacionalistické pozice, jak vidíme v *Seyfrieds Runen* (1903), sbírce básní věnovaných legendám o Rabensteinu u Znojma na rakousko-moravské hranici. Wiligut ve svém úvodu hovoří o „germánském původu“ místních jmen a odráží tak náladu soudobých lovkárních studit Franze Kiesslinga a Guida Lista. Knihu vydal Friedrich Schalk, který byl vydavatelem i některých Listových raných prací. V tomto období se ve Wiligutových vojenských spisech objevil záznam, že udržuje dobré společenské styky, což je možná nářážka na jeho členství v Schlarraffii, kvazizednářské lóži, do které vstoupil v Görzu v roce 1889, dosáhl stupně rytíř a než v roce 1909 vystoupil, dokonce hodnosti kancléře. Jeho lóže se jmenovala Lobesam a toto jméno se také objevilo na titulní stránce jeho knihy. Nemáme však žádný důkaz, že by tato lóže byla napojena na pangermánské hnutí, ani že by Wiligut pěstoval styky s jinými nacionalistickými organizacemi v imperiálním Rakousku.

V květnu 1912 povýšili Wiliguta na majora a když vypukla válka, ještě sloužil u 47. pěšího pluku. V říjnu 1914 se stal štábním důstojníkem u 30. pěšího pluku a zúčastnil se bojů proti ruské armádě v Karpatech na severovýchodní výspě říše. Po vyčerpávajícím tažení, kdy Wiligut buď bojoval nebo se účastnil dlouhých nočních pochodů, byl povýšen na podplukovníka a odeslán zpátky do Grazu, aby tam získal posily pro 14. a 49. pěší pluk. Poté byl odeslán na italskou frontu, kde byl povýšen mezi červnem 1915 a příštím jarem sérií velení. V červnu 1916 byl jmenován velitelem záložníků salcburského okresu a v srpnu 1917 povýšen do hodnosti plukovníka. Byl vyznamenán za statečnost v boji a svými nadřízenými byl vysoce ceněn. Polní maršál Daniel ho hodnotil slovy „ryzí charakter... mimořádné

schopný a svědomitý důstojník... vhodný pro velení pluku" a s tímto názorem souhlasili i ostatní vysocí důstojníci. V květnu 1918 odvolali Wiliguta z fronty do Jižních Tyro! a pověřili velením v zolkiewských táborech pro navrátilé vojáky, které byly severně od ukrajinského Lembergu (Lvova). Po téměř čtyřicetileté profesionální vojenské službě byl 1. ledna 1919 propuštěn a odešel do Salcburku.¹

Wiligutův následný význam pro *volksisch* skupiny a SS spočívá v tom, že si vybudoval pověst posledního potomka v dlouhé řadě germánských mudrců, Uiligótů z *Asa-Uana-Sippe*, sahajících do daleké prehistorie. Wiligut tvrdil, že má paměťjasnovidných předků, která mu umožňují vyvolat historii a zkušenosti jeho kmene z doby před tisíci lety. Je těžké stanovit, kdy se Wiligut poprvé s touto tradicí ztotožnil, protože mnoho předválečných dokumentů k dispozici nemáme. Tvrdil, že ho do run zasvětil jeho dědeček Karel Wiligut (1794-1883) a že ho jeho otec systematicky zsvěcoval do rodinných tajemství od roku 1890;² už v červenci 1908 prý napsal soubor devíti pohanských příkázání. Jediným zdrojem, ze kterého se něco dozvíme o Wiligutově předválečném pohanském období, je Theodor Czepl z Řádu nových templářů, který určitě Wiliguta znal kolem roku 1908 prostřednictvím jednoho vídeňského okultního kruhu, mezi jehož členy patřili Willy Thaier, Wiligutův bratranec, a jeho žena Marie Thalerová, známá herečka, a několik dalších bratří z ONT.³ Vzhledem k tomu, že se Czepl s Wiligutem dříve znal, uložil mu po válce Lanz von Liebenfels úkol navázat s ním nové kontakty, protože tehdy už se ve *volksisch* subkultuře začaly šířit pověsti o „tajném německém království“. Czepl tedy navštívil Wiliguta třikrát, v zimě 1920-21 u něj v Salzburgu strávil až sedm týdnů. Své zážitky s Wiligutem sepsal do obsáhlé zprávy určené ONT.⁴

Wiligut Czeplovi vyjevil, že je nositelem tajné linie německého královského rodu, a na důkaz svého tvrzení mu předložil tlusté knihy o heraldice, jeho vlastní erb a rodinnou pečť. Nepřímě naznačil, že „jeho koruna leží

v říšském paláci v Goslaru a jeho meč v kamenném hrobu v Steinamangeru.“ Na základě své jasnozřivé paměti, zděděné po předcích, popisoval náboženské zvyklosti, vojenské organizace a ústavní systém starověkých Germánů slovy, která nápadně připomínají rané období Guida von Lista. Navíc Wiligut tvrdil, že i bible byla původně napsána v Německu; zjevně se identifikoval s irministickým náboženstvím, které se lišilo od konkurenčního wotanismu, vyznávalo germánského boha Krista, kterého si od nich později křesťanské náboženství údajně vypůjčilo a po kosmetických úpravách použilo jako svého spasitele. Wiligut netrpělivě očekával druhou řadu *Ostary*, kterou Lanz zamýšlel vydávat, protože právě ta mohla vnést světlo do árijského původu křesťanství. Wiligut daroval Czeplovi při odjezdu báseň „Německá víra“, ve které se mísila mystická nábožnost s naději ve vykoupení národa. Z Wiligutova setkání s Czeplem vidíme, že Wiligutova doktrína byla kombinací Listovy imitace starých Teutonů a Lanzova ariokřesťanství, i když v poněkud upravené podobě. Je možné, že Wiligutovy úvahy o Kristovi ovlivnily ve dvacátých letech Gorslebena.

Tyto prvky Wiligutovy doktríny můžeme s jistotou zasadit do období kolem roku 1920. Jejich pozdější rozpracování můžeme nejlépe sledovat na bohaté tvorbě jeho rakouského žáka, Ernsta Rüdiger (1885-1952), se kterým se původně setkal během války a se kterým spolupracoval příštích deset let. Podle Rüdiger připisoval Wiligut starověkým Germánům dějiny, kulturu a náboženství podstatně vyššího stáří, než obvykle uváděli akademičtí prehistorici. Jeho časová tabulka začíná 228 000 let před Kristem, kdy na nebi byla tři slunce a země byla obydlena obry, trpaslíky a dalšími zjevně mýtickými bytostmi. Pro Wiliguta dějiny začínají ve chvíli, kdy jeho předkové, kmen Adler-Wiligoten, pomohli nastolit mír a klid po dlouhém období rozbrojů a tak nastolili „druhou kulturu Boso“, během níž bylo 78 000 let př. Kr. založeno město Arual-Jöruvallas (Goslar). V následujících tisíciletích jsou podrobně popsány konlikty mezi kmeny a masové

migrace na bájně kontinenty z teosofickou tradicí. Kolem roku 12 500 př. Kr. bylo vyhlášeno irministické Kristovo náboženství, které se stalo universální vírou všech Germanií, a od které se později odštěpili wotanisté. V roce 9 600 př. Kr. vyvrcholily boje mezi těmito dvěma náboženstvími. V Goslaru byl wotanisty ukřizován irministický svatý prorok Baldur-Chrestos. Přesto tento prorok později uprchl do Asie a náboženské války pokračovaly i v následujících stoletích. Nakonec se wotanistům podařilo v roce 1 200 př. Kr. zničit irministické posvátné centrum v Goslaru, a tak si irministé vybudovali novou svatyni v Exstemsteinu u Detmoldu. Ale i tu obsadili wotanisté 460 let předtím, než ji definitivně zničil v devátém století Karel Veliký při svém tažení proti pohanským Sasům.⁸

V tomto popisu minulosti přiklil Wiligut svým předkům stálou a významnou úlohu. Tito Wiligoti byli vlastně *Ueiskuinigs* (moudří králové), jejichž původ lze vystopovat až k jednotě *Asenū* (vzdušných bohů) a *Wanenū* (vodních bohů), kdy byla ještě země osídlena mýtickými bytostmi. Později tento kmen vládl království v Burgenlandu, a právě proto Wiligut na základě svých vzpomínek z paměti jasnovídných předků připisoval tradiční význam Steinamangeru a Vidni, srovnatelný s Goslarem. V době, kdy Karel Veliký brutálně pronásledoval pohany v severním Německu, uprchl patrně Wiligutové z této oblasti z franckého zajetí na Faerské ostrovy a odtud do středního Ruska. Tam založili město Vilna jako hlavní město rozsáhlé gótské říše, která postupně podlehla nepřátelským křesťanským a ruským zájmům. Nakonec se rodina roku 1242 odstěhovala do Maďarska, kde, v zemi rozbořené tatarskými nájezdy, nalezla útočiště před ostražitou katolickou církví a nepřátelstvím wotanistů. Po celou historii zůstala rodina Wiligutů neochvějně věrna irministické víře. Jako další pozoruhodné příslušníky svého kmene uvedl Wiligut Armina Cheruskeru a Wittukinda, kteří představovali hrdinné postavy germánské minulosti. Z tohoto epického popisu údajné genealogie a rodinné historie jasně vidíme, že původně

měly Wiligutovi tyto prehistorické spekulace posloužit jako scéna, na které I plánoval rozehrát osudy a význam vlastních předků.⁹

Počátkem dvacátých let dosel Wiligut k přesvědčení, že nese na svých bedrech těžký úděl dlouholeté persekuce svého kmene a irministického náboženství. Usoudil, že za současným spiknutím proti němu stojí katolická církev, Židé a svobodní zednáři, a současně je obvinil z prohrané války a zhroutilí habsburské říše. Aby mohl své myšlenky šířit mezi všemi nespokojenými vlastenci v nové socialistické rakouské republice, založil v Salcburku antisemitský spolek a začal vydávat noviny *Der eiserne Besen* (*Železná koste*), ve kterých ostře napadal jak Židy tak svobodné zednáře. V té době prožívala Wiligutova rodina těžké časy. V roce 1907 se oženil s Malwinou Leuts von Treuenringen z Bozenu, která mu porodila dvě dcerky, Gertrudu (nar. 1907) a Lottu (nar. 1910). Syn, dvojce jedné z holčiček, zemřel v dětství, čímž pohlasla naděje na tradiční předávání tajného kmenového učení z otce na syna. Wiligut kladl tuto ztrátu za vinu své ženě, že když odešel do výslužby, byl doma stále nepřijemnější. Jeho ženě na druhé straně jeho tradice nijak zvlášť na srdci neležela a navíc mu nemohla odpustit, že dal na radu jakéhosi svého kamaráda důstojníka a vložil peníze do pochybného obchodu. Později Wiligut tvrdil, že to byl další nastrčený agent, kterého k němu vyslali spiklenci. Situace dospěla kritického bodu v listopadu 1924, kdy byl Wiligut nedobrovolně svěřen do péče salcburské psychiatrické léčebny, kde byl uznán za nemocného a kde zůstal jako pacient až do roku 1927, kdy byl propuštěn. V jeho chorobopisu se dočteme, že byl doma násilnický, hrozil své ženě zabitím, i o jeho grandiózních projektech, excentrickém chování a okultních zájmech, a jako diagnóza je stanovena schizofrenie s megalomaničnými a paranoidními halucinacemi. Na základě této diagnózy ho salcburský soud zbavil svéprávnosti.¹⁰

Během své hospitalizace si Wiligut nepřestal dopisovat s těmi loajálními přáteli, jejichž důvěra v jeho tradice a paměť jasnovídných předků zů-

stala neotřesená. K těmto přátelům patřil jeho rakouský žák Ernst Rüdigger, Friedrich Teltcher z Innsbrucku, Němec Friedrich Schiller (ONT) a několik členů Společnosti Edda, jako například Werner von Bülow, Richard Anders (ONT) a manželka pokladníka Káthe Schaeferová-Gerdaová. Díky jejich podpoře a povzbuzování byl Wiligut schopný po svém propuštění z léčebny obnovit své působení jako germánský mudrc. V roce 1932 opustil Wiligut svou rodinu, stigmatizovaný Salcburk a stát Rakousko. Emigroval do Německa a usídlil se v mnichovském předměstí Bogenhausenu. Pokračoval v bádání o svých předcích a stal se už uznávanou osobností mezi německými runovými okultisty. Byl dlouhodobým vítaným hostem u Káthe Schaeferové-Gerdaové v Mülhausenu, kde se scházela skupina známá jako „Svobodní synové Severního a Baltického moře“, která naslouchala vyprávěním o jeho předcích a jeho podivuhodnému učení. Začátkem roku 1933 vydala Společnost Edda dlouhý popis a interpretaci Wiligutovy rodinné pečeti jako významný příklad „armanistického runového dědictví“.¹¹ V létě 1934 společnost otiskla na stránkách svého časopisu *Hagal* runové veršovanky, učení o numerologii a mytologickou báseň od Jarla Widara (Wiligutovo nové *nom de plume*).¹² V červenci v redakčním úvodníku k číslu vyhlásili, že Časopis vkročil do nové éry a od této chvíle se bude věnovat studiu nově zjeveného zdroje moudrosti. Kromě toho naznačili, že List i Gorsleben zřejmě čerpají ze spřízněných rodinných tradic.¹³

Wiligut si jasně uvědomil spřízněnost svých vlastních mytologií a apokalyptických nadějí, které divoce vzplály v Německu před nacistickou revolucí v lednu 1933. Uvědomili si to i ostatní. Jeho starý přítel Richard Anders, nyní důstojník SS, přednesl tuto starověkou mystiku svému šéfovi Heinrichu Himmlerovi. Na toho Wiligutova paměť jasnozřivých předků evidentně udělala velký dojem a rozhodl se, že tento unikátní zdroj informací o starověkém germánském náboženství a tradicích maximálně využije. V září 1933 vstoupil Wiligut do SS pod pseudonymem Karl Maria

Weisthor a byl jmenován vedoucím oddělení pro prehistorii a rané období historie při Hlavním úřadu SS pro rasu a osídlení (*Rasse- und Siedlungslumftamt*) v Mnichově. Zdá se, že jeho hlavními úkoly bylo sepsat příklady své paměti předků, diskutovat s Himmlerem o své rodinné tradici a být k dispozici, když bude zapotřebí vyložit něco z prehistorie. V roce 1934, po svém prvním roce u SS, se Weisthor hrál u svého nového pána na výsluní přízně. Korespondence z onoho roku i dalších let ukazuje, že se mezi Himmlerem a Weisthorem vyvinuly velmi srdečné vztahy až do té míry, že si navzájem posílali k narozeninám blahopřejné telegramy a dárky. A co je důležitější, Weisthorova korespondence obsahuje řadu položek vztahujících se k Wiligutově rodinné tradici, jako jsou rýmované runové moudrosti, mytologická poezie, eseje o kosmologii a epochách světové prehistorie, opis devíti pohanských příkázání z roku 1908 s jejich runovou transkripcí a irministický otečenš v gótsčině. Většina z těchto pojednání je pečlivě parafována Himmlerem a zařazena mezi jeho soukromé listiny.¹⁴ V dubnu 1934 byl Weisthor povýšen na SS-Standartenführera, takže se dostal na úroveň své původní hodnosti, kterou měl u říšské rakouské armády, a v říjnu 1934 byl jmenován šéfem VIII. oddělení (Archivy) v Hlavním úřadu pro rasu a osídlení. Další měsíc následovalo jeho povýšení na SS-Oberführera.

V srpnu 1934 upozornil Himmlera na Günthera Kirchhoffa, stejného nadšence do germánské prehistorie jako on, se kterým si dopisoval od jara. Gunther Kirchhoff (1892-1975) žil v Gaggenau u Baden-Badenu v Černém lese. Kirchhoff byl členem poválečné Listovy společnosti v Berlíně a přítel Tarnhariho, zajímal se o genealogii a interpretoval legendy jako odrazy skutečných prehistorických událostí. Uvažoval o existenci geodetických energetických Čar vedoucích přes všechny kontinenty.¹⁵ Na Weisthora udělaly jeho dopisy ohromný dojem a zaslal je Himmlerovi s nadšenou poznámkou, že „díky Bohu existují další zaslouzcenci, kteří čtou

události správně". Pro úplnost poznamenal, že Kirchhoff použil rodinné pečeti.¹⁶ Za Čtrnáct dní poslal Weisthor Himmlerovi a Reichsministrowi Waltheru Darré další Kirchhoffův esej „Rotbart von Kyffhauser“ s důrazným upozorněním, že „obsah má aktuální význam jednak pro naši vlastní prehistorickou minulost, jednak pro souvislosti s přítomností“, a žádal tyto dva vůdce, aby si esej přečetli před Straničským dnem, aby nad ním mohli společně rokovat.¹⁷ Eсей pojednával o organizaci prehistorického Německa, přičemž jasně vycházel z Listova *Armanenschaftu*. Kirchhoff tvrdil, že starověkou Evropu ovládala Velká trojka, a to Uiskunig z Goslaru, král Arthur ze Stonehenge a Ermanrich z Vinety neboli Vílina. Jim podřízený byl Velký král z Durynska, Günther Ryšavá brada, jehož kmen migroval do Skotska 800 let př. K. a tam ho znali pod jménem Kirkpatrickův klan. Kirchhoff na základě Listovy etymologie usoudil, že je pokrevně spřízněný jak s Günterovým kmenem, tak s Kirkpatricky, a za svůj erb přijal městský erb durynského Erfurtu, aby tak demonstroval toto rodinné spojení. Tento esej je typickou ukázkou přibližně padesáti rukopisů se širokým tematickým spektrem od Nibelungů po rosenkruciány, které Kirchhoff předkládal v letech 1936 až 1944 osobněmu Štábu Reichsführera-SS i Ahnenerbe.¹⁸

Když začal na jaře 1936 Kirchhoff psát o prehistorickém náboženském významu murgského údolí u Baden-Badenu, neztrácel Weisthor ani minutu a rozjel se do Gaggenau, aby se s ním seznámil osobně. Za Kirchhoffovy účasti provedl v červnu 1936 osmidenní průzkum oblasti Černý les. Jeho oficiální zpráva pro SS vydala na 87 stránce textu a obsahovala 168 fotografií starých roubených domů, architektonických ornamentů (plastiky, erby, runy a jiné symboly), křížovatek, nápisů a přírodních i umělé vytvořených kamenných seskupení v lese. Na základě tohoto fondu památek v Listově duchu Weisthor usoudil, že oblast kolem Schloss Eberstein tvoří gigantický írministický religiální komplex, znázorňující „trojúhelník s Božím okem“, a to v místních jménech i v topografických obrysech. Tento re-

ligiální symbol byl poprvé diskutován v jednom z jeho článků v *Časopisu Hagal*: „Otáčející se oko“ (*Draugh*), které se skládá z rovnoramenného trojúhelníku, jehož rohy symbolizují ducha, energii a hmotu v trojúhelníkovitém obrazci znázorňujícím karmu, po kterém se pohybuje vědomí na své cestě za vyšším transcendentálním uvědoměním. I když by tato teorie mohla pocházet přímo od Weisthora, odkazy na okultní architektonickou symboliku a řemesla v jeho zprávě vypovídají o Listově nebo Gorslebenově vlivu, s největší pravděpodobností via Kirchhoff. Takových průzkumných výprav po Německu při objevování írministického komplexu ve tvaru kříže na posvátném území Goslaru vykonal Weisthor minimálně pět.¹⁹

Kirchhoff, který spoléhal na Weisthorovu ochranu, nakonec vyčerpал trpělivost Ahnenerbe, kterému Himmler nařídil, aby jeho eseje prostudovali. Jeden vysokoškolsky vzdělaný příslušník SS, kterému bylo v dubnu 1937 uloženo prozkoumat rituální kámen u Baden-Badenu a jiné Kirchhoffovy objevy, ve své zprávě napsal, že Kirchhoff nedokáže vyhodnotit důkaz, že jeho datování je absurdní a že má sice knihovnu nacenanou okultními pracemi Lista, Koernerera a Gorslebena, ale zato tam nemá ani jedinou příručku, jak provádět vědecký prehistorický výzkum.²⁰ Když Ahnenerbe odmítl začátkem roku 1938 Kirchhoffův esej o církvi, obvinil je rozzuřený autor, že patří ke katolickému spiknutí proti jeho osobě. Ahnenerbe, který už měl Kirchhoffových neustálých příspěvků plné zuby, se zatvrdil a označil ho ve své zprávě za „fantastu nejhoršího druhu“ a jeho práce za „blábol“.²¹ I přesto vznášel Himmler trvale dotazy, proč Ahnenerbe Kirchhoffa ignoruje, a intenzivně se zajímal o jeho popis hexagonálního náboženského komplexu v oblasti kolem Raidensteinu u Gaggenau. Kirchhoff uváděl tento kámen do souvislosti s rodinnými tradicemi Tarnhariho, jehož předek ze šestnáctého století se údajně jmenoval Lautrer von Dofering zum Raidenstein. Himmler trval na tom, aby se odbojný Ahnenerbe i nadále Kirchhoffovi věnoval, ale navrhovaná archeologická výprava se vzhledem

k vypuknutí války odložila na neurčito.²² Nejzajímavější na celém sporu je skutečnost, že se Himmler postavil za laického okultistu proti vysokoškolsky vzdělané opozici v jeho vlastním Ahnenerbe. Skutečnost, že Weisthor a Kirchhoff se neustále těšili pozornosti i přízni Reichsführera-SS, musela být pro členy jeho vlastního institutu pokořující. Kirchhoff poslal Ahnenerbe své práce po celou válku. Poslední dopis nacistickým hodnostářům, který se dochoval, je datován z konce roku 1944 a je to třicetistránkové okultní pojednání na tema zvrátů německé války, adresované Adolfu Hitlerovi via Himmler.²³

Využití Wewelsburgu u Paderbornu jako řádového hradu SS a obřadního centra je jistě nejvelkolepějším Weisthorovým příspěvkem Třetí říši. V lednu roku 1933, kdy probíhala nacistická volební kampaň, projížděl Himmler Vestfálskem a poprvé se seznámil s „zemí Hermanna a Widukinda“. Mýtická atmosféra Teutoburgerského lesa a výstup v mlze na Hermannsdenkmal, romantický hrad Grevenburg, kde Führerova strana zůstala do rána, mohutně na Himmlera zapůsobil, takže začal hned pátrat, jestli by se v tom kraji nedal získat hrad pro účely SS.²⁴ Během roku našli dva takové hrady, ale jakmile Himmler se členy svého osobního štábu uviděl 3. listopadu 1933 hrad Wewelsburg, bylo rozhodnuto. Ještě jednou se tam v dubnu zaje podívat a v srpnu 1934 převzalo hrad oficiálně SS. Wewelsburg započal novou éru jako muzeum a klub pro důstojníky SS pro ideologické vzdělávání v rámci Hlavního úřadu pro rasu a osídlení, ale v únoru 1935 přešel pod přímou kontrolu osobního štábu Reichsführera-SS. Tento převod ukazuje, že pro Himmlera začal tento hrad nabývat na významu a že se v jeho hlavě zrodil plán vybudovat takový řádový hrad SS, jaký měl ve středověku rád německých rytířů v Marienburgu,

Impuls ke změně koncepce Wewelsburgu přišel téměř jistě od Weisthory, který Himmlera na jeho návštěvách hradu doprovázel.²⁵ Weisthor předpovídal, že tento hrad byl předurčen stát se pro Němce magickým opěným

bodem v budoucím konfliktu mezi Evropou a Asií. Tento nápad dostal na základě staré vestfálské legendy, která byla v devatenáctém století zpracovaná do romantické básně.²⁶ Vyprávěla, jak měl jednou starý ovčák vidění o „bitvě u břízového stromu“, ve které bude ohromná armáda z východu poražena západní armádou. Weisthor Himmlera na tuto legendu upozornil a tvrdil, že Wewelsburg bude jednou „baštou“, o kterou se „nová husná invaze“ rozbije, tak jak se to říká ve starém proroctví. Karl Wolff, hlavní pobočník osobního štábu, vzpomínal, jak Himmlera Weisthorova myšlenka nadchla, protože vystihovala jeho vlastní představu o budoucí roli SS při obraně Evropy v nadcházející konfrontaci mezi východem a západem, která se podle něj měla odehrát během jednoho nebo dvou století.²⁷ I když nelze doložit, že Weisthor koncem roku 1933 volbu Wewelsburgu ovlivnil, jeho interpretace legendy a další rozhovory s Himmlerem významně přispěly k novému pojetí Wewelsburgu jako řádového hradu SS, které se datuje od roku 1935.

Weisthor měl také silný vliv na vývoj rituálů SS. Během jeho návštěv Wewelsburgu se mezi ním a hradním velitelem, Manfredem von Knobelsdorffem, vytvořilo srdečné přátelství. Knobelsdorffa inspirovaly výměny názorů o náboženství a tradicích, a tak se s chutí pustil do oživování irministické víry prostřednictvím hradních rituálů. K těm například patřily pohanské svatby důstojníků SS a jejich nevěst, které oddával Weisthor s hůlkou se slonovinovou rukojetí, ovázanou modrou stuhou a s vyřezanými runami, a každoroční oslavy jara, žní a slunovratů jak pro posádku SS, tak i pro vesničany.²⁸ Navíc Knobelsdorff končil své dopisy Weisthorovi výjádřením „své irministické loajality“ jako znamením svého zájmu o starodávne náboženství.²⁹ Himmler také propůjčil Weisthorovi odznak SS *Totenkopfring*, což byl konkrétní důkaz členství v řádu, vyžadující naprostou odevzdanost a loajalitu. Prsten spolu s osvědčením, vysvětlujícím ornament i význam, mu udělil osobně sám Himmler. Ornamet se skládal z leb-

ky, dvojité runy sig, svastiky, runy hagall a skupiny run ᚠ ᚦ ᚨ, které označovaly Weisthorovy tradice.³⁰ Kromě toho byl prsten s Wewelsburgem rituálně spojen: v roce 1938 Himmler prohlásil, že se prsteny všech zemřelých SS-manů a důstojníků vrátí na hrad a budou uchovávány v pokladnici jako symbolické vyjádření jejich trvalého spojení s řádem.³¹ I tyto symboly a rituály demonstrují Weisthorův příspěvek k ceremoniálu a pseudonáboženství SS.

Himmlerovy konečné plány na Wewelsburg ukazují, jak velký kulturní význam měl tento hrad pro SS. Ve velké klenuté kruhové místnosti masivní rozšířené severní věže měly viset erby navržené pro zemřelého SS-Gruppenführera; ve sklepení a v hale SS-Obergruppenführera se měly konat nespecifikované obřady. V hradních křídlech byly studovny, které byly už pojmenovány a vyzdobeny podle postav, znázorňujících „nordickou mytologii“, jako byl Widukind, král Heinrich, Jindřich Lev, král Arthur a grál. Územní plány z let 1940 až 1942 počítají s odsunem vesnice do větší vzdálenosti a výstavbou obrovského architektonického komplexu hal, galerií, věží a věžiček a výplhových zdí ve tvaru půlkruhu pod původním středověkým hradem. Fotografie modelů, představující projekt, který měl být ukončen v šedesátých letech, ukazují, že si Himmler vyslal v centru tisícileté velkoněmecké říše obrovský SS Vatikán.³² Toto město, vypadající jako prelud, mělo být zřejmě oslavou starověkého náboženství a tradic, které ve třicátých letech oživil Weisthor.

Před jarem 1935 se Weisthor přestěhoval z Mnichova do Berlína, kde nadále pracoval v Úřadu pobočníka osobního štábu Reichsführera-SS. Jeho přesun do Himmlerova nejbližšího okolí naznačuje, jak si Himmler Weisthora i vzájemných rozhovorů cenil. Podle očitých svědků byl tehdy Weisthor vytíženější, než kdykoli předtím, obklopený pobočníky, vojenskými sluhy a vírem rušného vládního říšského města. Služební automobil odvážel Weisthora denně z jeho soukromé vily v exkluzivním Grunewaldu, čas-

to přímo ze snídaň, aby tento postarší důstojník zvládl nabitý program setkání, korespondence a cestování. Častými společenskými návštěvníky této vily na Kašpar Theys Strasse 33 bývali Heinrich Himmler, Joachim von Leers, Edmund Kiss, Otto Rahn, Richard Anders a Friedrich Schiller.³³ Weisthor, kromě toho že stále pořádal výjezdy po Černém lese i mimo něj, pracoval i nadále na příkladech svých rodinných tradic, jako byly citáty Halgarity, německé mantry určené ke stimulaci paměti předků, veršované gótský kalendář na rok 1937 a návrh na SS *Totenkopfring*. Zajímavým politickým příkladem jeho práce je projekt obnovení iministického náboženství v Německu s podrobně vypracovanými instrukcemi na snížení počtu katolického kněžstva, znárodnění církevního majetku a obnovení a zachování starověkých památek.³⁴ V září 1936 byl povýšen na SS-Brigadeführera osobního štábu Reichsführera-SS.

Za Weisthorova berlínského období s ním často spolupracoval i Otto Rahn (1904–39), nadaný mladý autor a historik. Narodil se 18. února 1904 v Michelstadtu v Odenwaldu a v roce 1928 ukončil svá vysokoškolská studia literatury a filologie. Protože měl hluboký zájem o středověké kathary a legendy o grálu, podnikl během příštích pěti let studijní výlet do Provensálska, Katalánska, Itálie a Švýcarska. Evropskou čtenářskou obec si získal svým romantickým příběhem *Kreuzzug gegen den Grál (Křížová výprava proti grálu)* (1933), směsí příběhů o trubadurech a minesengrech, o katharské herezi a legendách o svatém grálu, vytvářejících atmosféru gnostického náboženství gótského původu, které bylo brutálně potlačováno středověkou katolickou církví. Po roce 1933 se Rahn usadil v Berlíně a věnoval se studiu v tomto směru. O jeho pátrání po germánské náboženské tradici založené na herezi a legendách se zajímal Himmler, který se snažil Rahnův přístup ke studijní spolupráci pod záštitou SS. V květnu 1935 nastoupil Rahn do Weisthorova oddělení jako civilní osoba. Do SS vstoupil oficiálně v březnu 1936 a příští měsíc byl povýšen na SS-Unterscharführera

(NCO). Téhož roku podnikl výzkumnou cestu po Islandu pod záštitou SS a časem začal vydávat cestovní deník ze svého hledání katharsko-gótské tradice po celé Evropě pod názvem *Lucifer Hoffgesinde (Luciferovi sluho-vé)* (1937). Koncem roku 1937 sloužil Čtyři měsíce jako voják u SS-svazu umřelí lebký „Oberbayern“ v koncentračním táboře Dachau, poté byl uvolněn, aby se mohl věnovat plně své spisovatelské práci, a v únoru roku 1939 z nevysvětlitelných důvodů vystoupil z SS. Krátce poté, 13. března 1939, zemřel na podchlazení při vycházce do hor poblíž Kufsteinu.³⁵

Otto Rahn patří k evropskému žánru historiků a spisovatelů, zajímajících se o romantické výpravy. Nejlépe se mu dařilo psát o venkovském prostředí, mezi jeho práce, které dokázaly navodit určitou atmosféru, patří živé popisy letní krajiny v Hesse, údolí v jižních Tyrolích, skaliska Montséguru a místní vesničky, ve které strávil zimu, odříznutý sněhem od světa, a vylíčení monotónní prázdnoty Islandu. I když se Rahn svou přemítavostí a průměrnou vzdělaností odlišuje od podivínských árijských okultistů zaujatých runami a megality, přece jen jistá shoda zájmů a motivů zde je. Tato společná základna se týká pátrání po ztracených germánských tradicích, které měla buď katolická církev nebo jiné nepřátelské skupiny dusit nebo ničit. V září 1935 psal Rahn Weisthorovi vzrušené dopisy o místech, která v Německu navštívil při svém pátrání po stopách legend o svatém grálu, a žádal ho v této záležitosti o mlčenlivost s výjimkou Himmlera.³⁶ Snaha najít stopy dávné tradice napovídá, že Rahn, Weisthor i Himmler sdíleli stejnou vášeň. Tito tři mužové věřili, že najdou tajný klíč ke starověké pohanské kultuře v současnosti.

Když se SS rozhodlo, že zhodnotí ideologické stanovisko Evoly, italského idealistického filosofa, byl Weisthor přibrán ke konzultaci. Baron Julius Evola hlásal doktrínu elitářství a antimodernosti založenou na árijsko-nordické tradici, jejímiž hlavními rysy byla solární mytologie a mužský aristokratický princip v protikladu k ženskému demokratickému prin-

cipu. Své myšlenky vyjádřil ve svých knihách o rasismu, mystice grálu a archaických tradicích. Protože Evola nebyl pro fašistickou stranickou linii v Itálii zcela přijatelný, hledal uznání v zahraničí. V Německu vydal *Heidnischer Imperialismus (Pohanský imperialismus)* (1933) a *Erhebung wider die moderne Welt (Revolta proti modernímu světu)* (1935). Začátkem roku 1938 se SS začala intenzivně zajímat o jeho názory a v prosinci 1937 požádali Weisthora, aby se vyjádřil k Evolově berlínské přednášce. V červnu 1938 se uskutečnily další tři přednášky a Himmler opět tuto záležitost přenechal Weisthorovi s přáním, aby posoudil Evolovu knihu o pohanském imperialismu z hlediska vlastních tradic. Weisthor odpověděl, že Evola vychází ze základního árijského pojetí, ale že prakticky nic neví o prehistorických germánských institucích a jejich významu. Podotkl, že tento defekt je ukázkou ideologické odlišnosti mezi fašistickou Itálií a nacistickým Německem, která by nakonec mohla nepříznivě ovlivnit vztahost jejich spojenectví. Wiligutova zpráva byla evidentně přijata s respektem, (tásem SS nařídila, aby byla Evolova činnost v Třetí říši omezena.³⁷

Konkrétní události, které vedly Weisthora k jeho vystoupení z SS, zůstávají zahaleny nejistotou. Říká se, že zdraví tohoto starého mudrce se prudce zhoršovalo i přes intenzivní léčbu, zaměřenou na udržení jeho vitality a duševních schopností; také se říká, že právě tato léčba měla za následek, nepříznivé změny v jeho zvycích i osobnosti, například se z něj stal silný kuřák a alkoholik. Vzhledem k fevnosti, která Weisthora obklopovala, musela každá jeho nemohoucnost vyjít velmi rychle najevo. I přesto Weisthorův pobyt na psychiatrii zůstal přísně střeženým tajemstvím a jeho *curriculum vitae* bylo v květnu 1937 poté, co bylo v tajnosti prozkoumáno, zapečetěno. Ale v listopadu 1938 navštívil v Salcburku Karl Wolff Malwínu Wiligutovou a poté vešla ve známost jeho bývalá diagnóza a Himmler se ocitl v trapné situaci. V únoru 1939 informoval Wolff Weisthorův personál, že SS-Brigadeführer odešel do výslužby na svou vlastní žádost z dů-

vodu věku a špatného zdravotního stavu a že jeho kancelář bude zrušena. Himmler si vyžádal Weisthorův SS *Totenkopfring*, dýku a meč a ze sentimentality je pečlivě uchovával. Weisthorův oficiální odchod z SS nese datum 28. srpna 1939.³⁸

SS o Weisthora po jeho odchodu stále pečovala, ale poslední léta jeho života se nesou v zapomnění a strastiplném bloudění po válečném Německu. Elsa Baltruschová, členka osobního služebnictva Reichsführera-SS, byla určena jako Wiligutova hospodyně a byl jí přidělen byt v Aufkirchenu. Brzy se ukázalo, že pro Wiliguta, který si z Berlína přivýkl na rušný život, je toto místo příliš uštrání, takže se v květnu 1940 přestěhovali do jeho milovaného Goslaru. Werderhof, ve kterém se ubytovali, byl v roce 1943 naneštěstí zrekvírován jako lékařský výzkumný ústav, poté se dvojice odstěhovala do domku pro hosty SS v kurutanském Worthersee a zbytek války strávila v Rakousku. Když byli odtud anglickými okupačními silami vyhnáni a umístění v uprchlickém táboru v St. Johann u Veldenu, utrpěl Wiligut mozkovou mrtvici, po níž zůstal částečně ochrnutý a ztratil řeč. Nakonec bylo jemu i jeho společníci dovoleno navrátit se do Salcburku, kde žila jeho bývalá rodina, ale vzhledem k nešťastné minulosti toto řešení nikomu ze zúčastněných nevyhovovalo. Wiligut se chtěl navrátit do Německa, země, kterou si zvolil za svou domovinu, a tak se tento pár vydal v prosinci 1945 k rodině Elsy Baltruschové, která žila v Alrosenu, Cesta byla pro starého pána příliš náročná a po příjezdu byl ihned hospitalizován. 3. ledna 1946 Karl Maria Wiligut zemřel jako poslední z tajné linie svých předků.³⁹

15. Ariosofie a Adolf Hitler

Reakční politické motivy a revoluční očekávání různých armanistů, ariosofistů a runových okultistů, o kterých jsme hovořili, dovolují srovnání s myšlenkami nacionálního socialismu. Už jsme si povšimli nadšení árijských okultistů pro nacismus; Lanz von Liebenfels napsal v roce 1932: „Hitler je jedním z našich žáků“, a jak Werner von Bülow, tak Herbert Reichstein ve svých časopisech tleskali příchodu Třetí říše. Ale musíme si položit závěrečnou otázku, do jaké míry ariosofie skutečně nacismus ovlivnila. Některé otázky, týkající se tohoto problému, jsme už zodpověděli. Původ raného nacismu, pokud jde o jeho sponzory, periodický fisk a symboly, jsme vystopovali ke společnosti Thule, Germanenordenu a tím i ke Guidovi von List. Ukázali jsme si, jak Himmler poskytl oficiální ochranu Karlu Mariovi Wiligutovi, jehož prehistorické spekulace Čerpaly z Listy a jeho armanistických epigonů. Abychom naše šetření uzavřeli, musíme se teď zaměřit na víry Adolfa Hitlera a zjistit, zda nevycházely z ariosofie.⁴⁰

Friedrich Heer popsal různá města, ve kterých mladý Hitler bydlel, jejich kulturní atmosféru, a zkoumal, jak na něj mohla případně zapůsobit. Hitler se narodil roku 1889 v Braunau am Inn, což je městečko na rakousko-bavorských hranicích, rozprostírající se na břehu řeky, a jeho otec tam pracoval jako císáfský celník. V letech 1892 až 1895 byl jeho otec přeložen do Pasovy. Dominantní barokní katolickou kulturu tohoto starého církevního centra představovala katedrála, kostely, kláštery a kaple tohoto města, všudypřítomné kněžstvo a okázalé liturgické svátky. Podle Heerova názoru tato atmosféra mohla malému Hitlerovi vštípit do mysli náboženství i povědomí tisíciletí, které později charakterizovaly jeho emocionální vnímání světa i světový názor. Tento vliv žije ještě prohloubila skutečnost, že v letech 1897 až 1899 navštěvoval benediktinskou klášterní školu v Lamba-

chu, Hitler se tam údajně cítil spokojený, aktivně se účastnil obřadů a okázalých církevních slavností, které i zde dominovaly tvářím města.³ V letech 1906 až 1913 často ve svých kresbách zobrazoval vesnické kostelíky, kláštery a vídeňskou monumentální církevní architekturu, což je dalším důkazem toho, že ho přitahovala vizuální metafora katolické církve a její tisícileté kontinuity v jeho rakouské domovině.⁴ Hluboký zájem o katolickou kulturu mohl naznačovat jeho budoucí imaginativní sklon k dualisticko-tisíciletým ariosofickým myšlenkám.

Hitlerův pobyt v Linci v letech 1900 až 1905 byl méně šťastný. Sofistikované městské prostředí vyvíjelo silný tlak na chlapce více přivýklého maloměstskému školnímu životu a jeho prospěch se zhoršil. V tomto městě se Hitler setkal s nacionalismem a pangermanismem. Lince leží nedaleko jižních Čech a tak nápor českých imigrantů a jejich podnikání a majetkové zájmy sledovali místní rakouští Němci s obavami. Hitlerův učitel dějepisu dr. Leopold Potsch, byl významným činitelem v několika nacionalistických *vereinech*, často uváděl své chlapce pomocí představení laterny magiky do imponantních časů německé historie a vyprávěl jim o Nibelunzích, Karlu Velikém, Bismarckovi a založení Druhé říše. Hitler měl tyto hodiny dějepisu hrozně rád a v jeho zážitcích z linecké Školy můžeme najít zárodek jeho víry v to, že „Německo“ je mateřským symbolem romantické *Volk* identity a kontinuity říše. Heer získal od pamětníků několik svědectví o tom, jak se mladý Hitler zajímal o germánské rasové charakteristiky a jak dělil své spolužáky na Němce a ne-Němce.⁵ Jeho raná fixace na mateřské Německo, oddělené hranicí, byla jak v manichejském tak i tisíciletém kontextu ozvěnou spisů Lista i Lanze von Liebenfels.

Mnohem racionálnější Hitlerovo rozhodnutí odejet do Vídně, aby tam získal formální umělecké vzdělání, vycházelo z jeho zájmů a ambicí, ale jeho pobyt v hlavním městě byl osudově poznamenán skutečností, že na akademii výtvarných umění nebyl přijat. V říjnu 1907 ho nevzali a na vá-

noce zemřela jeho matka, a tak se Hitler v únoru 1908 vrátil do Vídně, kde chtěl vést skromný Život soukromého studenta umění. Společně s Augustem Kubizkem, jeho přítelem z dětských lineckých let, navštěvovali galerie, studovali městskou architekturu a chodili na Wagnerovy opery až do začátku léta. Tuto idylku Hitlerovi kazil stále intenzivnější pocit, že se nikdy řádným umělcem nestane, do něčeho jiného se mu pustit nechtělo a peněz ubývalo. V listopadu 1908 odešel ze společného bytu a od té doby se protloukal na vlastní pěst. Pozvolný skluz k lesklé bídě a pozdější pád do krajní nouze započal. Teď měl Hitler příležitost seznámit se s temnou stranou života tohoto města. Tento pokleslý svět představovaly špinavé podnájmy, přelidněné výdejný na jídlo, zavsívené hotýlky, chudinské uličky, vzdouvající se cizími imigranty z provincií, a Židé v podivných šatech a s podivnými zvyky. Hitlerovi v jeho neštěstí připadala Vídeň a multirasová habsburská říše jako zjevná antiteze jeho pohádkové představy o mateřském Německu a jeho Čisté národní kultuře. V takovém rozpoložení musel být Hitler velmi vnímavý k manichejskému komiksovému dualismu plavovlasých a tmavovlasých, nadlidi a podlidi, áriků a *Tschandalen*, o kterých psala *Ostara* Lanze von Liebenfels.

Ale jaký máme důkaz, že Hitler četl *Ostaru* a že na něj měla vedle dřívějších predisponujících faktorů rozhodující vliv? Především to do sebe perfektně zapadá chronologicky. Do poloviny roku 1908 stačil Lanz vydat 25 čísel *Ostary* a než se Hitler v květnu 1913 definitivně rozloučil s Vídní, vyšlo dalších 40 čísel. Protože zastávali velmi blízké názory na glorifikaci a záchranu ohrožené árijské rasy, na pronásledování a konečné vyhlazení neáriků a na vytvoření bájně anogermánské tisícileté říše, je vysoce pravděpodobné, že mezi nimi k nějakému kontaktu došlo. Později Hitler ve svém *Mein Kampf* tvrdil, že jeho zkušenosti z Vídně položily žulové základy jeho světovému názoru a že v té době studoval rasistické pamflety.⁶ Pravděpodobnost místního ideologického ovlivnění je velmi vysoká. Dřív-

vější Hitlerovi životopisci se při uvádění zdrojů, které mohly Hitlera ovlivnit, spíše zaměřovali na vzdělané a renomované autory, zabývající se rasovou nadřazeností a anitsemitemem, jako byli Gobineau, Nietzsche, Wagner a Chamberlain. Ale jak můžeme vědět, že Hitler četl právě jejich akademická pojednání? Připadá mi daleko pravděpodobnější, že si chodil pro myšlenky, které měly poskytnout racionální základ jeho dualistickému názoru a fixaci na Německo, do levných pamfletů, které byly v tehdejší Vídni snadno dostupné.

Rakouští vědci jako první uvedli, že Hitler patrně čerpal materiál pro své rasistické politické teorie z triviální literatury Lanze von Liebenfels. Počátkem třicátých let August M. Knoll zesměšňoval nacisty před svými studenty na vídeňské univerzitě postřehem, že německý vůdce si pro své myšlenky chodí do nechvalně známé petníkové *Ostary*. Touto původně diskutabilní spekulací se po válce začal vážně zabývat Wilfried Daim. Byl to psycholog s výrazným zájmem o sektářské víry a politické ideologie. Knollova zmínka o shodě Lanzových bizarních myšlenek s nacistickými cíli Daima velmi zaujala, protože se právě chystal napsat knihu o nacismu pojatém jako perversní náboženský systém. Existence sektářského otce v pozadí nacistické ideologie dodávala jeho tezi na váze. Brzy se zjistilo, že Lanz dosud žije, a tito dva vědci si s ním u něj doma ve Vídni-Grinzingu smluvili setkání. 11. května 1951 sdělil Lanz Daimovi, že ho Hitler roku 1909 navštívil v jeho kanceláři *Ostary* v Rodaunu. Lanz si vzpomněl, že se Hitler zmínil, že bydlí ve Felberstrasse a že si tam kupuje *Ostary* v blízké trafice. Prý tvrdil, že se zajímá o Lanzovy rasové teorie, a chtěl si dokoupit některá stará čísla, aby měl kompletní sadu. Lanz si povšiml, že Hitler vypadá velmi ošuntěle, dal mu požadovaná čísla zdarma a nádvakem dvě koruny na zpáteční jízdenku do středu města.

Lanzovo prohlášení bylo potvrzeno několika nezávislými důkazy. Podle policejních záznamů skutečně Hitler žil od 18. listopadu 1908 do 20. srp-

na 1909 na Felberstrasse 22/¹⁶, bezútesné ulici na severní straně Westbahnhofu, kam se přestěhoval po svém náhlém odchodu z pokoje, ve kterém bydlel s Augustem Kubizkem. Daim si také ověřil na Rakouském tabákovém úřadu, že v přízemí Felberstrasse 18 měli v tu dobu pronajatou trafiku. Lanz by takové detaily stěží znal, kdyby mu je Hitler nesdělil. I poznámka o Hitlerově chudobném vzhledu zní pravděpodobně, protože v roce 1909 už Hitlerovy finanční zdroje pomalu vysychaly; podzim a zima toho roku byly nejhorší období jeho života, kdy byl nucen uchýlovat se do krátkodobých ohříváren a na noc do nocleháren. A nakonec si musíme uvědomit, že v Lanzově zájmu nebylo vymyšlet si spojení s Hitlerem a nacistickou ideologií, protože tehdy se psal rok 1951, Vídeň byla okupovaná spojenci a dosud probíhala politická vyšetřování. Z těchto důvodů lze považovat za vysoce pravděpodobné, že Hitler skutečně Lanze navštívil a že byl pravidelným čtenářem *Ostary*.⁷

Aby Daim ještě přesvědčivěji doložil Lanzovo svědectví, zašel si za Josefem Greinerem, kterého považoval za nejdůležitějšího pamětníka Hitlerovy vídeňské životní fáze po roce 1908. Greiner napsal po válce Hitlerův životopis *Das Ende der Hitler-Mythos* (1947), ve kterém tvrdil, že se spřátelil s Hitlerem v mužské noclehárně na Meldemannstrasse ve Vídni-Brigittenau, kde Hitler žil od února 1910 do svého odjezdu do Mnichova v květnu 1913. 31. prosince 1955 poskytl Greiner Daimovi další detaily o Hitlerově životě v noclehárně. Vzpomínal, že měl Hitler rozsáhlý soubor čísel *Ostary*, bylo jich prý kolem padesáti a asi tak 25 centimetrů do šířky. Když mu Daim ukázal výtisky první řady *Ostary*, vzpomněl si Greiner na to, že první čísla měla na obálce výraznou kometu. Dále tvrdil, že si pamatuje, jak se Hitler pouštěl do ohnivých debat se svým spolunocležníkem jménem Grill o rasových teoriích Lanze von Liebenfels. Při pozdějším setkání si Greiner vzpomněl, že se jednou Hitler a Grill vydali do opatství Heiligenkreuz, aby tam získali Lanzovu současnou adresu.⁸

I když byl Daim přesvědčený o tom, že jsou Greinerovy vzpomínky spolehlivé a jeho prohlášení pravdivá, musíme přistupovat k jeho svědectvím nanejvýš opatrně. Za prvé se zjistilo, že Greinerův životopis Hitlera je značně nepřesný, že si mnohé detaily prostě vymyslel, až několik vědců nakonec začalo pochybovat, jestli Greiner Hitlera vůbec znal.⁹ Největší pochybnosti vyvolává jeho datování. Greiner prohlásil Jetzingerovi, že se spřátelil s Hitlerem v noclehárně v roce 1907 a že jejich přátelství skončilo, když odjel studovat koncem roku 1909 do Berlína na techniku. Protože se Hitler do hostelu nastěhoval až počátkem roku 1910, nemohl se Greiner s Hitlerem setkat, ledaže by si spletl roky. Na druhé straně se v pamětech Reinholda Hanische, dalšího obyvatele hostelu a prodejce Hitlerových kreseb, skutečně v noclehárně vyskytuje člověk jménem Greiner.¹⁰ Což by nasvědčovalo tomu, že Greiner sice Hitlera znal, ale že už zapomněl, kdy to přesně bylo. Jenže z toho, co navykdladal Daimovi, víme, že si dokázal báječně vymýšlet: Hitler s největší pravděpodobností nechtěl získat Lanzovu adresu od mnichů v Heiligenkreuz, když měl výtky *Ostary* s uvedenou adresou redakce, a když o rok předtím, v roce 1909 Lanze osobně navštívil. Jeho návštěva opatství se nemohla uskutečnit dříve, protože před rokem 1910 ještě nikdo v hostelu o žádném Grillovi neměl tušení a právě on měl Hitlera na údajné cestě do Heiligenkreuz doprovázet. Jediným hodnotným svědectvím z toho, co Greiner napovídal o Lanzově vlivu na Hitlera, je fakt, že Hitler vlastnil soubor čísel *Ostary* a s nějakým Grillem v době, kdy v hostelu bydlel, debatoval o Lanzových teoriích.

Na základě výpovědi od Lanze a Greinera můžeme přikročit k posouzení důkazu o ideologické shodě mezi Lanzem a Hitlerem. Nejvýznamnější podobnost spočívá v jejich manichejském dualistickém postoji: svět je rozdělen na světlé, plavovlasé a modrooké árijské hrdiny a na tmavé neárijské demony, z nichž ti první prosazují dobro, pořádek a spásu vesmíru a ti druhé zlo, chaos a destrukci vesmíru. Oba dva muži považují Árijce za zdroj

i nástroj všeho dobrého, ušlechtilého a konstruktivního a u neárijců předpokládají sklon k nepořádku, rozvratnictví a zkaženosti. Lanzova podrobná ustanovení pro árijskou nadvládu můžeme najít ve Třetí říši: zákony zakazující mezirasové sňatky, prosazující vyměnění podřadných ras a podporu čistokrevných Germánů pomocí polygamie a péči o neprovdané matky v SS *lebensborn*ech, domovech pro matky, to vše dávno antcipovala *Ostara*. Lanz měl stejný přístup k sexu a manželství jako Hitler. Oba dva muži zdůrazňovali rozmnožovací hodnotu manželských svazků a na ženy měli rozporuplný názor. Lanz bral ženy jako „vyrostlé děti“, ale odsuzoval jejich sklon snižovat chovnou hodnotu panské rasy jejich vrtošivou sexuální náklonností k podřadným rasám. I Hitler ženy bral jako domácí mazlíčky a jeho vlastní sexuální vztahy se vyznačovaly smесí uctívání, strachu a odporu.

Ale jiné části Lanzovy ideologie Hitler neakceptoval. Lanz si vysnil panárijský stát pod habsburskou nadvládou ve Vídni, ale Hitler rakouskou dynastií opovrhoval a odvracel svůj zrak od jejího rasového babylonu k německé vlasti za hranicemi. Kromě toho byla Lanzova doktrína hluboce prosycena katolickou a cisterciáckou liturgií: pobožnosti, společenství, příchod rasově čistého mesiáše Christa-Frauji, založení převorství pro Řád nových templářů a složité obřady nijak zvlášť Hitlera, který odmítal katolický rituál jako pubertální záležitost a později viděl nového germánského mesiáše v sobě, nepřítahovaly. Na druhé straně byl Hitler nadšený tím, jak Wagner ztvárnil v rytířském duchu hledání grálu, i rytíři, kteří ho chránili, a jejich idealismem, a tak se mu mohla zamlouvat Lanzova představa o křivovém řádu, oddaném čistotě árijské krve. V jednom rozhovoru v roce 1934 Hitler k tomuto tématu řekl: „Jak můžeme zastavit úpadek rasy? Máme vytvořit vybranou společnost skutečných zaslouzců? Řád, bratrstvo templářů kolem svatého grálu čisté krve?“¹¹ Tento výrok je patrně ode-

zvou jeho předválečného setkání s Lanzem, jeho Řádem nových templářů a Wagnerových oper.

Za Třetí říše měl patrně Lanz zákaz vydávání a jeho organizace, ONT a Lumencub, byly oficiálně zrušeny na příkaz gestapa.¹² Tato opatření velmi pravděpodobně vyplývala z obecné nacistické politiky, která pronásledovala tajné organizace a esoterické skupiny, ale je také možné, že Hitler chtěl zabránit tomu, aby byly jeho vlastní politické názory uváděny do souvislosti s Lanzovou sekiářskou doktrínou. Mezi dvěma tisíci svazků, které se z Hitlerovy osobní knihovny zachovaly, se křčí jediná Lanzova monografie *Das Buch der Psalmen Teutsch* (1926),¹³ což ještě nutně neznamená, že Hitler četl tuto knihu, která se navíc příliš netýká Lanzovy ideologie, protože patří k pozdějším liturgickým pracem. Faktem dále zůstává, že se Hitler nikdy v žádné ze zaznamenaných konverzací, projevů nebo dokumentů ani slovem o Lanzovi nezmiňoval. Pokud Hitlera skutečně *Ostara* významně ovlivnila, pak si to asi vůbec nikdy neuvedomil. Vzhledem k tomu, jak prudký byl jeho politický vzestup v Německu dvacátých let a jaké titánské postavení získal ve třicátých letech, ani nelze čekat, že by jakési vídenské vulgární a podivuhodně mystické pamflety uváděl jako zdroj své inspirace.

Na základě dostupných důkazů je velmi pravděpodobné, že Hitler ve Vídni skutečně *Ostaru* kupoval a četl. Co se v ní dočetl, mu pomohlo rozumově zdůvodnit a upevnit rodící se přesvědčení o dualistické povaze lidstva a světového vývoje a podepřít jeho vlastní pocit poslání spasit svět. Pokud znal tento časopis jenom z čísel, která vyšla od konce 1908 do poloviny 1909, asi ho tam zaujaly Lanzovy empirické studie rasových charakteristik, rozdíly mezi plavovlasými a tmavovlasými a diskuse o ženách, feminismu a sexualitě. Pokud by si tento časopis pravidelně kupoval od roku 1910 do května 1913, kdy bydlel v mužském hostem, pak by se seznámil v plné míře s Lanzovými manichejskými fantaziemi o boji mezi plavovla-

sými a tmavovlasými a rasovou a politickou nadvládou. Kdyby náhodou patřil ke čtenářům tohoto časopisu ještě v Mnichově, pak by se seznámil s Lanzovým pojetím grálu jako hlavním mystériem kultu árijské rasy a s materiály o „ariokřesťanských“ templářích. Ale i kdyby Hitler poté, co odjel z Vídně, už žádné číslo nečetl, přesto by se seznámil se základními aspekty Lanzovy ariosofoie: touhou po árijské teokracii pod Bohem určeným diktátorem plavovlasých a modroookých Germánů nade všemi podřadnými rasami; přesvědčením, že celé dějiny jsou lemovány zlovolnými spiknutími podřadných ras proti heroickým Germaniím; apokalyptickým očekáváním pangermánského milénia, které přinese světovou nadvládu Árijců. Tento černobílý dualismus byl žulovým základem Hitlerova životního politického názoru.

Důkazy o tom, že Hitler věděl o Guidovi von List a jeho armanismu, jsou méně přesvědčivé a spočívají pouze na svědectví třetí strany a dedukcích z literatury. Když Daim v roce 1959 přednášel v Mnichově o Lanzovi von Liebenfels, zmínil se o jeho společníkovi Listovi a vídeňské subkultuře árijského okultismu. Poté s ním navázala kontakt jistá Elsa Schmidtová-Falková, která tvrdila, že jí a jejího manžela Hitler pravidelně navštěvoval v Mnichově. Při setkáních se často zmiňoval o tom, že Čte Lista, a s nadšením z knih starého mistra citoval. Hitler prý ji také prozradil, že někteří členové vídeňské Listovy společnosti mu přinesli doporučující dopis pro mnichovského prezidenta společnosti, ale k ničemu to nevedlo, protože než Hitler dorazil do Mnichova, byl Wannick „buďto na smrt nemocný nebo už rovnou mrtvý“.¹⁴ Ještě jeden mnichovský zdroj mohl potvrdit Hitlerův zájem o Lista. V roce 1921 dala dr. Babette Steingerová, jedna z prvních Senek nacistické strany, Hitlerovi k narozeninám Thákurův esej o nacionalismu. Na vložený list napsala osobní věnování: „Adolfu Hitlerovi, mému drahému armanen-bratrovi“.¹⁵ To, že použila esoterický termín, naznačuje společný zájem o Listovy práce. Poslední náznak toho, že Hitler patrně

znal Listovy práce, poskytl Kubizek, když vyprávěl o konceptu hry, kterou Hitler napsal za jejich společného pobytu v hostelu v roce 1908. Zápletkou dramatu byl konflikt mezi křesťanskými misionáři a germánskými kněžními z pohanské svatyně v bavorských horách.¹⁶ Hitler se mohl lehce inspirovat Listovou prací *Die Armanenschaft der Ario-Germanen*, která vyšla téhož roku o něco dříve.

Elsa Schmidtová-Falková měla ve dvacátých letech v mnichovské nacistické straně na starosti skupinu, která se zabývala genealogickým výzkumem. Tvrdí, že se s Hitlerem, kterého už znala z jeho vídeňského období, setkávala často. Podle ní, se Hitler částečně inspiroval Listovou prací *Deutsch-Mythologische Landschaftsbilder*, jejíž první vydání vlastnil. Kromě toho si také vysoce cenil *Der Unbesiegbare* (1898) a častokrát s ní hovořil o ariogermánských výzkumech. Kromě toho tvrdila následující zajímavost: List Hitlera inspiroval k průzkumu podzemí vídeňské Svačštepské katedrály; Hitlera tak fascinovala příhoda, jak List pohřbil v Carnuntum v roce 1875 vinné láhve, že si přál exhumovat tuto „první svastiku“ hned poté, co anektoval Rakousko; Hitlerovi se zalíbil Listův regionální folklór do té míry, že jí navrhl, aby napsala *Bayrisch-Mythologische Landschaftsbilder* o mnichovském okolí; patrně i ostatní nacističtí vůdci jako třeba Ludendorff, Hess a Eckart četli Lista.¹⁷

Tvrzení Schmidtové-Falkové nelze věřit v plném rozsahu. Neexistují žádné důkazy, že by se Hitler nějak zvlášť zajímal o archeologii a folklór. Kdyby Hitler četl pouze první vydání *Deutsch-Mythologische Landschaftsbilder*, nevěděl by nic o svastice a Carnuntum, protože ten příběh se objevil až ve druhém vydání v roce 1913. Původ jejich vědomostí o tom, co četli Eckart, Hess a Ludendorff, je nespeciifikován a nelze určit, kdy poprvé slyšela Hitlera mluvit o tom, že anektuje Rakousko. Obe prohlášení naznačují, že byla zapojena do nacistického hnutí minimálně od roku 1923 až do Třetí říše. Nelze potvrdit ani Hitlerův zájem o genealogii, vyjma jeho

vlastní a především ostatních nacistických vůdců. Čímž se údajně měla zabývat právě Schmidtová-Falková. Ale i kdybychom výpověď Schmidtové-Falkové zcela zamilovali, zbývá ještě věnování Steingingerové z roku 1921, které napovídá, že Hitler Lista četl.

Politické aspekty Listových úvah mohly na mladého Hitlera zapůsobit. List hřímal proti Čechům, kteří se objevili na politickém i národním poli, což se shodovalo s Hitlerovými postoji v Linci. List dále odsuzoval údajnou monolitickou konspiraci Velké mezinárodní strany, zaměřenou proti Němcům, i její projevy jako demokracii, parlamentarismus, feminismus a „židovský“ vliv v umění, tisku a podnikání. Listovo ostré rozdělení světa na Árijce a ne-Árijce také koresponduje s dualistickou doktrínou Lanze von Liebenfels. Ve svém projektu obnoveného armanistického státu stanovil List rigidní hierarchii úřadů, mocenské stupně a tradiční administrativní distrikty (*Gaue*), k Čemuž se později přiklonily *völkisch* spolky, raná nacistická strana a Třetí říše. Árijci se měli těšit mnoha privilegií a veškerým politickým právům, ne-Árijci měli být srazeni do role sluhů a otroků. List také hlásal příchod pan germánského milénia, nového ariogermánského státi se světovou nadvládou. S takovým věcmi se Hitler mohl snadno identifikovat, dokonce i s Listovým romantickým vzýváním starověkého armanistického světa, jeho heroických vůdců a institucí.

Méně pravděpodobně vypadá, že by Hitler nějak mimořádně oceňoval Listův příklon k dochovaným památkám minulosti. Hitlera nepochybně zajímaly germánské legendy a mytologie,¹⁸ ale s tím, jak přezívají ve folklóru, zvycích nebo místních jménech, se nijak nezatažoval. Ani heraldika a genealogie ho nijak zvlášť neupoutaly. Na mytologii Hitlera nejvíce zajímal ideál hrdiny a jeho činy a jejich hudební ztvárnění v operách Richarda Wagnera. Před rokem 1913 Hitler více snil o německé vlasti za hranicemi reze, o prehistorickém zlatém věku, ve kterém se vyzívaly rakouské okultní interpretace mýtů a tradic. Kromě toho Hitlerova láska k Německu předem

vylučovala, že by choval velké sympatie k Listovu opěvování habsburské dynastie jako pozůstatku armanismu a k Vianimóné-Vidni jako starověkému posvátnému árijskému městu. Poté, co se Hitler přestěhoval do Německa, existuje minimální pravděpodobnost, že by si zachoval a dále rozvíjel zájem o rakouskou *völkisch* minulost. Hitlera u Lista i u Lanze přitahoval základní manichejský dualismus jejich rasismu, ale o Listovy okultní názory neměl zdaleka takový zájem,

Hitler odjel z Vídně koncem května 1913 a vydal se na západ do země svých snů. Když dorazil do Mnichova, jeho srdce poskočilo při pohledu na pravé německé město i při jeho poslechu. Ubytoval se u rodiny jednoho krejčíka na Schleissheimerstrasse 34 a na policii se přihlásil jako „malíř a umělec“. Následující měsíce se seznamoval s bavorskou metropolí a jejím okolím a jako poměrně úspěšný malíř pohlednic si vydělával na skromné živobytí. Řada z jeho mnichovských kreseb se dochovala, ale o jeho další činnosti v Mnichově do srpna 1914, kdy narukoval, už mnoho nevíme.“ Nenašly se žádné důkazy o tom, že by byl před první světovou válkou ve spojení s Germanenordenem, Reichshammerbundem ani jinými mnichovskými *völkisch* skupinami. Jednou se Hitler zmínil o tom, že po svém nástupu do německé armády v roce 1914 jako dobrovolník četl Philippa Stauffa.²⁰ Stauff na něj udělal velký dojem, zejména pokud šlo o jeho názory na židovskou převahu v německém tisku, ale nemáme žádný důkaz, že Hitler věděl o jeho sektářských a esoterických zájmech.

Hitlerův nezáměr o *völkisch* myšlenky, zaměřené na starověké germánské instituce a tradice, se pod jeho vedením odrazil na vývoji rané nacistické strany. Zatímco společnost Thule a Germanenorden vyznávaly ariosticko-okultní kulturu, jejich nástupnické organizace zdůrazňovaly ve svých diskusích a propagandě prohranou válku, zradu politiků na Německu a vyznávaly ostrý antisemitismus. Vzhledem ke střízlivosti, že není podchyten „člověk z ulice“, Rudolf von Sebottendorff, zakladatel a vůdce

společnosti Thule a obdivovatel Lista, Lanze a Stauffa, podporoval založení Kruhu politických dělníků (PAZ). Ani Německá strana práce (DAP) se příliš nestarala o *völkisch* kulturní materiály. Nemáme žádný důkaz, že by Hitler kdy navštívil Společnost Thule. Sebottendorff opustil Thule v červnu 1919 po nezdaru s rukojímí a Hitler se poprvé setkal s DAP v září 1919. V deníku Johannese Heringa o setkáních společnosti se dočteme, že v letech 1920 až 1923 společnost navštívili ostatní nacističtí vůdci, ale o Hitlerovi tam není zmínka.²¹ Jakmile se Hitler pevně chopil v DAP koridlu, staly se pro něj příznačné antisemitské projevy na veřejných schůzích a činnost mezi obyčejnými lidmi z ulice, zatímco *völkisch* kulturní zájmy byly vykážány do zákulisí mezi pár nadšenci.

V *Mein Kampf* Hitler veřejně odsoudil „*völkisch* potulné učence“ a okultisty jako neefektivní bojovníky v bitvě o záchranu Německa a vysmíval se jejich obřadům a přehrabování se v minulosti.²² Toto jeho prohlášení se vysvětlovalo různě, buďto jako útok na Karla Harrera z PAZ a pokus o ovládnutí raného DAP, nebo jako útok na Strasserovu skupinu v severním Německu ve dvacátých letech. V každém případě tento Hitlerův výbuch mluví jasně o tom, že pohrdal konspirativními kruhy a okultně rasistickými názory a že dával přednost otevřené činnosti. Hitlera nepochybně ariostické motivy milénia a manicheismu ovlivnily, ale jejich léčivé prehistorického zlatého věku, gnostického kněžstva a tajného dědictví v kulturních památkách i řádech se v jeho politické a kulturní vizi nijak neprojevovaly. Tyto myšlenky byly široce zastoupeny ve *völkisch* hnutích, ale Hitlerovi se podařilo transformovat tyto nacionalistické a nostalgické pocity do vášnivého antisemitského hnutí usilujícího o národní revoluci a obrodu. Na rozdíl od něj Heinricha Himmlera vždy těšilo zabývat se starými germánskými kořeny svých utopických plánů.

Ariosofie je víc symptom než vliv v tom smyslu, že nacismus antipoc-

vála. Zrodila se v devatenáctém století z konfliktu německých a slovan-
ských zájmů na rakouském pomezí. Guido von List opěvoval starověké
Teutony proto, aby posílil německou národní identitu v etnicky smíšených
oblastech a městech pozdně habsburské říše. Potom asimiloval teosofii
a okultismus do své smyšlené prehistorie a vyprávěl o starověkých kně-
zích-vládcích jejich pronásledování antigermánskými silami a apokalyptic-
kým proroctvím, slibujícím slavnou novou pangermánskou říši. I Lanz von
Liebenfels formuloval svůj politický názor v Schönererově pangermán-
ském hnutí, ale zvolil si obecnější typ rasismu. Poníčil se zcela do monis-
mu a sociálního darwinismu a vypracoval vlastní mystickou panáříjskou
doktrínu. Smíchal dohromady antropologii, zoologii a Písmo svaté a vý-
sledkem byli hrdinní árijsí bohoidé, kteří stáli na pokraji zániku násled-
kem svodů nižších ras a kteří měli možnost dosáhnout svého obrození pro-
střednictvím rasisticko-rytířského kultu, List i Lanz společně jasně ukázali,
že u Němců v pozdní fázi habsburské monarchie převládal obecně pocit
nejistoty.

Jejich doktríny prosazovaly vládu gnostické elity a řádů; rozrvstvení
společnosti podle rasové čistoty a okultního zasvěcení; nemilosrdné poro-
bení a budoucí vymýcení negermánských podřadných ras; a založení velké
pangermánské říše, která ovládne celý svět. Pouze extrémní pocit nejistoty
a strachu mezi německými nacionalisty v Rakousku může vysvětlit tyto
nacistické, paranoidní a grandiózní fantazie. Tyto myšlenky nalezly nad-
šenou odezvu u antisemitských tajných shromáždění vilměského Německa
a po jeho porážce u stoupenců *völkisch* ideologie. Psychologicky zhoubná
atmosféra války a komplikace, které po ní nastaly, podporovaly vznik mýtů
o spiknutích a vizí o nové říši. Skupinky lidí a časopisy oddané armanis-
mu, ariosofii a runovému okultismu vykouzly image heroického a moc-
ného Německa, který se zcela lišil od velkého utrpení výmarské republiky.
Ariosofie nacházela od svého počátku kolem roku 1890 své žáky ve Vídni

až, do nacistické revoluce v roce 1933. Jejich fantazie se pak uskutečnily ve
velkém a slavném návratu Třetí říše, která nastolila nový pangermánský
řád ve střední a východní Evropě.

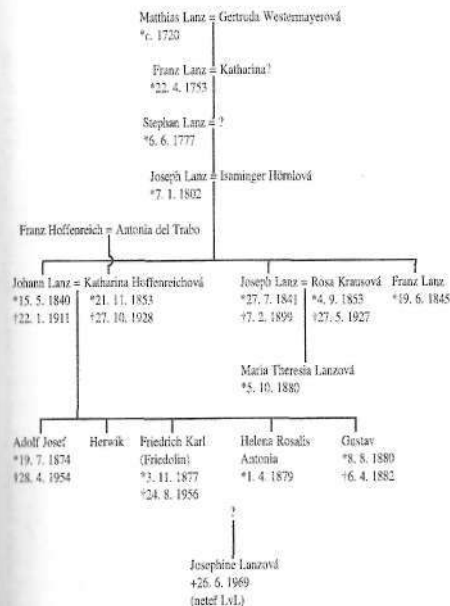
Přitažlivost nacismu spočívala v tom, že nabízel grandiózní fantastické
představy, které poskytovaly úlevu od akutních pocitů strachu, porážky
a demoralizace. Nacisté tvrdili, že protiněmecké spiknutí Židů a jejich
[přisluhovačů ohrožuje samotné přežití německého národa. Socialisté, „lis-
topadoví zločinci“ (lidé, kteří podepsali ostudné příměří v roce 1918), bol-
ševici, svobodní zednáři a dokonce i moderní umělci, ti všichni byli pova-
zováni za agenty monstrózního židovského spiknutí zaměřeného na zničení
Německa.³¹ Jediné totální zničení Židů mohlo spasit Němce a umožnit jim
Vstoupit do zaslíbené země. Chiliastický příslib Třetí říše byl odezvou stře-
dověkého Joachimova proroctví a u mnohých Němců přetrvával jako moc-
ný obraz v jejich vysněném světě, u těch Němců, kteří oplakávali prohra-
nou válku a nařikali nad tvrdými podmínkami mírového uspořádání, bídu a
chaosem mladá výmarské republiky. Mýty o spiknutích a miléniu se zno-
vu rozhořely za ekonomického kolapsu a deprese v letech 1930-33.

Hitler, Himmler a mnoho dalších vysoce postavených nacistických
vůdců bylo posedlých polonáboženskou vírou v rasu árijských bohoidů,
úmyslem vykoření podřadné rasy a představou nádherné tisícileté budouc-
nosti pod německou světovládou.³² Když ve třicátých letech pochodovaly
pod svastikou nekonečné řady legionářů v ocelových přilbicích při okáza-
ných vojenských přehlídkách, Německo fakticky zdravilo imperátora-za-
kladatele nové tisícileté říše. Ale všechno ten optimismus, nadšení a očeká-
vání vyvažovala na druhé straně ďábelská vize. Tento oslnivý nový řád se
opíral o tábory zubožených otroků, ve kterých byli židovští démoni oběto-
vání jako zápalná oběť, o holocaust. Nacistická křížová výprava měla sku-
----- v podstatě náboženský charakter v tom smyslu, že přijala apokaly-
ptickou víru a fantazie, kupříkladu Nový Jerusálém (to byl Hitlerův plán na

nádherné nové hlavní město v Berlíně) a zničení satanských nepřátel v ohnivém jezero. Auschwitz, Sobibor, Treblinka jsou hrůzná muzea nacistické apokalypsy dvacátého století.

Nacistické sny se neuskutečnily. Berlínská Velká síň s obrovskou klenbou nebyla v roce 1950 dokončena; Wewelsburg nebyl do roku 1960 přestavěn na gigantický Vatikán SS; nikdy nebyly položeny obřímí dálnice a širokorozchodné trati až na Kavkaz a Ural; západní Rusko se nestalo obrovskou kolonií pro německé vojáky-rolníky; ani šlechtitelské farmy SS *Lebensborn* nevyprodukovaly 150 milionů čistokrevných Němců pro Nový řád.²⁵ Celá slavná tisíciletá říše ve skutečnosti skončila pouhých dvanáct let po svém vyhlášení vojenskou porážkou nacistického Německa v roce 1945. Ačkoli tyto grandiózní plány a megalomanské vize nepřekročily stádium map, prohlášení nebo miniaturních modelů, uštědřila Třetí říše starému evropskému řádu tak mocnou ránu, že rozhořčená odezva na ni se dosud ozývá v literatuře, filmové tvorbě i vzpomínkách pamětníků. Jak ariosefie, tak nacistické fantazie představují důležité materiály pro studium apokalyptické hysterie při vedení moderního státu. Koncem dvacátého století náboženský nacionalismus stále sílí, a tak pochopíme-li, co předcházelo této nacistické apokalypse, získáme naději, že se nám podaří udržet bezpečnost na celé zemi.

Dodatek A: Rodokmen Adolfa Josefa Lanze alias Jörga Lanze von Liebenfels

zdroj: církevní matrika v katolickém kostele sv. Jakuba, Cumberland Sirasse, Vienna-Penzing XIV.

Dodatek C: Historie ariosofie

V období mezi lednem 1929 a Červnem 1930 se v *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* objevil Lanzův esej, který vycházel na pokračování. „Die Geschichte der Ariosophie“ tvrdil, že bude sledovat historii ariosofického rasového náboženství a jeho odpůrců od počátku po současnost. Lanz v tomto esejí názorně předvedl svou neomanichejskou představu o světě, protože se pokusil všechny historické Činitele zařadit do jednoho ze dvou eschatologických táborů, z nichž jeden podporuje dobro, světlo a pořádek a druhý naopak zlo, tmu a chaos.

Podle Lanze byli prvními zaznamenanými předky soudobé „arioheroické“ rasy Atlantidáné, kteří obývali kontinent na severní straně Atlantského oceánu.¹ Údajně pocházeli z původně božských *Theozů*, která měla elektromagnetické sensorické orgány a nadlidské schopnosti. Katastrofické záplavy nakonec kolem roku 8 000 př. Kr. jejich ostrov potopily a Atlantidáné odešli přes západní Afriku do Egypta a Babylonie, kde našli antické civilizace Blízkého východu. Tak přišel ariosofický kult do Asie, kde do té doby vzkvétalo modlářské animálně kultovní mšnění ras.²

Lanz tvrdil, že se rasové náboženství aktivně hlásalo a praktikovalo ve starověku. Tvrdil, že Mojžíš, Orfeus, Pythagoras, Platon a Alexandr Veliký byli jeho stoupenci. Skutečnost, že Mojžíšovy i Platonovy zákony ctí aristokratický princip a z toho plynoucí ustavení kasty kněží-vládů v *Republice*, dokazuje, že to byli ariosofisté. Lanz sjednotil spisy těchto starých myslitelů do monolitické ariosofické tradice, soustředěné ve slavné alexandrijské knihovně, která údajně přechovávala obrovský soubor ariosofických spisů. Tam přý přicházeli učenci i kněží z celého světa studovat staré papýry pocházející od jižních Atlantidánů. Byl zde vydán i Starý zákon (základní ariosofický text), který tu sestavili z jednotlivých knih, obje-

ných na různých místech v Palestině; ze Školy pro kněze-vládce, která byla součástí knihovny, se rozšířila rasistická gnóze prostřednictvím misíí až do Číny. Z toho plynulo, že celý helénský svět byl s ariosofií obeznán ještě před příchodem Christa-Frauji. Příchod Frauji a jeho založení Církve uvolnil - podle Lanze - novou vlnu ariosofické misionářské činnosti ve světě.³

Germáni se seznámili s ariosofickou tradicí prostřednictvím Wulfilovy misionářské činnosti (přibl. 311-83). Wulfila přeložil Bibli do gótsčiny a přinesl evangelium germánským kmenům, které se usadily na balkánském poloostrově a za řekou Dunajem. Byl také oddaným stoupencem árijské hereze (pojmenované po Ariovi z Alexandrie). Lanz tvrdil, že právě Wulfila přinesl árijské rasové náboženství germánským kmenům. Pronásledování árijské hereze bylo interpretováno jako vítězství stoupenců animálních kultů. Lanz rozhorleně obviňoval tyto pohany, že poškodili známý kodex gótské bible. Údajně totiž odstranili celou řadu rasistických pasáží, takže Germáni nebyli nuceni dodržovat přísné eugenické zásady, které měly zajistit jejich transformaci v bohoidi.⁴ Lanz napsal pět Čísel *Luzerner Briefe* o údajně odstraněných Wulfilových spisech a stvořil slovníček s klíčem ke skrytému významu dochovaných textů.⁵

Přes pronásledování árijské hereze i přes neúspěch Gótů uskutečnit druhý příchod Kristův na zem za jejich rozsáhlé říše v šestém století, podporovali ariosofií noví historičtí činitelé. Lanz spatřoval oživení ariosofie v mnišské tradici středověké Evropy. Považoval řád benediktinů za obnovu starověkých árijských škol pro kněze-vládce. zasvěcených šíření rasistické gnóze a organizovaných na hierarchickém principu. Napsal o ariosofické inspiraci benediktinů pět studií.⁶ Když se Lanzovi podařilo odhalit reformované mnišské řády jako nositele ariosofie, sledoval toto spirituální dědictví k cisterciáckému řádu. Lanz oslavoval tento řád a jeho slavného vůdce sv. Bernarda z Clairvaux (1090-1153) jako hlavní středověkou sílu, podporující ariosofií.⁷

Templářský řád, vojenský řád, který byl těsně spojen s cisterciáckým řádem, považoval proto Lanz za ozbrojené ochránce ariosofie. Řádové regule sestavil sv. Bernard, který napsal pochvalné kázání *De Laude novae militiae* (kolem r. 1132) a v roce 1146 veřejně kázal ve prospěch druhé křížové výpravy. Podle Lanze se templáři pokoušeli zastavit vlnu podřadných ras na Blízkém východě, a tak se stali baštou východního cípu árijského křesťanského světa. Stejně úsilí vyvíjely na západě vojenské řády Caiatruva, Alcantra a Aviz, které vznikly v polovině dvanáctého století a bojovaly proti Maurům ve Španělsku.

Lanz z toho vyvodil, že boj středověkých vojenských řádů proti pohánům ospravedlňuje jeho vlastní křížovou výpravu proti populismu, demokracii a bolševismu ve dvacátém století. Se svou živou představivostí vykouzlil Lanz ideologickou mapu světa od osmého do sedmnáctého století, kde uprostřed stále těsnějšího prstence, tvořeného islámskými silami v severní Africe, Středním východem a nakonec Balkánem a neorganizovanými mongolskými hordami ve stepích, leží k boji připravená „ario-křesťanská“ říše. Trvalý tlak národů, oddaných animálními kultům a ohrožení rasové nadřazenosti Evropanů, si vynutily křížové výpravy vojenských řádů. Středověká křesťanská říše podle něj vypadala poněkud jako vojenský klášter zasvěcený aristokratickým a rasovým hodnotám, odkud vyráželi mniši-rytíři v plné zbroji do boje s agresivními podlidmi, kteří je svírali v těsném kruhu. Takové představy živily v Lanzovi vizi moderní křížové výpravy proti politické emancipaci mas, které chtěly dosáhnout prostřednictvím parlamentní demokracie a socialistické revoluce.

Pro Lanze představoval středověk zlatý věk ariosofie. Svět odvážných rytířů, zbožných mnichů, nádherných hradů, krásných klášterů spočíval na rasisticko-rytířském kultu náboženských a vojenských řádů. Náboženstvím této doby bylo „keine weiche Humanitäts-Religion, sondern eine extrem-aristokratische und ariokratische Rassenkulturreligion und eine straffe,

supranationale, alle arioheroischen Völker umfassende wissenschaftliche, politische und wirtschaftliche Organisation, welche rücksichtslos, bisweilen sogar mit Härte, das Untermenschentum ausrottete, oder im Sklaven- und Hörigentum oder in Judenghetti in wohlthätigen Schranken heilt!“ („Žádné nemastné neslané humánní náboženství, ale extrémně aristokratické a „ariokratické“ rasové kultovní náboženství a přísná nadnárodní vědecká politická a ekonomická organizace, chránící veškerý arioheroický lid. Toto náboženství bezohledné, mnohdy tvrdě vykořisťování podlidů nebo je milosrdně udržovalo v mezích otroctví a nevlnitvosti nebo v židovských ghetttech!“) Lanz vztahoval tento „kosmický týden“ (část platónského roku) od roku 480 k řádům. Kulturu tohoto období popisoval jako „die letzte herrliche, berückend schöne Blüte arisch-heldischer Religion, Kunst und Wissenschaft“ („poslední velkolepý a úžasně nádherný rozkvět arioheroického náboženství, umění a vědy“).⁴

Pronásledování templářů v roce 1308 signalizovalo konec této éry a nástup podřadných ras. Od té doby docházelo v Evropě k pozvolnému poklesu rasových, kulturních a politických úspěchů. Rozvoj měst, expanze kapitalismu a následný vznik dělnické třídy vedly k zániku aristokratického principu a striktního dodržování rasové čistoty. Křesťanství zdegenerovalo na sentimentální altruistickou doktrínu, podle níž si byli všichni lidé rovni a člověk měl milovat svého bližního bez ohledu na rasový původ. Během „kosmického týdne“, který trval od 1210 do 1920, podléhala Evropa vulgarizaci, která vyvrcholila takovými ohavnostmi jako bolševismus a otevřeným vyhlášením vlády mas.

Lanz musel při svém popisu postmedievální ariosofické tradice jít ve stopách typicky listovského tajného dědictví. Tvrdil, že ariosofie přežila díky podzemní kultuře „několika spirituálních řádů a geniálních mystiků“. Prvním článkem tohoto tajného dědictví byl Kristův řád, který založil roku 1319 portugalský král. Tento řád byl nástupcem organizace portugalských

templářů a hrál důležitou úlohu při portugalských objevitelských výpravách. Jindřich Mořeplavec (1394–1460), který podporoval zámožské výpravy, vedoucí k objevení Azorských ostrovů, Madeiry a severozápadní Afriky, byl velmistrem tohoto řádu. Jeho lodě se plavily pod řádovou vlajkou s templářským Červeným heraldickým křížem. I pozdější kolonizace Angoly, obeplutí mysu Dobré naděje a objevění cesty do Indie se odehrávaly pod záštitou tohoto řádu, který byl roku 1496 částečně sekularizován. Počátkem Šestnáctého století byly sekularizovány bývalé portugalské vojenské řády Reconquista a Aviz a Španělské řády Calatrava a Alcantra. Staly se z nich královské rytířské řády, které sloužily portugalské a Španělské koruně.

Přežití těchto středověkých vojenských řádů a skutečnost, že se účastnily expanzivních evropských zájmů, se Lanzovi při jeho hledání nositelů ariosofie velmi hodila. Tvrdil, že cisterciácký původ řádů a jejich kolonizační úspěchy odhalují jejich totožnost jako tajného nástroje postmedievální celosvětové ariosofické křížové výpravy. Lanz připsal veškeré portugalské a španělské kolonizační výpravy lodím, plavícím se pod Červeným templářským křížem: „*Die Floten der Ritterorden entdeckten und eroberten eine ganze neue Welt... ein Universalreich unter Führung der Christus- und Calatrava-Ritter... stolz wehte die Christritter-Flagge auf alle Meeren, die Flagge mit dem roten Tempel-Ritterkreuz... Die Häuser der spanisch-portugiesischen Cisterzienser-Ritter zählten in den verschiedensten Ländern in die Tausende*“ („Flotily rytířských řádů objevily a dobyly celý nový svět... světovou říši pod vedením Kristových rytířů a Rytířů Calatravy... Prapor Kristových rytířů hrdě vlál nad všemi moři, ten prapor s červeným templářským rytířským křížem. Na tisíce paláců v nejrůznějších zemích patřilo španělským a portugalským cisterciáckým rytířům“). Dále Lanz určil jako tajné nositelky nové ariosofické říše dvě habsburské větve, španělskou a rakouskou, které za císaře Fridricha IV. a Maxmiliána I., „*die*

letzten Ariosophen auf Kaiserthronen“ („posledního ariosofisty na císařském trůnu“) a Karla V. na počátku šestnáctého století obsáhly jak španělské državy ve střední a jižní Americe, tak i srdce střední Evropy. Když si Španěle zajistili Nový svět, zbývalo rozšířit habsbursko-ariosofický vliv na východ. Lanz tvrdil, že právě to měl Karel v úmyslu, když vyrazil na novou křížovou výpravu proti Turkům za pomoci Španělsko-portugalských řádů a maltézských rytířů sv. Jana. Byl přesvědčen, že tento plán podlehl démonickým machinacím Židů a luteránů, kteří chtěli ariosofickou renesanci umlčet.“

Smrtelnost veškerých lidských institucí a říší mařila Lanzovy pokusy předložit trvalou a viditelnou ariosofickou tradici v historii. Nic z toho, co si vymyslel o mnišských a vojenských řádech, portugalských objevitelských výpravách a španělském a rakouském císařství, kdy se snažil z jednotlivých historických činů sestavit hnutí unikátní inspirace a ambicí, neneslo informovaný kritický pohled. Lanz se při svém pátrání v minulosti po nezpochybnitelném nositeli ariosofické gnóze přiklonil ke spíše okrajovému společenskému prvkům. Předpokládal tedy absolutně bez důkazů podzemní ariosofickou tradici mystiků, romantiků a okultistů.

Jeho středověká „ariokresťanská“ mystická tradice zahrnovala tyto osoby: Hildegardu z Bingen (z. 1179), Gertrudu Velkou (z. 1303), Mechtildu z Magdeburku (z. 1282?), Mistr Eckharta (z. 1327), Jana von Ruysbroeck (z. 1381) a Thomase á Kempis (z. 1471). V rané moderní době nastoupili po těchto mysticích významní pietisté: Jakob Boehme (z. 1624), Angelus Silesius (z. 1671), Nikolaus von Zinzendorf (z. 1760) a Emanuel Swedenborg (z. 1772). Po osvícenství zařadil Lanz mezi své ariosofické zasloužence romantické myslitele a okultisty z devatenáctého století: J. B. Kerninga (1774–1851), mystického svobodného zednáře; Carla von Reichenbach (1788–1869), vídeňského výzkumníka, zabývajícího se animálním magnetismem; francouzského okultisty Eliphasa Léviho (1810–75), Josephina Pěla-

dana (1858-1918), Gérarda Encausse (1865-1916) a Edouarda Schuré (1841-1929); a teosofisty Helenu Petrovnu Blavatskou (1831-91), Franze Hartmanna (1838-1912), Annie Besantovou (1847-1933) a Charlese Webstera Leadbeatera (1847-1934). Tradice nakonec vedla ke Guidovi von List, Rudolfovi Jahnovi Gorslebenovi a mytologům árijské Atlantidy, Karlu Georgu Zschaetzschovi a Hermannu Wielandovi.¹⁰

Tento evidentní úpadek co do historického významu a intelektuálního formátu jeho ariosofických zasvěcenců byly logickým důsledkem skutečnosti, že se Lanz k modernímu věku i s jeho úspěchy otáčet zády. Protože se nedokázal identifikovat s žádnou zavedenou současnou kulturní tradicí, zbyla mu pouze skupinka sektářů, o které mohl prohlašovat, že patří k výhradním reprezentantům náboženství, které dříve ovládalo celý svět. Jak už List zjistil při svém pátrání po teologických předcích, bylo poměrně snadné získat zasvěcence ve vzdálené minulosti, ale ve věku, který se vyznačoval náchylností k temnotě, zlu a iluzím, to dalo více práce. Stejně jako starověcí gnostici, i ariosofisté mohli pouze tvrdit, že jsou nositeli božské jiskry uprostřed chaosu.

Dodatek D: Báseň o nových templářích

Der Sang der Nibelungenstrom

Die Quellen, die aus Rhätians Gletscherhallen
Seit ew'ger Zeit vom Inn zur Donau wallen,
Im Reich des Osians als mächt'ger Strom
Dann grüssen Linz und seinen Dom.

Doch, wo Granit durchbrach der Wogendrang,
Wo einst der Nibelungen Horn erklang,
Wo jetzt der Strudel engt die Wellenpfade,
Ragt eine Burg auf schroffem Felsgestade.

Da grüsst im hellen Frühlingssonnenschein
Das Kreuzeshanner hoch von Werfenstein.
Die Donauwellen raunen alte Weisen
Vom Freundesbund der Edlen und Templeisen.

Der neue Bund, der Meister Werk zu kronen,
Dient Gott in Tat und weihewollen Tönen
Vom Geist des Willens froh, vernimmt die Schar,
Was einst der Templeisen Sendung war.

Aus reinem Quell stromt auch für sie die Kraft
Die niemals alternd, neues Leben schafft,
Und Burg und Bund, der Reinheit nur geweiht
Stehn fest im Strudel und im Drang der Zeit.

Fr. Aemilius

(Ostara I, 88 Templeisen-Brevier, ein Andachtsbuch für wissende und innerliche christen, 2. Teil (1916), str. 4.)

Burg und Hain von Werfenstein

Bruder, was dein Auge schaut,
Hier im heil'gen Haine,
Leg es in dein Herze traute
Als vom „Werfensteine“.

Nicht des Daseins Alltagsbrauch
Wird den Menschen höher heben.
Nur wenn hehrer Geister Hauch
Ihn durchwehet, wird sein Leben

Würdewoll und edler Art.
Und sein inn' res Auge sehen,
Was von Gott gesetzt ihm ward
Als der Seele Auserstehen

Aus der Sunde düst' rem Tal
Zu der Gralsburg lichten Höhen.
Doch der Pfad zu ihr ist schmal,
Wen' gwenden ihn nur gehen.

Siehe dort im Tempeihain
Weissgekleidete Gestalten..
Brüder sinds von Werfenstein,
Frau's Wille lenkt ihr Walten.

Einsam in der Menschenwelt,
Sind vom Herm sie auserkoren,
Das zu tun, was Gott gefällt,
Reinheit haben sie geschworen.

Reinheit in des Leibes Blut,
Reinheit in des Geistes Streben.
Reinheit heisst ihr Edelgut,
Reinheit wird zu Gott sie heben.

Geh, und wahre dieses Wort:
Reinheit in des Herzens Schreine.
Mach Dein Herz zum Felsenhort,
Machs zur Burg vom Werfensteine!

Fr. Detlef

(*Ostura I. 88 Templais-Brevier, ein Andachtsbuch für wissende und innerliche Ariochristen, 2. Teil* (1916) str. 5.)

Dodatek E: Moderní mytologie nacistického okultismu

V této knize jsem se podrobně zabýval popisem myšlenek ariosofoie, její historie a vztahu k německému nacistickému hnutí. Přesto přetrvává názor, který vytvále hýčkají senzacechtivé literární žánry, že nacisty v letech 1920 až 1945 především řídily a inspirovaly okultní síly. Tato mytologie nemá základ v ariosofii, ale v pováiečné fascinaci nacismem. Tato fascinace patrně vychází z iracionální a morbidní politiky nacistů a toho, že Třetí říše na krátkou dobu ovládla prakticky celý kontinent. Vzpomíná se na malou fanatickou stranu, která uchvátla moc v jedné evropské zemi a poté se jí podařilo ovládnout velké území sahající od atlantického pobřeží ke Kavkazu, přičemž si jako jeden ze svých hlavních cílů stanovila vyhlazení Židů. Vzhledem k mimořádnému významu těchto událostí se národní socialismus vydělil z celé moderní historie, Trvalou fascinaci nacismem vidíme na skutečnosti, kolik vyjde ročně nových knih o Hitlerovi a jiných nacistických vůdcích, o druhé světové válce, o SS, koncentračních táborech a holocaustu. Totální porážka Třetí říše a sebevraždy a popravy jejich protagonistů ovinuly image nacismu dráždivým tajemstvím. Mladému člověku často národní socialismus připadá jako téměř neskutečná a tajuplná epizoda moderní historie.

Image tajuplnosti, který obestírá toto hnutí, vynesl záplavu oblíbených románů o dobrodružstvích uprchlých válečných zločinců, o tajných poválečných nacistických organizacích a o znovuobjevení Hitlera řadu let po jeho údajné smrti. Přitažlivost takové senzacecitilné literatury je založena na tajemném pronikání zaniklého řádu, považovaného za zrušný i za zakázaný, do známého světa liberálních institucí.¹ Fascinace morbidními aspekty nacismu se ovšem neomezuje pouze na literatura. Insignie a památky z Třetí říše často sbírají psychopati a sadisti a ultrapravicové skupiny a bi-

zamí sekty si přivlastnily nacistické obřady a styl jejich oblékání.² Literatura o tajných shromážděních, tajných iniciačních obřadech a zlých záměrech a silách, jejichž velká moc přetrvává, je typická pro spekulativní historií, která se opírá o vratké důkazy a mluhavé asociace ve snaze dokázat, že nacionální socialismus byl spojen s okultismem.

Od roku 1960 celá řada populárních knih prezentovala nacistický fenomén jako produkt tajemného a démonického vlivu. Pozoruhodný příběh nacistického vzestupu je implicitně spojován s nadpřirozenými silami. Podle této mytologie nemohl být nacismus produktem obyčejných společenskoeconomických faktorů. Žádná empirická ani čistě sociologická teze nemůže plně vysvětlit zločinné projekty nacismu a jejich mimořádný úspěch, Okultní historiografie tento nacistický fenomén vysvětluje pomocí nejvyšší a tajemné síly, která Hitlera a jeho společníky podporovala a řídila. Tato skrytá síla je charakterizována jako netělesná bytost (kupř. "černé síly", "neviditelné hierarchie", "neznámý nadřazení") nebo jako elitní magické z minulosti nebo ze vzdálených míst, se kterými udržovali nacisté kontakt. K námětům, které se stále vracejí, patří nacistické spojení s tajnými východními mistry, se Společnostmi Thule a okultními lóžemi, jejichž prostřednictvím údajně získali černé zasvěcení. Všichni tito spisovatelé tak tvoří jakousi „kryptohistorii“, protože nakonec všichni vnesou nějaký nový činitel, který předchozím historikům nacionálního socialismu zůstal skryt.

Mýtus o nacistickém spojení s orientem má svůj složitý původ v teosofii. Představy o tajných posvátných místech na východě původně šířila Blavatská ve svém *Tajném učení*, založeném na Knize Dzyan, kterou si přý přečetla v jedné tajné himalájské lamaserii. Blavatská tvrdila, že v této oblasti existuje řada podobných center esoterického učení a zasvěcení; v daleké střední Asii v horských jeskyních a podzemních labyrintech najdeme senzační knihovny a úžasné kláštery. Z těchto center se nejvíce proslavilo podzemní město Agadī, které se přý nacházelo v Babylónii, a krásná oáza

Šamballah na poušti Gobi, kde přý žili božští učitelé árijské rasy, kteří si uchovali své posvátné učení.³ Tyto mýty šířil francouzský autor Joseph Saint-Yves d'Alveyrde (1842–1909), který psal o tajemném městě Aghartě, kde přý vládla teokracie, která řídila běh světových dějin. Vzhledem k tomu, že dostával telepatické zprávy od tibetského dalajlámy, usuzujeme, že to město leželo poblíž Himalájí.⁴ Jisté důvěryhodnosti dodal těmto fantaziím Ferdinand Ossendowski, který po ruské revoluci projel Sibiř a Mongolském a popsal budhistické víry, hovořící o podzemním království Agartha, kde vládne Král světa. Toto utopické království bylo údajně obdařeno nadpřirozenými silami, které by po případném uvolnění mohly zničit lidstvo a změnit celý povrch planety.⁵

K představám o tajných východních teokraciích patří schopnost *vril*. Sir Edward Bulwer-Lytton ve svém románu *The Coming Race* (1871) touto silou obdařil podzemní lidskou rasu Vriljů, která svými psychickými schopnostmi lidskou rasu daleko předčila. Schopnost *vril* zahrnovala telepatii a telekinezi. Tuto fikci později přijal Louis Jacolliot, francouzský konzul v Kalkate za Druhého císařství, když studoval orientální víry a sekty, a později ji využila Blavatská při své práci na *Odhalené isidě* (1877).⁶ *Vril* měl být mimořádný rezervár energie v lidském organismu, pro nezasvěcené nedostupný. Panovalo přesvědčení, že ten, kdo dokázal ovládat sílu *vril*, mohl, jako rasa Vriljů Bulwer-Lyttona, ovládat celou přírodu. Willy Ley, který po krátké kariéře raketového inženýra v Německu emigroval v roce 1935 do Spojených států, sepsal stručný přehled pseudovědeckých názorů, kterým se za Třetí říše dostalo jistého oficiálního uznání. Kromě teorie světového ledu a doktríny dutého světa, které si mezi nacisty získaly své přívržence, zmínil se Ley o berlínské sektě, která se pomocí meditativních praktik snažila odhalit tajemství *vrilu*.⁷

Zmínili se o tom i Louis Pauwels a Jacques Bergier ve svém *Jitru kouzelníků* (1960), jehož druhá část pojednává o Třetí říši pod sugestivním ná-

zvem „Několik let úplně jinde“. Poněkud nadsadili význam této obskurní berlínské sekty, aby mohli prohlásit, že nacistické vedení bylo odhodláno navázat kontakt s všemocnou podzemní teokracií a získat znalosti o její síle. Údajně měla tato síla umožnit Německu dobyt celý svět a změnit lidský život v souladu s tisíciletou vizí:

Bylo možné uzavřít spojení s Pánem světa nebo Králem strachu, kteří vládou v jednom městě, ukrytém někde na východě. Ti, kteří s nimi uzavřou spojení, změní povrch Země a obdarí cestu člověka novým smyslem na mnoho tisíc let...Svět se změní: Pán se vynoří ze středu Země. Kdo s nimi neuzavře! spojení a nestal se sím Pánem, bude otrokem a bude žít na kupce hnoje, která bude vyživovat kořeny nových budoucích měst.⁸

Pauwels a Bergier tvrdili, že Hitler a jeho suita takovým myšlenkám věřili. Podle nich byla tato berlínská sekta známá pod jménem Světelná lóže (což by mohla být šifrovaná narážka na vídeňský Lumenclub) a získala status významné nacistické organizace. Citovali francouzského psychiatra v tom smyslu, že „Hitlerovým skutečným cílem bylo provést akt tvoření, božský úkon... biologickou mutaci, která by vedla k bezprecedentnímu pozvednutí lidské rasy a 'zrodu nové rasy hrdinů, polobohů a bohůlidů'“.⁹ Rasismus, takto propojený s okultní mytologií východní teokracie a silou *vril*, měl evokovat tisíciletý image budoucnosti, o které nacisté snili.

Tuto legendu o nacistické inspiraci a cílech opřeli o Společnost Thule a některých jejích členů, při jejichž popisu zcela popustili uzdu své fantazie. Pauwels a Bergier si vytipovali dvě konkrétní osoby jako Hitlerovy učitele, kteří ho začátkem dvacátých let v Mnichově seznamovali s okultismem. Dietrich Eckart (1868-1923) byl *vůdkých* dramatik a žurnalista s ostře antisemitskými názory a významná postava v mnichovských nacionalistických kruzích. Ví se o něm, že chodil na setkání Společnosti Thule. Podle historiků Eckart po válce nejenže dodal Hitlerovu probouzejícímu

se antisemitismu na síle a směru, ale také uvedl mladého vůdce strany do zámožných a vlivných společenských kruhů.¹⁰ Druhou osobou byl Karl Haushofer (1869-1946), který pracoval jako vojenský atašé v Japonsku a obdiv pro orientální kulturu mu zůstal na celý život. Po první světové válce se Haushofer vydal na akademickou dráhu v oboru politického zeměpisu a časem se stal profesorem geopolitiky na mnichovské univerzitě, kde byl jeho asistentem Rudolf Hess. Hitler by! patrně ovlivněn teorií, kterou Haushofer převzal od sira Halforda Mackindera, že „srdce“ východní Evropy a Rusko zajišťují tomu, kdo je ovládl, významné postavení ve světě.¹¹

Podle Pauwelse a Bergiera spočíval vliv těchto dvou mužů především v tom, že ho napojili na tajné znalosti, které vycházely z neznámých sil a s nimiž přicházel do styku prostřednictvím Společnosti Thule a dalších kultů. Eckartova úloha okultního poradce se explicitně vztahovala k neviditelným hierarchiím.

Thule byla považována za magické centrum zmizelých civilizací, Eckart (*sic*) a jeho přátelé věřili, že ne všechna tajemství Thule nenávratně zmizela. Bytosti spojující člověka a inteligence z jiných světů světa předávají zaslěncům (to je členům Společnosti Thule) zdroj sil, využitelný k získání německé nadvlády nad světem... vůdci (Německa) budou lidé, kteří vše znají a svou sílu získají z pramene energie a povedou je velké postavy minulosti. Na takových mýtech spočívala doktrína Eckarta a Rosenberga, kterou vstříplí médijnímu Hitlerovi do mysli. (Společnost Thule) se měla brzy stát...nástrojem, který změní samotnou povahu skutečnosti... pod vlivem Karla Haushofera se skupina ujala své pravé role a stala se společností Zaslěnců ve spojení s Neviditelným světem a magickým centrem nacistického hnutí.¹²

Podle těchto výmyslů byl Haushofer také členem Světelné lóže, japonské tajné budhistické společnosti a Společnosti Thule. Spíše jako zaslěncem do východních mystérií než jako geopolitik prý veřejně hlásal potřebu

„návratu k pramenům“ lidské rasy ve střední Asii. Prosazoval nacistickou kolonizaci této oblasti, aby Německo získalo přístup k východním tajným centřům moci.¹³ Protože Společnost Thule byla spojena s „neznámými vyššími bytostmi“, byla uváděna jako tajná hybná síla, která řídila Třetí říši. Toto tvrzení i další podrobnosti jsou zcela klamně. Společnost Thule se rozpadla kolem roku 1925, kdy začala ztrácet na významu. Eckart ani Rosenberg nebyli nikdy víc než hosté Thule v dobách jejího rozkvětu a neexistují ani žádné důkazy o tom, že by s ní měl něco společného Haushofer.

Tento vybájený obraz Společnosti Thule dále rozvinul Dietrich Bröndler ve své knize *Bevor Hitler kam* (1964). Bröndler tvrdil, že Haushofer se v Tibetu setkal s Georgem Ivanovičem Gurdijevem, kavkazským magikem, v letech 1903 až 1908 nejméně třikrát. Gurdijev prý Haushofera zasvětil do tibetských mystérií.¹⁴ Společnost Thule měla údajně obnovit německé kontakty s tajnými mníšskými tibetskými řády prostřednictvím malé kolonie tibetských budhistů, která byla v roce 1928 založena v Berlíně. Říkalo se, že v roce 1939 byla do Tibetu vyslána expedice SS, s nálehavým cílem vybudovat životně důležité radiové spojení mezi Třetí říší a lámy. Knihy Dzyan se prý za války využívalo jako kódu pro všechny zprávy putující mezi Berlínem a Lhasou. Bröndler své líčení doplnil o zcela vymyšlený seznam členů Společnosti Thule, mezi něž prý patřili: Sebottendorf, Guido von List, Lanz von Liebenfels, Mussolini, Hitler, Hess, Goering, Himmler, Frank a Haushofer.¹⁵ Podle těchto výmyslů existovalo temné démonické spojení mezi nacistickým Německem a údajně teosofickým Tibetem. Je třeba dále poznamenat, že Bröndlerova práce byla prvním kryptopříběhem, ve kterém se na scéně objevili ariostřelci. Stejně bizarní líčení nacistického satanismu, které jako rekvizity využilo jednak vrlišké společnosti, jednak nadmíru zneužívaného Haushofera a Společnosti Thule, se znovu vyskytlo u Wernera Gersona a jeho *Le nazisme, société secrète* (1969),

u Elisabeth Antebei a *Ave Lucifer* (1970), Jean-Clauda Frére a *Nazisme et sociétés secrètes* (1974) a J. H. Brennana a jeho *Occult Reich* (1974).

Zatímco tyto mystifikace mají svůj původ v teosofických názorech, existují ještě další mytologické zdroje tohoto kryptopříběhu. Trevor Ravenscroft připsoval nacismu mytologii vycházející z antroposofie. Několik let po druhé světové válce se Ravenscroft potkal s Walterem Johannese Steinem (1891–1957), rakouským Židem, který v roce 1933 emigroval z Německa do Británie. Před vznikem Třetí říše vyučoval Stein na waldorfské škole ve Stuttgartu, která se řídila podle antroposofických principů Rudolfa Steinera. Tehdy napsal Stein zvláštní a učenou knihu *Weltgeschichte im Lichte des Heiligen Gral* (1928), která vycházela z antroposofické interpretace středověké literatury a historie. Stein dokazoval, že rytířský román o hledání grálu *Parzival* (kol. 1200) od Wolframa von Eschenbach vznikl na základě historické události z devátého století a že mýtické postavy tohoto příběhu odpovídají skutečným osobám, které žily v karolínské říši. Tak například grálový král Anfontras měl vlastně být král Karel Lysý, vnuk Karla Velikého; Cundrie, čarodějnice a kurýr grálu měla být Zlá Ricilda; Parzival sám se jmenoval Luitward z Vercelli a byl kancleřem u francského dvora; a Klingsor, zlý čaroděj a majitel Hradu zázraků, byl vlastně Landulf II. z Capuy, muž neblaze proslulý vzhledem ke svému spolenectví s islámskými neznabohy na Araby okupované Sicílií. Bitvou mezi křesťanskými rytíři a jejich ďábelskými protivníky se rozuměl nekončící boj o získání svatého kopej, které údajně probodlo Kristův bok na kříži.¹⁶

Ravenscroft založil svůj okultní popis nacismu na Steinově práci. Ve *Spear od Destiny* (Osudové kopej) (1972) vypráví, jak Stein jako mladý student našel v srpnu 1912 v jednom okultním antikvariátu ve staré vídeňské čtvrti starou kopii *Parzivala*. Kniha byla opatřena řadou poznámek formou komentáře k textu, které příběhy interpretovaly jako iniciační utrpení

na předepsané cestě za dosažením transcendentního vědomí. Tato interpretace se opírala o mnohé citáty pocházející z orientálních náboženství, alchymie, astrologie a mysticismu. Kromě toho si Stein povšiml, že celý komentář je silně motivován rasovou nenávistí a pangermánským fanatismem. Podle jména napsaného na vnitřní straně obálky této knihy byl předšlý vlastník Adolf Hitler. Poznámky vzbudily Steinovu zvědavost, a tak se vypravil do knihkupectví a požádal majitele, aby mu o Hitlerovi vyprávěl. Ernst Pretzsche Steina informoval, že se Hitler intenzivně zajímal o okultismus, a poskytl mu jeho adresu. Stein Hitlera vyhledal. Při jejich častých setkáních koncem roku 1912 a začátkem roku 1913 Stein zjistil, že Hitler věří pověsti, že svaté kopí svému majiteli zaručuje neomezenou moc vykonávat buď dobro nebo zlo. Předchozími vlastníky byli údajně Konstantin Veliký, Charles Martel, Jindřich Lovec, Otto Veliký a císaři z hohenstaufské dynastie. Jako majetek habsburské dynastie bylo kopí v současnosti v Hofburgu ve Vídni. Hitler byl rozhodnut se ho zmocnit, aby si tak pojistil vlastní pokus o světovou nadvládu. Ravenscroft také přinesl senzační historku o tom, že Hitler urychlil svůj okultní vývoj prostřednictvím halucinogenního meskalínu, se kterým ho seznámil Pretzsche, který do roku 1892 pracoval jako pomocník v lékárně v německé kolonii v Mexico City.¹⁷

Ravenscroft popsal stejně imaginární společenskou síť mnichůvanů, zajmávajících se o okultní učení. Dietrich Eckart byl uveden jako student okultních věd, který se vydal na Sicílii, aby našel hrad Landuifa II. v Caltabellottě, kde údajný model pro Klingsora prováděl své satanistické rituály podle arabských astrologických magií, které prý děšily křesťany jižní Evropy. O Landulfovi se povídalo, že vyvolává duchy temnoty prostřednictvím mučení a lidských obětí; Ravenscroft se domníval, že podobné rituály provozovala Společnost Thule pod Eckartovým vedením na Židech a komunistech, kteří v Mnichově nevysvětlitelně zmizeli v prvních letech

republiky. Svou nacistickou mytologií Ravenscroft rozšířil o Aleistera Crowleye (1875–1947), anglického magika, který v roce 1921 založil své thelemské antinomistické opatství v Celafu. Zatímco Crowley hledal klíč v Caltabellottě, Eckart vytvořil studii na téma Crowleyovy gnostické sexuální magie a jejího symbolického spojení s Landulfovými satanistickými praktikami. Navazování těchto chaotických pout mezi okultismem dvacátého století a Sicílií devátého století kulminovalo tvrzením, že se Hitler sám považoval za reinkarnaci Klingsora-Landulfa.¹⁸ Ravenscroft z toho vyvodil, že Eckart a Haushofer zasvětili Hitlera do černých rituálů, které měly pomoci navázat kontakty se zlyými silami:

Dietrich Eckart dokázal rozvinout a otevřít centra astrálního těla Adolfa Hitlera, umožnil mu tak nahlédnout do makrokosmu a navázat spojení se silami temnot... využitím jeho vzpomínek na minulou inkarnaci jako Landulfa z Capuy v devátém století... Haushofer Hitlerovi vyzradil *lajné učení* a tím rozšířil jeho časové vědomí... (a) otevřel (on) skutečným pohnutkám Luciferova knížectví, které ho ovládlo a on se mohl stát vědomým nositelem jeho zlych záměrů ve dvacátém století.¹⁹

Centra astrálního těla, nahlédnutí do makrokosmu, Luciferovo knížectví a jeho bezprostřední manifestace jako Antikrista vesměs patří do ariosefického arzenálu. Zde jasně vidíme, že k vytváření mýtů o okultním nacismu použil Ravenscroft materiálů Rudolfa Steinera a Waltera Johannesa Steina. V jeho fantastickém líčení Společnosti Thule měl také významné místo spiritismus, Eckart, Rosenberg a Sebottendorf prý pořádali obscenní seance s nahým médiem, při kterých údajně získávali kontakt s duchy zavražděných rukojmí Thule. Jak kníže von Thurn Taxis, tak Heila von Westarp prohlašovali ze záhrobí, že Hitler se jako další bude ucházet o svaté kopí a povede Německo do pokusu o získání nadvlády nad celým světem, který bude mít katastrofální následky.²⁰

Krátce předtím objevili tito kryptohistorici ariosefisty. Jejich tajné hie-

rarcie a okultní gnóze se znamenitě hodily pro opředení nacionálního socialismu tajuplnou atmosférou. Po Bronderovi, který uvedl Lista do Společnosti Thule, byl Ravenscroft dalším autorem, který využil! Lista jako Hitlerova okultního učitele. Ve špinavé kanceláři Pretzschova obchodu s knihami, prý Stein viděl skupinovou fotografii, na které stál Pretzsche vedle Guida von List. Podle Steinových vzpomínek byl List neblaze proslulým zakladatelem okultní lóže, které vídeňský tisk odhalil jako „krvavé bratrstvo“, provozující sexuální perverze a praktiky středověké Černé magie. Po svém odhalení v roce 1909 byl List nucen odejít z Vídně, protože měl strach, že bude lynčován rozzuřenými katolíky.²¹ Ravenscroft usuzoval, že jak Ernst Pretzsche, tak Adolf Hitler byli s Listovou lóží ve spojení: Podle Hitlera byl při pokusu Guida von List materializovat „incubus“ při rituálu, který měl stvořit „měsíční dítě“, přítomen Pretzsche osobně.²² O takových rituálech neexistuje sebestačí důkaz. List nikdy nemusel Vídeň opouštět, naopak se těšil přízni vídeňských prominentů. Podle Ravenscrofta popisu uvedených rituálů lze soudit, že vycházel z Aleistera Crowleye, zejména pokud jde o stvoření „měsíčního dítěte“. Ještě dodáme, že žádný člověk jménem Pretzsche v letech 1890 až 1920 ve Vídni nebydlel, ani nebyl členem Listovy společnosti. O fiktivní povaze celého příběhu o výstupu *Parzivala* s vepsanými poznámkami už napovídá skutečnost, že je navlas podobný románu *Zanoni* od sira Edwarda Bulwera-Lyttona (1842), který patrně sloužil Ravenscroftovi jako literární model.²³

Lanz von Liebenfels v této přehlídce výmyslů debutoval v díle Michaela-Jeana Angeberta *Les mystiques du soleil* (1971). Tam je psáno, že se mladý Hitler údajně dostal v roce 1898 pod vliv tohoto heiligenkreuzského novice. Tato fantazie má své zrno pravdy v tom, že mladý Hitler (ve věku 8 let) chodil zpívat do chrámového sboru, a to od července 1878 do ledna 1899. Do lambašského kláštera údajně v roce 1898 přišel Lanz, aby zde několik týdnů studoval soukromou knihovnu Theodorieha Hagna, bývalé-

ho opata. Důvod jeho zájmu o tyto knihy měl souviset se zájmy zmíněného opata. Podle Angeberta byl opat hluboce vzdělaný v astrologii a okultních vědách. V letech 1856 až 1868 prý odjel na Střední východ a na Kavkaz, kde pátral po tajném učení. Fakt, že si Hagn zvolil svastiku za svůj erb, přičítal Angebert skutečnosti, že se nechal silně inspirovat orientem. Tato heraldická svastika je skutečně zobrazená v reliéfu nad vstupní branou kláštera. Stejný příběh opakoval Frère a prohlásil, že se Lanz zdržoval několik měsíců v knihovně „a vycházel zřídka, vyjma chvil, kdy si šel na skrovné jídlo, přičemž s nikým nemluvil a vypadal tak vzrušen, jako by pracoval pod dojmem nějakého úžasného objevu“.²⁴ Údajný kontakt mezi Lanzem a Hitlerem zůstal nevysvětlený.

Celá tato epizoda je vymyšlená. Neexistuje žádný důkaz o tom, že by Hagn odjížděl na dlouhé výpravy. Jeho erb náleží tradičně jeho rodině a vyplývá z jeho jména „Hagn“; *Haken* znamená hák a tato svastika je prostě kříž vytvarovaný do podoby háku.²⁵ Přesto mýtus o lambašské svastice byl za Třetí říše poměrně rozšířený. Jeden renomovaný malíř namaloval nechutnou parafrázi na známý obraz svatého Františka se stigmaty, na které byl vyobrazen mladý Adolf, klečící před branou kláštera se vztaženými rukama, na něž dopadají paprsky světla, vycházející z heraldické svastiky.²⁶ Tento obrázek byl velmi rozšířený ve formě malých natisků ikon. Fantazie o raném setkání mezi Lanzem a Hitlerem a Hitlerově údajném uctívání svastiky od dětství ukazují, s jakou dychtivostí se tito kryptohistorici snaží vepat okultismus do raného životního období budoucího Führera.

Knihy napsané o nacistickém okultismu v letech 1960 až 1975 jsou typicky senzacechtivé a nejsou podloženy vědeckým výzkumem. Většina autorů zcela ignorovala základní prameny, a když se někdo nový vydal na stezku tohoto žánru, opakoval nepřesnosti a neověřené tvrzení, dokud nestvořili hromadu knih, založených na vymyšlených „faktech“ o mocné

Společnosti Thule, nacistických spojení s Východem a Hitlerově okultním zasněžením. Ale u této moderní mytologie, jakkoli iaciné a absurdní, nešlo jenom o zábavu, bylo to přímo okouzlení. Tato vzrušující oblast intelektuální historie přitahovala seriózní autory: Ellie Howe napsal knihu *Urania's Children* (1967, v novém vydání pod názvem *Astrology and the Third Reich*, 1984), ve které se zaměřil na příběh Hitlera a jeho údajného astrologa, a James Webb věnoval ve své knize *The Occult Establishment* (1976) kapitulu „severským mágům“. Tím, že se Webb zaměřil na funkční význam okultismu pro politický iracionalismus, zachránil svou studii o nacistickém okultismu pro dějiny názorů.

Poznámky a odkazy

Úvod

- 1 Termín „ariosofie“ ve významu okultního učení, týkajícího se Árijců, poprvé použil Lanz von Liebenfels v roce 1915 a ve dvacátých letech začal tento termín označovat jeho doktrínu. List sám svou doktrínu pojmenoval „armanismus“ a Lanz před první světovou válkou používal termínu „teozologie“ a „ariokřesťanství“. V této knize se termínu „ariosofie“ užívá genericky k popisu árijsko-nasisticko-okultních teorií obou mužů a jejich stoupenců.
- 2 George L. Mosse, *The Crisis of German Ideology* (New York, 1964), str. 1-10.
- 3 O mobilizaci německého nacionálního citění pomocí památníků, sborového zpěvu, tělesného cvičení, osláv šléřelců a ostatních lidových oslav hovoří George L. Mosse v *The Nationalization of the Masses* (New York, 1975)
- 4 Fritz Stern, *The Politics of Cultural Despair* (Berkeley, Calif., 1961)
- 5 Peter G. J. Pulzer, *The Rise of Political Anti-Semitism in Germany and Austria* (New York, 1964).

1. Pangermánská vize

1. Robert A. Kann, *Das Nationalitätenproblem der Habsburgermonarchie*, druhé vydání. 2 díly (Graz a Kolín, 1964), II, 387-94. Obyvatelstvo a národnosti v rakouských provinciích byly podle Kalina rozděleny takto:
Dolní Rakousko, včetně Vídně (3 500 000 obyv.): Němci 95 %; Čechů 4 %, Horní Rakousko (850 000 obyv.): Němci 99,7 %. Salcburk (215 000 obyv.): Němci 99,7 %. Tyrolsko (950 000 obyv.): Němci 57 %; Italů 42 %. Štýrsko (1 440 000 obyv.): Němci 71 %, Slovinci 29 %. Korutany (400 000 obyv.): Němci 79 %, Slovinci 21 %, Kraňsko (525 000 obyv.): Němci 5 %; Slovinci 95 %. Čechy a Morava (9 400 000 obyv.): Němci 34 %; Čechů 66 %. Slezsko (760 000): Němci 43,9 %; Poláci 32 %; Čechů 24 %. Halič (8 000 000 obyv.): Němci 1 %; Poláci 59 %; Rusinů 40 %. Bukovina (800 000 obyv.):

- Němců 21 %; Rusínů 38 %; Rumunů 34 %; Poláků 5 %; Maďarů 1 %. Dalmácie (650 000 obyvatel): Němců 0,5%; Srbochorvatů 97 %; Italů 3 %. Přímoří (Isrie, Terst, Gorizia) (915 000 obyvatel): Němců 4 %; Italů 44 %; Srbochorvatů 20%; Slovinců 32%.
2. Eduard Pichl, Georg *Schönerer und die Entwicklung des Alldeutschtums in der Ostmark*, třetí vydání, 6 dílů. (Oldenburg a Berlín, 1938) VI, 168-72.
 3. Andrew Gladding Whiteside, *The Socialism of Fools* (Berkeley, 1975), str. 169.
 4. Whiteside, op. cit., str. 43-63.
 5. Detailní výčet nepokojů, které následovaly po Badenihových dekretech, lze najít ve Whitesidovi, op. cit., str. 160-87.
 6. Whiteside, op. cit., str. 209. Pozadí této antiklerikální reakce je popsáno v díle Williama A. Jenkse *Austria under the Iron Ring 1879-1893* (Charlottesville, 1965).
 7. O tažení *Los von Rom* se lze podrobně informovat u Whitesida, op. cit., str. 243-62.
 8. Viz níže, od str. 68 dále.
 9. *GLB* 2a (1911), str. 25-7; viz níže str. 83.
 10. *Ostara* III, 1 (1930), celé číslo.
 11. A. de Gobineau, *Essai sur l'Inégalité des Races* ("Paříž, 1853-5).
 12. Podrobný popis publikací sociálního darwinismu a jeho společenství v Německu lze najít u Hanse-Günthera Zmarzlika, „Der Sozialdarwinismus in Deutschland als geschichtliches Problem". *Vierteiljahresshefte für Zeitgeschichte* II (1963), 245-73.
 13. Vliv Ernsta Haeckela (1834-1919) a spolku monistů na šíření populárního sociálního darwinismu je námětem díla Daniela Gasmana *The Scientific Origins of National Socialism* (London, 1971).
 14. William A. Jenks: *Vienna and the young Hitler* (New York, 1960), str. 37-9.
 15. tamtéž., str. 118.
 16. Adolf Hitler, *Mein Kampf* (Mnichov, 1934), str. 59 a dále.

17. Eugen Diederichs, vlivný německý vydavatel v Jeně, podporoval *völkisch* myšlenky od roku 1896 v rámci nové náboženské mystiky, která se blížila panteismu, gnosticizmu a teosofii. Gary D. Stark, *Entrepreneurs of ideology* (Chapel Hill, 1981), str. 69-76. Mezi prominentní ariosofy v Německu před první světovou válkou patřili Grävell (Heidelberg), Sebaldt a Stauff (Berlín). Přes třetinu členů Listovy společnosti sídlilo v Německu v roce 1908, kdy byla založena.
18. Viz níže, kapitola 2 a 4.
19. Adolf Hitler, op. cit., str. 135.

2. Obrození moderního německého okultismu

1. Richard Cavendish, *A History of Magic* (Londýn, 1977), str. 9 a následující, 162 a následující.
2. O životě H. P. Blavatské viz Vsevolod Soloviev *A Modern Priestess of Isis* (Londýn, 1895); Gertrude Marvin Williams *Priestess of the Occult (Madame Blavatsky)* (New York, 1946); Howard Murphet *When Daylight Comes* (Wheaton, III., 1975).
3. William Emmette Coleman „The source of madame Blavatsky's writings" ve Vsevolod Soloviev, *A Modern Priestess of Isis* (Londýn, 1895), str. 353-66.
4. S. B. Liljegren „Quelques romans anglais. Source partielle d'une religion moderne", v *Mélanges d'histoire littéraire générale*, vydal Fernand Baldensperger, 2 díly (Paříž, 1930), II, 60-70 a *Bulwer-Lytton's Novels and Isis Unveiled*, Uppsala, 1957.
5. Coleman, op. cit., str. 358.
6. Helena Petrovna Blavatsky *The Secret Doctrine*, druhé vydání, 2 díly. (Londýn, 1888), II, 6-12, 300 a následující, 433-6. Mýtus lemurského rasového mšiení se probírá tamtéž, 31, 184, 266 a následující, a patrně inspiroval Lanza von Liebenfels k jeho kvazignostickému pojetí prvotního hříchu. Viz níže str. 101 a následující.

7. Alvin Boyd Kuhn *Theosophie. A Modern Revival of Ancient Wisdom* (New York, 1930), str. 206 a následující, 232-52.
8. Blavatsky, op. cit. II, str. 318 a následující.
9. Kuhn, op. cit., str. 199 a násl.
10. George L. Mosse, „The mystical origins of National Socialism“, *Journal of the History of Ideas* 22 (1961), 81-96 (sír. 81“).
11. Janoš Frecot, Johann Friedrich Geist a Diethart Kerbs, FIDUS 1868-1948: *Zur ästhetischen Praxis bürgerlicher Fluchtbewegungen* (Mnichov 1972), str. 15-58 a *passim*.
12. Podrobnosti o Wilhelmu Hübbe-Schleidenovi a jeho prvním teosofickém pokusu v Německu se lze dočíst u Emila Bocka a jeho díla *Rudolf Steiner, Studien zu seinem Lebensgang und Lebenwerk*, druhé vydání (Stuttgart, 1961), str. 170-90.
13. Biografické podrobnosti o Franzu Hartmannovi lze najít v díle Huga Göringa *Dr. Franz Hartmann, ein Vorkämpfer der Theosophie* (Brunswick, 1894) a Franz Hartmann *Denkwürdige Erinnerungen* (Lipsko, 1898).
14. Walter Schönerberger „Monte Verita und die theosophischen Ideen“, v *Monte Verita: Berg der Wahrheit*, vydal Harald Szeemann (Milan, 1980), str. 65-79.
15. Schwabe, „Protokoll über die 1. Nationalkonvention der „Theosophischen Gesellschaft“ in Europa (Deutschland)“, *Metaphysische Rundschau* 1 (1896), 279-83, Počátky americké teosofie jsou zdokumentovány v knize Emmeta A. Greenwalta, *California Utopia: Point Loma 1897-1942* (San Diego, 1978).
16. Franz Hartmann, „Ein Abenteuer unter den Rosenkreuzern“, *Neue Metaphysische Rundschau* 1 (1898), 156-67, 232-43, 333-41, 386-9, 429-34; tamtéž 2 (1899), 18-22, 46-51, 93-105, 241-54, 273-81, 305-14, 337-46. První vydání vyšlo v Anglii jako *An Adventure among the Rosicrucians* (Boston, Mass., 1887).
17. Paul Zillmann, „Die Wald-Loge und Akademie für okkulte Wissenschaften“,

- Neue Metaphysische Rundschau* 1 (1898), 226-8 a *Die Wald-Loge* (Gross. Lichterfelde, 1912).
18. Paul Zillmann, „Theosophische Bewegung“, *Neue Metaphysische Rundschau* 4 (1900), 187-8.
19. Paul Zillmann, „Unmassgebliches zum theosophischen Kongress 1902“, *Neue Metaphysische Rundschau* 5 (1902), 168-72.
20. Nedávná biografie Rudolfa Steinera a analýza jeho myšlenek je v díle Geofreye Aherna *Sun at Midnight. The Rudolf Steiner Movement and the Western Esoteric Tradition* (Wellingborough, 1984).
21. Biografické podrobnosti Huga Vollratha lze najít v díle Ellice Howe, *Astrology and the Third Reich* (původně vyslojako *Urania's Children*) (Wellingborough, 1984), str. 79 a následující.
22. Elisabeth Kumpf-Rohm (Bopfingen) autorovi, dopis z 23. října 1979.
23. Historii německého hnutí Nové myšlení lze najít v díle Charlese S. Bradena *Spirits in Rebellion* (Dallas, 1963), str. 468-80,
24. Viz Bibliografie, kde je seznam těchto časopisů a knižních řad.
25. Friedrich Eckstein, „*Alte unennbare Tage!*“ (Viedeň, 1936); srovnaj s popisem u Emila Bocka, op. cit., str. 58-61, 72-84.
26. Inzerát této asociace a její knihovny je uveřejněn v *Die Gnosis* 1 (září 1903).
27. Poznámky v *Zentralblatt für Okkultismus* 1 (1908), 385, 530.
28. Ellice Howe, op. cit, str. 81 a následující.
29. Josef Greiner, *Das Ende des Hitler-Mythos* (Curych, 1947), str. 88 a následující.
30. Paul Zillmann používal adjektiva „metafyzický“ k vykreslení celé škály disciplín v moderním obrozeném okultismu. *Neue Metaphysische Rundschau* 1 (1898), ii.
31. Rudolf Steiner, *An Autobiography*, druhé vydání (New York, 1980), str. 141-4.
32. Carl E. Schorske, *Fin-de-Siècle Vienna* (Cambridge, 1981), str. 5-10.

3. Guido von List

1. Österreichisches Staatsarchiv (Allgemeines Verwaltungsarchiv), Vienna Z 1.12. 263/71.
2. Reprodukce portrétu je v díle Johanne Balzli, *Guido v. List. Der Wiedererindex-ker uarller arischer Weisheit* (Lipsko a Vídeň, 1917), ustr. 5.
3. Guido List, *Deutsch-Mytologhe Landschaftsbilder*, druhé vydání, 2 díly (Lipsko a Vídeň, 1913), II, 641 a obrazová příloha, *passim*. Tato práce bude nadále uváděna jako *D-ML*.
4. Guido List, *D-ML*, II, 592.
5. Balzli, op. cit., str. 15-17.
6. Balzli, op. cit., str. 18. Guido List, „Neujahr 1870 in den Alpen“, *Jahrbuch des Österreichischen Alpenvereins I* (1871).
7. Guido List, *D-ML*, II, 642.
8. tamtéž, I, 117-37.
9. tamtéž, II, 562-91.
10. tamtéž, II, 438.
11. tamtéž, I, 125.
12. tamtéž, II, 642-3.
13. List patrně zanechal v Lanzovi dojem, že jeho matka otcův majetek rozmařile utrácela, aby tak omluvil svou neschopnost v podnikání. Podle Lanze List přišel o peníze kvůli své matce a „špatným smlouvám, závětím a ženám“. J. Lanz von Liebenfels, „Guido von List“, *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung* 2 (1927), 74-89 (str. 76).
14. Guido List, *D-ML*, I, 328-45.
15. Tento esej později vyšel v *D-ML*, II, 562-91.
16. tamtéž, II, 587.
17. První odkaz na tuto asociaci pochází z roku 1887, ale do roku 1891 neměl v Brně žádné prostory. Historii tohoto spolku a přehled její publikační činnosti viz *Blätter vom Deutschen Hause*, 27 svazků (Brno, 1887-1913).

1. Guido von List v r. 1910

3

4.

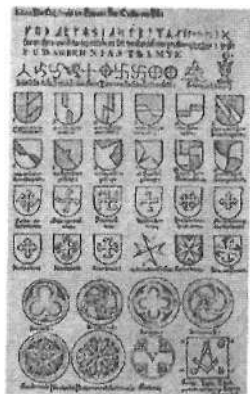
5.

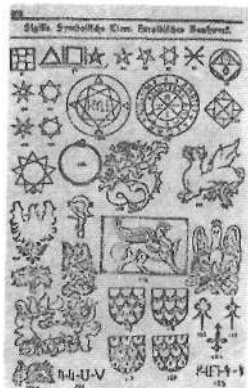
6.

Přízivci Listovy společnosti

2. Friedrich Wannieck
3. Friedrich Oskar Wannieck
4. Blasius von Schemua
5. Philipp Stauff
6. Bernhard Koerner

7.

8.

9.

Runy a okultní heraldika

7. List, *Das Geheimnis der Runen* (1910)

8. List, *Die Bilderschrift der Ario-Germanen* (1910)

9. Tarnhari, jmenné runy a okultní erby, kolem 1915

10.

Armanský obřad
10. Pouť HAO do Carnuntum,
červen 1911
11. Pohřební mohyla
F. O. Wanniecka
v Mnichově, 1914

11.

12. Jörg Lanz von Liebenfels PONT

13.

14.

Učení Nových templářů

13. Dlažební kámen s vyobrazením rytíře a šelmy, objevený v opatství Heiligenkreutz v roce 1894

14. Ostara - ilustrace. 1922

15.

16.

17.

18.

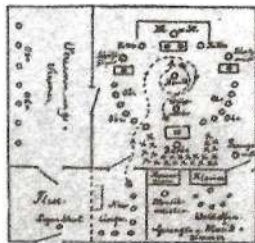

19.

ONT převorství
 15. Hrad Werfenstein
 16. Werfensteinské ex-libris
 17. Sál templárů na hradě
 Werffenstein
 18. Marienkamp-Szt. Balázs
 19. Staufen

20.

21.

22.

Řád německých rytířů

20. Theodor Fritsch

21. Obřad pro novice pořádaný lóží, kolem 1912

22. Zakládající schůze řádu v Lipsku, 24.-25. květen 1912

23.

24.

23. Rudolf von Sebottendorf
24. Emblém společnosti Thule,
1919

25.

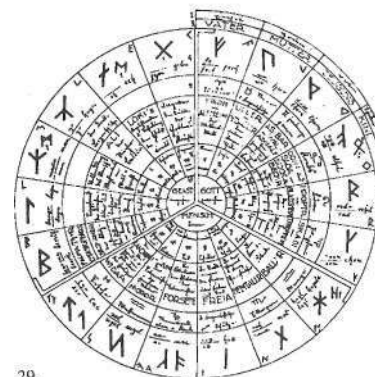
26.

28.

27.

29.

25. Herbert Reichstein

26. Frodi Ingolfson Wehrmann

27. Gregor Schwartz-Bostunitsch

28. Rudolf John Gorsleben

29. „Runové světové hodiny“ Wenera von Bülow

30. Karl Maria Wiligut v červenci 1945

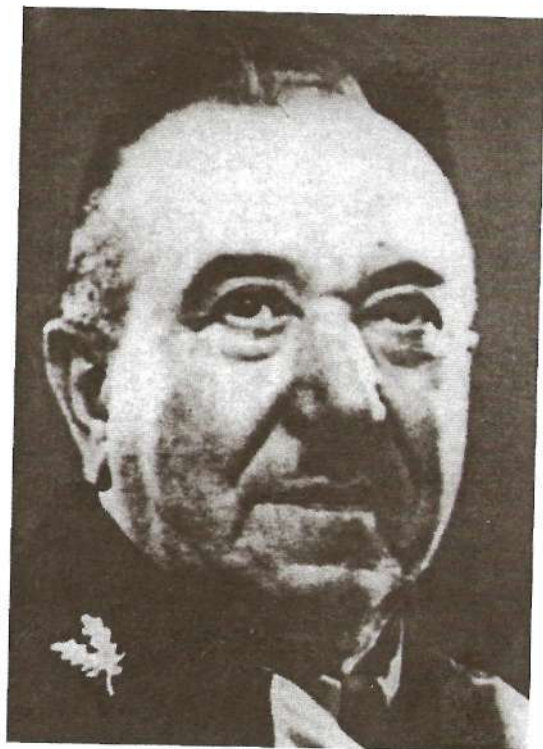
31.

32

31. Wiligutova rodová pečť, 1933

32. Návrh na SS Totenkopfiring, 1941

33. SS-Oberführer Weisthor (K. M. Wiligut) v r. 1936

18. *Ostdeutsche Rundschau*, říjen 1893, str. 1-3; tamtéž, 31. října 1893, str. 10-11.
19. *Ostdeutsche Rundschau*, 1894, *passim*.
20. *Ostdeutsche Rundschau*, 13. a 14. února 1895, str. 1-3.
21. *Ostdeutsche Rundschau*, 25. a 26. září 1895, str. 1-2; tamtéž, 28. a 31. prosince 1895, str. 1-3.
22. *Ostdeutsche Rundschau*, 12. února 1896, str. 1-2.
23. Přehled Listovy žurnalistické činnosti viz v bibliografii.
24. Přednáška z roku 1892 je popsána u Balzliho, op. cit., str. 30. Přednáška z roku 1893 je ohlášena v *Ostdeutsche Rundschau*, 24. února 1893, str. 3 a vyšla jako článek „Von der deutschen Wuotanspriesterschaft“, *Das Zwanzigste Jahrhundert* 4 (1893), 119-26, 242-51, 343-52, 442-51.
25. Zpráva o slavnosti je otištěna v *Ostdeutsche Rundschau*, 3. a 4. prosince 1894, str. 2-3, 5, Hra vyšla jako pamflet, sbírka Wolfganga Heinricha (Linec). Druhé vydání je otištěno v *Irmisul* 2 (1970), Heft 5,
26. Večer Gtiida Lista je ohlášén v *Ostdeutsche Rundschau*. 9. dubna 1895, str. 3, Wiedener Sängerbund programmes, sbírka Wolfganga Heinricha (Linec).
27. Tento incident popsal Balzli, op. cit., str. 33.
28. Österreichisches Staatsarchiv (Allgemeines Verwaltungsarchiv), Videň, ZI., 12.263/71.
29. Herwig (pseudonym Eduarda Pichla), *Georg Schönerer und die Entwicklung des Alideutschumes in der Ostmark*, 4 sv. (Videň 1912-23), II, 426-8; Peter G. J. Puizer, *The Rise of Political Anti-Semitism in Germany and Ausiria* (New York, 1964), str. 207.
30. Reprodukce portrétuje v Guido List, *D-MI*, ilustrace u str. 208.
31. Balzli, op. cit., str. 33,
32. Guido List, *Der Wiederaufbau von Carnuntum* (Videň, 1900) str. 16-31.
33. Balzli, op. cit., str. 35 a 36; „Die alten Gotter-das alte Recht“, *Irmisul* 10 (1978), Heft 5,
34. Guido List, „Die Ursprache der Arier, deren Schrift und Heilszeichen“, rukopis

- z doby kolem 1903, Bundesarchiv, Koblenz, NS 26/1244. Předložení rukopisu Akademii a jeho přijetí je popsáno ve vydaném díle. Guido List, *Die Ursprache der Ario-Germanen und ihre Mysieriensprache* (Lipsko a Vídeň), 1914, str. 1-8.
35. Balzli, op. cit. str. 11 a 12. Tou starou kronikou byl Bucelinus, *Germania Topo-Chrono-Stemmato-Graphica* (Norimberk, 1655-78).
36. W. H. Bruford, *The German Tradition of Self-Cultivation* (Cambridge, 1975) str. 226-63.
37. Články o heraldice se objevily v *Leipziger Illustrierte Zeitung*, 4. května 1905, str. 680 a 681; 15. března 1906, str. 417; a 31. ledna 1907, str. 188 a 189.
38. Lanz von Liebenfels se poprvé setkal s Listem a Franzem Kiesslingem v Gars am Kamp přibl. v roce 1892. Sephine a Jörg Lanz von Liebenfels Walthera Gübitzovi, dopisy z 12. a 20. srpna 1952, archiv Rudolfa Munda (Vídeň).
39. Text interpelace a její signatáři je uveden v *GLB 6* (1914), od str. 2.
40. Seznam signatářů je uveden v *GLB 3* (1908), (str. 197-8),
41. Seznam členů je uveden v *GLB 2* (1908), str. 714 a *GLB 5* (1910), str. 384-9. Články Listovy společnosti jsou uvedeny v *GLB 1*, druhé vydání (1912), str. 68-78. Karl Herzog do této společnosti vstoupil přibl. v roce 1912. Karl Herzog Philippovi Stauffovi, dopis z 3. února 1912, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/512a.
42. „Einige wenige Auszüge aus den Urteilen der Presse über dje Guido-List-Bücherei“, v *GLB 2a* (3911), str. 269-85.
43. Přednášky jsou popsány v *GLB 2a* (1911), str. 239-41.
44. *GLB 3* (1908), pravá zadní strana obálky.
45. *GLB 3* (1908), str. 191.
46. *GLB 5* (1910), str. 13.
47. *GLB 2a* (1911), str. 242.
48. Balzli, op. cit., str. 45 a 46, 23942.
49. Ellerbek (pseudonym Gustava Leisnera) napsal, *Že Listovy a Tarnhariho práce* ho přesvědčily, že „AR selig lachend lebt“, dopis Listovi z 25. října 1915, citovaný v Balzli, op. cit. str. 155. Ellerbekova práce *Versaitler Visionen* (1919), apokalyptická kritika mírového ujednání, měla podtitulek „okultně-armanistická“ zpodob, a jeho volkisch román, *Sonne Sonnings, Söhne auf Sonnen-See*, (1920) měl v dodatku čtyři dopisy od Guida von List. Další armanistické využití viz Carl Reinhold Petter, *Der Armanismus als Zukunfts-Religion* (Danzig-Langfuhr, 1919) a Kurt van Emsen, *Adolf Hitler und die Kommenden* (Berlín, 1932). Petter byl předsedou Nadnárodního árijského spolku v Danzigu.
50. Rudolf J. Mund, *DerRasputin Himmlers* (Vídeň, 1982).
51. Popis putování a fotografie jsou v Guido List, *D-ML*, II, 591-602. Poutníci byli List s manželkou, Wilhelm Koehne s manželkou, Rudolf Janko s manželkou, Friedrich Oskar Wannick, Heinrich Winter, Eugen Mertens a Philipp Stauff. Heinrich Winter zemřel 18. července 1911, Wilhelm Koehne 31. května 1912 a Friedrich Oskar Wannick 6. července 1912.
52. Balzli, op. cit., str. 68-9, Účastníci na HAO schůzi v dubnu 1915: generál Blasius von Schemua; Josef Neumayer, bývalý vídeňský starosta; Franz Lang, člen říšské státní rady; Friedrich J. Bieber, tajemník Listovy společnosti; Franz Zenkl; Emmerich Boyer von Berghof, spisovatel; baron Skal; A. Blamauer; Rudolf Janko; Heinrich Franz Lang; Walter Fellner; a Guido List.
53. Dopisy Guidovi Listovi od vojáků a důstojníků z fronty jsou uvedeny v Balzli, op. cit., str. 167-74.
54. Philipp Stauff, „Guido von List gestorben“, *Münchener Beobachter*, 24. května 1919, str. 4.
4. Wotanimus a germánská teosofie
1. K. V. Mullenhoff, *Deutsche Altertumskunde*, 5. sv., (Berlín, 1870-1900). IV. 585-7.
2. *GLB 1* (1908), str. 1-25.
3. George L. Mosse, *The Crisis of German Ideology* (New York, 1964), str. 13-14.

4. „*Wandis*“ byl pojat jako dílo ve třech svazcích: I. Band. WAN, Das Wunschwahnen der Midgarmenschen (ve třech částech); II. Band. I, ein leh; III. Band. DIS, Die arische „Sexual-Religion“ (ve třech částech). První dva díly nikdy nevyšly knižně, ale jejich obsah si lze domyslet ze stručného obsahu ve třetím díle. Maximilian Ferdinand, „*Wandis*“. *Der Triumph des Wahnes*. III. Bd. DIS, Die arische „Sexual-Religion“ (Lipsko, 1897), str. 5-8, 33-5.
5. (Guido List), „Germanischer Lichtdienst“, *Der Scherer* I, Heft 4, (17. června 1899) str. 5. Podrobnosti k politické linii tohoto listu viz André Banuls, „Das völkische Blatt ‚Der Scherer‘“, *Vierteljahresshefte für Zeitgeschichte* 18 (1970), 196-203.
6. Guido List, „Die esoterische Bedeutung religiöser Symbole“, *Die Gnosis* 1 (1903). 323-7. Tito dva muži se osobně znali, což lze usoudit z volného listu S věnováním „Guido von List“, dem sinnenden Forscher, von Maximil. Seibald, „Sonnenwend 1906“ v *Diaphetur* (1905). Archiv Ekkeharda Hieronyma (Hanover). Použití „t“ se v Listově rukopisech objevuje často.
7. GLB 3 (1908), str. 15-16, 19-23.
8. GLB 1 (1908), str. 37-38, 45, 66; GLB 2 (1908), str. 3; GLB 3 (1908), str. 190.
9. GLB 3 (1908), str. 19-20, 22 č. Blavatská se vyjadřovala k těmto námětům v *Tajném učení*, třetí vydání, 2. sv. (Londýn, 1893), II. 72-3.
10. Guido List, *Die Religion der Ario-Germanen* (Curych, 1910), str. 91-3.
11. tamtéž, str. 29-36.
12. GLB 5 (1910), str. 30.
13. GLB 5 (1910), str. 22-3, 55-6, tabulky I. II. a III. Tabulka II je doplněná o odkazy na texty o okultní „korespondenci“. Agrippa von Nettesheim, *De occulta philosophia* (1533) a obskurní soudobá práce S. Schweinburg-Eibenschütz, *Studien eines Feldmarschalls über das Priester-Orakel der alten Hebräer* (Baden, 1895). Polní maršál byl Christoph Gottfried von Engelhardt (zemř. 1767), který se vyznal v teosofických a kabalistických názorech tajných společností osmáctého století.
14. Franz Hartmann, „Rundschau in der ausländischen theosophischen Literatur“, *Neue Lotusblüten* 2 (1910), 370.
15. GLB 6 (1914), str. 19-24, tabulka I.
16. Friedrich Wannieck Guidovi Listovi, dopis z 12. prosince 1914, v Balzli, op. cit., str. 183-6.
17. Willy Schröder, *Die Geheimkunste der Rosenkreuzer* (Warpke-Billerbeck, 1954) str. 121.
18. Friedrich Schwickert, *Das Lebenselixier in Bulwers Romanen* (Lipsko, 1918). Schwickert vydal několik standardních textů o astrologické teorii ve dvacátých letech dvacátého století, ve kterých využil deterministickou metodu francouzského astrologa Morina de Villefranche (1583-1656), rádce Ludvíka XIII., Ludvíka XIV. a kardinála Richelieua.
19. Karl Heise psal o uctívání slunce, reinkarnaci, astrálním těle a zárcích. Tyto náměty zjevně odpovídaly mazdismu. Tento kult byl založen kolem roku 1900 ve Spojených státech Ottou Hanischem (1856-1936), německým emigrantem z Poznaně. Hanisch používal jména Otoman Zar-Adusht Ha'nish a tvrdil, že se narodil v Teheránu, údajně proto, aby dodal důvěryhodnosti údajnému Zoroastrovskému původu svého kultu. Tento kult se rozšířil Evropou v prvním desetiletí našeho století. Podrobnosti o kultu v Ellicu Howeovi, *Astrology and the Third Reich* (Wellingborough, 1984), str. 85, a Jamesi Webbovi, *The Occult Establishment* (La Salle, Ill., 1976) str. 32,74.
20. List se jako první zmínil o „templářích“ v GLB 2 (1908), str. 64-5. Do značné míry využil Lanzova rasového dualismu v GLB 2a (1911), str. 66-7). Kontinent „Arktogäa“ byl poprvé zmíněn v GLB 4 (1909), str. 2. Mapu, představující lokalizaci a pobřeží „Arktogäy“ uvedl Lanz v *Ostafte* I, 50 (1911), str. 8 a List ji použil v *D-ML*, I, 119.

5. Armanenschaft

1. Cornelius Tacitus, „Germania“, v *Cornelii Taciti Opera Minora*, vydal M. Winterbottom a R. M. Ogilvie (Oxford, 1975), str. 37-62 (str. 38).
2. *GLB 2* (1908), str. 4.
3. *GLB 1* (1908), str. 32,
4. *GLB 2* (1908), str. 17,
5. *GLB 2* (1908), str. 41; *GLB 6* (1914), str. 347-64.
6. *GLB 2* (1908), str. 18-19.
7. *GLB 2* (1908) str. 4-5.
- g. *GLB 2* (1908), str. 20.
9. Posvátná legitimizace (nebo sakralizace) společenských institucí jim propůjčuje vrcholně právoplatný ontologický status. Peter L. Berger, *The Social Reality of Religion* (Londýn, 1969), str. 38-60.
10. J. M. Roberts, *The Mythology of the Secret Societies* (Londýn, i 972), str. 90-117. Sekty osmnáctého století jsou obšírně vysvětlovány v Augustovi Viatovi, *Les sources occultes du romantisme*, 2 sv. (Paříž, 1928).
11. Frances Yates, *The Rosicrucian Enlightenment* (Londýn, 1972), str. 40.
12. Klaus Epstein, *The Genesis of Conservatism* (Princeton, 1966), str. 84-111.
13. Christopher McIntosh, *The Rosy Cross Unveiled* (Wellingborough, 1980), str. 72-100. Srov. Horst Moller „Die Bruderschaft der Gold- und Rosenkreuzer“, v *Freimaurer und Geheimbunde im 18. Jahrhundert im Mitteleuropa*, vydal Helmut Reinalter (Frankfurt nad Mohanem, 1983) str. 199-239.
14. Spojení mezi německou rosenkrucciánskou společností a Hartmannem je diskutováno v díle Ellice Howea a Helmuta Mollera „Theodor Reuss. Irregular Freemasonry in Germany, 1900-23“, *Ars Quatuor Coronatorum* 91 (1978), 28-47.
15. „Geheime Figuren der Rosenkreuzer aus dem 16ten und 17ten Jahrhundert“, *Neue Metaphysische Rundschau* (8) 12 (1905), 41-8, 92-8.
16. Norman Cohn dokumentuje tento případ ve své studii o evropských inkriminujících tradicích. Tvrdí, že obvinění ze satanismu spadá do stereotypních postu-

- pů, kdy oponenti ve společnosti jsou nejdříve znevažováni podle náboženských kritérií, aby pak byli legitimně vyhubeni. Tento způsob uvažování je patrný z Listových ostrých útoků na katolickou církev, Norman Cohn, *Europe's Inner Demons* (Londýn, 1975), str. 75-98,
17. Roberts, op. cit., str. 99, Komplexní studii okultní templářské tradice lze najít v díle Petera Partnera *The Murdered Magicians* (Oxford, 1982),
 18. Josef von Hammer-Purgstail, „Mysterium Baphometis revalatum“, *Fundgruben des Orients* 6(1818), 3-120, 5 tabulek.
 19. Coleman, op. cit., str. 357, 365,
 20. Franz Hartmann a Karl Kellner (1851-1905), průmyslový chemik s okultními sklony, spolupracoval na výrobě lignosulfitu, vedlejšího produktu při výrobě papíru, kterým se pokoušel Hartmann vyléčit své pacienty v sanatoriu v Haileiru z tuberkulózy, Franz Hartmann, *Über eine neue Heilmethode zur Heilung von Lungentuberkulose* (Lipsko, 1893). Další podrobnosti o Kellnerovi a OTO v Ellice Howeevi a Heimutu Möllerovi, „Theodor Reuss. Irregular Freemasonry in Germany, 1900-23“, *Ars Quatuor Coronatorum* 91 (1978), 28-47,
 21. Zatímco seznámení s okultním templářstvím vzniklo na kvazizednářském pozadí, Lanz von Liebenfels se nechal inspirovat templářským neoromantismem a jeho poetikou, které byly na zlomu století běžné. List Čerpal z obou vlivů.
 22. *GLB 2* (1908), str. 65.
 23. Guido List, „Das Mittelalter im Armanentum“, v *GLB 2*, druhé vydání (1913), str. 89-99 (str. 97),
 24. *GLB 5* (1910), str. 110; *GLB 2a* (1911), str. 4,
 25. Guido List, „Das Mittelalter im Armanentum“, v *GLB 2*, druhé vydání (1913), str. 89-99 (str. 90-6).
 26. J. Lanz von Liebenfels, „Guido von List“, *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung* 2 (1927), 74-89 (str. 76).
 27. *GLB 2a* (1911), od str. 70 dále.
 28. tamtéž, str. 86-7

29. Strom života je složitý kosmologický model, symbolizující deset emanací Boha, deset aspektů zjevného vesmíru a deset způsobů lidského vědomí v řadě vzestupné transcendence. Tyto tři nejvyšší *sefíroty*, což je vždy oněch deset známých principů, leží přes „závoj chaosu“, který označuje jejich speciální esoterický charakter. Strom tvoří teologickou základnu židovské mystické tradice známé jako kabala, která začala vstupovat do západní okultní tradice v šestnáctém století a inspirovala teosofické a rosenkruciánské subkultury sedmáctého a osmnáctého století. První aplikace Stromu na odstupňované schéma řádu je zaznamenáno u Magistra Pianco (tj. Hans Carl von Ecker und Eckhoffen), *Der Rosenkreuzer in seiner Blässe* (Amsterdam, 1781), jehož práce byla později využita jako struktura anglické Rosenkruciánské společnosti (zal. 1866) a od něj odvozeného hermetického Řádu zlatého úsvitu. Ellic Howe, „Fringe Masonry in England, 1870-85“, *4/-5 Quatuor Coronatorum* 85 (1972), 242-80 (str. 251) a Ellic Howe, *The Magicians of the Golden Dawn* (Londýn, 1972; přetisk 1985), str. 22-5.
30. GLB 2a (1911), str. 134-40
31. Joachim Besser, *Die Vorgeschichte des Nationalsozialismus in neuem Licht*, *Die Pforte* 2 (1950), 763-84 (str. 772).
32. Dopisy od sympatizantů Guida Lista jsou otištěny v Balzli, op. cit., str. 148-97
33. O titulu Bernharda Koernerera je zmínka v dopisu z 11. prosince (1919?), který poslal Fritz Meier-Gostenhof Johannesovi Heringovi, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/1244. List jeho titulu použil na konci svého nekrologu na Friedricha Oskara Wanniecka, *D-ML*, II 650. Analogie mezi těmito tituly a kabalistickou hierarchií *ammanenschaftu* je vytvořena v *GLB* 2a (1911), str. 138-9.
34. Fotografie Winterova hrobu je otištěna v *D-ML*, II, ilustrace u str. 600. Wannieckova mohyla je nakreslena v *GLB* 6 (1914), ilustrace mezi stranami 420 a 421, a zmiňuje se o ní Friedrich Wannieck v dopise Guidovi Listovi z 12. prosince 1914, v Balzli, op. cit., str. 183-6. Náhrbek Elsy Hauerstein je nakreslen v *Imaginarium NT*, ilustrace 165.

35. List se zabýval okultním zájmy habsburských císařů Fredericka IV., Maxmiliána a Rudolfa II, a esoterickou interpretací Frederickova říšského motto A. E. I. O. U. (které se obvykle vykládalo jako *Austria erit in orbe ultima*) a došel k závěru, že Habsburkové od počátku dynastie museli patřit k zasvěcencům *armanenschaftu*. Poměrně zajímavá je skutečnost, že i Lanz von Liebenfels oslavoval Frederika IV. a Maxmiliána jako ariosofisty. List psal o vládnoucím císaři Františku Josefovi jako o „Korunovaném mudrci“, což byla explicitní nářážka na údajný armanismus soudobé rakouské císařské rodiny. *GLB* 5 (1910), str. 295-6. Dalším důkazem Listova silně monarchistického cítění je příběh, kdy on a kapitán Friedrich Kunitz, člen Listovy společnosti, který sloužil v armádě v bosenském Sarajevu, okupovaném Rakouskem, navštívili v květnu 1914 Schönbrunn, Kunitz vzdal poctu císařovu oknu a toto gesto vzbudilo u Lista pocit, že důstojníci mají „armanistickou“ úctu ke koruně. Balzli, op. cit., str. 90-1.
36. Ellic Howe, „Fringe Masonry in England, 1870-85“, *Ars Quatuor Coronatorum* 85, (1972), 242-80 (str. 267).

6. Tajné dědictví

- Guido List, *Deutsch-Mytologische Landschaftsbilder*, první vydání (Berlín, 1891), str. 37-40; *D-ML* I, 117-37.
- Guido List, *D-ML*, I., 29, 35-9,
- Guido List, *D-ML*, I., 215, 222, 260-75.
- Guido List, *Deutsch-Mytologische Landschaftsbilder*, první vydání (Berlín, 1891), str. 183-93.
- Guido List, *D-ML*, I, 67-72. List se opakovaně odvolával na dopis papeže Řehoře Velkého Mellitovi z Canterbury, který důrazně požadoval asimilaci a přijetí pohanských svatyní a rituálů, což mělo zlepšit možnost sdělení křesťanské doktríny, jako hlavní důkaz toho, že všechny křesťanské instituce vycházely z wotanistické kultury. Tamtéž, I, 140-1.

6. Guido List, *D-ML* I, 72-7.
7. Viz Listův popis legend z okolí Agnesbründlu u Vidně a jeho interpretaci příběhu rytíře Georga a psí ženy, který mu vyprávěla jedna stařenka v Schalaburgu v šedesátých letech minulého století. Guido List, *D-ML*, I, 84-116, 294-327.
8. GLB 3 (1908), *passim*.
9. Podle Lista byli autory Eddy armanističtí uprchlíci na Island. *GLB* 3 (1908), str. 38.
10. Guido List, „Von der Wuotanspriesterschaft“, *Das Zwanzigste Jahrhundert* 4 (1893), 119-26, 242-51, 343-52, 442-51 (str. 250).
11. Původ obou terminů zůstává nejasný. Poprvé jich List použil v *GLB* 1 (1908). I když „posvátná tajná osma“ by mohla znamenat tajnou radu starších, smysl v jakém ji List používal, naznačuje nějaký jazyk nebo nějaké jiné prostředky pro uchovávání, střežení a sdělování informací. *GLB* 2, druhé vydání (1913), str. 53.
12. Guido List, „Ursprung und Wesen der Wappen“, v *Der Sammler* 13 (1891), 54-6, 65-7.
13. GLB 1 (1908), str. 40-2 a diagramu str. 16.
14. GLB 5 (1910), str. 152-4.
15. tamtéž, str. 159.
16. tamtéž, str. 255.
17. tamtéž, str. 113.
18. tamtéž, str. 214, 216, 227 a dále, 257-8, 267.
19. GLB 2a (1911), str. 45.
20. *GLB* 5 (1910), str. 304.
21. Podrobnosti o této skupině lze nalézt u Philippa Stauffa, *Das deutsche Wehrbuch* (Berlín, 1912), str. 152-3, a Anon., *Deutschvolkischer Katechismus*, 2 sv. (Lipsko, 1929-31), II, 364-70.
22. Guido List, „Die symbolischen Bildwerke am Ricsenthore der Stefanskirche zu Wien“, *Laufem Allgemeine Kunstchronik* 12 (1889), 250-1, 283-4, 307-10 a „Ursprung und Symbolik der Freimaurerei“, v *GLB* 2a (1911), str. 200-15.

Tento Článek byl původně vydán v pangermánském periodiku *Der Scherer*, který vydával Ottokar Stauf von der March.

23. *GLB* 1(1908), diagramu str. 16.
24. Posledním příkladem je Fulcanelli, *Le mystère des cathédrales* (Londýn, 1971).
25. W. D. Robson-Scott, *The Literary Background of the Gotlic Revival in Germany* (Oxford, 1965).
26. Hlavním představitelem tohoto senzacemilovného romantického žánru využívacího fémy byl Veit Weber (1762-1837). Jeho dílo a jeho romantický přístup ke středověku popisuje Carl Müller-Fraureuth, *Die Hiltler- und Räuberromane* (Halle, 1894), str. 8-35 a Walther Pantinius, „Das Mittelalter in Leonhard Wächters (Veit Webers Romanen)“ (nevydaná doktorská práce, Lipská univerzita, 1905). L. W. Appell, *Die Rüter-, Räuber- und Schauerromantik* (Lipsko, 1859) nabízí celkový přehled německé romantické literatury koncem osmnáctého století.
27. Guido List, *Deutsch-Mytologische Landschaftsbilder*, první vydání (Berlín, 1891), str. 96,
28. Guido List, „Die Schalaburg“, v *D-ML*, I, 294-327; *GLB* 1 (1908), str. 49.
29. Guido List, „Der Einsiedel vom Hohenstein bei Rothenkreuz“, v *D-ML*. 154-205. Tento příběh byl uveřejněn v *Deutscher Volkskalender des Bundes der Deutschen Nordmährens* (Olomouc, 1905). Tento spolek byl založen v roce 1886 jako pangermánská organizace pro německé usedlíky na severní Moravě, Hermann Brass. Člen Listovy společnosti, byl v období před první světovou válkou jeho předsedou. Podrobnosti k tomuto spolku lze najít u Philippu Stauffovi, *Das deutsche Wehrbuch* (Berlín, 1912) (str. 52).

7. Německé milénium

1. Fritz Saxl, „The revival of late antique astrology“, v *Lectures*, 2. sv. (Londýn, 1957), I, 73-84.

2. Guido List, *Deutsch-Mythologische Landschaftsbilder*, první vydání (Berlín, 1891), *passim*.
3. H. R. Ellis Davidson, *Gods and Myths of Northern Europe* (Harmondsworth, 1964 str. 37-8. List se zabýval těmito mýty v apokalyptickém kontextu. *GLB* 2 (1908) str. 46, 70 a *GLB* 4 (1909), str. 4,6.
4. Tento medailon měl pouze dokreslit typické motivy v apokalypsách Daniela, Ezry, Barucha a Knihy zjevení. Podrobnosti ohledně identity a charakteru zlého ducha a mesiáše i způsobu jejich projevů se u těchto autorů dlouhé náboženské a literární tradice různí. Termín „milénium“ pochází z Knihy zjevení, která popisuje založení království Božího na zemi trvajících tisíc let, než zavládne Boží vůle. Pro historiky a sociology toto slovo ovšem znamená nový věk, bez ohledu na to, jak dlouho potrvá. Ačkoli mesiášská očekávání a naděje vložené do milénia často spadají do stejného historického období, nemusejí na sebe nutně navazovat. Přehled apokalyptické literatury a pojednání viz *The Apocrypha and Pseudepigrapha of the Old Testament*, které vydal R. H. Charles, 2 sv, (Oxford, 1913), *passim*; E. Hennecke, *New Testament Apocrypha*, 2 sv. (Londýn, 1965), II, od 582 dále; Norman Cohn, *The Pursuit of the Millennium* (Londýn, 1957); Bryan R. Wilson, „Millennialism in comparative perspective“, v *Millennial Dreams in Action*, kterou vydala Sylvia L. Thrupp, *Comparative Studies in Society and History* 2 (Haag, 1962), str. 93-114; Yonma Talmon, „Pursuit of the Millenium: the relation between religious and social change“, *Archives Européennes de Sociologie* 3 (1962), 125-48, a „Millenarian movements“, *Archives Européennes de Sociologie* 7 (1966), 159-200.
5. Norman Cohn, *The Pursuit of the Millenium*, třetí vydání (New York, 1970), str. 29-36, 53-70.
6. Yonina Talmon, „Millenarian movements“, *Archives Européennes de Sociologie* 7(1966). 159-200 (str. 179-180).
7. *GLB* 2a (1911) str. 25-7.
8. *GLB* 2a (1911) str. 40-3.
9. Peter G. J. Pulzer, *The Rise of Political Anti-Semitism in Germany and Austria* (New York, 1964), sír. 294.
10. *GLB* 2a (1911), str. 53.
11. Pulzer, op. cit., str. 177.
12. *GLB* 2a(1911),str. 48-9.
13. tamtéž, str. 16-17.
14. Guido List, *Die Religion der Ario-Germanen* (Curych, 1910), str. 92-3. List zjevně znal systém hinduistické kosmologie od Heleny Blavatské, *Die Geheimelehre*, 2 sv. (Lipsko, 1897-1901). Mahájuga, neboli úplný cyklus, trvá 4 320 000 let a skládá se z jug, jejichž délka se postupně zkracuje. Nejkratší z nich, kalijuga, trvá 432 000 let a představuje nejdekadentnější fázi mahájugy. Z apokalyptického hlediska by bylo možné považovat kaiijugu za období strážní, za toho předpokladu, že budeme ignorovat cyklickou povahu hinduistické chronologie, která odmítá konečné vykoupení.
15. Guido List, Über die Möglichkeit eines ewigen Weltfriedens“, *Prana* (1917) v Balzli, op. cit., str. 134-8 (str. 535).
16. Guido List, „Neuzeitliche Einherier“, *Österreichische Illustrierte Rundschau* 4 (1916), v Balzli, op. cit., str. 116-24 (str. 117), a „Werist der Starke von Oben?“ *Prana* 7 (1917), v Balzli, op. cit., 125-33 (str. 128).
17. Dopsis od Tamhariho byl datován z 11. listopadu; v Balzli, op. cit., str. 146. Skutečné Tamhariho jméno bylo Ernst Lauterer. Spekuloval o původu svého jména, což měly být tři runy Laf-tar-ar (𐌳-𐌲-𐌲), jejichž vyslovením vzniklo slovo „Ulaftarhari“, což bylo údajné krycí jméno pro Wotana. Kromě toho také Tarnhari výsledoval své předky do šestnáctého století k rodině Lauterera von Döferinga zum Radsenstein, který měl v erbu lva ve skoku. Tvrdil, že se runy Laf-tar-ar obsahují ve své podstatě heraldického lva. Tarnhari, *Aus den Traditionen der Laf-tar-ar-Sippe der „Lauterer“*, (Diessen), (1915). Tarnhari vydal další pamflet *An unsere Getreuen* (Dissen, 1914). Po válce byl spojován s Alfredem Bassem v Nationale kanzlei v Lipsku, který vydal *Hakenkreuz-Rundbrief*

- (1920) a také spolupracoval s Dietrichem Eckartem, *völkisch* žurnalistou v Mnichově,
18. *GLB* 2, druhé vydání (1913), str. 98–99.
 19. Friedrich Wanneck Guidovi Listovi, dopis z 12. prosince 1914, v Balzli, op. cit., str. 183–6.
 20. *GLB* 2a (1911), str. 81–82.
 21. tamtéž, str. 107.
 22. Rozsáhlou bibliografii literatury o konzervativní revoluci lze najít v Armin Mohler, *Die konservative Revolution in Deutschland 1918–1932* (Darmstadt, 1972).
 23. Tato hojná pamfletová literatura o „spirituálním“ antiwestemismu v Německu během 1914 a 1915 je pojednána u Fritze Ringera, *The Decline of the German Mandarins* (Cambridge, Mass. 1969), str. 180–99 a Klemense von Klemperer, *Germany's New Conservatism* (Princeton, 1968), str. 47–55. Reakce kulturního pesimismu na válku lze najít u Fritze Sterna, *The Politics of Cultural Despair* (Berkeley, 1974), str. 205–U.
 24. Guido List, „Ostarrede (21. dubna 1915)“, v Balzli, op. cit., str. 69–77.
 25. Tyto odkazy lze najít v Balzli, op. cit., str. 149, 155, 143, 34.
 26. Michael Barkun, *Disaster and the Millennium* (New Haven, 1974), str. 163.
 27. Balzli, op. cit., str. 73.
 28. Středověké německé apokalyptické fantazie připisovány postavě císaře jsou pojednány v Normanu Cohnovi, *The Pursuit of the Millennium* (New York, 1970), str. 30–3, 108–26.
 29. *GLB* 2, druhé vydání (1913), str. 97–8.
 30. tamtéž, str. 95.
 31. Guido List, *Deutsch-Mythologische Landschaftsbilder*, první vydání (Berlín, 1891), str. 88.
 32. Spekulace o reinkarnovaných nacionalistických revolucionářích se vyskytují ve

článcích „Neuzeitliche Einherier“ a „Wer ist der Starke von Oben?“, v Balzli, op. cit., str. 116–24, 125–33.

8. Jörg Lanz von Liebenfels and teozologie

1. Wilfried Daim, *Der Mann, der Hitler die Ideen gab* (Mnichov, 1958); Rudolf J. Mund, *Jörg Lanz v. Liebenfels und der Neue Templar Orden* (Stuttgart, 1976).
2. Pro genealogii Adolfa Josefa Lanze viz Dodatek A. Je zajímavé, že jeho mladší bratr, Herwik Lanz, se vyžíval v podobných fantaziích. Tvrdil, že se narodil v San Giovanni 10. června 1874 (antedatováno). *Kurschners Deutscher Literatur-Kalender* 36 (1914), str. 1003.
3. J. Lanz von Liebenfels, *Arithmosophikon* 19 (Thalwil, 1949), str. 725–6. Podle zdokumentovaných důkazů si Lanz templářů do roku 1905 nijak zvlášť nepovažoval. Viz níže na str. 108, pozn. 9.
4. Podrobnosti o Lanzově životě v klášteře lze najít u Daima, op. cit., str. 250, 252.
5. Fr. G..., O. C. (tj. Lanz), „Berthold v. Treun“, *Berichte und Mittheilungen des Alterthums-Vereins zu Wien* 30 (1894), 137–140; J. Lanz, „Das Necrologium Sancrucense modernum“, *Archiv für Österreichische Geschichte* 89 (1900), 247–354.
6. Fr. G..., „Berthold v. Treun“, str. 138.
7. Georg Lanz hodnostářům heiligenkreuzského opátství, dopis z 11. září 1899, archiv heiligenkreuzského opátství; P. Hermann Watzl autorovi, dopis z 19. listopadu 1978.
8. Daim, op. cit., str. 252.
9. J. Lanz-Liebenfels, *Katholizismus wider Jesuitismus* (Frankfurt, (903); *Dos Breve „Dominus ac redemptor noster“* (Frankfurt 1904); *Der Taxil-Schwindel* (Frankfurt, 1904).
10. *Ostara* III, I (1930), celé číslo.
11. Údajný sňatek Lanze je pojednán u Theodora Czepla. Daim, op. cit., str. 44.

12. Popis těchto nápadů a jejich ohodnocení od profesora G. Heinricha lze nalézt v Daimovi, op. cit., str. 110-11.
13. J. Lanz-Liebenfels, „Die Urgeschichte der Künste“, *Politisch-Anthropologische Revue* 2 (1903), 134-56. Ačkoli v záznamech není zmínka o tom, že by Lanz předložil Vídeňské univerzitě doktorskou práci, je možné, že tento titul obdržel od jiné rakouské univerzity.
14. J. Lanz-Liebenfels, „Anthropozoon biblicum“, *Vierteljahrsschrift für Bibelkunde* 1 (1903), 307-16, 317-55, 429-69 (str. 321); tamtéž 2 (1904), 26-60, 314-37, 395-412. Toto periodikum bude nadále označováno jako *VfB*.
15. U těchto archeologických nálezů čerpal Lanz ze sira Austena Henryho Layarda, *Nineveh and its Remains*, 2. sv. (Londýn, 1849), *Inscriptions in the Cuneiform Character from Assyrian Monuments* (Londýn, 1851) a Eberhard Schrader, *Keilschriftliche Bibliothek*, 6 sv., (Berlín, 1887-1900). Oba artefakty jsou v Britském muzeu, oddělení starověkých památek ze západní Asie, čísla 124562 a 118885.
16. Lanz-Liebenfels, „Anthropozoon biblicum“, *VfB* 1 (1903), 322-4.
17. tamtéž, 341-55.
18. tamtéž, 343-4.
19. J. Lanz-Liebenfels, *Theozoologie oder die Kunde von den Sodoms-Äfftingen und dem Gotter-Elektron* (Vídeň, 1905), str. 26-27. Tento text bude nadále uváděn jako *TZ*.
20. J. Lanz-Liebenfels, 72, str. 28-33.
21. tamtéž, str. 35, 52, 56-7.
22. Lanzova první zmínka o N-paprsčích v „Anthropozoon biblicum“, *VfB* 1 (1903), str. 455. Jeho první zmínka o radiových paprsčích je tamtéž, (1904) str. 332. O těchto teoriích uvažoval v *TZ*, str. 83-5.
23. J. Lanz-Liebenfels, *TZ*, str. 79-80, 85, 90-91. Wilhelm Bölsche usuzoval, že šířinka mozková představuje evoluční reziduum magického třetího oka, které bylo zřetelnější u prehistorických ještěřů. Podle J. Lanz-Liebenfelse, „Anthropozoon biblicum“, *VfB* 1 (1903), str. 354. Bölsche, populární vědecký spisovatel, převzal patrně tuto myšlenku z teosofie. Madam Blavatská také hovořila tajuplně o této žláze jako o magickém třetím oku, tento dohad převzala patrně od Reného Descarta, který hledal v této žláze místo, kde sídlí duše. *The Secret Doctrine*, druhé vydání. 2 sv. (Londýn, 1888), II, 299-300.
24. J. Lanz-Liebenfels, *TZ*, str. od str. 114 dále, 140, od str. 120 dále. *Pistis Sophia* byla předmětem učené diskuse v devadesátých letech minulého století, *Encyclopaedia of Religion and Ethics*, vydal James Hastings, 13 sv. (Edinburgh, 1908-26), X, 45-8.
25. J. Lanz-Liebenfels, *TZ*, str. 124-8.
26. tamtéž, str. 133.
27. tamtéž, str. od str. 142 dále.
28. tamtéž, str. 147-52.
29. Podrobnosti o Himmlerově eugenické politice viz u Clarissy Henryové a Marca Hillela, *Children of the SS* (Londýn, 1975) a Felixe Kerstena, *The Kersten Memoirs 1940-1945* (Londýn, 1956), str. 74-82. 176-83. Popis jeho východní politiky u Josefa Ackermannova, *Heinrich Himmler als Ideologe* (Göttingen, 1970), str. 395-231 a Kerstena, tamtéž, str. 132-140.
30. tamtéž, str. 158-9.
31. tamtéž, str. 160.
32. tamtéž, str. 112-13.
33. Akademischer Verlag pamphlet, z roku 1905.
34. Mund, op. cit., od str. 22 dále, 210-211.
35. *Ostara* 1,6 (červenec 1906), str. (21).
36. Tyto zákony vydal sir William Jones, *Institutes of Hindu Law* (Kalkata, 1794) a do němčiny je přeložil Johann Christoph Hüttner, *Hindu-Gesetzbuch* (Výmar, 1797). Zákoník byl prozkoumán v rasistickém kontextu F. Gernandtem v „Aus dem Hindu-Gesetzbuch des Mann“, *Politisch-Anthropologische Revue* 3 (1904), 264-8, který mohl velmi dobře posloužit jako Lanzův zdroj inspirace.

- Sanskrtský pojem *candala* (*Tschandale*), který označoval nejnižší kastu nedotknutelných, Lanz chápal jako označení rasově zkřížených podřadných osob a nižší společenské třídy moderní doby. *Ostara* I, 22 (duben 1908), str. 6, 16.
37. První výstik *Ostary* vyšel v Grazu, ale od té doby periodikum vycházelo v Rodaunu do poloviny roku 1913, do té doby vyšlo šedesát šest čísel. Poté vycházel časopis v Mödingu do roku 1917 (číslo 89), kdy byla první série (*Ostara* I), přerušena. Druhá nezdařená řada (*Ostara* II) začala od roku 1922 vycházet v Magdeburku, ale po několika číslech skončila. Třetí série (*Ostara* III) vycházela ve Vídni od roku 1927 do roku 1931 pod záštitou Johanna Walthariho Wdfla.
38. Harald Grävell van Jostenode, *Ostara* I, 6 (červenec 1906), str. 3, 10, 12-13.
39. Dila, která Grävell citoval, byla Annie Besantová, *Der Stammbaum der Menschen* (Lipsko, 1907), a Rudolf Steiner, *Blut ist ein ganz besonder Saft* (Berlín, 1907), přičemž, obě odrážela teosofický zájem o rasistické myšlenky. Harald Grävell van Jostenode, *Ostara* I, 25 (červenec 1908), str. 10-11.
40. J. Lanz-Liebenfels, *Die Theosophie und die assyrischen „Menschentiere“*, (Berlín, 1907), str. 11, obr. 4,5. Mapy byly převzaty od Melchiora Neumayra, *Erdeschichte*, druhé vydání, 2 sv. (Lipsko, 1895), a Williama Scott-Elliota, *Das untergangene Lemuria* (Lipsko, 1905).
41. J. Lanz-Liebenfels, *Die Theosophie und die assyrischen „Menschentiere“* (Berlín, 1907), str. 22.
42. tamtéž, str. 28-32.
43. Spolek monistů založil v Jeně v roce 1906 Ernst Haeckel jako organizaci sociálních darwinistů. Gasman poznamenává, že se Spolek mohl pochlubit asi šesti sty členy ve více než čtyřiceti skupinách, rozhozených po celém Německu a Rakousku. Lanz se pravděpodobně seznámil s touto doktrínou prostřednictvím vídeňské pobočky. Gasman zafadil Lanze do „radikální skupiny hnutí sociálních darwinistů“. Daniel Gasman, *The Scientific Origins of National Socialism* (Londýn, 1971), od str. 20 dále, 153 a *passim*. Je to pravda, protože řada Lanzových pramenů, včetně Wilhelma Bölsche, Ludwiga Woltmanna a Wilibalda Hentschela, byli sociální darwinisté.
44. *Ostara* I, 35 (1910), str. 1-5.
45. *Ostara* I, 78 (1915), od str. 10 dále. Lanz postupně rozšířil seznam ariosofických zasvěcenů a zahrnul do něj četné mystiky, pietisty a okultisty od starověku po jeho současnost. Viz dodatky C.
46. Ellic Howe, *Astrology and the Third Reich* (Wellingborough, 1984), str. 78-103.
47. *Ostara* I, 78 (1915), zadní pravá strana obálky.
48. *Ostara* I, 79 (1915), str. 15-18). Mezi tituly patřil: Arthur Grobe-Wutichsky, *Der Weltkrieg 1914 in der Propheie* (Lipsko, 1915); Karl Brandler-Pracht, *Häuser-Tabellen von 40°-56° geographischer Breite* (Lipsko, 1910); Albert Kniepf, *Die Weissagungen des altfranzösischen Sehers Michel Nostradamus und der Heutige Krieg* (Hamburg, 1914); Charles Leadbeater, *Der sichtbare und unsichtbare Mensch* (Lipsko, 1908). Další číslo *Ostary* recenzovalo první německou práci německo-amerického teosofisty Maxe Heindeia, který byl žákem Rudolfa Steinera v Berlíně před svou emigrací. Max Heindel, *Die Weltanschauung der Rosenkreuzer* (Lipsko, 1913). Podrobnosti o Heindelovi u Ellic Howe, op. cit., str. 84-85. Lanz také dopomohl časopisy *Praná*, *Theosophie* a *Zum Licht*. *Ostara*, 80 (1915), str. 16-18). Tyto odkazy dávají jasnou představu o tom, jak široce se Lanz zajímal o teosofickou a okultní literaturu.
49. *Ostara* I, 80 (1915), str. 8-9.
50. *Ostara* I, 81 (1915), str. 12-18, Myšlenka církve a Ducha svalého pochází z apokalyptické úvahy Joachima z Fiore (přib. 1135-1202), který popsal časové schéma tří období, přičemž každé odpovídalo jedné osobě ze Svaté trojice. První období bylo obdobím Otce, charakterizované požadavkem striktní poslušnosti zákonů Božích; druhé období bylo obdobím Syna, doba zbožnosti a víry v evangelium; třetí období bylo obdobím Ducha svatého, ve kterém se z celého světa stane jeden velký klášter mnichů, plný radosti, lásky a svobody.

Marjorie Reeves, *Joachim of Fiore and the Prophetic Future* (Londýn, 1976). O Joachimově prorocství ve vztahu k milénium, Norman Cohn, *The Pursuit of the Millennium* (New York, 1970), od str. 108 dále, Lanz nad tímto prorocstvím uvažoval a došel k závěru, že Joachimův *ordo futurus* byl druhý příchod nových templářů. *Ostara* I, 78 (1915), str. 4-5. Lokalizace východního bodu pro milénium do Vídně bylo v souladu s Lanzovou vírou v ariosofické posláni habsburské dynastie. Jakýsi důkaz pro své prohlášení našel v interpretaci dvou tajuplných Nostradamových poznámkách, podle nichž průsečík 48° zeměpisné šířky a „německých hor“ (což byla podle Lanze jistá vyvýšenina v Wienerwaldu) určoval nový duchovní pramen pro celou planetu.

51. *Ostara* III, 4 (1928), str. 2-3, 13-14.

52. Friedrich Heer také usuzoval, že emocionální inspirace Hitlerových dospělých snů o světové nadvládě a vládyctvistov může pocházet z dětské zkušenosti z Pasova v jižním Německu, kde vidal v letech 1892-95 pompézní církevní oslavy. Friedrich Heer, *Der Glaube des Adolf Hitler* (Mnichov, 1968), str. 19-21.

9. Řád nových templářů

1. Pro rodokmen Adolfa Josefa Lanze viz Dodatek A.

2. První Lanzovo doložitelné používání jména „Liebenfels“ se objevilo počátkem roku 1903. Sr. Dr. J. Lanz-Libenfels, „Die Urgeschichte der Kiinste“, *Politisch-Anthropologische Revue* 2 (květen 1903), 134-56 (str. 134). První použití titulu „von“ mezi jmény se datuje z roku 1911. Viz záhlavi dopisů, Lanz Augustovi Strindbergovi, dopis z 20. září 1911, Royal Library, Stockholm a Lanz Johannesovi Heringovi, dopis z 6. září 1911, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/1229.

3. Viz články „Lanz von Liebenfels“ a „Liebenfels“ v *Historisches-Biographisches Lexikon des Schweiz*, 7 sv. (Neuenburg, 1927), IV, 606-7, 677-8; U. Dikemann, „Hans Lanz von Liebenfels, ein mittelalterlicher Emporkömmling“,

Thurgauische Beiträge 21, (1911), 34-48. Kompletní genealogie v J. Kindler von Knobloch, *Oberbadisches Geschlechterbuch*, 3 sv. (Heidelberg, 1905), II, 461-2, 504-5, 508-9.

4. C. von Lanz Augustovi Náfovi, dopisy z 5. července a 29. srpna 1878, Stadtbibliothek Vadiana, St Gallen, MS 145/169-70. Tento důstojník obdržel v roce 1874 Kříž řádu Františka Josefa, Kriegsarchiv, Vídeň, GASM : 874-40.

5. Hermann Hermann, *Genealogie und Heraldik bürgerlicher Familien Österreich-Ungarns*, „2 sv. (Vídeň 1899) I, 181.

6. Wilfried Daim, *Der Mami, der Hitler die Ideen gab* (Mnichov, 1958), str. 44. Nebyl nalezen žádný pozitivní důkaz o svatbě. Pouze jistý Moritz Felicetti von Liebenfels of Graz se nachází v soudobém rakouském adresáři slechty. Jeho rodina byla italského původu a jako prvnímu mu byl udělen titul „von Liebenfels“ v roce 1745. Protože jejich erb je zcela odlišný od erbu Švýcarskošvábské rodiny, která Lanze přijala není žádný důvod k domněnce, že mezi těmito rodinami existovaly nějaké příbuzenské svazky. Kar. Friedrich von Frank zu Döfering, *Alt-Österreichisches Adels-Lexikon*, 1 sv. (Vídeň, 1928), I, 75 a Adelsarchiv, Vídeň, ministerstvo vnitra, Facs. 431 A.

7. Rudolf J. Mund, *Ahnennachweis von Joerg Lanz von Liebenfels Grunder des Ordo Novi Templi* (ONT), Das andere Kreuz, 1 (Vídeň, 1980).

8. Pro pregnantní rozbor této neoromantické kultury viz Jost Hermand, „Gralsmotive um die Jahrhundertwende“, *Vierteljahrsschrift für Literaturwissenschaft und Geistesgeschichte* 36 (1962), 521-43.

9. J. von Lanzefels (tj. Lanz), „Der heilige Grál“, *Stein der Weisen* 20 (1907), 218-26. Lanz až do konce roku 1905 měl negativní vztah k templářům. Obvinění z blasfémie a sodomie, vznesená proti templářům při jejich procesu, ho vedla k názoru, že jsou oddáni animálnímu kultům. J. Lanz-Liebenfels, „Anthropozoon biblicum“, *ÍJB* 1 (1903), str. 321; tamtéž 2 (1904), str. 410 a 72. str. 21, 51.

10. J. von Lanzefels, „Der Heilige Gral“, *Stein der Weisen* 20 (1907), 218-26 (str. 226).

11. Ostara I, 69 (1913), str. 12-16.
12. Ačkoli Lanz sám tvrdil, že byl první, kdo vyrazil na obhlídku hradu Werfensteinu pro účely ONT v roce 1896, za doprovodu Amanda von Schweiger-Lerchenfelda, autora a vydavatele *Stem der Weisen* a Aloise Fischera, soudního úředníka, a dále že založil ONT o Vánocích 1900 se svými dvěma bratry, Herwikiem a Friedolinem, je třeba k těmto prohlášením přistupovat s jistou opatrností, J. Lanz von Liebenfels, *Arithmosophikon* 19 (Thalwyl, 1949, od str. 726 dále; Georg Lanz von Liebenfels, *Regularium Fratrum Ordinis Novi Templi* (Werfenstein, 1921) str. 30. V první řadě ještě v roce 1905 templářům nemohl přijít na jméno, viz výše str. 108, pozn. 9. Proto nemohl v roce 1896 chtít tento řád imitovat. Za druhé, tvrdil, že skupinka z roku 1896 potkala Augusta Strindberga na Gasthof zum Werfenstein v Strudenu, když čekali na kastelána, ale takové setkání vyvrací obsah jeho vlastního dopisu Strindbergovi z 20. září 1911, Royal Library, Stockholm. Alternativní vysvětlení by mohlo být, že údaje jsou pravdivé, ale že svůj rytířský řád dosud nepojímal jako *templářskou* tradici.
13. J. Lanz-Liebenfels „Der Orden des neuen Tempels“, *Ostara* I, 18 (prosinec 1907), str. 15-16.
14. Ostara III, 1 (1930), str. (iv).
15. Franz Herndl, *Die Trutzburg* (Lipsko, 1909), str. 251-2, Tato lilie, která se vyskytuje v heraldice ONT, může pocházet od rodiny Muntprat, která byla spřízněná s Lanzem von Liebenfels dvěma sňatky v šestnáctém století. Gustav A. Seyler, *Abgestorbener Württemberger Adel* (Norimberk 1911), str. 200 a ilustrace 109.
16. Viz osobní pečeti na jeho dopisech Johannesovi Heringovi, z 22. září 1909, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/1229 a Philippovi Stauffovi koncem roku 1909, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/512. Také používal rytířskou hlavičku na dopisech, na které byla helma opatřena hleďm završená kardinálským kloboukem a orlí křídlo. Viz jeho dopisy Augustovi Strindbergovi z 20. září 1911, Royal Library, Stockholm a Johannesovi Heringovi z 6. září 1912, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/1229. Na pečeti ONT byl rytíř v plné zbroji, zdobené svastikami, na koni, *Ostara* I, 35 (1910), pravá přední strana obálky.
17. J. Lanz-Liebenfels, „Geschichte der Burg Werfenstein“, Ludwig Commenda, *Neuer Illustrierter Führer durch Grein und Umgebung* (Grein, 1910) str. 84-95,
18. Herndl, op. cit., str. 257-8,
19. Georg Lanz von Liebenfels, *Regularium Fratrum Ordinis novi Templi* (Werfenstein, 1921), str. 1-16. Nadále se bude uvádět jako *Regularium*.
20. *Ostara*, 1, 26-31.
21. *Regularium*, str. 4-6.
22. tamtéž, str. 8-9.
23. tamtéž, str. 7-8.
24. tamtéž, str. 9-12,
25. *Ostara* 1, 50 (1911), pravá zadní strana obálky.
26. *Regularium*, str. 12. Nicméně jelikož tento zdroj potvrzuje investitu Amanda von Schweiger-Lerchenfeld v srpnu 1904, lze považovat chronologii těchto dat za nespolehlivou.
27. Lanz doplnil ke svému jménu hodnotu PONT v dopise Johannesovi Heringovi, z 6. září 1912, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/1229.
28. Fra Erwin, „Templeisenlehre“, *Ostara* I. 69 (1913), str. 15-16. Ostatní řádové hodnoty v *Ostaře* I, 79 (1915), str. 15-16 a *Ostara* I, 71, druhé vydání (1918) levá rubová strana obálky.
29. *Ostara* I, 82 (1915), str. 4-13; *Ostara* I, 88 (1916), str. 8-13.
30. Tyto kresby jsou uvedeny v *Ostaře* I, 82 (1915), str. 1 a *Ostaře* I, 88 (1916), str. 1.
31. Fra Detlef „An St. Bernhard v. Clairvaux“, *Ostara* I, 78 (1915), str. 16; „Templeisen-Andacht im Felde“, *Ostara* I, 79 (1915), str. 17; „Wir halten still“, *Ostara* I, 80 (1915) str. 16; Fra Curi, „Im Fieber“, *Ostara* I, 79 (1915), str. 15.
32. Fra Aemilius, „Der Sang vom Nibelungenstrom“ a Fra Detlef, „Burg und Hain

- von Werfenstein", *Ostara I*, 88 (1916), str. 4-5. Tyto básně jsou otištěny v Dodatku D jako příklady básnické tvorby nových templářů.
33. *Imaginarium NT*, ilustrace 71, 73, 154, 112a a 164b. Lanzův vztah ke Strindbergovi je sporný. Známy švédský spisovatel byl nějakou dobu seznán s Friedou Uhlovou, jejíž rodina vlastnila malé panství v Dornachu v Strundengau, které v letech 1893-1896 navštěvoval. Tento distrikt se objevuje v několika jeho pracích. Lanz napsal, že poprvé Strindberga potkal v roce 1896 v hospodě ve Strudenu. Spolu se pak vydali stillensteinklammskou roklí kolem Werfensteinu a pět dní den navštívili baumgartenbergské opatství, kde objevili malbu portugalských Kristových rytířů, Lanz tvrdil, že jejich rozmluvy na náboženská témata pomohly obnovit Strindbergovu víru. Lanz von Liebenfels, *Legendarium*, 15. května, str. 470-2 a *Arithmosophikon* 19 (Thalwyl, 1949, str. 726-51), Nicméně Strindberg připsuje svou konverzi swedenborgiánské vizi *Inferna* (1897). Vlastně píše, že se vydal sám ke Klamer Schlucht, k další roklině asi osm kilometrů západně od Werfensteinu, zatímco Lanzovy dopisy Strindbergovi nepředpokládají žádnou bližší znalost prostředí a dokonce se v nich objevují dotazy na to, zda Strindberg oblast Werfensteinu zná. Lanz Strindbergovi, dopis z 20. září 1911, Royal Library, Stockholm.
34. Daim, op. cit., str. 114,
35. *Regularium*, str. 32. Sr. *Legendarium*, A 308, str. 171.
36. Jost Hermand, op. cit.
37. Detlef Schmude, „Vorschlag zur Gründung von Siedlungs- und Arbeits-Freiwilligen-Korps aus Erwerbslosen“, pamflet z května 1919. Schmude později vydal dvě knihy o svých zkušenostech z poválečné rekonstrukce.
38. *Regularium*, str. 16.
39. *Ostara II*, 1 (1922), str. 11, Schmudův dopis Lanzovi z listopadu 1923 připisoval poválečný chaos neznalosti eugenických zásad mezi vedoucími osobnostmi Německa a volal po diktátorovi ve stylu Listova „Starke von Oben“. *Tabularium* 9 (prosinec 1923), str. 31,
40. *Tabularium* 2 (květen 1923) str. 6; *Tabularium* 9 (prosinec 1923), str. 30. Hochberg užíval řádového jména Frowin.
43. Tyto podrobnosti jsou zaznamenány v *Tabularium* 15-17 (červen-srpen 1924), str. 56-9; *Tabularium* 18-21 (září-lистопад 1924), str. 64-4, 68, 70; *Tabularium* 22, 23 (prosinec 1924-leden 1925), str. 76-7; *Tabularium* 28,29 (květen-červenec 1925), str. 107.
42. *Tabularium* 13, 14 (květen 1924) str. 4; *Tabularium* 28,29 (květen-červenec 1925) str. 107-8.
43. *Tabularium* 35-7 (duben-květen 1926), str. 135; *Tabularium* 38-42 (červen-prosinec 1926) str. (142,147,149).
44. *Imaginarium NT*, ilustrace 171, 172. Jörg Weitbrecht (vnuk Konrada Weitbrechta) autorovi, dopis z 25. ledna 1979.
45. Don Evrad Hauerstein (tj. Georg Hauerstein Ir.) *Petena-Handschrift* 6, *Organum NT VII*, (Petena, n. d.) str. 10-11. Inzerát na „Haus Ostara“, *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung* 2 (1927), str. 108.
46. *Tabularium* 38-42 (červen-prosinec 1926), str. (153-^1); *Tabularium* 43 (leden - duben 1927), str. 8.
47. Hertsburské presbyterstvo je vyobrazeno v *Imaginarium NT*, ilustrace 145. Popis jejich zakladatelských a mýtických předchůdců lze najít v Don Evrad Hauerstein, op. cit., str. 12-13.
48. Petenské presbyterstvo je vyobrazeno v *Imaginarium NT*, ilustrace 136. Popis jejího nabytí a mýtických předků lze najít v Don Evrad Hauerstein, op. cit., od str. 12 dále. 49. *Tabularium* 15-17 (červen-srpen 1924), str. 53,56.
50. *Tabularium* 30 (srpen-září 1925) str. 114-5; *Tabularium* 35-7 (duben-květen 1926) str. 131-2, 140.
51. Lanz Johannu Walthari Wolffovi, dopis z 1. května 1926, v *Ostara III*, 101 (1927), str. 2-3, Franz Friedrich von Hochberg Wolffovi, dopis z 1. února 1927 v *Ostara III*, 101 (1927), dodatek,
52. *Ostara-Rundschau* 1 (Whitsun 1931), str. 7-8.

53. Daim, op. cit., 161-2.
54. Stručný popis nacionalistických sdružení lze najít v C. A. Macartney, *October Fifteenth A history of modern Hungary 1929-1945* (Edinburgh, 1956), str. 28-30. Lanzovo zapojení vyplývá z *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschafts-reform* 7(1932), str. 145.
55. *Tabularium* 38-42 (Červen-prosinec 1926), str. 150.
56. *Legendarium*, A 289, str. 72-5. B. Raynald, *Emerich der Heilige* (Budapest, 1930).
57. Rozhovory s P. Miklošem Kerperem a Stepanem Bodorem (Balatoncsicso) a P. Miklošem Szalai (Halimba), 9, 10 a 13 srpna 1978.
58. Marienkamp-Szent Balázs převorství je vyobrazeno v *Imaginarium NT* Ilustrace 132. Heraldické znaky a votivní kresby jsou tamtéž, ilustrace 1, 23, 24, 59, 77, 135.
59. Mag. Ortwinus, „Bei Ihm zu Gast“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschafts-reform* 3 (1928), 218-219; *legendarium*, A 289, str. 75-7.
60. Szentkereszské presbyterstvo je vyobrazeno v *Imaginarium NT*, ilustrace 114.

10. Germanenorden

1. Viz str. 45, str. 64-5.
2. Uwe Lohalm, *Völkischer Radikalismus* (Hamburg, 1970), str. 58-60.
3. Peter G. J. Pulzer, *The Rise of Political Anti-Semitism in Germany and Austria* (New York, 1964), str. 88-117.
4. Richard a Eugen Haug, členové Jungedutscher Bund, založili v 1906 ve Stuttgartu Hammerbund. Julius Rüttinger, vůdce učňovské divize DHV, založil skupinu Hammer v Norimberku v roce 1912. Lohalm, op. cit., str. 56-62. Jak *Jugendbunde* (mládežnická organizace antisemitských stran), tak DHV přicházely do styku se členy rakouského pangermánského hnutí v devadesátých letech minulého století. Tento radikální nacionalistický vliv vysvětluje vníma-

- VOSÍ následnických skupin Hammer vůči Listovským myšlenkám. Iris Hamel, *Völkischer Verband und nationale Gewerkschaft* (Frankfurt, 1967) str. 72-82.
5. Předloha pro takovou germánskou *Lebensreform* utopii byla zveřejněna v Hammer-Verlag. Willibald Hentschel, *Mittgart* (Lipsko, 1904). Viz také Theodora Fritsche, „Die Erneuerungs-Gemeinde“, *Hammer!* (1908), 461-5 a „Grundzüge der Erneuerungs-Gemeinde“, *Hammer* 7 (1908), 678-81, 712-17.
6. Paul Forster, „Ein deutsch-völkischer General-Stab“, *Hammer* 3 (1904), 207-30.
7. Theodor Fritsch, „Vom partei-politischen Antisemitismus“, *Hammer* 11 (1912), 153-8.
8. Theodor Fritsch, „Wenn ich der Kaiser wär!“, *Hammer* 11 (1912), 309-11.
9. Neidentifikovaná novinová fotografie, patrně z roku 1935, s podtitulkem „Grundungstag des Reichshammerbundes“, představuje Theodora Fritsche, Julia Rüttingera, Hermannu Pohla, Georga Hauersteina Sr., Karla Augusta Hellwiga a patnáct dalších osob, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/887.
10. Karl August Heliwig, „Verfassung des R. H. B.“, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/888; Theodor Fritsch, „Richtlinien für den Reichshammerbund (R. H. B.)“, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/888.
11. Julius Rüttinger, „Jahresbericht für 1912“ a „Kassenbericht für 1912“, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/888.
12. Theodor Fritsch věnoval celý oddíl svého *Antisemiten-Katechismus* (1887) „židovským tajným společnostem“. Původ tohoto názoru lze najít u sira Johna Retcliffa (pseudonym Hermannu Goedschea), *Biarritz*, 4. sv. (Berlín, 1868-70). Kapitola nadepsaná „Na židovském hřbitově v Praze“, popisovala tajné noční setkání podvratných židovských agentů, kteří se sešli v tomto děsivém prostředí proto, aby naplánovali, jak budou i nadále rozvracet evropskou společnost. Kapitola byla často vydávána jako samostatná práce a stala se součástí Protokolů síonských mudrců, o nichž více u Normana Cohna, *Warrant for Genocide* (Londýn, 1967), str. 32-40 a *passim*.

13. Philipp Stauff Heinrichovi Kraegerovi, dopis z 30. května 1910, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/512.
14. Johannes Hering Philippovi Stauffovi, dopis z 18. ledna 1911, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/512a.
15. Hermann Pohl, oběžník z listopadu 1911, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/512a.
16. *Allgemeine Ordens-Nachrichten* 14 (září 1918), 3-4.
17. Hermann Pohl, „Aufklärungsschriftüber Veranlassung, Zweck, Ziel, Ausbau der Treulogen“, oběžník z 12. ledna 1912, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/512a.
18. Hermann Pohl, „Vertrauliche Ordensnachrichten“, oběžník z července 1912, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/492: *Vertrauliche Ordens-Nachrichten* 2 (prosinec 1912).
19. *Vertrauliche Ordens-Nachrichten* 3 (květen 1913).
20. Julius Rüttinger, „Von 1904 bis 1937“, text z 30. ledna 1937, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/887; Karl Mathes Juliovi Rüttingerovi, dopisy z 12. prosince 1912 a 19. října 1913; Julius Rüttinger Karlu Mathesovi, dopisy z 21. a 24. listopadu 1913, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/885.
21. Arthur Straus Juliovi Rüttingerovi, dopis z 20. května 1914, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/885.
22. Julius Rüttinger, „Versuch zur Gewinnung einer Organisation der G. O. Gauio-ge Frankcn“, text z září 1915, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852.
23. „Germanen-Botschaft“, nedatovaný leták, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852.
24. „Beitritts-Erklärung“ formulář, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852.
25. „Anweisung zur Werbearbeit“, nedatovaný leták, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852. Doporučená čísla *Ostary* byly *Ostara* 1, 26 *Einführung in die Rassenkunde* (1908) *Ostara* 1, 27 *Beschreibende Rassenkunde* (1908) a *Ostara* 1, 65 *Rasse und Krankheit* (1913). Je třeba připomenout, že Lanz von Liebenfels aplikoval tyto rasové typologie na objednávku bratří z Ordo Novi Templi; viz výše, str. 110-11.
26. *Allgemeine Ordens-Nachrichten* 13 (březen 1918), 1-A.
27. *Allgemeine Ordens-Nachrichten* 9 (červenec 1916), přední strana obálky a další čísla.
28. Korespondence mezi Haus Ecklöh a sekretariátem Listovy společnosti, z 1917-19, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/1244.
29. Viz níže, str. 151.
30. Tajné pozvání k iniciačnímu obřadu, z 29. prosince 1913, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852. „Plastometr“ je vyobrazen v Robertu Burger-Villingenovi, *Geheimnis der Menschenform*, páté vydání (Berlín, 1940), str. 81.
31. „An die Einfuhrung in den Untergrad“, rukopis přibližně z roku 192, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852. Tato konkrétní lóže patrně sídlila v Magdeburgu nebo Breslau. Tuto elegantně zařízenou lóži popsali v těchto městech ve *Vertrauliche Ordens-Nachrichten* 2 (prosinec 1912).
32. Hermann Pohl Juliovi Rüttingerovi, dopis z 22. listopadu 1914, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/886.
33. *Allgemeine Ordens-Nachrichten* 10 (podzim 1917), str. 4-5.
34. Topfer Juliovi Rüttingerovi, dopisy z 24. září a 6. prosince 1915, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/886.
35. *Allgemeine Ordens-Nachrichten* 9 (červenec 1916).
36. *Allgemeine Ordens-Nachrichten* 10 (podzim 1917), str. 6; Alfons Steiger, *Der neudeutsche Heide im Kampf gegen Christen und Juden* (Berlín, 1924), str. 175.
37. Erwin von Heimerdinger, dr. Gensch a Bernhard Koerner, oběžník z 20. října 1916, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852; Steiger, op. cit., str. 175; Rudolf von Sebottendorff, *Bevor Hitler kam*, druhé vydání (Mnichov, 1934), str. 34, 245.
38. Ernst Böttger velkovévodskému výmarskému soudu, dopis z 6. července 1912, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/510. Podle Böttgera, *vdlkisch* právníka pracujícího pro Stauffa, *Semi-Gotha* plným titulem zněla *Weimarer historisch-genealogisches Taschenbuch des gesamten Adels jehudäischen Ursprunges* (Výmar, 1912). Toto vydání bylo soudně konfiskováno v červnu 1912. Podle pozdějších

- Stauffových genealogických prací, byl *Semi-Imperator 1888-1918* (Mnichov, 1919), *Semi-Alliancen* poprvé vydán v roce 1912 a *Semi-Gotha* se dočkala dalších vydání v roce 1913 a 1914. *Semi-Imperator 1888-1918* (Mnichov, 1919) str. 5-6.
39. Viz korespondenci adresovanou Philippu Stauffovi, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/510.
40. Guido von List, „Erklärungen und Bemerkungen zu den spiritischen Sitzungs-Protokollen vom 14/16 und 19. Februar zu Berlin“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 59-68.
41. Stauff zakončil dopis Listovi z 6. září 1913 pozdravem „Armanengruss und Tempieisensieg“, který připomíná jak HAO tak ONT, v Balzli, op. cit., str. 187-8. Tato narážka na nové templáře nabývá většího významu zjištěním, že Lanz vedl korespondenci se Stauffem už v roce 1909, dopis z konce roku 1909, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/512.
42. Koernerova fotografie na západní frontě, v Balzli, op. cit., str. 43; Bernhard Koerner Guidovi Listovi, dopis z 12. ledna 1917, v Balzli, op. cit. str. 174-6.
43. Eberhard von Brockhusen Erwinovy Heimerdingerovi, dopisy z prosince 1918 a 28. února 1919, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852.
44. Dietwart (tj. Philipp Stauff) Brockhusenovi, dopis z 2. března 1919; Brockhusen Koernerovi, dopisy z 6. a 26. července 1910; Brockhusen Heimerdingerovi, dopisy z 5. a 15. září 1919, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852.
45. Irmin (tj. Johann Albrecht zu Mecklenburg) Heimerdingerovi, dopisy z 7. října a 30. prosince 1919 a 14. ledna 1920; úmrtní oznámení ozdobené svastikou, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852.
46. „Mihilathing“, zápis ze shromáždění z 29. září 1923, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/852.
47. Gotthard Jasper, „Aus den Akten der Prozesse gegen die Erzberger-Mörder“, *Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte* 10 (1962), 430-53. zejména dokumenty ze soudního řízení 5, 6, 9 a 10; Uwe Lohalm, op. cit., str. 227-37,

11, Rudolf von Sebottendorff a Společnost Thule

1. Rodný list, Rat der Stadt Hoyerswerda.
2. Rudolf von Sebottendorff, *Der Talisman des Rosenkreuzers* (Pfullingen, 1925) str. 7, Postava Erwina Torrea představuje v této knize Sebottendorffa. Tato práce bude nadále uváděna jako *TR*.
3. Ernst Tiede, *Astrologisches Lexikon* (Lipsko, 1922), str. 279; Sebottendorff, *TR*, str. 7-8.
4. Sebottendorff, *TR*, str. 8-12; Ellic Howe, „Rudolf Freiherr von Sebottendorff. nevydaný text z roku 3 968, str. 9.
5. Sebottendorff, *TR*, str. 15-20.
6. tamtéž, str. 18-20; Lloyds Record Library, Londýn.
7. Sebottendorff, *TR*, str. 20-2. V záznamech u Lloydsů je potvrzeno, že S-S. Ems vyplul z Neapole do New Yorku 9. února 1900 a S. S. Prinz Regent Luitpold připlul do Neapole 14. února. Lloydův agent pro severní Francii a Německo mohl v Gibraltaru, Marseilles nebo Janově zatelegrafovat do Neapole požadavek na elektrikaře. Howe, op. cit. str. 10.
8. Sebottendorff, *TR*, str. 22-5.
9. Tiede, op. cit., str. 279; Sebottendorff, *TR*, str. 30-7.
10. Sebottendorff, *TR*, str. 31, 40-2, 46-58.
11. tamtéž, str. 31-2, 34-7.
12. tamtéž, str. 53-7.
13. tamtéž, str. 65-8.
14. Haupt-Liste für den In- Reichs- Aus-Länder No. 513699, Stadtarchiv, Mnichov.
15. Familienbogen Glauer, z 19. listopadu 1918, Stadtarchiv, Mnichov.
16. „Das Porträt eines hakenkreuzlerischen Hochstaplers“, *Münchener Post*, 14. března 1923, str. 7. Podle tohoto popisu se incident stal v roce 1909, což musí být tisková chyba, správně je to 1908,
17. Rudolf von Sebottendorff, *Geschichte der Astrologie*, 1 sv. (Lipsko, 1923), 1,5.

18. Rudolf von Sebottendorff, „Erwin Haller. Em deutscher Kaufmann in der Türkei“, *Münchener Beobachter*, 31. srpna 1918-10. května 1919.
19. Kniha o dervisích baktáši se nakonec dočkala vydání po válce pod titulem *Die Praxis der alten türkischen Freimaurerei* (Lipsko, 1924). Dvě zbývajících knihy o mysticismu napsal Sebottendorff současně. *Deutsche Mystik*, kterou napsal v Turecku (Istanbul, 1915), citovanou Tiedem, op. cit., str. 279 a *Tauler und Boebne*, kterou napsal v Persii (bez udání místa a data), inzerovanou u Sebottendorffa, TR, str. 2. Ani jedna z obou prací nebyla nalezena.
20. Viz výše, str. 59 Sebottendorff, *Die Praxis der alten türkischen Freimaurerei* (Lipsko, 1924), od str. 5 dále, 19.
21. Rudolf von Sebottendorff, *Bevor Hitler kam*, druhé vydání (Mnichov, 1934) str. 169, 267. Tato práce bude nadále uváděna jako *BHK* Turecký ministr vnitra potvrzuje, že se Sebottendorff stal tureckým občanem v roce 1911. Zeki Kunalalp (ministr zahraničí, Ankara) Johnovi Jardinovi (British Council, Ankara), dopis z 21. února 1969.
22. Familienbogen Glauer, op. cit.
23. „Reichsfreiherr Siegmund von Sebottendorff von der Rose, k. u. k. Hofkämmerer und Majora. D. + 21. října 1915 in Wiesbaden“. *Wiesbadener Zeitung*, 23. října 1915, str. 6.
24. *Gothaische genealogische Taschenbücher der freiherrlichen Häuser* 7 (1857), 700-3; tamtéž. 38 (1888), 776-7; *Genealogisches Taschenbuch der adeligen Häuser* 12 (1887), 440-2, Pro tyto genealogie viz Dodatek B.
25. Sebottendorff, TR, str. 80-1.
26. Poznámky o tanku Friedricha Góbel se nacházejí v *Technik-Geschichte* 23 (1934), od str. 102 dále.
27. Irmgard Uhlig (Kleinschachwitz) autorovi, dopis z 20. dubna 1980.
28. Familienbogen Glauer, op. cit. Sebottendorff, *BHK*, str. 168, 226. Sebottendorff pomstychtivě napadl Alsberg a Heindla jako transvestity, Sebottendorff, TR, str. 86.
29. Sebottendorff, TR, str. 86-8.
30. tamtéž, str. 90-5.
31. tamtéž, str. 95-8.
32. tamtéž, str. 98-99 a *BHK*, str. 40. Tato nová lóže v Berlíně je identická s lóží v Köthener Strasse u Potsdamer Platzu, kterou vedl G. W. Freese, viz výše na str. 131.
33. Tento životopisný údaj je převzat z „Zum Gedächtnis an Walter Nauhaus“, *Deutscher Roland* 13 (1920), Sonderdruck, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/1229.
34. Walter Nauhaus pro Guido von List Gesellschaft, dopis z ledna 1917, v Balzli, op. cit., str. 176-7.
35. Sebottendorff, TR, str. 99 a *BHK*, str. 53.
36. Sebottendorff, TR, str. 99; Johannes Hering, „Beiträge zur Geschichte der Thule-Gesellschaft“, text z 21. června 1939, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/865.
37. Sebottendorff, *BHK*, str. 57-60.
38. *GLB* 1 (1908), str. 13-4.
39. *GLB* 5 (1910), tabulka I.
40. „Aus der Geschichte der Thule Gesellschaft“, *Thule-Bote* 1 (1933), 1-2.
41. Sebottendorff, *BHK*, str. 3-4.
42. Následující popis intenzivně čerpá z Reginalda H. Phelps, „Before Hitler came“: Thule Society and Germanen Orden“, *Journal of Modern History* 25 (1963), 245-61.
43. Sebottendorff, *BHK*, str. 43-44.
44. tamtéž, str. 194-5.
45. tamtéž, str. 63-70.
46. Popravení thulisté byli: Walter Nauhaus, baron Teuchert, Walter Deicke, Friedrich Wilhelm von Seydlitz, hraběnka Heila von Westarp, kníže Gustav von Thurn und Taxis, a Anton Daumelang. „Shooting of Hostages.-Munich Savagery“ tak zněl titul v *The Times* z 5. května 1919, str. 1.

47. Sebottendorff, *BHK*, str. 62, 237, 240, 248, 264. Eckart, Hitlerův nejvýznamnější mnichovský učitel, přednášel v Thule 30. května 1919. Johannes Hering, „Beiträge zur Geschichte der Thule-Gesellschaft“, strojopis z 21. června 1939, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/865.
48. Seznam členu v Sebottendorff, *BHK*, str. 225-74.
49. tamtéž, str. 74. Podrobnosti k Karlu Harrerovi na str. 247.
50. Zápis ze schůze Politische Arbeiter-Zirkel, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/76.
51. Anton Drexler, „Lebenslauf“, text z 12. března 1935, který doplnil dr. Reginald Phelps s dovolením Drexlerovy dcery, Frau Anni Widmaierové. Michael Lofter, „Der Beginn meines politischen Denkens“, text přednášky, pronesené 19. října 1935, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/78.
52. Reginald H. Phelps, „Hitler and the Deutsche Arbeiterpartei“, *American Historical Review* (1963), 974-86.
53. Georg Franz-Willing, *Ursprung der Hitlerbewegung*, druhé vydání (Preussisch Oldendorf, 1974), str. 115, 123-6. Franz-Willing založil tento popis na rozhořčení a korespondenci s Friedrichem Krohnem, Josefem Fessem, Karolínou Gahrovou, Ernou Hanfstängiovou a dalšími.
54. Ernst Tiede Guidovi von List, dopis z 25. února 1917, v Balzli, op. cit, str. 214-16.
55. Baron Launitz, vědova z Gothienu SS-Obersturmbahnführerovi Theodoru Christensenovi, dopis z 13. října 1936, Bundesarchiv, Koblenz, EAP 173-b-20-16/19a.
56. Upozornění SA na Rudolfa von Sebottendorff, z 29. ledna a 2. března 1934, Berlínské dokumentační středisko, Zehlendorf.
57. Herbert Rittlinger Ellicu Howeovi, dopis z 20. června 1968.

12. Posvátné runy a Společnost Edda

1. Armin Mohler, *Die konservative Revolution in Deutschland 1918-1932*

- (Darmstadt, 1972), poskytuje komplexní přehled a bibliografii těchto rozmanitých povídáních pravových hnutí,
2. „Lebenslauf Rudolf John Gorsleben“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 115-116; Rudolf John Gorsleben, „Fahrt durch Syrien“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 323-8, 368-73.
 3. Rudolf John Gorsleben, „Als Rätageisl“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 118-19.
 4. Johannes Hering, „Beiträge zur Geschichte der Thule-Gesellschaft“, text z června 1939, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/865.
 5. Uwe Lohalm, *völkische Radikalismus* (Hamburg, 1970), str. 260-3, 309-10, 420. Lohalm poznamenává, že fragmentace spolku prospěla ke vzrůstu nacistické strany koncem roku 1922 a začátkem 1923.
 6. Rudolf John Gorsleben, *Hoch-Zeit der Menschheit* (Lipsko, 1930), str. 16-21.
 7. tamtéž, str. 251.
 8. tamtéž, str. 251-80.
 9. tamtéž, str. 294-307.
 10. tamtéž, str. 656-77.
 11. tamtéž, str. 109.
 12. tamtéž, str. 328-9.
 13. Bacchos-Dionysos (tj. Martin Brticher), *Ich befehle! Die befreiende Sendung Deutschlands im melaphysischen Geheimnis der deiUschen Ursprache* (Oberursel, 1920),
 - i4. Dalšími členy byli Otto Dickel, Ernst Hauck, Hans von Joeden, Kurt Prinz zur Lippe, Mathilde Mercová, Hans Georg Muller, Erich Riedl-Riedenstein, Arnold Riige, Tassiso Scheffer, Alfred Schmidt, Graf Tassilo Strachwitz, Kašpar Stuhl, Karl Weinländer, Arnold Wagemann, Edmund von Wecus a Richard Anders, Frater Georg Nikolaus (ONT), „Lexikon der Ariosophie“, nedatovaný rukopis, Rudolf Mund Archive (Videň).
 15. „Ziele und Satzungen der EDDA-GESELLSCHAFT“, Hag All All Hag 10

- (1933), Heft 6, 16-17. Existují záznamy, že Bulow získal skromný příspěvek od Reichsführera-SS Heinricha Himmlera na náklady spojené s vydáváním časopisu.
16. „Gleichschaltung“, *Hag AllAll Hag* 10 (1933), Heft 4, 3-5; „Die Heimkehr der Ostmark ins Reich“, *Hagal* 15 (1938), Heft 5, 69; „Böhmen und Mähren“, *Hagal* 16 (1939), Heft 3, 34-5.
 17. Werner von Bülow, „Mimirs Quelle“, *Hagal* 11 (1934), Heft 7, 4-7 a „Denkmäler: Die Geheimsprache der Denkmäler“, *Hagal* 11 (1934), Heft 11, 1-3.
 18. Biografické údaje v Friedrich Bernhard Marby, *Sonne und Planeten im Tierkreis* (Stuttgart, 1975), str. 255 a obal.
 19. Friedrich Bernhard Marby, „Von den Geheimnissen alter Türme und Kirchen“ v *Der Weg zu den Müttern* (Stuttgart, 1957), str. 65-80.
 20. Siegfried Adolf Kummer, *Runen-Magie* (Dresden, 1933) a *Heilige Runenmacht* (Hamburg, 1932).
 21. Weisthor (tj. Wilgüt) Himmloví, dopis z 2. května 1934, Bundesarchiv, Koblenz. Himmler Nachlass 19.

13. Herbert Reichstein a ariosofie

1. První zjiitelné uvedení slova „ariosofie“ se vyskytuje v *Ostara* I, 82 (1915), str. 3.
2. Jorg Lanz von Liebenfels, „Grundriss der ariosophischen Geheimlehre“, *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Menschenschicksal* I (1925–6), 4–11.
3. Přehled periodické literatury lze najít v Ingeborg Besser, „Die Presse des neuen Okkultismus in Deutschland von 1875 bis 1933“ (nevydáno, doktorská práce, Lipská univerzita, 1945).
4. Wilhelm Th. H. Wulff, *Tierkreis und Hakenkreuz* (Gutersloh, 1968).
5. Ernst Issberner-Haldane, „Frodi Ingolfson Wehrmann“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 163-4. Ačkoli se Wehrmann osobně s Lissem nesetkal, před rokem 1919 si spolu pravidelně dopisovali. Frodi Ingolfson

- Wehrmann, „Zum Gedenken an Guido von List's zehnten Sterbetag“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 157-8 a Gerhard Kurtz (Stuttgart) autorovi, dopis z 17. března 1979.
6. Arnulf, „Unsere Bildbeilage“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 58.
 7. Herbert Reichstein, „Wie sich ein ‚Genie‘ bekannt macht“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 5 (1930), 162-4, Anglický text byla Elcanor Kirková, *The Influence of the Zodiac upon Human Life* (Londýn, 1915).
 8. Frodi Ingolfson Wehrmann, *Die Tragik der Germanen* (Düsseldorf, 1926), představoval typicky listovskou interpretaci historických a kulturních materiálů. Jeho druhý text byl *Die Sendung der Germanen* (Düsseldorf, 1926).
 9. Ernst Issberner-Haldane, *Der Chiromant* (Bad Oldesloe, 1925), *passim*. Podle této autobiografie setkal se Issberner-Haldane opět s Mr. Hewaltem v Berlíně po válce. V té době je Hewalt líčen jako mystik s jasnovidními schopnostmi, který se snaží chránit árijskou čistotu tím, že dívkám přisně rozmlouvá rasové *mésalliances*. Navrhuje jim, aby se nakrátko uchýlily do jeho soukromého kláštera v Kolumbii, tamtéž, str. 305-18. Ačkoli mnoho epizod z jeho životopisu bylo patrně ovlivněno poválečnou teosoficko-okultní subkulturou, setkání s těmito guruy jsou líčena podrobně, patrně aby pokud možno přesně dokumentovala, jak zapůsobila na Issberner-Haldana před rokem 1914.
 10. tamtéž, str. 182-7, str. 190-8.
 11. tamtéž, str. 222-33.
 12. Poznámka v *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung* I (1926), 167.
 13. První vydání *Die Chiromantie* se v Reichsteinově periodiku objevilo v říjnu 1929, Zde Issberner-Haldane popsal osobu Mr. Hewalta a jeho jasnovidné charakterologické schopnosti, přičemž se zmínil o jejich dvou setkáních. Ernst Issberner-Haldane, „Meister-Charakterologen“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 292-4. Issberner-Haldane je poprvé zmíněn jako

- novic Fra Yvo NNT v dubnu 1927. *Tabularium* 43 (leden-duben 1927) str. 8. Reklama na „Svastika-Heim“ se objevila v *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 7 (1932), 135. Jeden z německých kontaktů Ellica Howea mu v Šedesátých letech řekl, že se Issberner-Haldane na sklonku života ještě jednou oženil, „aby zplodil Kristova potomka“. Zemřel v roce 1966.
14. *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 1 (1932), 163. S výjimkou nepodařené druhé řady *Ostary*, kterou začal v Magdeburgu vydávat v roce 1922 Schmude, neměl Lanz žádné regulérní publikační možnosti pro své dílo od chvíle, kdy byla uzavřena první série *Ostary*.
 15. Herbert Reichstein, „Geleitworte“, *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Menschenschicksal* 1 (1925-8), 1-4; sr. „Was wir wollen“, tamtéž, rubová přední strana obálky.
 16. tamtéž, rubová přední strana obálky.
 17. J. Lanz von Liebenfels, *Grundriss der ariosophischen Geheimlehre* (Düsseldorf, 1925), rubová zadní strana obálky.
 18. *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung* 1 (1926), rubová přední strana obálky Heftu 8/9; sr. oznámení v Lanz von Liebenfels, *Jakob Lorber. Das Grösste ariosophische Meldum der Neuzeit* III. Teil (Düsseldorf, 1926), str. 38, a *Jakob Lorber. Das grösste ariosophische Medium der Neuzeit* IV. Teil (Düsseldorf, 1926), rubová zadní strana obálky.
 19. Joseph Fischer-Hartinger, „Der Dichter Gregor Bostunitch. Ein kleines Lebensbild“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 333-8.
 20. Norman Cohn popsal, jak se tento původně ruský výmysl, přibližně z roku 1895, o židovském plánu na ovládnutí celého světa po Říjnové revoluci těšil u bílých obnovené přízni. Norman Cohn, *Warrant for Genocide* (Londýn, 1967), str. 117-19.
 21. Gregor Schwartz-Bostunitch, *Doktor Steiner - ein Schwindler wie keiner* (Mnichov, 1930), str. 3; James Webb, *The Occult Establishment* (La Salle, Ill., 1976), str. 186, 266-7; James Webb, *The Harmonious Circle* (Londýn, 1980) str. 185-7.
 22. *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), str. 73, 250-6.
 23. Korespondence mezi Schwartz-Bostunitchem, Himmlerem a dalšími vyššími hodnostáři SS, Bundesarchiv, Koblenz, NS19/870. Další životopisné údaje v Walter Laquer, *Russia and Germany* (Londýn, 1965) str. 122-5.
 24. *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 14-19, 31-2, 45-7, 47-9, 55-7, 196-9.
 25. Herbert Reichstein, „Rudolf John Gorsleben +“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 5 (1930), 281.
 26. *Imaginarium NT*, ilustrace 102,
 27. Frodi Ingolfson Wehrmann a Herbert Reichstein, „Aufwurf!“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 250-6.
 28. Lanz von Liebenfels byl patrně první, kdo vypracoval tento prorocký systém. J. Lanz von Liebenfels, Meister Amalarich a Meister Archibaid, *Die ariosophische Kabbalistik von name und Örtlichkeit* (Düsseldorf, 1926), Herbert Reichstein vydal svou vlastní *Praktisches Lehrbuch der ariosophischen Kabbalistik* formou seriálu ve svém časopise v období mezi květnem 1930 a červnem 1931.
 29. J. Lanz von Liebenfels, „Guido von List“, *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung* 2 (1927), 74-89; „Benito Mussolini“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 77-94; „Ernst Issberner-Haldane“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3 (1928), 45-50. Článek „J.K. Geschichte der Ariosopie“ se objevil v časopisu mezi lednem 1929 a červnem 1930. Pro rozbor viz Dodatek C.
 30. „Mitteilungen der ‚Neuen Kalandgesellschaft‘“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 26.
 31. „Mitteilungen der ‚Neuen Kalandgesellschaft‘“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 91.

32. Herbert Reichstein, „Charakter- und Schicksalsdeutung aus den Namen eines Münschen“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 213-19, Přednáškové turné je oznámeno v „Mitteilungen der ‚Neuen Kalandsgesellschaft‘“, tamtéž, 296.
33. „Mitteilungen der ‚Neuen Kalandsgesellschaft‘“ *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 296, Sr. *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 5 (1930), 279.
34. „Mitteilungen der ‚Neuen Kalandsgesellschaft‘“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 56-7, 229-30.
35. Poznámky v *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 5 (1930), str. 101, 105.
36. Gerhard Kurtz (Stuttgart) autorovi, dopisy z 17. března 1979 a 23. října 1980.
37. „Mitteilungen der ‚Ariosophischen Kulturzentrale‘“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 6 (1931), 199-201, 260.
38. Stručný popis oslavy narozenin se objevil v „Mitteilungen der ‚Ariosophischen Kulturzentrale‘“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 7 (1932), 208. Lanz osobně nebyl přítomen, ale poslal dopis s gratulací z Biberachu, tamtéž, str. 207.
39. Ingeborg Besser, op. cit., str. 58.
40. Herbert Reichstein, „Totgeschienegene Forscher“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 5 (1930), 201-6.
41. *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 6 (1931), Heft 11.
42. Ostará III, 28 (1931), pravá zadní strana. Zakladatel doktríny duté Země byl Cyrus Romulus Reed Teed (1839-1908), Teed tvrdil, že prošel duchovním osvícením v roce 1870, kdy mu byly zjeveny principy této doktríny, kterou nazýval Koreshianitou (Koresh je hebrejsky Cyrus). V roce 1903 založil sektářskou komunitu v Esteru na Floridě. Do Německa tuto doktrínu přivezl Peter Bender, který četl časopis této sekty *The Flaming Sword*, když ho za války zajali Francouzi, Karl E. Neupert napsal několik knih na dané téma. Elmer T.

- Clark, *The Small Sects in America* (New York, 1949), str. 147-50 a J. Gordon Melton, *The Encyclopedia of American Religions* (Wilmington, Ind., 1978), II, 37-8.
43. Herbert Reichstein. „Kabbalistische Horoskope“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 5 (1930), 85-9.
44. Herbert Reichstein, „Adolf Hitler - ein Werkzeug Gottes“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 7 (1932), 105-6.
45. Ernst Lachmann, „Deutschlands bevorstehende Schicksalsjahre im Lichte astrologischer und historionomischer Prophetie“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 5 (1930), 89-91, „1933 - das deutsche Wende- und Schicksalsjahr“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 6 (1931), 85-7. „1931 - Auftak zur deutschen Revolutionsperiode“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 7 (1932), 61-3.
46. Poznámka v *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 8 (1933), Heft 4.
47. Rozhovor s Arthurem Lorberem (Dozndorf), 22, srpna 1979.
48. Rudolf Olden, *Das Wunderbare oder die Verzauberten* (Berlin, 1932).
49. Sefton Delmer, *Weimar Germany* (Londýn, 1972), str. 95.
50. Vyděření víry v *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 7 (1932) str. 157-64.

14. Karl Maria Wiligut: Soukromý magik Heinricha Himmlera

1. Joachim C. Fest, *The Face of the Third Reich* (Londýn, 1970), str. 111-24; Bradley F. Smith, *Heinrich Himmler: a Nazi in the making 1900-26* (Stanford, Kalif. 1971); Josef Ackermann, *Heinrich Himmler als Ideologe* (Göttingen, 1970).
2. Michael H. Kater, *Das „Ahnenerbe“ der SS 1935-1945* (Stuttgart, 1974).
3. Za převážnou část informací o Wiligutovi vděčím Rudolfu J. Mundovi a jeho knize *Der Rasputin Himmlers* (Videň, 1982). Další podrobnosti jsem získal ze spisu SS o Wiligutovi-Weisthorovi, v Berlinském dokumentačním středisku.
4. Podrobnosti o vojenské službě v době války v Mundovi, op. cit., str. 18-22.

5. K. M. Wiligut-Weisthor, „Lebenslauf“, text z 16. května 1937, spis SS Wiligut-Weisthor, Berlínské dokumentační středisko.
6. Podle Frau B., dalšího Mundova pramene, lze předpokládat, že Adolf Hitler byl častým návštěvníkem této skupiny v letech 1908-1913. Mund, op. cit., str. 25.
7. Theodor Czepl, „Gedächtnisprotokoll und Bericht Czepls an den ONT aus dem Jahre 1921“, v Mund, op. cit., str. 27-34.
8. Wiligutova chronologie je plně uvedena v Mund, op. cit., str. 153-75, Vyzdvihování Goslaru v jeho líčení možná pochází z toho, že znal dílo Ernsta Betha, *Die Erde und usere Ahnen* (Berlín, 1913), který definoval Goslar jako hlavní staroněmeckou svatyni.
9. Wiligutovo svědectví o své rodině ve středověku je zachyceno v jeho vlastním „Lebenslauf“, z 16. května 1937, spis SS Wiligut-Weisthor, Berlínské dokumentační středisko.
10. Plný popis tohoto případu, zpráva a soudní protokol v Mund, op. cit., str. 35-51.
11. „Uraltes Familien-Siegel des Hauses Wiligut“, Hag All All Hag 10 (1933), Heft 2/3, 290-3.
12. Jarl Vidar, „Gotos raunen-Reunenwissen!“, Runen raunen...“, „Die Vierheiten“, *Hagal* 11(1934), Heft 7,7-15; „Die Zahl: Runen raunen, Zahlen reden...“ *Hagal* 11 (1934), Hefts 8, 1-4; „Die Schöpfungsspirale, das „Weletenei““, *Hagal* 11 (1934), Heft 9,4-7.
13. Erik Gustafson, „Einleitung“, *Hagal* 11 (1934), Heft 7, 1-4.
14. Dochované části byly návrhem na jeho první Článek do Hagaiu „Gotos Rauneri-Runenwissen!“ (červenec 1934) s ručně psaným věnováním „in Armans-Treue!“; „Haumar“ (4. květen 1934), mytologická báseň o sedmi verších; „Die neun Gebote Gots“ (léto 1935); „Darstellung der Menschheitsentwicklung“ (17. června 1936); „Omani batme hum!“ mytologická idyla; několik dopisů z let 1935-6; a „Ur-Vatar-unsar!“ (14. srpna 1934), irministický otčenáš, který zde uvádíme:

Vatar unsar Du bist der Aithar

Gibor ist hagat des Aithars und der Irda!

Gib uns Deiden Geist und Deine Kraft im Stoffe

Und forme unsere Skould also gleich dem Werdandi

Dein Geist sei unser auch in Urd

Von Ewigkeit zu Ewigkeit - Om!

(-Amen)

- Bundesarchiv, Koblenz, Nachlass Himmler 19,
15. Kirchhof Weisthorovi, dopis z 24. června 1934, Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31,
16. Weisthor Himmlerovi, dopis z 17. srpna 1934, Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31,
17. Weisthor Himmlerovi a Darréovi, dopis z 2. září 1934, Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31.
18. Günther Kirchhoff, „Rotbar von Kyffhauser“ (1. září 1934) a dopis Weisthorovi z 27. srpna 1934. Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31. Další Kirchhoffovy položky jsou v těchto deskách, NS21/299 a NS19/neu747.
19. K. M. Weisthor, „Bericht über die Dienstreise von SS-Oberführer Weisthor nach Gagenau/Baden und Umgebung vom 16-24 Juni 1936“ a „Bericht über die Auffindung des Irminkreuzes als Ortung im stidlichen Niedersachsen, also die 5. Irminkreuzortung“ (2-24. července 1936) a doprovodný dopis Reichsbauern-führerovi R. Waltherovi Darréovi z 31. srpna 1936, Bundesarchiv, Koblenz, Nachlass Darré AD26. Článek, popisující „otáčející se oko“ (*Draugh*) se jmenoval „Gotos Raunen-Runenwissen!“ *Hagal*/11 (134), Heft 7, 7-14.
20. Theodor Weigel, „Bericht über den Stein von Baden-Baden und andere Entdeckungen des Herrn G. Kirchhof, Gagenau“ (15. duben 1937), Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31.
21. Otto Plassmann, „Stellungnahme zu dera Schreiben des Günther Kirchhoff in

- Gaggenau vom 17. März 1938" (25. března 1938) a Löffler Siwersovi, dopis z 19. června 1939, Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31.
22. Kirchhoff se poprvé setkal s Tarnharim v Listové společnosti v Berlíně ve dvacátých letech. Adresoval svůj dopis týkající se raidensteinského komplexu a jeho spojení s rodinou Lauterer-Tarnhari Waltherovi Wüstovi, dopis z 18. července 1938. Důkaz o kladném Himmlerově vztahu vůči Kirchhoffovi, i přes jeho námitky vůči Ahnenerbe, obsahuje dopis od Brandta Kirchhoffovi, z 34. června 1939, dále Siewers Schliefovi, dopis z 2. srpna 1939 a Brandt Wüstovi, dopis z 26. března 1941, Bundesarchiv, Koblenz, NS23/31.
23. Kirchhoff Hitlerovi, dopis z 1. listopadu 1944, Bundesarchiv, Koblenz, NS19/neu 747.
24. Karl Hiiser, *Wewelsburg 1933-1945* (Paderborn, 1982) nabízí komplexní popis hradu jako SS instituce.
25. Mund, op. cit., str. 115.
26. Ferdinand Freilingrath (1810-76), „Am Birkenbaum“, v Werner Ilberg (vyd.), *Freilingraths Werke in einem Band*, třetí vydání (Berlín a Vymar, 1976) str. 145-51. Báseň dospěla ke své závěrečné podobě v roce 1850.
27. Hüser, op. cit, str. 24-5.
28. Hiiser, op. cit., str. 33-4, 212, O holi a jak ji používat v Mund, op. cit., str. 127.
29. Knobelsdorf-Weisthorovi, dopis z 16. října 1934, spis SS Wäitther Muller, Berlinské dokumentační středisko.
30. Wiligut používal podobné runy pro svůj návrh na dřevěnou mísu, které se mělo používat při obřadu chieba a soli na SS svatbách. Ulrich Hunger, „Die Runenkunde im Dritten Reich“ (nevydaná doktorská práce, Univerzita v Göttingenu, 1983), str. 158.
31. Hüser, op. cit, str. 66-7, 326-7 a J. Ackermann, *Heinrich Himmler als Ideologie* (Göttingen, 1970) str. 72.
32. Huser, op. cit., str. 294-8.
33. Popis Weisthorova života v Berlíně se objevuje v Mund, op. cit., str. 98-103.

34. K. M. Weisthor, „Zur Herstellung des ‚Urglaubens‘, nedatovaný text, Bundesarchiv, Koblenz, Nachlass Himmler 19.
35. Podrobnosti Rahnovy kariéry se vyskytují v Rahnově SS složce, Berlinské dokumentační středisko.
36. Rahn Weisthorovi, dopis z 27. září 1935, Bundesarchiv, Koblenz, Nachlass Himmler 19.
37. Korespondence týkající se zájmů SS o Evolu, Bundesarchiv, Koblenz, NS19/1848.
38. Mund, op. cit., str. 123-4, Wolff Panckeovi, dopis z 5. února 1939; Wolff Schmidtovi, dopis z 22. srpna 1939, složka SS Wiliguta-Weisthora, Berlinské dokumentační středisko.
39. Poslední etapa Wiligutova života je posána v Mund, op. cit. str. 124-7.

15. Ariosophie a Adolf Hitler

1. Lanz Fraterovi Aemiliov, dopis z 22. února 1932 ve Wilfried Daim, *Der Mann der Hitler die Ideen gab* (Mnichov, 1958), str. 12.
2. Přehled nespolehlivé a senzacemilovné literatury týkající se nacistického okultismu se nachází v Dodatku E.
3. Friedrich Heer, *Der Glaube des Adolf Hitler* (Víděň, 1968), str. 15-22.
4. Billy F. Price (vyd.), *Adolf Hitler als Maler und Zeichner. Ein Werkkatalog der Ölgemalde, Aquarelle, Zeichnungen und Architekturskizzen* (Zug, 1983).
5. Heer, op. cit, str. 22-33.
6. Adolf Hitler, *Mein Kampf* (Mnichov, 1934) str. 21, 59-60.
7. Daim, op. cit., str. 14-17, 20-7,
8. Daim, op. cit., str. 27-34.
9. Podrobná analýza nesrovnalostí mezi Greinerovým popisem a mezi tím, co nabízejí spolehlivé zdroje, v Robertovi G. L. Waite, *The Psychopatie God: Adolf Hitler* (New York, 1977) str. 427-32.
10. Franz Jetzinger, *Hitler's Youth* (Westport, Conn., 1976), str. 136, 182-3; Rein-

- hold Hanisch, „I was Hitler's buddy", *New Republic* 98 (1939), 239-2, 270-2, 297-300.
11. Hermann *Rauschnig*, *Hitler Speaks* (Londýn, 1939), str. 227,
 12. Daim, op. cit., str. 16, 162-3.
 13. Reginald H. Phelps, „Die Hitler-Bibliothek", *Deutsche Rundschau* 80 (1954), 923-31.
 14. Inge Kunz, „Herrnenschaft, Neugermanen und Okkultismus. Eine soziologische Bearbeitung der Schriften von Guido List" (nevydaná doktorská práce, Vědecká univerzita, 1961) str. 4-6, Schmidt-Falk se určitě zmiňuje o Friedrichovi Oskarovi Wannickovi, který zemřel 6. července 1912.
 15. Phelps, op. cit. str. 925.
 16. August Kubicek, *Young Hitler* (Maidstone, 1973), str. 110-11,
 17. Kunz, op. cit., str. 4,9,11.
 18. Kubicek, op. cit. str. 135.
 19. Price, op. cit., str. 165-183. V tomto čísle je řada Hitlerových ilustrací, které padělal Konrad Kujau, který se kromě toho nechvalně proslavil jako autor Hitlerových deníků ve *Sternu*. Řada těchto problematických článků se nachází ve sbírce DI Fritze Stiefela v Waiblingen.
 20. Edouard Calic, *Ohne Maske*, Hitler-Breiting Geheimgesprache 1931 (Frankfurt, 1968), str. 60.
 21. Johannes Hering, „Beiträge zur Geschichte der Thule-Gesellschaft", text z 21. června 1939, Bundesarchiv, Koblenz, NS26/865.
 22. Adolf Hitler, *Mein Kampf* (Mnichov, 1934), str. 395-8.
 23. Význam Protokolů síónských mudrců na vzrůst poválečné démonologie v Německu je plně dokumentován v Norman Cohn, *Warrant for Genocide* (Londýn, 1967). str. 126-215.
 24. James M. Rhodes, *The Hitler Movement* (Stanford, 1980) na základě spisů a projevů Hitlera, Goebbelse, Rosenberga, Strassera a ostatních nacistických vůdců vyzdvihuje jejich apokalyptickou víru.

25. Tyto grandiózní plány jsou zdokumentovány v těchto pracech: Albert Speer, *inside. the Third Reich* (Londýn, 1970) a *The Spandau Diaries* (Londýn, 1976); Karl Hiiser, *Wewesburg 1933 -1945* (Paderborn, 1982); Anton Joachimstahier, *Die Breitspurbahn Hitlers* (Freiburg, 1981); Felix Kersten, *The Kersten Memoirs 1940-1945* (Londýn, 1956); Josef Ackermann, *Heinrich Himmler als ideologe* (Gottingen, 1970); Clarissa Henry a Marc Hillel, *Children of the SS* (Londýn, 1975).

Dodatek C: Historie ariosofie

1. Lanz převzal myšlenku o tom, že protoáriji osídlili Atlantidu od dvou poválečných *völkisch* mytologů: Karl Georg Zschaetzsch, *Atlantis, die Urheimat der Arier* (Berlín, 1922) a Hermann Wieland, *Atlantis, Edda und Bibel* (Weissenburg, 1925).
2. J. Lanz v. Liebenfels, „Die Geschichte der Ariosophie", *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 34-5.
3. tamtéž, 35,
4. tamtéž, 100.
5. J. Lanz v. Liebenfels, *Die Vnterschlagene esoterische Lehre des Ulfilas* (Szt. Balázs, 1930); *Ulfilas und das Schlüssenworterbuch zur Esoterik des Alterums und Mittelalters*, 4. SV, (Szt. Balázs, 1930),
6. J. Lanz v Liebenfels, *Das Leben St. Benedikts von Nursia* (Szt. Balázs, 1930); *Der Tod St. Benedikts von Nursia und seine Ordensregel, I. Teil* (Szt. Balázs, 1930); *Die Ordensregel St. Benedikts von Nursia, II. Teil* (Szt. Balázs, 1930); *Die Priesterschaft Benedikt von Nursia, I. Teil: Vrsprünge und Vorläufer* (Szt. Balázs, 1930); *Die Priesterschaft Benedikts von Nursia, II. Teil: Die Einwirkung auf die Menschheitsentwicklung* (Szt. Balázs, 1930).
7. J. Lanz v. Liebenfels, *Die Priesterschaft St. Bernhards von Clairvaux*, 2. SV, (Szt. Balázs, 1930).

8. J. Lanz v. Liebenfels, „Die Geschichte der Ariosophie“, *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 4 (1929), 179.
9. tamtéž, 237-40.
10. Kompletní seznam ariosofických mystiků od starověku do současnosti je uveden v J. Lanz v. Liebenfels, *Praktische Einführung in die arisch-christliche Mystik. VI. Teil: Praxis, Geschichte und Literatur der Mystik* (bez uvedení místa, 1934) str. 4-16.

Dodatek E: Moderní mytologie o nacistickém okultismu

1. Mezi tato díla například patří: hledám nacistů v německých expatriovaných skupinách v Jižní Americe, včetně pátrání po údajně uprchlém Martinovi Bormanovi představuje kniha Ladislase Faraga, *Aftermath. Martin Borman and the Fourth Reich* (Londýn, 1974) a Erich Erdstein s Barbarou Beanovou a jejich *Inside the Fourth Reich* (Londýn, 1978). Robert Ludlum v *The Hotcroft Covenant* (St Albans, 1978) popisuje nacistický návrat na pozadí vysokých financí. Michael Sinclair ve *svém* *Long Time Sleeping* (Londýn, 1975) hovoří o tom, jak Hitler přežil do roku 1967 ve Spojených státech a udržoval kontakty se starou gardou na vysokých politických postech po celém světě. W. Mattern, *UFOs. Letzte Geheimwaffe des Dritten Reiches* (Toronto, bez uvedení data) tvrdí, že létající talíře řídí klika přeživších Němců, kteří usilují o nové dobytí světa.
2. Pravicová politická uskupení explicitně inspirovaná nacismem ve Velké Británii popisují Angelo del Boca a Mario Giovana ve svém díle *Fascism Today* (Londýn, 1970), str. 261-70, 323-66. Opěvování a oslavování nacistů se vyskytuje i u satanistů, sekty zaměřené na uctívání ďábla a bezuzdné erotické ukájení, která byla založena v roce 1966 v San Francisku. Anton Szandor La Vey, *The Satanic Rituals*, (New York, 1972).
3. Helena Petrovna Blavatsky, *The Secret Doctrine*, druhé vydání, 2. sv. (Londýn, 1888), I, xxiii-xxv.
4. Joseph Saint-Yves d'Alveydre, *La Mission de l'Inde en Europe* (Paříž, 1910), str. 27.
5. Ferdinand Ossendowski, *Beasts, Men and Gods* (Londýn, 1923), str. 299-316.
6. Louis Jacolliot, *Les fils de Dieu* (Paris, 1873) se zmínil o vřítu v souvislosti s magickými praktikami indických džinistů. Do jaké míry čerpala Blavatská z Jacolliota viz Coleman, op. cit, str. 357-366.
7. Willy Ley, „Pseudoscience in Naziland“, *Astounding Science Fiction* 39 (1947), 90-8.
8. Louis Pauwels a Jacques Bergier, *The Morning of the Magicians* (St Albans, 1973), str. 146-7.
9. tamtéž, str. 148.
10. Pro objektivní popis Eckartova vlivu na Hitlera viz. John Toland, *Adolf Hitler* (New York, 1976), str. 99-101 a Robert G. L. Waite *The Psychopathic God: Adolf Hitler* (New York, 1977), str. 116-18.
11. Omezený rozsah Hitlerových kontaktů s Karlem Haushoferem lze vyvodit z Hans-Adolf Jacobsen, *Karl Haushofer. Leben und Werk Bd. 1*, Schriften des Bundesarchivs 24/1 (Boppard, 1979) str. 224-258.
12. Pauwels a Bergier, op. cit. str. 193.
13. str. 195-8.
14. O přítomnosti Gurdjeva v Tibetu, zahalené tajemstvím, se vedou spory, James Webb, *The Harmonious Circle* (Londýn, 1980) str. 48-74.
15. Dietrich Bronder, *Bevor Hitler kam* (Hanover, 1964) str. 239-44.
16. Walter Johannes Stein, *Weißgeschichte im Lichte des heiligen Grails*, 1 sv. (Stuttgart, 1928), I. 6-8, 381-94.
17. Trevor Ravenscroft, *The Spear of Destiny* (Londýn, 1972), str. 67-88. Převezení habsburských císařských korunovačních klenotů do Německa bylo námětem *Ostary I*, 6 (červenec 1906). Hitler skutečně dal klenoty převézt po roce 1938 do Norimberku.
18. tamtéž, str. 367-70, 186.

19. tamtéž, 230.
20. tamtéž, sir. 103, str. 103-5.
21. tamtéž, str. 59,
22. tamtéž, str. 76,
23. Stvoření „měsíčního dítěte“ zavání mýty obklopujícími Aleistera Crowleye.
W. Somerset Maugham napsal o Crowleyovi jízlivou satiru, ve které se jistý „Oliver Haddo“ pokouší ve svém staffordshirském domě pomoci různých ďábelských alchymických experimentů stvořit homunkula pomocí životní síly chuděry vlastní ženy. Somerset W. Maugham, *The Magician* (Londýn, 1908).
I. Crowley napsal román o magickém stvoření domácích skřítků a netělesných entit. Aleister Crowley, *Moonchild* (Londýn, 1929). O tom, zda-H šlo u Ernsta Pretzsche a jeho knihkupectví o prostou fikci, pojednává kniha Christopa Lindenberga, „The Spear of Destiny (kritické zhodnocení)“, *Die Drei*, December 1974, 631-5.
24. Jean-Claude Frère, *Nazisme et sociétés secrètes* (Paris. 1974), str. 142-4,
25. Franz Trefflinger, „Betrag zu einer Biographie des Abtes Theoderich Hagn von Lambach (1816-1872)“ (nevydaná doktorská práce, Vídeňská univerzita, 1967).
26. Franz Jetzinger, *Hitler's Youth* (Westport, Conn., 1976) str. 58-9.

Bibliografie

A. PRIMÁRNÍ ZDROJE

I. Teosofické a astrologické publikace

(a) Periodika

- Astrologische Rundschau*. Měsíčník, Theosophical Publishing House; Lipsko, říjen 1910-36. Vydavatel: Karl Brandler-Pracht, 1910-14, Ernst Tiede, 1914-20, Rudolf von Sebottendorf, 1920-1.
- Die Gnosis*. Čtrnáctideník. W. Opetz: Vídeň, 1903-4, Vydavatel: Philipp Maschlufsky.
- Isis*. Měsíčník, E. Fiedler: Lipsko, 1908-9, Vydavatel: Casimir Zawadzki. Dále vycházelo pod jménem *Theosophie*.
- Lotusblüthen*, Měsíčník. W. Friedrich: Lipsko, 1892-1900. Vydavatel: Franz Hartmann.
- Metaphysische Rundschau*. Měsíčník. Paul Zillmann: Gross-Lichterfelde, 1896-7. Vydavatel: Paul Zillmann. Dále vycházelo pod jménem *Neue Metaphysische Rundschau*.
- Neue Lotusblüthen*. Čtrnáctideník. Jaeger'sche Buchhandlung; Lipsko, 1908-15. Vydavatel: Franz Hartmann, 1908-12, Harald Arjuna Grävell von Jostenode. 1913, Reich-Gutzeit, 1914-15.
- Neue Metaphysische Rundschau*. Měsíčník. Paul Zillmann: Gross-Lichterfelde, 1898-1918. Vydavatel: Paul Zillmann.
- Prana*. Měsíčník. Theosophical Publishing House; Lipsko, říjen 1909-září 1919. Vydavatel: Kari Brandler-Pracht, 1909-14, Johannes Walter, 1915, Johannes Baizli, 1916-19.
- Die Sphinx*. Měsíčník. Theodor Grieben: Lipsko, 1886, Theodor Hoffmann: Gera, 1887-8, C. A. Schwetschke: Brunswick, 1888-95. Vydavatel: Wilhelm Hubbc-Schliden.
- Theosophie*. Měsíčník. Theosophical Publishing House; Lipsko, duben 1910—třicátá léta. Vydavatel: členové Teosofické společnosti, 1910, Hugo Vollrath. 1911-20.
- Theosophisches Leben*. Měsíčník. Paul Raatz: Berlín, 1898-1920. Vydavatel Paul Raatz.
- Der theosophische Wegweiser*. Měsíčník. Verlag des theosophischen Wegweisers: Lipsko, říjen 1898-září 1907. Vydavatel Arthur Weber.

Der Wanderer. Měsíčník. Theosophical Publishing House: Lipsko, červenec 1906-červen 1908. Vydavatel: Arthur Weber.

Zentralblatt für Okkultismus. Měsíčník. Max Altman: Lipsko, červenec 1907-33. Vydavatel: D. Georgiewitz-Weitzer.

(b) Knižní řady

Astrologische Bibliothek. 18 svazků. Theosophical Publishing House: Lipsko, 1910-23.

- 1 Brandler-Pracht, Kleines astrologisches Lehrbuch (1930).
- 2 Brandler-Pracht, Astrologische Aphorismen (1910).
- Brandler-Pracht, Hauser-Tabellen von 40°-50° geographischer Breite (1910).
- 4 Brandler-Pracht, Das Solarhoroskop-Jahreshoroskop (1910).
- 5 Brandler-Pracht, Die Lehre von den astrologischen Direktionen (1910).
- 6 Brandler-Pracht, Die Stunden-Astrologie (1912).
- 7 Pöllner, Mundan-Astrologie (1914).
- 8 Pöllner, Schicksal und Sterne (1914).
- 9 Feerhow, Die medizinische Astrologie (1914).
- 10 Morbitz, Berechnungstabellen für die astrologische Praxis (1919).
- 11 Pöllner, Tafeln für die schiefe Aufsteigung für die Polhöhe von 1° bis 60° [1922].
- 12 Heindel, Vereinfachte wissenschaftliche Astrologie (1920).
- 13 Heindel, Die Botschaft der Sterne (1923).
- 14 Tiede, Astrologisches Lexikon [1922]
- 15 Sebottendorff, Geschichte der Astrologie. Bd. 1 (1923).
- 16 Sebottendorff, Sternkarten (Ephemeriden) von 1838-1922 [1922].
- 17 Sebottendorff, Praktischer Lehrgang zur Horoskopie (1922).
- 18 Sebottendorff, Sonnen- und Mondorte [1923].

druhé vydání:

- 1 Pöllner, Astrologisches Lehrbuch (1920).
- 2 Feerhow, Astrologische Dienstregeln (1920).
- 4 Sebottendorff, Die Hilfschoroskopie [1921].
- 5 Grimm, Die Lehre von den astrologischen Direktionen (1920).
- 6 Sebottendorff, Stunden- und Frage- Horoskopie (1921).

Hartmann, Die Religionslehre der Buddhisten (1898).

2 Sankaracharya, Das Palladium der Weisheit (Viveka Chudamani) (1898).

3/4 Hartmann, Die Geheimlehre der christlichen Religion nach den Erklärungen von Meister Eckhart (1898).

5 Leinigen-Billigheim, Was ist Mystik? (1898).

7/8 Besant, Die sieben Prinzipien oder Grundtheile des Menschen (1899).

7/8 Besant, Reinkarnation oder Wiederverkörperungslehre (1900).

9 Hartmann, Tao-Teh-King (Der Weg, die Wahrheit und das Licht) (1900)

10 Leadbeater, Unsere unsichtbaren Helfer (1900).

11/12 Hartmann, Die Erkenntnislehre der Bhagavad Gita im Lichte der Geheimlehre betrachtet (1900).

Geheime Wissenschaften, 21 svazků, H. Barsdorf: Berlin, 1913-20.

- 1 Enth. die Johana Valentin Andrea zugeschriebenen vier Hauptschriften der alten Rosenkreuzer. 1. Chymische Hochzeit: Christian Rosencreutz. anno. 1459. Nach der zu Strassburg bei Lazari Zetzners seel. Erben im J. 1616 erschienene Ausgabe originalgetreu neudruckt. 2-4. Allgemeines und General Reformation der ganzen weiten Welt, Beneben der Fama und Confession fraternitatis des üblichen Ordens des Rosen Creutzes, an alle Gelehrte, und Haupter Europae geschrieben, Mit Einleitung von Ferdinand Maack (1913).
- 2 Die Elemente der Kabbalah. 1. Teil. Theoretische Kabbalah, Das Buch Jezirah, Sohar-Auszüge. Erl. von Erich Bischoff (1913).
- 3 Die Elemente der Kabbalah. 2. Teil. Praktische Kabbalah. Magische Wissenschaft, magische Künste (1914).
- 4 Elias artista redivivus, oder Das Buch von Salz und Raum. Hrsg. von Ferdinand Maack (1913).
- 5-8 Hermetisches A. B. C., derer ächten Weisen alter und neuer Zeiten von Stein der Weisen. Aus gegeben von einem wahren Gott- und Menschen- freunde. 4. Teile. Berlin 1778, 1779 bey Christian Ulrich Ringmacher. Originalgetreuer Facs. -Ausgabe (1915).
- 9 Des Hermes Trismegist's wahrer alter Naturweg zur Bereitung der grossen Universaltinctur. (Wahrer alter Naturweg oder: Geheimnis wie die grosse Universaltinctur ohne Glaser, auf Menschen und Metalle zu bereiten). Hrsg. von einem achten Freimaurer I. C. H. Originalgetreuer Facs. -Ausgabe (1915).
- 10-14 Heinrich Cornelius Agrippa's von Nettesheim, Magische Werke sammt den geheimnisvollen Schriften des Petrus van Albano, Pistorius von Villingen, Gerhard von Cremona, Abt Trithem von Spangeim, dem Buch Arbatel, der sogenannten Hl. Geist-Kunst und verschiedenen anderen, 5 svazků (1916).

- 15 Ernst Tiede, Ur-Arische Gotteserkenntnis. Ihr neues Erwachen im Sonnenrecht und die Erschliessung der kleinen und grossen Mysterien (1917).
- 16 Seraphinische Blumen-Giirtlein. Auslese aus den mystisch-religiösen Schriften Jakob Bohmes. Nach der Amsterdam Orig. -Ausgabe von 1700 neu hrsg. von Antonius van der Linden (1918).
- 17 Franz Freudenberg, Paracelsus und Fludd. Die beiden grossen Okkultisten und Ärzte der 15. und 16. Jahrhunderte (1918).
- 18 Erich Bischoff, Das Jenseits der See. Zur Mystik des Lebens nach dem Tode <Unsterblichkeit, ewige Wiederkunft, Auferstehung, Seelenwanderung> (1919).
- 19 Franz Freudenberg, Der Blick in die Zukunft. Die Wahrsagerkunst im Spiegel der Zeit und der Volksgeschichte (1919).
- 20 Erich Bischoff, Die Mystik und Magie der Zahlen. <Arithmetische Kabbalah>. Zahlenmystik des Himmels, der Musik, der Natur, des menschlichen Lebenslaufes, der Geschichte und des Geisteslebens. Die Magie der Zahlen und Zahlenfiguren, ihre Bedeutung für Verständnis und Berechnungen von Vergangenheit und Zukunft. Berechnungen der Geburtsplaneten und wichtigen Lebensdaten. Systematische Symbolik der Zahlen von 1-4,320,000 (1920).
- 21 Compass der Weisen. (Verfasser: Adam Michael Birkhob.). Hrsg. von Ketmia Vere (i. e.) Baron Prock. Berlin und Leipzig bey Christian Ulrich Ringmacher, 1799(1920).

Geheimwissenschaftliche Vorträge. 27 svazků Theosophische Centralbuch: Leipzig, 1902-7.

- 1 Rudolf, Keine Religion ist höher als die Wahrheit (1902).
- 2 Rudolf, Die ‚Theosophische Gesellschaft‘ (1902).
- 3 Rudolf Das Christentum, vom Standpunkte der occulten Philosophie aus betrachtet(1902).
- 4 Rudolf, Warum vertritt die ‚Theosophische Gesellschaft‘ das Prinzip der Toleranz?(1902).
- 5 Rudolf, Karma, das Gesetz der Wiederverheerung und Harmonie im Welfail (1904).
- 6 Rudolf, Der verlorene Sohn (Ev. Lucae 15, 11-32) (1904).
- 7 Rudolf, Die Lebendigen und die Toten (1904).
- 15 Haitmann, Der wissenschaftliche Beweis der Unsterblichkeit und die occulte Philosophie (1905).

- 16 Böhme, Die ‚Internationale theosophische Verbrüderung‘ und die ‚Theosophischen Gesellschaften‘(1905).
- 17 Rudolf, Der Patriotismus und die theosophische Verbrüderung der Menschheit (1905).
- 18-20 Hartmann, Über den Verkehr mit der Geisterwelt (1905),
- 21-23 Bohme, Das Gedankenleben und seine Beherrschung (1905).
- 24 Rudolf, Die Ehe und die Geheimlehre (i 905).
- 25 Rudolph, Kunst und Teligion (1907).
- 26 Hartmann, Chemie und Alchemie (1907).
- 27 Weber, Eine Betrachtung einiger Lehren der Upanishaden (1907).

Geisteswissenschaftliche Vorträge. 25 svazků. Theosophical Publishing House: Leipzig, 1909, 1914, 1 Besant, Die Aufgabedertheosophischen Gesellschaft (1909).

- 2 Besant a Leadbeater, Der Äther im Weitenraume (1909).
- 3 Besant, Der Zeitgeist (1909).
- 4 Leadbeater, Unsichtbare Helfer (i 909).
- 5 Besant, Der Vegetarismus im Lichte der Theosophie (1909).
- 6 Scott-Eljiott, Das Gesetz des Opfers (1909).
- 7/8 Chatterji, Der Pfad der Vervollkommenung. Das göttliche Schauen der Weisen Indiem (1909).
- 9 Besant, Die Notwendigkeit der Wiederverkörperung (1909).
- 10 Besant, Die Aufgabe der Politik im Leben der Völker (1909).
- 11 Besant, Das Geheimnis der Entwicklung (1909).
- 12 Besant, Die Hüter der Menschheit (1909).
- 13 Besant, Hatha-Yoga und Raja-Yoga oder geistige Entwicklung nach altindischer Methode (1909).
- 14 Besant, Das Suchen nach Glück (1909).
- 15 Böhme, Was ist Toleranz? (1909).
- 16/17 Blavatsky, Die Jñiherschaft. Aussprüche (1909).
- 18 Leadbeater, Naturgeister (1909).
- 19 Besant, Geistige Dunkelheit (1909).
- 20 Besant, Die Gesetze des höheren Lebens (1909).
- 21 Besant, Betrachtungen über Christus (1914).
- 22 Schneider, Theosophische Gesellschaft (1914).
- 23 Feerhow, Die geistige Hierarchie (1914).
- 24 Besant, Die Mysterien (1914).

25 Grävell, Die Grunderfordnisse zum Studium der Geisterwissenschaft (1914).

Theosophische Flugschriften. 9 svazků. Theosophical Publishing House: Lipsko, 1907.

1 Bohme, Was ist Theosophie? (1907).

2 Hartmann, Die theosophische Verbrüderung der Menschheit (1907).

3 Hartmann, Philotheosophie (1907).

4 Hartmann, Der Sozialismus vom Standpunkte der occulten Wissenschaft aus betrachtet (1907).

5 Rudolph, Gibt es eine Weiterbildung der Religion? (1907).

6 Böhme, Der Weg (1907).

7 Böhme, Gott, Welt und Mensch (1907).

8 Blavatsky, Die Urgeschichte der Menschheit (Tunden und Rassen) (1907).

9 Rudolph, Unser Sonnensystem (1907).

Theosophische Schriften. 30 svazků. C. A. Schwetschke: Brunswick, 1894-6.

1 Besant, Die Sphären der Theosophie (1894).

2 Hübbe-Schleiden, Karma (1894).

3 Chakravarta, Der Weltberuf der Theosophischen Gesellschaft (1894).

4 Hübbe-Schleiden, Karma im Christentum (1894).

5 Hübbe-Schleiden, Die Lehre der Wiederverkörperung im Christentum (1894).

6 Goring, Dr Franz Hartmann; Hartmann, Wiederverkörperung (1894).

7 Ewald, Theosophie gegen Anarchie (1894).

8 Krecke, Wie die Theosophie dem sittlichen und sozialen Elend entgegenwirkt (1894).

9 Besant, Theosophie und soziale Fragen (1894).

10 Hübbe-Schleiden, Die geistige und gesichtliche Bedeutung der theosophischen Bewegung (1894).

13 Mead, Yoga, die Wissenschaft der Seele (1895).

12/13 Hartmann, Mystik und Weltende (1895).

14/15 Besant, Interview über Theosophie (1895).

16/17 Koeber, Der Gedanke der Wiederverkörperung in Hellas und Rom (1895).

18 Hartmann, Gedanken über die Theosophie und die „Theosophische Gesellschaft“ (1895).

19 Friedrichsort, Hübbe-Schleidens Weltanschauung (1895).

20 Hartmann, Die Feuerbestattung (1895).

21 Tolstoy, Religion und Moral (1895).

22/23 Besant, Symbolik (1895).

24 Krecke, Weltverbesserung (1895).

25 Diestel, Karma; Anderson, Bestimmung des Geschlechtes bei der Wiederverkörperung (1895).

26 Diestel, Buddhismus und Christentum (1895).

27 Goring, Erziehung zu religiösem Leben (1895).

28 Wolf, Mensch, Tier und Vivisektion (1895).

29/30 Besant, Die Mahatmas, ihre tatsächliche Existenz und das von ihnen verkörperte Ideal (1896).

Theosophische Strahlen. 18 svazků. Paul Raatz: Berlin, 1901-4.

1 Raatz, Die Notwendigkeit der Reinkarnation (1901).

2 Corvinus, Die theosophische Lehre der Kreisläufe (Cyclen) (1901).

3/4 Raatz, Die siebenfache Konstitution des Menschen (1901).

5 Raatz, Allgemeine Bruderschaft (1901).

6 John, Der wahre Wert des Lebens (1901).

7/8 Judge, Das Entwickeln der Konzentration. - Okulte Kräfte und deren Anneignung (1902).

9 Raatz, Die Karma- Lehre und ihre praktische Anwendung (1902).

10 Vogel, Kampf der Wahrheit mit der Lüge. Eine Allegorie (1902).

11 Boldt, Karma, oder Was wir saen, das ernten wir (1902).

12 Raatz, Die theosophische Bedeutung der Geburt Jesu (1902).

13 Green, Theosophie und Naturwissenschaft oder die Grundlage der esoterischen Philosophie (1903).

14 „Meister der Weisheit“, Einige Worte fürs tägliche Leben (1904).

15/16 Judge, Aus H. P. Blavatskys Leben (1904).

17/18 Raatz, Die esoterische Erklärung des Gleichnisses vom verlorenen Sohn (1904).

(e) Knihy

Annie Besant

Der Stammbaum der Menschen (Lipsko, 1907).

Helena Petrovna Blavatsky

Isis Unveiled, 2 svazky. (Londýn, 1877).

The Secret Doctrine, druhé vydání, 2 svazky. (Londýn, 1888).

Die Geheimlehre, přeložil Robert Froebe, 2 svazky. (Lipsko, 1897-1901).

Edwin Bohme

Giebt es ein Weiterleben und Wiedersehen nach dem Tode? (Lipsko, 1900).
Die „Internationale theosophische Verbrüderung“ und die „Theosophischen Gesellschaften“ (Lipsko, 1905).
Das Gedankenleben und seine Beherrschung (Lipsko, 1905).
Gott, Welt und Mensch (Lipsko, 1907).
Was ist Theosophie? (Lipsko, 1907),

Karl Branciler-Pracht

Mathematisch-instruktives Lehrbuch der Astrologie (Lipsko, 1905).
Lehrbuch der Entwicklung der okkulten Kräfte im Menschen (Lipsko, 1907).
Kleines astrologisches Lehrbuch (Lipsko, 1910).
Astrologische Aphorismen (Lipsko, 1910).
Hauser-Tabellen von 4C-56° geographischer Breite (Lipsko, 1910).
Das Solarhotoskop-Jahreshoroskop (Lipsko, 1910).
Die Lehre von den astrologischen Direktionen (Lipsko, 1910).
Die Tatwas und ihre Bedeutung für das praktische Leben (Lipsko, 1911).
Unterrichtsbriefe zur Entwicklung der Willenskraft, 10 svazků (Lipsko, 1911-13).
Die Neugedankenlehre (Lipsko, 1912).
Die Stunden-Astrologie (Lipsko, 1912).
Der Heihnagnetismus von okkultem Standpunkt (Berlin-Charlottenburg, 1914).

Wladimir von Eglloffstein

Die Periodizität in der Kirchengeschichte (Altenburg, 1911).

Hugo Goring

Dr Franz Hartmann, ein Vorkämpfer der Theosophie (Brunswick, 1894).

Harald Arjuna Grävell van Jostennoode

Christlich-Germanisch, třetí vydání (Lipsko, 1899).
Der nette Kurs im Unterrichtswesen, druhé vydání „Klassisch v. volkstümlich?“ (Lipsko, 1899).
Ansche Gesinnung und deutsches Schildesamt (Lipsko, 1900).
Die Volkspoese im Unterricht (Lipsko, 1901).
Die 10 Gebote der Germanen (Brunswick, 1901).
Aryavarta (Videň, 1905).
Die neue Bildung (Stuttgart, 1905).
Die Reichskleinodien zurück nach dem Reich!, *Ostara I*, 6 (Rodaun, 1906).
Das Ariertum und seine Feinde, *Ostara*, i, 25 (Rodaun, 1908).
Die arische Bewegung (Lipsko, 1909).

Arthur Grobe-Wutischsky

Impfung und Impfgesetz (Berlin-Chariotfenburg, 1914).
Der Weltkrieg 1914 in der Prophetie (Lipsko, 1915).

Franz Hartmann

Report of Observations made during a nine months' stay at the Headquarters of the Theosophical Society at Adyar (Madras), *India* (Madras, 1884).
White and Black Magic (Boston a Madras, 1885).
An Adventure among the Rosicrucians (Londýn, 1887).
The Life of Philippos Theophrastus Bombast (Londýn, 1887).
Cosmology (Londýn, 1888). *The Life of Jehoshua, the prophet of Nazareth* (Londýn, 1888).
The Principles of Astrological Geomancy (Londýn, 1889).
In the Pronaos of the Temple of Wisdom (Londýn, 1890).
The Talking Image of Urur (New York, [1890])
The Life and Doctrines of Jacob Boehme (Londýn, 1891).
Die Bhagavad Gita, přeložil Dr F. Hartmann (Lipsko, 1892).
Ober eine neue Heilmethode zur Heilung von Lungentuberkulose (Lipsko, 1893).
Die weisse und Schwarze Magie (Lipsko, [1894])
Selbsterkenntnis und Wiederverkörperung (Brunswick, 1894).
Mystik und Weltende (Brunswick, 1895).
Gedanken über die Theosophie und die „Theosophische Gesellschaft“ (Brunswick, 1895).
Die Feuerbestattung (Brunswick, 1895).
Among the Gnomes. An occult tale of adventure in the Untersberg (Londýn, 1895).
Atma Bodha, přeložil F. Hartmann (Lipsko, [1895]).
Tatwa Bodha, přeložil F. Hartmann (Lipsko, [1895]).
Die Geheimlehre in der christlichen Religion nach den Erklärungen von Meister Eckart (Lipsko, 1895).
Unter den Gnomern im Untersberg. Eine sonderbare Geschichte (Lipsko, [1896]).
Lebendig begraben. Eine Untersuchung der Natur und Ursachen des Scheintodes (Lipsko, 1896).
Karma, oder Wissen, Wirken und Werden (Lipsko, [1897]).
Jehoshua der Prophet von Nazareth (Lipsko, [1897]).
Die Erkenntnislehre der Bhagavad Gita, im Lichte der Geheimlehre betrachtet

(Lipko, 1897).

Theosophie in China, Betrachtungen über den Tao-Teh-King Die Religionstheorie der Buddhisten (Lipko, 1897).

Die Reinkarnation oder Wiederverkörperung (Lipko, 1898).

Grundriss der Lehren des Theophrastus Paracelsus von Hohenheim (Lipko, [1898]).

Denkwürdige Erinnerungen (Lipko, [1898]).

Die Medizin des Theophrastus Paracelsus von Hohenheim (Lipko, [1899]).

Kurzfassete Grundriss der Geheimlehre (Lipko, [1899]).

Populäre Vorträge über Geheimwissenschaft (Lipko, 1899).

Tao-Teh-Kong (Lipko, 1900).

Betrachtungen über die Mystik in Goethes „Faust“ (Lipko, [1900]).

Vnter den Adepten. Vertrauliche Mittheilungen aus den Dreisen Der indischen Adepten und christlichen Mystiker (Lipko, [1901]).

Mysterien, Symbole und magisch wirkende Kräfte (Lipko, [1902]).

Was ist Theosophie? (Lipko, 1903).

Sechs Zeugen für die Wahrheit der Lehre von der Wiederverkörperung (Berlin, 1906).

Der wissenschaftliche Beweis der Unsterblichkeit und die occulte Philosophie (Lipko, 1905).

Vber den Verkegr mil der Geisterweit (Lipko, 1905).

Chemie und Alchemie (Lipko, 1907).

Die theosophische Verbrüderung der Menschheit (Lipko, 1907).

Phiiotheosophie (Lipko, 1907).

Der Socialismus- voni Standpunkte der occulten Wissenschaft aus betrachtet (Lipko, 1907).

Hermetische Kindergeschichten (Lipko, 1909).

With the Adepts. An Adventure among the Rosicrucians (Londýn, 1910)

Unter den Adepten und Rosenkreuzern (Lipko, [1912]).

Max Heindel

Die Weltanschauung der Rosenkreuzer oder Mysterisches Christentum, přeložil S. v. d. Wiesen (Lipko, 1913).

Die Esoterik in Wagners „Tannhauser“, přeložil Arminimus (Lipko, [1918]).

Verenfacite wissenschaftliche Astrologie, přeložil Richard Voss (Lipko, 1920).

Die Rosenkreuzer-Mysterien (Lipko, [1920]).

Die Botschaft der Sterne, přeložil Rudolf von Sebottendorf (Lipko, 1921).

Rosenkreuzer-Philosophie in Frage und Antwort (Lipko, [1923]).

Karl Heise

Passionslegende und Osterbotschaft im Lichte der occulten Forschung (Lipko, 1907).

Lourdes (Lorch, 1908). *Vom Pfad zum unermesslichen Lichte, Eine Studie Über den Buddhismus* (Lorch, 1909).

Karma, das universale Moragesetz der Welt (Lorch, n. d.).

Seelenwanderung (Lorch, n. d.).

Das Aler der Welt im lichte der Okkulten Wissenschaft (Lipko, 1910).

Die astrale Konstitution des Menschen (Lipko, 1911).

Geschichte des Weltrieges und zum Verständnis der wahren Freimaurerei (Basle, 1919).

Die englisch-amerikanische Weltläge (mit einer Geheimakte aus englischen Freimaurerlogen (Conslance, 1919).

Lazar Hellenbach

Mr Slade's Aufenthalt in Wien (Lipko, 1878).

Ist Hansen ein Schwindler? Eine Studie über den „animalischen Magnetismus“ (Lipko, 1887).

Geburt und Tod als Wechsel der Anschauungsform oder die Doppel-Natur des Menschen (Lipko, 1897).

Die Magie der Zahlen als Grundlage aller Mannigfaltigkeit, druhé vydání (Lipko, 1898).

Franz Herndl

Das Wortherkreuz. Mystisch-socialer Roman (Videň, 1901).

Die Trutzburg. Autohographische Skizzen des Einsiedlers auf der Insel Worth. Sozialreformatorischer Roman (Lipko, 1909).

Wilhelm Hubbe-Schleiden

Jesus, ein Buddha? Eine unkirchliche Betrachtung (Brunswick, 1890).

Das Dasein als Lust, Leid und Liebe. Die altindische Weltanschauung in neuzeitlicher Darstellung (Brunswick, 1891).

Hellenbach, der Vorkämpfer für Wahrheit und Menschlichkeit (Lipko, 1891).

Karma, die theosophische Begründung der Ethik (Brunswick, 1894).

Die Lehre der Wiederverkörperung im Christentum (Brunswick, 1894).

Die geistliche und die geschichtliche Bedeutung der theosophischen Bewegung (Brunswick, 1894).

Indien und die Indier (Hamburg, 1898).

Das Streben nach Vollendung und dessen Voraussetzung (Hamburg, 1900).
Warum Weltmacht? Der Sinn unserer Kolonialpolitik (Hamburg, 1906).
Die Botschaft des Friedens (Lipsko, 1912).
Das Morgenrot der Zukunft (Lipsko, 1912).
Das Suchen des Meisters (Lorch, 1916).

Karl Kieseewetter

Geschichte des neueren Occultismus. I. Teil. Geheimwissenschaftliche Systeme von Agrippa von Nettesheim bis zu Carl du Prel (Lipsko, 1895).
John Dee, ein Spiritist des 16. Jahrhunderts (Lipsko, 1893).
Franz Anton Mesmer's Leben und Lehre (Lipsko, 1893).
Geschichte des neueren Occultismus II. Teil Die Geheimplwissenschaften (Lipsko, 1895).

Alben Kniepf

Die Weissagungen des altfranzösischen Sehers Michel Nostradamus und der heutige Krieg (Hamburg, 1914).

Ferdinand Maack

Zur Einführung in das Studium des Hypnotismus und thierischen Magnetismus (Neuwied, 1888).
Ueber Phosphoreszenz-Strahlen. Ein Beitrag zum Neo-Okkultismus (Berlin, 1897).
Die Weisheit von der Welt-Kraft. Eine Dyanwosophie. (Lipsko, 1897).
Das sichtbare Newton'sche Spektrum als Ausgangspunkt für dynamosophische Betrachtungen (Gross-Lichterfelde. 1897).
Okkultismus, Was ist er? Was will er? Wie erreicht er sein Ziel? (Berlin-Zehlendorf, 1898).
Die goldene Kette Homers, Ein zum Studium und zum Verständnis der gesamten hertnetischen Literatur unentbehrliches Hilfsbuch (Lorch, 1905).
Das Schachraumsple! (Postupim, 1908).

Carl du Prel *Das weltliche Kloster. Eine Vision* (Lipsko, 1887).

Die monistische Seelenlehre (Lipsko, 1888).
Die Mystik der alten Griechen (Lipsko, 1888).
Das hypnotische Verbrechen und seine Entdeckung (Mnichov, 1889).
Studien aus dem Gebiete der Geheimwissenschaften (Lipsko, 1890).
Das Sprechen in fremden Zungen (Lipsko, 1892).
Justinus Kerner und die Seherin von Prevost (Lipsko, 1893).
Die Entdeckung der Seele durch die Geheimwissenschaften, 2 svazky (Lipsko, 1894).

Der Tod, das Jenseits, das Leben im Jenseits (Mnichov, 1899).
Die vorgeburtliche Erziehung als Weg zur Menschenzüchtung (Jena, 1899).
Die Magie als Naturwissenschaft, 2 svazky (Jena, 1899).

Hermann Rudolph

Die Constitution der Materie und der Zusammenhang zwischen ponderabler und imponderabler Materie (Berlin, 1898).
Keine Religion ist höher als die Wahrheit (Lipsko, 1902).
Die „Theosophische Gesellschaft“ (Lipsko, 1902).
Das Christentum, vom Standpunkte der occulten Philosophie aus betrachtet (Lipsko, 1902).
Warum vertritt die „Theosophische Gesellschaft“ das Prinzip der Toleranz? (Lipsko, 1902).
Karma, das Gesetz der Wiedervergeltung und Harmonie im Weltall (Lipsko, 1904).
Der verlorene Sohn (Ev. Lucae 15, 11-32) (Lipsko, 1904).
Die Lebendigen und die Toten (Lipsko, 1904).
Der Patriotismus und die theosophische Verbrüderung der Menschheit (Lipsko, 1905).
Die Ehe und die Geheimlehre (Lipsko, 1905).
Kunst und Religion (Lipsko, 1907).
Gibt es eine Weiterbildung der Religion? (Lipsko, 1907).
Unser Sonnensystem (Lipsko, 1907).
Die Seelenlosen (Lipsko, 1909).
Die deutschen Märchen als Zeugen einer uralten Religion (Lipsko, 1909).
Die Internationale theosophische Verbrüderung und die kommende Rasse (Lipsko, 1912).

William Scott-Elliot

Atlantis nach okkulten Quellen, přeložil F. P. (Lipsko, [1903]).
Das untergangene Lemuria, přeložil A. von Ulrich (Lipsko, 1905).

Max Ferdinand Sebaldt von Werth (psal také pod pseudonymy Maximilian Ferdinand a G. Herman)

Das „Angewandte“ Christentum. „Ernste Gedanken“ Über die Fragen der Zeit, s Moritzem von Egidy (Berlin, 1891).

Maximilian Ferdinand

D. I. S. „Sexualreligion“. Enthüllungen. 3 svazky. Sexual-Mystik, Sexual-Moral, Sexual-Magie (Lipsko, 1897).
„Wanidis“. Der Triumph des Wahnes. D. I. S. Die arische „Sexualreligion“ als

- Volks-Veredelung in Zeugen, Leben und Sterben. Mit einem Anhang über Menschenzüchtung von Carl du Prel (Lipsko, 1897).
- G. Herman
- „Genesis“, das Gesetz der Zeugung, 5 svazků (Lipsko, 1898-1903).
- Naturgeschichte der Geschlechtsliebe (Lipsko, 1899).
- Anidogen der Igdrasil, druhé vydání „Sexual-Moral“ (Lipsko, 1905).
- Mythologie des Diaphetur, druhé vydání „Sexual-Mystik“ (Lipsko, 1905).
- Xenologie des Saeming, druhé vydání „Sexual-Magie“ (Lipsko, 1905).
- „Nackte Wahrheit“. Aktenmässige Darstellung des Verhältnisses zwischen Schönheits-Abenden und Nackt-Logen (Berlin, 1909).
- Max Seilling
- Mailänder, ein neuer Messias (Mnichov, 1888).
- Meine Erfahrungen auf dem Gebiete des Spiritismus (Lipsko, 1898).
- Ernst Haeskei und der „Spiritismus“ (Lipsko, 1903).
- Pessimistische Weisheitskörner (Mnichov, 1901).
- Goethe und der Materialismus (Lipsko, 1904).
- Die Kardinalfrage der Menschheit (Lipsko, 1906).
- Peryt Shou
- Der Wekentang oder die grosse Periode des Lichtes (Manvantara) (Lipsko, 1910).
- Das Mysterium der Zentralsonne (Lipsko, 1910).
- Die Esoterik der Atlanter in ihrer Beziehung zur ägyptischen, babylonischen und jüdischen Geheimlehre (Lipsko, 1913).
- Die Heilkräfte des Logos (Berlin-Steglitz, 1913).
- Der Verkehr mit Wesen höherer Welten (Berlin-Steglitz, 1914).
- Praktische Esoterik oder die Gesetze höherer Welten (Lipsko, 1914).
- G. W. Surya (pseudonym Demetera Georgowitze-Weitzera)
- Moderne Rosenkreuzer oder die Renaissance der Geheimwissenschaften. Ein okkultwissenschaftlicher Roman (Lipsko, 1907).
- Die Sonne, Das Licht und die Heilkräfte des Lichtes (Lipsko, 1907).
- Der Triumph der Alchemie (Die Transmutation der Metalle) (Lipsko, 1908).
- Okkulte Medizin (Lipsko, 1909).
- Okkulte Astrophysik (Lipsko, 1910).
- Schlangebiss und Tollwut (Lipsko, 1913).
- Rationelle Krebs- und Lupuskuren (Lorch, 1913).
- Moderne Rosenkreuzer. druhé vydání (Lipsko, 1914).

Ernst Tiede

- Die Stimme im Verborgenen (Lorch, 1906).
- Der Dämon des deutschen Volkes (Lorch, 1907).
- Asiologische Muimassungen über den Krieg der Deutschen 1914 (Lipsko, 1914).
- Ur-Arische Gotteserkenntnis. Ihr neues Erwachen im Sonnenrecht und die Erschliessung der kleinen und grossen Mysterien (Berlin, 1917).
- Astrologisches Lexikon (Lipsko, [1922]).

Arthur Weber

- Ober die Unsterblichkeit der menschlichen Seele (Lorch, 1903).
- Die Bewusstseinreiche im Weltall (Lipsko, 1904).
- Die sieben Grundkräfte oder Schwingungszustände in der Konstitution des Menschen (Lipsko, 1906).
- Die Zitronenkur (Lipsko, 1910).

Paul Zillmann

- Die Hochschule für animalischen (Hed-) Magnetismus in Deutschland (Gross-Lichterfelde, 1898).
- Zur Metaphysik des Klavierspiels (Gross-Lichterfelde, 1908).
- Die Wald-Loge. Die okkulte Gemeinde Deutschlands (Gross-Lichterfelde, [1912]).

II. Guido (von) List

(a) Novinářská žurnalistika

- Články v *Ostdeutsche Rundschau*. Wiener Wochenschrift für Politik, Volkswirtschaft, Kunst und Literatur, vydavatel K. H. Wolf
- „Götterdämmerung“, *OR*, 1. října 1893, str. 1-3.
- „Der Wienkellerschlüssel. Eine Humoreske aus der Cäsarenzeit“, *OR*, 3. listopadu 1893, str. 7; *OR*, 4. listopadu 1893, str. 12; *OR*, 6. listopadu 1893, str. 5; *OR*, 7. listopadu 1893, str. 7; *OR*, 8. listopadu 1893, str. 7; *OR*, 9. listopadu 1893, str. 10; *OR*, 10. listopadu 1893, str. 7; *OR*, 11. listopadu 1893, str. 12; *OR*, 13. listopadu 1893, str. 5; *OR*, 14. listopadu 1893, str. 12; *OR*, 16. listopadu 1893, str. 7; *OR*, 17. listopadu 1893, str. 7; *OR*, 18. listopadu 1893, str. 12; *OR*, 20. listopadu 1893, str. 5; *OR*, 21. listopadu 1893, str. 7; *OR*, 21. listopadu 1893, str. 7.
- „Die Zwölften“, *OR*, 30. prosince 1893, str. 9-12.
- „Die deutsche Mythologie im Rahmen eines Kalenderjahres“, *OR*, 14. ledna 1894,

str. 9-10; *OR*, 23 března 1894, str. 1-2; *OR*, 24 března 1894, str. 1-3; *OR*, 25 dubna 1894, str. 1-2; *OR*, 27 dubna 1894, str. 1-2; *OR*, 29 května 1894, str. 1-2; *OR*, 1 června 1894, str. 1-3; *OR*, 13 července 1894, str. 1-2; *OR*, 14 července 1894, str. 1-2; *OR*, 27 července 1894, str. 1-3; *OR*, 28 července 1894, str. 1-2; *OR*, 28 srpna 1894, str. 1-2; *OR*, 29 srpna 1894, str. 1-2; *OS*, 27 září 1894, str. 1-4; *OR*, 27 října 1894, str. 1-2; *OR*, 30 října 1894, str. 1-2; *OR*, 30 listopadu 1894, str. 1-3; *OR*, 30 prosince 1894, str. 1-3.

„Die Blütezeit des deutschen Handwerkes im Mittelalter“, *OR*, 13 února 1895, str. 1-3; *OR*, 14 února 1895, str. 1-3.

„Donau-Delawaren (eine Humoreske aus dem Donauriederleben)“, *OR*, 26 února 1895, str. 1-3.

„Das Marcus Curtiusloch in Wien“, *OR*, 3. května 1895, str. 1-3.

„Ein Idyll aus dem alten Wien“, *OR*, 30. května 1895, str. 1-3.

„Ludwig Ritter von Mertens“, *OR*, 28. června 1895, str. 1-2.

„Was eine verregnete Raxbesteigung alles verschulden kann“, *OR*, 14. července 1895, str. 1-3.

„Chremisa. Ein Festgruss zum neunhundertjährigen iubiläum der Stadt Krems a. d. Donau“, *OR*, 10. srpna 1895, str. 1-2.

„Die alten Hofe Wiens“, *OR*, 28. srpna 1895, str. 1-2.

„Der deutsche Zauberglaube im Bauwesen“, *OR*, 25. září 1895, str. 1-2; *OR*, 26. září 1895, str. 1-2.

„Die Gründung des Klosters Cotwisch. Historische Novelle aus dem elften Jahrhundert“, *OR*, 29. září 1895, str. 7; *OR*, 1. října 1895, str. 5; *OR*, 2. října 1895, str. 6; *OR*, 3. října 1895, str. 5; *OR*, 4. října 1895, str. 7; *OR*, 5. října 1895, str. 7; *OR*, 6. října 1895, str. 10; *OR*, 8. října 1895, str. 5; *OR*, 10. října 1895, str. 5; *OR*, 11. října 1895, str. 7; *OR*, 13. října 1895, str. 7; *OR*, 15. října 1895, str. 5.

„Mephistopheles“, *OR*, 28. prosince 1895, str. 1-2; *OR*, 31. prosince 1895, str. 1-3.

„Die Judeu als Staat und Nation“, *OR*, 12. února 1896, str. 1-2.

„Die alte Schule zu St. Anna in Wien“, *OR*, 26. února 1896, str. 1-2; *OR*, 28. února 1896, str. 1-2.

„Die Liebe in der deutschen Mythologie“, *OR*, 16. dubna 1896, str. 1-2.

„Ostara's Einzug“, *OR*, 22. května 1896, str. 1-3.

„Schöne Frauen“, *OR*, 29. srpna 1896, str. 1-3.

„Die Michaelskirche in Heiligenstadt in Wien“, *OR*, 15. listopadu 1896, str. 9-10.

„Vom Jubiläumstheater in Währing“, *OR*, 12. dubna 1896, str. 5-6; *OR*, 21. dubna

1896, str. 1-2; *OR*, 28. dubna 1896, str. 1-2; *OR*, 10. května 1896, str. 1-3; *OR*, 31. května 1896, str. 1-4; *OR*, 15. října 1896, str. 1-3; *OR*, 22. prosince 1896, str. 1-2.

(b) Články z periodik

„Sie symbolischen Beldwerke am Riesenthore der Stefanskirche zu Wien“, *Laufers Allgemeine Kunst-Chronik* 12 (1889), 250-1, 283-4, 307-10.

„Ursprung und Wesen der Wappen“, *Der Sammler* 13 (1891), 54-6, 65-7.

„Von der Wuotanspriesterschaft“, *Das Zwanzigste Jahrhundert* 4 (1893), 119-26, 242-51, 343-52, 442-51.

„Die esoterische Bedeutung religiöser Symbole“, *Die Gnosis* 1 (1903), 323-7.

„Vom Wuotanstum zum Christentum“, *Der Deutsche* 1 (1904), 403-12.

„Das Geheimnis der Runen“, *Neue Metaphysische Rundschau* [9] 13 (1906), 23-4, 75-87, 104-26.

„Von der Armanenschaft der Arier“, *Neue Metaphysische Rundschau* [9] 13 (1906), 162-75, 214-26.

„Ursprung und Symbolik der Freimaurerei“, *Die Nomen* 1 (18. října 1912), 5-8.

„Neuzeitliche Einherier“, *Österreichische Illustrierte Rundschau* 4 (1916), dotisk v Balzli, op. cit., str. 116-24.

„Wer ist der Starke von Oben?“, *Prana* 7 (1917), dotisk v Balzli, op. cit., str. 125-33.

„Über die Möglichkeit eines ewigen Weltfriedens“, *Prana* 7 (1917), dotisk v Balzli, op. cit., str. 134-8.

(c) Knihy

Carnuntum. Historischer Roman aus dem 4. Jahrhundert n. Chr., 2 svazky (Berlín, 1888).

Deutsch-Mythologische Landschaftsbilder (Berlín, 1891).

Tauf-, Hochzeits- und Bestattungs-Gebräuche und deren Ursprung (Salzburg, 1892).

Lineraria sodalitas Danubiana (Videň, 1893).

Jung Diether's Heimkehr. Eine Sonnenwend-Geschichte aus dem Jahre 488 n. Chr. (Brno, 1894).

Der Wata Erweckung (Videň, 1894).

Walküren-Weihe. Epische Dichtung (Brno, 1895).

- Pipara. Die Germanii im Cäsarenpurpur. Historischer Roman aus dem 3. Jahrhundert n. Chr.* (Lipsko, 1895).
- Niederösterreichisches Winzerbüchlein* (Videň, 1898).
- Der Unbesiegbare. Ein Grundzug germanischer Weltanschauung* (Videň, 1898).
- König Vannius. Ein deutsches Königsdrama* (Brno, 1899).
- Der Wiederaufbau von Carnuntum* (Videň, 1900).
- Sommer-Sonnwend-Heuerzauber. Skaldisches Weihespiel* (Videň, 1901).
- Alraunen-Mären. Kulturhistorische Novellen und Dichtungen aus germanischer Vorzeit* (Videň, 1903).
- Das Goldstück. Ein Liebesdrama in fünf Aufzügen* (Videň, 1903).
- Das Geheimnis der Runen* [GLB 1] (Gross-Lichterfelde, 1908).
- Die Armanenschaft der Ario-Germanen* [GLB 2] (Lipsko a Videň, 1908).
- Die Rita der Ario-Germanen* [GLB 3] (Lipsko a Videň, 1908).
- Die Namen der Völkerstämme Germaniens und deren Deutung* [GLB 4] (Lipsko a Videň, 1909).
- Die Religion der Ario-Germanen in ihrer Esoterik und Exoterik* (Zurich, 1909 nebo 1910).
- Die Bilderschrift der Ario-Germanen (Ario-Germanische Hieroglyphik)* [GLB 5] (Lipsko a Videň, 1910).
- Die Armanenschaft der Ario-Germanen. Zweiter Teil* [GLB 2a] (Lipsko a Videň, 1911). *Der Übergang vom Wotanstum zum Christentum* (Zurich, 1911).
- Die Armanenschaft der Ario-Germanen. Erster Teil*, druhé vydání (Videň, [1913]).
- Deutsch-Mythologische Landschaftsbilder*, druhé vydání, 2 svazky (Videň, [1913]).
- Die Ursprache der Ario-Germanen und ihre Mysterysprache* [GLB 6] (Lipsko a Videň, [1914]).
- (d) Životopisné a literární studie
- Johannes Balzli, *Guido v. List. Der Wiederentdecker uralter arischer Weisheit* (Lipsko a Videň, 1917).
- E. H., „Guido List (Lebensbild eines Wiener Poeten)“, *Randglossen zur deutschen Literaturgeschichte* 1! (1905), 1-58.
- August Horneffer, „Guido von List, der völkische Philosoph und Prophet“, *Am rauhen Stein* 29 (1932), 35-45.
- Inge KURZ, „Herrenmenschentum, Neugermanen und Okkultismus. Eine

soziologische Bearbeitung der Schriften von Guido List“ (nepublikovaná práce na doktorát z filozofie, Videňská univerzita, 1961).

[J. Lanz-Liebenfels], *Guido von List, ein moderner Skalde* (Gross-Lichterfelde, [1907]).

I Lanz von Liebenfels, „Guido von List. Eine arimantische Studie“, *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung* 2 (1927), 74-89.

Philipp Stauff, „Guido von List gestorben“, *Münchener Beobachter*, 24 května 1919, str. 4.

Philipp Stauff, „Von unseres Meisters Letzter Zeit“, in Guido von List, *Die Rita der Ario-Germanen*, třetí vydání (Berlín, 1920), dodatek str. I–VIII.

Franz Wastian, „Guido v. List, ein deutscher Erzieher“, *Südmark-Kalender* 13 (1930), 119-23.

Arthur Wolf-Wolfsberg, „Guido von List, Der Skalde, Seher und Forscher“, *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung* 2 (1927), 93-6.

III. Adolf Josef Lanz alias Jorg Lanz von Liebenfels

(a) Časopisecké články

„Berthold v Treun. Eine Studie von Fr. G.... O. C.“, *Mittheilungen des Alterthums-Vereins zu Wien* 30 (1894), 137-10.

„Das Necrologium Sanctus Modernum“, *Archiv für Österreichische Geschichte* 89 (1900), 247-354.

„Anthropozoon biblicum“, *Vierteljahrsschrift für Bibelkunde* 1 (1903), 307-16, 317-55, 429-69; *Vierteljahrsschrift für Bibelkunde* 2 (1904), 26-60, 314-34, 395-412.

„Zur Theologie der gotischen Bibel“, *Vierteljahrsschrift für Bibelkunde* 1 (1903), 497-8.

„Die Armee des schwarzen Papstes“, *Das freie Wort* 2 (1903), 394-402, 451-9, 721-9.

„Die Urgeschichte der Kunste“, *Politisch-Anthropologische Revue* 2 (1903), 134-56.

„Deutschland und die Jesuiten“, *Politisch-Anthropologische Revue* 3 (1904), 389-91.

„Der grosse Kampf des Jesuitismus gegen den Katholizismus“, *Das freie Wort* 3 (1904), 49-56.

„Leo XIII., der ‚Friedenspapst‘“, *Das freie Wort* 3 (1904), 338-46.

„Politische Anthropologie“, *Das freie Wort* 3 (1904), 778-95.

„Die Jesuiten vor ‚Pilatus‘“, *Das freie Wort* 4 (1905), 63-9, 118-23.

- „Menschenveredelung“, *Das freie Wort* 4 (1905), 189-92.
- „Die Deutschen als Wirtschaftsgrossmacht in Österreich. Ein freies Wort zum österreichischen Problem“, *Das freie Wort* 4 (1905), 582-90.
- „Zur Anthropologie des Genies“, *Das freie Wort* 4 (1905), 887-94.
- „Eine neue Schule“, *Hammer* 4 (1905), 369-71. Germanischer Advent, *Hammer* 5 (1906), 97-9.
- „Ungarns wirtschaftlicher Bankerott“, *Hammer* 5 (1906), 395-7.
- „Der heilige Gral“, *Stein der Weisen* 20 (1907), 218-26.
- „Die Babenberger a Kloster und heilige Statten in Österreich“, v *Österreichs Hort. Geschichte - und Kulturbilder aus den Hamburgischen Erblandern*, vydal Albin von Teuffenbach zu Tiefenbach und Massweg (Videň, 1910), str. 22-49, 276-90.

(b) Knihy

- Katolizismus wider Jesuitismus* (Frankfurt 1903). *Das Breve „Dominus ac redemptor noster“* (Frankfurt, 1904)
- Der Taxil-Schwindel. Ein welthistorischer Dik* (Frankfurt, 1904)
- Theozologie oder Die Kunde von den Sodoms-Äfflingen und dem Götter-Elektron*. Eine Einführung in die älteste und neueste Weltanschauung und eine Rechtfertigung des Fürstentums und des Adels (Videň, 1905)
- Der Affenmensch der Bibel* (Bibeldokumente 1) (Gross-Lichterfelde, nedatováno)
- Die Theosophie und die assyrischen Menschentiere' in ihrem Verhältnis zu den neuesten Resultaten der anthropologischen Forschung* (Bibeldokumente 2) (Gross-Lichterfelde, 1907).
- Die Archeologie und Anthropologie und die assyrischen Meschenentiere* (Bibeldokumente 3) (Gross-Lichterfelde, nedatováno).
- Die griechischen Bibeversionen* (Septuaginta und Hexapla), sv. i. (Orbis antiquitatum Prs II, Tom. 1. sv. i.) (Videň, 1908).
- Die lateinischen Bibeversionen* (Itala und Vulgata), sv. i. (Orbis antiquitatum Pars II, dil 2, sv. i.) (Videň, 1909).
- „Geschichte der Burg Werfenstein“ v Ludwig Commenda, *Neuer illustrierter Führer durch Grein und Umgebung* (Grein, 1910), str. 84-95).
- Wehende und Weltwende*. Der Zusammenbruch der europäischen Kulturwelt (Lorch, 1923).
- Praktisch-empirisches Handbuch der ariosophischen Astrologie*. Bd. 1 Die Berechnung von Geburtshoroskopen (Düsseldorf-Unterrath, 1923).

- Praktisch-empirisches handbuch der ariosophischen Astrologie*. Bd. 2 Die Deutung von Geburtshoroskopen (Astromantie, Berlin, 1933).
- Das Buch der Palmen teutsch!*, das Gebetbuch der Ariosphen, Rassenmystiker und Antisimiten. Bd. 1 Text (Dusseldorf-Unterrath, 1926).
- Grundriss der ariosophischen Geheimlehre* (Oestrich, 1925).
- Ariosophische Rassenphreologie* (Dusseldorf-Unterrath, 1926).
- Jakob Lorber, das grösste ariosophische meidum der Neuzeit*. I. Teil Lebensgang und die Mysterien der irdischen Welt. II. Teil Die Mysterien der planetarischen Welt. III. Teil Die Mysterien der makrokosmischen Welt. IV. Teil Die Mysterien der mikrokosmischen Welt. (Dusseldorf-Unterrath, 1926).
- Das Sakrament der Ehe im Lichte der ariosophischen Theologie* (Dusseldorf-Unterrath, 1926).
- Die ariosophische Kabbalistik von Name und Örtlichkeit*, s Meisterem Archibaldem a Meisterem Amalarichem (Dusseldorf-Unterrath, 1926).
- Abriss der ariosophischen Rassenphysiognomik* (Pforzheim, 1927).
- Ariosophische Urgeschichte der Handwerke udn Künste* (Pforzheim, 1928).
- Ariosophisches Wappenbuch* (Pforzheim, 1928).

(c) Pamfletová řada

- Ostara*, První řada, Graz, 1905, Rodaun, 1906-13, Mödling, 1913-16. Pokud není uvedeno jinak, napsal všechny články Lanz von Liebenfels.
1. Die österreichischen Deutschen und die Wahlreform (Graz, 1905),
 2. Wahlreform, Gewerbereform, Rechtsreform. Von sc (Rodaun, březen 1906).
 3. Revolution oder Evolution? Eine freikonservative Osterpredigt für das Herrentum europaischer Rasse (duben 1906).
 4. Ungarns wirtschaftlicher Bankerott und wie machen wir Ungarn kirre? (květen 1906).
 5. Landgraf werde hart, eine aiteutsche Volkssage neuzeitlich erzalt von Adolf Hagen (červen 1906).
 6. Die Reichkleinodien zurück nad dem Reich! Völkische Richtlinien für unsere Zukunft von Harald Arjuna Gravell van Jostenode (Červenec 1906).
 7. Ostara, die Auferstehung des Menschen. Eine Festschrift von Dr. phil. Adolf. Harpf (srpen, 1906).
 8. Die deutsch-österreichischen Alepenländer als Fleisch- und Milchproduzenten. Eine volkswirtschaftliche Studie von Ingenieur L. von Bernuth (srpen 1906).

9. Der völkische Gedanke, das aristokratische Prinzip unserer Zeit, von Dr. phil. Adolf Harpf (září 1906).
- 10/13 Anthropogenika-Urmensch und Rasse im Schrifttum der Altenn, ausgewählte rassengeschichtliche Urkunden (říjen 1906).
- 11/12 Das Weibwewen, eine Kulturstudie, von Dr. phil. Adolf Harpf (leden 1907).
14. Triumph Israels, von R. Freydank (březen 1907).
- Das Ganze voran! (jaro 1907).
15. Weibliche Erwerbsahigkeit und Prostitution, von Dr. Eudard Ritter von Liszt (duben 1907).
16. Juda's Geldmonopol im Aufgang und Zenith, zwei Zeitgedichte, von Dr. Adolf Wahrmond (červen 1907).
17. Die Titelfrage der Techniker (červenec 1907). 3. 8. Rasse und Wohiaht-spflege, ein Aufruf zum Streik der wahllosen Wohltatigkeit (prosinec 1907).
- 19/20 Die Zeit des ewigen Friedens, eine Apologie des Krieges als Kultur-und Rassenauffrischer, von Dr. Adolf Harpf (leden 1908).
21. Rasse und Weib und seine Vorliebe für den Marin der niederen Artung (březen 1908).
- 22/23 Das Gesetzbuch des Manu und die Rassenpflege bei den alten Indo-Arien (duben 1908).
24. Über Patentrecht und Rechtlosigkeit des geistigen Arbeiters. Von se (květen 1908).
25. Das Ariertum und seine Feinde, von Dr. Harald Gravell van Jostenooode (červenec 1908).
26. Einführung in die Rassenkunde.
27. Beschreibende Rassenkunde.
28. Antlitz und Rasse, ein Abriss der rassenkundlichen Physiognomik.
29. Allgemeine rassenkundliche Somatologie.
30. Besondere rassenkundliche Somatologie I.
31. Besondere rassenkundliche Somatologie II.
32. Vom Steuer-eintreibenden zum Dividenden-zahlenden Staat (1909).
33. Die Gefahren des Frauenrechtes und die Notwendigkeit der mannesrechtli-chen Herrenmoral (1909).
34. Die rassenwirtschaftliche Lösung des sexuellen Problems (1909).
35. Neue physikalische und mathematische Beweise für das Dasein der Seele (1910).
36. Das Sinnes- und Geistesleben der Blonden und Dunklen (1910).

37. Charakterbeurteilung nach der Schadelform, eine gemeinverständliche Rassen-Phrenologie (1910).
38. Das Geschlechts- und Liebesleben der Blonden und Dunklen I. Anthro-pologischer Teil (1910).
39. Das Geschlechts- und Liebesleben der Blonden und Dunklen II. Kultur-geschichtlicher Teil (1910).
40. Rassenpsychologie des Erwerbslebens I. Die Verarmung der Blonden und der Reichtum der Dunklen (1910).
41. Rassenpsychologie des Erwerbslebens II. Die maskierte Dieberei als Erwerbsprinzip der Dunklen. Eine Aufklärung für Blonde (1910).
42. Die Blonden und Dunklen im politischen Leben der Gegenwart (1910).
43. Einführung in die Sexual-Physik oder die Liebe als odische Energie (1911).
44. Die komik der Frauenrechtleri, eine heitere Chronik der Weiberwirtschaft (1911).
45. Die Tragik der Frauenrechtleri, eine ernste Chronik der Weiberwirtschaft (1911).
46. Moses als Darwinist, eine Einführung in die anthropologische Religion (1911).
47. Die Kunst schon zu lieben und glücklich zu heiraten, ein rassen-hygienisches Brevier für Liesleute (1911).
48. Genesis oder Moses als Antisemit, d. i. Bekämpfer der Affenmenschen und Dunkelrassen (1911).
49. Die Kunst der glücklichen Ehe, ein rassenhygienisches Brevier für Ehe-Rekruten und Ehe-Veteranen (1911).
50. Urheimat und Urgeschichte der blonden heroischen Rasse (1913).
51. Kallipadie, oder die Kunst der bewussten Kinderzeugung, ein rassen-hygienisches Brevier für Vater und Mütter (1911).
52. Die Blonden als Schöpfer der Sprachen, ein Abriss der Ursprachenschop-fung (Protolinguistik).
53. Das Mannesrecht als Retter aus der Geschlechtsnot der Weiberwirtschaft (1912).
54. Exodus, oder Moses als Prediger der Rassenauslese und Rassenmoral (1912).
55. Diesoziale, politische und sexuelle Weiberwirtschaft unserer Zeit (1912).
56. Die rassenförmliche Erziehung und die Befreiung der Blonden aus der Schrecken Herrschaft der Tschandala-Schule (1912).

57. Die rassentümliche Wirtschaftsordnung und die Befreiung der Blonden aus der Schrecken Herrschaft der tschandalistischen Ausbeuter (1912).
58. Die enttlichende und verbrecherische Weibewirtschaft unserer Zeit (1912).
59. Das arische Christentum als Rassenkulturreligion der Blonden, eine Einführung in die Hl. Schrift des Neuen Testaments (1912).
60. Rassenbewusstlose und rassenbewusste Lebens- und Liebeskunst, ein Brevier für die reife, blonde Jugend (1912).
61. Rassenmischung und Rassenentmischung (1912).
62. Die Blonden und Dunklen als Heer- und Truppenführer (1913).
63. Die Blonden und Dunklen als Truppen (1913).
64. Viel oder wenig Kinder (1913).
65. Rasse und Krankheit, ein Abriss der allgemeineren und theoretischen Rassenpathologie (1913).
66. Nackt- und Rassenkultur im Kampf gegen Mucker- und Tschandalen-kultur (1913).
67. Die Beziehungen der Dunklen und Blonden zur Krankheit, ein Abriss der besonderen und praktischen Rassenpathologie (Videň, 1913).
68. Der Wiederaufstieg der Blonden zu Reichtum und macht, eine Einführung in die Rassensoziologie (Videň, 1913).
69. Der Grál als das Mystérium der arisch-christlichen Rassenkulturreligion (1913).
70. Die Blonden als Schöpfer der technischen Kultur (Mödling, 1913).
71. Rasse und Adel (1913).
72. Rasse und äussere Politik (1913).
73. Die Blonden als Musik-Schöpfer (1913).
74. Rassenmetaphysik oder die Unsterblichkeit des höheren Menschen (1914).
75. Die Blonden als Träger und Opfer der technischen Kultur (1914).
76. Die Prostitution in frauen- und mannesrechtlichen Beurteilung (1914).
77. Rassen und Baukunst im Altertum und Mittelalter (1914).
78. Rassenmystik, eine Einführung in die ariochristliche Geheimlehre (1915).
79. Rassenphysik des Krieges 1914/15 (1915).
80. Einführung in die praktische Rassenmetaphysik (1915).
81. Rassenmetaphysik des Krieges 1914/15 (1915).
82. Templeisien-Brevier, ein Andachtsbuch für wissende und innerliche Ariochristen. Teil (1915).

83. Rasse und Dichtkunst (1916)
 84. Rasse und Philosophie (1916).
 85. Rasse und Baukunst in der Neuzeit (1916).
 86. Rasse und Malerei (1916),
 87. Rasse und innere Politik (1916).
 88. Templeisien-Brevier, ein Andachtsbuch für wissende und innerliche Ariochristen 2. Teil (1916),
 89. Rassenphysik der Heiligen (1917),
- Ostara*. Druhá řada. Magdeburg, 1922.
1. Die Ostara und das Reich der Blonden (1922).
- Ostara*. Třetí řada. Videň, 1927-31.
1. Die Ostara und das Reich der Blonden (1927),
 2. Der Weltkrieg als Rassenkampf der Dunklen gegen die Blonden (1927).
 3. Die Weltrevolution als Grab der Blonden (1928).
 4. Der Weltfriede als Werk und Sieg der Blonden (1928),
 5. Theozoologie oder Naturgeschichte der Gotter I. Der „alte Bund“ und alte Gott (1928).
 - 6/7 Theozoologie oder Naturgeschichte der Gotter II. Die Sodomssteine und Sodomsässer (1928).
 - 8/9 Theozoologie oder Naturgeschichte der Gotter III. Die Sodomsfeuer und Sodoms-luft (1928).
 10. Anthropogenika, Urmensch und Rasse im Schrittmarsch der Alten (1931),
 11. Der wirtschaftliche Wiederaufbau durch die Blonden, eine Einführung in die privatwirtschaftliche Rassenökonomie (1929).
 12. Die Diktatur der blonden Patriziate, eine Einführung in die staatswirtschaftliche Rassenökonomie (1929).
 - 13/14 Der zoologische und talmudische Ursprung des Bolschewismus (1930),
 15. Theozoologie oder Naturgeschichte der Gotter IV. Der neue Bund und neue Gott (1929).
 - 16/17 Theozoologie V. Der Gotter-Vater und Gotter-Geis oder die Unsterblichkeit in Materie und Geist (1929).
 18. Theozoologie oder Naturgeschichte der Gotter VI. Der Göttersohn und die Unsterblichkeit in Keim und Rasse (1930).
 19. Theozoologie VII. Die unsterbliche Götterkirche (1930).
 20. Rasse und Wohlfahrtspflege, ein Aufruf zum Streik der wahllosen Wohltätigkeit (1930).
 21. Rasse und Weib und seine Vorliebe für den Mann der minderen Art (1929).

- 22/23 Rasse und Recht und das Gesetzbuch des Manu (1929).
 26. Einführung in die Rassenkunde (1930).
 27. Beschreibende Rassenkunde (1930).
 28. Antlitz und Rasse, ein Abriss der rassenkundlichen Physiognomik (1931).
 29. Allgemeine rassenkundliche Somatologie (1931).
 33. Die Gefahren des Frauenrecht und die Notwendigkeit des Mannesrechts (1929).
 34. Die rassenwirtschaftliche Lösung des sexuellen Problems (1928).
 35. Neue physikalische und mathematische Beweise für das Dasein der Seele (1929).
 36. Das Sinnes- und Geistesleben der Blondinen und Dunklen (1929).
 38. Geschlechts- und Liebesleben der Blondinen und Dunklen I. Anthropologischer Teil (1929).
 43. Einführung in die Sexual-Physik oder die Liebe als odische Energie (1931).
 47. Die Kunst, schön zu lieben und glücklich zu heiraten; ein rassenhygienisches Brevier für Liebesleute (1928).
 49. Die Kunst der glücklichen Ehe, ein rassenhygienisches Brevier für Ehekruten und Ehe-Veteranen (1929).
 51. Kallipädie oder die Kunst der bewussten Kinderzeugung, ein rassenhygienisches Brevier für Väter und Mütter (1931).
 63. Rassenmischung und Rassenentmischung (1930).
 78. Rassenmystik, eine Einführung in die ariochristliche Geheimlehre (1929).
 90. Des hl. Abtes Bernhard von Clairvaux Lobpreis auf die neue Tempelritterschaft und mystische Kreuzfahrt ins hl. Land (1929).
 - 91/93 Die Heiligen als Kultur- und rassengeschichtliche Hieroglyphen (1930).
 94. Rasse und Bildhauerei I. Rassenanthropologischer Teil (1931).
 95. Rasse und Bildhauerei II. Rassengeschichtlicher Teil (1931).
 101. Johanne Walthari Wolff, Lanz-Liebenfels und sein Werk I. Teil: Einführung in die Theorie (1927).
- Ariomantische Bücherei.* Lucerne, 1933-c. 37. Tyto řady vyšly pod různými tituly *Ariomantische Briefe an meine Freunde, Briefe an meine Freunde, Luzerner Briefe an meine Freunde* a nebyly distribuovány prostřednictvím knižkupectví, ale jako soukromá edice. Po čísle 24 není datování těchto pamfletů spolehlivé.
1. Blondheit und Rasse. Eine Einführung in die Ariomantik (1933).
 2. Die arioheroische Rasse und das Wirtschaftsleben oder: Wie wird der Blonde

- reich? (1934).
3. Der elektrische Urgott und sein grosses Heiligtum in der Vorzeit (1933).
4. Das wiederentdeckte Vineta-Rethra und die ariisch-christliche Urreligion der Elektrizität und Rasse (1934).
5. Praktische Einführung in die ariisch-christliche Mystik I. Teil: Wesen und Zweck der Mystik (1934).
6. Praktische Einführung in die ariisch-christliche Mystik II. Teil: Naturwissenschaftliche Begründung (1934).
7. Praktische Einführung in die ariisch-christliche Mystik III. Teil: Die mystische Vorbereitung (Praeambulum).
8. Praktische Einführung in die ariisch-christliche Mystik IV. Teil: Läuterung (purgatio) und Beschauung (contemplatio) (1934).
9. Praktische Einführung in die ariisch-christliche Mystik V. Teil: Die mystische Vertiefung u. Hochzeit (Ecstasis u. Unio) (1934).
10. Praktische Einführung in die ariisch-christliche Mystik VI. Teil: Praxis, Geschichte und Literatur der Mystik (1934).
11. Über den Umgang mit Tschandalen, ein neuer ‚Knigge‘ II. Teil (1934).
12. Über den Umgang mit Tschandalen, ein neuer ‚Knigge‘, II. Teil (1934).
13. Über den Umgang mit Tschandalen, ein neuer ‚Knigge‘ III. Teil (1934).
14. Ariomantische Boden- und Lebens-pflege I. Teil (1935).
15. Ariomantische Boden- und Lebens-pflege II. Teil (1935).
16. Ariomantische Boden- und Lebens-pflege III. Teil (1935).
20. Die Theorie der natur- und artgemassen Ernährungs- u. Lebensweise (1935).
21. Ariomantischer Brief über Praxis und Kochkunst der naturgemassen Ernährungsweise.
22. Ariomantischer Brief an Sephin über Mode und Menschenkunde (1935).
23. Ariomantischer Brief an Peppo über Praxis der naturgemassen Landwirtschaft (1935).
24. Ariomantischer Brief an Roderich über die Urreligion der Engel und Walküren im biblischen und nordischen Schrifttum (1935).
25. Ariomantischer Brief an Peppo über Garten und Küche als Grundlage der Gesundheit (1934).
26. Ariomantischer Brief an Walter über die Priesterschaft des Orpheus und Musaeus-Moses (1929).
27. Über Duft, Licht und Geist als Lebens-nahrung (1930).
28. Über die Priesterschaft des Pythagoras und Brahma (1929),

29. Ueber die Priesterschaft des Apollonius von Tyana und Frauja (1930).
 30. Ueber die Priesterschaft des Ufilas und die gotische Bibel (1930).
 31. Die unterschlagene esoterische Lehre des Ufilas (1930).
 32. Ufilas und das Schlüsselworterbuch zur Esoterik des Altertums und Mittelalters. I. Teil: A-C (1930).
 33. Ufilas und das Schlüsselworterbuch zur Esoterik des Altertums und Mittelalters. II. Teil: D-J. (1930).
 34. Ufilas und das Schlüsselworterbuch zur Esoterik des Altertums und Mittelalters. III. Teil: K-S. (1930).
 35. Ufilas und das Schlüsselworterbuch zur Esoterik des Altertums und Mittelalters. IV. Teil: S-Z. (1930).
 36. Jakob Lorber, der grosse Seher der vergangenen und kommenden Zeiten, I. Teil: Lorbers Leben.
 37. Jakob Lorber, der grosse Seher vergangener und kommender Zeiten, II. Teil: Die Mysterien der irdischen Welt und des Mondes (1926).
 38. Jakob Lorber, der grosse Seher vergangener und kommender Zeiten, III. Teil: Die Wunderwelt der Planeten Merkur, Mars und Jupiter.
 39. Jakob Lorber, der grosse Seher vergangener und kommender Zeiten, IV. Teil: Die Wunderwelt der Planeten Saturn, Uranus und Neptun (1926).
 40. Das Leben St. Benedikts von Nursia (1930).
 41. Der Tod St. Benedikts von Nursia und seine Ordensregel I. Teil (1930).
 42. Die Ordensregel St. Benedikts v. Nursia, II. Teil (1930).
 43. Die Priesterschaft Benedikts v. Nursia, I. Teil: Ursprünge und Vorläufer (1930).
 44. Elektrotheologie von Ritus und Liturgie, I. Teil (1930).
 45. Elektrotheologie von Ritus und Liturgie, II. Teil (1908).
 46. Elektrotheologie des Sakraments der Taufe (1908).
 47. Elektrotheologie der Sakramente der Firmung, Busse und Krankenölung (1908).
- Elektrotheologische Handschriften.* Burg Werfenstein, 1908, Manserie Szt. Balázs, 1930. Datování a místo vydání je nespolehlivé, jelikož tyto pamflety pokračují v tématice posledních čísel *Ariomantische Bücherei*.
- E1 Elektrotheologie des Sakraments der Eucharistie, Messe u. Gralsfeier I. Teil: Name und Einsetzung (1908).
- E2 Elektrotheologie des Sakraments der Eucharistie, Messe und Gralsfeier II. Teil: Geschichte und Wesen (1908).
- E3 Elektrotheologie des Sakraments der Ehe und Priesterweihe (1908).
- E4 Die Priesterschaft Benedikts von Nursia, II. Teil: Die Einwirkung auf die

Menschheitsentwicklung (1930).

E5 Die Priesterschaft St. Bernhards v. Clairvaux I. Teil (1930).

E6 Die Priesterschaft St. Bernhards v. Clairvaux II. Teil (1930),

(d) *Rituální knihy*. Soukromé vydání,

Regularium Fratrum Ordinis Novi Templi (Werfenstein, 1921).

Tabularium ONT, 43 sv. (duben 1923-duben 1927).

librarium ONT, kol. 15 sv. (1925-6).

Examinatorium ONT, 7 sv. (1925).

Festivarium NT oder Gedenk- und Festtagscsingen des Neitempleisen-Breviers.

I. Buch: *Legendarium*. Templeisengeschichtliche- und templeiswissenschaftliche Lesungen für die Matutin (Szt. Baiáz, nedatováno).

Festivarium II, Buch: Evangelarium. Templeisen-moralische Lesungen für die Prim.

Festivarium, lil. Buch: Visbarnium, Templeisen-metaphysische Lesungen für das Completorium.

Hebdomadarium

Cantuarium

Rituarium

Imaginarium NT, Alt- und Neutempleisum in Bildern (Werfenstein, Szt. Baiáz, Staufen, nedatováno).

Bibliomystikon oder Die Geheimbibel der Eingeweihten, 30. sv. (Pforzheim, poté Untertullnerbach u Vidné, poté Berlín, nakonec Szt. Baiáz?, 1930-c. 38).

Das Buch der Psalmen deutsch, das Gebetbuch der Ariosophen, Rassenmystiker und Antisimiten I. Bd: Text (Diüsseldorf, 1926).

Gesci li chté der Mystik, 7 pokračování (Thalwyl, po roce 1945).

Arithmosophikon. Ein modern-wissenschaftliches Lehrbuch der Kabbala und der Geistersprache der Zahlen, Buchstaben, Worte, Personen- und Ortsnamen, 19 pokračování (Thalwyl, c. 1949).

(e) *Životopisné studie*

Wilfried Daim, *Der Maim, der Hitler die Ideen gab* (Mnichov, 1958).

F. Dietrich, „GeorgLanz von Liebenfels+“ *Die Arve*, Heft 23 (květen 1955), 1-5.

Rudolf J. Mund, *Jorg Lanz v. Liebenfels und der Neue Tempel Orden* (Stuttgart, 1976).

IV. Armanisté

Ellegaard Ellerbek řij. Gustav Leisner)

Auf heldischer Heerfahrt im heiligen Jahr (Hanover, 1915).

Aus deutscher Muttermacht (Hanover, 1915).

PPRRResideni Bluff. Amenka-Skizzen (Hanover, 1916).

Versailer Visionen. Ein okkult-armanisches Bekenntnis zu Pauli Wort:

„Wisset Ihr nich, dass Ihr Gbter seid?“ (Berlin, 1919).

Sonne Sonnlings Sähne auf Sonnensee (Berlin, 1920).

Walfahrt zu Gott. Ein Spiel aus deutschem Streben ins Licht (Berlin, 1922).

Georg Hauerstein Sr.

Die Sippeniedlung (Isernhagen b. Hanover, 1914).

Franz Herndi

Das Wörtherkreuz (Videň, 1901).

Die Trutzburg. Autobiographische Skizzen des Einsiedlers auf der Insel Wörth (Lipso, 1909).

Franz X. Kiessling

Denkstalten deutscher Vorzeit im niederösterreichischen Waldviertel (Videň, 1891).

Die drei Thayaburgen Buchenstein, Eibenstein, Unter-Thurnau, nebst der Örtlichkeiten Lehestein und einem kurzen, geschichtlich-heraldischen Abriss über das Geschlecht der Herren von Tina (Videň, 1895).

Deutscher Turnerbund oder deutsche Turnerschaft? (Videň, 1895).

Verwälschtes und verlorenes deutsches Blut. Eine Mahnung zur Pflege alldeutscher Gesinnung (Videň, 1897).

Eine Wanderung im Poigreiche. Landschaftliche, vorgeschichtliche, mythologische und volksgeschichtliche Betrachtungen über die Örtlichkeiten Horn, Rosenburg, Altenburg, Drei-Eichen, Messern, Rondorf, Haselberg und andere, sowie deren Umgebungen mit besonderer Berücksichtigung der deutschen Vorzeit und auf Grundlage von Muthe, Meinung und Sage des Votkes (Horn, 1898).

Über Besiedlungsverhältnisse, sowie völkische und glaubensthumliche Zustände in der Vorzeit Niederösterreichs, mit besonderer Berücksichtigung von Vindobona (Vindomina) - Wien und dessen umgebung (Videň, 1899).

Das deutsche Weihnachsfest in Beziehung zur germanischen Muthe (Videň, 1902).

Das deutsche Fest der Sommersonnwende, beleuchtet in Muthe, meinung und Sage des Volkes (Videň, 1903).

Bernhard Koerner

Genealogisches Handbuch bürgerlicher Familien. Deutsches Geschlechterbuch, sv. 6-119, vydal Bernh. Koerner (Gorlitz, 1899-1944).

Josef Ludwig Reimer

Ein pangermanisches Deutschland (Lipso, 1905).

Grundzüge deutscher Wiedergeburt (Lipso, 1906).

Rudolf von Sebottendorf

Metoula-Führer: Türkisch (Berlin, 1913). „Erwin Haller. Ein deutscher Kaufmann in der Türkei.“ *Münchener Beobachter*, 31 srpen 1918-10. kveten 1919.

Die Symbole des Tierkreises, Zur Symbolik jedes Grads nach alten Quellen gesammelt (Lipso, 1921).

Die Hilfschoroskopie (Lipso, 1921).

Stunden- und Frage- Horoskopie. Mit Berücksichtigung der Perioden, Zyklen, Tatwas, kabbalistische Horoskopie (Lipso, 1921).

Sternafeln (Ephemeriden) von 1838-1922 (Lipso, 1922).

Praktischer Lehrgang zur Horoskopie (Lipso, 1922).

Sonnen- und Mondorte. Sternzeit. Die Frage der Häuserberechnung (Lipso, 1923).

Geschichte der Astrologie. Band I. Urzeit und Altertum (Lipso, 1923).

Die Praxis der alten türkischen Freimaurerei. Der Schlüssel zum Verständnis der Alchimie, Eine Darstellung des Rituals, der Lehre, der Erkennungszeichen orientalischer Freimaurer (Lipso, 1924).

Der Talisman des Rosenkreuzers. Roman (Pfullingen, 1925).

„Die Levitation der Mewlewi“, *Die weisse Fahne* 6 (1925). 390-3.

Astrologisches Lehrbuch (Lipso, 1927).

Bevor Hitler kam. Urkundliches aus der Frühzeit der national-sozialistischen Bewegung, druhé vydání (Mnichov, 1934).

Philipp Stauff

Wegweiser und Wegwarte. Deutschvölkische Vorzeitung, 7. sv. (1907-14).

Der Krieg und die Friedensbestrebungen unserer Zeit. Gedankengänge (Enzsweller a. Bodensee, 1907).

Das deutsche Wehrbuch (Berlin, 1912).

Runenhduser (Berlin, 1912).

Semi-Gotha. Weimarer historisch-genealogisches Tasehenbuch des gesamten Adels jehudiischen Ursprunges (Výmar, 1912).

Semi-Alliancen (Berlin, 1912). *Semi-Kürschner* oder Literarisches Lexikon

der Schriftsteller, Dichter, Bankiers, Geldleute, Ärzte, Schauspieler, Künstler, Musiker, Offiziere, Rechtsanwält, Revolutionäre, Frauenrechtlerinnen, Sozialdemokraten usw., jüdischer Rasse und Versippung (Berlin, 1913).
Märchendeutungen. Sinn und Deutung der deutschen Volksmärchen (Berlin, 1914).

Semi-Imperator, 1888-1918 (Mnichov, 1919).

Meine geistig-seelische Welt (Berlin-Lichterfelde, 1922).

Tarnhari (tj. Ernst Lauterer)

An unsere Getreuen. Mahn- und Freundes-worte an die Einsamen im Hause (Diessen, 1914).

Aus den Traditionen der Laf-tar-ar-Sippe der „Lauterer“. Eine Weihegabe an alle Treubefundene (Diessen, 1915).

An alte Deutschvölkchen! (Lipsko, 1920)

/.. Hakenkreuz-Rtndhrief der Nationalen Kanzlei (Lipsko, 1920).

V. Ariosophie

(a) časopisy

Zeitschrift für Menschenkenntnis und Menschenschicksal, 1 vydání (Oestrich im Rheingau, říjen 1925). Pokračování jako *Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung*.

Zeitschrift für Menschenkenntnis und Schicksalsforschung. Měsíčník. Dus se klov-Unterrath, 1926-27. Vydal Herbert Reichstein.

Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform. Měsíčník. Pforzheim, poté Pressbaum, Vídeň, poté Berlin, 1928-33, Vydal Herbert Reichstein.

Der Wehrmann. Organ der „Deutschen Wehrmann-Gesellschaft“. Měsíčník. Pforzheim, 1931-32. Vydal F. I. Wehrmann.

Sig-Run (Pan-arische Jugendzeitschrift). Měsíčník. Mnichov 1932. Vydal Wilhelm von Arbter.

Die neue Flagge. Měsíčník. Dráždany, 1931-33. Vydal Georg Richter.

Arische Rundschau. Týdeník. Berlin, 1933—? Vydal Herbert Reichstein a Karl Kern.

b) knižní řady

Ariosophische Bibliothek. 23 sv. Herbert Reichstein: Oestrich, poté Düsseldorf-Unterrath, poté Pforzheim, 1925-29.

1 Lanz v. Liebenfels, Grundriss der ariosophischen Geheimlehre (1925).

2 Wehrmann, Die Tragik der Germanen. Gottgeschöpf Weib und sein Fall (1926).

3 Lanz v. Liebenfels, Ariosophische Rassenphrenologie (1926).

4 Wehrmann, Die Sendung der Germanen. Gottgeschöpf Weib und sein Aufstieg (1926).

5 Reichstein, Warum Ariosophie? (1926)

6 Schmude, Ariosophische Gedichte und Sprüche (1926). Lanz v. Liebenfels, Jakob Lorber, das grösste ariosophische Medium der Neuzeit.

7 I. Teil: Lebensgang und die Mysterien der irdischen Welt (1926).

8 II. Teil: Die Mysterien der planet-arischen Welt (1926).

9 III. Teil: Die Mysterien der makrokosmischen Welt (1926).

10 IV. Teil: Die Mysterien der mikrokosmischen Welt (1926).

11 Dietrich, Weisse und schwarze Magie (1926).

12 Lanz v. Liebenfels, Das Sakrament der Ehe im Lichte der ariosophischen Theologie (1926).

13 Tordai v. Szigy, Die Materie, eine grosse Illusion (1926).

14 Stromer-Reichenbach, Was wird? Vorausberechnung der deutschen Revolutions-Entwicklung (1926)

15 Lanz v. Liebenfels, Meister Archibald u. Meister Amalarich, Die ariosophische Kabbalistik von Name und Örtlichkeit (1926).

16/17 Lanz v. Liebenfels, Ariosophische Rassenphysiognomik (1926).

18 Die ariosophische Runen-Magie von Ihm... selbst durch den Heiligen ariosophischen Geist der Gegenwart (1928).

19 Lanz v. Liebenfels, Ariosophische Urgeschichte der Handwerke und Künste (1928).

20/21 Lanz v. Liebenfels, Ariosophisches Wappenbuch (1928).

22 Richter, Heilmagnetismus und Gedankenkräfte (1929).

23 Rüdiger, Tyrkreis und Tattwas im Lichte wissenschaftlicher Forschung (1929).

Das Weistum des Volkes. 5 sv. Herbert Reichstein: Berlin, 1934-35.

1 Reichstein, Das reigio se und rassische Weltgeschehen von Urbeginn bis heute (1934).

2 Reichstein, Gelöste Rätsel ältester Geschichte - von Atlantis, Edda und der Bibel (1934).

3 Reichstein, Enthalt die Bibel arisches Weistum? (1935).

4 Reichstein, Die Religion des Blutes (1935).

5 Reichstein, Nationalsozialismus und positives Christentum (1935).

(c) Knihy

Friebert Asboga

Handbuch der Astromagie. Ein Lehrgang für Suchende und Lebenreformer, 8 části (Pfullingen, 1925-28).

Astromedizin, Asiropharmazie und Astrodiditiek (Memmingen, 1931).

Robert H. Brotz

Grosses Lehr- und Handbuch der ariosophischen Graphologie, 19 části (Pforzheim, 1927).

Die Graphologie als Hilfsmittel zur Krankheits-erkenmmg, druhé vydání (Zeulenroda 1932).

Fra Dietrich (pseudonym Theodora Czepla)

Weisse und schwarze Magie (Dusseldorf-Unterrath, 1926).

„Adveniat regnum tuum...“, *Die Arve*, Heft 15 (prosince 1951), 11-13.

„Sparta, das grosse Beispiel“, *Die Arve*, Heft 18 (listopad 1952), 8-12.

Georg Hauerstein Jr.

Petena-Handschrift 5. Bildersammlung NT Vit. (Imaginarium NT II. Band) zur Tempelgeschehichte (Petena, nedatováno).

Petena-Handschrift 6. Organum NT Vit. Grundung, Regel und Geschichte des Vitaleisenthums (Petena, nedatováno),

Ernst Isseberner-Haldane

Der Chiromant, Werdegang, Erinnerungen von Reisen und aus der Praxis eines Chirosophen, mit Vorträgen und Betrachtung für eine höhere Weitanschauung (Bad Oldesloe, 1925).

Wissenschaftliche Handiesekunst, 2 sv. (Berlin, 1921-2).

Menschen und Leute (Berlin, 1927). *Handschriftdeutung* (Lipsko, 1928).

Yogha-Schuhing für wesliche Verhältnisse, (Pforzheim, 1928).

Praktische Anleitung zur Handschriftendeutung (Lorch, 1929).

Charakterologische Tatsachen und deren Merkmale (Lorch, 1929).

Karl Kern

Rassen-Schutz (Stuttgart, 1927).

Mensch und Charakter von Johanu Praetorius, vydal Karl Kern, c. 5 části (Pressbaum, 1931-2).

Handbuch der Ariosophie Bd. 1 (Pressbaum, 1932).

B. Raynald

Emerich der Heilige. Der erste Christusritter und der Tempelherren-Orden in Ungarn (Budapešť, 1930).

Herbert Reichstein

Warum Ariosophie? (Düsseldorf-Unterrath, 1926).

Praktisches Lehrbuch der ariosophischen Kabbalistik, c. 12 části (Pressbaum, 1931).

Das Weistum des Volkes. Schriften über Rasse, Religion und Volkstum, 5 sv. (Berlin, 1934-35).

Alfred Richter

Die urewige Weisheitssprache der Menschenform (Lipsko, 1932).

Unsere Führer im Lichte der Rassenfrage und Charakterologie (Lipsko, 1933).

Der Heilgruss. Sein Art und Bedeutung (Drážďany, 1933).

Georg Richter

Warum liebe ich auf Erden? Ein Wegweiser für suchende Seelen (Niedersedlitz, 1927).

Warum praktische Menschenkenntnis? (Niedersedlitz, 1929).

Heilmagnetismus und Gedankenkräfte (Pforzheim, 1929).

AEIOU. Kraft-Welle-Mensch (Drážďany, 1931).

Envachtes Germanien (Drážďany, 1933).

Reichstag 1975. Vize (oder Wirklichkeit) (Drážďany, 1933).

Frenzolf Schmid

Die Ur-Strahlen. Eine wissenschaftliche Entdeckung (Mnichov, 1928).

Das neue Strahlen-Heilverfahren. Die Therapie der Zukunft (Halle, 1929).

Urtexte der Ersten Göttlichen Offenbarung, Attalantische Urbibel (Pforzheim, 1931).

Detlef Schmude

Vom Schwingen nud Klängen und göttlichen Dingen (Quedlingburg, 1919).

Das Gebot der Stunde. Über die Arbeit zur Siedlung (Berlin, 1920).

Durch Arbeit zur Siedlung (Berlin, 1922).

Ariosophische Gedichte und Sprüche (Pforzheim, 1927).

Gregor Schwartz-Bostunisch (dříve Grigorij Bostunič).

Massonstvo i russkaya revolucija (Novi Sad, 1922).

Des Henkers Tod. Drama in einem Akt (Graz, 1926).

Freimaurerei, ihr Ursprung, ihre Geheimnisse, ihr Wirken (Výmar, 1928).

Die Bolschewisierung der Welt (Mnichov, 1929).

Ein bulgarischer Faust (Pforzheim, 1930).

Doktor Steiner - ein Schwindler wie keiner. Ein Kapitäl über Anthroposophie und die geschichte Arbeit der „Falschen Propheten“ (Mnichov, 1930).

- Der Zarenmord und die rätselhaften Zeichen am Tatort des Mordes* (Mnichov, 1931).
- Judischer Imperialismus* (Landsberg, 1935).
- Friedrich Schwickert (používal také pseudonym Sindibad)
Das Lebeselixier in Bulwers Romanen und in den Schriften wirklicher Adepten (Lipsko, 1918).
- Sindibad and Adolf Weis
Die astrologische Synthese eine Kombinationslehre. (Mnichov, 1925).
Bausteine der Astrologie, 5 sv. (Mnichov, 1926-27).
- Frodi Ingolson Wehrmann
Die Wirkung der Sonne in den zwölf Tierkreisen (Berlin, 1923).
Die Tragik der Germanen. Gottgeschöpf Weib und sein Fall (Düsseldorf-Unterrath, 1926).
Die Sendung der Germanen. Gottgeschöpf Weib und sein Aufstieg (Düsseldorf-Unterrath, 1926).
Sonne und Mensch (Stuttgart, 1927).
Das Garma der Germanen (Berlin-Niederschönhausen, 1927).
Dein Schicksal (Pforzheim, 1929).
- Hermann Wieland
Atlantis, Edda und Bibel. Das entdeckte Geheimnis der Heiligen Schrift des deutschen Volkes Rettung aus Not und Tod (Norimberk, 1922).

VI. Runovní okultisté

- (a) Časopisy
Deutsche Freiheit. Měsíčník. Mnichov, poté Dinkelsbühl, 1919-26. Vydal R. J. Gorsleben. Pokračovalo jako *Arische Freiheit*.
Arische Freiheit. Měsíčník. Dinkelsbühl, 1927. Vydal R. J. Gorsleben. Splynul s *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsrefonn* v roce 1928, poté pokračovalo jako *Hag AU AU Hag*.
Hag All All Hag. Měsíčník. Dinkelsbühl, poté Mittenwald, 1929-1934. Vydal R. J. Gorsleben, poté Werner von Bülow. Pokračoval jako *Hagal* v Cervenci 1934.
Hagal. Měsíčník. Mnichov, poté Mittenwald, červenec 1934-1939. Vydal Werner von Bülow. *Hagal.* Měsíčník. Mnichov, poté Mittenwald. Červenec 1934-1939. Vydal Werner von Bülow.

(b) Knihy

Werner von Bülow

- Märchendeutungen durch Runen* (Dražďany, 1925).
Der Ewigkeitsgehalt der eddischen Runen und Zahlen. Grundriss arischer Weisheit und Jungbrunnen des deutschen Volkstums (Mnichov, 1925).
- Rudolf John Gorsleben
Allgemeine Flugblätter deutscher Nation, 5 vydání, vydal R. John v. Gorsleben (Mnichov, 1914).
Der Rastagudr. Eine ernsthafte Komodie (Lipsko, 1913).
Die Übemündung des Judentums in uns und ausser uns (Mnichov, 1920).
Die Edda (alté Edda). (Götterlieder) (Pasing, 1922).
Die Edda, ihre Bedeutung für Gegenwart und Zukunft (Pasing, 1923).
Das Blendwerk der Götter Gylfaginning. (Pasing, 1923).
Das Geheimnis von Dinkelsbühl. Eine tiefgründliche und doch kurzweilige Abhandlung über den Ursprung der Stadt Dinkelsbühl (Dinkelsbühl, 1928).
Hoch-Zeit der Menschheit. Das Welt-Gesetz der Drei oder Entstehen-Sein-Vergehen in Ursprache-Urschrift-Urglaube. Aus den Runen geschöpft (Lipsko, 1930).
- Siegfried Adolf Kummer
Heilige Runenmacht. Wiederburst des Armaentums durch Runenübungen und Tanze (Hamburg, 1932).
Runen-Magie (Dražďany 1933).
Walhall. Hand- und Bilderschrift für Runenkunde, Mystik und Vorgeschichte. Briefe 1.2. (Obersteinab. Radeberg, 1934).
Runen-Raunen. Eine Sammlung eingesandter Berichte nach der Runenkunde (Obersteina b. Radeberg, 1934).

Georg Lomer

- Hakenkreuz und Sowjetstern* (Bad Schmiedeberg, 1925).
Die Götter der Heimat. Grundzüge einer germanischer Astrologie (Bad Schmiedeberg, 1927).
Wir und die Juden im Eichte Astrologie (Hanover, 1928).
Die Evangelien als Himmelschiffahrt (Hanover, 1930).

Friedrich Berhard Marby

- „Die Kreuzesfarm in Fleisch und Blut“*, Arischchristliches Bühnenspiel (Stuttgart, 1924).
Runenschrift, Runenwort, Rinengymnastik (Stuttgart, 1931).
Marby-Runen-Gymnastik (Stuttgart, 1932).

Runen raunen richtig Rat! Runen-Übungen als Notwende und Heilsweg (Stuttgart, 1934).
Rassische Gymnastik als Aufassungsweg (Stuttgart, 1935).
Der Weg zu den Mlatem inmitten der Kate der Wiedergeburt. Mit dem Anhang: Von den Geheimnissen alter Turme und Kirchen (Stuttgart, 1957).
Sonne und Planeten im Tierkreis (Stuttgart, 1975).

VII. SS Ariosophisté

Günther Kirchhoff

„Politische Notwendigkeiten“, text z 11. srpna 1934, Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31.
 „Rotbart von Kyffhäuser“, text z 1. září 1934, Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31.
 „Die FAMA von Christian Rosenkreuz“, text z května 1936, Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31.
 „Heimat-Geschichte des Ufgaues“, nedarovaný text, Bundesarchiv, Koblenz, NS21/31.
 „Das politische Ratsel Asien aus Ortung erschlossen“, v: Rudolf J. Mund, *Der Rasputin Himmlers* (Videň, 1982), str. 260-9.

Otto Rahn

Kreuzzug gegen den Grál (Freiburg, 1933).
Luzfers Hofgesind. Eine Reise zu Europas guten Geistern (Lipsko, 1937).
 Karl Maria Willgut (alias Karl Maria Weisthor a Jarl Widar)
Seyffieds Runen (Rabensteinsage) (Videň, 1903).
 „Uraltes Familien-Siegel des Hauses Willgut“, *Hag AU AU Hag* 10 (1933), Heft 2/3, 290-3.
 „Gotos Raunen-Runenwissen!“, „Runen raunen...“ a „Die Vierheiten“, *Hagal* 11(1934), Heft 8,7-15.
 „Die Zahl: Runen raunen, Zahlen reden...“, *Hagal* 11 (1934), Heft 8,1-4.
 „Die Schöpfungspirale, das „Weltenei““, *Hagal* 11 (1934), Heft 9, 4-7.
 „Bericht über die Dienstreise von SS-Oberführer Weisthor nach Gaggenau/Baden und Umgebung vom 16-24 Juni 1936“, strojopisný text, Bundesarchiv, Koblenz, Nachlass Darré AD26.
 „Bericht über die Auffindung des Irminkreuzes als Ortung im sudlichen Niederachsen also die 5. Irminkreuzortung“, strojopisný text z července 1936, Bundesarchiv, Koblenz, Nachlass Darré AD26.

(b) Biografické studie

Rudolf J. Mund, *Der Rasputin Himmlers. Die Willgut-Saga* (Videň, 1982).
 - *Eine notwendige Erklärung.* Das andere Kreuz (Videň, 1983).

B. SEKUNDÁRNÍ ZDROJE

Ackermann, Josef. *Heinrich Himmler als Ideologe* (Göttingen, 1970).
 Appel, J. W. *Die Ritter-, Räuber- und Schauer-romantik* (Lipsko, 1859).
 Besser, Joachim. „Die Vorgeschichte des Nationalsozialismus in neuem Licht“, *Die Pforte* 2 (1950), 763-84.
 Butler, Rohan d'O. *The Roots of National Socialism 1783-1933*. (Londýn, 1941).
 Cohn, Norman. *The Pursuit of the Millennium*, třetí vydání (New York, 1970).
 - , *Warrant for Genocide.* Mýtus o spiknutí světového židovstva a Protokoly síónských mudrců (Londýn, 1967).
 - , *Europe's Inner Demons.* Setření inspirované velkým honem na čarodějnice (Londýn, 1975).
 Coleman, William Emmette. „The source of madam Blavatsky's writings“ ve Vsevolod Soloviev, *A Modern Priesess of Isis* (Londýn, 1895), str. 353-66.
 Dikenmann, U. „Hans Lanz von Liebenfels, ein mittelalterlicher Emporkömm-ling“, *Thurgauische Beiträge* 21 (1911), 34-48.
 Eckstein, Friedrich. „Alte unnennbare Tage!“ *Erinnerungen aus siebzig Lehr- und Waader-jahren* (Videň, 1936).
 Epstein, Klaus. *The Genesis of German Conservatism* (Princeton, 1966).
 Fest, Joachim. *Hitler*, přeložili Richard a Clara Winstonovi, (Londýn, 1974),
 Field, Geoffrey G. *Evangelist of Race.* Germánská vize Houstona Stewarta Chamberlaina (New York, 1981).
 Franz-Willing, Georg. *Ursprung der Hitler-bewegung 1919-1922*, druhé vydání (Preussisch Oldendorf, 1974).
 Frecot, Janos, Geist, Johann Friedrich a Kerbs, Diethart. *FIDUS 1868-1948; Zur ästhetischen Praxis bürgerlicher Fichtebewegungen* (Mnichov, 1972),
 Gasman, Daniel. *The Scientific Origins of National Socialism.* Social Darwinism v Ernst Haeckel a Německý spolek monistů (Londýn, 1971),
 Greiner, Josef. *Das Ende des Hitler-Mythos* (Curych, 1947).
 Hamel, Iris. *Völkischer Verband und nationale Gewerkschaft.* Der Deutschnation-ale Hndlunggehilfen-Verband 1893-1933 (Frankfurt, 1967)
 Heer, Friedrich. *Der Glaube des Adolf Hitler.* Anatomie einer politischen Religiosität (Mnichov, 1968).
 Henry, Clarissa a Hillel, Marc. *Children of the SS* (Londýn, 1975).

- Hermant, Jost. „Gralsmotive um die Jahrhundertwende“, *Vierteljahresschrift für Literaturwissenschaft und Geistesgeschichte* 36 (1962), 521-43.
- Herwig, (tj. Eduard Pichl). *Georg Schönerer und die Entwicklung des All-deutschtums in der Ostmark*, 4sv. (Viedeň, 1912-23).
- Howe, Ellic. *Uranian's Children*. Podivný svět astrologů (Londýn, 1967).
- , „Rudolph Freiherr von Sebottendorf“ (nepublikovaný text, 1968).
- , *The Magicians of the Golden Dawn*. Dokumentární pohled na magický řád 1887-1923 (Londýn, 1972).
- , „Fringe Masonry in England, 1870-85“, *Ars Quatuor Coronatorum* 85 (1972), 242-80.
- Howe, Ellic a Möller, Helmut, „Theodor Reuss. Irregular Freemasonry in Germany, 1900-23“, *Ars Quatuor Coronatorum* 91 (1978), 28-17.
- Hunger, Ulrich. *Die Runenkunde im Dritten Reich*. Ein Beitrag zur Wissenschafts- und Ideologieggeschichte des Nationalsozialismus (Frankfurt, 1984).
- Hüser, Karl. *Wewelsburg 1933-1945*. Kult- und Terrorstätte der SS (Paderborn, 1982).
- Jasper, Gotthard. „Aus den Akten der Prozesse gegen die Erberger-Mörder,“ *Vierteljahresshefte für Zeitgeschichte* 10 (1962), 430-53.
- Jenks, William A. *Vienna and the young Hitler* (New York, 1960).
- *Austria under the Iron Ring 1879-1893* (Charlottesville, 1965).
- Jetzinger, Franz. *Hitler's Youth*, přeložil Lawrence Wilson (Westport, Conn., 1976).
- Joachimsthaler, Anton. *Die Breitspurbahn Hitlers*. Eine Dokumentation über die geplante transkontinentale 3-Meter-Breitspuren-bahn der Jahre 1942-1945 (Freiburg, 1981).
- Jones, J. Sydney. *Hitler in Vienna 1907-13*. Klíč k budoucnosti (Londýn, 1983).
- Kater, Michael H. *Das „Ahnenerbe“ der SS 1935-1945*. Ein Beitrag zur Kulturpolitik des Dritten Reiches (Stuttgart, 1974).
- Kersten, Felix. *The Kersten Memoirs 1940-1945*, přeložil Constantine Fitzgibbon a James Oliver (Londýn, 1956).
- Klemperer, Klemens von. *Germany's New Conservatism*. Jeho historie a dilema ve dvacátém století (Princeton, 1968).
- Kubizek, August. *Young Hitler*. Příběh našeho přátelství, přeložil E. V. Anderson (Maidstone, 1973).
- Kuhn, Alvin Boyd. *Theosophy. A modern revival of ancient wisdom* (New York, 1930).

- Laqueur, Walter Z. *Young Germany*. Dějiny německého mládežnického hnutí (Londýn, 1962).
- , *Russia and Germany*. Století konfliktu (Londýn, 1965).
- Lebovics, Herman. *Social Conservatism and the Middle Classes in Germany 1914-1933* (Princeton, 1969).
- Liljegren, S. B. „Quelques romans anglais. Source partielle d'une religion moderne“ v *Mélanges d'histoire littéraire générale*, vydal Fernand Baldensperger, 2 sv. (Paříž, 1930), II. 60-77.
- , *Bulwer-Lytton's Novels and his Unveiled* (Uppsala, 1957).
- Lohalm, Uwe. *Völkischer Radikalismus*. Die Geschichte des Deutschvölkischen Schutz- und Trutz-Bundes 1919-1923 (Hamburg, 1970).
- McIntosh, Christopher. *The Rosy Cross Unveiled* (Wellingborough, 1980).
- Mohler, Armin. *Die konservative Revolution in Deutschland 1918-1932*. Ein Handbuch (Darmstadt, 1972).
- Mosse, George L. „The mystical origins of National Socialism“, *Journal of the History of Ideas* 22 (1961), 81-96.
- , *The Crisis of German Ideology*. Intelektuální původ Třetí říše (New York, 1964).
- , *The Nationalization of the Masses* (New York, 1975).
- Miller-Fraureuth, Carl. *Die Ritter- und Räuber-romane* (Halle, 1894).
- Müllern-Schönhausen, Johannes von. *Die Lösung des Rätsels Adolf Hitler*. Der Versuch einer Deutung der Geheimnisvollen Erscheinung der Welgeschichte (Viedeň, 1959).
- Murphet, Howard. *Hammer on the Mountain*. Život Henryho Steela Olcott (1832-1907) (Wheaton, Ill. 1972).
- , *When Daylight Comes*. Životopis Heleny Petrovny Blavatské (Wheaton, Ill. 1975).
- Phelps, Reginald H. „Die Hitler-Bibliothek“, *Deutsche Rundschau* 80 (1954), 923-31.
- , „Theodor Fritsch und der Antisemitismus“, *Diaside Rundschau* 87 (1961), 442-9.
- , „Anton Drexler - Der Gründer der NSDAP“, *Deutsche Rundschau* 87 (1961), 1134-43.
- , „Before Hitler came“: Thule Society and Germanen Orden“, *Journal of Modern History* 25 (1963), 245-61.
- , „Hitler and the Deutsche Arbeiter-partei“, *American Historical Review* 68 (1963), 974-86.

- Poliakov, Leon. *The Aryans Myth*. Dějiny rasistických a nacionalistických myšlenek v Evropě (Londýn, 1974).
- Pulzer, Peter G. J. *The Rise of Political Anti-Semitism in Germany and Austria* (New York, 1964).
- Ravenscroft, Trevor. *The Spear of Destiny*. Okultní moc kopí, které probodlo Kristův bok. (Londýn, 1972).
- Rhodes, James M. *The Hitler Movement*. Moderní revoluce zaměřená na milénium (Stamford, Calif., 1980).
- Ringer, Fritz, K. *The Decline of the German Mandarins*. Německá akademická komunita 1890-1933 (Cambridge, Mass. 1969).
- Roberts, J. M. *The Mythology of the Secret Societies* (Londýn, 1972).
- Rogalla von Bieberstein, Johannes. *Die These von der Verschwörung 1776-1945*. Philosophen, Freimaurer, Juden, Liberale und Sozialisten als Verschwörer gegen die Sozialordnung (Frankfurt, 1978).
- Soloviev, Vsevolod. *Modern Priestess of Isis* (Londýn, 1895).
- Speer, Albert. *Inside the Third Reich* (Londýn, 1970).
- , *The Spandau Diaries* (Londýn, 1976).
- Stark, Gary D. *Entrepreneurs of Ideology*. Neokonzervativní vydavatelé v Německu 1890-1933 (Chapel Hill, 1981).
- Stern, Fritz. *The Politics of Cultural Despair*. Studie vzestupu germánské ideologie (Berkeley, 1974).
- Viatte, Auguste. *Les sources occultes du romantisme*, 2 sv. (Paříž, 1928).
- Waite, Robert G. L. *Vanguard of Nazism*. Hnutí Freikorps v poválečném Německu v období 1918-1923 (Cambridge, Mass., 1970).
- Waite, Robert G. L. *The Psychopatie God: Adolf Hitler* (New York, 1977).
- Webb, James. *The Flight from Reason*. i. díl období iracionality (Londýn, 1971).
- , *The Occult Establishment* (La Scalle, III. 1976).
- , *The Harmonious Circle*. Život a dílo G. I. Gurdjieffa, P. D. Ouspenského a jejich stoupenců (Londýn, 1980).
- Whiteside, Andrew Giadding. *Austrian National Socialism before 1918* (Haag, 1962).
- , *The Socialism of Fools*. Georg Ritter von Schönerer a pangermánství (Berkeley, 1975).
- Williams, Gertrude Marvin. *Priestess of the Occult (Madame Blavatsky)*. (New York, 1946).
- Wilson, Bryan R. „Millennialism in comparative perspective“ v *Millennial Dreams in Action*, redigovala Sylvia L. Thrupp, Comparative Studies in Society and History 2 (Haag, 1962), str. 93-114.
- , *Religion in Secular Society* (Londýn, 1966).
- Wulff, Wilhelm Th. H. *Tierkreis und Hakenkreuz*. Als Astrologe am Himmlers Hof (Gütersloh, 1968).
- Yates, Frances A. *The Rosicrucian Enlightenment* (Londýn, 1972).
- Zmarzlik, Hans-Günther. „Der Sozialdarwinismus in Deutschland als geschichtliches Problem“, *Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte* 11 (1963), 245-73.

NICHOLAS GOODRICK-CLARKE

OKULTNÍ KOŘENY NACISMU

Z anglického originálu

The Ocult Roots of Nazism

vydaného nakladatelstvím I. B. Tauris & Co. Ltd. v Londýně

přeložila Daria Dvořáková

Odpovědná redaktorka Irena Žantovská

Typografická úprava Jan Alois Světlík

Obálku navrhla Jiřina J. Vaclová

Vydalo nakladatelství Votobia Praha

v roce 1998

<http://www.votobia.cz>

ISBN 80-7220-023-2
digitalizace: dare-back, 2008

NAKLADATELSTVÍ VOTOBIA DOPORUČUJE:

Wilhelm Mommsen / **Bismarck**

Harald Steffahn / **Hitler**

Sebastian Haffner / **Od Bismarcka k Hitlerovi**

John Tarrant / **Rommelovo spiknutí**

Peter Padfield / **Himmler - Reichsführer SS**

Bernard King / **Runy**

Caitlín Matthewsová / **Keltské rituály**

„Fascinující studie apokalyptických fantazií“ tak charakterizuje literární kritika deníku Times obsáhlou práci historika, odborníka na dějiny Třetí říše Goodricka-Clarka, v níž jsou podrobně rozebrány myšlenkové kořeny absurdní ideologie nacismu. Dnes už zcela neznámá díla rakouských a německých okultistů a ariosofistů svými víceméně choromyslnými, fantasmagorickými a pseudovědeckými teoriemi připravila živnou půdu pro jeden z nejbrutálnějších režimů všech dob.

**V O T O B I A
P R A H A**